ЛІТОПИС
УПА

ТОМ
1

ВИДАННЯ ГОЛОВНОГО КОМАНДУВАННЯ УПА

Літопис УПА

Нова серія, том 1

National Academy of Sciences of Ukraine
M. S. Hrushevsky Institute
of Ukrainian Archeography and Fontology
Litopys UPA
Chief Archival Directorate
of the Cabinet of Ministers of Ukraine

Litopys UPA

New Series

Volume 1

Publications of the UPA Supreme Command

Kiev 1995 Toronto

Національна Академія наук України
Інститут української археографії
та джерелознавства ім. М. С. Грушевського
Видавництво "Літопис УПА"
Головне архівне управління
при Кабінеті Міністрів України

Літопис УПА

Нова серія

Том 1

Видання Головного Командування УПА

Київ 1995 Торонто

В книзі зібрані періодичні та військові публікації Головного Командування УПА. Документи висвітлюють маловідомі широкому загалу в Україні героїчні сторінки боротьби українських повстанців проти німецьких загарбників та радянської влади. Повстанські часописи повертають нам імена українських патріотів, які довго замовчувала комуністична влада, дають можливість всебічно відтворити історію України в роки другої світової війни

This volume brings together the periodical and military training publications of the UPA Supreme Command. These publications show the heroic character of the struggle, little known to the general public, waged by Ukrainian insurgents against the German invaders and the Soviet regime. The insurgent publications bring back from obscurity the names of Ukrainian patriots which the communist regime long passed over in silence and enable us to recreate Ukrainian history of the period of the Second World War

Упорядники:
О. Вовк, В. Галаса, В. Кук, Ю. Черченко

Compilers:
O. Vovk, V. Halasa, V. Kuk, Yu. Cherchenko

Редактор *Н.Черкаська*
Технічний редактор *М.Притикіна*
Художній редактор *Г.Сергеєв*
Оформлення художника *Г.Сергеєва*
Оригінал макет *Я. Семеніхіної*

Editor *N. Cherkaska*
Technical editor *M. Prytykina*
Art editor *H. Serheyev*
Design *H. Serheyev*
I. Semenichina

ISBN 5-7702-0832-5

Фундаторами
видання цього тому є
сл. п. Володимир МАКАР,
"ВАДИМ", 1911–1993
та його дружина
Параня Тереса (БАВТРО) МАКАР

Сл. п. Володимир Макар,
"Вадим", 1911–1993,
та його дружина
Параня Тереса (Бавтро) Макар

Зміст

Знати правду

"Одного націоналіста я повісив униз головою й палив на повільному вогні, вирізав з нього шматки м'яса... а він, гадюка, так і вмер вигукуючи "Слава Україні!" От гадюка. Скільки я їх перемучив..." Це – слова одного з слухачів московських Вищих партійних курсів, записані Олександром Довженком у щоденнику [1].

Невідомий український патріот, що конав у нелюдських муках, мордований московськими катами, – це символ усієї Західної України в пазурах комуністичної імперії у 40–50-х рр. Один з героїв народної Української Повстанської Армії (УПА), яка понад десять років, без усякої допомоги ззовні й тільки тією зброєю, що її вона відбивала у ворогів, билася з силами обох могутніх тоталітарних монстрів – гітлерівського райху та ленінсько-сталінського колоніального "союзу". На додаток, загони УПА боронили населення Холмщини та Лемківщини від розбою польського війська, що зганяло і депортувало сотні тисяч українців з прадідівських земель.

За даними радянських каральних органів, котрі воювали з повстанцями, протягом 1944 р., коли Червона Армія зайняла території їхніх дій, було вбито 57405 вояків УПА, 50387 взято в полон, 15990 здалися самі, усього – 123782 чоловіка; за перші чотири місяці 1945 р. – ще 95083 чоловіка; загалом 218865 чоловіка[2]. Навіть при тому, що радянські карателі вбивали багато селян, які не брали участі у визвольній боротьбі, наведені цифри дають ясне уявлення про надзвичайний розмах і запеклість національно-визвольної війни на Західній Україні. За свідченням останнього головного командира УПА полковника В.Кука, "Українська Повстанська Армія в дні своєї найбільшої сили налічувала близько півмільйона чоловіка, якщо рахувати не лише вояків, але й усі допоміжні служби та структури"[3]. *Історія не знала національно-визвольної війни подібного розмаху, тривалості й напруги в умовах величезної нерівності сил і повної відсутності будь-якої допомоги з боку зовнішнього світу.*

---

[1] Першу публікацію наведеного уривку дав московський журнал "Искусство кино" (1989, № 9, с. 48. У Києві на це тоді ще не зважувалися.

[2] *Білас І.* Репресивно-каральна система в Україні 1917–1953: Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. У 2-х кн. – Кн. 2. К., 1994. – С. 604.

[3] Молодь України. – 1992. – 4 серпня.

А зовнішній світ мовчав. Мовчала й велика Україна, за волю якої билися й гинули герої-повстанці, палали західноукраїнські села, криниці заповнювалися трупами людей, убитих бандами енкаведистів, що маскувалися під загони УПА.

* * *

Світ мовчав, бо нічого не знав ані про УПА, ані про її боротьбу. Встановивши свою владу над величезною імперією, більшовики відразу взяли усі потоки інформації під цензуру, а кордон – на замок, ізолювали населення від решти людства. Ізоляція стала ще більш непроникною після другої світової війни, з утворенням у Східній Європі поясу сателітних держав "народної демократії", підпорядкованих Кремлеві. Коли ж крізь залізну завісу ізоляції просочувалась негативна інформація з СРСР, численні симпатики радянського ладу у пресі демократичних країн не давали їй ходу, аби не гальмувати "колесо історії", котрого вісь проходила через кабінет Сталіна.

Так було під час замовчуваного на Заході голодомору українського селянства комуністичною владою у 1932/33 рр., так було й у повоєнний час, в умовах загального захоплення перемогою Сталіна над його підступним другом Гітлером. Навіть існування в СРСР велетенської системи каторжних таборів комуністам довго вдавалося тримати у таємниці від світової опінії. Лише аж у 70-ті рр. солженіцинський "Архіпелаг Гулаг" прорвав ту інформаційну блокаду, й світ здригнувся, дізнавшись про мучеництво десятків мільйонів ув'язнених людей, серед яких найбільше було українців, про мордування України злочинною комуністичною владою. Згодом американський сенат проводив спеціальне розслідування про комуністичний голодомор в Україні.

Але у 40-х роках, зразу по війні з Німеччиною, коли національно-визвольна війна УПА набула найбільшого розмаху й запеклості, на Заході мало хто взагалі чув про Україну. Інформація, що її давала у своїх публікаціях українська самостійницька еміграція, жадібно вивчалася тільки органами радянської безпеки. В Європі ці органи вели справжнє полювання на українських націоналістів. Спеціально підготовлені групи офіцерів "смершу" (військової контррозвідки, що була армійською частиною НКВД-МГБ) викрадали українських патріотів із Західного Берліна. Маючи туди вільний проїзд як представники однієї з окупуючих Німеччину армій, сталінські чекісти серед білого дня силою забирали з домівок українських націоналістів та безконтрольно вивозили їх до східного сектору Берліна. Це був чистий тероризм, комуністична держава впровадила його у свою практику з 20-х років. Люди зникали, але західних окупаційних властей це мало обходило. Так само ніхто у західних державах не цікавився тоді подіями в самій Україні.

Кремлеві тільки того й треба було, бо Україна псувала райдужну для нього картину політичної ситуації у світі. Не зваживши на це, не можна по-справжньому оцінити й значення боротьби УПА.

З перемогою над Гітлером, хоч її було здобуто за відчутної допомоги західних союзників, Сталін відкинув курс на співробітництво з демократичними державами. Червона армія твердо стояла на захід від Берліна, і кремлівський володар зовсім розперезався у міжнародних справах. Маскуючись пропагандою боротьби за мир та міжнародне співробітництво, Сталін розтоптав ялтинські угоди про вільні вибори у країнах Східної Европи, поставив там при владі своїх маріонеток-комуністів. Далі він розраховував на успіх комуністів у Франції та Італії, забезпечив перемогу комуністів у Китаї, розпалював громадянську війну в Греції, тримав під своєю окупацією Північний Іран, висунув територіяльні вимоги до Туреччини. Радянські шпигуни успішно викрадали усі атомні секрети США, і Сталін знав, що невдовзі матиме власну ядерну зброю, отже, змусить Америку триматися обережно.

Здавалося, збуваються пророцтва марксо-ленінського вчення: усюди капіталізм відступав перед наступом комунізму. Відкривалася страхітлива, але начебто реальна, перспектива встановлення московського панування над велетенською Евразією, при тому без нової великої війни. Примара гулагівського табору, на який російські комуністи під проводом Леніна і Сталіна перетворили шосту частину Землі, забовваніла над усім Старим світом.

На шляху гулагівської примари – під визвольним гаслом "Воля народам і людині!" – першою й якнайрішуче виступила Українська Повстанська Армія. Борючись за волю українського народу, вояки УПА разом з тим билися й за волю інших народів. Тому те, що безприкладана за розмахом і організованістю повстанська війна українських патріотів проти червоної імперії зла залишалася незнаною й неоціненою світовою опінією, мало негативні наслідки, дія яких виходила далеко за межі України.

Нечисленні тверезі голоси у вільному світі, такі, наприклад, як виступ у Фултоні (США) 5 березня 1946 р. У.Черчілля, котрий закликав поставити перепону наступові агресивного московського комунізму, знайшов відгук у відповідальних керівників Америки й Европи. Але найширші маси політично дезорієнтованої світової громадськості зустріли його вороже. Вони були на боці Радянського Союзу, на боці Сталіна, котрий вийшов з війни, ловко натягнувши на себе машкару захисника свободи і борця за демократію. Черчілля без найменших на те підстав проголошено було "підпалювачем війни". Зображувати своїх противників ворогами народу, дурити маси комуністична пропаганда вміла як ніхто. Супроти компартійних майстрів тотальної брехні навіть нацистський міністр пропаганди Геббельс виглядав наївною та правдивою людиною.

Розвідки західних держав весь час мали інформацію про УПА. Проте політичне керівництво США і Англії не скористалося нею для викриття сталінської пропаганди, що галасувала про захист миру, про волю народам від імперіалістичного ярма. Це допомогло б зла-

мати промосковські упередження світової опінії. Тоді кровожерний, але й обережний кремлівський диктатор навряд чи зважився б на такі небезпечні авантюри, як берлінська блокада та корейська війна, котрі недешево коштували Заходові.

* * *

Німота підрадянської, з довоєнних часів, України стосовно боротьби УПА мала інші причини, ніж у зовнішньому світі.

Найпершою і головною з них був страх репресій. Комуністичний режим нелюдським терором органів держбезпеки привчив населення до мовчанки. Воно знало, як небезпечно не тільки висловлюватися, а й бути присутнім при розмові про політику, коли заходило про щось антирадянське.

Другою причиною був брак інформації. На схід від довоєнного кордону дуже мало хто знав про Українську Повстанську Армію взагалі, не кажучи вже про конкретні політичні та соціально-економічні цілі її боротьби. Тут компартійна влада пильно придушувала будь-яку інформацію про УПА, сама її назва була під табу. Допускалися лише згадки про націоналістичних "бандитів". Проте з чуток населення добре знало, що в Західній Україні діють озброєні "бандерівці", що вони дуже активні й часто убивають тих, хто представляє радянську владу. У пресі західноукраїнських областей, де не вщухала збройна боротьба, яку годі було приховати, УПА згадувалася в урядових закликах скласти зброю в обмін на амністію. Але у центральних і східних областях України такі заклики не публікувалися. Навіть наскрізь брехлива промова "Українсько-німецькі націоналісти на службі у фашистської Німеччини", виголошена Д.Мануїльським, головним ідеологом протинаціоналістичної боротьби, перед західноукраїнськими учителями у Львові 1945 р., була надрукована у львівській газеті, а в київських замовчана. Інформаційна блокада діяла.

Третьою причиною було те, що несамовита пропагандна кампанія проти українського націоналізму, котру комуністичний режим безнастанно провадив усіма засобами ідейного впливу, у Центральній та Східній Україні знаходила сприятливий психологічний грунт, підготовлений віками русифікації та десятиріччями панування підступної інтернаціоналістської ідеології, що служила імперським інтересам Москви.

Четвертою причиною було те, що в Центральній та Східній Україні, настрашені гітлерівською окупацією, мільйони та мільйони українців дивилися на відновлення сталінської влади як на визволення, не розуміючи, що на зміну коричневому повернувся червоний окупант. Змордовані лихами війни люди не могли збагнути, що за міжвоєнні роки терором та голодоморами комуністи винищили більше українців, ніж монголи, татари, нацисти та усі інші напасники, разом узяті.

Визволителям завжди вдячні без краю, до їхніх ворогів ставляться як до власних. Тим-то населення великої України, особливо у зросійщених містах, вірило усім вигадкам комуністичної пропаганди про патріотів-націоналістів як про "німецьку агентуру", "фашистів", "зрадників народу" і т.п. Певна річ, знаходилися люди, котрі розуміли, що не можуть бути зрадниками свого народу борці за самостійну Україну, але вони мусили мовчати.

Чи треба усьому тому дивуватися? Силою політичних обставин сталося так, що в роки, коли на Заході України воїни УПА билися й гинули у нерівній борні за волю свого народу, більшість цього самого народу під впливом комуністичної пропаганди була байдужа або ставилася до них як до зрадників і ворогів.

Деформація національної свідомості переважної частини українського суспільства в роки національно-визвольної війни УПА не є винятком в історії. Боротьбу за волю завжди розпочинає і веде меншість з найкращих. Тривожним є надто повільне прокидання національної свідомості вже у нових умовах. Воно свідчить про глибоку духовну недугу, спадок імперського травмування російщенням, котрої українське суспільство ще далеко не позбулося.

"Антибандерівські" – тобто по суті антиукраїнські – стереотипи, насаджені у свідомість населення України та постійно підновлювані компартійними ідеологами, продовжують діяти і мають неабиякий політичний вплив й після проголошення незалежної Української держави, за яку віддавали свої життя героїчні воїни УПА. Ці отруйні психологічні стереотипи розколюють суспільство України на "західняків" та "східняків" і відкривають ворота влади перед комуністами. Тим самим вони знову підривають життєву силу народу України, заважають йому вибиратися з ями, викопаної комуністичним режимом.

Єдиний шлях подолання цієї національної недуги – поширення правди про Українську Повстанську Армію, її героїчну боротьбу та демократичну ідеологію – шляхом викладання її історії у школах та вузах України, висвітленням у пресі, через радіо і телебачення, засобами мистецтва, у дослідницьких працях та документальних збірниках.

* * *

Даний том відкриває нову серію "Літопису УПА", найбільшого видання документів та матеріалів з історії Української Повстанської Армії.

Перша серія Літопису була започаткована понад двадцять років назад у Торонто, як видання Об'єднання колишніх вояків УПА в США і Канаді та Товариств колишніх вояків УПА ім. ген.-хор. Тараса Чупринки. Укладачі серії – п. Євген Штендера (відповідальний редактор) та п. Петро Потічний (співредактор) – виконали величезну роботу, випустивши у світ понад двадцять томів Літопису на основі документів та матеріалів до історії УПА, що опинилися за межами

України. Наявних матеріалів там набереться ще не на один десяток томів, тож перша серія продовжуватиметься зі своєю нумерацією.

Поряд з нею, під тим самим керівництвом, починає виходити у світ "нова серія", зі своєю власною нумерацією томів. "Нова серія" виходитиме в самій Україні. "Нову серію" видають спільно "Літопис УПА", Інститут української археографії Національної академії наук, Головне архівне управління України. Головна відміна нової серії полягає в тому, що вона базуватиметься на документах та матеріалах, згромаджених в архівах України, включаючи численні фонди каральних установ колишнього СРСР, що вели боротьбу проти українських повстанців та визвольного підпілля, на яке спиралися вояки УПА, – міністерств держбезпеки, внутрішніх справ, оборони, партійних та судових органів, прокуратури.

Основні завдання нової серії "Літопису УПА" залишаються тими самими, якими вони були проголошені редакцією у передмові до першого тому першої серії: а) публікувати, з дотриманням джерельної точності, історичні документи про діяльність і боротьбу УПА – як документи самої УПА, так і її противників; б) перевидати джерельно досліджені важливі для історії УПА підпільні публікації, друковані в дрібних та періодичних виданнях; в) видавати мемуари й інші матеріали про діяльність УПА, які не були досі опубліковані або були розсіяні в періодичних і дрібних виданнях; г) стимулювати й видавати праці про боротьбу УПА й про цей період історії України; д) публікувати рецензії на книги про діяльність УПА та історію України того періоду; е) опрацювати бібліографію видань до історії боротьби УПА.

Вихід нової серії в самій Україні не лише віддзеркалює докорінну зміну умов публікації. Змінилася й авдиторія, до якої тепер адресується "Літопис УПА". Перша серія починалась в умовах, здавалося, назавжди усталеного тріумфу комуністичного тоталітаризму над народом України, над самою ідеєю свободи народів, уярмлених Москвою. Тоді Літопис, заснований ветеранами УПА як монументальний меморіал боротьби за волю України, призначався для української діаспори у вільному світі. Діаспора, достатньо поінформована про суть подій, не потребувала редакційних коментарів до публікованих матеріалів. Тепер основний контингент читачів "Літопису УПА" складатимуть люди в самій Україні. Величезна їх більшість, незважаючи на гласність, не має реального, вже не кажучи – зв'язного, уявлення про священну війну українських патріотів за волю і незалежність свого народу. Це зумовлює необхідність супровідних пояснень та коментарів до документів і матеріалів, що публікуватимуться в новій серії "Літопису УПА".

Перший том нової серії "Літопису УПА" вміщує видання, які публікувалися від імені Головного Командування УПА. Зміст тому за характером документів умовно поділяється на дві частини: до першої відносяться періодичні видання, журнали "До зброї", "Повстанець", "Український перець"; до другої – опублікований окремим виданням "Бойовий правильник піхоти". Періодичні видання розміщені за хронологічним принципом.

В архівах України зберігається 6 номерів журналу "До зброї" за 1943 р., а також декілька номерів, які виходили вже за кордоном, починаючи з 1947 р. В цій книзі подаються номери, що вийшли в Україні. На жаль в примірнику шостого номера за грудень 1943 року бракує чотирьох сторінок (5-ї – 8-ї). Номери журналу зберігаються в Центральному державному архіві вищих органів державної влади і державного управління України (ЦДАВО) та в архіві Служби безпеки України. Журнал друкувався форматом 18 на 27 см. Через технічні дефекти окремі фрагменти тексту зіпсовані і ледве читаються. У заголовку зазначено, що журнал видавав політичний відділ УПА.

Журнал "Повстанець" виходив в 1944-1945 рр. В книзі вміщено також 6 чисел цього часопису, які були знайдені в українських архівах. Примірники цих номерів зберігаються знову ж таки в архіві СБУ та в ЦДАВО України. П'ятий і шостий номери здвоєні і вийшли одною книжкою (No5-6, квітень-травень 1945 р.). Формат журналу 16 на 23 см.

Сатиричний журнал "Український перець" з'являвся раз на рік. В архівах знайдено три номери цього журналу за 1943, 1944 та 1945 роки. Примірник першого числа знаходиться в Центральному державному архіві громадських об'єднань України (ЦДАГО), а примірники другого та третього номерів знайдені в архіві СБУ та в ЦДАВО України. Це був ілюстрований журнал, в якому публікувалися карикатури та жартівливі малюнки, виконані в червоному та чорному кольорах. Формат журналу 17 на 23 см.

Текст "Бойового правильника піхоти" відтворено за примірниками цього видання, що знаходяться в Науково-довідковій бібліотеці центральних державних архівів України. "Бойовий правильник піхоти" було надруковано в чотирьох окремих книжечках кишенькового формату (13 на 18 см.) з твердою обкладинкою. Перша книжечка вміщувала І-у і ІІ-у частини "Правильника"; друга – ІІІ-у - VІІ-у частини; третя – VІІІ-у - ХІІ-у частини; четверта – ХІІІ-у - ХІV-у частини. "Бойовий правильник піхоти" є перекладом "Боевого устава пехоты" Червоної Армії, опублікованого в Москві в 1943 р. Автором перекладу був відомий діяч повстанського руху Микола Дужий.

Історія видавничої діяльності УПА, зокрема журналів Головного Командування УПА, ще належно не вивчена. До цього часу, ще не вдалося виявити й вивчити всі доступні архівні документи на цю тему. Тож подаємо лише досі знані дані. Перші видання УПА появилися напровесні 1943, коли постали більші відділи УПА. Були це вістки з радіо і короткі інформації з преси, часто з коментарями, які приготовляли культурно-освітні працівники віддлів чи команд УПА для інформації вояків УПА й населення. Були вони помножувані на

машині до писання, або на виклъостилі. Згодом, упродовж весни 1943 ці видання стали періодичними і деякі з них почали виходити друком. Водночас із цим новостворені видавничі осередки видавали листівки й відозви для населення, повстанців і ворожих формацій на території дій УПА. З липня 1943 Політичний відділ Головного Командування УПА почав видавати поважніший місячний журнал "До зброї", що виходив у Рівенщині у "Друкарні Української Повстанчої Армії" – ч. 1–3, названої пізніше "Друкарня Української Повстанчої Армії, ім. Богдана Хмельницького" – ч. 4–6.

За неперевіреними даними головним редактором журналу "До зброї" був Яків Бусел ("Галина"), волинський діяч ОУН. Точніший склад редакції й співробітників журналу невідомий. Лише з повідомлення журналу "До зброї" за грудень 1943 довідуємося про смерть двох співробітників журналу – Антона Тучака і Дмитра Корди. Вони загинули в бою з радянськими партизанами 4 листопада 1943 біля с. Анелівка в Костопільському повіті. Антін Тучак ("Гуия", "Крук", "Гайдамака") походив з Іршави на Закарпатті. Був чотовим і виховаником у неназваному відділі УПА й писав військово-вишкільні статті під псевдонімом Антін Скеля. Дмитро Корда ("Кінаш"), родом з Миколаївщини в Галичині, був також чотовим. Писав репортажі про боротьбу УПА й статті на військово-вишкільні теми під псевдонімом Андрій Заяць.

Журнал містив матеріали на такі теми: сучасна військова політика, військовий вишкіл, військова термінологія, історія, святкування національних річниць, описи боїв УПА, описи дій на фронтах Другої світової війни, патріотичні поезії, посмертні згадки тощо. Видавнича діяльність УПА вимагала сформулювати низку військово-політичних питань, тобто накреслити військову доктрину УПА. Це великою мірою зроблено на форумі Головного Командування УПА. Тут нагадаємо, що на початку серпня 1943 р. було утворене коаліційне ГК УПА, до якого увійшов цілий ряд старшин визвольних змагань 1917–1920 років. Власне це командування в численних наказах за підписом Дмитра Клячківського (Клима Савура) й Леоніда Ступницького ("Гончаренка") не тільки спрямовувало військову діяльність УПА, але накреслило її військову доктрину. Наприклад у "Наказі" Командира УПА з 31 серпня 1943, що вміщено у "До зброї", ч. 2. Проте основні принципи цієї доктрини були сформульовані раніше, бо їх подано вже у вступній статті до першого числа "До зброї" в липні 1943 р. під заголовком "За що бореться УПА"[4]:

(1) За Самостійну Соборну Українську Державу на Українській землі, (2) За новий справедливий лад і порядок в Україні без панів, поміщиків, капіталістів та більшовицьких комісарів. (3) За новий справедливий міжнародний лад і порядок в світі, побудований на пошануванні прав кожного народу та його незалежний та всесторонній розвиток у власних державних формах. (4) Проти німецького та московського імперіялістичних зрадників українського народу. (5) Проти імперіялізмів, як джерела поневолення народів.

[4] Під цим заголовком дещо згодом була надрукована летючка, в якій обширно подано програму майбутнього соціяльно-політичного устрою української держави.

У вступі цієї статті стверджено, що "обороняючи український народ перед окупантами", УПА розвинеться в "Українську Народну Армію", яка "стане на захист УССД перед зовнішніми ворогами". Ці принципи залишилися незмінними до кінця діяльності УПА. Вони тільки були доповнені, поширені чи наново сформовані.

Журнал "До зброї" перестав виходити десь зимою 1944 р., коли на територію Рівненської обл. прийшла Радянська Армія. НКВД, мабуть, викрило "Друкарню УПА ім. Богдана Хмельницького". Для нашого збірника вдалося зібрати 6 перших чисел Журналу, останній з грудня 1943 р. Проте в підпільних матеріалах трапляється згадка про журнал "До зброї" в лютому 1944 р. Це дає підстави думати, що ще появилося одно, два, а може й більше чисел журналу, яких нам не вдалося знайти. В міжчасі сталися такі події. Наприкінці 1943 року було утворене об'єднане Головне Командування УПА на чолі з Романом Шухевичем (Тарасом Чупринкою), а перше ГК УПА під командою Дмитра Клячківського було переіменоване на крайове командування – УПА-Північ. Нове ГК УПА зорганізовувало появу подібного журналу "Повстанець" щойно восени 1944. Перше число вийшло з датою листопад 1944 р.

Про цей журнал знаємо значно більше зі слідчої справи його головного редактора Миколи Дужого, члена ПВО УГВР[5]. На жаль не всі твердження його зізнання можна трактувати як істину, бо зрозуміло, арештований складав так, щоб себе непотрібно не обтяжувати. Згідно зі зізнанням, М.Дужий був призначений начальником всіх видань командування УПА-Захід у жовтні 1944, а в лютому 1945 – вже начальником всіх видань Головного Командування УПА. Отже, можливо, що журнал "Повстанець" зразу видавала Команда УПА-Захід, а щойно пізніше – ГВШ УПА. (У підзаголовку журналу зазначено: "Видає Українська Повстанча Армія".) Проте ця інформація, мабуть неправдива, бо інші відомості стверджують, що журналом "Повстанець" від початків займалися люди з найвищого керівництва підпілля. Зрештою сам редактор був членом Президії УГВР. Наприклад, статтю про УГВР "Найвищий політичний провід Соборної України" до 1 ч. "Повстанця" "порадив" написати Йосиф Позичанюк ("Євшан"), шеф Бюро інформації УГВР. Він давав авторові якісь поради, а прочитавши пізніше готову статтю, дав її до прочитання ще Дмит-

[5] Слідча справа Миколи Дужого зберігається в Архіві СБУ в Києві.

рові Маївському ("Кризі"), членові БП ОУН і Якову Бусолу, колишньому редакторові журналу "До зброї".

Тематикою і навіть розміром журнал "Повстанець" був подібний до свого попередника – журналу "До зброї". Новими темами були статті про УГВР і хроніка (короткі описи) боїв УПА, які редакція приготовляла на підставі звітів командирів відділів УПА. Редактором і автором бодай однієї з двох статей у кожному числі був М.Дужий, що друкувався під абревіатурою М.К. Головним його помічником був Михайло Медвідь ("Карпович"), з січня 1944 шеф штабу УПА-Північ, а в час появи журналу "Повстанець" – член ГВШ. Однак М.Дужий не згадує, під яким псевдонімом М.Медвідь писав. Також інші автори журналу відомі лише з псевдонімів, якими підписали статті. Перші чотири числа журналу М.Дужий і М.Медвідь підготовляли на лісових стоянках чи принагідних квартирах в Новостріличанському р-ні Дрогобицької обл. Від березня 1945 вони перебралися до підземної криївки брата М.Дужого Петра, що був співробітником центральних видань ОУН. Тут були відредаговані 5 і 6 числа журналу. Ця криївка мала підручну бібліотеку й непогані умови для праці. Проте вона була викрита органами НКВД 4 червня 1945. Загазовані отруйним газом учасники криївки потрапили в полон, а М.Медвідь помер від затруєння. 5 і 6 числа з'явилися в світ вже після цієї події як подвійне число. Числа "Повстанця" від 1 до 6, входять до нашого збірника. Є відомості, що в 1946 р. з'явилися ще числа 7 і подвійні – 8/9, але їх не виявлено в архівах.

Про гумористично-сатиричний журнал "Український перець" лише знаємо, що його редактором був Ярослав Старух ("Синій"), що був тоді редактором радіовисильні "Вільна Україна". На підпільні умови, цей журнал мав дуже добрі кольорові і дотепні ілюстрації. Був він також різноманітний дотепний змістом, написаним передусім у формі віршів. Серед авторів віршів на сьогодні устійнено тільки псевдонім автора вірша-пісні вміщеного в першому числі журналу "В Україну я ходив". Ним був "Свіргун". Нажаль імена інших авторів, карикатуристів та помічників редактора нам не відомі. Журнал друкувався в друкарні "Смерть сталінсько-гітлерівським катам".

* * *

Матеріали, що подаються в першому томі нової серії "Літопису УПА", передруковані без скорочень у повній відповідності до оригіналу. Виправлені лише нечисленні друкарські помилки.

У виданні максимально збережено лексику, авторські, редакторські та часові особливості мови джерел. Виправлення стосуються лише пунктації та подекуди орфографії.

За сучасною орфографією передаємо слова: *під час* (в оригіналі – *підчас*), *надвечір* (*над вечір*), *начебто* (*наче б то*), *міномети* (*міно-мети*) та ін.

Усунено окремі відхилення від сучасних норм у вживанні пунктуації.

Одиниці довжини та ваги уніфіковано без застережень (*клг – кг*, *мт – м* та ін.)

За сучасними правилами вживається велика літера в географічних назвах (Північна Африка, Близький Схід – с. 11 та ін.)

Збережено написання географічних та власних назв, а також їхні паралельні форми за оригіналом (*Черчіль – Черчілль*, *Рузвелт – Рузвельт*, *Трубецький* (замість *Трубецькой*), *Горті* (замість *Хорті*), *Швацарія*, *Голяндія – Голляндія*, *Запоріжжя – Запорожжя*, *Філіпіни*, *Европа*, *СССР*, *Сіцілія* та ін.

Як особливості правопису того часу, збережено написання таких слів: *більшовики – большевики*, *імперіялісти – імперіалісти*, *червона армія – Червона Армія*, *нквд – НКВД* (паралельні форми, вжиті в оригіналі), а також збережено сполучення ***-ія*** всередині слів *соціяльний* (замість *соціальний*), *діягональ*, *матеріяли*, *комісаріят*, *Секретаріят*, *ініціятива* та ін.

Як особливості лексики документів, збережено написання слів: *спаралізуємо*, *пропагандивні*, *духовість – духовий*, *хемія*, *премієр*, *тріюмф*, *барієр*, *бльокада*, *бльокгавзи*, *бльокувати*, *ешельон*.

За тогочасними вимогами подаються відмінкові форми іменників.

Виправлення друкарських помилок подаємо в квадратних дужках.

Тексти до друку готували упорядники: О.Вовк, В.Галаса, В.Кук. Ю.Черченко. Історичну передмову написав В.Коваль, покажчик склав О.Вовк.

To know the truth

"I hung one nationalist upside down and burned him on a slow fire; I cut pieces of flesh out of him... and he, the viper, died shouting "Glory to Ukraine!" What a viper! How many of them I tortured to death..." These are the words of one student in the Higher Communist party school in Moscow, recorded by Oleksander Dovzhenko in his journal[1].

This unknown Ukrainian patriot who died under unhuman tortures, murdered by the Moscow butchers is a symbol of entire Western Ukraine in the claws of the communist empire during the 1940s and 1950s. One of the heroes of the people's Ukrainian Insurgent Army (UPA), which for more than ten years, without any outside help and using only the weapons captured from its enemies, fought against the forces of both totalitarian monsters - Hitler's Reich and the Leninist-Stalinist colonial "Union." UPA units also defended the population of the Kholm and Lemko regions against the brigandry of the Polish army, which herded and deported hundreds of thousands of Ukrainians from their ancestral lands.

According to the information of the Soviet oppressive forces, which fought the insurgents, in 1944, when the Red Army occupied the territories of UPA operations, 57,405 UPA soldiers were killed, 50,387 taken prisoner, and 15,990 surrendered - a total of 123,782 persons; during the first four months of 1945 95,083 more men and women were killed, captured or surrendered, for a grand total of 218,865 persons[2]. Even taking into consideration the fact that the Soviets killed many peasants who did not participate in the liberation struggle, the above figures speak eloquently of the extraordinary scope and determined character of the national liberation war in Western Ukraine. In the words of the last UPA Commander-in-Chief, Col. V. Kuk, "At the time of its greatest strength, the Ukrainian Insurgent Army numbered close to half a million men if we take into account not only fighters, but also all the auxiliary services and structures."[3] Never in history has there been a national liberation struggle of such scope, endurance

[1] This quotation was first published in the Moscow magazine "Iskusstvo kino" (1989, no. 9, p. 48). At the time, nobody dared to publish it in Kiev.

[2] I. Bilas. Represyvno-karalna systema v Ukrayini 1917-1953: suspilno-politychnyi ta istoryko-pravovyi analiz. 2 volumes. Vol. 2, Kiev, 1994, p. 604.

[3] Molod Ukrayiny, August 4, 1992.

and intensity in conditions of such huge inequality in strength and total absence of any help from the outside world.

But the outside world remained silent. And also silent was Greater Ukraine for whose freedom the heroic insurgents fought and died, Western Ukrainian villages burned and wells filled up with dead bodies of those killed by gangs of NKVD men disguised as insurgents.

* * *

The world remained silent because it knew nothing about the UPA or its struggle. Once the Soviets consolidated their rule over a huge empire, they immediately put under the censorship all sources of information and sealed up borders, isolating their population from the rest of mankind. This isolation became even more impenetrable after the Second World War, with the establishment in Eastern Europe of a belt of "people's democratic" satellite states subject to the Kremlin. If ever any negative information about the USSR leaked through that iron curtain of isolation, numerous Soviet sympathizers in the democratic countries prevented it from getting into the press, so as not to brake the "wheel of history" the axle of which ran right through Stalin's office.

So it was during the famine starvation of Ukrainian peasants organized by the communist rulers in 1932-33 and met with silence by the West; this the same happened after the war, when the world was entranced with Stalin's victory over his cunning friend, Hitler. Even the existence in the USSR of a gigantic system of prison camps was long successfully kept secret from the world opinion. It was only in the 1970s, when Solzhenitsyn's "Gulag Archipelago" broke through the information blockade, that the world shuddered to learn of the martyrdom of tens of millions of prisoners, of whom the largest number were Ukrainians, about the torturing Ukraine by the criminal communist regime. Eventually, the US Congress conducted a special investigation of the communist-engineered famine in Ukraine.

But in the 1940s, right after the war with Germany, when the UPA's national liberation war gained its greatest scope and ferocity, few people in the west heard anything about Ukraine. The information appearing in the publications of independentist Ukrainian emigres was eagerly read only by the Soviet security organs.

In Europe, those organs conducted hunts of Ukrainian nationalists. Specially trained groups of "Smersh" officers (military counterintelligence, the army wing of the NKVD-MGB) regularly kidnapped Ukrainian patriots from West Berlin. Having free access there as representatives of one of the armies occupying Germany, the Stalinist chekists could take Ukrainian nationalists out of their homes in broad daylight and transported them to the eastern sector of Berlin. This was pure terrorism, introduced by the communist state back in the 1920s. People were disappearing, but this did not greatly concern the western occupying powers. Similarly, there was little interest in the western countries in events taking place in Ukraine.

This lack of interest was just what the Kremlin needed, because Ukraine was spoiling its favourable position in the world political picture. Unless we are aware of this fact, we cannot properly assess the significance of the UPA struggle.

After the victory over Hitler, gained with significant help from the western allies, Stalin abandoned co-operation with the democratic countries. The Red Army was firmly entrenched west of Berlin and the Kremlin lord felt free to act on the international arena without restraint. Hiding behind propaganda of the struggle for peace and international co-operation, Stalin trampled down the Yalta clauses about free elections in Eastern Europe and put his communist puppets into power in those countries. Subsequently, he counted on communist successes in France and Italy, ensured communist victory in China, fanned the flames of civil war in Greece, kept Northern Iran under occupation and made territorial demands against Turkey. Soviet spies were stealing successfully all US atomic secrets and Stalin knew that he would soon have his own nuclear weapons and thus would be able to compel US to act cautiously.

It seemed that the Marxist-Leninist prophecies were being materialized: all over the world capitalism was in retreat before the communist advance. There appeared a dreadful but seemingly real prospect of the establishment of Moscow rule over the entire gigantic territory of Europe and Asia and this without any new major war. The spectre of the Gulag, into which Russian communists led by Lenin and Stalin had already turned one-sixth of the Earth, loomed over the entire Old World.

The first and strongest obstacle in the path of the Gulag spectre was erected by the Ukrainian Insurgent Army (UPA), with its slogan "Freedom to nations and individuals!" Fighting for the freedom of the Ukrainian people, UPA soldiers also fought for the freedom of other nations. For this reason, the fact that the war, unprecedented in scope and organization, waged by Ukrainian patriots against the red empire of evil remained unknown and unappreciated by the world opinion had negative effects reaching far beyond the borders of Ukraine.

Small number of sober voices in the free world, such as that of Winston Churchill who, in Fulton (USA) on March 5, 1946, urged the West to prevent the advance of aggressive Russian communism, found a hearing among responsible leaders in America and Europe. But the bulk of politically disoriented world masses met his message with hostility. They stood on the side of the Soviet Union, on the side of Stalin, who smartly ended the war under the guise of a protector of freedom and fighter for democracy. Churchill, without any foundation whatsoever, was branded a "warmonger." Communist propaganda knew better than anyone how to fool the masses and depict its opponents as enemies of the people. As an opposite number of the communist party masters of the total lie, even the Nazi minister of propaganda, Goebbels, looked naive and truthful.

Western intelligence was constantly informed about the UPA. However, American and British political leaders failed to use this information to unmask Stalinist propaganda, which clamoured about safeguarding the peace and freedom of nations from the imperialist yoke. Yet, revealing this information would have helped to change the pro-Moscow bias of world opinion. In that case the bloodthirsty but cautious Kremlin dictator would hardly have dared embark on such dangerous adventures as the Berlin blockade or the Korean War, which cost the West dearly.

* * *

The silence about the UPA struggle kept by Greater Ukraine, Soviet dominated since before the war, had other reasons than those of the outside world.

The first and foremost reason was fear of repression. By the unhuman terror of the state security organs the communist regime had taught the population to remain silent. The people knew how dangerous it was not only to speak but even be present at any conversation about politics if anything anti-Soviet was mentioned.

The second reason was lack of information. East of the prewar border, very few people at all even knew about the existence of the Ukrainian Insurgent Army, and far less about the political and socio-economic aims of its struggle. Communist party watchfully suppressed all information about the UPA; even its the name was under taboo. All that was permitted was to speak of nationalist "bandits." However, people knew from the rumours that armed "Banderites" were operating in Western Ukraine, that they were very active and often killed representatives of the Soviet regime. In the press published in Western Ukrainian oblasts where the armed struggle continued and could hardly be kept secret the UPA was mentioned in official appeals to fighters to lay down their arms and surrender in return for amnesty. But in the Central and Eastern oblasts of Ukraine such appeals were not published. Even the totally mendacious speech, "Ukrainian-German Nationalists at the Service of Fascist Germany," given by D. Manuyilsky, chief idealogue of the anti-nationalist struggle, to Western Ukrainian teachers in Lviv in 1945 was printed in the Lviv newspaper but not in Kiev. The information blockade was effective.

The third reason was that the shrill propaganda campaign relentlessly waged in Central and Eastern Ukraine against Ukrainian nationalism by the communist regime, applying all methods of ideological influence, found a receptive psychological ground prepared by centuries of Russification and decades-long rule of deceptive internationalist ideology serving the imperial interests of Moscow.

The fourth reason was that, in Central and Eastern Ukraine, countless millions of Ukrainians, frightened by Nazi occupation, regarded the renewal of Stalinist rule as liberation, failing to understand that the brown occupying power was simply replaced by the red one. Tormented by the miseries of war, the people could not realize that during the inter-war years, the communists had killed more Ukrainians through terror and famine than the Mongols, Tartars, Nazis and all other invaders put together.

The liberators are ever thanked and praised without limitations, liberators' enemies are treated by those liberated as their own enemies. That is why all fabrications of the communist propaganda that patriotic nationalists were "German agents," "fascists," "traitors," etc. were met with full trust by the population of Greater Ukraine, particularly in russified cities. Of course there were some people who understood that those who fought for independent Ukraine could not be her traitors, but they had to be silent.

Is all of this surprising? It so happened by force of political circumstances that, at the time when in Western Ukraine UPA soldiers were fighting and dying in an uneven struggle for their nation's freedom, the greater part of that same nation, under the influence of communist propaganda, remained indifferent or regarded them as enemies and traitors.

The deformation of national consciousness of the greater part of Ukrainian society during the period of the UPA's national liberation struggle is nothing exceptional in history. Struggles for freedom are always initiated and waged by the minority of the nation's best. Alarming is a very slow awakening of national consciousness in the present conditions. It shows a deep spiritual sickness inflicted by the trauma of imperial Russification from which the Ukrainian people have still not recovered.

The "anti-banderite," that is, in fact, anti-Ukrainian stereotypes planted into the minds of the Ukrainian population and constantly reinforced by communist party ideologues continue to function and exert a strong political influence even after the formation of the independent Ukrainian state for which the heroic UPA fighters sacrificed their lives. These poisonous psychological stereotypes divide the Ukrainian society into "westerners" and "easterners" and keep open the way to power for the communists. They undermine the vital strength of the Ukrainian people, preventing them from clambering out of the pit dug by the communist regime.

The only way to overcome this national sickness is to spread the truth about the Ukrainian Insurgent Army, its heroic struggle and democratic ideology through teaching its history in schools and institutions of higher education in Ukraine, publications in the press, broadcast on the radio and television, depiction through art and treatment in scholarly research and collections of documents.

* * *

This volume is the first of a new series of "Litopys UPA," the most extensive publication of documents and materials relating to the history of the Ukrainian Insurgent Army.

The first "Litopys UPA" series was launched twenty years ago in Toronto at the initiative of the Association of Former UPA Fighters in the United States and Canada, and the General Taras Chuprynka Association of Former UPA Fighters. The editors of that series, Yevhen Shtendera (editor-in-chief) and Petro J. Potichnyj (co-editor) have accomplished an enormous task, producing more than twenty volumes of "Litopys UPA" based on his-

torical UPA documents and materials located outside Ukraine. Enough available material remains to fill another tens of volumes, so the first series will continue with its present numeration.

The "new series", with its own numeration, will be published simultaneously under the same administration. The "new series" will be produced in Ukraine, and the joint publishers are "Litopys UPA", the Institute of Ukrainian Archeography of the National Academy of Sciences and the Chief Archival Directorate of Ukraine. The chief distinguishing feature of the new series is that it will be based on documents and materials collected in various archives in Ukraine, including very large holdings of the former Soviet punitive institutions, which battled the Ukrainian insurgents and the liberation underground supporting the UPA - the ministries of state security, internal affairs and defense, party and court organs, the procuracy.

The aims of the new series of "Litopys UPA" will be the same as those set out by the editors of the original series in the introduction to the first volume: a) to publish, unaltered, historical documents relating to UPA struggle and activities - both UPA documents and those of its opponents; b) to reprint underground publications important to the history of the UPA which were originally printed in minor publications or periodicals; c) to publish memoirs and other material about UPA activity which have not yet been published or were scattered in minor publications and periodicals; d) to stimulate and publish works about the UPA struggle and that period of Ukrainian history; e) to publish reviews of books about UPA activity and Ukrainian history of the period; f) to prepare a bibliography of publications about the history of the UPA struggle.

The publication of the new series in Ukraine reflects a major change that has occurred in conditions of publication and well as a change in the audience to whom "Litopys UPA" is addressed. The original series was initiated in conditions of seemingly permanent triumph of communist totalitarianism over the people of Ukraine, over the very idea of freedom of nations enslaved by Moscow. That project, undertaken by UPA veterans as a monumental memorial to the struggle for the freedom of Ukraine, was intended for the Ukrainian diaspora in the free world. The diaspora was well informed about the events and did not need editorial comments about the published materials. But now the majority of the readers of "Litopys UPA" will be people living in Ukraine. Most of these people, glasnost notwithstanding, do not have a realistic or coherent idea about the holy war waged by Ukrainian patriots for the freedom and independence of their people. For this reason, in the new series of "Litopys UPA" the published documents and materials are accompanied by explanations and commentary.

* * *

The first volume in the new "Litopys UPA" series consists of publications issued by the UPA Higt Command. The volume is divided into two parts: the first part contains the magazines "Do zbroyi," (To arms!) "Povs-

tanets" (The Insurgent), and "Ukrayinskyi perets" (The Ukrainian Pepper), and the second reprints the "Boyovyi pravylnyk pikhoty" (Infantry Combat Manual) which was issued as a separate publication. The periodicals are presented in chronological order.

In Ukrainian archives there exist six issues of the magazine "Do zbroyi" from 1943. Unfortunately, the 6th issue, dated December 1943, found in the archive is missing four pages (5 to 8). Copies of the journal are found in the Central State Archive of Ukraine (TsDAVO) and in the archive of the Security Service of Ukraine (SBU). The size of the journal is 18 by 27 cm. Owing to technical defects, some fragments of the text are barely legible. The title states that the journal was published by the political section of the UPA.

The journal "Povstanets" was published in 1944-45. This volume contains six issues of the journal that were found in Ukrainian archives. Copies of these issues are found in the SBU and TsDAVO archives. The fifth and sixth issues were printed together (no. 5-6, April-May 1945). In size, the journal is 16 by 23 cm.

The satirical magazine "Ukrayinskyi perets" was published annually. Three issues of this journal, from 1943, 1944 and 1945, have been located in varions archives. The first issue is in the TsDAVO archive, while the second and third are in the SBU and TsDAVO archives. This illustrated journal published caricatures and cartoons in red and black. It is 17 by 23 cm in size.

The text of the "Boyovyi pravylnyk pikhoty" (Infantry Combat Manual) is reprinted from the publication found in the Scholarly Research Library of the Central State Archive of Ukraine. It was issued in four separate hardcover volumes of pocket book size (13 by 18 cm). The first volume included sections I-II; the second, sections III-VII; the third, sections VIII-XII; and fourth, sections XIII-XIV. This manual is a translation of a Red Army publication under the same title issued in Moscow in 1943. The translator was the well-known insurgent activist, Mykola Duzhyi.

* * *

The history of UPA publications, including the journals of the UPA High Command, has not yet been sufficiently researched. To date, not all of the available archival documents on this topic have been found and studied. In this volume, we are publishing only the information that has been found so far. The first UPA publications appeared in early spring, 1943, when formation of larger UPA units was launched. They consisted of radio news items and brief reports taken from the press, often with commentaries, and were intended to help the cultural-educational personnel of UPA units or commands to inform UPA soldiers and the public. Materials were copied with typewriter or mimeograph. Soon, in the spring of 1943, these publications took on the form of periodicals and some began to come out in print. At the same time, the new editorial centers issued leaflets and appeals to the public, insurgents and enemy formations acting on the UPA's territory

of operations. From July 1943, the UPA High Command's political Division began to publish a larger monthly, "Do Zbroyi", which was printed in the Rivne region by the "Ukrainian Insurgent Army Printer" (issues no. 1-3); the name of the printshop was later changed to the "Bohdan Khmelnytskyi Ukrainian Insurgent Army Printer" (issues no. 4-6).

According to unconfirmed reports, the editor-in-chief of "Do Zbroyi" was Yakiv Busel ("Halyna"), a Volyn OUN activist. The journal's staff and contributors the time are not known. Only from a notice published in "Do Zbroyi" in December 1943 do we learn of the death of two contributors - Antin Tuchak and Dmytro Korda. They were killed in an encounter with Soviet partizans on November 4, 1943, near the village of Anelivka in Kostopil rayon. Antin Tuchak ("Hunia", "Kruk", "Haidamaka") came from Irshava in Transcarpathia. He served as a platoon (chota) leader and trainer in an unidentified UPA unit and wrote articles on military training under the pseudonym of Antin Skelia. Dmytro Korda ("Kinash"), who came from the Mykolaiv region in Halychyna, was also a platoon leader. He reported on the UPA struggle and wrote military training articles under the pseudonym of Andriy Zayats.

The journal published materials in following topics: current military situation, military training terminology, history, memorable national anniversaries, descriptions of UPA battles, developments on the Second World War fronts, patriotic poetry, death announcements. Huge patriotic struggle required a formulation of the UPA's military doctrine. This was largely done at the UPA Headquarters. We should recall that in early August, 1943, a coalition UPA High Command was established, which included many officers from the 1917-1920 liberation struggle. This command, in numerous orders signed by Dmytro Kliachkivskyi ("Klym Savur") and Leonid Stupnytskyi ("Honcharenko"), not only directed the UPA's military actions but worked out its military doctrine, for example, in the "Order" of the UPA Command dated August 31, 1943, which was published in "Do Zbroyi", no. 2. However, the basic political principles were established earlier, as they were already stated in the introductory article to the first issue of "Do Zbroyi", dated July, 1943, under the title "What the UPA is Fighting For"[4]:

(1) For an Independent Unified Ukrainian State on Ukrainian territory; (2) for a new just order in Ukraine without any landlords, capitalists or Soviet commissars; (3) for a new just international order in the world, based on respect of rights of every nation to its full, independent development in its own political system; (4) against the German and Russian imperialistic invaders of Ukraine; (5) against imperialisms, as sources of war and enslavement of nations.

---

[4] A littele later, a leaflet published under the same title provided in detail the program of the socio-political order in the future Ukrainian state.

The introduction to this article states that "in defending the Ukrainian people against occupying powers," the UPA will develop into a "Ukrainian People's Army", which "will defend the Independent Unified Ukrainian State against external enemies." These principles remained unchanged to the end of the UPA's struggle; they were only supplemented, broadened or reformulated in minor points.

The magazine "Do Zbroyi" ceased publication some time during the winter of 1944, when the Red Army arrived in the Rivne oblast and the NKVD probably discovered the location of the "Bohdan Khmelnytskyi UPA printer". For this volume, we managed to find the first six issues of the journal, the last one dated December 1943. However, underground materials mention an issue of "Do Zbroyi" of February 1944. This gives us reason to believe that one, two or even more additional issues of the journal were published, which have not yet been found. During that period the following events took place. At the end of 1943 the unified UPA High Command was established, headed by Roman Shukhevych (Taras Chuprynka); the first UPA High Command headed by Dmytro Kliachkivskyi was renamed the UPA-North regional command. The new UPA High Command began to issue a similar journal, "Povstanets", only in the autumn of 1944. The first issue was dated November 1944.

We know much more about this journal from the NKVD investigation of its editor-in-chief, Mykola Duzhyi, a member of the UHVR (Ukrainian Supreme Liberation Council) for north-western Ukraine[5]. Surely, not all the statements in his testimony can be taken at their face value, because evidently the accused spoke in a way as to avoid harming himself and his comrades in arms. According to his testimony, Duzhyi was named chief of all publication activities of the UPA-West Command in October 1944; in February 1945, he was made the chief of all High Command publication activities. Thus it is possible that "Povstanets" was first published by the UPA-West Command and only later, by the UPA High Command. (The journal's subtitle states: "Published by the Ukrainian Insurgent Army"). However, this claim is probably incorrect, because other data indicate that "Povstanets" was prepared by the highest underground leadership right from its beginning. The editor himself was a member of the UHVR presidium. We know that the article about UHVR published in the first issue of "Povstanets" under the title "The Highest Political Leadership of United Ukraine" was written on the advice of Yosyf Pozychaniuk ("Yevshan"), UHVR Information Bureau Chief. He provided some advice to the author and later read the article before print and passed it on for further reading to Dmytro Mayivskyi ("Kryha"), a member of the OUN Military Leadership (Boievyi provid), and Yakiv Busol, former editor of the journal "Do Zbroyi".

[5] Documents relating to this investigation were found in the Archives of the Security Service of Ukraine (SBU) in Kiev.

In terms of its topics and even its format, "Povstanets" was similar to its predecessor, "Do Zbroyi". New topics included articles about the UHVR and short accounts of UPA actions, which the editors prepared on the basis of reports by UPA unit commanders. The editor of the magazine and author of at least one or two articles in each issue was M. Duzhyi, who wrote under the initials M. K. His chief assistant was Mykhailo Medvid ("Karpovych") who, from January 1944, was UPA-North chief of staff and, at the time when "Povstanets" began publication, a member of the High command. However, Duzhyi did not say what pseudonym Medvid used. Other authors writing for the magazine are known only by their pseudonyms. The first four issues of the journal were prepared by Duzhyi and Medvid at forest posts or temporary quarters in the Novi Strilchany raion, Drohobych oblast. In March, 1945, they moved to the underground bunker of Duzhyi's brother, Petro, a contributor to OUN publications. There they prepared the fifth and sixth issues of the journal. The bunker had a library nearby and provided quite good working conditions. However, on June 4, 1945, it was discovered by the NKVD. The people in the bunker were gassed with poisonous gas and taken prisoner; M. Medvid was killed by the gas. The fifth and sixth issues of the journal appeared only later as a double issue. Issues no. 1-6 of "Povstanets" are reprinted in this volume. There is reason to believe that in 1946, a seventh issue, and a double one, no. 8-9, were published, but these issues have not been found in the archives.

All we know about the humorous-satirical magazine "Ukrayinskyi perets" is that its editor was Yaroslav Starukh ("Syniy"), who also worked for the "Vilna Ukraina" radio station. As for underground conditions, this journal had very good colour illustrations and cartoons. It published a variety of humorous materials, mainly written in verse form. However, we do not know the names of the illustrators, authors or other personnel. The journal was printed by the "Death to the Stalinist-Hitlerite Executioners" printshop.

* * *

The materials contained in this volume are reprinted as they appeared originally, without any alterations. The only changes are corrections of a small number of printing errors.

To the extent possible, the lexicon and specific features in the language of the originals has been maintained. Only a few punctuation and spelling corrections have been made. Corrections of printing errors appear in square brackets.

The texts were prepared for print by the compilers: Yu. Cherchenko, V. Halasa, V. Kuk, O. Vovk. The historical part of the preface was written by V. Koval and the index was compiled by O. Vovk.

ДО ЗБРОЇ

Видає політичний відділ УПА

1943 рік

За Самостійну Соборну Українську Державу!

Свобода Народам! Свобода Людині!

ДО ЗБРОЇ

Видає політичний відділ УПА

Рік 1. липень 1943 р. Ч. 1

ЗА ЩО БОРЕТЬСЯ УПА

Політична боротьба українського народу за Українську Державу увійшла в нову фазу. На це склалися ріст внутрішньої сили українського народу і зовнішня політична обстановка. Виявом цієї організованої боротьби є Українська Повстанча Армія (УПА).

УПА, обороняючи український народ перед терором окупантів, творить збройну силу, яка закріпить здобутки Української Національної Революції та, перетворившись в Українську Народну Армію, стане на захист УССД перед зовнішніми ворогами.

УПА – це збройна сила українського народу; боротися в рядах УПА – це почесний обов'язок кожного громадянина України.

УПА бореться:

За Самостійну Соборну Українську Державу на українській землі.

За новий справедливий лад і порядок в Україні без панів, поміщиків, капіталістів та большевицьких комісарів.

За новий справедливий міжнародний лад і порядок в світі, побудований на пошануванні прав кожного народу та його незалежний всесторонній розвиток у власних державних формах.

Проти німецького та московського імперіалістичних наїзників українського народу.

Проти імперіалізмів як джерела воєн і поневолення народів.

Большевицьких парашутистів УПА вважає за передовий загін московських імперіалістів і поборює їх нарівні з німецькими грабунко[в]ими бандами.

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ

"Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю...

Кров, пролита для цієї величної мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації. Все від[і]граватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене та кличе на продовження розпочатого".

С.Петлюра

До зброї !

Такий клич наших днів і такий сенс їх. Якщо здійснимо його, перемога буде за нами. З предка-віку ми були воїнами, в огні запеклих змагань народилась Українська Держава, в огні росла, виросла й упала, в тому ж огні їй і воскреснути. Тільки в ньому спаде з нас і спалахне безслідно бурлацьке лахміття й торби, тільки в ньому народимося знову як володарі й будівничі.

Ми ніколи не забували, що основна барва життя – барва крові, й не на вітер говорили ми від перших днів про зброю та боротьбу. Не шукали, й сьогодні не шукаємо спасіння десь поза нами: ні на небі, ні на землі. Знаємо , що воно в нас самих, у наших руках, у зброї, що ті руки держать, у нашій волі, що рукам тим наказує. Визнаємо силу, боремось силою і за силу. Не спостерігаємо подій, а творимо їх. Робимо це з допомогою різних засобів. Сьогодні ж немає і не може бути для цього іншого й кращого засобу, як збройна сила. Ми свідомі того, що не спасе нас великодушність імперіалістів, бо в гієн і шакалів її ніколи не було й не буде, але знаємо дуже добре й те, що **не визволить нас сама ідея**, хай вона свята – найсвятіша, **якщо не дамо їй тіла та крові життя**. А тілом і кров'ю її мусить стати сьогодні тіло та кров кожного здорового й чесного українця – **українське військо**.

Крок націй, що є або хочуть стати державними, – це маршовий крок військових колон, а не дитяче дріботіння чи безумний льот стрімголов дикої отари. Тільки з цього залізного ритму народжувались держави. Тільки з нього народиться Українська Держава.

Яке ж військо, така й нація. Військо – найдосконаліше дзеркало нації. У ньому вона оглядає себе, могутня або немічна, дозріла до державного чину або недозріла. Усі чесноти її сяють у ньому, усі хиби затьмарюють його.

Ми вибрали шлях збройної боротьби і з нього не зійдемо. Бо шумлять над нами і кличуть до зброї нас невидимо переможні стяги [з]-під Жовтих Вод і Конотопу, бо попіл спалених немовлят тисне нам у грудях і не дає дихати, бо кров постріляних і порубаних кличе нас до помсти.

Нащадки не закинуть нам, що Українську Державу ми будували тільки в мріях і на папері.

Не обманути нас сьогодні забріханим і облесливим імперіалістичним агентам. Не послухають українські маси їхніх "щирих та дружніх" порад, що нам не час творити національну армію, що місце чесного борця під інтернаціональним стягом. Під ноги берем такі стяги! Досить випили "з московської чаші московської отрути" наші діди й прадіди, досить згинуло та ще й сьогодні гине наших братів по обох боках фронту чи в полоні. Місце чесного та здорового українця тільки під національним українським стягом в лавах українського війська! Українська кров литиметься тільки в ім'я Української Держави, і ні одна її крапля не впаде для інтересів Берліну чи Москви!

Імперіалістичні хижаки знають, що незабаром доведеться притупитись їхнім кігтям, і тому так лютують. Наче смертельна примара стоїть перед їхніми залитими жиром очима загроза українського війська. Вони свідомі того, що воно буде повне молодечої віри й завзяття, що вмітиме до краю ненавидіти, до краю змагатись, і тому з такою тривогою оглядаються на свої "переможні" армії, знеможені та зневірені, готові швидше до втечі, як до бою. Чи переможуть вони і цей раз? Ворог запитує себе і боїться відповісти.

Українське військо дасть йому цю відповідь. Творімо ж його! Як найкращого оборонця і захисника українського народу в ці трагічні дні, що їх він переживає як одиноко правильний засіб для осягнення державного ідеалу, як Тіло і Кров для Ідеї, як найдосконаліше дзеркало нації, як джерело героїчних чеснот нового українця, як Майбутнє і Силу Української Держави.

У наступі

Рання весна 1943 року буде записана в історії України незатертими буквами, бо тієї весни український народ вступив на новий шлях боротьби з наїзниками. Тієї весни скриту революційну боротьбу перемінив він на збройну, ідею перевів у чин. Тієї ж весни створилась Українська Повстанча Армія, що є виразником найвищих змагань нації, її силою, захистом та оборонцем. УПА приступила зразу до діла. Формуючись і зростаючи з дня на день, з години на годину, УПА своїми діями охоплює вже сьогодні більшу частину українських земель. Скрізь по наших землях твор[я]ться поодинокі фронти боротьби з наїзником. Головні вороги – це большевицькі партизани та німці. Третій противник – це польські банди, що являються представниками польського імперіалізму на українських землях або, що найчастіше буває, служать одночасно і німцям і большевикам.

Червона саранча намагається залити Україну

Ненажерливі московські імперіалісти, що з давних давен привикли вважати Україну невичерпальним джерелом хліба і різних бага[тс]тв, за всяку ціну намагаються задержати її при собі. Тому, не зважаючи на те, що фронт з німцями не виглядає надто блискуче, ст[в]орили вони на північних українських землях свою партизанку, що є другим фронтом протинімецьким і протиукраїнським. Червоні партизани зблизька – це банди грабіжників і бездомних світових бурлак. Цілу ту збиранину очолюють большевицькі старшини, що їх разом зі зброєю скидають червоні з літаків.

З большевицькою партизанкою, що має свої осередки головно по польських колоніях, головно в Пінщині (р-он Морочно, подекуди в Сарненщині, Костопільщині, Ковельщ[и]ні й Берестейщині), УПА в повні витримує фронт. Недавно ще большевики тісно співпрацювали з ляхами, а останні два місяці внаслідок непорозумінь між СССР і польським "урядом" відносини між цими двома спільниками загострились. Були випадки, що большевики били поляків як це було в с. Заморочене 27. IV. ц. р., в Чайкові, 3. V. під час польської маніфестації, з нагоди "3-го мая". Большевицькі партизани не проявляють тепер великої активності. Бувають серед них частини дуже зле забезпечені в зброю та харчі, до того ж, весною здесяткував їх тиф. Уникають боїв з УПА і, щоб підлабузнитись до нас, нерідко використовують національні кличі, а деколи демонстративно усувають зі своїх рядів жидів і поляків. Їхні частини подають себе за "оборонців народу", гнобленого німцями, але ці "оборонці" одночасно грабують населення ще краще, як самі німці (с. Жильжа, Берестовець, Корчин, Глажова в Костопільщині) і так само, як вони палять і мордують українське населення (с. Губків Костопільщина).

Безпощадно б'ємо московських імперіалістів

Безумовно, УПА ні на хвилину не забуває, що московський імперіаліст, чи то він виступає в ролі кровожадного енкаведиста, чи буцімто дружнього червоного партизана, є й буде завжди неприм[и]ренним ворогом усіх поневолених народів, в тому числі й нашим. І УПА б'є його при кожній нагоді.

І так в Людвипільщині (Костопільська округа) розбито 5. V. ц. р. дві банди большевицько-польських партизан, (одну з них очолював якийсь Володя Попов). Здобуто фуру награбованого майна, коні та зброю. На другій банді здобуто 5 коней з сідлами, вбито 15 партизан, власних втрат жодних.

6. V. На переправі в Більчаках розігнано польську банду.

Одночасно справедлива рука УПА карає всіх прислужників імперіалістів. 9. V. знищено центр большевицької розвідки в Плотичному, (Костопільщина). Половлено й повбивано всіх большевицьких агентів. Такого самого кінця діждались агентурні большевицькі гнізда в Сарненщині, що містились у польських колоніях. Така сама доля чекає всіх поляків на українських землях, що служать большевицькому, німецькому

чи польському імперіалізмам. Будувати Польщу хай їдуть на польські корінні землі, бо тут зможуть тільки приспішити свою ганебну смерть.

Німецька орда палить села й мордує людей

Другий наїзник – німці, що вже два роки грабують і нищать Україну, своїм поступованням в Україні записалися на віки в історії світа, як нові варвари й рафіновані садисти, що рівних їм історія не знає. Своїми дикими грабунками кожної найдрібнішої речі з майна українського селянина, паленням і зрівнюванням з землею цілих осель і звірським мордуванням безборонного населення – приносять вони вічну ганьбу землі, що на ній зросли, та тій культурі на якій виховались. Їхню "вищу" культуру оглядає українське село кожного дня й належно її оцінює. Як жеж виглядає "опіка та співпраця" німців з українським народом. У терени, опановані нашим повстанським рухом, стараються німці насадити свої відділи, зложені з жандармерії чужонаціональних силою звербованих військових формацій та паразитів суспільства різних національностей, в першу чергу поляків. Головне завдання поставлене німцями цим відділам – це терором приневолити населення до послуху й покаяння та опанувати терен під господарчим оглядом. Методи розправ із українським населенням вказані їм німцями, жахливі: масовий грабунок майна, палення сіл, мордування неповинного населення, включно зі старцями й немовлятами. Новітні німецькі варвари двома способами "втихомирюють" українське населення, а саме: налітає на село кілька (від 2-6) літаків, перед сходом сонця, коли ще люди сплять, й скидає протягом 2-3-ох годин 60-80 бомб, що сильно нищать забудування. Крім бомб, стріляють ще літуни з кулеметів по людям, що тікають із села, а запальними кулями запалюють будинки. Другий спос[і]б – це дикунські наїзди німецької жандармерії разом з польськими бандитами, одягненими в німецькі мундири, на спокійні села й ганебне мордування всіх, кого попало, палення дощенту сіл, очевидячки, пограбувавши з них усе майно, що його покинули мешканці. Під час таких наїздів паде багато жертв, бо дикуни Західньої Европи не милують навіть такого наївного дядька, що вгощає їх хлібом і молоком (Карпо Овдійчук с. Дюксин,

Костопільщина 5. VI. ц. р.). Населення поголовно тікає з сіл і ховається де хто може. Селяни організують самооборону й дуже часто відбивають ці дикі наїзди.

Кров за кров

УПА зі свого боку ліквідує цілі німецькі відділи, що їдуть грабувати або з награбованим майном вертаються до своїх осередків. Дня 21. V. в Сарненщині група УПА з засідки знищила цілковито відділ німців в числі 26 людей. Здобуто 2 кулемети, 6 маш. пістолів, 18 крісів і 7 пістолів.

Того ж дня на Рівенщині між Радехівкою і Старожуковом, відділ УПА зробив засідку на німецько-польську поліцію, що приїхала палити села. Вбито 27 поляків і німців, 10 ранено. Здобуто хуру з кіньми та один кулемет.

Під час дій УПА в старожуківських лісах, під кінець травня, дійшло до завзятого бою з німцями й СД (в числі 200 людей), які їздили в околичні села на грабунки. Який гарячий був бій, можна судити з такого моменту: раненого повстанця окружили німці, а він останками сил кинув між них гранату, вбиваючи кількох на місці. Молодого героя німці добили. Тут же впало 6 німців, кількість ранених невідома.

5. VI. на 70 німців зробила наскок наша боївка в с. Дюксин. Убито 12 німців, ранені були теж (невідомо скільки).

Між Берестовцем і колонією Уцекай (Костопільщина) наскочив відділ УПА 12. VI. на дві чоти німців і польської поліції, що верталися у Костопіль. Знищено 2 авта, убито 7 німців, 15 поляків і 5 німців ранено.

Подібними, як на Поліссі, способами наводять німці "новоєвропейський лад і порядок" і на Волині й подібно ж палять і мордують населення дикими наїздами та нальотами. УПА ні на хвилину не лишається їхнім довжником. Наїзд німоти на с. Підбереззя (Горохівщина) 15. IV. місцева боївка відбила. Коли надвечір прибула німцям допомога (150 людей), зав'язався бій, у якому впало 15 німців, а 6 ранено. Здобуто 2 кулемети, кілька крісів, з нашого боку втрат жодних. Німці все ж таки на другий день запалили з літака 4 села в околиці, жертв в людях не було.

Дня 17. IV. в містечко Локачі (Горохівщина) прийшли в білий день наші повстанці й окружили будинок Районової Управи. Німці, що були там, стали втікати, частину їх вбито. Повстанці здобули 2 авта й захопили в полон одного німця.

На Володимирщині спалено майже всі держгоспи, що були пристановищем поляків і німецьких агентів. 21. IV. повстанці здобули збіжевий магазин в Туриничах (Володимирщина), де перейшло під час цієї акції, на нашу сторону 14 узброєних українців зі Сходу, що сторожили цей магазин.

У тій же окрузі дня 22. IV. наскочив відділ УПА на німців біля фільварку Галинівка, щоб відбити зловленого зв'язкового. У бою впало 19 німців.

28. IV. група повстанців зустрілася в с. Мочулки (Турійськ[и]й р-он, Володимирщина) з німцями (40 підвід). І одні і другі їхали на тартак по дошки. Дійшло до бою біля могилок у Мочулках. Вислід: 12 німців убитих, невідома кількість ранених, решта втікла. Підмогу німцям, що надійшла в с. Затурець зустріла така сама доля. По нашому боці жертв не було.

У Крем'янеччині частини УПА особливо даються взнаки німецьким зайдам. Один бій біля с. Стіжка 9. V. говорить як не можна краще про нездарність і безрадність німців при зустрічі з УПА, не зважаючи на перевагу модерної німецької зброї. Спаливши село, верталися німці з пограбованим майном на двох автах і танкетці. Повстанці зробили засідку. Зчинився бій. З Крем'янця приїхала заалярмована німцями допомога. Вислід бою для німців більше як сумний. Спалено 8 машин, убито біля 60-ти німців, 30 ранено.

І так скрізь, де діє УПА. Гинуть німецькі й большевицькі зайди з українських рук від старої відкопаної, чи здобутої, їхньої власної кулі. Гинуть їхні прислужники – поляки. Це ще тільки початок. Це тільки піднімається народ, а що буде зі всіма зайдами, як розгориться повстанням ціла Україна. Бо досить вже мук і знущань, досить неволі й чужого панування. Україна хоче жити самостійним життям, український народ хоче волі й у здобуванні цієї волі не стане він, доки не осягне її, – доки останнього займанця не проковтне український чорнозем.

Чим ми сильні

(Оповідання повстанця)

Ви не думайте, друзі, що перемога в боротьбі залежить тільки від кількості та якості модерної зброї. Безперечно, без зброї не можна провадити й виграти війни, але й без сили духа,

посвяти й віри в те, що справа, за яку боремося, свята – також не можна перемогти.

Розкажу вам про один бій, якого учасником був я сам і який є доказом, що сила духа на фронті має дуже велике значення.

Це було на початку збройних виступів УПА. Весна саме ставила свої перші кроки на поліській землі. Сніг зникав за кожним подувом теплого вітру, а весняні квіти з трудом пробивали своїми барвистими головками напівзмерзлу ще земну кору. Розвивались дерева, а в повітрі починали дзвеніти пташині хори. Ви ж пам'ятаєте березень сього року?

От одного березневого дня наш невеличкий повстанчий відділ розташувався в малому селі над рікою Случ. Була неділя. Мешканці села прийняли нас дуже радо, гостили й поводились з нами, як з рідними дітьми. День заповідався дуже гарний. Провесна в цілій своїй красі й величі панувала вже над долиною Случа. Відділ виставив стійки та розійшовся по хатах. Настрій у всіх прекрасний. Чому ж йому не буть? Хлопці здорові, молоді, життєрадісні. Стільки й розмови, що про бої, засідки, здобуту зброю. Вони ж з таким запалом ішли в ряди УПА. Тут здійснились їхні мрії. Он сімнадцятилітній друзяка як гордо несе голову, він не аби хто, він український повстанець. Саме слово скільки говорить, а дійсність? Та що там, мовляв, ти не повстанець, так ти взагалі ніщо. А тут ще весна, і люди, і дівчата.

...На серці в кожного, як на Великдень. Біля полудня доносить наша розвідка, що від Костополя, Березного й Межиріччя наступає на нас німецька орда. Коло вісімдесят авт нагружених узброєними по зуби німаками. Хлопці вискочили з хат. У руках зброя, що в кого – кріс, дьохтяр, фінка, гранати, нагани. Ясно, ми мусимо прийняти бій. Хлопцям очі горять, вже хочуть іти, так і видно зразу, що то козацькі внуки. Паде короткий рішучий наказ командира. Займаємо становища й чекаємо.

Першими почали німці. Зразу сипнули страшенним вогнем. Мабуть, хотіли залякати нас і зробити замішання в наших рядах, але на вогонь ми відповіли вогнем і, як вислід нашої пальби, з лівого рова, де залягли німаки, пронеслись жахливі передсмертні зойки. Затихло, та не надовго. Німцям надходить підмога. Знову відкривають пекельний вогонь на цілій лінії. Ми відповідаємо. З наших становищ видно що німаки, мабуть, п'яні, бо погано бережуться й стріляють, зовсім не цілячи. Ще

надходить відділ СС-ів, і знову те саме. Починають стріляти з гарматок і мінометів. У нас усі живі, аж дивно.

Тимчасом інша група німаків починає палити село. У селі вив'язується вуличний бій. Паде ранений наш сотенний, паде ще кілька друзів. Хлопці, побачивши це, оскаженіли. "За сотенного! Слава! Слава! Геть зайдів!" І лавою пруть прямо на німців, не дивлячись, що б'ють гармати, бомбомети. Командир ледве здержує очайдухів.

Три години боровсь наш відділ і відбив аж чотири ворожі наступи.

Коли підійшла ніч, німці повскакували на авта й під обстрілом наших кулеметів повною парою втікли в Костопіль. Забрали з собою тільки ранених, а 68 убитих і 5 спалених авт лишили на побоєвищі. От бачите, хто виграє.

Вони втратили стільки людей, стільки амуніції й нам нічого не зробили. А в них жеж вісімдесят машин, гарматки, міномети, вони вояки, а ми – горстка нас і з будь-якою зброєю. Та в нас діло інше. Ми в бій ідемо із старими, часто несправними крісами, та з великою ідеєю в душі. Ми йдемо в бій, щоб визволити з неволі рідний нарід, щоб самим панувати на своїй землі. Нам наказує боротись любов до рідного батька й брата, землі й хати і ця любов дає нам силу духа. Що з того, що в німців велика фізична сила, але не має в них внутрішньої сили, що помогла б їм перемогти. Бо не лицарі вони, що боронять рідну землю, а грабіжники й злодії, що прийшли до нас забрати наше. Сильні духом, їх таки зброєю поб'ємо їх. Чи не так, друзі?

Наради у Вашінгтоні і проблема Японії

Негайно після того, як союзники за[й]няли Північну Африку, англійський премієр Черчіль виїхав до Америки на наради з президентом Рузвелтом. Пропаганда держав Осі підкреслила з того приводу розбіжність думок між Черчілем та Рузвелтом щодо стратегічних планів війни з державами Осі в майбутньому. Черчіль начебто стоїть за повалення европейської твердині Гітлера, а Рузвелт – за наступ на Японію. Як ту справу вирішено – це таємниця. Одначе певне те, що обидва найсильніші представники союзного табору, обдумували план дальшої війни проти всіх держав Осі. З досі виданих офіціальних комунікатів

виходить, що наступ союзників розвиватиметься як проти европейської твердині – Гітлера, так проти Японії одночасно.

Розгляньмо ж тепер загально міжконтинентальні стратегічні плани держав Осі, а також постараймося відповісти на питання, чому саме тепер справа Японії набрала такої ваги, наскільки Японія вплинула на дальший хід війни і з'ясуймо питання поневолених народів. Після чотирьохрічної війни з союзниками держави Осі видвигнули загальний план повалення союзників. Він приблизно має виглядати так: Роммель має здобути африканським наступом Суез, у той же час наступом на південному фронті в Україні німці повинні були пройти Кавказ, а в дальшому ході військових дій частини Роммеля мали з'єднатись з кавказькими відділами на теренах Близького Сходу. Цим першим етапом боротьби держави Осі гадали осягнути африканські терени, опанувати близький Схід і здобути арабський світ для дальших дій проти англійських колоніальних володінь. Тоді б Туреччина впала жертвою співпраці з державами Осі. Осягнувши цей стратегічний стап, держави Осі планували похід на Індію, щоб там з'єднатися з японськими сухопутніми силами. Таким чином мала бути розвалена англійська імперія. Що німці поважно думали про такі плани, свідчать факти, а саме: держави Осі визнали незалежність арабського та індійського народів і їхні священні права на власну державність (принаймі в пропаганді). Вони тримали в себе як арабських, так і індійських націоналістичних провідників. Муссоліні отримав навіть святий меч оборонця арабського світу. Таке завдання мала виконати европейська частина держав Осі. Японія повинна була закріпити вже досі за[й]няті терени в Азії, розбивши Китай, на морях, крім за[й]нятих вже островів, опанувати Австралію. Коли б держави Осі виконали цей план, то досягли б основних передумов перемоги над англо-американським блоком. Одначе ненадійна програна Німеччини на Сході, а опісля в Африці, перекреслила державам Осі їхній план походу на Індії раз на завжди.

Зате в той самий час японська стратегія осягнула нечувані в новітній історії воєн успіхи. Японія за[й]няла величезні простори Китаю аж по західну Індію включно. Крім того, здобула величезні обшари островів. Порівнюючи дотеперішні успіхи німецького блоку в Европі з японськими, треба ствердити, що Німеччина за скоро заломалася, здавши Японію на її власні

сили. Німеччина сьогодні замкнута в европейських теренах і в міжконтинентальній стратегічній грі не являє собою поважного конкурента. Її суперник в европейських теренах – СССР, і ним тільки може цікавитись її стратегія. Положення Японії краще. У першу чергу вона усунула своїх противників далеко до материка, а це акт першорядного значення. Японський промисел і взагалі економіка може цілком вільно і спокійно працювати для фронту, без загрози з повітря чи моря. Німеччина таких можливостей не має. Далі, Японія здобула величезну територію, а з нею невичерпальні надземні й підземні бага[тс]тва. Для воєнної господарки це факт дуже великої ваги. З того ясно, що Японія без порівняння краще забезпечила свою воєнну економіку, ніж Німеччина. Сюди входить ще й політичний момент: під час свого успішного наступу Японія приступила до вирішення справи поневолених народів. Проголосила повну державну суверенність Філіпінам, а Яві та іншим островам дала широку автономію, як передумову державної самостійності. Бесумнівно, що до всіх цих самостійностей та автономій можна мати великі застереження, але, виходячи з політичної точки зору, слід ствердити, що японська політика хоче закріпитись на здобутих теренах і тому розв'язує справу поневолених народів вже під час війни. У цьому японська дипломатія проявила далеко більшу гнучкість, ніж німецька.

Та все-таки обидва ці імперіалізми дійсно прямують до тієї ж самої цілі і нічим один від одного не кращі, хоч вживають хвилево в політиці у відношенні до поневолених народів різні тактичні маневри. Хоч і які великі японські успіхи, все-таки остаточної цілі японці не осягнули. Не зуміли вирватись з союзного окруження. Одначе в загальному, японський імперіалізм вростає і закріплюється на занятих теренах. Японія наспіх розбудовує воєнну господарку, щоб бути готовою на всякі несподіванки. Виникає цікаве відношення: чим довше союзники будуть зволікати з наступом на Японію, тим сильніше вона закріпиться на за[й]нятих просторах.

Саме з тих причин на нарадах Черчіля й Рузвелта у Вашінгтоні справу Японії окремо обговорено. Зразу ж після нарад воєнний коментатор ближче вияснив можливості наступу союзників на Японію. Найвигідніша база для цього – це територія СССР, цебто північно-східна частина Сибіру, Камчатки, Сахаліну, Владивостока. І з тих теренів можна атакувати Японію в

саме серце, бо всі інші військові союзні бази за далеко, щоб можна було з них безпосередньо напасти на японський материк і промислові бази. Одночасно той самий коментатор назвав японсько-совітський союз оманою, бо він не має глибших основ. Щодо совітських стратегічних баз, може бути дві можливості: або СССР нападе на Японію, або винайме свої далекосхідні опірні пункти Америці. Отже, як виглядатиме наступ союзників на Японію, це поки що таємниця стратегів і політиків. Одначе не має сумніву, що союзники мусять цей наступ прискорити ще й з огляду на погане стратегічне положення Китаю. Взявши на увагу моральну силу японської армії і величезні за[й]няті нею простори, можна твердити, що розправа союзників з Японією не буде легка. Розглянувши можливості Японії в сучасному укладі воюючих імперіалізмів, стане ясно, що японське питання поважно ускладнює загальне міжнародне положення, а у відношенні до Европи матиме вирішальне значення на прикінці цієї другої імперіалістичної світової війни.

Короткі відомості з піротехніки

Немає сумніву, що в сучасній війні значне місце займає вибухова техніка. Там, де потрібні особливо великі людські зусилля для того, щоб побороти цілу низку перешкод або затримати просування ворога – стає на службу вибухова речовина, що з великою силою і за короткий час спричинює велику руїну.

Зважаючи на це, кожному військовикові-стрільцеві, а особливо командирові, необхідно знати основи цієї техніки, щоб у випадку вміти забезпечити успіх дорученої справи, коли треба, за допомогою вибухових речовин. Для цього власне тут коротко подаємо основні відомості з науки піротехніки.

Вибухові речовини

Вибуховими речовинами (ВР) називаються такі хемічні сполуки або механічні суміші, які при певних умовах мають властивості перетворюватися в гази.

Гази, що утворюються в наслідок швидкого горіння (ВР), вибух експлозія є власне тою силою, що руйнує навколо себе тверду оболонку. Після згоряння ВР крім газів нічого не зали-

шається, отже наявність їх мусить бути дуже великою. Наприклад: при вибуху один [кг] толу (тротиль) виділює 690 [л] газу, які розходяться зо швидкістю 6800 м у секунду, при температурі від 2000 до 3000 градусів. Це ті умови, при яких вибухає ВР.

По характеру дій ВР діляться на такі групи:

1 розривальні (бризантні): тол, пірокселіна, мелініт, амоніт, динаміт;

2 відкидальні (метальні): порох усіх родів;

3 гримучі: гримуча ртуть.

У свою чергу розривальні ВР (бризантні) діляться також на три групи:

1. Речовини, що під час вибуху б'ють головним чином у боки: тол, піроксиліна, мелініт.

2. Речовини, що б'ють лише в гору: всі роди амонітів, амонал.

3. Речовини, що б'ють у всі боки: динаміт.

Характеристика ВР

Тол. (Тротиль). Складається з толу (продукт від сухої перегонки кам'яного вугілля з нафтою (ропою) при хемічній сполуці з азотною кислотою (нітратна кислота) та частково сульфатною кислотою).

Він виготовляється у формі прямокутників (пресований тол) світло-жовтого кольору, розміри шашок 10 х 5 х 5 – 400 [г] ваги, 10 х 5 х 2,5 – 200 [г] ваги. Свердлова (бурова) шашка – стовпчик висотою 7 см, діяметр 3 см, вага 75 [г]. Порошковий тол жовтого кольору. Плавлений безформний тол жовтого або бурого кольору.

Вибухає від детонаційного вогню з капсуля детонатора № 8.

На механічні дії (удари, тертя) не реагує. Від сірника не вибухає, а горить чорним димом. Від крісової кулі не вибухає, у воді не тратить своїх прикмет.

Піроксиліна. Спресована під великим тисненням, подібна до сірого картону, сірого кольору помітна, як матеріал сіра бавовна. Вибухає від капсуля детонатора, крісової кулі або тертя при температурі 180 градусів. При нижчій температурі, від тертя та ударів запалюється. Тому її змочують до 15 градусів вологості. Замочена піроксиліна від капсуля не вибухає. До заряду змоченої піроксиліни додавати сухої піроксиліни.

Амоніт. Механічна суміш. У більшості вживають амоніт "К", амоніт № 2, амонал. Складники: 1) амоніякова селітра в суміші з мукою соснової кори, 2) з мукою кам'яного вугілля, 3) в суміші з деревною тирсою. Вибухає від капсуля – детонатора № 8. На механічні дії не реагує. У воді не вибухає.

Мелініт (пікринова кислота). Ясно-жовтого кольору в квадратах. При дотиках із метал[а]ми виділює пікрати і тоді небезпечний в обходженні з ним. Бойові прикмети толу.

Динаміт. Легкодетонуюча ВР, що виготовляється з фабричних відпадків, має форму грудки землі сірого або чорного кольору. Вибухає від механічних дотиків та звичайного вогню. Організований вибух провадиться через бікфордів шнур капсуля-детонатора. Вживається на земляних роботах, у шахтах та каменьоломах.

Порох. Буває різних кольорів: чорний, сірий, жовтий, червоний. Найстарший із усіх вибухових матеріалів: як метальна ВР служить для викидання кулі з набою чи артилерійського стрільна.

Гремуча ртуть. Найуразливіша вибухова речовина, служить для швидкого запалювання всіх інших ВР.

Система запалювання

Капсуль детонатор № 8, що одну третю частину своєї трубки наповнений гремучою ртуттю, сполучений з бікфордовим шнуром, творить запальну трубку. Вільний кінець бікфордового шнуру, зрізаний наскіс, запалюється звичайним сірником, тоді, коли вже запальна трубка вложена в заряд ВР. Це вогневий спосіб запалювання. Електричний детонатор складається з метальної трубки, одна третя частина якої наповнена гр.-рт. До нього прилучений властивий електричний запальник, з цього боку стримлять два мідяні ізольовані дроти довжиною до метра. Джерелом енергії є підривна машина (динамо-машина). Це електричний спосіб запалювання.

Виготовлення ладунків (заряди)

Ладунки (заряди) складаються з одного або кількох вибухових набоїв.

Ладунки бувають: скупчені, видовжені, фігурні.

Запальна трубка (запальник) вкладається в дірку лише одного набою.

Решта набоїв у скупченому, видовженому чи фігурному заряді вибухає від першого набою по детонації.

Спосіб нищення

Щоб розірвати дерево чи мостову підпору, треба знайти діяметр (промір) цього дерева чи підпори.

Діяметр (промір) дерев'яного стовпа, піднесеного до квадрату (тобто помножений сам на себе), означає кількість потрібної ВР для підриву цього стовпа.

Під ВР тут розуміємо тол, пірокселіну, меленіт, що мають однакову силу. Амоніту, амоналу, береться вдвічі більше.

Для твердої групи дерев ВР береться ще більше, на половину даного ладунку.

Для металевих речей при таких же обчисленнях брати вибухової речовини в десять разів більше.

Коли дерев'яну підпору підриваємо з середини (свердловим способом), то вибухового матеріалу беремо в 10 разів меньше.

При підриванні кам'яних, цегляних та бетонних споруд треба брати на увагу стіни чи даного масиву. Відношення концентрації ВР до ваги об'єкту: 1 кг толу, пірокселіни на одну тону масиву. Звичайно враховуємо щільність стіни.

Міни

Певна кількість вибухового матеріалу, пристособлена до висадження предмету, називається міною.

Секрет міни полягає в тому, що під зовнішнім впливом зривається з забезпечника бойова пружина (спіраля), ударник якої б'є на капсуль, що посилає детонаційний вогонь на ВР.

Отже тут детонаційний вогонь з капсюля, в якому є гримуча ртуть, викликаємо механічним ударом на капсуль.

За цим принципом побудовані всі міни: протитанкові, будинкові, годинникові замикачі (пекельні машини).

Національні Герої

Українська нація вступила у вирішальний бій за волю. Численими поляглими значиться її шлях. Могили героїв виростають на всій Україні, вони повстають скрізь, де українська збройна сила – Українська Повстанча Армія – підіймає караючий меч на злочинного наїзника.

Дорого платять кров'ю кати за знущання над народом, але в своїх передсмертних судорогах виривають не одного борця з лав народної армії. Між ними падають найвидатніші, наймужніші, що перші загородили своїми грудьми шлях наїзникові та повели тисячі за собою.

Іван Климів (Легенда) **Сергій Качинський** (Остап)

Муж залізної волі, невичерпальної енергії та невтомної праці – **Іван Климів – Легенда** поляг від руки німецького ката. Він – провідник підпілля під большевиками та організатор – командант української партизанки 1939 – 41 рр. зміряв усю Україну здовж і поперек та потворив огнища революції, що сьогодні розгоряючись, сповіщають народові недалекий час визволення. Під час німецького наїзду Він, як співтворець Акту 30 червня, а опісля як організатор непримиренної боротьби проти імперіалістів, заманіфестував перед світом волю української нації – самій володіти українською землею. Поляг Легенда смертю героя, закатований гестапо, не промовивши до катів ні слова.

Сергій Качинський – Остап, командир перших відділів УПА, згинув в бою за фабрику в с. Оржеві на Рівенщині. Це новітній наш Богун – тип безстрашного лицаря, оповитого легендами серед народу. Хто на Волині не знає про Остапа? Рідко хто знає, звідки він родом, але кожен уявляє собі Його кремезну мужню постать. Його задумливі, ясні очі, Його слова, що друзів електризували, а в кожній хаті, де Він з'являвся вливали людям віру й певність нашої перемоги. Хто раз побачив Остапа той завжди шукав Його товариства. Загартований безчисленними боями з НКВД, Остап сміло дивився смерті в очі. Щастя виносило Його з боїв завжди переможцем, як і народного легендарного Богуна. "За що Остап візьметься, те мусить вдатися" – говорили завжди друзі. Згинув Остап, роззброюючи сам 4-ох німців. Згинув якраз тоді, коли розгорталася повстанська боротьба, згинув як командир бою, як зразковий вояк, як герой революції. Наш дорогий незабутній **Остап.**

Коробка – командир першої сотні УПА, вояк – революціонер з крові й кості. Виріс у діях УПА. Швидко вибився завдяки своїм здібностям і став командиром сотні. Відважний, енергійний. Він був душею сотні. Якщо шукати зразкового провідника-вояка, то ним був Коробка. Коробку знали й любили селяни на Поліссі, Коробку знали й боялися його большевицькі банди, Коробки не можуть забути друзі – бійці першої сотні. Він завжди буде перший у бою. У трудних моментах вливав віру й завзяттям іншим друзям. Під Його командуванням сотня не раз розбивала кількакрат сильнішого ворога. Згинув Коробка в битві коло Висоцька.

Із наших Воєн

Конотопська перемога

Одна з найвеличавіших перемог української зброї: один із перших і найтяжчих ударів, що їх вона завдала північній імперіалістичній гидрі. Це не тільки вияв послуху непомильному національному інстинктові, але й доказ політичної зрілості – глибоких державницьких тенденцій України того часу. Це також пречисте визначення одного з головних напрямків дій української зброї на майбутнє і то на довгі роки. Цей напрямок – імперіалістична московська північ.

Весна 1658 р. Україна в кровожадних кігтях північного "союзника". Дикою сараною летять голодні орди туди, де "есть что шамать, есть что пить". Імперіаліст скидає облудну запону з очей і показує своє незмінне у віках обличчя. Обличчя злочинця, грабіжника, вбивця. По містах скрізь його залоги. Збройними ватагами виправляється він на села, обдирає до нитки людей, а непокірних вбиває. У Києві, що недавно ще радісними дзвонами вітав Хмельницького і в його особі воскреслу традицію української державності, московський загарбник будує тюрми для "неблагонадьожних".

Гетьман Виговський розуміє положення України і шукає з нього виходу. Радять вести переговори – вимагати від імперіаліста пояснення причин такого ставлення до України, "прохати" припинити його. Але гетьман тільки поблажливо посміхається. Вимагати пояснення? Так він вимагатиме його не словом, а зброєю. Її мова більше бере за серце. Гетьман видав універсал до народу і маніфест до інших держав про причини війни з імперіалістичною Москвою. Але виникає ще потреба забезпечити на час війни західні кордони. Польща, хоч і не вилизалась ще з ран від ударів Хмельницького, вже споглядає ласим оком на українські землі, ждучи відповідної хвилини, щоб устромити ножа в спину Виговському. Щоб усунути загрозу другого фронту, гетьман рішається в березні 1658 року на угоду з Польщею в Гадячі. Як добрий політик, використовує вороже ставлення до ворога татарів і отримує від них значну допомогу. Довідавшись, що козацьким частинам, висланим на Київ під проводом Данила Виговського, не вдалося вигнати зі столиці імперіалістичних московських військ, рушає з головними силами на Лівобережжя. Ворог, стривожений чутками, що йде Виговський, одягає знову на себе машкару братерства, пробує розпочати переговори, йде, мовляв, на якнайбільші уступки, обіцяє забрати з України свої залоги, визнати Виговського гетьманом, повернути українському народові всі його права та вольності. Але гетьман добре знає, що імперіалістичній потворі вірити не можна навіть коли вона в сльозах і на колінах, бо витягаючи руку до братньої згоди, вона другою приготовляє Україні удар. Це підтверджує гетьманові кінець кінців той факт, що князь Трубецький почав облогу Конотопу.

Козацька залога під проводом полк. Гуляницького хоробро борониться аж 70 днів. Їй на поміч приходить Виговський. Раптовим, хоч і не дуже сильним ударом, українське військо примушує ворога відступити за місто. Само ж на превелике здивування ворожих військ замість того, щоб пуститись за ними погонею, виступає з Конотопу і рушає назад тим самим шляхом, що й наступало. Трубецький, утішений таким крутим і для нього щасливим поворотом справи, кидає всі свої сили в погоню за Виговським, певний у тому, що причини його відступу – слабі сили, а може й страх. Як непоганий стратег, Виговський передбачив тільки й ждав на це. Недалеко Конотопу, над річкою Соснівкою, 8 липня 1659 року він раптово припиняє відступ, обертається і залізними кліщами стискає приготованих до "легкого" бою й гордо упевнених у перемозі ворогів. Відступ переполошеного українського війська, що так несподівано перемінився в спокійний, але твердий наступ, приголомшує їх цілком. Кілька тисяч лягає, щоб більше не встати, кілька тисяч попадає в полон, між ними два воєводи, князі Пожарський і Львов; українці здобувають артилерію і боєві прапори...

Московський історик Соловйов пише про цю битву таке: "Цвіт московської кінноти... загинув в один день. Ніколи опісля московський цар не міг вивести в поле такого сильного війська. У жалібній одежі вийшов Олексій Михайлович (цар) до народу! Тривога впала на Москву... Удар був тим тяжчий, що несподіваний... У серпні з наказу царя люди всіх видів поспішали на земляні роботи для укріплення Москви, ходили чутки, що цар виїжджає на Волгу за Ярославль".

Битва під Конотопом – один із найсильніших моментів історії української зброї, була і назавжди залишиться доказом нашої непримиримості з московським імперіалізмом. Вона свідчитиме також, що українська зброя вміє не тільки боротись із ворогом, але й перемагати його в боротьбі.

Татари, союзники Виговського, після битви під Конотопом говорили з насмішкою московським послам: "Ваш цар хоче запанувати над запорозькими козаками, польський король також хотів панувати над ними, але й своє королівство потім втратив. Те саме буде з московським царством: його знищать козаки".

Нові Конотопи, а вони не за горами, докажуть остаточно правдивість слів.

* * *

Вже УПА мітла залізна
Над катами свище грізно,
Це вона на смітники
Їхні вимете кістки.

Землю вам сирую гризти,
Ви, звірі, імперіалісти,
А не кров дитячу пить
І людей в огні палить!

Геть московськая голото,
І ляшво, і ти, німото,
З української землі!
Йдуть в УПА старі й малі!

Досить вже в неволі гнити
І наїзникам служити!
Воля там, де боротьба.
Гей, до зброї, гей, в УПА!

Із друкарні
Української Повстанчої Армії

"Do Zbroji!" ("To Arms!"), July,1943, no.1

This issue of the journal "Do Zbroji!" consists of eight articles, and one poem published at the end of the issue. All the publications are anonimous. The journal is produced by the UPA political department as it noted in the title.

The issue begins with the manifesto-article "What Is UPA Fighting For?" which by brief appeals outlines the directions of the UPA armed fighting against German and bolshevik's oppressors for the united, independent Ukrainian State. The second article entitled "Do Zbroji!" is dedicated to creation of the Ukrainian Army. It stresses that it is imposible to build up the united, independent Ukrainian State without Ukrainian battleworthy Army because of the ongoing struggle against various imperialistic forces.

The third material ("In Offensive") consists of four sections, each separatly entitled. The first one is called "Red locusts try to cover Ukraine". It deals with the Red guerrilla detachments in Sarny, Kostopil', Kovel' and Berestechko regions. It is noted that the Red guerrillas maintain close contacts with the Poles, however there are armed clashes between them. The Red guerrillas usually keep away from battles with the UPA. The second section entitled "We Are Fighting Moscow Imperialists Mercilessly" tells about battles of the UPA against the Red guerillas in May 1943 in Sarny and Kostopil' regions. The third section - "The German Horde Burns Villages And Torments People" - describes how the German gendarmes plunder and torment the local population. And, finally,the fourth section entitled "Blood For Blood" is devoted to battles of the UPA against German police in Volyn' and Polissja regions in April 1943. It also contains information on the German losses and the trophies captured during the battles.

The fourth material of the issue is entitled "What We Are Good At? (Insurgent's Story)". It is a story of the UPA soldier who took part in battles against the Germans in Polissja region near Kostopil' in March 1943. 68 Germans were killed and five vehicles were burned.

The article "Washington Conference And the Problem of Japan" gives analisis of the prospects of the war of the Allies against Japan based on Churchill-Roosevelt negotiations in Washington.

The article "Brief Information on Pyrotechnics" contains a general information on explosive materials and on the methods of their use. The article is devided into six sections: "Explosive Materials", "Description of the Explosive Materials", "Detonating System", "Making of Ladunki (charges)", "Methods of Destruction", "Mines".

Material entitled "The National Heroes" contains a short story about three Ukrainian revolutionaries: Ivan Klymiv - "Legenda", well-known OUN public man, Sergij Kachyns'kyj - "Ostap", commander of one of the first UPA detachments and "Korobka",commander of the first UPA company. All of them died in the battles against the Germans.

The article "Victory at Konotop" is published under the rubric "From Our Wars". The author describes the events of the spring of 1658 when the troops headed by Hetman Vyhovs'kyj defeated Moscow troops guided by Prince Trubetskoj near the town of Konotop.

The issue is ended with a poem.

За Самостійну Соборну Українську Державу! | **Свобода Народам! Свобода Людині!**

ДО ЗБРОЇ

Видає політичний відділ УПА

Рік 1 | серпень 1943 р. | Ч. 2

Друзям повстанцям і командирам революційно-визвольної Української Повстанчої Армії

НАКАЗ

Імперіалісти, палії сьогоднішньої грабіжницької війни, переживають поважну кр[и]зу. Знемоглись довготривалою, нищівною для себе, а ще більше для поневолених ними народів, боротьбою. Блискавичні воєнні дії першої фази війни скінчилися. Прийшли затяжні, виснажуючі змагання, що до решти вичерпують моральні й фізичні сили та матеріальні засоби воюючих хижаків.

В ті тяжкі і для нас дні український народ зустрічає 31 серпня – День Слави Української Зброї.

Рік 1919. 31 серпня.

З'єдинені Війська Наддніпрянської і Галицької Армії під командою Головного Отамана Симона Петлюри переможно вступили в Київ.

Після довготривалої, трудної боротьби з москалями-большевиками, що прийшли в Україну поневолити її, і після одномісячного переможного маршу від Збруча до Дніпра, серед затяжних боїв, Українська Армія здобула Київ.

Багато світлих моментів пережив український народ на протязі своєї історії. Поміж ними день 31 серпня 1 919 р. – День Слави Української Зброї – один із найвеличавіших.

Для нас, Української Повстанчої Армії, День Слави Української Зброї є святочним днем. Серпневий похід для нас – це світлий приклад наших переможних воєн, що його наслідувати будемо в наших збройних змаганнях за Українську Державу.

Сьогодні, коли український народ у спілці з іншими поневоленими народами виступив проти паліїв війни та проти їх нищівних дій, розвиваючи свої повстанчі загони, перетворює їх у регулярні Українські Збройні Сили, щоб у час найбільшого ослаблення імперіалізмів підняти революційну боротьбу проти паліїв-загарбників і поневолювачів народів Сходу й Заходу, боротьбу за встановлення миру і справедливого ладу на Сході й Заході, основаного на засаді вільних національних держав на їх власних національних територіях, що прийдуть на місце імперіалістичних держав,

НАКАЗУЮ:

1). Скріплювати наші повстанчі сили і поширювати їх до щораз більших розмірів, щоб у час всенародного зриву мільйони станули до революційно-визвольної боротьби за Українську Державу і за вільні національні держави інших поневолених народів.

2). Розвинути повстанчі дії на цілу територію України і закріпити наші позиції в Україні під КЕРМОЮ ГОЛОВНОЇ КОМАНДИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ.

3). Перемінити Україну в один воєнний табор, сьогодні для оборони себе перед фізичним винищенням і пограбленням імперіалістичними грабіжниками, а завтра до наступу на ворожі позиції за перемогу.

4). Нав'язати найстисліший зв'язок з членами інших поневолених народів, що перебувають сьогодні в Україні. Допомогти їм організуватися при Українській Повстанчій Армії в їх національні повстанчі загони для спільної боротьби зі спільними нашими ворогами, Берліном і Москвою. Сьогодні ця боротьба йде за ослаблення імперіалістів, а в догідний час вийдуть з України національні легіони на свої рідні землі до спільної поруч нас революційної боротьби з імперіалістами-наїзниками, за наші вільні національні держави...

Об'єднатись із ними під кличем: "Воля народам і людині".

5). Підняти рівень військового знання повстанців і командирів. Школити нові кадри, приєднувати вже існуючі так, щоб у час всенародного зриву і революційно-визвольної боротьби ми зуміли очолити весь революційний і воєннозобов'язаний елемент і повести його до переможної боротьби за Українську Державу.

ПОВСТАНЦІ!

Надходить час, коли революційні рухи поневолених імперіалізмами народів і українського народу розсадять хижих загарбників. Розсадять імперіалістичний Берлін і Москву, що поневолюють нас. Революції поневолених народів проложать кінець імперіалістичним війнам, знищать хижацькі заміри Німеччини і Москви і своєю власною революційною силою, що з кожним днем зростає відворотно до ослаблення воюючих імперіалізмів Берліна і Москви, збудують новий, справедливий лад на Сході і Заході, оснований на засаді вільних національних держав на їх власних національних територіях.

На українській землі здвигнемо ми і закріпимо Вільну Єдину Українську Державу. На сторожі її поставимо Українську Збройну Силу.

Геть імперіалістів Берліна й Москви, що поневолюють народи!

Хай живе революційно-визвольна Українська Повстанча Армія, зав'язок Збройної Сили Українського Народу!

Хай живе Українська Національна Революція!

Хай живуть революції поневолених народів і їх революційні армії!

Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!

Хай живуть вільні національні держави поневолених народів!

СЛАВА УКРАЇНІ!

КОМАНДИР УКРАЇНСЬКОЇ
ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ

Постій, 31 серпня 1943 року

(–) Клим Савур

Степан Петрів

31 серпня 1919 р.

"Кінчиться ліс, а перед нами ріка Ірпень, а дальше Святошин і золоті верхи Києва. Сотні зупинились, і довкруги залягла мертва тишина. Очі стрільців гляділи наче обіцяної землі, а уста шептали набожно слова подяки.

– Стрільці! – промовив бригадир – наші страждання скінчились успішно. Не марно пролита кров наших дорогих вояків! Завтра ввійдемо в столицю України. Хай живе Вільна Незалежна Україна!

Слава!... Слава!... Слава!... – понеслось з тисячі стрілецьких грудей".

Так пише учасник славного походу злучених українських армій на Київ у серпні 1919 р. в день перед здобуттям Києва.

Пам'ятний, незабутній рік. В тому році аж дві величні події, що розворушили серця українців і наказали їм битись в один такт, в один час і для одної ідеї. Перша – це день 22 січня, коли то Українська Народна Республіка на Східних Українських Землях і Західна Українська Народна Республіка в Галичині злучились в одне державне тіло, в одну національну сім'ю, насильно розбиту й роз'єднану ворогами. В цей день урочистим актом проголошення соборності України, відчитаним перед тисячами українців з усіх земель на площі Софії в Києві, відновлено Українську Державу. Соборна Українська Держава , що про неї мріяли найбільші мужі України, стала того дня реальною дійсністю.

Духово з'єдинена в дні 22 січня 1919 р. Українська Держава, як зродилась під рев гармат, під свисти куль, у крові власних синів і на трупах займанців – так теж і перші дні своєї творчої праці проводила в кривавій боротьбі з лихими загарбницькими сусідами. За кожну п'ядь власної землі, за душу кожного українця, що її через довгі віки затруювано ворожим українській духовості ядом, треба було зводити тяжкий бій. Три ворожі армії, як три грізні градові хмари, зависли над Україною і перебивали на кожному кроці її державно-творчу працю. Під напором большевицької сили, що зросла на руїнах царської Росії, Директорія, тодішній уряд України, мусіла відступити аж на західні окраїни українських земель. Мільйонова червона армія сараною перла в Україну, маючи в плані загарбати її і створити з неї свою господарчу базу. З півдня надтягав Денікін, спадкоємець царського імперіалізму, з подібними до большевицьких загарбницькими замірами відносно України, підсилюваний постійно державами Антанти, що доставляли йому зброю, амуніцію й усякі воєнні припаси. На заході новостворена Антантою Польська держава представляла собою також неабияку загрозу для України, головно для її західних земель. Імперіалістичний апетит Польщі на Галичину, Холмщину, Підляшшя й Волинь мав уже за собою свою ганебну історію, й тепер поляки, неупорядкувавши ще як слід власних земель, рушили з новоприсланою з Франції армією на Галичину.

З усіх сторін ворог. Україна лишена на власні сили, без союзників і без допомоги. Лишився один – одинокий вихід – піднятись ще раз українському народові, зібрати всі сили, напружити м'язи і з усієї сили струснути ними, щоб наїзники за одним махом розлетілись на всі сторони. Щоб те сталось, треба було українцям припечатати єдність держави, земель і духа, проголошену 22 січня – єдністю чину, і то чину збройного, і вирішено: з'єднати Наддніпрянську і Галицьку Армії і в рішучий та одностайній боротьбі з большевицькою ордою здобути Київ, а опісля звільнити цілу Україну.

В липні 1919 р. Українська Галицька Армія, перейшовши Збруч, злучилась з Наддніпрянською Армією й обидві вони рука-в-руку, плече-о-плече рушили до наступу на Київ. Ненадійно, нестримно і невідклично зчепилась Українська Армія в завзятій боротьбі з большевицькою навалою, дощенту розбиваючи її на Волині, Поділлю й Київщині. Це були тяжкі й криваві бої. Цілий місяць, як льви, боролось українське вояцтво, опираючись тільки на власні сили, власне завзяття і витривалість. Сили і справності українському війську додавала добра організація армії, висока дисципліна стрільців і глибока віра в перемогу. Злучену армію провадив на Київ Головний Отаман Симон Петлюра, що своїм авторитетом і популярністю серед українських військових кругів додавав дух[у] вояцтву.

Перед нагальним ударом з'єдинених українських військ розлітаються всі запори, всі застави, всі заборола большевиків, що вони їх уже вспіли насадити на нашій землі. Большевики тікають стрімголов з України, а наші йдуть і йдуть переможним походом все туди, де сяють у сонці золоті хрести Софійського Собору, де Великий Богдан на залізному коні гетьманською булавою вказує нащадкам шлях...

І ранком 31 серпня 1919 р. побідні наші полки увійшли в Київ. "Хто цього дня не чув і не бачив, – пише очевидець, – той тяжко скривджений долею. Цілі століття ждав народ на цю хвилю. В молитвах вимолював її, у піснях виспівував, у пророцтвах відгадував. Прийшла вона нарешті і позолотила нам душі. Розсвітила нам далекі обрії, що досі скривалися в мряці непевності і здогадів. Дала нам довір'я до себе і віру в велику будуччину народу".

І коли на мурах Золотоверхого замаяли синьо-жовті прапори, коли на вулицях залунала рідна пісня і могутнє "Слава", коли на вістрях українських багнетів заблищало рідне сонце, коли мешканці міста зі сльозами радості в очах вітали вкрай перемучене, запорошене, але бадьоре й радісне рідне військо – то в цю хвил1ину звершилась друга велична подія 1919 року, звершилось братерство української зброї. Бо спільним походом на Київ, спільними боями, спільним переношенням воєнних трудів і невигод чинно доказав український Схід і Захід, що вони одна нерозривна цілість. Акт єднання українців з 22 січня 1919 р. закріпив і збройним чином та кров'ю припечатав день 31-го серпня 1919 р., день братерства і перемоги української зброї. Цією перемогою було здобуття Києва, "матері городів українських", серця України, відвічної столиці українського народу.

І хоч давно минув цей світлий день, хоч Україна ще не раз спливала кров'ю своїх найкращих синів, то пам'ять про 31 серпня 1919 р. завжди жива і свіжа в душі українського народу. І пам'ять ця штовхає народ до нових чинів таких світлих і величних, як той. Сьогодні ми, сучасне українське покоління, зустрічаємо цей день зі зброєю в руках, як наші батьки в незабутньому дев'ятнадцятому. Ми знову, як вони, рука-в-руку, плече-о-плече, багнет при багнеті, український Схід і Захід, Північ і Південь, йдемо і творимо Великий Чин. І наша дорога провадить у Київ, і ми дійдемо до нього, здобудемо його і вдержимо.

Ростуть герої

За князя Святослава наскочили раз, під час його неприсутності, на Київ печеніги. Облога тривала вже довший час. В місті було замало сил до оборони, тому треба було спровадити воєводу Претича з дружиною, щоб ззаду заскочив печенігів. Але хто найдеться такий відважний, щоб видістатись із щільно окруженого ворогом міста? Тоді один молодий хлопець взяв

уздечку в руки, переплив Дніпро й, ніби шукаючи св[ог]о коня, перейшов цілий печенізький табор, дістався до воєводи і спровадив поміч. Своїм відважним вчинком врятував цей молодий герой столицю України, Київ.

Не одинокий цей випадок у нашій історії, коли з народної гущі встають одиниці, що своєю відвагою, хоробрістю, завзяттям, силою св[ог]о духа виростають понад своїх сучасників і світять для них прикладом. Ці одиниці – це народні герої. Вони з народу вийшли, для народу жили й працювали, за народ віддавали життя. Їх багато в кожній добі нашого історичного буття, не бракує їх і в нашій добі, добі священної боротьби українського народу за право жити вільним життям на своїй власній землі. В кожному, майже, бою УПА з наїзниками ростуть новітні герої, що своїми одчайдушними вчинками в нічому не уступають колишнім.

Одинцем у ворожому таборі

Великою відвагою та притомністю ума визначився молодий повстанець Хміль в бою з червоними партизанами між Карпиловкою та Ленчином (14. 6. ц. р.) Його й ще двох друзів вислав відділ УПА на розвідку. Він непомітно війшов до табору чер[в]оних, продершись через три ряди охоронних ровів і варту. В таборі дістався до командира, сказав йому, що він і невеличка група людей, що [з]находиться недалечко табору, це розбитки червоних партизанів і що вони хочуть прилучитися до табору. Заки командир зорієнтувався в чому діло, Хміль вистрілом з нагана дав знак нашому відділові, й цей в ту мить наскочив на неприготованих на такий оборот справи червоних. Сам Хміль, утікаючи, унешкідливив большевицький скоростріл і щасливо вернувся до своїх. Цей бій приніс неабиякі успіхи повстанцям: знищено партизанський табор, захоплено канцелярію штабу, здобуто багато зброї й амуніції, відбито награбоване в селян майно, понад 60 червоних вбито, а 30 ранено. Одної большевицької болячки на українській землі менше, а все завдяки відважному другові Хмелеві.

Новітні гайдамаки

В ночі між 24 а 25 червня ц. р. відділ повстанців розкинув залізничний шлях між Немовичами й Малинським, а сам зробив у лісі засідку. Над'їхав поїзд, вщерть наладований зброєю,

амуніцією та всякими припасами. В двох вагонах їхав карательний німецький відділ душ понад 150, що вертавсь з погромів українського населення. Перед розрушеним тором поїзд спинився. Не вспіли відчинитись двері в вагонах, а вже хоробрий сотенний Ярема з другим таким же одчайдухом Дорошем вскакують у два перші скраю вагони й гатать навмання фінками по розіспаних німцях. Крик, зойки, прокльони, метушіння й темнота як під землею. А фінки не вгавають. Ще хвилина й чути тільки хрипіння конаючих і стогони ранених. Ярема з Дорошем, як Гонта з Галайдою в Умані, по кістки в крові займанців бродили. Ярема нахиляється ще до півживих німців, щоб позбирати здобуту зброю, забуваючи про небезпеку. І тут ранить його німецька куля. Він все ж таки набирає цілий оберемок МП й пістолів та, вже зовсім обезсилений, паде на руки друзів. Це вже вдруге протягом двох з половиною місяців його ранено. Дорош також ранений тої ж ночі, та його рана не грізна. На таку відвагу, завзяття та самопосвяту можуть здобутися тільки ті, котрі борються за святу справу рідного народу з ворожих кайдан, котрі горять жадобою чину для Батьківщини, котрі є справжніми народними героями.

У першому вогні

Та не лише поодинокі люди, але й цілі групи повстанців вкривають себе геройською славою за свої небуденні вчинки. Вишкільна повстанча група, під проводом Цигана, вирушила 18. VIII. ц. р. на вправу засідки. Вправа полягала на тому, що частина групи мала зробити пробну засідку (між Вількою і Яполоттю), а друга частина попасти в неї. Розташувавшись, "засідка" чекає на "ворога". Тимчасом припадок спроваджує в пробну засідку правдивого ворога – 2 авта німецької жандармерії. Пробна засідка перемінюється в правдиву й б'є німців, по всім недавно вивченим правилам. Німці врозтіч. Молоді повстанці, що так нежданно перемінились з вишкільної групи в правдивий бойовий загін, б'ють без милосердя по німцях. Їх перший бій, це їхнє вояцьке хрещення! У висліді звітує геройський Циган: "...бій тривав 45 хвилин. Німців розбито. Втрати ворога: 19 вбитих, були й ранені, невідомо скільки. Здобуто: 3 кулемети, 6 МП – і 6 пістолів, 7 крісів, 15 гранат, понад 9000 амуніції, 35 л бензини й ін. Спалено 2 машини. Власні втрати – вистрілено 600 шт. набоїв. Стрільці всі живі й здорові. Жду

дальших наказів". Так воює наша вишкільна молодь, що два тижні тому взяла перший раз в руки зброю.

Не один геройський Циган з молодими одчайдухами в наших рядах.

Не один герой виростає в Українській Повстанчій Армії, рідній Армії українського народу. А народ, що в його масі ростуть герої, може спокійно дивитися в своє майбутнє.

М. Львович

Інж. ***П. Березюк***

Відомості з практики підривних робіт

В умовах партизанського способу ведення війни знання вибухової практики є доконечне для кожного військовика. Одночасно з цим мусять ознайомитися й інші групи людей, що співпрацюють з військом (боївки).

Ознайомившись попередньо з основами піротехніки, виникає потреба пояснити, як правильно організувати підрив об'єкту, використовуючи всі технічні та місцеві можливості.

І. Підготовка до підриву

Одержавши завдання від командира, начальник підривної команди передусім мусить знати детально об'єкт, який треба зірвати. Для цього висилається інж[е]нерну розвідку, що робить точний опис даного об'єкту (моста, бункера, будинку) і спеціальним звідомленням інформує його про характер будови. В основу роботи інж[е]нерної розвідки, що відноситься до підриву, входить головним чином дізнатися:

а) з якого матеріалу збудований міст, будинок,

б) характер системи підпор,

в) система скріплення,

г) характер поземелля навколо цього об'єкту (зручність підходу та відступу).

Звичайно беруться до уваги і загальновійськові передумови, що відносяться до звичайної розвідки.

Начальник підривної команди, як і кожний підривник, добре знаючи, що для того, щоб успішно висадити в повітря споруду, необхідно рвати головним чином систему підпор та деталі, що зв'язують споруду, – опрацьовує план підриву.

Маючи перед собою звідомлення інж[е]нерної розвідки, начальник встановлює, скільки має бути вогневих точок, тобто скільки ладунків (зарядів) треба приготувати. Величину ладунків вираховується після поданих відомостей інж. розвідкою про товщину підпори чи стіни. Приймається до уваги, що при підриванні дерев'яних підпор, як і взагалі дерев'яних стінок, береться до уваги діаметр (промір) стовпця. Бо діаметр стовпця, піднесений до квадрату – означає, скільки потрібно толу для підриву даного дерева. Кажемо "толу", бо до нього поки що прирівнюємо якість інших ВР. Наприклад: діаметр соснової підпори під мостом буде 30 см, то 30^2, або 30 x 30 = 900. Цей добуток означає кількість потрібної вибухової речовини. Пірокселіна, мелініт (пікринова кислота) мають таку саму силу, як тол, і подібні по характеру дій, тому ними цілком можна заміняти тол. Для залізних стовпців та балок береться в такий самий спосіб вираховування, тільки ВР брати в десять разів більше. Для твердої породи дерев брати ВР на половину від звичайної. Коли підпора рветься свердловим (буравим) способом, то ВР береться в десять разів менше. Також, взявши під увагу форму речей, що підлягають підриву, користуючись попередніми вказівками, – готуємо ладунки (заряди). Створюється підривна команда, учасники якої розбиваються на номери, і кожний з них попередньо знає місце своєї вогневої точки, тобто місця прив'язування заряду. Цей метод буде організовано підготовлений і буде зватися груповим способом.

II. Виконання підриву

Всі учасники підривної команди несуть свої заряди і прив'язують свої заряди до призначених місць по команді: "Приладнати". За цією командою йде команда: "Приготуватися". Це означає, що кожний підривник вкладає запальну трубку до заряду, а кінець її бере під два пальці в ліву руку до запалювання. Один сірник головкою прикладає до порохової серцевини бікфордового шнура, два сірники про запас бере в губи, а коробку від сірників держить в правій руці. Зробивши це, він відповідає: "Перший є" (коли це перший номер і т. д.). По команді: "Вогонь" підривник швидким порухом правої руки тре коробкою сірник, що головкою лежить на серцевині бікфордового шнура і, секунду пересвідчившися, що шнур горить –

тікає геть. Коли перший сірник не запалить порохової серцевини, то виймає з рота другого. Можна вдатися і до третього, але щоб ця процедура тривала не більше 7-8 сек., бо, як правило, запальна трубка мусить мати 50-60 см (без повільного горючого шнура), то на перевірку якості горіння можна дати одну десяту цього часу. Багато зручніший і певніший мінерський спосіб підриву, – тут воякові не потрібно втікати від місця вибуху, бо тут капсуль-детонатор заряду розбиває ударник, спіраль якого зірвав підривник за допомогою довгого шнура чи якоїсь палиці. Можна вкладати забезпечник, що спиратиметься на дерев'яний стовпчик в міні і від зовнішньої сили (сили колеса потягу чи гусяниці танку) тріскає цей стовпчик і пружина, не маючи забезпечення, зривається. Ці способи є суто мінерськими і безперечно – найвигіднішими, особливо в очікуванні якогось транспорту, але потребують особливо великої обережності, бо кожний зайвий рух необережного вояка може спричинитися до нещасного випадку, а при цьому до зіпсуття справи. Використовуючи досвід місцевих підривів в УПА, можна рекомендувати до мінерських вибухів вживання російських гранат (репанок), польських гранат (репанок), бо вони експльодують після виривання забезпечника з кільцем, а також німецької гандгранати. Попередньо обложити гранату ладунком ВР і також бути обережним.

Ще кращий і ефектовніший електричний спосіб підриву, але для цього потрібно мати замість капсуля – детонатора 8 – спеціальний електродетонатор, електричну магістраль проводів, або т. зв. сепаратний електропровідник (в одному кабелі два ізольованих мідних дроти), та підривну машинку, що дає струм ПМ. ПМ бувають кількох типів: ПМ 1, що дає струм на 5000 м і схожий на настільний телефонічний апарат з ручкою. ПМ 2, що дає струм на 3000 м і ПМ 3 – 2000 м. Коли немає ПМ, то струм можна дати звичайною кишеньковою ліхтаркою. Що стосується годинникових замикателів (електричних та механічних) – то ними користатися може фаховий піротехнік. У цьому випадку, як і взагалі в усій вибуховій справі, забороняється суворо будь-що експериментувати, бо це при[з]водить до жахливих наслідків, та й справа це далеко вже не нова і про все це можна дізнатися у фахового сапера-піротехніка.

III. Заходи обережності

Виконуючи підривні акти, кожний командир мусить знати, що він особисто повинен турбуватися про долю підривника при роботі. Тому необхідно перед висланням на підривну роботу ще раз пояснити правила обходження з вибуховими речовинами та ще раз перевірити користування зарядами та запальними трубками. Зважаючи на це, піротехнік мусить знати основні правила обходження з ВР та суворо дотримуватися їх. Головніші з них:

1. Склад ВР мусить бути розміщений далеко від житлових будинків та постоїв.
2. Перевозити ВР окремо від інших вантажів.
3. Капсулі та запальні трубки, а також детонуючий шнур везти окремо від ВР.
4. Біля складів ВР та біля зарядів не курити.
5. Біля цих складів забороняється виконувати якусь механічну роботу.
6. Коли заряд після запалу не вибухає, то підходити до нього можна лише через найменьше 10 хв. після запалювання і то одній особі (не командирові).
7. Пірокселіну при перевозках завжди змочувати.
8. ВР накривати від дощу та сонячного проміння. Особливо від'ємно впливає вогкість на амоніти, бікфордів шнур та повільно горючий шнур.
9. Заряди, про які сумніваємось, чи вони вибухнуть при роботі не використовувати, а знищувати невеличким добрим зарядом, з дозволу командира відділу в далекому місці.
10. До складу ВР та до місця вибуху забороняється підходити особам не покликаним до вибухової роботи.
11. Ладунок ВР та запальники дозволяється носити лише піротехнікам і то на час організації вибуху.
12. Сірники, що вживаються до вогневого способу запалювання мусять бути до цього часу невживані.
13. Запаси зарядів та запальників залишати далеко від місця вибуху, щоб запобігти випадковому вибухові по детонації.
14. Під час громовиці відкладати віддалік від себе всі запальники та капсулі.

Антін Скеля

Самооборона діє

Народ встає у власній обороні проти катів – наїзників. Малі, старі, дівчата, молодиці, ба й старі баби – все бере в руки, що попало проти німецьких, польських та большевицьких банд, що, немов у змові, завзялися нас винищити.

Український народ витримує свою останню пробу перед вільним державним життям. І витримує її знаменито. Бо не тільки одиниці, поодинокі повстанці беруть сьогодні участь у боротьбі, але й цілі маси, весь народ. Це вже масова війна, яка в нашій історії мала місце за Хмельниччини, завершившись тоді повним успіхом. Мільйонові маси, запалені фанатизмом, вірою у велику ідею, зітруть залізною мітлою з лиця землі все, що тільки стане їм на шляху.

Це одна з причин, чому вороги наші в паніці, непевні кожної своєї години. Це одна з причин, цому німці, виїжджаючи в терен на лови людей до Німеччини, вертаються звичайно без людей, без кількох фінок чи крісів, а дехто з раною або й без душі.

Візьмемо, напр., с. Б. (Гощанський район). Тут, як і скрізь, народ зліквідував місцевих німецьких і большевицьких агентів. Один з агентів утік до Рівного і сповістив про це німців. Німці приїхали в с. Б. двома тягаровими і одним легким автами. Почали ловити людей. Народ з власної ініціативи зорганізував самооборону. На допомогу прибули селяни сусідніх сіл. Озброїлись, хто чим мав. При шляху, що ним мали їхати німці, селяни зробили засідку. Але бою майже не було. Німці, побачивши озброєних людей, втікли. Селяни відбили 10 осіб, яких німці зловили й хотіли забрати з собою.

Повертаючись назад, легке авто трохи відстало в дорозі. Напроти йшов молодий хлопець. Він спинив авто і, замірившись на німців пістолетом, скомандував – "руки в гору". Шофер хотів боронитись, одначе впав від влучного вистрілу молодого повстанця. Німець-старшина кинув ЕмПі і підніс руки вгору. Повстанець його обеззброїв і звільнив. Німець, побоявшись кари за те, що дався роззброїтись, хотів викупити зброю в повстанця за два золоті годинники. Але повстанець золота не прийняв, кажучи: "Ми, вояки Української Повстанчої Армії, не за наживу, а за українську державу боремось, й тому зброя для нас цінніша, ніж золото".

На другий день німці знову приїхали в те саме село з більшими силами. Зловили одного хлопчину, місцевого пастуха, який не встиг втікти. Один німець вів його до авта. Раптом хлопець обернувся і вдарив німця головою в живіт. Німець упав і спереляку втратив притомність. Хлопець це використав – забрав у німця машиновий пістоль і втік. Німці покинули село, нікого не зловивши і втративши один машин. пістоль та шість магазинів з набоями.

Такі випадки ми зустрічаємо скрізь. Так бореться український народ за свою державу, за своє життя на своїй вільній землі. Перемога перед нами. Її запевняє українська зброя в руках героїчного українського народу.

Із наших Воєн

Г. Ярославенко

Бій під Пилявцями

Український народ – один із найбільш свободолюбних народів, але саме тому він споконвіку веде запеклу боротьбу з усіма імперіалістами-поневолювачами. Перемога під Пилявцями – один із героїчних моментів боротьби з польським імперіалізмом, який, як і сьогодні, так і тоді не хотів зрозуміти, що Польща існувати може тільки на своїх етнографічних землях і що всякі його зазіхання на землі України ні в якому випадку не пройдуть безкарно.

Це було ранньої осені 1648 року. Революція Хмельницького спалахнула в усій Україні і після величавих перемог над Жовтими Водами та під Корсунем все грізніше розгорялася. Дві армії польських імперіалістів розташувались на Волині, на південний схід від Константинова, недалеко від села Пилявець, що лежить над Іквою. На чолі одної армії стояли коронні комісари – Заславський, Конєцпольський та Остроріг, яким Хмельницький дав дотепні найменя: "Перина", "Дитина", "Латина", натякаючи на велику пещеність Заславського, молодість і брак досвіду Конєцпольського і непридатну до військового діла книжну мудрість Остророга. Другу армію очолював Ярема Вишневецький, лютий кат українського народу. Крім цих головачів,

було ще чимало менших панят (7 воєвод, 5 каштелянів, 16 старост), з яких кожен хотів командувати, і ніхто слухати: "Цо панек, то хцял биць гетманек" – по словах поляків, сучасників бою. Зате ж війська було чимало: 40000 регулярного та 210000 служби. Треба знати, що польські імперіалісти, переважно великі пани, не могли обійтися без слуг та вигід навіть на полі бою. "Вибралися паненята не так із залізом, як зі сріблом і золотом, з цілої Польщі понавозили столового посуду", – пише сучасник бою. Певні перемоги й багатої здобичі, справляли ще перед боєм гучні бенкети. Майже кожен із них був тієї думки, як свідчать польські історики, що "для козацького мотлоху шкода й зброї, вистачило б нагаїв та канчуків".

6 вересня передовий польський полк під проводом Конєцпольського та Остророга приступив під Константинів. Козацька залога покинула місто і відступила до Хмельницького. Цей перший успіх сповнив легковажних вождів одвагою, і вже 8 вересня той самий полк вирушив під козацькі позиції під Пилявцями. Йому вдалося майже без ніяких труднощів відсунути козаків, чим панство, не підозріваючи підступу, знову дуже втішилося. Але тішитися, як опісля виявилось, було нічого: хоч козаків одсунено, але нові позиції, що їх зайнято, були зовсім невигідні: нерівні, перерізані ставом, з долинами та горбовинами; боронити обоз було неможливо. Хмельницький зі своїм військом стояв по правому боці Ікви і не давав по собі знати, що приготовляється до наступу. Це імперіалістів також підбадьорювало. Розташувавшись, вони негайно взялися здобувати перехід через Ікву. Після кількаденного бою, під обстрілом тяжких козацьких гармат, переправились вони на другий беріг. Завзяття війська трохи впало, бо втрати були неабиякі, але наміру взяти замок, де стояла головна квартира Хмельницького, воно все ж таки не покинуло. Та перед тим наступом багато їй часу забрали наради, чи залишити дорогоцінний обоз в тому самому місці, чи перенести в інше. Хоч це не могло корисно чи некорисно вплинути на хід боїв, панству було дуже тяжко, хоч на одну хвилину, розлучатись з перинами, золотим посудом, і нарадам, мабуть, взагалі не було б кінця, коли б Хмельницький вивевши 13 вересня своє військо, не вдарив на ворожий табор. Він сам керував боєм, і козацьке військо справді билося хоробро. Безліч польської кінноти загинуло в тому бою, сила її потопилось в Ікві та в ставу. Весь шляхетсь-

кий запал раптом зник. Тривога охопила імперіалістичне військо особливо тоді, коли на нього вдарили козаки переодягнуті. Вирішено припинити бій, відвести обоз до Староконстантинова, а на другий день під проводом Вишневецького вдруге почати наступ. Але в таборі про наступ вже й ніхто не думав. Заславський, Конєцпольський і Остроріг, спакувавшись, покинули військо, згодом почали втікати цілі частини. Вози, гармати, припас кидали на місці або на шляхах чи при переправах. Один із проводирів імперіалістичних військ писав про цю втечу таке: "Біжать у світ усі, і я з ними біжу, сам не знаю куди. Об Вислу за цей час вже деякі оперлися". Німецьку наємну піхоту, що її польське військо взяло з собою в бій, козаки витяли тоді до ноги. Здобича, що попала в козацькі руки, була безцінна: тисячі возів навантажених різним добром, золотом, сріблом та іншими коштовними речами, безліч гармат та сила іншої зброї. Сучасник бою поляк М'ясковський пише: "Така паніка охопила наших, що доки коні могли чвалом бігли". Цією перемогою українське військо доказало, що з українським народом краще імперіалістам не гратись, бо це огонь, який може дуже сильно попекти їхні загребущі руки.

Богдан Вусенко

Українська повстанча армія діє

Геть займанців!

Український народ виповів безпощадну війну московському й німецькому імперіалізмам, що звірськими способами довго гнобили та експлуатували його під кожним оглядом. На цю священну війну вийшла Українська Повстанча Армія і вмить за[й]няла своїми діями широкі простори України. Ряди УПА ростуть з дня на день. Ще вчора тільки де-не-де діяли малі повстанчі загони, без милосердя шарпаючи на кожному кроці німецьких та московських наїзників, а сьогодні вже числені групи вишколених і добре озброєних повстанців кулями і багнетами виписують на спинах сталінських і гітлерівських найминів відвічне і тверде право українського народу на панування у своїй хаті. Грунт під ногами займанців осовується, перед ними стає глибока прірва і неминуча загибіль. Гітлер і

Сталін вимагали від українців не повстання свободолюбивого народу, не геройського збройного чину, а послуху і рабської покори, опльовання власних національних ідеалів, потоптання національної честі й гідності, заперечення власної історії. "Та не так сталось, як бажалось". Український народ вступив на шлях рішучої збройної розправи з займанцями і не зійде з нього, доки останнього займанця не прожене або в його голодний край, або в могилу.

На фронтах УПА

Боротьба УПА квітчається успіхами. На всіх фронтах УПА перемагає. В липні місяці цього року особливо посилила вона свої дії на Правобережжі, Поділлі, Волині і Поліссі. Одна повстанча група УПА в свойому трьохтижневому рейді по Житомирській і Київській областях перевела 15 успішних боїв з большевицькими партизанами й німцями. Найбільш ефектовні бої: з німцями і фольксдойчами біля Устиновки (Житомирщина), де згинуло близько 130 німців, багато ранено, а частина в паніці розбіглась, куди очі несли. Здобуто зброю, харчі, одіж. В бою в Камінці (Ярунський район, Житомирщина) ця сама група розбила цілковито великий відділ червоних партизанів, а в м. Коростені розоружила німецьку поліцію. В околицях Трипілля (над Дніпром) хоробрі повстанці зорганізували свою республіку, перебрали в свої руки адміністрацію терену, забезпечили його, не допускаючи туди ані німців, ані большевицьких партизанів. Сильні повстанчі загони діють в Чорнобильських, Чернігівських та Київських наддніпрянських лісах. В місяцях червні і липні цього року загони УПА перевели кільканадцять переможних боїв з червоними і німцями. Большевицьких партизанів випирають вони зовсім з терену так, що ті переносяться аж за Прип'ять.

Під кінець липня відділи УПА розбили групу червоних партизанів Михайлова в силі 500 людей, в суразьких лісах (біля Теремна) на пограниччі Рівенської і Кам'янець-Подільської областей. Більше як рік червоні таборували в цих теренах і своїми дикими грабунками непокоїли українське населення. Німці вже двічі робили на них напади, але не вдалось їм розбити червоних. Щойно УПА в рішучих з ними боях вповні зліквідувала большевицьку заразу на названих теренах.

На північному Поліссі відділи УПА, що там діють, скріпили в останньому часі акцію проти червоних. У висліді знищено 4 большевицькі табори, здобуто зброю, амуніцію і військові припаси. Рівнобіжно з очищуванням терену від большевиків, поліські повстанчі групи ліквідують безпощадно їхні господарчі бази і агентурні кубла, що містяться переважно на польських колоніях. Поляки, що, користаючи з нашої гостинності, живуть на наших землях, затуманені своїми верховодами, вислуговують одночасно й большевицьким і німецьким загарбницьким інтересам, вірячи, що цим способом поможуть імперіалістам проковтнути українців, а на українських землях збудують Польську державу. Цю приманчиву, але нездійсниму мрію польських імперіалістів і одночасно вислужників Москви і Берліна УПА грунтовно вибиває їм із голов. Доказом може послужити Степанська Гута і цілий ряд інших большевицько-польських імперіалістичних гнізд на Західних Українських Землях, що сьогодні не існують.

УПА охороняє жнива

Жнива, що про них не вгавають кричати у своїй пропаганді німці і большевики, проходять у теренах, охоплених УПА, зовсім нормально. Ненажерливим займанцям приходиться тільки слину ковтати на згадку про українське збіжжя. Вони його не дістануть! УПА залізним кордоном загородила вступ усім займанцям на українські лани. Під охороною УПА люди жнуть і молотять своє збіжжя. Декуди німці, щоб захопити збір у свої руки, посилають на поле польських наймитів, даючи їм зброю в руки. УПА завжди збіжжя відбиває, нагороджуючи смертю на місці вірних вислужників Гітлера. Багато таких випадків на Рівенщині, Луччині, Сарненщині та інших округах.

Ми не самітні

У боротьбі з наїзниками УПА не самітна. Поруч неї виступають до бою з новітніми тиранами поневолені народи Сходу і Заходу. Грузини, узбеки, черкеси, осетини вже сьогодні борються в рядах УПА, творючи свої окремі національні загони, що в найближчому майбутньому стануть національними революційними арміями. Вони по своїй власній волі стануть по стороні УПА, щоб разом з ними боротися за здійснення клича

"Воля народам і людині!" Червоний і німецький кати залили їм досить сала за шкуру і вони сьогодні при кожній нагоді розплачуються з ними. Особливо добре взнаки дався червоним партизанам геройський відділ грузинів у боях УПА з большевиками біля Теремна (про ці бої згадано вище). Український народ у спілці з поневоленими народами створить незабаром один спільний революційний фронт, перед яким не встоїть ні один наїзник, і встановить так бажаний для всіх новий справедливий лад.

Г. Ярославенко

Україно, несемо твій стяг!

Дзвонить серце у кожного з нас,
Як дзигари на вежах похмурих:
Хай земля грає грізно, як буря,
Хай же кров'ю вмивається час!
Вже козацький роздмухує вихор
Лютий жар бойової снаги,
Це дзвенітиме смертю і сміхом
Меч над вами всіма, вороги!

Меч сліпучий і честю і гнівом –
Справедливий, безжальний суддя.
Крізь залізні й полум'яні зливи
Понесем його без вороття.
Розхачнемо катів окаянних
І вогнем їхній випалим слід
І лунатиме з роду у рід
Горда слава борців нездоланних.

Бо п'єм віру з очей ми Твоїх.
На руках наших встане[ш] із гробу.
Зацвіте білим цвітом Твій сміх
Серед чорного цвіту жалоби,
Що зійшов на кривавих сльозах
За віки ті бездольні, безчесні.
Україно, несемо Твій стяг!
Ти воскреснеш, воскреснеш, воскреснеш!

“Не для пса ковбаса”

Із друкарні
Української Повстанчої Армії

"Do Zbroji!" ("To Arms!"), August 1943, no.2

The issue is opened with the Order of Klym Savur, UPA commander, on the celebration of the anniversary of the liberation of Kiev by Ukrainian troops under the command of Symon Petljura (August 31, 1919).

Stepan Petriv's article "August 31, 1919" draws reader's attention to the events of 1919, when the united Ukrainian troops entered Kyjiv.

The article by M.L'vovych entitled "The Heroes are Growing Up" consists of four parts. The first tells about one heroic episode from the history of Kyjiv during the rule of Prince Svjatoslav. The Petchenigs had surrounded the town, but a brave young man managed to steal through the enemy's side and called for help to the chief-commander and his troops located not far from the town. Kyjiv was saved due to his bravery. The author concludes that the UPA's heroes have the same bravery as their daring ancestors. The following part of the article is entitled "Alone In the Enemy Side". The author tells about the heroism of an insurgent named "Khmil'" in the battle against the Red guerrillas in June 1943 near the villages of Karpilovka and Lenchyn. "Khmil'" had stole unnoticed to the guerrilla side, hence the operation was successfull. The guerrilla side was destroyed and more than 60 Red guerrillas were killed and 30 wounded.

Chapter "The New Haidamaks" describes the heroism of a company commander named "Jarema" and insurgent "Dorosh" in the battle against the German detachment on the railway between Nemovychi and Malyns'ke villages. The last story - "In the First Fire" - tells about the bravery of insurgent group under the command of "Tsyhan". The group defeated the German gendarme detachment between Vil'ka and Japolot' villages. The Germans suffered 19 men dead. A lot of weapons and munitions were captured.

Information on the Founation of demolition works is given in the article by engeneer P.Bereznyuk "On Demolition Works". The article consists of three sections - "Preparation to Demolition", "Demolition" and "Precautionary Measures"

Antin Skelja gives examples of peasant's armed struggle against the German police in Goshchany region near Rivne in his article "Self-Defence In Action".

The article by G.Jaroslavenko "The Battle At Pyljavtsi" is published under the rubric "From Our Wars". This article is dedicated to the victory of Ukrainian Army under the command of Bohdan Khel'nyts'kyj over the Poles in September 1648.

Bohdan Vusenko's article "Ukrainian Insurgent Army In Action" tells about the armed struggle of Ukrainian insurgents against German invaders and the Soviet regime. Part one of the article entitled "Down With Invaders!" contains an appeal to merciless war against the German and Moscow imperialism. Part two entitled "At the UPA Fronts" tells about the military operations of insurgent detachments on the right bank of the Dniper river, Podillja, Volyn' and Polissja areas, espessialy about the raid of insurgent group through Zhytomyr and Kyjiv oblasts. Part three "UPA Is Guarding the Harvesting" - concerns the safeguard of Ukrainian peasants and their crops by the UPA detachments. The last part of the article subtitled "We Are Not Alone" describes how Georgians, Uzbeks, Ossetians and people of other enslaved nations struggle side by side with the Ukrainians in the UPA ranks.

The issue is ended with the poem by G.Jaroslavenko "We Raise Your Banner High, Ukraine!"

За Самостійну Соборну Українську Державу!

Свобода Народам! Свобода Людині!

ДО ЗБРОЇ

Видає політичний відділ УПА

Рік 1 | вересень 1943 р. | Ч. 3

Степан Петрів

За державу!

"Тільки культ і сила українського меча дозволили нашим предкам запустити рало в землю над берегами Дніпра"

(*М. Колодзінський*)

Українське військо впродовж цілої історії української нації завжди було її двигуном і найважнішим державно-творчим чинником, а водночас – тим твердим кулаком, що безпощадно розбивав черепи усім наїзникам України, які посягали коли-небудь по її землю та багатства. У кожній історичній добі українське військо сповняло свої завдання супроти власного народу з повним розумінням і відданістю й тому воно завжди було і є символом політичної зрілості народу та його життє-здатності.

У княжій добі основу під Київську Державу положив український меч у руках українських вояків – "хоробрих русичів". Українське військо княжої доби – це насамперед борці за щастя і добробут рідної країни, це незламні лицарі, всевіддані Батьківщині та її інтересам. Доля й честь рідної землі – це для них найвищий наказ і найсвятіший обов'язок. Під гаслом – "Поляжемо, а не осоромимо землі нашої" – борються вони під проводом своїх хоробрих полководців – князів українських. Завдяки двосічним мечам княжої дружини росла й розвивалась українська культура, а український плуг спокійно краяв широкі степи, закріплюючи раз назавжди здобутки українського меча.

І хоч під сильними ударами монгольських племен зі сходу і загарбницької Москви з півночі підупала княжа держава, хоч замовкла на деякий час українська зброя – лицарський дух в українському народі не погас. Не раз спалахував він у збройних повстаннях проти московського та польського займанців, що, поділивши між собою Україну, витягали з неї останні соки. Але в усій своїй величі й завзятті розгорівся він у козацькій добі, охоплюючи собою цілу Україну.

У XVI–му ст. польський наїзник вже до того дошкулив українцям, що терпіти довше не вистачало сили. І тоді, в час повного політичного, культурного та економічного поневолення, в час диких грабежів і мордування українського населення польською шляхтою, в час, коли цілі квітучі українські оселі польський загарбник переміняв у руїну – на "Диких полях" родиться українська збройна сила, що своєю священною ціллю ставить визволення рідного народу [з]-під ляцького ярма. Ця сила – це козацтво. Коли з'явився Великий Богдан і станув на чолі цього, з народу зродженого у дні найбільших його страждань, українського козацького війська, вся Україна запалала вогнем повстання. Безпощадно нищив і гнав Хмельницький польського займанця і на очищеній від ворога землі збудував Українську Козацьку державу. "Виб'ю з ляцької неволі весь український народ" – ось слова Хмельницького, що найкраще з'ясував, за що боролось козацтво. "За волю і віру православну" (у тодішньому розумінні православний і українець – це одне й те саме, у відрізненні від католика – ляха), боролось воно, не жаліючи своєї крові, своїх голів. І знову встала Українська Держава не завдяки співпраці, союзам і братанням з наїзником, а завдяки крові й козацькій шаблі у твердих козацьких руках. Не вгасає лицарський дух серед українців і після упадку Української Козацької Держави. Він знову ж спалахує у збройних зривах – повстаннях українського народу, таких як Гайдамаччина, Коліївщина. Усю Україну охоплює він під час світової війни 1914–18 рр. Під кличем "війна за волю України" організується українське військо, що залишається вірне ідеї державності впродовж цілих визвольних змагань. Українська Держава, що повстає в тому часі, – це також у великій мірі заслуга українського війська. Воно своєю кров'ю знову записало в історію народів великими буквами призабуте і старанно вимазуване наїзниками ім'я України. Карністю, бойовою чинністю, витривалістю, відвагою та геройчною посвятою цілком

дорівняла українська армія часів визвольних змагань княжому і козацькому лицарству.

А сьогодні, після двадцятилітньої перерви, під час якої український народ вів революційну боротьбу з усіма окупантами України, знову віджив і загорівся лицарсь[к]ий дух серед українців. "Не дамо посоромити землі української – старий клич Святослава став сьогодні знову кличем дня. Українську землю знову шматують і виривають один одному з рук московські та німецькі імперіалісти. Безневинний український люд стогне під важким чоботом підлеглого займанця. Горять наші села, пливе невинна кров помордованих дітей, жінок, батьків і синів наших. Удесятеро гірший стан, більша руїна, як перед повстанням Козаччини. І український народ так, як тоді, сказав рішуче слово – досить! Не хочемо і не будемо довше терпіти наруги й знущання нахабних загарбників, не хочемо й не будемо рабами Москви, Берліну чи Варшави, а хочемо бути і будемо панами у власній державі на власній землі.

Як завершення невідкличної постанови народу зродилось рідне військо, цей єдиний чинник, що вже не раз в історії України проганяв чужинців-займанців і клав основи під будову власної держави українського народу на його власних землях. Напоєне лицарським духом дружинників і козаків, сповнене любов'ю до Батьківщини, а ненавистю до диких грабіжників-займанців повстало українське військо – Українська Повстанча Армія, – щоб прадідним мечем прогнати наїзника з рідньої землі, а рідньому народові дарувати волю. У своїх цілях і змаганнях УПА – рідня дитина лицарів княжої, козацької та останньої визвольної доби. І вона бореться, як боролись вони, за честь і славу, за волю і долю українського народу. Бореться проти імперіалістів-загарбників, СССР і Німеччини, що поневолили Україну та закріпостили численні народи Європи і Азії. Бореться за світле майбутнє українського й інших поневолених народів, за їх мирне та спокійне життя на власних землях, у власних державах. Бореться за Українську Самостійну Соборну Державу.

УПА бореться:

За новий справедливий міжнародний лад і порядок в світі, побудований на пошануванні прав кожного народу та його незалежний всесторонній розвиток у власних державних формах.

На фронтах УПА

На СУЗ

Дії УПА в липні і серпні 1943 р. на всіх теренах поширилися і зросли як відносно німців, так і большевицьких партизанів. УПА нещадно розправляється також з німецькими й большевицькими сексотами.

Загони УПА вступили в місто Котельно Андрусівського району, Житомирської області. Дійшло до бою відділів УПА з німцями і шуцманами. У бою вбито 53 німців, а 23-х взято в полон. Здобуто 8 автомашин. На передмісті Користишева відбувся бій із німцями в забудуваннях тартака. Убито 47 німців, 12 шуцманів здалося в полон (один із них визначився пізніше в бою з німцями під с. Шевченко). Німці втікли.

У Вишневичах біля річки Тетерева зустрівся наш відділ з большевиками. У бою здобуто вози з одежею. Большевики в паніці розбіглись.

У Подніпров'ю населення вітає наші відділи УПА з захопленням; люди з радості плачуть. Розповідають про свою біду за СССР і Німеччини. Населення дуже радо дає допомогу харчами та говорить: "Ми чули, що ви йдете. Бандерівці б'ють всіх захватчиків, роздають землю та добро з робитих ворожих магазинів". Біля Коростеня наш відділ роздав між селян здобуту в німців сіль. Розкидувано листівки. Селяни гуртом їх читали, висловлюючи своє вдоволення.

Червоні партизани, що ще частинно не розбиті, посилили грабунок і вбивство. Доходить до того, що в неділю біля це[р]кви роззувають людей. При нападі на наші села, мов скажені, кидаються з лайкою на могили, що народ висипав своїм героям, розкопують їх, ломають хрести. Моральний стан большевицьких партизанів жалюгідний. Розпуста, нездисциплінованість, взаємні бійки, – ось чим визначаються їхні відділи.

На Поліссі

Большевики перекинули частину своєї сили з півночі на Любомельщину. Група їх пішла аж у Вербський район Володимирської округи, а більша частина зайняла Головнянський район. Відділи УПА у Головнянському районі звели з ними 6 боїв. У першому бою в половині липня ц. р. згинуло понад

300 большевиків; частину взято в полон. У Вербському районі група УПА припинила посування большевиків біля сіл Гай, Ставки, де відбувся бій із большевиками. Убито 147 большевиків; багато ранено.

При кінці липня відділ УПА напав на потяг біля станції Маневичі. Потяг боронили німці і шуцмани. Вони цілий час свого побуту в Маневичах звірськими способами винищували українців, що ще досі лишилися в містечку. З німецького боку було багато вбитих і ранених. Німці розбіглися у паніці. Усі речі з потягу забрано, в тому [числі] і зброю. З нашого боку ранено одного стрільця. Цей стрілець був уже на трьох фронтах, між іншим – під Сталінградом в німецькій армії. Взагалі на фронтах він був 10 разів ранений, тепер його ранено 11-й раз в ногу. Не зважаючи на рану, він вліз у потяг, забрав у німців 2 кулемети та 7 наганів і приніс до своїх.

Продовж липня ц.р. відділи УПА вели завзяту боротьбу з большевицькими партизанами в терені Маневич і відкинули їх поза залізницю Ковель – Сарни. Другий відділ УПА витиснув червоних від Камінь-Коширська в сторону Любишева-Морочна, третій вів боротьбу з че[р]воними коло Прип'яті. До цього часу УПА виграла всі бої на цих трьох відтинках, здобувши значну кількість зброї та винищивши кілька [сот] большевиків.

На Волині

У боротьбі з УПА на терені Волині німці програли під кожним оглядом. Не зважаючи на жорстоке і нелюдське палення сіл, вбивання безборонних людей, переважно старців, жінок і дітей, населення німці не залякали, а навпаки, викликали войовничий настрій та скріпили ще більше ненависть до наїзника. До того ж, у всіх боях УПА населення побачило вищість нашого стрілецтва, його геройство, одчайдушність та самопосвяту, в порівнянні з боягузтвом німців. Легенда про непереможність німецького вояка розвіялася як дим. Німаки й далі часто в товаристві ляхів і мадярів плписуються грабунком приватного селянського майна, як справжня злодійська банда, що нічим не відрізняється від большевицьких партизанів.

З початком липня на Крем'янеччині роззброєно відділ мадярів, що вибрався з наказу німців грабувати села. Здобуто 39 крісів, 5 скорострілів, 56 гранат, 8000 амуніції і весь військовий виряд.

У серпні відділ УПА в Здолбунівському районі здобув у німців 12 тягарових авт.

В Івачкові, Здолбунівського району, мадяри грабили селян. Саме тоді надійшов наш відділ та покарав мадярів. Мадяри лишили на полі кільканадцятьох убитих. Здобуто значну кількість зброї.

До Тайрук, Здолбунівського району, приїжджали ляхи, щоб забрати збіжжя. Відділ УПА не допустив до цього та розігнав їх, при чому вбито кількох ляхів.

Ма[дя]ри й ляхи виїхали з Мізоча до с. Ступно, де, як дикуни, напали на церкву, ограбили її і всередині знищили. Пізніше запалили по дорозі кілька хат; вертаючись через Стару Мощаницю, зустрілися з відділом УПА. У бою втратили 40 вбитими і 16 раненими.

З початком серпня прибуло 32 німців до села Гнидави на Луччині, з ціллю грабувати населення. Наш відділ не допустив до грабежу. Убито 17-ох німців, багато ранено. Решта німців повтікала.

Біля фільварку Осіче на Луччині відбувся бій відділу УПА з німцями. У довгому і завзятому бою вбито понад 50 німців; багато ранено.

При кінці липня ц.р. до с. Береззя, Сенкевичівського району, приїхали на пацифікацію ляхи автом і двома хурами та німак бричкою. Наші повстанці розбили їх, здобувши авто, бричку й хури. На підмогу, опісля, приїхало 50 німців. Бій розгорівся наново. Вбито 30 німців, 7 ранено. Німаки закривавили ціле поле. Бій тривав цілий день. Здобуто багато зброї та амуніції. Двом полякам удалося втікти з поля бою, один із них кричав на фільварку: "Юж ми войне пшегралі, вшисци побіці, тилько нас двух уцєкло. Їх там дуже нє било, але як бійом, то бійом". ("Вже ми війну програли, всі побиті, тільки нас двох втікло. Їх там не було багато, але, що б'ють, то б'ють").

В одному з сіл Радивилівського району німецька адміністрація наказала селянам виводити худобу. Наша боївка засіла на шляху, що ним їхали німці й поляки з забраною худобою. Грабіжників було коло 60. Розпочався бій, у висліді якого вбито 22 німаків, а близько 10 ранено. Здобуто зброю і відбито всю худобу.

На німців і їхніх прихвостнів, що забирали збіжжя з одного фільварку в Сенкевичівському районі, наскочили повстанці. У

бою відібрали всі вози зі збіжжям та разом з кіньми, вбили 15 фольксдойчів, кількох ранили і здобули багато зброї. Недобитки тікали, куди очі несли.

У Млинівському районі відділ УПА, що складався, крім українців, з грузинів, узбеків та росіян, у бою з німцями забив понад 60 ворогів.

На шляху Дубно – Крем'янець повстанці спалили 14 авт і вбили коло 50 німців. Між убитими був директор тютюнових фабрик України. Здобуто зброю, військовий виряд, одяг та взуття.

С. Дажевський

Про основи дисципліни

Що таке військова дисципліна, або карність? Коротко на це питання відповісти можна приблизно так: військова дисципліна або карність – це безоглядне підпорядкування та послух військовиків наказам їхніх зверхників і точне виконування їх навіть ціною свого життя.

Одначе таке визначення дисципліни-карності ще не вичерпує справи, бо не в одного після цього виникне питання: – Ага, отже той, що виконує наказ, як бездушна машина-автомат, чинить волю свого зверхника?

Спробуймо й на це питання дати належну відповідь.

Для цього треба буде нам спершу вдатися до історії, – адже ж вона подає живі та дійсні приклади розуміння та виховування військової дисципліни-карності в поодиноких арміях різних часів і різних земель.

І так, переглянувши хоч загально історію людства, зробимо такий висновок: усі армії, які тільки коли-небудь існували, можна, щодо їх розуміння та виховування в них дисципліни – карності, поділити на дві дуже характерні – відмінні від себе групи – типи. Такий поділ, можливо, занадто вже спрощений, але в загальному він правильний, а для легкої орієнтації безперечно догідний.

Опишімо ці два типи, опираючись на конкретних прикладах.

Візьмімо хоч би армію перського царя Дарія з IV-го та III-го ст. перед нар. Хр. Нараховувано в ній до мільйона вояцтва; і незважаючи на те, цю велетенську армію розгромили впух кілька тисяч греків. Як це пояснити? Дуже просто: Дарієва армія – це була під національним оглядом різношерсна армія невільників-рабів, зігнаних з усіх усюдів насильно одірваних од рідної хати та родини, армія, що їй інтереси Дарієвої держави були не тощо чужі – байдужі, але навіть ворожі. Мало того, Дарієві полководці підтримували дисципліну-карність серед свого вояцтва виключно погрозами, нагаями, а то й мечем. Тож і не диво, що ця мільонова армія зійшла нанівець.

Якщо ж деякий час і була в ній дисципліна-карність, то її розглядати треба як наслідок страху перед побоями, а то й смертю з рук зверхника.

Але не тільки старинна історія знає такий тип армій; знає його добре і новітня.

Адже ж такими самими під національним оглядом різношерсними арміями невільників, як Дарієва армія, були армії царської Росії чи Австро-Угорщини, бо і в них дисципліна-карність була наслідком страху перед карою. Може ті кари й були легші ніж у Дарієвій армії, але в дійсності розуміння і виховування дисципліни-карності по суті нічим не відрізнялося. Про Червону Армію імперіалістичної Москви, де за дисципліну-карність дбають політруки та НКВД, вже й казати нічого. Також у цій армії дисципліна-карність – це звичайнісінький страх перед розстрілом. Дайте їй трохи більше волі – і з її дисципліни ні сліду не останеться.

Це ж саме можна твердити про дисциплінарність у всіх арміях, що служать чужим, їм ворожим, виразно протинародним інтересам імперіалістів, які виточують із них останню краплю крові й поту, силуючи погрозами й легшими чи тяжчими карами іти часто-густо на певну смерть.

Так розуміють і виховують дисципліну в арміях першого типу.

Цілком на інших основах організують армію, коли вона призначена для обор[о]ни держави. Перед такою армією стоїть чесна справедлива ціль, яку бачить кожний рядовик. Історія людства знає безліч таких армій. Ось візьмім для прикладу вже перед тим згадувану кількатисячну грецьку армію, що розбила Дарія.

Де шукати джерела її сили та успіху? Ніде інше, як у свідомій і добровільній самодисципліні-карності, що випливала з серця, яке любило над усе свою державу, народ, родину, і з розуму, що твердо усвідомлював собі конечність і доцільність боротьби з персами-поневолювачами.

Якщо таку свідому та добровільну самодисципліну-карність ми бачимо у народу, що обороняє свою державу від загарбників, то яка ж глибока самодицipліна-карність повинна бути у війську того народу, що ще не має своєї держави, але бореться за неї? Таким військом є наша Українська Повстанча Армія. Ціль УПА – виборити волю і кращу долю свому народові шляхом сторення Самостійної Соборної Української Держави. У ній майже самі добровольці. Вони не прийшли сюди шукати особистої наживи чи пригод, вони прийшли, щоб воювати з ворогами свого народу. Це завдання нелегке. Немає тут надії на легку вигpaну. Хто йде в таку армію – той віддає свої особисті справи на жертвівник народного діла.

Тому, кінець-кінців, на поставлений нами спочатку запит, чи дисципліна-карність – це безоглядний послух зверхникові без жодних дискусій, особистих уподобань тощо, відповідаємо: "Безперечно, так!" Але той, що виконує наказ – це не бездушна машина автомат. Ні! Він розуміє і відчуває дисципліну-карність цілим серцем і душею.

Знизу догори в армії мусить іти глибоко і свідомо зрозумілий послух, а згори донизу глибока товариська пошана, дружня любов, розуміння потреби рятування кожного друга навіть ціною власного життя, особиста пошана кожної одиниці та її гідності. Тільки така карність-дисципліна щиро зливає в одне русло волю наказуючого й виконуючого і забезпечує успіх справи, за яку бореться армія.

Визвольна боротьба сербів

Німецько-югославська війна в квітні 1941 р. не була легкою. Свободолюбивість і войовничість сербів та вигідна до оборони гірська територія створили для німецької (тоді ще "переможної") армії незвичайно важкі умови в боротьбі. Воєнно-політична ситуація (зростаюча активність СССР проти Німеччини) наказувала Гітлерові якнайшвидше закінчити війну на Балканах, хоч би це коштувало йому багато людського і воєнного матеріалів.

На перший погляд, Гітлерові вдалося це зробити. Але в дійсності Балкани залишилися тими ж самими "Балканами" в політичному, а не географічному розумінні цього слова. Історично-політична приказка: "Хочеш війни – зачепи героїв", – зовсім не втратила своєї сили.

Сербська армія, не маючи змоги ставити спротиву бравурно – атакуючій і міцній ще німецькій армії, припинила фронтову війну. Регулярна армія перейшла в партизанську. Від самого моменту "закінчення" війни з Югославією німці ведуть війну із сербами. Закордонна преса постійно містить повідомлення про сербську партизанщину проти німецьких та італійських окупаційних військ.

Починаючи з літа 1942 р., партизанська війна в Сербії досягла дуже великих розмірів і тим самим зв'язала численні дивізії німецької армії і СС, не рахуючи відділів італійської армії та зорганізованих відділів тамошніх німців (фольксдойчів), хорватів і охоронних відділів Сербії, які змушені йти за урядом Недіча.

Навесну навіть німецька преса, більш того, навіть звідомлення верховного німецького командування, повідомляє про "успішні" бої з сербськими партизанами, називаючи їх комуністами (6. III., 30. III), щоб згідно з своїми методами боротьби з поневоленими народами компромітувати визвольну самостійницьку боротьбу цих народів і разом з тим оправдати безпощадний, чисто большевицький терор і винищування народів, мовляв, "з большевиками по-большевицькому" (з промови Гебельса в лютому 1943 р.). З большевиками сербська партизанка не має нічого спільного, навпаки, вона ставиться до них виразно вороже. Це видно хоч би з того, що большевики оголосили ген. Михайловича і його людей "зрадницькими реакціонерами", а в ноті до сербського уряду назвали ген. Михайловича зрадником і приятелем держав [О]сі.

Хто такий Драза Михайлович

У січні 1942 р. лондонське радіо передало: Королівський югославський уряд повідомляє, що єдиним дійсним заступником короля Петра II в Югославії є полковник Драза Михайлович. Його величність король призначає Дразу Михайловича генералом і міністром війни.

Таке призначення випливало з того становища, що його здобув Драза Михайлович своєю боротьбою з окупантами.

Драза Михайлович народився 27 квітня 1893 р. Уже дванадцятилітнім юнаком Михайлович вступив у воєнну академію. 1912 р. він брав участь у балканській війні як підстаршина. Під час першої світової війни його підвищено в чині до старшого

лейтенанта. 1925 р. вступив уже як майор до королівської гвардії, а в 1936 р. і 1937 р. працював як військовий аташе в Софії і Празі. Початок німецько-югославської війни застав його в чині полковника в Монстеві. Був призначений керівником операційного відділу другої армії в Сараєві. По відступі югославської армії Михайлович стає на чолі старшим і вояків, що залишилися, і відходить з ними в гори, організовує партизанську армію і веде безперервну боротьбу з окупантами.

Територія і розміри боротьби

Повстанча акція ген. Михайловича поширюється не тільки на всю територію обкроєної Сербії, але й на території новоствореної Хорватської держави, Чорногорії, Герцеговини і Боснії, взагалі на цілу територію Югославії. Цей гірський край сприяє партизанським діям, про що з жалем висловлюються в своїх офіційних повідомленнях німці.

Розміри боротьби можна уявити з того факту, що боротьба ведеться вже більше, як два роки. Німці називають її "малою війною" або війною з комуністичними бандитами, одначе часом признають, що це війна Гуерілля (так називалась іспанська партизанка проти Наполеона – перша причина розпаду імперії Наполеона) і що німці мають діло не із звичайними "бандитами", грабіжниками, але з військово-організованими сербськими відділами, що називаються "четниці". З кругів організації "четниці" вийшов план сараєвського вбивства (1914 р.). Вони теж організовували повстання проти союзу з німцями в 1914 р. Однак ці визнання не стримують німців від того, щоб називати Дразу Михайловича "розбійником – генералом б. короля".

Ця "мала війна" вимагає від німців концентрації численних військ, хоч у дійсності воєнні дії, що тривають цілими місяцями, обмежуються тільки до утримання партизанських загонів на досить значній віддалі. Для підтримки дій німецького вермахту, СС-частин і других військ німці примушені вживати не тільки танки, але і авіацію, хоч партизани вживають лише легку і важку зброю піхоти.

Про кількість партизанів ніхто з їх противників нічого не знає, задовольн[я]ється тільки припущеннями. Фактом є, що ці "невеликі групи", як подають самі німці, мають втрат по 10000 полоненими, по 13000 вбитими (30. III. 43 р.) (Числа, що варті звідомлень німецького командування зі східного фронту, та й

то ще 1941 р.). Окупантська армія здобуває від партизанів міста (Бігач, Лімж, Гламач, Лівно (звідомлення 6. III. 43 р.), склади зброї і прохарчування (звідомлення 30. III. 43 р.).

Партизанські відділи знищили в літі 1943 р. всі засіви "на пні", а безпека цілого краю дуже серйозно поставлена під знак запитання, з чого добре здають собі справу самі німці.

Німецька окупаційна й хорватська влада нагороджує учасників протипартизанської боротьби високими військовими орденами. При цьому слід додати, що нагороджують не тільки підстаршин, але міністрів (Льоркович) і старшин (генералів, полковників).

З наведених вище фактів видно, що визвольна боротьба сербського народу створює для Німеччини щораз більші труднощі в пануванні на цих землях і разом з тим створює добре підготовлений грунт для виникнення другого фронту, хоч уже сьогодні таким другим фронтом можна вважати самостійницьку боротьбу сербів та інших поневолених народів.

("Чорноморський Вісник", ч. 2.)

УПА бореться:

проти німецького та московського імперіалістичних наїзників, що змагають до поневолення та знищення українського народу.

* * *

– Послідній раз прийшов Андрій; він був у мене вчений. "Тату, каже, тепер ідемо воювати за Україну". – За яку Україну"? – А він підоймив шабле[ю] груду землі та й каже: "Оце Україна, а тут – і справив шабле[ю] у груди – отут її кров, землю нашу ідем від ворога відбирати. Дайте мені, каже, білу сорочку, дайте чистої води, аби-м обмився та й бувайте здорові!" – Як та єго шабля блиснула та й мене засліпила. "Сину, кажу, та є ще в мене менший від тебе Іван, бери і єго на це діло; він дужий, най вас обох закопаю у цю нашу землю, аби воріг з цего коріння її не віторгав у свій бік". – "Добре, каже, тату, підемо оба".

– А рано вони оба виходили, а стара сперласи на ворота та не говорила, але так здалека дивиласи, як з неба. А як я їх скидав на колії, то-м казав: Андрію, Іване, взад не йдіт[ь]!

Василь Стефаник
"Сини"

Андрій Заяць

Польова стійка

Польова стійка – це обезпечення на постої, складається з трьох людей (провідник і два зірці). Завдання польової стійки – забезпечити відділ на постої.

Обов'язки п. с.: – Перш за все стійковий мусить пам'ятати, що життя його друзів, яких він обезпечує, в той час залежне від нього. Він мусить собі виробити почуття відповідальності та пам'ятати, що несумлінна служба на стійці може принести смерть для його друзів і для нього самого.

Тому стійковий під час служби на стійці всю свою увагу, весь свій зір та слух мусить спрямувати перед себе, то значить, у ворожий бік. Сам стійковий повинен бути гордий з того, що має змогу стояти на стійці зі зброєю в руках в обороні Батьківщини.

Стійковий, виходячи на стійку, мусить знати:

– кличку, умовлені знаки для зв'язку з чатою (як свист, ракета і т. п.);

– число: місце стійки і сусідниіх стійок;

– відтинок зорення;

– на які предмети в терені треба звертати увагу;

– відомості про ворога на свойому відтинку;

– місце чат, (місце ворога);

– власні відділи на передпіллі;

– дорога відвороту в разі наскоку ворога.

Праця п. с. вдень: стійковий мусить на своє місце заходити так, щоб його ніхто не помітив спереду. Місце мусить бути таке, з якого можна добре зорити. Стійковий мусить у терені добре зашитись (замаскуватись) і стояти яких 400–500 м від місця чат.

Місце вибирати десь на горбку чи на дереві, щоб якнайбільше терену засягнути своїм зоренням. Прийшовши на стійку, стійковий зорить, починаючи від себе, [з]-під ніг, так далеко, як лише може оком сягнути й відтак очима веде до себе; і так цілий час. При тому цілий час не відвертає уваги від своєї роботи. Всякі відомості про ворога подає своєму командирові умовленими знаками, не оглядаючись назад.

Уночі в закритому терені: стійко[в]ий стоїть ближче своєї хати, яких 100–150 м. Уночі користується більше слухом, як зоренням. Стійка стоятиме десь близько доріг чи десь в долині,

де на горбок на тлі неба все видно. (Вночі з горбка чи з дерева в долину нічого не видно й не чути.)

Поведінка: стійкового на стійці обов'язує тиша. Не вільно йому залишати місце стійки, сходитись із другими стійковими на балачки і т. п. Не вільно заснути, курити, співати чи гомоніти, входити з ким-небудь в якісь розмови, полагоджувати фізіологічні потреби, відкладати, або віддавати комунебудь кріс, навіть своїм зверхникам, і то найвищим, бо це все відвертає увагу стійкового від праці та зраджує становище стійки, а його зрадити не вільно. Сам стійковий у той час не обезпечує відділу, бо його увага звернена на інше місце.

Коли стійковий на стійці тяжко захворів, нпр. мліє чи дістав атаки серця і т. п., він прикликає когось зі своїх друзів, щоб зголосив до командира чат. Якщо біля нього немає нікого близько, а він такий хворий, що не може далі стояти, тоді він одним вистрілом алярмує чату, і йому прийде зміна. Одначе сьогодні, в наших обставинах, де кожний стріл є алярмовим, не треба стріляти, а таки когось покликати умовленим знаком, свистом чи подібним засобом зв'язку.

Стійковий на стійці, обсервуючи свій відтинок терену, мусить слідкувати, щоб ніхто не підкрався до відпочиваючих відділів. Звичайно, ворог, який хоче заскочити відділ, буде старатися оминути наші п. с. Стійковий готовий у кожний мент до бою. Кріс тримає готовий до вистрілу, багнет (штик) на крісі, гранат загострений.

Якщо якась підозріла людина підходить до стійкового, стійковий відразу бере її на ціль і веде до себе та підпускає на яких 20–30 м [на мет гранати]. Сам залягає на становище і стримує прохожого словами – "стій", "кличка!". Крикнути треба так, щоб прохожий почув. Якщо він по одноразовім затриманні не стане, стійковий стріляє. Якщо ж прохожий знає і подає кличку, стійковий голосить: "Дорога вільна" і пускає прохожого. Якщо прохожий не знає клички, тоді стійковий командує "Обернись", "відкинь зброю", "руки вгору" і кладе його "долів". При тім заповідає прохожому, що буде стріляти, якщо він ворухнеться. (Стійковий мусить заглягти на становищі, тому що коли стійковий затримав прохожого "стій" той може на нього сипнути вогнем з автоматичної зброї чи кинути на нього гранату).

Стійковому на стійці не вільно людей легітимувати, ревізувати, а тримати їх до зміни або покликати когось з чати. В

разі, коли йдуть до командира якісь зв'язкові і просять, щоб стійковий запровадив їх до нього, стійковий не сміє залишити місця стійки, а заводить їх до свого командира чат.

На випадок, коли стійковий загримав прохожого "стій", а прохожий кричить "свій" – стійковий також не сміє його пропустити, а кладе його на землю. Прохожого треба знати, хіба що він знає кличку, або якщо стійковий знає його особисто. При тому стійковий не сміє відвертати увагу від дальшого обсервування свого відтинка терену.

Коли стійковий затримав якогось прохожого і його тримає, прохожий може пробувати викупитись у стійкового та обіцяє йому що-небудь; стійковий мусить пам'ятати, що погодитись на таку пропозицію – це найбільший національний злочин. Коли б стійковий відпустив такого типа, то за хвилину пропав би й він, і всі його друзі. Такого злочину стійковий не сміє допуститись. Стійковий не сміє в тому випадку ні з ким вдаватися в розмову.

В разі, коли надходить більший ворожий відділ, стійковий повідомляє свого командира (чату). Сам залягає на становищі і трьома стрілами (в бік ворога) алярмує своїх. Одначе стійковий сам не сходить з місця стійки. Він, залягши на становищі, разить своїм вогнем ворога так довго, аж поки наш відділ розгорнеться до бою; тоді стійковий вертається визначеною згори дорогою до своїх. Ця дорога мусить бути така, щоб стійковий, вертаючись із місця стійки, не перешкоджав вести вогонь своїм відділам. Крім того, стійковий, відходячи, мусить уважати, щоб наш відділ не взяв стійку за ворога.

Стійковий мусить також глядіти, щоб на стійці не стрілити ненавмисне. У разі, коли стійковий стрілив до якогось прохожого, а той відразу впав (зайняв становище), тоді стійковий влучним вогнем старається знищити його.

Зміна стійки: зміна підходить до стійкового, старий стійковий стоїть ще на стійці, не перестає ще зорити, а зорить до того часу, аж новий стійковий вдивиться в поземелля і пізнає його предмети. Коли новий стійковий приглянеться до поземелля, тоді старий передає йому стійку. Подає йому все те, що в терені він завважив за час своєї служби, а саме: на які предмети й на яке місце треба звернути спеціальну увагу, які рухи на передпіллі, чи проходив хтось з підозрілих людей, звідки й куди, чи чути якісь голоси, шелести чи помітно якісь рухи і

т. п. Коли стійковий голосить новому: "стійку в порядку передав", а новий відповідає: "стійку в порядку прийняв", тоді старий стійковий відходить до своєї чати.

Стійковий, виходячи на стійку, мусить бути готовий 15 хвилин перед відходом. За той час командир, який випроваджує стійкового, мусить переказати стійковому його завдання і пригадати всі його обов'язки. Тільки тоді стійковий може відійти.

Інж. ***П.Березюк***

Організація та завдання інженерної розвідки

Основним завданням кожної розвідки є дізнатися про місце перебування та сили ворога. Цьому може багато допомогти т. зв. інженерна розвідка, в яку висилаються сапери або добре проінструктовані стрільці. Інженерна розвідка різниться головним чином від звичайної тим, що учасники її дізнаються про місце та силу ворога шляхом різних інженерно-технічних даних.

Які власне дані треба мати на увазі при інженерній розвідці, – тут коротко їх подаємо. В основному інженерна розвідка організується для:

1. Інформації про розміщення та силу ворога.
2. Вивчення шляху та поземелля для здійснення маршу.
3. Для організації підриву якогось об'єкту.

Маючи на увазі одну з потреб, інженерно-розвідочна команда зобов'язана детально описати характер поземелля та шляху на даному відтинку, докладно описавши всі наземні будови та дорожні споруди. Кожний інж.-розвідчик робить помітки в себе, що він бачить на поземеллі, щоб потім це занести до спеціального звідомлення. На ґрунтових дорогах та шляхах мусить звернути увагу на сліди всякого роду транспорту, означивши, в який бік посунувся цей транспорт.

Дорожні споруди, мости, бетонові та залізні рури оглядаються детально і встановлюється їх тоннажну пропускальність. Для цього треба мати на увазі, що легкі вантажі (піхота), легка артилерія і кіннота можуть проходити легко по мостах, в яких підпорні стовпці мають найменше 12 см товщини (по діаметру). Середні вантажі (тяжка артилерія і тачанки) можуть проходити по мостах, в яких стовпці мають

найменше 16 см в діаметрі. Тяжкі вантажі (різні авта, танки) проходять по мостах, в яких підпори мають найменше 18 см в діаметрі.

Детально ознайомившись з даним відтинком терену та дороги, начальник інж.-розвідчої команди пише на ім'я командира відділу звідомлення, зразок якого подаємо нижче:

26 червня 1943 р. — *До*
16 год. 30 хв. — *Друга Остапенка*

З в і д о м л е н н я

Виконуючи Ваше доручення, інж.-розвідча команда провела інженерний огляд терену дороги від. с. Шелепухи до залізничної станції Соснівка. Відтинок рівняється 8 км.

За 300 м від с. Шелепухи дорога проходить на гору під кутом 75°. На віддалі двох км від цього села, біля хутора Забийвовки, асфальтова дорога зіпсована зубцями тракторних коліс (по слідах догадуємося, що їх було не менше 10), які повернули на 3-му км вліво до містечка Дрімучого. По обох боках дороги проходять телефонічні лінії, з лівого боку у 9 дротів, з правого у 8, які в кількох місцях перервані. На 6 км біля ліску "Чорнобили" через річку Говірка є дерев'яний міст на 6-ох прогонах і 2-ох прольотах. Підпори – одиночні паралелі, з правого боку річки на 2-ох рамах. Перекладини подвіні, по 16 см кожна. За річкою Говірка на правому боці дороги за 300 метрів знайдено місце постою якогось військового відділу. Це встановлено по слідах кінних повозок, знайдено коробки від рибних консерв, від цигарок з німецькими написами. Знайдено дві гільзи німецького крісового набою та вживаний набій від машинового пістоля. Біля станції Соснівка, на хуторі Лисиче – хати стоять пусткою. Про що й доводимо до Вашого відома.

Підпис: **Степанчук**

Не треба писати своєї функції та військового звання, ні командира, на якого адресується звідомлення, ні начальника розвідки. Це робиться з огляду на військову таємницю, бо коли б випадково звідомлення попало [до] рук ворога – він би не міг дізнатись, про яку військову формацію йде справа.

Такі основні завдання інженерної розвідки.

Із наших Воєн

Г. Ярославенко

Олег у Царгороді

"Нас питають, якого ми роду
І кому ми торуєм шляхи.
Та ж то ми на вратах Царгороду
Залишили до нині цвяхи".

Українська Держава княжої доби забагатіла і зросла між іншим завдяки свому купецтву, що вело торгівлю з усіма сумежними землями України; особливо корисною була торгівля для України з Візантією. Одначе Візантія скоса дивилася на те, що українські купці багатіють і щораз більше вбиваються в силу. Це ж означало, що багатіє і вбивається в силу ціла Українська Держава. То ж не дивно, що візантійці все кидали і кидали колоди в ноги українському купецтву: то переймуть українські торговельні кораблі, то замкнуть міські брами і не впускають київських купців, одним словом, на кожному кроці пхали візантійці українським купцям шпиці в колеса. Князь Олег, добре знаючи, що добре слово одіб'ється од вух візантійців, як горох од стіни, вирішив вдатися до випробуваного засобу, до зброї.

Як розповідає літопис, вирушив він 907 р. великим походом на Візантію. Війська мав чимало, це вже видно хоч би з того, що можна було в ньому зустріти мешканців усіх-усіх земель України. Флот був, як на ті часи, також немалий – 200 кораблів, а в кожному по 40 людей. Греки, почувши, що йде Олег, зачинили всі входи до пристані та до Царгороду. Олег, висадившись, звів з греками кілька переможних боїв і взяв силу візантійців у полон. Однак він добре знав, що такого прочухана грекам не досить, і тому задумав узяти облогою столицю. Та узяти Царгород було не так то вже й легко. Тим-то Олег пустився на вигадки: наказав своїм воякам поробити колеса, поставити на них кораблі зі щоглами та вітрилами і при прихильному вітрі під'їхав під саме місто. Греки, вперше бачучи таке диво, добре налякались, стали просити миру, а навіть, обіцяли дати, як у той час водилось, дарунки. Винесли Олегові їсти й пити, але ні до їжі, ні до питва він не доторкнувся, бо знав, що все це затруєне, – так пише літописець. Греки тоді ще більше налякались, кажучи: "Це не

Олег, це святий Дмитро, якого Господь послав на нас". Переговори з греками закінчились відомою умовою, що забезпечувала Україні вільну торгівлю на Чорному морі, утримання для київських купців, що приїжджали до Царгороду, харч та корабельні знаряддя на дорогу їм додому. Літописець розповідає далі, що Олег на знак перемоги прибив на воротах Царгороду свій щит.

Перед Візантійською імперією, найбільшою політичною та культурною потугою того часу, били поклони володарі майже всіх європейських держав. Не зважаючи на те, Україна, мешканців якої греки ставили нарівні з невільниками – варварами, не побоялися підняти на цю потугу меча і ним оборонити свої права. Надмірно горда Візантія мусила признати геройство збройної сили України, бо відчула його на своїй шкурі, а одночасно і ті права, в обороні яких та сила виступила.

"... доки на українській території пануватиме чужинець, доти українці не покладуть зброї, доти всі покоління українців ітимуть на війну. Війна провадитиметься всіма засобами".

(Микола Міхновський)

На полі слави

В бою з німецькою засідкою під Чернишем (півн. Луччина) дня 13-го травня ц. р. згинув геройською смертю військовий референт Краєвого Проводу ОУН на ПЗУЗ, поручник **Івахів Василь** (Сонар, Сом). Походив він з Рогатинщини в Галичині. Повний енергії та самопосвяти, щиро і віддано працював сл. п. Сом над організацією Українських Збройних Сил на ПЗУЗ.

У тій же засідці згинуло ще 9-тьох Друзів. Між ними поручник **Ковальський Юліян** і чотар **Снятецький Семен** (Сійко), обидва активні члени ОУН і добрі військовики-організатори. Походили з Галичини.

Дня I. VIII. ц. р. в Бугрині (Рівенщина) згинув, замордований жахливим способом німецькими катами, **Луцюк Іван** (Рудящий), виховник і політичний керівник одної групи УПА. Відданий член ОУН і надзвичайно активний організатор виховної справи в УПА. Походив з Волині.

Друкарня
Української Повстанчої Армії

"Do Zbroji!" ("To Arms!"), September 1943, no.3.

The third issue of the journal openes with the article by Stepan Petriv "For the State!" in which the author overviews various stages of the Ukrainian history and underlines the important role of the Ukrainian Army in the struggle for building an independent State

Rubric "At the UPA Fronts" contains materials about armed operations of Ukrainian insurgents. Battles of the UPA detachments against the Germans and Red guerrillas in Zhytomyr oblast are described in the first part of the section entitled "To the SUZ" 53 German soldiers were killed and 23 captured by the UPA detachment in the battle for Kotel'no town (Andrusivka region, Zhytomyr oblast). 47 German soldiers were killed by the insurgents, and 12 policemen surrendered to the insurgents in the battle at the town of Korostyshiv.

More than 300 Red guerrillas were killed by the insurgents in Holovnja region, 147 guerrillas were killed in Verbs'ke region tells the second section entitled "In the Polissja" Attack of the insurgent detachment on the German train near Manevychi railway station is also described. The third section - "In the Volyn" – tells about the battles in the Luch, Kremjanets and Zdolbuniv regions. Ukrainian insurgent disarmed an Magyar detachment and captured weapons and munitions in Kremjanets region. They also defeated the Polish and Magyar detachments in Uvachkove and Tairuky villages (Zdolbuniv region). In Hnydavy village (Luch region) a German detachments were destroyed; 17 German soldiers were killed.

S.Dazhevskyj in his article "On the Fundamentals of Discipline" analyzes two kinds of discipline in armies the first based on the consciousness, and the second based on the fear of punishment, the author stresses the importance of self-discipline for strengthening fighting efficiency of the army.

The article entitled "Serbian Liberation Struggle" was reprinted from "The Black Sea Newsletter". It informs about the partisan war on the Balcans and tells about General Draz Mykhajlovich - one of the leaders of Serbian rebels.

Organisation of the detachment billeting defensive system is described in details by Andrij Zajats in his article "Field Billeting"

The title of the article by engineer P Berzyuk - "Organisation And Tasks of Engineer Reconnaissance" reflects its contents The author analyzes tasks and methods of engineer and reconnaissance actions.

An essay by G.Jaroslavenko - "Oleg In Tsargorod" - is published in the rubric"From Our Wars"; it tells about the compain against Byzantium started by Oleg, Prince of Kyjiv, in 907.

The issue is ended with the heading "In the Fields of Glory" It is an obituary of the insurgents fallen in battle against the Germans. Vasil' Ivakhiv (Sonar, Son), lieutenant and adviser of the local UPA provid to PZUZ, lieutenant Julian Kowal'ski, Semen Snjatets'kyj (Sirko), platoon leader, and Ivan Lutsjuk (Rudjashchyj), political officer of the UPA group, are amound those who died in the battles.

За Самостійну Соборну Українську Державу!

Свобода Народам! Свобода Людині!

ДО ЗБРОЇ

Видає політичний відділ УПА

Рік 1 | жовтень 1943 р. | Ч. 4

Г. Піснячевський

Слідами княжих дружинників

Наша боротьба за Українську Державу – це продовження тисячолітньої боротьби наших предків. Але не тільки боротьба наша схожа на їхню, – схожі на них, і то майже в усьому, й ми самі. Навіть з найдальшими предками – княжими дружинниками є в нас ця схожість, дарма, що сповиті вони сивим туманом давнини.

"Загородіте Полю (цебто диким ордам) ворота за землю українську, за рани Ігореві" – ось під яким кличем боролись княжі вої. І була для них та земля українська дорожча за славу, за багатства, за все на світі. "Краще, – казали вони, – в своїй землі кістьми лягти, ніж у чужій жити в славі". Щира й сильна любов до рідної землі була основою їхньої високої ідейности. Знали вони, що борються не за наживу, не для особистої приємности, але за рідну державу, за рідний народ, за рідну і велику, цінну для всього світа, культуру.

І ми, вояки сьогоднішньої революційно-визвольної Української Повстанчої Армії, боремось за рідну державу на рідній землі, за рідний народ, за його волю. Боротьба наша йде з не меншим ворогом, як то було за княжих часів.

Висока ідейність в свою чергу зроджувала такі часноти у княжих дружинників, як почуття обов'язку й відповідальности, хоробрість, геройство, самопосвяту. Вони наказували їм полюбити і шукати не солодких вигод, що розніжують і розслаблюють тіло й душу людини, а твердого, небезпечного, геройського життя, що цю душу і тіло гартує. Ось виринає перед нами князь Ігор перед своїми полками і слова його, як удари меча, рішучі і невідкличні: "Хочу з вами надламати списа край поля половецького і або головою наложити, або води з Дону шоломом напитися". Або пан, або пропав, – іншого виходу вони не знають. Ось послухаймо, як гордо звучать слова учасника боїв к[ня]жої доби: "Краще нам порубаними бути, ніж у неволю попасти". Святослав гартував перед боєм своє вояцтво: "Поляжемо, а не осоромимо землі нашої, мертві бо сорому не мають". Та врешті читаймо, що пише про наших героїв чужинець – ворог: "Про них розповідають, що вони навіть переможені ніколи не віддаються в руки ворогів, а як не мають надії врятуватись, встромляють собі в нутро мечі і так себе вбивають. А роблять це вони, віручи, що вбиті ворогами в полоні і на тому світі служитимуть своїм убивцям. Вони бояться такої неволі і самі себе вбивають, щоб не служити по смерті ворогам". (З грецьких літописів).

Чи ж не самою високою ідейністю керуються сьогодні українські повстанці в сво[є]му житті й боротьбі? Вони покинули хату, покинули рідних, вступили на шлях труднощів і невигод, щоб боротись з ворогом – займанцем рідної землі. Кличі княжих дружинників виписані повністю в них на прапорах.

Але, незважаючи на те, що ці лицарські чесноти наші предки приносили з собою на світ, вони багато, і то вже змалку, вчилися – гартувались. "Під трубами сповивані, під шоломами колихані, з кінця спису годовані", – пише про це автор "Слова о полку Ігоревім". Вони завжди були в бойовій готовості, – "луки в них натягнені, сагайдаки відкриті, шаблі вигострені", – продовжує той самий автор. Вони хоробрі, але й обережні: "Зброї не скидайте із себе швидко, не розглянувшись кругом, бо через неувагу людина гине несподівано", – заповідає дітям князь Володимир Мономах.

"Тугії луки, острії мечі" – зброя взагалі була у наших предків в особливій пошані. Відомо, що ще в переддержавний час українське плем'я, поляни, дало загарбникам-хозарам у дань, мов на глум, від кожної хати двосічного меча. Та й не що інше, а мечі, при[й]няв, як дар, від греків Святослав; золота прийняти не схотів. "Блиснемо мечем – ясен місяцем, пустимо стріли, як дрібен дощик", – співали наші предки перед боєм.

Крім того, всі вони були злиті в одну братерську громаду,

що її духовим осередком і провідником був князь. Князь і дружина становили одне нерозривне тіло і в годину перемоги, і в годину геройської смерти. "... Станемо міцно, я ж піду перед вами, і якщо моя голова ляже, то дбайте вже самі про себе". Чи ці Святославові слова не зворушують нас сьогодні? Нічого дивного, що дружина відповідає Сятославові такими словами: "Де твоя голова ляже, там і ми свої голови покладемо".

Та між усіма чеснотами наших предків-дружинників коштовним самоцвітом сяє вірність предківським заповітам, невсипуща пам'ять про предківські діла і гідне наслідування тих діл. "Від предків ми дістали мужність, пригадаймо ж, яка непереможна була наша сила, і міцно биймося", – так промовляв Святослав до своїх дружинників.

І ми, далекі, але рідні нащадки княжих воїв – борців Української Повстанчої Армії, простуємо їхніми слідами. Адже ж і ми "загороджуємо ворота Полю" – новітнім, більшовицькій і німецькій, ордам, адже і ми боремось не за наживу чи з якоїсь іншої дикої жадоби, а за рідну, з предка-віку нашу, ворогами у нас загарбану землю, за рідний поневолений народ, за вільне життя та розвиток у своїй державі. Адже ж і в наших лавах витає дух герйства та посвяти. Адже ж і наше життя тверде, суворе, небезпечне; ми свідомі цих небезпек, але водночас пам'ятаємо, що тільки в небезпеках виростають справжні вої. Також і ми повсякчас у бойовій готовості, і нам, як Святославу, миліша від золота зброя, бо добре знаємо, що не за гроші нам купити волю народові, а за кров.

Тож, пам'ятаючи Святославові слова, що "від предків ми дістали мужність", щодня наново пригадуючи, яка непереможна була наша сила, з честю виконуймо предківський заповіт.

Із бойових фронтів Української Повстанчої Армії

У запеклих боях із прихвостнями більшовицьких імперіялістів – червоними партизанськими бандами і німецькою ордою та її прислужниками – ляхами УПА здобуває любов усього українського народу та щире й дружнє признання інших поневолених народів Сходу, що при ній організують свої національні армії для спільної боротьби зі спільним ворогом.

Полісся та північна Волинь, тобто ті землі, що на них насамперед розпочалася боротьба УПА, сьогодні цілком охоплені її акціями. Населення, забезпечене перед загрозою німецьких наїздів, отримало можливість наладнати майже в усіх ділянках нормальну працю. У деяких околицях цих теренів появляються більшовицькі партизани. Боротьби з німцями вони не ведуть, хоч величають себе оборонцями народу перед німецьким окупантами. Тиняються по лісах, а коли не вистачає їм харчів, роблять злодійські наскоки на села, де під той час немає повстанців, і не гірше від німців знущаються з мирного населення: села палять, грабують худобу, викопують заховане селянами майно, виривають майже всю городину, зрубують овочеві дерева, розкопують руками могили, що їх народ висипав борцям за волю України, ламають на них хрести. Буває й таке, що селяни, взявши здалека повстанський відділ за більшовицький, тікають з жахом у ліс, і тільки рідна пісня, що з нею повстанці вступають в село, цей жах розвіює. Переконавшись, що не червоні, а повстанці зайшли в село, селяни вертаються і зі сльозами радости на очах вітають повстанців, розповідаючи їм про свої турботи. Червоні часто-густо влаштовують пропагандивні мітинги, під час яких вдаються до звичайнісінького обману та брехні. Наприклад, показують населенню закривавлену сокиру, якою, начебто, повстанці убивали невинних людей, навіть немовлят. Тимчасом, перебіжчики з червної партизанки розповідають, що сокиру вони самі занурюють у кров ними ж забитих людей та ще й регочуться з того, що де-хто справді повірить, наче б це зробили повстанці.

На Волині УПА веде боротьбу з німцями та їх прислужниками – ляхами. Ось дещо про загальний стан у цьому терені: на Володимирщині та Горохівщині німці зазнали в боях з УПА величезних втрат. Панують у цьому терені повстанці. Німці сидять тільки по більших осередках, роблячи час від часу наскоки на села. Повстанці у боях з ними виходять переможцями: так, напр., у с. Кремешів повстанці знищили 23 німців і 2 авта, у Пілганові 12 німців і 2 авта, та здобули 5 кулеметів, багато гранат та іншої зброї. У цих же околицях розбито 22 німців і захоплено два авта; між убитими німцями був шеф департаменту для боротьби з УПА. На Ковельщині біля Туличева УПА знищила велику групу німців та польської поліції; відділ з десяти повстанців розбив 60 німців і знищив

3 авта. На Крем'янеччині та Дубенщині німці посилили терор – спалили і пограбували кілька сіл, але ця їхня бундючно і широко закроєна акція для знищення УПА кінець-кінців зійшла нанівець. На Крем'янеччині біля Вишгородка повстанці знищили 70 німців, а під час нападу на Вишгородок – 20 німців, 20 поранено.

Ляхи, прислужники німців, катують українське населення чи не жорстокіше від німців. Не тільки розстрілюють і палять, але по-звірячому тортурують. Так, наприклад, на Дубенщині в с. Добривода одному юнакові вибили ручкою револьвера зуби, відрізали губи та язика і залізними гаками виривали з живого тіла куснi м'яса.

Над Бугом знищено дощенту червону банду в 150 людей. Здобуто багато зброї. Населення розповідає, що стан більшовицьких партизанів жалюгідний. Поза зброєю в них нічого немає. Голі, босі, голодні, здеморалізовані. У вічному страху не тільки перед УПА, але й перед населенням, вони змушені тинятись по лісах і провадити дійсно звіряче життя.

На Луччині німці й далі нищать українські села і їх мешканців. УПА ставить їм на кожному кроці опір. Так, напр., при одній переправі через р. Стир знищено 30 німців. В одній місцевості розбито 4 авта з німцями – авта спалено, 20 німців убито, 6 поранено, 3-х узято в полон. Усю зброю від німців забрано.

Біля Киверець жандармерія УПА звела бій з ляхами; убито 22 ляхів.

Під Богуславкою відбувся бій з червоною бандою. Убито до 50 осіб. Червоні у паніці стріляли по своїх.

Цікавий бій з червоними відбувся під Котівською Вількою. Одна наша чота несподівано зустріла більшовицький загін в числі 120 осіб. Червоні за всяку ціну хотіли здобути табір, що везла чота. Повстанський скоростріл двічі відкидав їх від возів, але за третім разом відкинути було не сила. Червоні, мов голодні вовки, накинулись на вози і почали розтягати із них усе добро. Під час цього між ними дійшло до суперечок, а навіть до бійок, бо кожний хотів набрати якнайбільше здобичі і не допускав інших. Це використала чота і несподіваним огнем розігнала червоних бандитів. Відбила вози та ще й худобу, яку червоні награбували в населення. Червоні довезли п'ять підвід з забитими і раненими.

На Житомирщині й Звягельщині УПА веде постійно бої з німцями та червоними бандитами. Населення боїться червоних

і має до цього підстави: червоні, вірвашись у село, негайно проводять мобілізацію. Хто ж не хоче іти з ними, того розстрілюють, грабують, лаються, палять хати, де вісять образи, зрізують придорожні фігури, бувають випадки, що палять церкви (Красилівка). З німцями не воюють. Партизани, полонені повстанцями, розповідають, що п'ять місяців вони і в очі не бачили німців. Коли німці палять села, їхні командири забороняють партизанам стріляти на німців, обгрунтовуючи це, що як німці нападуть на них, то не буде де ховатись. Знову ж другий командир червоної банди сказав, що добре було б, якби всі села німці попалили. Так-то більшовицькі кати борються за народ.

Великою відвагою більшовицькі банди також не грішать. Ось, наприклад, недавно скинули їм з літака в одній місцевості політрука. Його захопили повстанці. Він, видно, дуже перелякався під час свого льоту і при зустрічі з повстанцями, бо довелося йому довго приводити до порядку свою білизну.

Населення в усьому співдіє з УПА. Сільська самооборона ставить успішно опір більшовицьким і німецьким бандам.

Л. Потапів

Червона стъожка

Там і Максимова хата. Дим з неї раптом вибухнув і злився з димом сусідніх будинків. Горіли хати, стодоли, хліви. Горіло все село і церква.

А над селом кружляли німецькі літаки, низько спускалися, де ще не було вогню, показували свої хрести й кидали запальні бомби. Вогонь розливався все ширше і підносився все вгору. Його сторожило з усіх сторін німецько-польські посіпаки, і тих, що вибігали з нього, хватали на багнети і кидали назад, – у саме полум'я. Дорога не тільки до волі, дорога до життя українцям замкнена. Так говорить "мудрість" расизму Гітлера.

Але Максим вибіг з села. Він вже з багнета зняв свого маленького сина, пхнув ножем бандита і окривавленого Володька ніс у поле. Поруч нього бігла дружина, але град куль, що сипався за ними, спинив її за селом. Впала з простріленою головою і з простягнутими до лісу руками.

Максим положив у житі сина і прибіг до жінки. Але ні, німецький окупант вже доконав її. Не обізвалася й показала ознаків життя.

Залишив. І біг – за ним гналися бандити й засівали його шлях кулями.

Не оглядався. Притулив рану Володька до своїх грудей і чув на грудях гаряч крови своєї власної крови, що текла в синових жилах і витікала раною. Вона пекла Максимові серце, пекла душу, думки і мозок. І вона запалювала бажання донести своє і Володькове життя до лісу.

Ліс вже зближувався. Вітер колихав його у сторону бігця, ніби своєю чорнозеленою хвилею прагнув ухопити втікача у свої обійми.

Добіг. Зупинився в гущавині. Положив на траву сина.

– Володю, – сказав. Нахилився над ним і приклав вухо до серця. – Невже? Володю...

Не обізвався і не ворухнувся хлопець. Життя його витікало раною на руки батька. Воно позначило свій болючий кінець крізь усі поля.

– Червона стьожка від села до лісу.

– Володю, – промовив Максим і протер закривавленими руками свої очі. Бачив – син, тільки без життя.

І зрозумів Максим – шлях його життя віднині, – це шлях Залізняка, шлях помсти, шлях повстанця. Він ним ще вчора повинен був стати. Сьогодні поставив його на той шлях сам окупант.

– Прости, сину, що раніше не зробив цього й не вийшов сьогодні з лісу обороняти твоє життя... я ще думав... – і він не доказав, що він думав, – кров сина налила всі його думки. Стояв без руху над трупом.

Його оточили люди, що повтікали з села. Багато з них не знало про долю своїх дітей. Питали.

Максим нахаливсь. Підняв Володька вгору і показав усім. Велика жарина крови спекла очі присутніх. Не з одних покотилися сльози.

– Ось доля наших дітей, – сказав Максим. – Отак нас "визволяє" чужинець. Хто залишився там, – він показав у напрямі села, – уже не побачить білоґо світу. Ми втікли, але самою втечею долі не змінимо.

Замовк. Стояв грізний, окривавлений, мов гнів землі. Син у його руках, немов чаша горя, стікав ще кров'ю. Люди дивилися, і кров дитини капал[а] на їхні серця.

– Нас хочуть винищити, щоб самим на нашій землі осісти.

Але земля наша прийме їх тільки мертвими! Чуйте: тільки мертвими прийме наша земля німаків!

Знов замовк. Дивився на всіх, і погляд його, здавалося, повторяв тільки що сказане. Ні, погляд його промовляв ще виразніше. У напруженні німої мови пройшло кілька хвилин. Потім Максим знов почав. Говорив устами і очима разом. Говорив усім єством.

– Я свою дитину зняв з німецького багнета, а жінку мою застрілили у полі вороги. Дід з бабою згоріли в хаті, і тільки кості їхні можна буде знайти у попелі. В руїну та пустку обертає окупант наші села, наш край. Але невинною своєю кров'ю ми нічого не випросимо. Нам треба пролити чорну ворожу кров. А прийдешнім поколінням залишимо заповіт – не пустити на свою землю жодного ворога!

– Дивіться, – показав Максим на село, звідки крізь дерева продиралася заграва, – це не схід і не захід сонця – це сльози і кров безневинних людей. Західний варвар жадібними руками загарбує багату українську землю. Станемо ж за свій край!

І з'явився новий загін Повстанчої Армії, загін заприсяжений і нещадний. Він складається з батьків, синів та братів тих, що їх помордували німецькі кати та їхні польські агенти. В цьому загоні б'ється Максим, якого за непохитність і рішучість прозвали друзі Залізняком. Максим і його друзі вірні Батьківщині і сво[є]му народові.

Горностай

Військово-польові загородження

Завдання військово-інженерних спеціялістів полягає в тому, щоб дати в руки керівникам військового відділу сили і матеріяльні можливості для спорудження різного роду загороджень.

Загородження робляться для того, щоб уповільнити, і навіть припинити наступ ворога.

Всі загородження діляться в першу чергу на природні і штучні.

Хвилясте поземелля, горби, яри, річки, ліси, болота, чагарники – все це буде відноситися до природного загородження, а все, що буде зроблено руками людини при допомозі техніки, будемо звати штучним загородженням.

В свою чергу і природні й штучні загородження діляться на активні способи загороджень та пасивні.

Активними способами загороджень звемо такі способи, при яких одночасно з затриманням просування ворога знищується жива сила ворога. Наприклад, мінні поля, танкові пастки, вовчі ями і т. д.

До пасивного способу відносимо такі способи, при яких лише уповільнюється поступ ворога і не наноситься йому фізичного знищення. Відповідно до швидкого орієнтування начальника загороджувальних робіт та до наявности матеріальних можливостей і вільного часу, кожний пасивний спосіб загородження можна активізувати. В цьому можна пересвідчитись, характеризуючи кожний вид загородження зокрема.

Види і влаштування загороджень

Всі види загороджень діляться по їх бойовому призначенню.

Проти танків: мінні протитанкові поля, прокопування прямовисних відкосів, рови, пастки, руйнація доріг, наводнення і заболочення місцевости.

Проти піхоти: зараження поземелля отруйними речовинами, переносні перешкоди, переплітання узлісся дротами, дротяна сітка, електризація загороджень.

Характер застосування загороджень можна розподілити по об'єктах:

а) Місцеве загородження шляхів: руйнування мостів, ями, перекопування, завали.

б) Суцільне загородження шляхів: зараження ОР, мінування, переорювання. Основні правила при розміщенні загороджень такі:

1. Загороджувати такі місця, які трудно обійти.
2. За загородженням мусить бути зручне місце для ведення вогню.
3. Поборювання загороджень мусить бути важким для ворога.

Для того, щоб правильно розмістити сітку загороджень, висилається інженерна розвідка, яка мусить визначити:

1. Потрібні і можливі пункти для влаштування загороджень.
2. Характер і розміри загороджень.
3. Потрібні для влаштування сили і матеріяли.
4. Пов'язати влаштування загороджень з планом бою, маючи постійний зв'язок з тактичною розвідкою.

Основним видом загороджень є "Постійна дротяна перешкода"

Матеріял: соснові кілки в 150 см довжини, до 10 см товщини, яких 50 см забивається в землю. Кілки забиваються шаховим порядком, при чому кожний ряд кілків оплітається трьома нитками колючого дроту, одна нитка йде горизонтально по верху кілків і дві по діягоналі від низу першого до верху другого і навпаки. Дріт прибивається скоблями.

Таким же способом оплітається і віддалення між рядами.

Перший ряд кілків, повернений до ворога, крім того, оплітається ще двома горизонтальними нитками серединою і низом.

Німецький пліт

До постійних загороджень відносимо крім того: німецький пліт в 1 ряд. Тут дріт протягується горизонтально і діягонально, а крім того з верху двох сусідніх стовпів до одної точки і на землі між ними.

Час виготовлення: 100 погінних метрів – 60 людино-годин.

Спіральна сітка на низьких кілках (спотикач). Палиці 70–80 см довжиною забиваються в землю так, що на поверхні видно лише 20–30 см. Верхом цих кілків протягується дріт, а основна нитка дроту переплітається спірально другою ниткою. Час виготовлення: 100 погін. метрів – 10 людино-годин.

Засіки

Засікою зветься штучна перешкода, влаштована із звалених дерев. Засіки можуть бути переносні й зроблені на місці.

Місцеві вигідніші, бо їх не треба переносити і одним кінцем вони можуть держатися землі; крім того, тут можна звалювати тяжкі дерева, що унеможливлює усунення їх. Тільки прикріплюються вони до землі ключками та кілками, збитими навхрест.

Час виготовлення: 1 м – 1,5 людино-годин.

Переносні перешкоди

Щоб забезпечити загородження в рухові та закривати прорвані місця в постійних перешкодах існує ціла група переносних перешкод, які по своїй будові дуже зручні до перенесення з

місця на місце і в кожному випадку можуть замінити постійні перешкоди.

Розгляньмо деякі з них.

Дротяна спіраль "Бруно"

На дерев'яному барабані по діягоналі накручуєься звичайний гладкий дріт. Довжина спіралі 10 м. Потім з другого кінця барабана обкручується знову дротом по діягоналі першого. Ця спіраль прибивається до землі кілками. Вона легко стискується і її можна носити в футлярі.

Пакет Фельда

Пакет Фельда – це є готовий пліт з колючого дроту з металевими загостерними стовпцями на віддалі 1 м один від другого. Переноситься з місця на [м]ісце в скачаному вигляді і дуже швидко розкачується.

Саперна переносна сітка

Готується як спіраль "Бруно", але на квадратному барабані кільця спіралі обплітаються колючим дротом.

Висота і ширина спіралі 1м.

Малопомітна перешкода

Переплутана між собою сітка тонкого дроту, товщиною 1мм змотуються в брезентовий мішок в 150 [кг] ваги.

Такий пакунок в розтягнутому вигляді закриває 1 га поля. До землі прибивається кілками, колір дроту залежить від поземелля.

Рогачка

Для виготовлення рогачки береться шість півтораметрових кілків, збивається навхрест по два. Цих три хрестовики сполучується основною віссю, довжиною від 3 до 5 м. Кінці осевої жердки залишаються по 30 см з боків для зручного перенесення.

Вся рогачка обплутується колючим дротом (прибивається скоблями) за таким порядком: чотири нитки дроту по горизонтальній довжині і при поперетинанні згори вниз. Крім цього по діягоналі з низу першої хрестовини до верха другої і навпаки.

Час виготовлення 1м – 6 людино-годин.

Їжак

Їжак складається з трьох загострених кілків довжиною по 15 м, зв'язаних між собою колючим дротом. Так утворюється їжак з колючого дроту. Їжаками закидається вузькі спинки, броди в річках, безладно накидається по полях.

Час виготовлення 1м – 6 людино-годин.

Електризування загороджень

Всі види загороджень, що обплутані гладким чи колючим дротом, можуть наелектризуватися до такої міри, що це стає небезпечним для життя (1000 і 1500 вольт).

Джерелом енергії для електризування загороджень можуть бути місцеві електростанції чи пересувані електростанції, змонтовані на вантажних автах. Один полюс цього джерела сполучають каблями з дротяним загородженням, а другий з землею.

Дріт, по якому йде електрострум до об'єкту загородження, мусить бути по мірі можливости ізольований від землі. Кілки для цього робити тільки сухі. Кінці кілків, де буде приставати дріт, мусять бути очищені від кори. Зважаючи на це, що ворог також може вживати електризацію загороджень, інженерну розвідку загороджень треба робити в спеціяльних гумових убраннях і в гумових рукавицях. Дуже мало ефективне електризування буває в дощову погоду та в мокрій місцевості.

Це треба пам'ятати і при проведенні електризації і при усуванні її.

Перешкоди проти панцерно-танкових відділів

Всі перешкоди проти танків діляться на природні і штучні.

Природними перешкодами є:

1) річки і канави, шириною не менше 5 м і глибиною 1, 8 м,
2) болота з тонким покривом і грузьким грунтом,
3) насипи, горби, вийми, від 60° і крутіші,
4) густі ліси з деревами, не тоншими 20 см.

При недостатній кількості природних перешкод повинні бути створені штучні.

До штучних протитанкових перешкод відносяться:

1) застосування ручних грагант і гранат Новицького,
2) влаштування засіків і лісних завалів на дорогах,
3) перекопування шляхів і копання ровів,
4) мінування підступів фугасами та мінами,
5) творення ям на шляхах,
6) заболочування і затоплювання поземелля,
7) загороди з рейок і палів,
8) суцільне псування шляхів і руйнування мостів,
9) протитанковий блокгауз.

Кожний саперний відділ, окремий чи в складі загальновійськового відділу, мусить мати відповідний запас шанцевого інструменту, будівельних матеріалів, вибухових речовин та готових мін, щоб забезпечити успіх всієї системи загородження. Тут подано лише основні види загороджень і не в повній мірі пояснено, як їх творити. На це потрібно ще більше праці та уваги, щоб детально вивчити складну техніку військово-польового загородження.

П р и м і т к а : Треба сказати, що відомості з науки загородження, як і зі всіх наук військово-інженерних предметів, беруться з різних джерел інженерно-технічної літератури: совітської, польської та німецької армій, тому матеріяли можуть бути не завжди точні і зрозумілі на перший погляд для стрільця і командира.

Користуючись цими різноманітними даними та беручи на увагу спеціальні умови українських земель та сусідніх держав, даємо для військовика найголовніше, що потрібно знати з інженерно-технічної справи.

Зрозуміла річ, що з розвитком та ростом українського війська зросте та розвинеться національна інженерно-технічна наука, що забезпечить усі вимоги військово-польового життя.

Антін Скеля

Сила волі

Без сумніву, що всіх, а зокрема нас, військовиків, цікавлять великі полководці, а ще більше цікавлять нас їхні подвиги, які зробили з сірих і непомітних людей велетнів в історії людства.

І при тому багато не може відгадати, в чому полягає таємниця тих подвигів. Всі говорять про надзвичайний геній Цезаря, Святослава Завойовника, Хмельницького, Наполеона та інших видатних полководців. Та не завжди геній є рішаючим чинником у перемозі. Берім хоч би Святослава Завойовника. В м. Доростолі, оточений залізним кільцем греків та болгарів, знаходився він разом зі своїю дружиною, здавалося б, у безвихідному становищі. Але Святослав не піддається невільничо[ї] долі, його залізна воля штовхає його до дії. І він стає попереду своєї дружини і, горіючи завзяттям, зі словами “за землю рідну” – кидається на ворога. За його прикладом пішло військо. “Завзяттю і відвазі хоробрих не було меж” – згадують, описуючи цю подію, грецькі літописці. Ворог піддався сильній волі Святослава Завойовника, найбільшого лицаря тих часів.

Ті, що не бачили Хмельницького, оцінюють його лише по великих подвигах і однодушно хвалять за великий військовий та організаційний геній. Одначе всі сучасники, яким довелося хоч раз у житті бачити живого гетьмана, не могли забути його лискучих, темних, повних магічної сили очей, грізних брів та твердих рис його лиця. З цілої постаті Хмельницького так і била якась могутня сила, перед якою людина дрібніла і ставала порошинкою під грізним поглядом його незбагнутих очей. В бою – це була не людина, а граніт, витесаний у формі людської постаті. Його спокій, тверда певність і при тому залізна рішучість та непохитність вливали у військо таку силу, перед якою розпорошувалися та панічно втікали навіть добірні, закуті в залізо гусари Речіпосполитої – одної з наймогутніших держав тодішньої Європи.

Сила волі, палке прагнення за всяку ціну перемогти і віра в перемогу були завжди для полководців рішаючими чинниками в бою. “Дивіться, ген там на той горбок” – говорить Наполеон до свого війська перед боєм. “Поки сонце сховається за гори, там мусять повівати наші переможні прапори”. – І дав знак, загули сурми, задудніли кінські копита, забряжчала зброя, і, заки сонце сховалося за гори, на горбку, де був укріпився ворог, повівали прапори Наполеона. Сила слова “мусять” – була така велика, що перед нею не могли встояти і найкращі полки ворога. Це була сила волі великих полководців, перед якою поступався цілий світ.

Подібні приклади можемо навести і із сучасної нашої дійс-

ности. Невеличкий повстанчий відділ має завдання здобути м. Цумань, добре укріплене і знаменито забезпечене залогою німців. Відділ робить нічний наскок. Ворог пустив у рух танки. Хлопці нервозно почали відступати. Та тут проявляється залізна воля конадира. Його різке: "Вперед, наша бере!" – наелектризувало всіх і наповнило новою силою та бажанням перемоги. Сотня пішла вперед. Не помогли ворожі танки. Наступ повстанців був такий сміливий та рішучий, що ворог цілковито збився з пантелику. Розгублено шукав рятунку по всяких норах, які тільки знаходив, ховався навіть у відхідниках. Та хлопці і здвідси витягали переляканих німаків, кепкуючи з їхньої хоробрости. Бій скінчився успішно без жодних власних втрат, хоч ворог спочатку завзято боронився.

І знову не так військовий геній чи сила зброї, як бравурна відвага та залізна воля повстанців увінчала бій повною перемогою. Так було, так є і так завжди буде в майбутньому. Це мусимо пам'ятати в першу чергу ми, військовики. Ніколи наше військове знання, хоч би яке воно було велике, не здобуде нам перемоги в бою, оскільки ми не горітимемо невпинною жадобою перемоги, оскільки ми не спаралізуємо волю ворога сміливим ударом.

У всякому бою є військова засада: тільки наступ завершить перемогу. Та тут ще додамо – наступ, в якому як командири, так і кожний стрілець горять нестримною жадобою перемоги, жадобою **піднести свої непереможні прапори на укріпленнях ворога**.

М. Лісовик

Сімнадцять проти сотні

Разом з командантом Лисенком було їх сімнадцять. Смертельно потомлені прибули вони на один з поліських хуторів. Тепла червнева ніч огорнула своїм крилом поліську землю.

Повстанці спали. Вартовий проходжав біля клуні, борючись зі сном та втомою і пильно наслухував довкруги. Навколо була глибока тиша.

Минула ніч. Край неба почав щораз більше прояснюватися. Незабаром зійшло сонце, і вартовий Розгром пішов спати, збудивши на своє місце повстанця Зірку.

Сонце вже трохи піднялося над обрієм, коли до клуні швидко вбіг вартовий.

– Хлопці, вставайте! – крикнув він. – Нас оточили червоні.

Всі схопились на рівні ноги.

– Друзі, за зброю! – швидко скомандував Лисенко, хватаючи свою фінку.

Пройшло кілька хвилин. Повстанці стояли вже напоготові, міцно стискаючи в руках зброю.

– Друзі, мусимо перемогти! – твердим і рішучим голосом сказав Лисенко.

А якщо прийдеться померти, то умрем по-геройськи!

Всі рвучко підхопили слова свого улюбленого командира.

Б'ємося дозагину! Слава Україні! – гукнуло сімнадцять повстанчих грудей.

– Хлопці, – сказав поважно Лисенко, – частина з вас вибіжить на двір і обсипле червоних пострілами, частина полізе на вишки і через стріху стрілятиме на другий бік, решта залишиться в клуні. До діла!

Почувши це, повстанець Вовк схопив кулемета і швидко вибіг на двір. За ним кинулося ще кілька з крісами. Червоні обсипали їх градом куль. Вовк уставив свого кулемета і почав сипати кулями на червоних. Їхні постріли ніяк не могли його поцілити. Тоді вони почали обкидати його гранатами. Геройський кулеметчик і цього не злякався; дві гранати він кинув назад, одна, що впала близько нього, не розірвалася. Та врешті одна поцілила кулемет. Вовк кинувсь швидко в клуню, щоб взяти другого. В момент поцілило його кілька ворожих куль і він упав під брамою клуні.

В цей час почала горіти клуня. Густі клуби диму почали забивати повстанцям віддих. Робилося дедалі гарячіше.

Положення ставало дуже загрозливе. Лисенко вирішив пробитись через вороже кільце.

– Друзі! – гукнув він серед вогню і крісових пострілів. – Прорвемся. Вперед, за мною!

Схопивши в руки кулемет, він вискочив з клуні. Та червоні тільки цього й ждали. Вони сипнули густим крісовим вогнем, і хоробрий командир, поцілений кількома кулями в груди, повалився мертвий на землю.

Повстанці розгублено задержалися в клуні, але тільки на одну мить. Бо в ту ж хвилину повстанець Розгром крикнув:

– Друзі, не дорожім життям! Раз мати родила – раз і помирати!

Він вискочив на двір, стріляючи на ходу із свого танкового скоростріла, і летів просто на становища червоних.

Червоні, що вже певні були своєї перемоги, раптом спантеличились одчайдушним вчинком геройського кулеметчика і почали втікати.

Решта повстанців кинулася за Розгромом. Червоні, що лежали в житі, відкрили по них знову міцний вогонь. Стрільці весь час ішли вперед. Молодий повстанець Черемха, не зважаючи на стріли, забрав фінку і скоростріла, що були при вбитому командирові. Тепер усі повстанці кинулися просто в жито. Більшовицькі бандити, не витримавши натиску повстанців, розбіглися.

За хвилину на хуторі було знову тихо. Лежали вбиті і ранені червоні.

Клуня горіла, як смолоскип. Від припікання прочуняв ранений шістьма кулями в руки і ноги повстанець – кулеметчик Вовк. Він з надлюдським зусиллям відповз від вогню, просунувся в жито і там зімлів.

На другий день рано повстанчий відділ забрав його з собою.

Так боряться сини України за свою землю.

А. Буревій

Бій у селі Болотківцях

Був ранок. Веселе і гаряче сонце обдавало своїм гострим промінням широкий шлях, що в'юном повився ген-ген серед розкішних ланів золотистого жита, дозріваючої пшениці і шовкових ячменів.

Я ішов твердим кроком і любувався нивами, багатством рідної землі. Якраз у цей погожий ранок двома автами в село Болотківці прибуло дев'ять німаків і чотири ляхи, які мали заставити селян везти в місто сіно. "Погосподарювавши" в селі, ці панки арештували трьох "підозрілих" осіб. Десь коло полудня "непрохані" гості верталися назад.

На віддалі двох кілометрів від села їх зустріли градом куль наші друзі. Цей несподіваний напад смертельно налякав бандитів, і вони панічно, без зброї кинулися тікати.

Пройшло трохи часу! Німаки залягли біля шляху у вівсі і відкрили вогонь. У цей момент наші друзі пішли в наступ проти бандитів. Заграли кулемети, заговорили кріси. Боротьба велася недовго. Наші кулі не летіли надармо. Звільнено арештованих хлопців з того ж села, спалено вантажне авто, одинадцять бандитів убито, а одного живим взято в полон.

У наші руки попало непошкоджене легкове авто, два кулемети, тринадцять крісів, п'ять пістолів і багато амуниції. Ніч пройшла спокійно.

На другий день німаки, зібравши чималу силу, хотіли забрати свої трупи. Але знову сталося так, як і повинно було статись. Ми, як і першого разу, привітали розбійників вогнем і знову тринадцять бандитів пішло на той світ.

Із наших Воєн

Г. Ярославенко

Жовті води

Гаряча була в Україні весна 1648 р. Тієї весни під проводом гетьмана Богдана Хмельницького розпочалися пам'ятні визвольні змагання українського народу з-під імперіялістичного польського ярма. Гетьман, знаючи, що справжня визвольна боротьба мусить бути боротьбою усього поневоленого народу, що від цього залежатиме її успіх, а також духове переродження і приготування українських мас до державного будівництва, задумав, чого досі в Україні не бувало, підняти на боротьбу всі українські землі, всіх українців. Кличем і наказом до всенаціонального зриву була незабутня перемога під Жовтими Водами.

Польські пани хотіли за всяку ціну не допустити до жодного збройного виступу козацтва, бо він міг би потягнути за собою цілий ряд інших виступів і створити для Польщі поважну загрозу. Щоб не дати запорожцям вилетіти з їхнього "осиного гнізда" – Запоріжжя та розбурхувати українські народні маси і побільшувати свої ряди, – польський коронний гетьман Микола Потоцький мав план вислати на Запоріжжя велику кількість війська і приборкати "свавільне" козацтво.

Польське військо рушило берегом Дніпра в козацькі степи; вели його молодий Степан Потоцький, син коронного гетьмана, і комісар Шемберк – лютий ворог козаків. Біля Кодака ляхи мали з'єднатись з реєстровими козацькими частинами (вони перебували на службі у поляків), які пливли Дніпром під командою Іляша Караімовича та Барабаша. Але Хмельницький вправлявся швидше від поляків. Швидким маршем він вирушив із Запоріжжя, відрізав польське військо від реєстрових козаків, оточив його, а реєстрове козацтво перехилив на свій бік. Реєстровики вбили польських запроданців – Іляша та Барабаша і разом з козаками Хмельницького вдарили на оточених поляків.

Поляки пробували відступити, але це їм не вдалося. 16 травня 1648 р. запорожці знищили польський табір, що прикривав відступ, і вщент розбили польські війська. Усі польські полководці попались у полон. Комісара Шамберка за його лютість козаки вбили, а Потоцький умер від ран. Жовті Води були тією іскрою, що від неї спалахнула вся Україна.

Довбиш

Подруга Галя

Молода 19-тирічна селянська дівчина, з революційним запалом в очах і душі, з лагідною усмішкою на лиці, з пістолем, з гранатою та санітарною сумкою – ось яка подруга Галя.

Виконуючи організаційне доручення, мала подруга Галя перевезти з одного села до районового провідника важливі документи. Село, до якого їхала Галя, лежало з другого боку шоси; треба було їхати шматок дороги шосою. Тільки виїхала на шлях, як напроти неї з'явився мотоциклет з двома німаками. Мотоциклет поступово зменшував хід. У Галі майнула думка, що вона попалась в руки ворогові. Не втративши рівноваги, вона відбезпечила пістоля. Німаки вже були близько. Галя дивилась їм пильно у вічі, а вони, витріщивши баньки, нахабно придивлялись до неї. Не доходячи три кроки до німаків, вихопила Галя з кошика пістоля, пустила два постріли в напрямі німаків і крикнула: "Генде гох!" (руки вгору). Німці, ніколи не ждучи цього від подорожньої дівчини, піднесли руки вгору. Вона наказала одному лягти з піднесеними руками, а другому відійти на декілька кроків від першого. Скоро зброя обох німаків була в її руках.

Опісля дала німцям наказ встати і йти собі. Вони прохали мотоциклета, але Галя їм його не віддала. Німці й не дуже добивались. "Гут, лібес медхен, дас вір лебен! Ауфідерзеген"! – Добре, люба дівчино, що ми живемо! До побачення! – сказали, кланяючись, та й поплентались, роззброєні шляхом до Рівного. Галя [з] трудом втягнула мотоцикль на хуру, поскладала здобуту зброю та й собі поїхала.

Ото було потіхи на пункті, куди незабаром прибула подруга Галя. Героєм дня одноголосно назвали Галю всі друзі і щиро захоплювались її вчинком.

Огляд подій на фронтах за час від І. VIII. по 15. IX. 43 р.

Серпень і вересень 1943 р. знаменуються розвитком подій на всіх європейських фронтах. Совітський протинаступ коло Орла в цей час перетворився в загальний наступ на східному фронті. Більшовики змусили німців покинути Орел та Білгород, потім повели наступ на Харків, Брянськ і Смоленськ. Для відтяження німецької оборони совітське командування почало наступ на Міюсі, Донці і Кубані, коло Ільменського озера і на Волхові коло Ладозького озера. Одначе ці відтяжуючі наступи не вдалися. Натомість наступ на Україну приніс їм бажані наслідки. Один клин більшовицького наступу захопив Харків, Суми, Конотоп і Бахмач, відрізуючі головну квартиру німецького командування на Сході в Смоленську від південного відтинку фронту. Другий клин дійшов з півночі під Полтаву. Прорив на Донці коло Лисичанська і на Міюсі коло Таганрогу довів до захоплення Донбасу і створення загрози німцям на Кубані і Криму. Щоправда, більшовики німців ніде не розбили. У німців помітне виснаження, а більшовики виявляють охоту ціною хоч би найбільших жертв захопити Україну, як хлібну і сировинну базу. Виразно видно по стороні більшовиків матеріяльну допомогу Англо-Америки в літаках, танках та іншій зброї.

На західному фронті триває тяжке бомбардування Німеччини. Дуже міцно збомбардовано Берлін, Мюнхен, Мангайм і багато інших воєнно-промислових центрів. Німецька протиповітряна оборона, як признають самі союзники, є сильна, але не вистачаюча, щоб захиститися від хмари американських літаків.

Погане для німців положення на Півдні. Упадок Сіцилії, висадка союзників у Калябрії, а потім капітуляція цілої Італії змушують німців перебудувати цілу стратегічну оборону з південної сторони. Спроба заміни італійців болгарськими і мадярськими військами на Балканах не принесла бажаних наслідків, до того ж усі держави стали непевними для німців, бо для рятунку своєї шкіри можуть піти шляхом Італії. Німцям залишається тільки скоротити лінію оборони й обсадити її своїми військами.

На Заході і Півночі росте також загроза німцям. Розрухи в Норвегії і Данії, що прибрали в Данії гострий збройний опір, партизанська боротьба в Бельгії, Голяндії й Франції сприяють союзникам та утруднюють німцям оборону у випадку висадки союзників з цієї сторони. А тим часом в Англії йде концентрація англійських, американських, канадських і австралійських військ та відбулися останніми днями десантні маневри. Все це свідчить про охоту союзників посилити бойову роботу проти німців і на інших відтинках.

Поки що німці ставлять збройний опір, старяючись всіма способами опанувати ситуацію.

Японія гарячково закріплюється на здобутих теренах. Творить маріонетки держави та втягає тубільне населення до їх охорони. Американці концентрують свої сили в Австралії, на Алясці та на Алеутах, ведучи наступ тільки на новій Гвінеї та Новій Георгії. Китай оголошує, що перешкоджає дальшому веденню війни, але Америка докладає багато сил, щоб його тримати матеріяльно й організаційно через своє командування, вислане на допомогу Чай-Кай-Ші.

Друкарня Української Повстанчої Армії
ім. Б.Хмельницького

"Do Zbroji!" ("To Arms!"), no.4, October 1943

Introductory article of this issue is named "Following the Princes' Men-At-Arms". The author (G.Pisnjachevskyj) appeals to all Ukrainian insurgents to resemble their famous, bravery and heroic ancestors - Ancient Rus' combatants.

Next material - "From the Fronts of the UPA" - briefs an information on the battle of the UPA detachments against the Germans and Red guerrillas and the Polish armed units in Polissja and Nothern Volyn'.

L.Potapiv's story - "The Red Ribbon" - is dedicated to an episode of the Ukrainian peasant's armed struggle against the German invaders. The battle theme in the issue is continued by the article "Military Field Obstacles". The author (Gornostaj) gives details about various types of obstacles and entanglements methods of their installing.

Antin Skelja again turns to history in his article "Will Power". He argues at the examples of the famous military leaders that it were will power and desire to win at any cost that were always decisive in battle. The author also tells about one of the insurgent detachment which has seized Tsuman' town in a battle against the Germans.

M.Lisovyk describes heroism of a Ukrainian insurgent group in the battle against a much superior in force Red guerrilla detachment in his article "Seventeen Against the Company".

A.Burevij describes successful actions of Ukrainian insurgents against the German police in his article "Battle in Bolotkivtsi village"

G.Jaroslavenko's article - "Zhovti Vody" - in the rubric "From Our Wars" is about unforgettable victory of the Ukrainian Cossacks troops headed by hetman Bohdan Khmel'nyts'kyj over the Poles in the spring of 1648.

Dovbush's story "Friend Galja" tells us about the heroic action of village, 19, girl, who managed to dissarm two German soldiers and capture their motorcycle.

The issue is ended with the article "Review of the Front Actions From August 1 To September 15, 1943" where the events at the fronts of World War II for the mentioned period are reviewed.

За Самостійну Соборну Українську Державу!

Свобода Народам! Свобода Людині!

ДО ЗБРОЇ

Видає політичний відділ УПА

Рік 1 листопад 1943 р. Ч. 5

Г. Ярославенко

Від перемоги духу до перемоги зброї

Історія наших збройних змагань знає багато переможних боїв: походи Олега та Святослава, Жовті Води, Корсунь, Пилявці, Конотоп – усі ці та інші величні перемоги України стали не тільки гордістю її історії, але й вічним джерелом сили для всіх українських поколінь.

Але є також у нашій історії бої, оповиті кривавою багряницею легенди, бої не менше героїчні від перших, дарма, що з військового боку – це поразки.

До таких подій належить Базар.

Цей Базар, що був останнім акордом визвольної боротьби 1917-21 рр., що став величним днем перемоги вільного українського духу над диким варварством імперіялістичної Москви. Бо хоч більшовицький наїзник закатував 359 Героїв Базару, то духу їхнього він не зламав і не підкорив собі. Не на ганебну службу ворогам, а на свідому смерть пішли мужні Герої Базару, кидаючи перед смертю устами козака Щербака гордий виклик більшовицькому наїзникові й заповідаючи йому помсту з рук прийдешніх поколінь. Казивсь у безсильній люті червоний кат – сила його кулака розвіялась перед силою духу жменьки незламних лицарів. Що для них звичайний людський страх, що їм тортури, муки, смерть? Ідея визволення рідного народу робила їх безстрашними, витривалими на всі страждання, непохитними перед смертю. Ця ідея і віра їхня казала їм над братньою могилою, перед більшовицькими скорострілами співати "Ще не вмерла", казала їм вмирати з гордо піднесеним чолом переможця.

Бо й справді – це була незвичайна смерть. Незвичайність її в тому, що була вона свідома, глибоко пережита, грунтовно передумана і в усіх своїх далекосяжних наслідках для морального зросту української нації належно зважена.

"Путь на Голготу велична тоді, коли знає людина, куди й за що йде". Ці Лесині слова дуже влучно схоплюють незвичайність цієї смерти, смерти в боротьбі, і мало того – смерти – як боротьби, як останнього засобу боротьби. Бо горда й непримирення смерть Героїв Базару була тією останньою кулею, що її вони випустили в ворога, коли набійниці в крісах були вже порожні, бо смертю своєю вони до кінця боролися, вбивали ворожу ідею, а обороняли свою.

Щербакові слова над могилою під Базаром виявилися непомильними. Козаки Української Повстанчої Армії є тими, що їх він провістив на повсякчасний страх і неминучу загибіль московським імперіялістичним гнобителям. Свідомі майбутнього нашого приходу в українську історію, пішли Герої Базару на смерть.

Але наша поява в історії ще не дає вічним тіням Героїв Базару повного здійснення їхніх мрій, – дати її може тільки побудова Української Держави.

Обов'язком Героїв Базару було добути моральну перемогу, кочне потрібну для духового зцілення нашої нації, і вони цей обов'язок з честю виконали. Наш обов'язок – на грунті їхньої моральної перемоги здобути перемоги воєнну. Повторити Базар ні в якому разі не сміємо, бо якщо 1921 р. був необхідним і справді чудотворним ліком на рани знеможеної нації, то в наші дні він заподіяв би їй тільки новий біль, біль, що на нього, хтозна, чи вдалося б якомусь наступному поколінню знайти лік. Ворога мусимо перемогти військово, фізично, – інакше заперечимо доцільність героїчної смерти під Базаром і назавжди розвіємо ту легенду, що її вони створили.

У день, коли тіні безсмертних Героїв Базару невидимо сходять на криваві бойовища і оглядають плід своєї геройської смерти: нас і нашу боротьбу, – єдиним серцем і устами вимовляємо великі слова присяги: "Ми, що зродилися із Вашої смер-

ти, присягаємо Вам крізь полум'я боїв перенести Ваші святі заповіти і скласти їх у державному храмові. Ви перемогли ворога силою Духу, ми переможено його силою Зброї".

З бойових фронтів Української Повстанчої Армії

Кожний бій Української Повстанчої Армії, що його зводить вона з московськими і німецькими загарбниками, – це, з одного боку, доказ її сили й нестримного росту, а з другого – доказ безпорядности й безсилля наїзників на українських землях. Бо УПА, це добровіл[ьн]а армія українського народу, це найрідніша його дитина, найчистіший вияв його сили й життєвої снаги. І як може встояти займанець на українській землі, яку він підступом і насильством загарбав для своїх імперіялістичних інтересів, коли проти нього організовано наступає цілий народ, коли під його хижацькими ногами горить ціла українська земля? А горить вона щораз сильніше, щораз ширші простори охоплює повстанче полум'я, щораз міцніше припікає воно брудні руки московського та німецького поневолювачів. Безжалісна рука УПА сягає в найбільш закриті сховища окупантів, витягає їх на світло денне і карає по заслузі. Перед гнівом народу не втіче ні один окупант.

Катюзі по заслузі

Німецькі жандарми замовили в с. Острові (Луччина) 20 робітників до державного маєтку. Кожний робітник мав принести з собою для німаків одну літру молока і курку. Розуміється, що ніхто з села й не думав виконувати наказів німаків. Не діждавшись робітників з молоком і курми, вирушила німота на с. Острів, щоб його пограбувати і спалити. Повстанчий відділ, що зробив на дорозі засідку, підпустив німецьких злодіїв на кілька метрів до себе і сікнув по них зі скорострілів. Перелякані німці пішли врозтіч, залишивши 24 вбитих і 15 ранених. Повстанці здобули зброю, амуніцію, коні й вози.

У Підгайцях (Луччина) загін повстанців відбив від німаків награбоване в селян добро: 98 корів, 45 коней, 36 свиней, 10 центнерів муки, 15 центнерів соли, упряж, 800 літрів бензини, 800 літрів нафти.

У с.Мительно повстанці зробили наскок на маєток, де сиділа німецька жандармерія разом зі своїми вислужниками – поляками. Маєток спалено, а багато німців і поляків побито, здобуто зброю.

На станції Олика повстанці розбили агентурне польське кубло, звідки щоденно виїжджали поляки разом з гестапівцями й жандармами на погром в українські села. Лядські недобитки в паніці втікали до Луцька. Їхні опікуни-німаки не тільки не оборонили їх, але ще й один із них сказав: "Я сам постараюся, щоб решту ляхів постріляли нимці".

Грабіжницький похід не вдався

У деяких незаліснених теренах німці намагалися останніми часами зліквідувати повністю український повстанчий рух, при тому стероризувати населення, набрати людей в Німеччину на роботу й пограбувати села. Так було в Крем'янеччені, Дубенщині, Луччині, Горохівщині і Володимирщині. Цей широкозадуманий німецький протиповстанчий похід проходив двома способами: дикі наїзди і нальоти. До походу втянули німаки всі свої теренові сили, а також відділи зі східних теренів. Наступ німцям цілковито не вдався. Зловили кількох людей, але вони по дорозі до таборів майже всі повтікали. Розграбили кілька сіл і спалили малий загайник, в якому, на їх думку, мали перебувати повстанці. В усіх загрожених теренах відділи УПА поставили рішучий опір. І так, у бою біля Антоновець повстанчий загін розбив цілковито наступаючих німців. Біля Майдану, Ілавиці, Кирилівки, Любомирки, Береззя, Завидова та інших місцевостей у тяжких і легких боях повстанці дали гідну відповідь німецькій саранчі й розпорошили її по цілому терені. В усіх цих боях з УПА німці втратили кілька сот вбитими і раненими, багато зброї, амуніції і військового майна. Недобитки знову повернулись до своїх осередків, більші і менші міста, окопалися в них, обложилися гарматами і танками та зализують свої рани.

Німецькі загарбники гублять свої голови

Під кінець вересня загін УПА ударив по відділі німців коло с. Колодежі, зайняв їхні становища, багато німців було вбито, багато ранено.

У селі Зимно коло Володимира-Волинського повстанці роз-

били банду ляхів – німецьких вислужників, що їхали грабувати села. У бою вбито 45 поляків, здобуто зброю.

До Суходолу приїхали німецькі жандарми разом з поляками забирати збіжжя. Сільська самооборона зустріла їх вогнем. Грабіжники залишили 3 авта та 15 трупів, а самі стримголов втікали до Володимира.

У Туличові (Ковельщина) німецько-польська банда вбила кільканадцять людей і спалила село. Знищила також сусідню чеську колонію. Відділ УПА разом з сільською самообороною виступив на оборону покривджених чехів, що з давен-давна жили в мирі та злагоді з українським населенням, та перетяв дорогу грабіжникам. Зав'язався бій. 180 німецьких і польських трупів всіяли поле бою, спалено 8 машин. Здобуто зброю, одяг, харчі, польову кухню, відбито награбоване майно.

Біля с.Пільгони (Горохівщина) вбито в бою 42 німців, 15 ранено, спалено 5 авт, здобуто 8 фінок, 40 гранат, багато амуніції. Це були самі гестаповці. Шість із них – це високі гітлерівські достойники, між ними шеф департаменту по винищуванню повстанців.

Повстанці б'ють червоних бандитів

Винищуючи гітлерівських посіпак, повстанчі загони безпощадно розправляються також з червоними бандитами, що позначують свій шлях грабунками, примусовою мобілізацією населення та мордуванням мирних українських людей. У вересні повстанці розігнали більшовицьку банду над Бугом. Втрати червоних – 250 вбитими та близько 200 ранених. Здобуто зброю.

У Берестейщині і Кобринщині грабіжницькі відділи червоних намагаються переводити мобілізацію, починаючи з 1905 р. народження, але населення втікає перед ними, а самооборона й повстанчі загони розбивають їх при кожній нагоді. Те саме в Сарненщині й Столинещині. Матеріяльний і моральний стан більшовицьких "отрядів" дуже незавидний. Голі, босі, голодні. Пиячать, грабують кожний на власну руку, б'ються між собою. Командний склад – парашутисти, прислані з Москви, а бійці – це різношерсна наволоч та кримінальні злочинці. Ці банди поставили перед собою одну ціль – це грабунок і розбій. На Поліссі йдуть постійні бої повстанців з цими так званими "партизанами".

У Коростенському, Андрушівському, Фастівському районах загони УПА розбили кілька більшовицьких відділів, здобули зброю, підводи з награбованим майном, багато амуніції. В боях червоні втратили кількасот убитими й раненими. З українськими повстанчими загонами червоні не люблять зустрічатися, бояться. Була окрема інструкція у них, де сказано, що при зустрічі з українськими повстанцями "стреляй і давай ла-та-та (удірай)".

У Білоцерківських і Яруновецьких лісах УПА цілковито спаралізувала більшовицьку бандитську роботу, знищивши понад 40 провідників червоних банд.

На межі Галичини й Волині, біля Кунева, повстанці розбили в жовтні недобитків червоних партизанів Колпакова, що верталися з Галичини. В цьому ж терені знищено відділ червоних (понад 200) біля Верхова, що прибули з Славутських лісів.

Не дамо хліба червоним злодіям!

До червоних населення ставиться явно вороже. У с. Борщівка, Сатанівського району, підчас грабунку зайшли більшовики до одної жінки в хату. Вона, щоб не дати їм нічого їсти, перед їхніми очима кинула глечик з молоком на землю, кажучи: "А доки це ви будете мене грабувати? Двадцать років грабували, думала – вже пішли, а тут маєш, знов їх чорт приніс і знову грабують". Червоні розбійники застрелили жінку, що відважно сказала їм правду в очі.

Пліч-о-пліч

Залили за шкуру сала більшовики не лише українцям, але всім поневоленим народам Сходу. І тепер плече-в-плече з УПА виступають усі поневолені народи Сходу та в боротьбі відплачують кривавим займанцям за всі заподіяні їм кривди, гуртують сили для визволення своїх земель. У боях з більшовиками й німцями вони виявляють справжнє геройство, самопосвяту й високу ідейність. В одному загоні УПА, що діє на Житомирщині, визначився особливо повстанець – татарин Арсен, що здобув від червоних гранатомет, перестріляв з свого кулемета гранатомечиків і безстрашно пішов у дальший наступ.

Кулеметчик – кавказець Міша, визначився у бою з більшовиками під Теремном й біля Верхова на Волині. Молодий, весе-

лий, відважний та винахідливий повстанець ніколи не втрачає бадьорого настрою, навіть у найбільшій небезпеці.

В одному бою Міша, побачивши червоного бандита на дереві, що обстрілював з кулемета повстанців, підступив до нього зовсім близько і, весело промовляючи, збив червону "птицю", добув кулемет і пішов далі в бій.

Велику лицарськість та відвагу виявили три грузини, що в бою з червоними, не дивлячись на небезпеку, підібрали ранених повстанців. Притому одного грузина ранили червоні.

Лави поневолених народів при УПА ростуть з дня на день. Ідея визволення та спільна боротьба зі спільним ворогом єднає їх з українцями в одну міцну армію, яка не складає зброї перед жодною ворожою силою, і в кожній найгрізнішій навіть ситуації буде продовжувати боротьбу.

Андрій Заєць

Розшук

Розшук – це забезпечення відділу в марші. Він складається звичайно з трьох людей (командира і двох козаків).

Завдання розшуків: перешукати поземелля та забезпечити дорогу нашим маршуючим відділам, а також унеможливлювати ворогові заскочення цих відділів.

Розпізнаємо такі розшуки: – чолові (забезпечують відділ спереду);
– бічні (забезпечують відділ збоку);
– тилові (забезпечують відділ у тилах).

Розшуки йдуть звичайно на зорову віддаль від маршуючого відділу в бойовій готовості. Кріси несуть у руках готові до пострілу, багнет на крісі, гранати відбезпечені, протигази в бойовій готовості.

Розшуки не сміють іти разом, їм треба розійтись на таку віддаль, щоб могти порозумівaтись між собою півголосом або шепотом (30-50 м).

Командир розшуку йде по середині між обома розшуками, тримаючи зоровий зв'язок зі своїм зверхником. Крім того, перед кожною відправою розшуків, командир відділу повинен дати розшукам умовні знаки та напрямок маршу і місце збірки на випадок, коли б відділ у полі розбігся. Розшуки забезпечують самі себе зоренням, використовуючи поземелля.

У відкритому терені: розшуки йдуть у віддалі 400-500 м від відділу. Всякі предмети в терені розшуки мусять старанно розглянути. Розшуки йдуть стрибками, це означає, що вони переходять від одного пункту до другого, де зупиняються, надслухують, приглядаються до поземелля, перешукують його. Розшукові не можна залишити жодного місця, не перешукавши його, наприклад: кущі, ліски, яри, забудування і т.д. У таких місцях, звичайно, сидить ворожий секрет, спостерігач чи засідка, що може розшуки пропустити, але зате вдарити на головний відділ. Відділ, що йде за розшуками, певний у тому, що вони старанно терен перешукують і загрози поки що жодної немає. Тому розшуки мусять виконувати своє завдання солідно. Командир ввесь час повинен мати розшуки в своєму полі зору, при цій умові вони зможуть забезпечити відділ. Коли розшуки бачать перед собою якісь підозрілі речі в терені, мусять підходити до них бігом і перешукати їх, поки відділ наблизиться до них. Коли відділ наблизився, розшуки відходять далі.

Маршуючи дорогою чи сошами, розшуки йдуть ровами (канавами, рівчаками), один правим, а другий – лівим боком. Якщо дорога веде глибоким яром, де є високий берег так, що не можна бачити, що діється вгорі, розшуки обов'язково йдуть берегом. Командир розшуку може йти дорогою.

Поведінка в лісі: до лісу розшуки мусять підходити обережно, але бігцем, щоб якнайскоріше досягти узлісся. Увійшовши в ліс, розшуки мусять перешукати узлісся на 150-200 м ширини та підождати поки в ліс увійде відділ. Підождати треба тому, щоб розшуки в лісі не втратили зв'язку з відділами; якщо відділ ще далеко від лісу, а розшуки пішли далі, то ворог має час підсунутись з глибини лісу на те місце, куди буде проходити відділ. У лісі відаль розшуків од відділу зменшена. Треба звертати увагу на дерева, кожний кущ, ярок і самому ховатися поза деревами. Не йти дорогами, а поміж деревами за кілька метрів від дороги. Докладно перешукати узгір'я, але самому не проходити верхами горбів, щоб не викрити себе перед ворогом. Дотримувати тишу. Йдучи лісом, час-від-часу треба зупинить і прислухатися. Уникати в лісі галявин, а якщо треба проходити галявиною, то мусимо насамперед з-за дерев розглянути добре галявину, а потім стрибками перебігти її, перешукати ліс за галявиною та підождати

на відділ, що проходитиме нею. У гущавині чи в підшитому лісі вважати на дотримування зв'язку з відділом. Йдучи, не ступати цілою стопою на сухе гілля, бо воно тріщить під ногами і виявляє розшук. Виходячи з лісу, розшуки йдуть якнайскоріше вперед, щоб розшукати та забезпечити якнайбільше шляху, що ним проходитиме відділ.

Поведінка розшуків у селі чи в місті: входячи в село (місто) чи в якусь іншу оселю, треба бути обережним. Перешукати край оселі, здобути в людей відомості про ворога та обережно посуватися вперед. Ідучи вулицями, звертати увагу на те, що діється навкруги, на дахах, на вікнах у будинках та інші речі. Розшук, що йде правим боком вулиці, дивиться пильно ліворуч, а лівий – праворуч. Підозрілих людей, або таких, що втікають від маршуючого відділу, розшук затримує і віддає свому командирові. З оселі вирушають розшуки також бігцем, щоб якнайшвидше відбитися від села та обняти якнайбільше терену своїм зоренням.

У гористому терені: на горбовини розшуки виходять дуже швидко, біжучи; вийшовши на горбовину, один розшук іде ліворуч, а другий праворуч яких п'ятдесят метрів здовж дороги (роблять т. зв. петлю). Таким чином вони перешукують горбовину. Коли розшуки закінчили перешукування, тоді відділ виходить собі безпечно на горбовину. Якщо розшуки не вийшли на горбовину й не перешукали її, відділ не може пересуватися далі тому, що в такому терені може бути дуже часто ворожа засідка; їй легко обстріляти відділ і втекти. Проходячи горбовину треба схилитись, щоб нас ніхто не помітив, а водночас – дивитися вперед та на боки.

Проходити через залізниці, соші, перехрестя доріг розшуки мусять ще обережніше. У закритому терені чи вночі треба йти помалу. Кожних 100 м зупинитись, прилягти до землі і прислухатись. У відкритому терені чи вдень можна йти скоріше. Також і тут розшуки не йдуть дорогою, лише сходять з неї і йдуть яких 30-50 м від дороги. Командир розшуку весь час йде дорогою і, зорячи за обома розшуками, тримає зв'язок зі своїм відділом. Коли так розшуки дійдуть до соші чи залізниці, тоді стають, зупиняються і розглядаються праворуч, ліворуч і перед собою, опісля перестрибують через сошу чи залізницю і йдуть понад дорогою; на віддалі 500 м від соші чи залізниці вони можуть знову зійти на свою дорогу. Розшук мусить пам'ятати, що на сошах, залізницях, перехрестях доріг ворог дуже часто робить засідки.

Перехід через річку: до річки розшуки підходять так, як і до соші, перешукують берег і стараються переправитись. Якщо є брід, один розшук переходить і перешукує другий берег. Стрільці залягають на становищі, готові до оборони свого друга, а після перешукання ідуть за ним. Якщо немає броду чи човна (або якщо не має змоги збудувати моста чи сплавів) тоді розшуки перепливають річку. Звичайно при переході річок треба мати шнур, щоб скоро притягати козаків з їх вантажами.

Перехід через мости: розшуки переходять бігцем, переглядаючи добре міст та перешукуючи кругом його терен.

У багнистому терені: розшуки все тримаються якихось кущиків, горбків чи трави і т.п., бо грунт в такому місті твердіший, у такому терені треба йти поволі, не бігти, а коли зустрінеться таке місце, де земля вгинається і ноги грузнуть, розшук мусить залягти, щоб своїм тягарем тіла захопити якнайбільшу поверхню терену. Таке місце треба покинути та шукати переходу десь інше, а якщо небагато такого терену, можна старатись пройти його плазом.

Уночі розшуки працюють так, як і вдень, але віддаль між ними мусить бути зменшена. Треба дотримуватися суворої тиші. Речі всі на собі треба сильно зв'язати, прикріпити до себе, щоб нічого не брящало. Уникати незатінених місць: дороги, піску і т.п., йти по траві чи полем, не виходити на горби, бо на тлі неба з долини їх дуже добре видно; коли ж треба конче пройти, тоді слід низько зігнутися, пригнутися до землі і повзти. У лісі треба зважати, щоб не згубити зв'язку. У багнистому терені дивитись, щоб не попасти на багно і не загрузнути. Уночі, у відкритому терені треба що 200 м, а в закритому терені що 100 м зупинитись, прилягати до землі і прислухатись, чи не чути яких звуків у терені. Під час туману розшуки працюють так, як і вночі.

Відомості про ворога подають розшуки свому командирові умовленими знаками або рукою, крісом чи п[о]сланцем. Зустрівшись з ворогом, розшуки спокійно залягають на становище і спрямовують свій вогонь на ворога, не перериваючи його, вогню тобто, аж поки відділ не розгорнеться до бою.

У кожному терені і в кожну пору дня розшуки мусять маскуватись. Короткозорі або з поганим слухом не можуть

виконувати праці розшуків. Розшуки мусять пам'ятати, що не вони встановляють темп маршу, а головний відділ, і тому мусять повсякчасно тримати зв'язок з тилами.

В разі, якщо відділ затримався, розшуки виконують обов'язки польової стійки. Якщо відділ має обрати якесь місце для постою, розшуки старанно розшукують те місце. Якщо розшуки не перешукали його, відділ не може там зупинятися. Якщо після перешуку відділ зупинився на місці постою, то до того як він отабориться і виставить польові стійки, ці обов'язки виконують розшуки.

Розшуки звичайно йдуть без шоломів, бо шолом перешкоджає слухати. Також польовий виряд вони повинні залишити при відділі, бо він утруднює марш.

Праця розшуків дуже тяжка тому, що розшуки в кожному терені інакше працюють. Розшуки мусять пам'ятати, що завжди і в кожному місці чатує на них ворог. Одначе вони мусять іти рішуче вперед, без страху і без вагання.

Бій під Радовичами

(Оповідання учасника)

Якраз у тому місці, де ковельський залізничний шлях розгалужується в напрямках Луцька й Володимира, лежить створена за недавньої польської займанщині польська колонія Засмики. Ця колонія завжди була гніздом ворожих українському народові елементів, які останнім часом разом з німецькими імперіялістами виступили до відвертої протиукраїнської акції. Кількатисячна банда озброєних і неозброєних ляхів, що зібралась в Засмиках та яких підтримувала німецька жандармерія, завдавала величезних шкод довколишньому українському населенню.

Щоб зліквідувати це вороже гніздо, командир загону УПА Рудий підтягнув сюди на 8 вересня ц. р. відповідні сили, над якими прийняв команду командир Вовчок.

Саме йшли приготування до наступу і окремі сотні відповідно до наказу командира Вовчка займали визначені бойові становища, коли несподівано о 10-тій годині зі сторони Ковля над'їхали автами німці, що вибрались були, мабуть, на свою чергову "геройсько-культурну" виправу проти безборонних наших селян. На це вказувала їхня кількість що доходила до 470 осіб.

Не маючи не хвилини часу, командир Вовчок дав наказ першій пробойовій сотні затакувати напасників. З усією завзятістю вдарила перша сотня по німцях, що широкою розстрільною посувалися вперед. З-поміж лав попадали вбиті й ранені. Командир Вовчок наказав II-гій сотні несподівано вдарити з крила. Цього удару німці не видержали та почали панічно втікати, залишивши на полі бою 40 своїх трупів. Не маючи на кому зігнати своєї люті, вони спалили підчас відступу частину села Радовичі та цілу сусідню чеську колонію, звідкіль люди повтікали, як тільки почули перший бій. Загалом бій того дня тривав п'ять годин та закінчився повним успіхом повстанців. Крім згаданих вже 40 вбитих, в руки повстанців попало 11 живих німців, 4 кулемети і 70 крісів.

Знаючи з досвіду, що німці після невдалого бою з повстанцями люблять чергового дня вислати на те саме місце більшу силу, щоб помститись коли не на повстанцях, хоч на безборонному населенню, – командир Вовчок наказав приготувати засідку, щоб гідно зустріти ворогів.

Другого дня вранці над'їхали німці зі сторони Ковля і Турійська. Їхню появу привітала наша засідка влучним скорострільним вогнем.

Почався бій. З нашого боку били гармати, кілька мінометів, кулемети й кріси. По німецькому боці вогонь не вгавав ні на хвилину та продовжувався весь час з однаковою силою. Їхня сила була, щоправда, тепер значно більша, як попереднього дня, і нараховувала близько 1000 осіб. Крім того, німці мали 2 танкетки й броневика, а з залізного шляху Ковель-Турійськ стріляла з броневика автоматична гармата. Проте наші сили держалися міцно, не зазнаючи ніяких втрат в той час, як ціле поле, де були німці, вкрилось трупами та важко раненими. Не дивно, отже, що все це роздразнювало німців та доводило їх до білої гарячки. Загальний стан німецького роздразнення підсилювало ще те, що автоматична гарматка з броневика, замість бити по повстанцях, била якраз по німецьких становищах.

Тимчасом наш наступ ставав щораз то настирливіший. Німці спереляку почали збиватись, немов безрадні барани у більші й менші гуртки, де їх викінчували влучними пострілами наші гарматки. Частина німців, відступаючи під градом куль, шукала захисту серед будинків села Радовичі.

Головна ж сила німців задержала все таки свої становища

аж до кінця бою, який затягнувся до самого вечера. До цього змусила їх гостра заборона будь-якого відступу, хоча б це коштувало й дуже багато. Цілоденний бій дав нам поважні досягнення. Цей день закінчили німці такимим втратами: понад 100 вбитими та багато ранених, наші гармати розбили їм одну танкетку та одне бронеавто.

В обох цих боях, крім безстрашного командира Вовчка, відзначились також сотенний 2-гої сотні Байда, який, будучи раненим кулею в голову, далі провадив свою сотню в переможний бій, потім сотенний 1-шої сотні Кубік, чотовий Деркач, скоростріленць з 1-шої сотні Каленик, який згинув, а не відступив з місця бою та ряд інших командирів і стрільців.

Своєю гордою і наскрізь лицарською поставою у цих двох боях українські повстанці ще раз дали доказ своєї непоборности й здорового гарту в боротьбі з варварським наїзником.

В. Вишитий

Впоряд замкненого ладу

Останніми роками при організуванні українських збройних сил кілька разів встановлювано і друковано проєкти муштрових команд, опертих на зразках з Визвольної Боротьби 1917-23 рр. Останній, що видержав пробу життя, український тимчасовий впоряд, затверджений військовим центром, як зобов'язуючий в Українській Повстанчій Армії – нижче подаємо:

1. Позір.
2. В лаві (бігом) – збірка.
3. В лаву (–"–) – ставай.
4. В дволаві (бігом) – збірка.
5. В дволаву (–"–) – ставай.
6. В тролаві (–"–) – збірка.
7. В тролаву (–"–) – ставай.
8. В ряді (бігом) – збірка.
9. В ряд (–"–) – ставай.
10. В дворяді (–"–) – збірка.
11. В дворяд (–"–) – ставай.
12. В похідній колоні (бігом) – збірка.
13. В похідну колону (бігом) – ставай.
14. Рівняй – вправо.
15. До лівого – рівняй.
16. Верни.
17. Спочинь.
18. В колоні – спочинь.
19. На стан – відчисли.
20. До двох (трьох...) – відчисли.
21. Струнко.
22. Ходом – руш.
23. Довільний крок – руш.
24. Ходом.

25. Довільний – крок.
26. Бігом – руш.
27. Вільно.
28. Відділ – стій.
29. Направо – глянь.
30. Наліво – глянь.
31. Прямо – глянь.
32. Розій – дись.
33. Взад (допереду, вправо, вліво) – розій – дись
34. Сотня – руш. (Відділ прибиває)
    Направо – глянь.
    Ходом. (Відділ не прибиває)
    (Або винятково перед "Ходом")
    Прямо – глянь.
    Спочинь. Вільно.
35. Сотня – стій (По "Сотня" відділ прибиває).
36. Ходом – руш (Марш в поставі "Спочинь" по перших трьох кроках).
    Струнко. (Відділ прибиває).
    Направо – глянь і т.д., як вище.
37. Похідний – лад. (По команді "Вільно", щоб стихли і вишикувались).
38. Почесний – лад. (При парадах, замість "Струнко").
    Направо – глянь і т.д., як вище.
39. Право (ліво) – руч.
40. Обер – нись.
41. Напрям право (вліво) – ходом руш.
    Повний – крок.
42. Взад направо (наліво) – ходом руш. Повний – крок.
43. Напрям – самотне дерево – руш. (Польва команда).
    Три останні команди з постави в місці.
    Без поданих "Ходом" обов'язує "довільний крок".
44. Напрям вправо (вліво). Повний крок. (В марші).
45. Взад – направо (ліво). Повний – крок. (В марші).
46. Ряд – зправа (ліва) – руш. (З місця).
47. Ряд – зправа (ліва). (В марші).
48. Похідна колона зправа – руш. (З місця).
49. Похідна колона зправа. (В марші).
50. В похідну колону – зправа (ліва).
51. В похідну колону зправа (бігом) – руш.
52. В тролаву (лаву) зправа (ліва) (бігом) – руш.
53. На ремінь – кріс.
54. На плече – кріс.
55. Почесть – дай.
56. До стопи – кріс.
57. На шию – кріс.
58. Перевісити – кріс.
59. Зняти – кріс.
60. Переложи – кріс.
61. Приладдя – підняти.
62. Приладдя – зняти.
63. В козли – кріс – зложи.
64. Взад (до переду, направо, ліво, при крісах) – розій – дись.
65. До – зброї.
66. За – кріс.
67. Долів.
68. Встань.
69. Клякни.
70. За мною.
71. Зійди – вправо (ліво).
72. До – молитви.
73. По – молитві.

74. До – присяги.
75. По – присязі.
76. Рання зоря – встати.
77. Вечірня зоря – лягати.
78. Чоло – стій.
79. Збірка.
80. Ставай – вправо (ліво).
81. Ладуй – забезпеч.
82. Розладуй.

Завдання українського повстанця

"Здобудеш Українську Державу," – ось конкретне завдання кожного українця, а тим більше кожного українського повстанця. Щоб виконати це завдання, треба пройти тяжкий шлях боротьби з ворогами-займанцями. Перед кожним повстанцем довгі втомлюючі походи, небезпечні бої, життя повне невигод – відірване від нормальних людських умовин. Кожному повстанцеві прийдеться переживати голод, спрагу, й холод. Всі життєві труднощі мусить приймати повстанець без нарікань, бо робить він це в ім'я Великої Ідеї.

Для кращого виконання вояцьких обов'язків переводиться військові вишколи, ідеологічні лекції і т.п., що має підвищити його військові спроможності, загартувати його фізично й духово. Таких вишколів не сміє повстанець нехтувати – навпаки, він повинен старатись набути якнайбільше знання, щоб тим краще виконувати свої священні обов'язки супроти Батьківщини. Для планового і систематичного виконування завдань праця в УПА нормується н а к а з а м и. Тому наказ – святе для кожного повстанця слово. Виконування наказів – суть військової дисципліни, без якої не можна уявити собі ніякого війська.

В боях повстанець одважний, він не ховається за спину своїх друзів, пам'ятає завжди героїчні приклади нашої історії, наслідує постаті з наших днів боротьби. Вояцькі обов'язки виконує повстанець совісно, свідомий і гордий з того, що має змогу їх виконувати.

Сотенний **Свист**

Летіть, вітри

Летіть, вітри, на буйних крилах,
Розносьте славу навкруги,
Летіть в міста і рідні села,
Летіть у степ і на луги.

В бурхливі села при дорозі,
Де звук несеться боротьби,
Летіть туди, де ще в знемозі
Катам схиляються раби.
Летіть ви скрізь по чистім полю,
Під синє небо – височінь,
Хай знають всі, що ми за волю,
За кращу долю поколінь!
Летіть, вітри, розносьте славу,
Яку в змаганні ми несем.
За Українськую Державу
Нестримним походом ідем!
Не зломлять віри нам кайдани
Й могили свіжі по полях,
Бо волі дух на це змагання
Й Героїв чин–нам стелить шлях.
До зброї кличте всіх – до бою!
В ряди незламної УПА,
Що помсти меч над головою
Катам повісила вона.

Козак **Іван Барвінець**

Огляд фронтових подій від 15.X до 20.XI. 43 р.

Завдяки великому опорові німців, більшовицький наступ стає щораз повільніший. У тяжких боях заняли більшовики всю Лівобережну Україну і перейшли в багатьох місцях Дніпро, на відтинку від гирла Прип'яті аж до Запорожжя. Спочатку здавалося, що найбільші успіхи на Правобережжі матиме більшовицький наступ у великому коліні Дніпра, на криворізькому відтинку. Там більшовики кинули велику кількість танків, піхоти та літаків. Вони виставили собі, очевидно, ціль – здобути криворізьке залізо. Однак німці протиставили тут їм також не менші сили і після небувало великих танкових боїв відбили більшовицький наступ, знищивши навіть деякі оточені більшовицькі частини, що загнались вперед. Більшовики кілька разів поновлювали наступи біля Кривого Рогу, але всі вони були безуспішні. Тоді більшовицьке командування перенесло

головний удар на київський відтинок. Узявши в перших числах листопада Київ, більшовики повели міцний наступ на Житомир і доволі несподівано для німців здобули це місто штурмом 13 листопада, вбиваючи таким робом великий клин у німецькі позиції. Німці кинули сюди багато запасових частин і вже 18 листопада оточили й відбили від большовиків Житомир та ведуть далі сильний наступ в напрямку Києва. Більшовики спішно стягають сюди свої запасові частини, щоб не допустити німців до Києва. Тимчасом розгорілись великі бої на півночі України, де більшовикам удалося взяти м.м.Річицю та Овруч (у болотах ріки Прип'яті) і м.Коростень (на південь від цих боліт). За Гомель уже кілька місяців точаться жорстокі бої. Незважаючи на великий більшовицький натиск, німці цупко тримають це місто в своїх руках. Також за Крим, найдальше висунену на південь частину України, розпочались поважні бої. Більшовики висадили кілька десантів біля Керчі і, зустрівши сильну німецьку оборону, створили на кількох клаптиках східного побережжя Криму нерухомий фронт. У перших числах листопада, коли більшовики дійшли до гирла Дніпра, відрізавши Крим, вони почали успішно наступати з півночі. Але після перших досить великих успіхів їх німці відкинули міцними протиударами назад за Перекоп. На Московських землях сильні бої відбувалися на захід від Смоленська і біля м.Невель: ці бої, крім взаємного винищення, нічого нового не принесли. На інших відтинках східного фронту бойові дії мали виключно місцевий характер.

Під час успішного більшовицького наступу, мабуть, не випадково, а цілком свідомо, послабили союзники бомбардування Німеччини. Однак цей стан раптово змінився. Коли німці почали успішно стримувати більшовицький натиск, тоді знову почали великі повітряні з'єднання союзників громити німецькі міста. Сильно потерпіли від бомб Берлін, Бремен, Людвіксгафен, Мангайм і багато інших міст. Бомбардування щораз посилюється і засяг дій союзницьких літаків все більшає. Німці майже незначно і дуже рідко турбують своїми нальотами Англію, а в першу чергу Лондон.

На південному фронті майже без змін: союзницькі армії незначно просунулись на південно-італійському фронті вперед. Фронт стоїть біля рік Вольтурно і Сангро.

Повстанча армія особливо посилилась на території Югославії: більша частина цієї країни знаходиться в руках повстанців. Для

боротьби з ними німці кинули великі сили, але не мали поважних успіхів, якщо не рахувати відбиття кількох прибережних міст та островів на Адрійському морі. Міцніє повстанчий рух на території Італії, Греції, Альбанії і навіть починає проявлятися в Румунії та Мадярщині. На території інших окупованих Німеччиною країн постійно збільшується кількість саботажів, зростають ряди підпільних борців з німецьким терором.

На Тихому океані біля Соломонових островів після затишшя розпочалися знову великі повітряні і морські бої між японцями та англо-американцями недалеко острова Бугенвіль. За японськими даними, союзники мали в цих боях великі втрати у воєнних кораблях. Союзники цих втрат не підтвердили, але й не заперечили. На китайському фронті японці знову повели наступ і в тяжких боях заняли декілька міст в центральних провінціях Китаю.

На полі слави

У бою з німецькими наїзниками коло Висоцька на Поліссі згинув весною 1943 р. командир першої сотні Української Повстанчої Армії **Перегіняк Гриць (Коробка, Довбенька)**, що походив з Угринова Старого в Калущині (Галичина). Сл. п. Коробка, один із старих членів ОУН, був зразковим провідником і вояком, відважним та енергійним командиром. Він – один із творців визвольної Української Повстанчої Армії.

В червні ц.р. в бою коло Лаврова згинув геройською смертю повстанець **Данилюк Гриць** (Петро), родом з Полонки (Луччина). Прошитий ворожою кулею, він ще командував "вперед" і з цим словом на устах помер. У тому ж бою згину неустрашимий кулеметчик **Чорноморець** і чотовий **Звір**.

С. Заклятий

Помстився

У друга Вишневецького з Житомирської області, що жив за більшовиків у Краснодарському краю, не раз горіла душа жадобою помсти над червоним катом, що ссав кров з українського народу. Та не було нагоди, щоб вилити свій гнів.

І от одного разу, коли друг Вишневецький як український повстанець бився з червоними під Пашками, він своєю незвичайною відвагою і холоднокровністю відплатив більшовикам за

зневагу рідного народу. Вийшовши з хати, попав у руки червоним. Червоних було вісім, п'ятьох було з фінками, а трьох з автоматами. Вони відвели його від хати і почали допитувати. Один із них ударив його в лице. Тоді він вихопив тесака з рукава, де завжди його носив, і розрубав голову червоному. Потім схилився по фінку більшовика, але в ту мить підскочив другий червоний і з пістоля прострелив йому нижню щелепу. Вишневецький переполовинив йому черепа, а сам почав утікати. Червоні відкрили по ньому вогонь із фінок та автоматів. Поранено його у праву руку і праву ногу, але йому вдалося відбігти понад кілометр від червоних. Коло одної хати він зомлів. Але його зразу підхопили рідні люди. Після восьми тижнів він почував себе здоровим і тепер вже бореться в лавах Української Повстанчої Армії.

Так помстився друг Вишневецький над своїми катами, що витягали колись жили з українського народу і ще намагаються пити кров з його синів. На прикладі друга Вишневецького не один навчиться, як треба битися з катами, хоч їх інколи буває вдесятеро більше.

Єдиний шлях для здійснення наших цілей – це боротьба українського народу і всіх інших поневолених народів проти імперіялізмів Берліну й Москви, яка приспішить поразку обох імперіялізмів та через національні революції поневолених народів доведе до відбудови їх національних держав.

З постанов III Надзвичайного Великого Збору Організації Українських Націоналістів

Вироки Революційного Трибуналу

За зраду – смерть!

Останнім часом зі зростом сили та авторитету Української Повстанчої Армії як єдиного виразника волі українського народу в боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу – посилились спроби ворожих агентур підірвати довір'я українського народу до УПА, яким він безмежно наділив свою армію, а то й безпосередньо шкодити УПА через своїх агентів.

Ці намагання московських більшовиків та німецького гестапо завчасу відомі Службі Безпеки і вона їх успішно ліквідує.

На услугах ворожих агентур працюють ще досьогодні деякі українці з походження та ведуть далі свою каїнову роботу.

Не маючи змоги, з добре зрозумілих причин, постійно повідомляти українське громадянство про тих зрадників і запроданців, Служба Безпеки подає до відома, що арештований на підставі зібраних матеріялів органами СБ – Михайло Тарнавський з Володимира, – останньо Ковельсько-Володимирський Єпископ Мануїл Автономної Православної Церкви, був на послугах німецького гестапо, а до червня 1941 року на службі більшовицького НКВД, в якому працював під псевдом "Гром" та "розробляв" справи українських націоналістів, зокрема по обвинуваченню братів Пуксів, Шевченка, Денисюка і багатьох інших.

Під німецькою займанщиною доносив на свідомих українських громадян, в останній час на відомих діячів з Володимира, які після попередження органами СБ мусіли завчасу втікати з міста.

Будучи в слідстві, арештований признався до закидуваних йому злочинів, підтвердив факт співпраці з ворожими агентурами та подав широко про свою агентурну діяльність. Показані йому оригінали або копії доносів при[й]няв за свої і склав щодо цього свої письмові заяви, які у свій час будуть подані до прилюдного відома.

Революційний Трибунал Української Повстанчої Армії на своєму судовому засіданні від 11 вересня 1943 р. визнав згаданого Михайла Тарнавського з Володимира – Єпископа Мануїла Автономної Православної Церкви, підпорядкованої Москві, винним у з р а д і у к р а ї н с ь к о г о н а р о д у т а в о р о ж і й д і я л ь н о с т і і засудив його на смерть через повішення.

Присуд Революційного Трибуналу затвердили відповідні чинники, вирок виконано.

Служба Безпеки УПА

Постій, 25 вересня 1943 р.

Друкарня Української Повстанчої Армії
ім. Б.Хмельницького

"Do Zbroji!" ("To Arms!"), no.5, November, 1943

At page one of the issue the readers will find the article by G.Jaroslavenko "From the Victory of Spirit to the Victory of Weapons". It is devoted to the feat of Bazar heroes. The death of Bazar heroes will inspire the UPA's stril'tsi to selfless struggle against Moscow invaders, writes the author.

Next comes "From the Fronts of the UPA" which consists of six sections. The first section entitled "Butchers got their deserts" contains the account of the UPA's hindering measures for the prevention of plundering of Ukrainian villages by the Germans and the Poles. One of the German detachment was destroyed near Ostriv village (Luch region); the Germans lost 24 soldiers, and 15 were wounded. Insurgent detachment captured back from the Germans many cattle and food in Pidhaitsi village (Luch region). German gendarme detachments and the Poles were also defeated in Mytel'no village and at Olyka railroad station. The second section is titled "The Plundering Raid Failed". It deals with the Germans' attempts to terminate insurgent movement in Kremjanets', Dubno, Luch, Horokhovo and Volodymyr regions. UPA's detachments rebuffed the invaders in battles at Antonovytsja, Majdan, Ilavytsja, Kurulivka, Lubomyrivka, Berezzja, Zavydiv villages. Several hundred German soldiers were killed or wounded.

The third section called "German Invaders Lose Their Heads" describes other battles of Ukrainian insurgents against German gendarmes and Polish detachments. The UPA detachments defeated Germans near Kolodezhi village at the end of September. Futhermore, German and Polish policemen were destroyed at Zymno (near Volodymyr-Volyns'kyj), Sukhodol, Tulychiv (Kovel region), Pil'hony (Horokhovo region) villages. 300 invaders were killed in these battles. Section four is titled "The Insurgents Have Defeated the Red guerrillas". It contains a report of the insurgent battles against the Red guerrillas in Korosten', Andrushi, Fastiv regions, in Bila Tserkva and Jarunovtsi forests. The battles of UPA detachments against Kovpak guerrilla unit which were on their way back from Halychyna took place on the boundary between Halychyna and Volyn' near Kunev in October. The Red guerrilla detachment (more than 200 men) which arrived from Slavuta Forests was destroyed in the same place near Verkhiv. In the next story entitled "Don't Give Bread To the Red Robbers!" tells on how Red guerrillas shot a peasant women in Borschivka village (Satanivs'k region) who refused to give them food. The last section - "Shoulder To Shoulder" - is a story of insurgents of other nationalities who fought against the enemy side by side with the Ukrainians.

The battle theme in this issue is represented by the article by Andrij Zajats "The Reconnaissance". It deals with guard duty organisation on the march guarding.

The battle of the UPA detachments headed by Rudyj and Vovchok against the Germans and the Poles is described in the story "Battle Near Radovychi (Participant's Story)". The battle took place in the Polish colony of Zasmyky located in the place where the Kovel' railroad forks to Lutsk and Volodymyr. The Germans (numbered about 1000 men) lost more than 150 in this battle. Vovchok, a brave commander, Bajda, a company commander, and Kubik, company commander, Derkach, platoon leader, and Kalenyk, submashine gunner became heroes of this battle.

82 drill orders, approved by the Military Centre for use in the UPA detachments are published by V.Vyshytyj under the title "Tight Formation".

Svyst, a company commander, explains what the UPA soldier should be in his article "The Tasks of the Ukrainian Insurgent".

A poem by a Cossack Ivan Barvinets "Fly, the Winds!" is published at the same page.

Reports from the World War II fronts are given under the title "Front Action Overview From October 15 to November 20, 1943."

The obituary of the insurgents who died in battles is published under the heading "In the Fields of Glory". Gryts' Pereginjak (Korobka, Dovben'ka), commander of the first UPA company, Zvir, a platoon leader, and Chornomorets',a mashine-gunner, Gryts' (Petro), an insurgent, are among those who died in battles.

The article by S.Zakljatyj tells about the brave deed of the insurgent Vyshnevets'kyj who fought alone against the eight Red partisans.

The last publication of this issue is information of UPA Security Service entitled "Death For Treachery!", published under the heading "Revolutionary Tribunal Verdicts". It is reported that the trial session of the UPA Revolutionary Tribunal (September 11, 1943) condemned Manuille, the bishop of Kovel and Volodymyr, to the death penalty through the handing as he was the bolshevik agent called Mykhajlo Tarnavskyj. The verdict was carried out.

За Самостійну Соборну Українську Державу!

Свобода Народам! Свобода Людині!

ДО ЗБРОЇ

Видає політичний відділ УПА

Рік 1 грудень 1943 р. Ч. 6

Андрій Равич

В один фронт за Україну

Нестримно точиться в усьому світі нещадна збройна боротьба за нову дійсність, за нові життєві правди і права народів. І наш великий народ стає активним співучасником цієї боротьби, стає творцем тієї нової дійсности на своїх ворогами загарбаних землях. Його протест супроти безпощадних імперіялізмів Сходу і Заходу опертий не тільки на гарячому бажанні, а на грунті реальної сили – на українській зброї.

На доказ своєї політичної зрілости, всупереч ворожому наступові на наші землі зроджує сьогодні український народ своє власне рідне високоідейне українське військо. З військом, як із найвірнішим виконавцем своєї волі, виступав він на рішучу й незл[а]мну боротьбу з дикунськими наїзниками.

Цією збройною силою України є сьогодні Українська Повстанча Армія – зроджена в жахливі дні імперіялістичних утисків в Україні, на грунті здорового культу української зброї з нашого минулого. Тому-то український повстанець – сучасний український воїн, з крови і кости вірний син свого народу – повинен поєднати в собі всі прикмети українського воя цтва на шляху нашої історії.

Не забувай, отже, ніколи, Український Повстанче, що за Тобою у нашому величезному минулому стоять залізні полки княжих дружинників, відважне і завзяте, славне козацьке військо та лави найбільш ідейних, сповнених гарячим патріо-

тизмом борців – героїв недавно минулих Визвольних Змагань. Не забувай, що їхні великі вояцькі обов'язки і завдання, це обов'язки і завдання, що ти їх невтомно, горючи святою жадобою, повинен виконати за всяку ціну: боротися за свій народ – його велич і землю, як боролися залізні полки наших князів Ігоря й Святослава, боротися за волю свого народу, як боролись завзяті і безстрашні наші козаки – запорожці, боротися за Україну з самопосвятою, з готовістю віддати за неї життя, з погордою дивлячись смерті в очі, – як боролись наші лицарі з-під Крут і Базару.

Будь завжди свідомий того, що своїм великим чином куєш долю міліонам твоїх – батьків, матерів, братів, сестер.

Та під сучасну люту пору не тільки військо має проявити свою беззастережну віру в ідею, відданість справі та готовість до кривавої самопожертви, але й цілий народ повинен сповнити всі свої обов'язки супроти свого війська та повністю включитися у важку працю, якої вимагає наша збройна національна революція.

Бо в сучасній жахливій дійсності УПА не тільки обороняє наш народ від імперіялістичних акул, не тільки мстить їм за його кривди, але виганяє з наших земель дикі орди Сталіна й Гітлера, щоб врешті забезпечити йому вільне державне існування. Велич цього завдання наказує українському народові бути в якнайтіснішому зв'язку зі своїм військом, – співдіяти з ним, бо від цього залежить наша перемога, наше завтра.

В історії на це сила-силенна прикладів: боротьба України під проводом Хмельницького завершилася повним успіхом власне завдяки вмілому сполученню вояцької козацької сили з бойовим революційним духом широких мас українського народу. Коли б за українською армією тоді не стояв гранітною стіною ввесь український народ, ця боротьба була б засуджена на повну невдачу.

На просторах України кривавляться два імперіялістичні людожери, Гітлер і Сталін. Сліпому вже ясно, що українському народові несуть вони смерть і руїну.

Тому-то й сьогодні повинен наш народ разом зі своїм вояцтвом створити один фронт боротьби. І так, як повстанець, що вже сьогодні міцно тримає кріса в своїх руках, добре знаючи, що бореться за свій народ, завжди й всюди готовий жертвувати для його щастя свою кров і життя, – так само твердо і з

тією ж самою свідомістю ваги нашого збройного визвольно-революційного зриву мусить стояти за ним цілий український народ. Мусимо проявити тепер якнайгарячішу любов до наших кращих синів – героїв нації, до наших вояків і всюди при кожній нагоді добровільно в ім'я успіху справи допомагати їм, чим лише можна.

Свої життєві вимоги треба обмежити до найменшого, щоб військо наше було одягнене й неголодне. Кожна громада мусить створити собі певну самооборонну силу, яка в багатьох випадках, щоб не утруднювати завдань війську, могла б і без нього оборонити себе перед ворожим наїздом та грабунком. У воєнних операціях повстанців треба докладно і блискавично інформувати їх про рухи ворога – його силу, плани і т.д. Слід також виявляти всюди ворожих агентів, сексотів, шпигунів та замаскованих комуністів, що сновигають по наших селах – нищити їх або віддавати в руки нашого війська чи поліції.

Пам'ятаймо, що наша матеріяльна допомога рідному війську, наша гаряча любов до нього посилює фізично і духово наш революційний фронт. Грізні дні наших змагань за наше існування відродили нашу зброю і сила і правда нашої ідеї зродили нових лицарів. За ними споєною і рішучою лавою піде ввесь український народ, бо тільки спільним революційним чином народу й УПА здобути можна волю і самостійність Україні.

З фронтів Української Повстанчої Армії

Бої повстанців з німецькими імперіялістами на Правобережжі

Бойові дії Української Повстанчої Армії охоплюють щораз ширші простори українських земель. Останніми часами завзяті бої наших загонів з німецькою жандармерією та її прислужниками і з червоними бандитами проходили на Правобережжі – в лісовій і степовій полосі.

На шляху, що йде зі Зв'ягеля до Коростеня, біля села Могилівки похідна колона загону УПА заатакувала німецькі авта.

Повстанці здобули 3 авта, навантажені великою кількістю лент до кулеметів, поліційними мундирами, білизною, шкірою та готовим взуттям. Німецькі напасники після перших повстанчих стрілів панічно втікли.

При кінці жовтня загони УПА пішли в наступ на районове містечко Бараші. Ранком зав'язався бій з німецькою жандармерією і поліцією, що засіла була в бункерах. Німці були добре озброєні і вперто відбивалися. Бій тривав чотирнадцять годин. Ворог втратив 20 вбитими, а половину залоги раненими. Важко раненого шефа жандармерії на другий день німці забрали літаком. Кількох поліцаїв взяли повстанці в полон. Здобуто зброю, авта, мотоциклі та багато військового приладдя.

У бою під Барашами повстанці повністю розбили німецьке імперіялістичне гніздо – і матеріяльно, і морально. Жандарми, що залишилися в живих, казали після бою: "Це не були повстанці, а регулярне військо, бо повстанці не змогли б продовж чотирнадцяти годин безперервно наступати". Німецький кулеметчик у Барашах каже: "Я строчу з кулемета, а вони кричать – вперед – і підповзають все ближче".

Населення Барашів і околиці захоплене боєм, особливо ж витривалістю та взагалі геройською поставою по[в]станців. Підчас бою жінки виносили повстанцям на бойові становища харчі, а діти і молодь ходили в розвідку.

У Пулинському районі в селі В'язовець повстанці звели бій з фольксдойчами, яких розбили вщент, здобувши зброю та відібравши награбоване в українських селян майно.

В бою з німецькими загарбниками та їхніми різнонаціональними вислужниками в селі Велика Рача повстанчий загін вийшов з повною перемогою. Крім зброї та амуніції, здобули повстанці багато військового приладдя та харчевих припасів.

Коло Ясногорода, район Романів, загін УПА розбив табір евакуйованих з Лівобережжя СС-ів, здобуваючи одяг, взуття, зброю та амуніцію.

Дощенту знищуємо розбишацькі червоні банди

Одночасно з переможними боями з німецькою поліцією звели останнім часом повстанчі загони кілька більших і менших боїв з червоними імперіялістичними бандами, що вештаються по Право-

бережжі, головно в лісовій полосі. І так: у Курицькому лісі розбито табір червоних, вбито шефа їхнього штабу, здобуто зброю.

Того ж дня повстанча розвідка мала перестрілку з червоними в селі Зосимовка, внаслідок якої взято в полон 12 червоних загарбників.

Біля с.Степанівка, в лісі, де стояв відділ повстанців, червона банда, в кількості 150 осіб, намагалась оточити табір повстанців. Їх відбито з великими для неї втратами. На полі бою залишилось 40 більшовицьких трупів; ранених банда встигла забрати з собою. Здобуто 35 коней з сідлами, велику кількість зброї та амуніції. З нашого боку було ранено 4 коні.

У перших днях листопада відділ УПА заняв містечко Городницю над Случем, де вже довший час стояла залога червоних імперіялістичних банд. Після короткого бою місто взято й захоплено всю його залогу. Тверда рука УПА як слід покарала більшовицьких зайдів, що були пострахом для українського населення Городниці й околиць.

Після кільканадцятьох переможних боїв УПА з більшовицькими імперіялістичними "отрядами" червоні бояться приймати бої з повстанцями. Почувши, що близько десь перебувають загони УПА, червоні бандити панічно втікають у ліс. В селі Тайки (біля Емільчино) стояли червоні бандити, але коли довідались, що повстанці йдуть на це село, втікли в ліс. Селяни, сміючись з відваги червоних розбійників, в одній хаті на дверях написали для них пересторогу: "От хати до хати передай, ребята с отряда удірай". Так було в усіх селах, де тільки вони стояли табором. Повстанці займали один за другим їхні центри такі, як: Ново-Зелена, Міхієвка, Осовці, Янча-Рудня, Чорне, Осови. Упродовж неповного місяця, від кінця жовтня до половини листопада, один загін УПА здобув у червоних 300 крісів, 40 десятизарядок, 50 фінок, 15 кулеметів, велику кількість пістолів та гранат. У боях з повстанцями втратили червоні розбишаки близько три сотні вбитими, стільки ж полоненими та велику кількість раненими.

Волинь карає німецьких загарбників

Далеко більших розмірів бої УПА з німецькими та більшовицькими наїзниками йдуть на Волині й Поліссі. Тут вночі з 3-го на 4-го листопада відділи УПА за[й]няли місто Мізоч

Знищено багато вислужників німецького імперіялізму, здобуто 250 крісів, амуніцію та багато різного воєнного матеріялу. З цукроварні забрано весь запас цукру, коло 3000 кілограмів, який німці приготовляли до вивозу в Німеччину (українське населення не бачило в вічі цукру від часу німецької окупації). У бою за Мізоч визначився головно відділ азербайджанців, що борються вже кілька місяців з УПА проти світових поневолювачів.

У перших днях листопада відбувся бій загону УПА з каральним німецьким відділом на Білівських хуторах (Рівенщина). Повстанці спалили 5 авт, здобули 5 скорострілів, амуніцію та вбили 15 німецьких жандармів. У тому бою визначився чотовий Луговий, ройові Холодний і Рубач та козаки Карась і Залізняк.

На шляху Рівне-Клевань рій повстанців зробив засідку, в яку попали 3 німецькі авта. Повстанці розбили 2 авта, здобуваючи все майно, що в них знаходилося, і зброю. На шляху залишилося 38 убитих німців. Найбільші спустошення серед німецьких загарбників робив кулеметчик Лютий, що безперервно сік по німцях, не зважаючи на ворожі кулі.

Між Ставками і Ядвіполем на Рівенщині добре провчили повстанці німецьких і польських наганячів, що вибрались бандою в 180 осіб грабувати майно українських селян. Грабіжники на 38 підводах в'їхали в повстанчу засідку, не надіючись, що повстанці можуть їх зустріти під самим Рівним. Повстанці сипнули вогнем з добре замаскованих кулеметів, і за кілька хвилин 130 займанців попрощалися з білим світом. Цілий табір з усією зброєю, амуніцією і порожніми мішками приготованими на українське збіжжя, дістався в руки повстанців. Німецькі та польські недобитки панічно розбіглися на всі сторони світу. Населення довго розказувало всякі веселі історійки про переляк німецьких грабіжників. Після цього невдалого походу німці з Рівного три дні збирали трупів на ставецьких полях під охороною літака.

Біля непомітного містка на шляху Рівне-Луцьк в засідку одної повстанчої чоти попали 5 легких і одна грузова німецька машина. Чота відкрила вогонь по автах, і з них понеслось нелюдське скавуління німецьких пузачів. З нутра машин і на шляху чути було перекручене по-німецькому "Слава Україні! Героям Слава! Хай живе Українська Повстанча Армія". Так-го

в обличчі смерти німецька "вища раса" скорилась українським повстанцям. Але скоростріли не втихали ні на мить, аж поки шляхом не покотились 28 німецьких трупів. Повстанці здобули всі машини з майном, що було в них, зброю і амуніцію.

Антін Скеля

Дружність

Хто з нас уже був у бою, той знає, що означає дружній наступ вперед, коли ніхто не остається позаду. Такий наступ завжди кінчається успіхом. Удар усіх сил в один час, в одну секунду рідко коли ворог витримує, навіть тоді, коли має перевагу. Вже саме дружнє "Слава" паралізує його нерви, і він тратить панування над собою. Найдосвідніші вояки твердять, що дружній, бравурний наступ грізніший для ворога, ніж найуспішніший вогонь, бо він підриває його морально! Автім, ми самі це добре знаємо з практики.

Одначе нема нічого гіршого, як у бою підчас наступу є боягузи, що, по-тваринному тремтячи за своє мізерне життя, ховаються за плечі своїх друзів. Якщо таких боягузів є більше, то купка відважних, хоч і піде уперед на ворожі позиції, буде все ж таки замала, щоб здобути перемогу. Мало того, ворог очевидно матиме змогу невеличку групу легко знищити. Де в бою немає дружности, там немає не тільки перемоги, але й можливости порятунку.

Перед боєм звичайно говорили українські князі до своїх дружинників: "Вдармо дружньо, братці!" Ці слова були кличем до бою. І мов залізна лава, рушали лицарі вперед, розбиваючи все по дорозі, несучи на вістрях своїх мечів ворогам смерть, а собі перемогу.

Та й у козаків був звичай – того, хто відставав, або втік із поля бою чи залишив товаришів у біді, без допомоги – карати смертю. Пошану до свого друга, кожночасну взаємну допомогу, смерть за свого друга, побратимство – козаки цінили, як найвищі лицарські чесноти. Без тих чеснот ніхто не міг назвати себе козаком. І всі ці чесноти жили в щоденному житті так само, як і в бою. Це були основи цупкости і сили козацького війська, яке не боялося і найбільшої армії тодішніх держав. Це були засади лицарського ордену, який творили козаки.

І ми взяли ці чесноти в основу свого життя й організації Української Повстанчої Армії, і вони стануть джерелом потужности нашої армії. Вони створять міцну дружність в нашому бояцькому житті й боротьбі, що і є запорукою нашої перемоги.

Ось один, дуже яскравий приклад...[1]

Повстання в Галичині

Збройне повстання українського народу проти німецького і більшовицького загарбників охопило вже й Галичину. В липні цього року розпочала тут свої дії Українська Народна Самооборона – збройна революційна сила, що зродилась, як і Українська Повстанча Армія з непереможної волі українського народу жити на власних землях вільним від нікого незалежним життям. УНС і УПА – це два важкі тверді кулаки українського народу, якими він розторощить остаточно і так уже порозбивані у взаємному борсанні туполобі голови німецьких і більшовицьких імперіялістів-займанців.

УНС в перших боях з німцями в половині жовтня ц.р. дала уже доказ своєї сили і боєздатности.

Звідомлення Команди Табору УНС подає: дня 15 жовтня 1943 р. відбулися бої з німецькими частинами на таких карпатських полонинах: Поляниця, Куратів, Явірник і Мочарки. Німці наступали двома куренями. Бої почалися коло години 8.30 ранку. Наші стежі зустріли німців вогнем. На підмогу стежам прийшли інші частини УНС і зав'язався бій на всіх полонинах, що тривав до год. 11.30. Німці вживали ручної автоматичної зброї та мінометів. Вислід бою: коло 40 вбитих та стільки ж ранених німців. Між убитими німцями був сотник та поручник СС-ів.

"Я не скажу ні слова"

Його несподівано заарештували. Румунська сігуранца трíюмфувала – накінець вона попала на слід невловимої ОУН. При цьому сільському дев'ятнадцятирічному юнакові знайдено було досить компромітуючих матеріялів, які вказували на безпосередній його зв'язок з тією силою, що, як Дамоклів меч, висіла над полохливими злодюгами з циганського балагану. Викручуватись немає йому жодної можливости – все ясно.

[1] В цьому примірнику відсутні с. 5-8.

Ну, розповідай все по правді. Ми все знаємо, але ти мусиш розповісти, щоб ми могли знати, чи ти щиро каєшся в гріхах, яких наробила твоя молодість. Хто тебе втягнув в цю рисковну справу, з ким ти мав зв'язок? Кажи все: прізвища, адреси... Ну ж бо, не бійся.

Але він мовчав, ледве помітно усміхаючись. Встали в пам'яті дорогі обличчя друзів, і здалось Петрові, що кожний з них підійшов до нього, видимий лише йому, потис міцно руку і сказав: "Друже Петре, ти ж знаєш: – "Ні просьби, ні грозьби, ні тортури, ані смерть не приневолять тебе зрадити тайни". І в ласкавих, ясних очах його друзів світилося братерське співчуття і віра в незламність сина бунтарського народу, велика віра в сили революціонера – Петра Краснюка. Потисли руку Петрові і розійшлися по широких українських дорогах непомітні будівники Великого Майбутнього України. "Спокійно працюйте, друзі, я не скажу ані слова. Спокійно готуйся, мій любий народе, до великого бою – я не скажу ні слова".

І коли градом посипались на нього удари катів, коли рвали юне тіло ошалілі звірі, лише це одне ясніло в його пам'яті "Я не скажу ні слова".

Цілий день рафінованими тортурами мучили хлопця, звичайного українського хлопця з села Оленівки, Мостівського району, Березівського повіту, на Одещині. І надвечір його замордували. І за цілий день він не сказав ні слова.

Лежав м'ятим трупом, і тріюмфувала з слізми на очах Україна. Тріюмфувала, бо довів звичайний син українського народу цілому світові, що не вмерла слава України, що і століттями гноблена Вітчизна має своїх вірних синів-героїв.

Понуро дивились на труп Героя кати. Завчасний був їх тріюмф, бо ще нижче навис над ними меч страшної, неминучої помсти народної, яку зготувала їм могутня, героїчна і все така ж невловима ОУН.

Славна пам'ять Тобі, друже Петре! Пам'ять про Тебе ми збережемо в віках, а кров Твою змиємо ріками ворожої крови!

І прийдешні покоління Великого Українського Народу, сином якого був Ти, і з любови до якого Ти віддав своє життя, будуть знати, що загинув лицарською смертю Герой України – Петро Краснюк, в році 1943, 19-го дня, місяця квітня – чудесного сонячного місяця своєї дев'ятнадцятої весни.

Батько – месник

(Подав Клен)

Молодий голова села Теребежів, Висоцького району, особливо прихильно і радо допомагав українським повстанцям. Про його співпрацю з українськими повстанцями довідалися німці. Довго і нелюдсько мучили вони арештованого, домагаючись видачі знайомих йому повстанців та вказання місця постою повстанчих відділів. Нелюдські тортури – здирання пасів шкіри, ламання рук і ніг, тяжкі побої – не зламали, одначе, його, і він ні словом не зрадив довірених таємниць, не сплямив своєї чести, воліючи вмерти, ніж жити зрадником.

Тяжко відчув смерть улюбленого сина старий батько. Та він не плакав і не нарікав, а заприсяг німецьким катам помсту за смерть сина.

І почав мститись. У рядах одного з повстанчих загонів з крісом у руках чатує старий батько – месник при дорогах, чатує доти, доки не діждеться німців.

Рука старому не тремтить, кріс б'є без промаху, старий не знає страху. Йому однаково – чи їде один німець, чи ціла валка. Кілька влучних стрілів, і під крики переляканих та зойки ранених катів страшний месник несподівано й непомітно, так як і з'явився – зникає. Не мало мучителів заснуло вічним сном влучених кулею батька-месника.

Помста його досягне ще не одного гнобителя. Старий мстить не тільки за смерть сина, а за всіх замордованих народними катами. Старече зранене серце загоїться аж тоді, коли Україна буде вільною і державною країною.

Смерть Хмари

(Подав Клен)

Раненого повстанця Хмару оточили з усіх боків німецькі жандарми і їхні польські вислужники. Бачучи, що справа безвихідна, він все ж ні на хвилину не розгублюється, залишаючись вірним своїй засаді не відступати, а йти завжди вперед. Починає стріляти. Ні одна куля не летить намарне. На кожний постріл відповідають зойки й прокльони ранених німецьких і польських розбишак. Вороги наближаються. Хмара рішив не здатися живим у руки ворогові.

Відбезпечує гранату, зриває її і зі словами – "Слава Україні" вмирає розірваний на кусні.

Не пощастило німцям взяти в полон живого повстанця Хмару, Резановича Хведора з хутора Бродець, Висоцького району – мусіли вдоволитися лише його крісом з тринадцятьма набоями.

Даремно чекає старий Резанович свого сина. Не прийшов уже, не відвідав старого батька. Приснився лише. Сумний, сумний, скривавлений.

"Тату, – каже – піди забери від німців мого кріса з тринадцятьма набоями та віддай тому українському повстанцеві, який, як і я колись, безстрашно б'ється за волю України".

Слава героям!

Славний і переможний шлях борців за Українську Державність, але кров'ю його повсякчас треба зрошувати: кров'ю не тільки чужою, але й своєю. Кожна боротьба вимагає жертв. Наша також. Ці жертви, власне, є найкрасномовнішим свідоцтвом нашої політично-державної зрілости, практичним виявом нашого невідкличного рішення – боротися всіма силами і всіма засобами. Та чи тільки свідоцтвом? Чи не є ці жертви – гордість землі, що в ній лежать – наказом для нас: "Піднесіть прапор Української Революції ще вище! Не тривожтесь, що сполоще його кров; тільки скривавлені прапори – дійсно переможні, бо тільки з крови і жертви народжується воля".

ТУЧАК АНТІН (Крук, Гуня, Гайдамака, літературне псевдо в журналі "ДО ЗБРОЇ" – Антін Скеля), родом із Іршани (Закарпаття), активний член ОУН, референт пропаганди при Політично-Пропагандивному Крає[во]му Центрі, а в останній час один з найкращих чотових і виховників Української Повстанчої Армії, поляг дня 4 листопада 1943 року в бою з більшовицькими бандами під с.Анеліввкою (Костопільщина).

Ось кілька коротких біографічних даних, важливих, але недостатніх для створення повної картини цього незабутнього Друга. Завжди суворий і вимогливий до себе, неймовірно скромний і працьовитий, безмежно відданий справі Української Революції, повен невсипущої енергії, щирого молодечого запалу, повен фанатичної любови до України, відважний аж до одчайдушности, без тіні сумніву чи зневіри, Він був справді

Тучак Антін (Гуня)

Корда Дмитро (Кінаш)

чудовим втіленням усіх чеснот націоналіста і вояка, завжди готовий служити друзям своїм знанням, порадою. Він одразу здобував у них щиру любов і пошану. Життя і боротьбу в УПА відчував, як свою стихію і поринув був у неї справді з насолодою. Ріс на великого воїна.

У цьому ж бою згинув геройською смертю чотовий УПА ДМИТРО КОРДА (Кінаш, літературне псевдо в "ДО ЗБРОЇ" – Андрій Заяць), довголітній член ОУН, загартований і досвідчений бойовик, родом з Миколаївщини (Галичина). Завжди веселий і жартівливий, повен невичерпальної віри в успіх нашої боротьби, дружній і солідарний, він наче промінював на своє середовище. Любили й шанували його командири і козаки за його щиру нероблену скромність, за подивугідну відвагу, особливо за рідкісну холоднокровність і зрівноваженість у бою. У найменшому вчинку був завжди і для всіх найкращим прикладом.

Спільним фронтом проти займанців

У днях 21-22 листопада цього року відбулася на теренах України Перша Конференція Поневолених Народів Сходу Європи і Азії. На Конференції були представники тринадцяти народів: азербайджанці, башкіри, білоруси, грузини, вірмени, кабардинці, казахи, осетини, татари, узбеки, українці, черкеси і чуваші.

Конфер[е]нція, беручи до уваги факт сучасного поневолення народів воюючими імперіялізмами, ствердила, що тільки в союзі та при тісній співпраці зможуть поневолені народи протиставитись імперіялістичним гнобителям. Постанови, що їх винесла Конференція, відносяться в першій мірі до організації єдиного революційного фронту боротьби поневолених народів Сходу Європи і Азії проти німецького і більшовицького імперіялізмів, а далі – до спільної політичної лінії й тактики боротьби.

Назагал Конференція проходила серед щирого і повного взаємного довір'я.

Клич, під яким велись наради цієї першої того роду Конференції, це найбільш поступовий клич сучасної доби – "Воля народам – воля людині".

Огляд подій на фронтах за час від 20.XI. по 15. XII. 1943 р.

Бої на східному фронті можна окреслити загально як змагання за стратегічну лінію Дніпра. Більшовики намагались замкнути німецькі дивізії у великому коліні Дніпра. Але німецьким дивізіям пощастило прорватися на лінії Київ – Житомир. Німці повели дуже сильний протинаступ і відбили більшовиків з Житомира, Коростеня та Брусілова. Одначе, цілковито зліквідувати більшовицький прорив німцям не вдалося. Бої ще продовжуються і прибирають щораз більше на силі. Про силу боїв можуть посвідчити втрати більшовиків, нанесені їм німцями в часі від 9 до 28 листопада ц.р.: 20000 вбитими, 5000 полоненими, 603 танки, 1505 гармат, 1042 кулемети, 275 гранатометів та 554 протипанцирних крісів. Протинаступ німців на Київському відтинку – як окреслює Лондон, – є дуже поважний та створив для більшовиків дуже критичне положення. Більшовицьке командування надіється, що можливо ситуацію дасться ще опанувати.

Другий наступ більшовики повели на Білорусі, щоб таким стратегічним маневром окружити північні німецькі армії. Вправді більшовикам вдалося заняти Річицю, Гомель, Корма, Журавичі та Пропойськ, але прорвати німецький фронт їм не вдалося. При спробах прориву на лінії від Прип'яті і Березини аж по Смоленськ більшовики понесли великі втрати, внаслідок чого на цій лінії фронту припинили на якійсь час наступ.

Третій наступ більшовики повели біля Кременчука і Черкас. На тому відтинку фронту зайняли вони Александрію і Знам'янку та загрожують Кіровоградові і Кривому Рогові.

Попробували також повести сильний наступ на Крим з мостового причілка Керч. Одначе, німці разом з мадярами повели тут сильний протинаступ та зліквідували більшовицький південний мостовий причілок біля Керчі.

У загальному, більшовики не можуть посуватися на Захід, не зліквідувавши або південного фронту разок з Кримом, що відкрило б їм ворота на Балкани, або північного включно з Прибалтійськими країнами. Чи пощастить більшовикам осягнути їхні заміри, покаже майбутнє.

Італійський фронт. 8-ма і 5-та армії союзників здобули німецькі становища по ріці Сангро та дуже повільно посуваються вперед. Бої 8-ої армії йдуть по шляху від Орсонія по Ортоне.

На західному фронті повітряний наступ союзників триває.

На Далекому Сході. Бої пожвавилися в Китаї та на Тихому океані.

Друкарня Української Повстанчої Армії
ім. Б.Хмельницького

"Do Zbroji!" ("To Arms!"),
no.6, December, 1943

Andrij Ravych: "Let's Front for Ukraine". The author appeals to the Ukrainian people to support the UPA's heroic struggle. The material entitled "From the UPA Fronts" is devided into three sections. The first section is named "Battles of the Insurgets Against the German Imperialists". It deals with the battles against the German gendarmerie and police near Mogylivka and Barashy villages, in Vjazovets village (Pulyn region), in Velyka Racha village near Jasnogorod town. Second section - "Destroy the Robbers' Gangs" - contains a report on the struggle against the Red guerrilla detachment in the Kuryts'kyj Forest, near Stepanivka village, in Horodnytsja town and in Tajky, Novo-Zelena, Mikhiievka, Osovtsi, Janchja-Rudnja, Chorne, Osovy villages. The third section entitled "Volyn' Punishes German Invaders" concludes the story of the battle against the German gendarmes and policemen in Volyn' and Polissja. The article tells about the seizure of Mizoch town and the battles in Bilivs'ki Khutory (Rivne oblast) and the ambushes along the road between Rivne and Klevan as well as on the road between Rivne and Lutsk.

Antin Skelja writes about strong friendship of the UPA fighters in his article "Friendship". As pages 5-8 are missing in this issue, the article is unfinished

A story about the battles of the UNS's (Ukrainian National Self-Defence) units against the Germans in the Carpathian Plains: Poljanytsja, Kurativ, Javirnyk and Mocharky is given in the article "Uprising In Halychchyna" About 40 Germans soldiers were killed and the same number wounded.

Heroism of Petro Krasnjuk, 19, a member of OUN from Olenivka village (Mosty region, Bereziv povit), is described in the article "I won't say a single word". He was captured by Romanian sigurantsa but he did not betray any of his friends despite horrible tortures, and died a death of a hero.

Klen - the author of the story "An Avenger Father" - tells about an old peasant who joined the insurgent detachment to take avenge on the Germans for his son, who was killed.

Death of the insurgent named Khmara (Fedir Rezanovych) from Brodets farm is described by Klen in his second article - "Death of Khmara", who when surrounded by the Germans blew himself up by a grenade and wounded several German soldiers.

The article "Glory To Heroes!" describes death of Antin Tuchak (Kruk, Hunja, Hajdamaka), the OUN political officer and the UPA platoon leader. He was a native of Irshany (Transcarpathian area).

Antin Tuchak was contributing to the journal "Do Zbroji!". His pen name was Antin Skelja. He died in the battle against the Red guerrillas near Amelivka village (Kostopil' region) in November 4, 1943.

Dmytro Korda, the UPA platoon leader, also died a death of hero in that battle. He was a native of Mykolajiv region (Halychyna). He also contributed to the journal "Do Zbroji!". His pen name was Andrij Zajats'.

Information about the First Conference of The Enslaved Peoples of Eastern Europe and Asia held on November 21-22, 1943 is given in the article "With United Front Against the Invaders".

The last material of the issue - "Review of the Fronts Actions From November 20 to December 15, 1943" - contains review of the developments on the fronts of World War II.

ПОВСТАНЕЦЬ

Видає Українська Повстанча Армія

1944–1945 роки

Слава Україні! *Героям слава!*

ПОВСТАНЕЦЬ

Рік 1 Листопад 1944 р. Ч.1

Видає Українська Повстанча Армія

ПРИСЯГА ВОЯКА УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ

Затверджена УГВР і введена наказом ГВШ ч. 7. з 19.VII.1944.

Я, воїн Української Повстанчої Армії, взявши в руки зброю, урочисто клянусь своєю честю і совістю перед Великим Народом Українським, перед Святою Землею Українською, перед пролитою кров'ю усіх Найкращих Синів України та перед Найвищим Політичним Проводом Народу Українського:

Боротись за повне визволення всіх українських земель і українського народу від загарбників та здобути Українську Самостійну Соборну Державу. В цій боротьбі не пожалію ні крови, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіма ворогами України.

Буду мужнім, відважним і хоробрим у бою та нещадним до ворогів землі української.

Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном.

Буду виконувати всі накази зверхників.

Суворо зберігатиму військову і державну таємницю.

Буду гідним побратимом у бою та в бойовому життю всім своїм товаришам по зброї.

Коли я порушу, або відступлю від цієї присяги, то хай мене покарає суворий закон Української Національної Революції і спаде на мене зневага Українського Народу.

У грізний час, в розгарі найбільшої в історії людства, грабіжницької, протинародної війни вхопив український народ, кермований своєю революційною організацією, за зброю. В тяжких боях, ціною власної крови, здобув Український Повстанець зброю, що її виковали імперіялістичні загарбники для поневолення і знищення народів, і повернув її проти тих же загарбників; повернув у власній обороні, в обороні життя і волі свого народу.

За українським повстанчим рухом вже довгий і славний щлях боротьби з окупантами. Шлях той, шлях росту Української Повстанчої Армії, позначений запеклими боями з ворогом, геройськими подвигами наших борців.

Українські повстанці не самотні нині у своїй боротьбі з імперіялістами. В протиімперіялістичну війну включається щораз більше наших природних союзників – народів, що ще вчора жили самостійним державним життям, а нині, подібно як і ми, попали в тяжку імперіялістичну неволю.

Величезні осяги у визвольній боротьбі українського і інших поневолених народів через підпільний характер нашої боротьби і свідоме затаювання її ворогом є мало знані поза кордонами і не зовсім достатньо внутрі країн, що її провадять.

Ставимо собі за ціль виявляти і популяризувати визвольні змагання поневолених народів. В нашому журналі будемо подавати інформації про героїчні чини відділів, бійців і командирів УПА, про організацію, наростання і осяги в боротьбі інших поневолених народів.

Сили воюючих між собою імперіялістів у взаємній боротьбі постійно вичерпуються. Союзні імперіялісти гризуться між собою за поділ награбованого. Між ними наростають протиріччя і взаємне невдоволення. З ростом незадоволення імперіялістами і боротьби з ними поневолених народів міжнародне положення з кожним днем все більше ускладнюється – міняється постійно уклад сил і взаємовідносини між народами. Також і в цих складних і мінливих міжнародних взаєминах постараємося наших читачів постійно орієнтувати.

Хочемо вдержувати глибокий духовий зв'язок між окремими відділами УПА. Хочемо, щоб наш журнал став місцем обміну думок, переживань та бойового досвіду між бійцями, командирами і політвиховниками широко розкинених по українських землях наших збройних відділів.

Віримо непохитно, що перемога буде за нами. Утверджує нас в цій вірі свідомість духової і бойової вищости повстанця-революціонера над імперіялістичним грабіжником. Утверджує нас в цьому сповнена героїзмом боротьба українського та інших поневолених народів.

Війна, що її ведуть імперіялісти для знищення народів, закінчиться національно-визвольними революціями. Вони зметуть загарбників і завершаться повстанням самостійних держав усіх поневолених народів, повстанням Української Самостійної Соборної Держави.

"Пам'ятай про великі дні наших змагань!"

В РОКОВИНИ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА

26 років віддаляє нас від знаменної дати в історії України, від 1.XI.1918 р. З цією датою пов'язані в нашому минулому такі події, як збройний Листопадовий Зрив, перейняття влади на ЗУЗ з рук уряду зваленої австро-угорської монархії в українські руки, збройне опанування Львова – прадавньої столиці галицько-української держави.

Дата Першого Листопада 1918 р. особливо важлива в історії державницьких змагань українського народу тому, що вона була переломовим моментом у розвитку політичної думки нашого громадянства. Вона знаменує собою переставлення наших національно-державницьких змагань зі шляху парламентарної боротьби за права українського народу, як складової частини чужої держави, на шлях збройної боротьби за самостійне державне існування.

Цей підставовий момент чину Першого Листопада 1918 р. тепер стає особливо зрозумілим для нашого народу.

Ідемо нині шляхом, яким ішли наші батьки в 1918 р. Продовжуючи боротьбу наших батьків, приймаємо і використовуємо набутий ними життєвий досвід, робимо висновки, яких вимагають сучасні умови боротьби. З досвіду Першого Листопада 1918 р. в сучаснім нашім змаганні робимо такі висновки:

Не сподіваємось задоволення життєвих потреб українського народу в складі кожної чужої нам держави, яку фірму вона не

носила б, які блага нам у свому складі не обіцяла б. Не хочемо ані гітлерівської "нової Европи", ані сталінського "союзу республік".

Не віримо, що полегшення долі нашого народу і повне здійснення його прав принесе нам ласка "вищої раси", чи декрети якихось там "верховних рад" про обдарування нас зайвими "самостійними" комісаріятами.

Не бажаємо собі жодних "визволителів", які завжди "визволяють" охоче з чужого ярма та поспішно впрягають у свою власну шлию.

Визнаємо, що єдино Українська Самостійна Соборна Держава принесе повне забезпечення всебічного розвитку Української Нації.

Віримо твердо, що Українську Самостійну Соборну Державу здобудемо лише збройною боротьбою Українського народу в організованих лавах Української Повстанчої Армії під єдиним політичним проводом Української Головної Визвольної Ради.

Першого Листопада зустрічаємо цього року в особливо тяжких обставинах. Провадимо безнастанну і важку боротьбу з одним із наших особливо впертих "визволителів" – московсько-більшовицькими хижаками. Окупанти сіють на нашій землі руїну, хрести і могили. Самооборонні відділи і загони УПА геройчно боронять чести, життя і майна українського народу.

Нас, бійців і командирів УПА, поставила доля боронити життя і правди українського народу. На нас лежить нині тяжке й відповідальне завдання. І це завдання ми виконаємо, яких зусиль і жертв воно від нас не вимагало б.

"Помстиш смерть великих лицарів!"

359

У двадцять треті роковини Базару

Ішли Ви дощами, в осіннім болоті,
Щоб вирвать з болота потоптану честь.
Вели Вас у бій прапори синьо-жовті,
У грудях під серцем скипалася месть...

Що з того, що босі, поранені ноги,
Морозять осінні вітри та сніги,
Вас гріє бажання борні й перемоги,
А труди лише додають Вам снаги!

Що з того, що Вас лише горстка завзятих,
А ворог навалою суне у бій, –
Всі кулі вгатили Ви в голови кляті,
Лиш дехто лишив один набій собі!..

Здавив Вас у кігтях кривавих, огидних
Московський наїзник – жорстокий хижак:
– "Зречіться про волю думок каригідних,–
Даруєм життя Вам!" На це їм Щербак:

– "Ми знаємо, що нас за хвилю чекає, –
Ще мить і усі до одного помрем...
Ми ласки не хочем, – рятунку не маєм...,
До вас, кровопивці, служить не підем!"

– "Так пий же, хлепчи нашу кров, лютий кате,
За неї помстить український народ!...
Чи бачиш, чи чуєш нас тут, рідний брате?"
І громом в блакиті озвався акорд:

– "Ми бачим! Ми чуєм! Ця кров під Базаром
Не всякне безслідно в сухий чорнозем, –
Повстання вогонь ось займеться пожаром!
Ми йдемо!... Ми йдемо, – ми помсту несем!..."

Т. Вільшинка

ЄДИНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОВІД СОБОРНОЇ УКРАЇНИ

В половині 1944 р. довершилась в Україні історична подія: на Великому Зборі створилась УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА – об'єднання і очолення всіх національно-визвольних сил українського народу на всіх рідних землях і поза кордоном, які визнали за єдино правильний САМОСТІЙНИЦЬКИЙ ПРИНЦИП у боротьбі за УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ.

І так УГВР стала єдиним найвищим політичним Проводом українського народу на час його революційної боротьби проти всіх загарбників України та всіх ворогів політичної її неза-

лежности. УГВР перейняла на себе керівництво всією визвольною боротьбою аж до хвилини створення Уряду УССД.

А втім, УГВР поставила собі за завдання – БОРОТИСЬ; за те, щоб український народ став єдиним володарем на своїй землі; за справедливий соціяльний лад без гніту і визиску; за знищення кріпацтва і вільну працю селянина на власній землі; за вільну працю робітника; за широку починовість трудящого населення в усіх галузях господарської діяльности; за повноту розвитку української національної культури; за забезпечення народно-демократичного способу визначення політичного устрою в українській державі шляхом загального народного представництва. Бо УССД – спільне добро і щастя всього українського народу.

Свою боротьбу за УССД бажає УГВР вести в союзі з усіма поневоленими народами Европи і Азії, які борються за своє визволення і визнають право України на політичну її незалежність. Зокрема УГВР прагне до порозуміння і до мирного співжиття з усіма сусідами України на принципі взаємного визнання права на власні держави на етнографічних землях кожного народу.

УГВР – як єдиний найвищий керівний орган усього українського народу – затримує за собою виключне право єдиного репрезентанта політичної волі всього українського народу перед зовнішнім світом. Тим-то УГВР, що діє безпосередньо на рідній землі, має свою уповноважену делегацію за кордоном. І це тепер – за кордоном ЄДИНЕ УКРАЇНСЬКЕ ПОЛІТИЧНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО, що пов'язується найтісніше з життям свого народу та опирається на реальні сили рідного краю.

Свою планову діяльність започаткувала УГВР першим своїм Великим Збором, на якому між ін.: пр[и]инято однодушно політичну платформу й устрій УГВР; обрано Президента, його Заступників і Членів Президії УГВР; Обрано Голову Генерального Секретаріяту, який для поодиноких ділянок праці покликав окремих Генеральних Секретарів; Обрано Генерального Суддю й Генерального Контрольного; видано перший Універсал до Українського Народу, що вже розійшовся у кількох стотисячних накладах.

Ідея УГВР була віддавна мрією і тугою всього українського народу, вона могутніла в процесі конкретної революційно-визвольної боротьби й оформилась у вирішальній її стадії. Створилась вона на зазив УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ, при чинній співучасті всіх революційно-визвольних сил народу, з представників УСІХ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ і різних політичних середовищ краю і закордону. Тим-то ВСІ УКРАЇНСЬКІ СЕРЕДОВИЩА КРАЮ І ЗАКОРДОНУ ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ТЕПЕР У ДІЯЛЬНІСТЬ УГВР, щоб цим протиставитись усім спробам ворогів української державности розбивати єдиний самостійницький український фронт. І ВВЕСЬ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД уже знає, що УГВР – ЄДИНИЙ НАЙВИЩИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОВІД СОБОРНОЇ УКРАЇНИ.

Слава героям!

КІЛЬЦЕ СМЕРТИ

(Оповідання учасника)

Відділ сотенного Буревія, 9 квітня 1944 р. опинився в селі Березина. В околиці відчувався неспокій. З дня на день сподівалися люди нападу з боку червоних наїзників. Тим-то відділ був у гострому поготівлі. І справді – вже того самого дня, в 5-тій годині ранку почулися стріли в напрямку села Угорська, що лежало від нас у двох кілометрах. Через кілька хвилин прибіг із застави боєць і також повідомив про стріли. Це насторожило нас ще більше. Не гаючи ні хвилини, друг сотенний посилив застави, які знаходилися в напрямках сіл Угорська, Забари, Жолобків і Тилявки.

Хвилин 40 пройшло тихо. Всі ждали, розуміючи, що це тишина перед бурею. Кожен тримав міцно свою зброю, щохвилини готовий зустріти влучним вогнем непро[ха]них гостей. Зрівноваженість, спокій і бойовий дух нашого командира бадьорили нас усіх.

Коли 6-тої години ранку із села Забари показались дві підводи і біля 60 більшовиків, а за деякий час на нас комашнею сунули з усіх сторін погромники. Йшли вони з Михайлівських Хуторів, із Залісоча, із-за Угорської гори та з інших сторін. Заступили нам вихід на Тилявку.

Більшовики зайняли вигідні становища на горбках і почали з усіх боків бити по нас із трьох мінометів, з "максимів" і кількох десятків "дехтярів". 350-370 бандитів наступало на нас з усіх боків. Вороже кільце почало помітно змикатися.

Вогонь більшовиків посилювався. Коли вони дійшли на близьку віддаль, очі Буревія заблищали – він кинув наказ: "По ворогові... вогонь!"

Заклекотіло 11 наших кулеметів і 88 крісів. Піднявся дикий і страшний зойк конаючих сталінських наймитів. Лави їх поріділи. На хвилину зупинились, але скоро зайняли вигідніші становища і відкрили по нас рясний вогонь. З боку Угорська одержали вони свіже підкріплення.

Становище ставало безвихідним. У цю грізну хвилину сотенний Буревій гукнув рішуче до бійців: "До пробою – готовсь!"

Скільки залізної волі і непорушности пробивалося в цьому його наказі, яка рішучість боротьби до останнього подиху за свій край – бриніла в його словах...

Одержавши свіже підкріплення, ворог посилив вогонь. В ту ж хвилину ворожа куля влучила в груди нашого командира. Вмираючи він мовив: "Друзі – на пробій – вперед!..."

І очі Буревія далеко від рідної Вінничини – на глухому хуторі Крем'янеччини закрились назавжди...

Смерть сотенного Буревія не зламала духу наших бійців. Навпаки, кожен з них ще міцніше стискав кріса, ще цільніше влучав у ворога, мстився за смерть Героя, за пролиту кров свого любого командира...

Ворожі кулі градом сипались на наших бійців. Незабаром впав енергійний ініціятивний чотовий Богун, далі – Лановий, Сосна й інші. Всі вони боролись як леви. Трималися міцно, хоробро...

Ніхто не заламався, хоч усі знали, що на кожного чигає невблагана смерть...

В критичну годину політвиховник Квітка гукнув до стрільців: "Друзі, виконаймо останній наказ нашого командира: на пробій, за мною, вперед!"

Ми взяли напрямок на Михайлівку, де становище червоних було найслабше. Сконцентрувавши всі сили в одному напрямку, силою кулеметного вогню і багнетів, ми пробились крізь ворожу лінію, розірвали вогняне кільце і пішли вперед. При цьому нам ранили друга Сома і ще кількох бійців. Ми підібрали своїх ранених та, відстрілюючись, вирвались із кільця смерти. Сотню, що нею командував друг Буревій, Командування УПА, на прохання бійців, назвало славним ім'ям Буревія.

Буревіївці і далі стоять мужньо і твердо в боротьбі за волю і щастя України.

В.А.

НЕЗАБУТНІ ХВИЛИНИ

На підгір'ю Високого Бескиду, край С., на затишній галявині під лісом, у суботу, 5 серпня 1944 р. – незвичайне свято.

Між деревами – ступениця, поверх неї розіпнятий килим, на ньому – китайкою прикритий Тризуб, над ним – вишиті рушники, по боках – галузки червоної калини, внизу – два схрещені кріси й шолом. Спереду – польовий вівтар, на ньому – хрест, євангелія, свічки. Обабіч – високо підняті блакитно-жовті прапори.

Під прапорами – представники: два члени президії УГВР з Генеральним Секретарем Внутрішніх Справ і Шеф ГВШ з почотом штабових старшин. По боках і напроти, творючи великий чотирокутник, стоять у повному бойовому виряді сотні: Булава, Льви й сотня під командуванням сотенного Різуна та дві самостійні охоронні чоти. На вуглах – важкі гранатомети і кулемети. Перед сотнями – сотенні, всередині чотирокутника – Командир Военної Округи.

Ось він звітує Шефові ГВШ: – Друже Командире! Зголошую: три сотні і дві охоронні чоти, зі своїми підстаршинами і старшинами, разом 520 вояків УПА, до присяги – готові.

Шеф ГВШ з Членами Президії УГВР і Командиром ВО проходить перед фронтом виструнчених вояків.

– Слава Україні! – вітає вояків Шеф ГВШ.

– Героям Слава! – грімко вдаряє в зелене верховіття лісу...

Бійці співають свої щоденні молитви.

"Люд у неволі, край у руїні, навіть молитись ворог не дасть..."

А духовник править молебень і благословляє воїнів на святу боротьбу за: "Силу і Славу, Волю і Власть" України.

Промовляє представник УГВР і ГВШ, вказує на історичну ролю УПА у всенародній збройній боротьбі за УССД.

Падають одна за одною команди Шефа ГВШ:

– Струнко! – На плече кріс! – Тризуб до присяги відкрий!

– Почесть дай! – На Тризуб глянь! – Прямо глянь!

– На плече кріс! – До стопи кріс! – Спочинь!

– До присяги!

Знімається угору 520 рук. Іскряться очі блиском-вогнями.

І могутнім хором пливуть слова присяги – як натхненна молитва.

Україно! Будь горда і славна! Це бо Сини Твої урочисто клянуться Тобі на вірність – аж до смерти...

Ще не вмерла Україна...

Національним гімном припечатується акт вояцької присяги. І тут уперше в Україні відчитується перший Універсал УГВР до Українського Народу.

Всі, що склали присягу, підписують її, як історичний документ.

Концертом історичних, бойових і народних пісень при бандурному дострою закінчилось те незвичайне свято.

Була це перша збірна присяга за новим текстом, ухваленим УГВР.

А друга – з таким самим порядком пройшла зараз же на другий день, у неділю, 6 серпня 1944 р., на майдані в середселлі Я.С., де склали присягу: сотня Месники й одна чота, разом 230 вояків УПА!

Ось і незабутні хвилини для всіх тих, що їх пережили.

М.К.

ПРО РОЗВІДКУ

Тактика розвідачів визначується: а) завданням, яке виконує відділ, і б) зовнішніми обставинами. Бойові завдання відділу УПА особливі, особливі також обставини, серед яких приходиться діяти відділові УПА, і внаслідок цього, особливою мусить бути й розвідка відділів УПА. Відділ, що має добре поставлену розвідку, вийде з усякої ситуації переможно. Він знає сили противника і їх розміщення, знає, чи з помічених рухів противника може передбачити його наміри і їм перешкодити; знає, коли і куди треба самому вдарити, вміє відхилитись, коли треба, від удару противника. Відділ, що має добре поставлену розвідку, ніколи не буде застуканий противником зненацька, також ніколи не вимірить хибного удару по противникові. Тому питання доброї розвідки у відділів УПА – це питання першорядного значення. Від того, як окремий відділ його розв'язує, у великій мірі залежить правильність його дії.

В даних умовинах перед розвідкою стоять такі завдання (для відділу, що стаціонує в одному терені довше тижня): здобувати щоденні відомості про те, що діється в даному районному осередку, тобто, чи стягаються в район нові війська, якщо так, то скільки їх, як великі групи, якими засобами пересуваються, в якій порі дня чи ночі; з яким озброєнням; чи збільшується гарнізон військ нквд, якими групами виїздить нквд у терен, з яким озброєнням, у якій порі дня, де передбачується облави, з яких причин і – по можливості – дані про сексотів. Для відділу в рейді завдання розвідки ускладнюється. Йому теж потрібні ті самі дані, що їх уже перераховано, з тим, що розвідка мусить їх здобувати все в новому терені, безпосередньо перед відділом, що просувається вперед. Він мусить тоді користуватися також даними розвідки відділів, що стаціонують у терені, через який проходить рейдуючий відділ. Відділ, що силою обставин опинився в облаві, мусить своєчасно розвідати, якими силами ворог робить облаву, які вихідні рубежі зайняв, в якому місці вороже кільце найслабше. Іноді це буде вже бойова розвідка.

Ясно, що це все ставить особливі вимоги перед кожним окремим розвідачем. Бачити все і своєчасно доносити командирові – обов'язок розвідача. В якому положенні ворог не [з]находився б, яких заходів не вживав би – від розвідача вимагається одного: діяти швидко і також швидко доставляти командирові здобуті дані про противника. Іноді дані розвідки не будуть достатньо повні. Розвідачеві потрібно буде ще що-небудь вислідити у розташуванні ворога, зібрати більш потрібні дані про нього. Все одно, перші дані повинен він негайно доставити командирові. Ось, наприклад, розвідач довідується, що в такому-то напрямі посувається ворожий відділ. Він ще не знає величини відділу, не знає його завдання, не знає, де зупиниться ворог. Проте, діставши відомість, вже подає командирові звіт: "В такому-то напрямі і з такого-то напряму посувається ворожий відділ. Силу й завдання ворога ще не знаю. Я посуваюся в напрямі виявленого противника." Тепер розвідач намагається сам бачити ворога, оцінити його силу та з рухів розкрити його наміри. Відомості про противника збирає звідусіль: від жінок, дітей, старих, від робітників адміністрації, намагається захопити язика у ворога. Відомості, які одержуватиме, подає кожночасно командирові. Одначе, коли вони не будуть з власного спостереження, подає замітку, що такуто відомість розвідав від таких-то людей. Розвідач мусить пам'ятати, що відомості, які він одержуватиме від населення будуть двоякі: будуть перебільшувати сили ворога, коли населення попаде в паніку, та будуть применшувати, коли населення схильне легковажити ворога. Тому розвідач мусить конче сам особисто провірити все, що йому подають про ворога. Розвідач мусить йти в найбільшу небезпеку, коли треба здобути потрібні дані про

ворога. Побачивши особисто ворога, розвідач пише звіт командирові. Тут він враховує дані, які одержав від принагідних людей, порівнює їх між собою, додає власні спостереження і подає командирові. Такий звіт буде виглядати більш-менш так: "25.X.44 р. год. 6.45. Друже командире! В год. 6.15 хвилин під'їхали під місцевість Н. три вантажні автомашини з військом, зупинились і розвантажились. Порожні автомашини поїхали в село. В кожній автомашині було біля 15-ти вояків. Озброєння: кріси й автомати. Село сподівалося облави і тому всі поховались. Якась жінка говорила, що нквд під'їжджає також з іншого напрямку. Я не встиг ще того провірити. Думаю, що це неправда, бо я вже 15 хвилин слідкую за ворогом і нових груп не бачу. Військо пішло розстрільною полем попід ліс. З поведінки війська можна прийти до висновку, що воно не робить облави ані на село, бо поводиться заголосно, ані на ліс, бо його замало. Думаю, що воно хоче спровокувати ліс, тобто, воно приїхало з розвідувальною метою. Я стежу за ним далі. Про всі зміни негайно слатиму звідомлення. Стрілець Дрозд".

Швидкість у помічуванні – це одна з основних передумов роботи розвідача. Коли розвідача помітять раніше, ніж він сам вспіє що-небудь запримітити, то ясно, що з його розвідки невелика користь, а то й буде шкода. Ніяка ситуація не повинна розвідача зробити безпорадним. Коли розвідач помітив щось таке, чого не передбачив ані командир, ані він сам, тоді він негайно звітує про помічене командирові, діючи далі з власної ініціятиви аж до нового наказу командира. Особиста ініціятива і зарадність – друга передумова доброї роботи розвідача. Розвідача ні на хвилину не повинні задовольнити дані, які він уже зібрав. Він мусить уперто здобувати все нові відомості про ворога. Небезпека тут не може бути жодною перешкодою. Впертість і наполегливість у підшукуванні нових форм розвідки, не зважаючи на небезпеку, – третя й найважливіша передумова доброї роботи розвідача.

Накінець, питання зв'язку між командиром і розвідачем. Ясно, що всі добре зібрані відомості нічого не варті, коли вони не були доставлені на час. Тому важливим є вибір становища для зорення. Становище мусить бути таке, щоб розвідач міг добре зорити і тримати постійний зв'язок з відділом. Не добре, наприклад, вибирати становище для зорення біля самотного дерева в полі, у високо положеному населеному пункті, без доброго відходу в напрямі відділу, на окремому цвинтарі, що не має сполучення з

населеним пунктом. Бо хоч звідти й добре видко, то здобутих відомостей майже неможливо подати (коли взяти на увагу, що майже єдиний засіб зв'язку у нас є піший п[о]сланець). На більші віддалі розвідач розпоряджає кінними п[о]сланцями. Взагалі в питаннях зв'язку розвідач мусить виявити чи не найбільше ініціятиви, щоб своєчасно передати здобуті відомості.

ВИВЧАЙМО МИСТЕЦТВО ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ

Появилася книжечка: Бойовий Правильник Піхоти, I-II, з друкарні Української Повстанчої Армії , 16, стор. 47, Київ – Львів, 1944.

У цій першій книжечці вміщені два головні розділи: І. Загальне положення і II. Поодинокий боєць. У першому розділі (27 статей, стор. 3-22) викладено про: 1) Основи бойових дій піхоти, 2) Основи успіху піхоти в бою, 3) Вогонь і маневр підвідділів піхоти, 4) Бойовий лад і 5) Обов'язки командира. У другому розділі (26 статей, стор. 23-36) з'ясовано про: 1) Загальні обов'язки бійця і 2) Спеціяльні обов'язки бійця (зорець, добірний стрілець, автоматник, підносець, зв'язковий, конюх, польова стійка і наслух). Нарешті (на стор. 37-46) поміщені Додатки про: 1) Засоби боротьби піхоти (піхотна зброя), 2) Стрілецький шкіц (як його виготовляти) і 3) Щоденник зорця.

Вже сам перелік заголовків окремих підрозділів у книжечці говорить про важливий її зміст. А зміст цей викладено ядерно, але вичерпно та зрозуміло. Вигідний кишеньковий формат, добрий папір і чистий друк збільшують вартість цього видання. Книжечка ця – велика допомога в бойовому вишколі бійців УПА.

ЗБЕРІГАЙМО НАШУ ПІСНЮ!

Український народ рясно оспівав свою багату в збройну боротьбу з ворогами історію, цілу героїку тої боротьби – походи, перемоги, славні чини невгнутих борців. І наша сучасність творить славні чини й героїв, творить чудові пісні.

Щоб зберегти нашу пісню – голосного і переконливого свідка змагань і геройства українських повстанців-революціонерів перед забуттям і можливим винищуванням – для майбутности, хочемо закріпити її в друкованому слові. Повстанські революційні пісні хочемо містити в нашому журналі, постараємось видати співаник з нотним записом їх мелодій. Просимо наших читачів – учасників

нинішніх змагань, а часто й творців сучасної української пісні – допомогти нам у тій нашій праці. Просимо пересилати нам тексти (як є змога, то й з нотами) усіх знаних Вам сучасних українських пісень. Зберігаймо славні сторінки нашої історії, оспівані сучасністю для нашого Майбутнього.

Б'ЄМО ЗАГАРБНИКІВ

(З дій УПА)

Ціла Україна перебуває нині під тяжкою більшовицькою окупацією. Самооборонні відділи і відділи УПА ведуть безнастанну збройну боротьбу з більшовицькими окупантами. Кожного дня по всіх закутинах нашої землі відбуваються численні бої наших збройних сил з червоними грабіжниками й катами. Подаємо короткі замітки про бої повстанців, які обороняють наше населення перед ворожими нападами і облавами, винищують нашого ворога, посилюють нас здобутою від нього зброєю та приносять славу нашій невгнутій УПА.

Від 5.II. до 5.IV. 1944 р. запеклі, але успішні бої звела УПА на Костопільщині, Дубенщині, Крем'янеччині, у лісах Житомирщини та Бердичівщини. У цих боях згинуло коло 850 енкаведистів та завдано цілий ряд сильних ударів внутрішнім військам нквд. Є поважні здобутки зброї.

В одній із засідок на шосе між Рівним і Гощею розбито відділом УПА валку машин, в яких їхав генерал Ватутін, командуючий І-м українським фронтом, зі своїм штабом. Сам ранений Ватутін встиг втекти, залишаючи свою шинелю і документи, які забрали повстанці. З причини поранення Ватутін помер у Києві.

26.III.44. в селі Яполоть на Рівенщині загін УПА розбив 206 баталіон внутрішніх військ нквд. Убито коло 100 сталінських гайдуків, стільки ж поранено. Здобуто 4 кулемети, багато крісів та автоматів. Власні втрати – 6 убитих і 8 поранених.

На Волині повстанці збили кулеметами кілька кружляючих над лісом літаків. Один з них, що осів під лісом, захоплено неушкодженим. З протитанкових крісів розбили також кілька танків.

12. і 15.4.44. р. відбулися бої УПА з загонами нквд на Рівенщині. Згинуло коло 80 енкаведистів, а біля 150 ранено. Наші втрати – кілька осіб.

15.4.44. р. в р-ні Людвиполя (Полісся) загін УПА прийняв бій з більшовицьким прикордонним полком. Бій тривав цілий день. Повстанці проломили чотири лінії. Більшовики лишили на полі бою 147 вбитих. З нашого боку – 6 вбитих і 13 ранених. Здобуто 1 важкий і 4 легкі кулемети, 1 гранатомет, 22 кріси і кілька тисяч амуніції.

В середині квітня 44 р. в Огризківцях (Лановеччина) і Вайжулові 3000 сталінських терористів, готових до нападу, оточено трьома сотнями повстанців. Червоні в паніці розбіглись під димовою заслоною з запаленого ними села, залишивши свій табор і 30 вбитих своїх поплічників.

23-24.IV.44. великі бої звела УПА з червоними на Гурбах (Крем'янеччина). Зі сторони ворога приймало участь у бою 30000 окупантів при співдіянні всіх родів зброї. Нами відбито кількакратні атаки ворога. Втрати червоних у цих боях – біля 120 осіб, а УПА – біля 80 осіб.

29.IV.44 р. одно із з'єднань відділів УПА прийняло бій з спецвідділами військ нквд в числі близько 2000 осіб у час готування енкаведистів до нападу на населення. В бою більшовики вживали танкові частини. У висліді бою вбито 203 енкаведисти, в тому числі 1 майора, 2 капітанів і 11 лейтенантів. У цьому бою згинув цілий штаб Рівенського спецвідділу. Крім того, здобуто нами зброю і важливі документи. Наші втрати – 9 вбитих і 6 важко ранених.

За час від 23.4. до 22.5.44 р. одно із з'єднань УПА на Поліссі звело 7 боїв з військами нквд. В боях цих убито 465 і ранено 190 енкаведистів. Ми втратили 85 вбитими і 80 раненими.

5.6.44 р. біля села Сандраки, Хмільницького р-ну (Вінниччина) 500 більшовиків заатакувало нашу сотню. Бій тривав 2 години. Більшовицькі втрати – 75 вбитих і 50 ранених, наші – 9 вбитих і 11 ранених.

2.8.44 р. один з відділів самооборони в бою біля с. Первятичі (Сокальщина) вбив одного більшовицького капітана і одного лейтенанта та взяв у полон 5 рядових бійців, яких нагодовано і звільнено.

9.8.44 р. енкаведисти разом із своїми польськими прислужниками хотіли провести арештування українців в селі Таврові (Тернопільщина). Самооборона знищила одно авто і 11 погромників, втративши зі свого боку одного вбитого.

10.8.44 р. відділ УПА знищив у бою біля села Тростянець (Бережанщина) 14 енкаведистів.

12.8.44 р. відділ УПА розбив більшовицький загін, що складався з понад 200 енкаведистів зі своїми польськими наймитами. Більшовики провадили до Золочева зловлених на облаві в селах Біле і Чемеринці (Перемишлянщина) наших людей. Їх усіх звільнено.

17.8.44 р. відбувся цілоденний бій між 200 окупантами і самооборонними відділами в селі Руда (Рогатинщина). Вбито одного більшовицького підполковника, 4 старшин та коло 80 дрібних бандитів. У нас – 6 вбитих і 2 ранених.

17.8.44 р. дві сотні більшовиків при співдії двох танкеток і двох мінометів оточили ліс біля села Підгороддя (Рогатинщина), де було 80 чоловік самооборони. Після цілоденного бою більшовики відступили, втративши троє авт, одного лейтенанта і 19 рядових погромників. Наші втрати – 5 вбитих і три ранених.

23.8.44 р. в околиці села Жовчів (Рогатинщина) відбила самооборона 150 зловлених більшовиками людей, яких вони провадили з Галича на Рогатин.

МИ НЕ САМОТНІ В СВОЇЙ БОРОТЬБІ

На фронті боротьби поневолених народів з імперіялістами

Більшовицькі загарбники на всіх окупованих ними землях поводяться так, як і в Україні. До нас доходять постійно вісті про страшні переслідування, арештування, розстріли, грабіж, ловлю людей і вивіз на Сибір в усіх "визволених" червоними катами країнах – в Румунії, Болгарії, Югославії, Фінляндії, Прибалтійських державах і т. д. Народи цих країн не терплять мовчки знущань над собою. Вони провадять з червоними наїзниками організовану збройну боротьбу. Про організацію і успіхи в цій боротьбі будемо наших читачів повідомляти.

Боротьбу румунського народу проти більшовицьких загарбників очолює націоналістичний уряд Румунії, на чолі якого стоїть провідник організації Залізна Гвардія – Хорія Сіма.

У Болгарії творяться легіони добровольців для боротьби з більшовиками. Болгарське селянство масово підтримує партизанський рух. Національна Болгарія не склала зброї і не покорилась московсько-більшовицьким імперіялістам.

Шведський часопис "Морген Тіднінген" повідомляє, що число фінських вояків, які стають у лави борців проти більшовизму, росте з кожним днем.

Швайцарська преса опублікувала протест балтійських держав (Естонія, Литва, Латвія) проти більшовицької окупації і поневолення цих країн. Протест звернений до Рузвельта і Черчіля. В ньому Національний Союз Визволення Балтійських Народів прохає про допомогу проти червоного загарбника.

Шведські часописи приносять вістки, що в Естонії ведеться підпільна боротьба проти червоних окупантів. В Таллині вбито 25 чільніших енкаведистів, між ними Ігерзена, провідника компартії Естонії. Окупанти бояться показатися вночі на вулицях міста. Населення масово втікає в ліси, де творяться збройні відділи для боротьби з більшовиками.

На Кавказі діє протибільшовицька партизанська боротьба серед осетинців, карачаїв і азербайджанців.

Геть імперіялізми!
Хай живуть незалежні національні держави всіх народів!

ОГЛЯД МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Програна Німеччини, що невідхильно зближується, висуває на чоло міжнародних питань справу взаємин між Великою Британією і Совєтським Союзом. Обі ці держави прямують до того, щоб запевнити собі в Европі панівне місце. З одного боку Англія, згідно зі своєю традиційною політикою, старатисяме зберегти свій вплив в Европі і не допустити до того, щоб надто великий Совєтський Союз захитав політичну рівновагу сил Европи, – а з другого боку Москва, при допомозі своїх мілітарних успіхів, намагається здобути провідне місце на европейському континенті. Тут виростає щораз яркіше різниця поглядів і глибокі непорозуміння, які існують між цими обома державами. Московська конференція між Англією і Совєтським Союзом вповні ті непорозуміння потвердила. Ні в одній

політичній справі не прийшло до злагоди, зокрема в справі Польщі, доля якої залишилась і на дальше предметом спору поміж цими обома державами. Коли йде про краї південно-східної Европи, то Англія виразно зазначила, що вона не перестала цікавитися цими питаннями. Совєтський Союз, який оволодів краями північно-східної і південно-східної Европи, загрожує щораз більше европейському становищу Англії.

Вона буде змушена раніше чи пізніше витягнути з цієї ситуації відповідні висновки і змінити свою дотеперішню політику. Коли йде про завойовані Москвою держави, то вони радше послаблюють її, ніж зміцнюють. На загарбаних землях позначається поступовий розвиток спротиву і боротьби проти червоної Москви. Останньо поневолені балтійські народи створили організацію "Союз Визволення Балтійських Народів", який одержав недавно від американців 1 міліон шведських корон підмоги. В Польщі, у зв'язку з упадком варшавського повстання та наміченою колективізацією селянських господарств, ростуть протибільшовицькі настрої. На Мадярщині регент Горті просив про замирення, одначе гітлерівський уряд Мадярщини зробив політичний переворот, перевів чистку в рядах армії, вислав регента Горті до Німеччини і в цей спосіб опанував ситуацію в краю. До звільнених Атен приїхав національний грецький уряд, який перейняв владу в свої руки. У Словаччині і Чехії, у зв'язку з наближенням совєтських військ, піднімають голови комуністичні організації. В Братиславі словацький уряд зліквідував недавно протидержавний заговір. Положення Німеччини – критичне. Останньо проголошена мобілізація народних штурмовиків покликала під зброю всіх мужчин від 16-60 літ. Постава Німеччини може спричинити продовження війни на довший час.

Західна Европа, звільнена в більшості від гітлерівського ярма, починає оформлювати своє державницьке життя. У Франції, Бельгії і Голяндії тимчасові національні уряди вживають заходів, щоб охоронити край перед комуністичною агітацією. Чорні хмари нависли над еспанським диктатором генералом Франко. Його не може стерпіти Москва, а вся московська преса домагається повалення його уряду. На еспансько-французькій границі гуртуються загони еспанських комуністів, щоб пробитися до Еспанії і викликати там червону революцію.

Між тим Англія і Америка придумують над політичною перебудовою повоєнної Европи і над забезпеченням тривалого миру. Конференція в Дамбартом-Окс виготовила проект новітньої Ліги Народів, завданням якої буде берегти миру у світі. На іншій знову конференції у Квібеку обговорено справу поведінки з Німеччиною по її капітуляції. Німеччина примушена буде віддати все загарбане майно та власними руками і грішми відбудувати зруйновану Европу. Окремі міжнародні суди судитимуть гітлерівських провідників. Америка стоїть під знаком виборів нового президента. Треба сподіватись, що Рузвельт і тим разом буде вибраний на дальші чотири роки. У зв'язку з висадкою американців на Філіпінах проголошено самостійність цих островів. Готуючись до вирішної боротьби з Англією, створила Японія в Сінгапурі найвищу воєнну раду, на чолі якої став індійський національний діяч Субгас Шандра Бозе.

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

Бажаючи удержувати якнайтісніший зв'язок з нашими читачами, запрошуємо усіх дд. бійців, командирів і політвиховників відділів УПА до співробітництва в нашому журналі. Просимо слати нам: 1) Короткі описи усіх боїв, в яких брав участь Ваш відділ, з точними і провіреними про них даними (дата, місцевість, кількість учасників, втрати з обох сторін і т.п.). 2) Докладніші описи замітніших боїв у викладі їх учасників. 3) Життєписи впавших друзів-героїв. 4) Фотографії з повстанського життя. 5) Тексти знаних Вам повстанських і революційних пісень. 6) Повстанські жарти, дотепи й гумористичні оповідання. 7) Різні віршовані твори. 8) Статті на фахові військові теми з особливим уваженням умов партизанської війни. Все надіслане нам будемо використовувати в нашому журналі, чи в інших виданнях. Невикористаний матеріял переховаємо для використання у майбутньому.

ПОВСТАНСЬКІ ШПИЛЬКИ

Свіжо "визволений" громадянин совсоюзу інформується про совпорядки у давно "визволеного" громадянина.

Свіжо "визволений": – "Чому в Совєтському Союзі не співають тепер "Повстаньте гнані і голодні?"

Давно "визволений": – "А тому, що Сталін боїться, що як усі гнані і голодні в його державі повстануть, то станеться всенародне повстання проти сталінського режиму!"

Свіжо "визволений": – "Чому совєтський уряд забороняє своїм громадянам виїжджати з совєтського "раю" за кордон?"

Давно "визволений": – "Тому, що совєтський вседержитель побоюється, щоб з його "раю" не вивтікали до буржуазного "пекла" всі його численні мученики, великомученики та страстотерпці, бо тоді лишилася б в "раю" лише незначна купка партійних чудотворців і режимних угодників."

(Розмову підслухав стрілець Терен)

ЗМІСТ ЦЬОГО ЧИСЛА:

З друкарні
Української Повстанчої Армії

"Povstanets'" ("An Insurgent"), no.1, November, 1944

The first issue of the journal opens up with "The Oath of a UPA Warrior" approved by the UGVR and established in accordance with the GVS order, reg.7 since July 19, 1944; moreover, the issue begins with the editorial appeal to readers covering tasks of the journal and the materials planned to be published.

The next article entitled "Remember the Great Days of OUR Withstanding" is dedicated to the 26 Anniversary of the establishing of Ukrainian Power in L'viv on November 1, 1918; there is also the poem by T.Vil'shynka "Death of the Great Knights be Avenged" (For the 23d Anniversary of Bazar).

The setting up of UGVR is the theme of the article "United Political Provid [Leadership] of United Ukraine".

The story "The Ring of Death (Participants's Story)" is published in rubric "Glory To Heroes!" The author of the story, V.A., describes the heroism of the UPA's stril'tsi led by Burevij company commander in the battle against the Red guerrillas on April 9, 1944.

The oath of UPA warriors, taking the new text of the oath approved by UGVR, on August 5-6, 1944 is described in the article entitled "Unforgettible Moments". The oath was taken by the companies named "Bulava", "L'vy", "Mesnyky", the company headed by Rizun company commander and three platoons.

The article entitled "On Reconnaissance" contains analysis of reconnaissance tactics in accordance with the tasks of detachment depending upon the circumstances.

The next material - "Let's Get To Know the Art of Armed Struggle" - is annotation of the book "Infantry Field Manual", parts I and II.

In the article "Let's Take Care of Our Songs" the journal editorial staff asks the insurgents to send in texts and music notes of the revolutionary songs.

Review of the UPA armed actions from February till August 1944 is given in the article "We're Defeating the Invaders (From the UPA Actions)". The UPA fought successful battles in Kostopil', Dubno, Kremjanets' regions and in the Zhytomyr and Berdychiv Forests, especially in the period from February 5 to April 5, 1944. About 850 NKVD-men were killed in these battles; a lot of weapons were captured. General Vatutin, chief-commander of the First Ukrainian Front, was deadly wounded in the ambush that had been organized by UPA detachment.

One of the UPA units fought seven battles against the NKVD troops in Polissja from April 23 to May 22, 1944. 465 NKVD-men were killed and 190 were wounded in these battles.

The battles were fought in Khmel'nytskyj region (Vinnytsja oblast) in June 1944. There were the battles in Sokal', Ternopil',Berezhany, Peremyshl' and Rohatyn regions in August 1944.

The next article - "We're Not Alone In Our Struggle (On the Front of Enslaved Peoples's Struggle Against the Imperialists)" - gives information on anti-Bolshevik movement in the Baltic and Balcan coutries.

The article entitled "International Political Overview" contains information on the World War II fronts actions and political situation in various coutries of the world.

The editorial staff of the journal once again asks the insurgents for cooperation under the heading "To Our Readers". The issue is ended with two humorous stories in rubric "Insurgents' Jokes".

Слава Україні! Героям слава! *Воля народам! Воля людині!*

ПОВСТАНЕЦЬ

Рік II Січень 1945 р. Ч.1(2)

Видає Українська Повстанча Армія

САМОСТІЙНА Й СОБОРНА ДЕРЖАВНІСТЬ УКРАЇНИ

Понад двісті років перебувала Україна під страшним національним гнітом імперіялістичної влади російських царів. Аж по тридцяти двох місяцях першої світової війни, в березні 1917 р., вибухла велика східно-европейська революція, що – за вирішальною допомогою військових частин, складених переважно з українців, – повалила ненависний російський царат. Владу в Росії перебрав тоді демократичний т. зв. Тимчасовий уряд у Петрограді.

Вістка про вибух революції викликала скрізь по Україні велике захоплення, а 17 березня 1917 р. зібрались у Києві представники українських організацій і політичних партій та створили Українську Центральну Раду під проводом великого вченого, історика Михайла Грушевського. Це була найвища влада в Україні.

Захоплення вибухом революції було в Україні надзвичайне, але це захоплення здебільша не мало відповідного національного грунту, бо його дуже знищила була російська тюрма народів. Українські партії боролись одна з одною за соціяльні справи. Тільки соціялісти-самостійники вставили в свою програму політичну незалежність України, але ця партія спочатку не мала великого значення. Тоді ще багатьом здавалося, що ставити виразно справу української самостійної державности – не бажано, бо це могло б пошкодити одноцільності революційної справи в усій Росії. Тим то й українські З'їзди, що відбувалися в перших трьох місцях (Український Національний Конгрес, Селянський З'їзд і три Військові З'їзди) в Києві, ставили с[пр]аву так, що Україна має мати політичну автономію в межах Росії. І навіть творення власної української армії багатьом здавалося непотрібним, бо могло б, мовляв, пошкодити революції. [А]ле цей нездоровий погляд переборов на Військових З'їздах великий самостійник Микола Міхновський, який був свідомий того, що тільки українська армія може дати основу й силу українській державі.

Не диво, що за пануючими тоді поглядами йшла спочатку і Українська Центральна Рада, яка була підпорядкована російському Тимчасовому урядові. У сво[є]му І Універсалі (23.VI.1917 р.) писала вона, м.ін.: "Хай буде Україна вільною, не одділяючись від усієї Росії...". Це означало, що Україна мала б бути автономною частиною російської демократичної держави. А що російський Тимчасовий уряд був заслабий, щоб порядкувати політичним життям України, то Українська Центральна Рада II Універсалом (16.VII.1917 р.) перебрала це завдання на себе, стаючи парляментом автономної України, та створила український уряд – Генеральний Секретаріят. Це була вже т.зв. територіяльна автономія України.

Нарешті Тимчасовий уряд у Петрограді повалили большевики під проводом Леніна і Троцького (7.XI.1917 р.) та завели свою деспотичну диктатуру з осідком у Москві. У Московщині запанував тоді великий нелад і заколот. Українська Центральна Рада, бажаючи відмежувати Україну від того московсько-большевицького хаосу, своїм III Універсалом (20.XI.1917 р.) проголосила Українську Державу, а саме: Українську Народну Республіку. Однак, було зазначено, що Українська Народна Республіка рада "помогти всій Росії, щоб уся республіка російська стала федерацією (спілкою) рівних і вільних народів".

Але про якусь рівність чи вільність народів – ніколи навіть і не думали московсько-большевицькі імперіялісти. Вони зараз же вислали на Україну своїх агітаторів, щоб бунтували український народ проти своєї української влади. А в другій половині грудня 1917 р. вони вислали свої червоні полчища на підбій України. Почалася війна України з імперіялістичною большевицькою Москвою. В першій половині січня 1918 р. московсько-большевицька навала сунулась уже в напрямі на Київ...

І тоді Українська Центральна Рада проголосила свій IV Універсал 22 січня 1918 р., сповіщаючи:

"ВІДНИНІ УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА СТАЄ САМОСТІЙНОЮ, НІ ВІД КОГО НЕ ЗАЛЕЖНОЮ, ВІЛЬНОЮ, СУВЕРЕННОЮ ДЕРЖАВОЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ".

Далі Універсал закликав український народ вести рішучу війну з московсько-большевицьким імперіялізмом.

Почалася важка й затяжна боротьба. Незабаром включилась у неї і Галичина. Коли 19 жовтня 1918 р. утворилась Українська Національна Рада, а 1 листопада 1918 р. стала вона владою Самостійної Української Держави в Галичині, то через два місяці українські уряди вирішили з'єднати обидві Українські Держави в одну Українську Народну Республіку. Це з'єднання проголошено врочисто на майдані св. Софії в Києві 22 січня 1919 р. На всі простори України прогомоніла радісна благовість: "ВІДНИНІ ВОЄДИНО ЗЛИВАЮТЬСЯ СТОРІЧЧЯМИ ОДІРВАНІ ОДНА ВІД ОДНОЇ ЧАСТИНИ ЄДИНОЇ УКРАЇНИ".

Так Україна у вогні революції і визвольної своєї боротьби в 1917-1919 рр. знайшла загублені у сторіччях неволі три свої найвищі ідеї, тісно й нерозривно пов'язані між собою: Державність, Самостійність і Соборність. Вони визначають найвищу мету сьогоднішніх і прийдешніх поколінь народу українського: за всяку ціну крови й життя здобути і втримати УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ.

М.К.

УКРАЇНСЬКІ ТЕРМОПІЛІ – ВІЧНОСЛАВНІ КРУТИ

2425 років тому сталась у давній Греції така подія, що своїм геройством і посвятою ще й досі чарує всі народи і стає прикладом того, як треба любити свій Рідний Край.

Імперіялістична влада тодішньої Персії, загарбавши всі знані тоді країни в Азії і Африці, забажала поширити своє панування й на Европу. З тією метою перський тиран Ксеркс вирушив із величезною армією на підбій Греції. Та на шляху до середини Греції зустрів він недоступні гори. Один був тільки вузький прохід між горами й морем, що звався Термопілі ("гарячі ворота"). І тут до оборони Рідного Краю став спартанський король Леонід із 300 своїми лицарями. Та знайшовся свій таки землячок, проклятий історією зрадник Ефіяльт, який завів туди ворогів на своїх. Заскочені спартанці боролися дуже завзято, поки всі 300 не наклали там головами.

Сталося це 480 року до народження Христа.

На місці того героїчного вчинку потім поставили греки пам'ятник із написом: "Мандрівнику, як прийдеш до Спарти, скажи, що ми тут полягли, вірні законам своєї держави".

27 років тому сталась в Україні подібна подія, тільки ще більш геройська та й з уваги на самих героїв таки безприкладна в історії всіх часів і всіх народів.

Коли Українська Центральна Рада проголосила в Києві Четвертим Універсалом від 22 січня 1918 року Самостійність Української Держави, імперіялістична московсько-большевицька влада вже вислала була свої полчища на підбій України. Вони вдерлися на Лівобережжя і за допомогою наших таки земляків-зрадників сунулись уже на Київ. Українські частини боролися на Лівобережжі, тим то в Києві власного війська майже не було. І тоді на оборону столиці тільки що створеної Української Народної Республіки пішли добровільцями молоденькі хлопці, навіть чотирнадцятирічні. Чуєте? – Пішли українські діти... Студенти Київського Університету ім. св. Володимира й учні першої української Кирило-Методіївської гімназії в Києві створили з себе Студентський Курінь під проводом сотника Омельченка. Всіх їх разом було – триста.

Прощалися з ними матері і сестри – рідні й нерідні, бо були між ними друзі і з подальших українських земель, між ними й діти Галичини. І всі вони з піснями на устах і завзяттям у серцях поїхали на бій – сміливі та бадьорі.

Студентський Курінь мав обороняти залізничну станцію Крути, на північний схід від Києва. До Крут саме відступили були з-під Бахмача рештки розбитої сотні юнаків Київської Військової Школи. Наші оборонці залягли в окопах: праворуч залізничного шляху – юнаки Військової Школи, ліворуч – Студентський Курінь. На них наступали 6000 петроградських і московських зайдів-червоногвардійців.

Почався страшний бій. Наші трималися міцно й косили лаву за лавою п'яних матросів. У наших не стало набоїв... Матроси пішли на штики, примусили юнаків Військової Школи відступити й оточили Студентський Курінь. Наші герої кинулись в останню атаку, бились до останнього віддиху й – полягли всі до одного на полі нерівної битви... Сталося це

29 січня 1918 року. Був це один з найбільших лицарських учинків, що виявилися в часи української визвольної боротьби.

Коли вернулася українська влада до своєї столиці, було зібрано на крутянському побоєвищі тіла героїв, перевезено їх до Києва та 19 березня 1918 р. поховано на державний кошт на Аскольдовому цвинтарі у братній могилі. Та пам'ятника з написом на цій великій могилі – немає... І тільки животворна Кров Героїв з-під вічнославних Крут розплилась уже по всій Україні, всякла глибоко в її чорнозем, щоб незабаром святим вогнем усенародного повстання проти ворогів написати одвічний Закон Землі Української: САМОСТІЙНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

М.К.

ЗА ЧЕСТЬ, ЗА ЖИТТЯ!

Сталінсько-гітлерівські імперіялісти, розпаливши сьогоднішню війну, грубо перекреслюють і топчуть право українського народу на життя. Окупант-загарбник із гітлерівським та московсько-большевицьким обличчям наступає нам на горлянку і прикладає багнет до грудей. Відкриваються все нові в'язниці, ростуть шибениці, лунають розстріли, крики катованих. Стоять по станціях довгі ешелони зі забитими наглухо вікнами, спрямовані на Схід і Захід. Гуляють по селах загони запаморочених самогоном сталінських СС-ів, "істребітєлей", автоматників.

Окупант поставив собі за мету: знищити в українському народі прагнення до волі, підкорити народ терором, голодом, а якщо все-таки досягнені наслідки будуть не задовільні, – вигубити народ в тюрмах, на шибеницях, розстрілами, голодом, на непосильних роботах, на передових лініях фронтів. Вигубити, вдаряючи по всьому боєздатному чоловічому елементові, по жінках і дітях.

Перед українським народом стало питання: скоритися наказам окупанта, слухняно всунути шию в приготовлене ним ярмо, добровільно згодитися бути гноєм його успіхів? Добровільно, покірно самому собі і своїм нащадкам копати могилу? Чи, може, є ще інший шлях, є ще інший вихід?

І ворухнувся життєвий інстинкт самозбереження народу, заговорила його честь, відізвалася славна героїчна традиція.

Народ кинув глибоко інстинктивне, непокірне, традиційне: Ні!

Не запрягти нас ні гітлерівському, ні сталінському окупантові у своє ярмо! Не топтати йому нашої волі, не глумитися йому над нашою честю!

Прагнення до волі і самостійности, висока народна честь, що не допустить над собою глумитися, вірність заповітам предків зродили нас, українських повстанців, зродили нашу Українську Повстанчу Армію.

Відняв у ворога зброю і взяв її в свої руки український селянин, робітник, інтелігент. Взяв зброю, щоб боронити свою честь і життя.

Зі зброєю в руках чатує він і б'є. Чатує скрізь: по темних лісах і розлогих степах, на верхів'ях гір і по глибоких проваллях, в містах і по селах, вночі і вдень.

Чатуємо і наслухуємо: нагло повстає коротка перестрілка. Б'ють із автоматів, з пістолів. Довідуємося: повідомлене нквд наскочило на зв'язкову хату і заарештувало 5-ьох друзів – членів ОУН. Їх відправляють під сильною охороною в тюрму. Ми знаємо: наш святий обов'язок їх відбити. Це ж бо ворог жене на смерть найкращих з нас, які поклялися "Здобути Українську Державу або згинути в боротьбі за Неї!"...

Наслухуємо: захриплі вигуки, брудна лайка чужою, ненависною мовою, тут і там постріли, зойк, втомлений, нерівний крок по розмоклій дорозі десятків, може, сотень людських ніг. Довгою валкою жене червоний окупант мобілізованих на передову лінію. Завтра вони встелятимуть фронти своїми трупами... Завтра вертатимуться вони додому нещасними каліками... За що? В ім'я чого мають вони терпіти рани, накладати головами? Чи можна гинути за найбільшого свого ката? Хіба ж можна допустити до того, щоб на наших трупах найлютіший наш ворог будував свою перемогу, яка для нас означає лише смерть? Не допустить до такого злочину, не допустить до такої ганьби український повстанець!

Чатуємо і бачимо: стовп диму і вогню б'є в небо звідти, де стоїть село. Довкруги густа стрілянина, крик і лайка погромників, лемент жінок, плач дітей... Що це? Пекло на землі? Це "Карательний атряд" почав свою щоденну злочину роботу. І хто ж спокійно може дивитись на таке дикунство? Хіба ж спокійно може дивитись юнак, як зарослий чекіст прикладом автомата розтрощив голову його батькові або в другому місці багнетом виколює братові очі, вирізує язика? Хто ж може

дозволити безкарно кидати у вогонь немовлят, гвалтувати жінок і матерей, вирізувати їм груди?

Ми, українські повстанці, клянемося перед усім українським народом:

Не пожаліємо ні своєї крови, ні життя, щоб боронити життя наших батьків і матерей, наших жінок і дітей!

Гідно мститимемо окупантам за всі кривди, заподіяні нашому народові! Будемо продовжувати нашу збройну боротьбу аж до здобуття Української Самостійної Соборної Держави!

С. Вол.

НАПАД ПОВСТАНЧОГО ВІДДІЛУ НА ВОРОЖІ ОБ'ЄКТИ

Повстанчий відділ у боротьбі з окупантом повинен якнайширше використовувати момент несподіванки і бити ворога там і в такий час, де й коли він цього найменше сподівається. Одним з видів бою, в якім може бути дуже добре використаний момент несподіванки, є напад на ворожі об'єкти. Предметом нападу можуть бути ворожі залоги, бази постачання, об'єкти комунікації, місця тримання в'язнів. Напади можуть мати на меті здобуття необхідних матеріялів, знищення ворожої залоги, руйнування певних об'єктів, звільнення в'язнів. Напад може бути успішним лише при старанній підготовці. Непідготовлений напад веде до зайвих втрат та досить часто – до поразок.

Кожен об'єкт, на який плянується напад, повинен бути насамперед добре розвіданий. Якщо напад плянується на об'єкт у населеному пункті, треба якнайкраще ознайомитись із пляном населеного пункту, розташуванням у ньому вулиць, окремих будинків, розташуванням ворожих об'єктів. При нападі на ворожу залогу треба розвідати загальну чисельність залоги, її розміщення, а також розміщення старшин та ворожої адміністрації в різних місцях населеного пункту, озброєння ворога, порядок виконування служби вдень і вночі, склад та силу ворожого забезпечення, порядок та час зміни варт, стійок, порядок та шлях руху стеж. Якщо напад готується на об'єкт, який охороняється ворогом, необхідно докладно розвідати систему оборони ворогом об'єкту нападу: штучні та природні перешкоди, розташування вогневих засобів, систему вогню, розташування окопів, ходів сполучення, підготовку окремих будинків для оборони. Звернути увагу – дерев'яні чи муровані всі будинки, чи є віконниці на вікнах, льохи, де ворог може боронитися.

Треба уважно вивчити непомітні підходи до об'єкту нападу, можливість проходу там, звідки ворог найменше цього сподівається (річка, багно).

Необхідно врахувати можливість допомоги сусідніх ворожих залог тій залозі, на яку буде напад. Тому потрібно розвідати про сили цих залог, їх озброєння, транспортні засоби, щоб визначити час, на який вони встигнуть прибути до місця нападу, та відповідно розплянувати забезпечення нападу. Потрібно також завжди пам'ятати про необхідність провірення відомостей, здобутих розвідкою, бо серед них може бути певна частина неправдивих.

На основі здобутих відомостей розпляновується сам напад. Звичайно відділ розташовується на певній віддалі від об'єкту нападу, і тому потрібно визначити час вимаршу, час перемаршу, а також дорогу маршу, спосіб угрупування відділу під час маршу, забезпечення, умовні сигнали та знаки на час маршу. Дорога маршу повинна виключати можливість зустрічі з ворогом, а також по можливості з цивільними особами.

Повинно бути добре обмірковане місце штурмової підстави, тобто місце, де відділ зосереджується безпосередньо до нападу. Це місце повинно бути по можливості якнайближче до об'єкту нападу, але не так близько, щоб ворог міг викрити відділ під час перебування його на штурмовій підставі. Необхідно розплянувати спосіб забезпечення на штурмовій підставі.

Залежно від об'єкту нападу та сили ворога призначається сили ударного відділу, час і спосіб удару, спосіб ужиття вогневих засобів безпосередньо перед ударом і під час удару, спосіб згромаджування здобутого матеріялу і полонених, спосіб нищення матеріялу та знаряддя, що його не можна буде забрати. Визначається сила відділів, що забезпечать напад, місце служби, час, коли мають відійти від відділу, коли й куди вернутися, які мають виконати знищення, які до цього взяти знаряддя, час переведення знищень (передчасні знищення побільшують ворожу чуйність). Командир відділу визначає силу резервового відділу, передбачуване йому завдання, місце служби (звичайно на штурмовій підставі), знак початку бою резервовим відділом.

Треба добре обміркувати розпізнавчий знак та бойову кличку, щоб у замішанні бою відрізнити власні групи від ворожих. Потрібно докладно перевірити, щоб кожен учасник нападу знав усі знаки та кличку. Потрібно старанно розплянувати спосіб відірвання від ворога, хто і яким чином забезпечує це відірвання. Командир відділу, що буде робити напад, визначає перше місце збірки, яким звичайно є штурмова підстава. На першому місці збірки надається допомога раненим, упорядковується полонених, здобич тощо.

Треба передбачити друге місце збірки на випадок розпорошення відділу, а також для того, щоб долучились ті, що не встигли або не могли прибути на перше місце збірки. Друге місце збірки повинно бути всім добре знане, подалі від ворога.

Всі ці питання, з яких складається плян нападу, повинні бути добре обмірковані командиром нападаючого відділу заздалегідь і на основі цього видані відповідні розпорядження відповідним командирам. Треба твердо пам'ятати, що успіх нападу полягає в його несподіваності. Тому всю підготовку до нападу, особливо розвідку, треба вести якнайбільш потайно, непомітно для ворога, щоб цим не посилити його чуйности. Треба намагатись, щоб про підготовку нападу знало якнайменше людей.

Розплянувавши напад, давши відповідні накази та розпорядження підлеглим командирам, командир відділу повинен обов'язково перевірити, чи знають його підлеглі свої обов'язки, бо від цього в значній мірі залежить успіх нападу.

Найкраща пора для нападу – темна ніч, під час великої хуртовини, дощу тощо. Час для нападу – по 12-тій годині, коли на вороже забезпечення нападає найбільша сонливість, зменшується чуйність. Але необхідно розраховувати час нападу так, щоб за темряви можна було відірватися від ворога та непомітно зникнути. Якщо дотягне напад до ясного ранку, то це допоможе ворогові переслідувати повстанчий відділ.

До штурмової підстави відділ посувається тихо, зімкнений, з близьким забезпеченням, дотримуючись якнайсуворішої маршової дисципліни. Командир відділу йде при чоловім забезпеченні.

По досягненні штурмової підстави необхідно заховати відділ від ворожого спостерігання. Дати відділові короткий спочинок. Негайно по приході відділу треба забезпечити штурмові

підстави та вислати дальші забезпечення, якщо цього не було зроблено раніше. Добре було б доповнити на штурмовій підставі відомості розвідки, але це треба робити так, щоб не посилити чуйности ворога. Якщо розвідка в останній момент може посилити чуйність ворога, краще її залишити, обмежуючись до даних, одержаних від власної та місцевої розвідки, коли така є.

Якщо плянується взяття здобичі, зі штурмової підстави нав'язуються зв'язки з валкою. Валку треба організувати та підтягнути до місця нападу в останній момент, бо передчасне її прибуття легко може викрити підготовлений напад. Якщо наступили якісь зміни в передбачуванім пляні в зв'язку з доповненням розвідування, на штурмовій підставі даються кінцеві розпорядження. На штурмовій підставі намагатися робити якнайменше шуму та руху, бо це може посилити чуйність ворога і врешті викрити плянований напад. Від штурмової підстави до об'єкту нападу відділ просувається якнайобережніше, у формі обережного підкрадання, в випадку необхідности підповзаючи до об'єкту нападу по-кошачому, без найменшого шелесту.

В цей час, безпосередньо перед самим нападом, спеціяльно підібраною та заправленою групою знищується вороже забезпечення по можливості без галасу і пострілів.

Сам безпосередній напад повинен бути раптовий, несподіваний для ворога, без крику, з застосуванням всіх можливих засобів боротьби в даних конкретних обставинах. Гранати добре застосовувати на вороже скупчення (кидати до приміщень та інших забудувань). Під час боротьби ворожі скоростріли, які добре видні по вогні, знищувати бічним рукопашним ударом, гранатою чи вогнем власної зброї. На протязі всього бою не розпорошувати відділу, а втримувати зімкненість ударної групи.

Якщо напад робиться на будинок, в якому міститься ворожа залога, можна його підпалити, щоб цим освітити ворога та осліпити його вночі. Коли ж напад робиться на декілька будинків або на цілий населений пункт, то забудувань на початку дії не підпалювати, бо темрява сприяє нападові. Можна це зробити на закінчення дії, по розбитті ворога, якщо немає небезпеки вогневого переслідування ворога. Освітлювання буде корисне при збірці полонених і здобичі.

Під час нападу командир відділу може вжити резерв для такої мети, як зміцнення зусиль ударного відділу, щоб погли-

бити успіх; до служби забезпечення нападу, якщо з якогось напряму є загроза безпосередньо перед боєм і під час бою; до помічних дій при збиранні полонених і здобичі; до забезпечення відвороту відділу по переведенім нападі. Знаряддя й матеріяли, які не можна забрати, знищується.

Здобутий матеріял та полонені збираються в певному пункті. Полонених можна обтяжити здобутими матеріялами, наказавши їм зняти верхній одяг, щоб у темряві можна було їх відрізнити. При нападі на ворожі об'єкти в містах необхідно дотримуватись таких додаткових засад. Не залежно від забезпечень, виставлених у напрямі загрожень, завжди застосовувати безпосередні забезпечення місця дії. Резервовий відділ тримати недалеко місця нападу з готовістю вжити його в спеціяльно загрозливім напрямі. Необхідно забезпечити дорогу відвороту, залишаючи при вході до міста сильну стежу з завданням здержати це місце до приходу власного відділу.

Якщо сили відділу ще дозволяють, застосувати демонстрування в іншім місці, щоб зв'язати там ворога і відвернути увагу від місця головного зусилля. При ударі на касарні забезпечити вогнем всі входи та вікна. Якщо є брак сил для рівночасного удару на всі касарняні забудування, то треба намагатися не роздрібнюватись, а вдарити цілістю на головний будинок, ізолюючись від решти будинків вогневим забезпеченням. Коли напад плянується на довший час, то місце нападу треба ізолювати штучним загородженням (барикади з возів, парканів і т.п.). Ізоляція барикадами буде необхідна навіть при короткій дії, якщо ворог має панцеровози. Необхідно пам'ятати про знищення світлових та телефонічних дротів, а якщо маємо відповідні сили, то знищити електровню та телефонічну централю.

Якщо метою нападу є здобуття матеріялів, то треба дбайливо опрацювати справу перевозових засобів, які треба тримати подалі в час першого удару і підтягати партіями, коли матеріял буде вже готовий до навантаження. На випадок ужиття здобутих авт, приготувати заздалегідь власних шоферів або стероризувати ворожих. Відбитих полонених та в'язнів, звичайно схильних до паніки в такого роду діях, держати скупчено під конвоєм аж до прибуття в безпечне місце. Частину відбитих в'язнів можна озброїти здобутою зброєю, призначаючи їм енергійного командира. Для хворих передбачити перевозові засоби та харч, який треба видати на другому місці збірки.

Відірвання від ворога на випадок потреби попередити кількаразовим знаком "кінець дії!" Якщо ворога в цілості не побито, а лише його частина охоплена місцем нападу, то відірвання необхідно попередити сильним крісовим та скорострільним вогнем і гранатами.

При відступі відходить спочатку переднє забезпечення, потім ранені, здобич, полонені під конвоєм, основний відділ, заднє забезпечення.

На першім місці збірки відділ упорядковується, перевіряється зброя, амуніція, після чого відділ відмаршовує на друге місце збірки. Тут, відповідно забезпечившись, дається короткий відпочинок та вичикується на спізнених.

Поручник Б - а

З творчости українських повстанців

ВІТАЙ, СУВОРИЙ, ГОРДИЙ ЛІС

Вітай, суворий, гордий ліс Холодний кріс – найкращий брат,
В зеленій, свіжій тіні! Колиба – мов коханка.
Чи мріяв ти, як буйно ріс, [я]к помста з Дону до Карпат
Служити Україні? Чатує партизанка.

Ввесь чар узлісь, горбів, яруг Орли-повстанці! Хай ваш хід
Віддав для України... Народні сушить сльози!...
Повстанцям ти – як вірний друг [х]ай сіє жах на Захід, Схід,
Рідніший від родини. Ворожу кров морозить.

Виховуй вольности творців, [в]ітай, хвилястий, буйний ліс
Завзяте покоління. В зеленій, свіжій тіні!
Дай м'язам тугість конарів, [я]ку ж ти послугу приніс,
Дай жилам міць коріння. На Славу Україні!

Ігор Бутинюк

РІЙ ПОБРАТИМІВ

(Оповідання)

"Подружились – як Степ з Вітром!" – така приповідка кружляє по відділах УПА-Північ.

Вітер і Степ – два стрільці – незабутні побратими. Степ – сирота, з-під Новоукраїнки. Вже десять років тому, як його

батька замучили в тюрмі енкаведисти, а мати з горя померла на колгоспній роботі. Був він колгоспним пастухом, а як прийшли німці і почали ловлю людей, залишив рідне село, пройшов широкі степи України й подався на Волинь, де саме творились перші українські повстанчі загони. До одного з них пристав наш Степ і там зустрівся він з Вітром. А В[і]тер прийшов сюди зі школи. Не зазнав ще гіркої долі, тим-то він безжурний, веселий. Розважував задуманого й сумовитого Степа. Полюбили вони один одного, й обидва стали нерозлучними приятелями. Сплять під одним покривалом: Степ свого не має. Діляться останнім, особливо пиріжками, що Вітрові часом присилає його мати. Степові – нема кому їх присилати... Вітер учив Степа, оповідав йому про наше славне минуле. Степ, мов зачарований, прислухався до оповідань Вітра і ще більше задумувався. Слухаючи якось Вітрового оповідання про козацьке побратимство, спитався: "А чому тепер нема між нами таких побратимів?" Вітер відповів: "Є, Степе, хоч так не називають себе, ось хоч би ми – я з тобою". – "А чому не називають? Як є, то так і повинні називати!" – "Ну, що ж, можна називати, побратиме Степе!" – пробував зажартувати собі Вітер. Але Степ не жартував. І відтоді він не звав інакше Вітра, як тільки – побратим Вітер. І гордився своїм побратимством перед усім відділом і обдаровував свого побратима ще більшою приязню.

В одному гарячому бою з гітлерівськими хижаками, перескакуючи з-за куща під близьке дерево, Вітер якось дивно спіткнувся і впав. Степ хильцем підповз до нього: "Побратиме Вітре! Що з тобою?" Але Вітер не відзивався ... "Невже"... не хотів повірити Степ. Вхопив Вітра, як малу дитину, на руки, відніс у безпечне місце, благав друзів рятувати побратима. Переконували друзі, що Вітра ніхто вже не врятує... Відвіз до матері Степ Вітра – спільно поховали сина й побратима. Степ поклявся над Вітровою могилою помститись над ворогами за смерть свого побратима. Вітрова мати, знаючи сердечну відданість Степа своєму синові, назвала його, сироту, своїм сином.

Пиріжків, що їх тепер присилала Степові його прибрана мати, він не їв. Ділив рівно надвоє і, роздаючи одну половину друзям, казав: "Це Вітрова частина! Його нема – з'їжте ви", а роздаючи решту, кінчав: – "Це моя половина... Але без Вітра Степ не буде їсти!"...

Тужив Степ за Вітром і старався у всьому його заступати. Він і в бою висувався завжди, як колись Вітер, на перше місце... За це й доручили під його команду Вітрів рій. Приклад ройового поривав до бою повстанців.

Рій Вітра – Степа страшний для всіх ворогів України. Так само нещадно б'є він тепер сталінських загарбників, як бив колись гітлерівських.

– "Така сама зараза! – каже про большевиків Степ. – Вивезли нашу матір..." А стрільці знають, що Степ говорить про рідну Вітрову і свою прибрану матір.

І всі стрільці в рою, за прикладом Вітра – Степа, завели вже побратимство між собою. І так створився "Рій побратимів". Він у сотні найкращий. І найкращий в боях. Таким робить його дух справжнього побратимства, що веде їх усіх за одного, а кожного за всіх.

С. Марунич

Б'ЄМО ЗАГАРБНИКІВ

(З дій Української Повстанчої Армії)

28.VII.44. у Бистриці (Дрогобицька обл.) сотня УПА під командуванням хорунжого Р. звела з німцями бій, у якому впало біля 150 гітлерівців. Здобуто 35 підвід зброї, амуніції, одягу і харчів.

6.VIII.44. ця сама сотня УПА звела бій з німцями у Ясінці Масьовій (Турчанщина), де бито 15 і взято в полон 120 німецьких вояків, здобуваючи при тому 20 кулеметів, багато амуніції і 40 підвід з одягом, харчами та іншим військовим майном.

9-11.VIII.44. коло с.Головська (Дрогобицька обл.) ця сама сотня у боях з більшовицькою групою в силі куреня знищила кількадесят сталінських прислужників.

У серпні 1944 р. один з відділів УПА на Підкарпатті звів 3-годинний бій з 2000-ною большевицькою групою. Окупанти втратили 30 вбитими(в тому числі одного майора й одного лейтенанта) і мали 7 підвід ранених. У цьому бою справжній героїзм виявив сл.п. друг Заєць із СУЗ, що кілька разів поривав свій рій до рукопашного бою, поки не впав від ворожої кулі з окликом: "Друзі! Вперед! За Україну!"

В середині серпня 1944 р. відділ УПА під командуванням Х. звів бій з енкаведистами у Стінці, коло Колодівки. Ворог втратив коло пів сотні вбитими.

13.VIII.44. біля с.Сердиці (Городеччина) один самооборонний відділ зробив засідку на енкаведистів, підмінувавши дорогу, якою вони їхали тероризувати наші села. Міна вибухла, знищила авто й поранила кількох сталінських посіпак.

13.VIII.44. в с.Тучапи (Городеччина) в бою з 50 енкаведистами відділ УПА знищив 8 нелюдів, між ними одного підполковника, одного майора, двох лейтенантів і одного сержанта нквд.

17.VIII.44. два енкаведисти провадили до Комарна (Городеччина) 20 арештованих українців. Один озброєний селянин, зустрівши їх, убив одного конвоїра і звільнив усіх арештованих.

16-18.VIII.44. відділ УПА під командуванням Г. відбив від большовицьких посіпак до 250 арештованих українців.

19.VIII.44. після одногодинного бою самооборонний відділ заволодів в'язницею у Комарні (Городеччина) і визволив 25 в'язнів.

21.VIII.44. 27 енкаведистів провадили арештованих українських селян. У засідці самооборонного відділу біля с.Піски (Щиреччина) знищено міною авто, вбито всіх конвоїрів і звільнено арештованих.

28.VIII.44. біля с.Дідилова (Сокальщина) відділ С. звів бій з енкаведистами. Ворог втратив кількадесят вбитими.

28.VIII.44. біля с.Соколє (Сокальщина) між куренем большевицьких окупантів і нашою самообороною разом з відділом під командуванням Л. пройшов 6-годинний бій, в якому ворог втратив 25 вбитими та багато раненими.

1-5.VIII.44. в лісі біля с.Бараніх Переток (Сокальщина) бився з большевиками відділ УПА під командуванням Ю. Згинуло там кількадесят сталінських посіпак.

2.IX.44. відділ УПА під командуванням Р. бився з большевиками коло Войнилова. Убито кільканадцять большевицьких погромників і відбито біля 100 арештованих українців.

2.IX.44. біля с.Рекшин і Стриганці (Бережанщина) в бою самооборони з червоними катами вбито їх 20 і кількох ранено.

7.IX.44. відділ УПА під командуванням Г. зліквідував 11 енкаведистів, між ними 9 старшин.

9.IX.44. біля с. Стоки (Бібреччина) відділ УПА під командуванням Г. звів два бої з великими відділами енкаведистської наволочі, підтримуваної артилерією і танками. Вбито там до 300 нелюдів, між ними 12 старшин.

12.IX.44. відділ УПА під командуванням Р. зробив наскок на м.Лисець і м.Богородчани (коло Станиславова), де була

залога з 1300 большевиків. Убито коло 170 сталінських посіпак, знищено будинок воєнкомату й інші урядові будинки.

15.IX.44. відбувся великий бій біля с.Київ (Сокальщина), в якому червоні окупанти втратили коло 80 вбитими та понад 100 раненими.

15.IX.44. відділи УПА під командуванням Б. і К. витримали цілоденний бій з переважаючими силами сталінських погромників, які втратили в бою одного полковника, 18 старшин і коло 80 рядових.

18.IX.44. транспорт арештованих українців під конвоєм 30 енкаведистів на шляху Лопатин – Радехів попав на засідку самооборони. Конвоїри в паніці втекли, залишаючи кілька вбитих, серед них 2 лейтенантів. Арештованих звільнено.

19.IX.44. біля Урманя і Вульки (Бережанщина) відділи УПА під командуванням О. і Б. в бою з трьома сотнями большевиків і їх польських наймитів вбили понад 100 ворогів, здобуваючи 3 міномети, багато зброї й амуніції.

19.IX.44. один відділ УПА біля села Молодьків (Надвірнянщина) зробив засідку на енкаведистів, які їхали тероризувати наші села. Вбито 3 і ранено 2 сталінських нелюдів, здобуто 2 автомати, 2 кріси і кількадесят гранат.

У другій половині вересня 1944 р. большевики, вертаючись з облави на с. Гостів (Товмаччина), попали на нашу засідку. Ворог втратив 3 авта та коло 30 вбитими й раненими, між ними 1 майор і 1 лейтенант.

21.IX.44. біля с.Букавини (Ходорівщина) 25 енкаведистів і їхніх польських вислужників, переїжджаючи на трьох підводах, зустрілися з нашим розвідувачем Вербою. З револьвера Верба вбив начальника нквд і майора та ранив ще двох большевиків. Під рясним ворожим обстрілом стрілець Верба віддалився і виконав своє розвідче завдання.

23.IX.44. біля с.Трійця (Сокальщина) самооборонний відділ звів 3-годинний бій з 1000-ним загоном большевиків, які втратили чимало вбитими і раненими. Вбитих вивезли вони 9 підводами, а ранених – кількома авто.

23.IX.44. в с.Дібринів (Рогатинщина) відділ С. звів бій з одною сотнею большевиків. Ворог втратив коло 50 вбитими (між ними старший лейтенант рогатинського нквд) і кількадесят раненими. Здобуто 3 кулемети, 3 "фінки" і 21 кріс.

24.IX.44. сотня УПА під командуванням Ш. разом з самооборонним відділом в силі сотні цілий день вели бій з больше-

виками в Олеші (над Дністром), витримуючи 14 атак. Ворог втратив 1 майора, 1 капітана, 1 старшого лейтенанта і понад 120 рядових погромників.

27.IX.44. біля Боложенова (Золочівщина) відділ УПА знищив 15 большевиків.

29.IX.44. в засідці на 17 енкаведистів між сс. Гутнисько – Щирець (Городеччина) вбито 11 і знищено 1 авто.

30.IX.44. біля сс. Унів і Пнятин (Перемишлянщина) 700 большевиків у 26 атаках напали на відділ УПА; окупанти втратили 3 танки, коло 170 вбитими (в тому числі підполковника і 7 лейтенантів) та до 120 раненими.

ОГЛЯД ВОЄННИХ ПОДІЙ

СХІДНИЙ ФРОНТ. В жовтні бойові дії совєтських армій мали за мету зламати нім. фронт на його північному і південному крилі, а вслід за цим проломити й розбити цілий центральний відтинок фронту від Варшави аж по кордон Мадярщини. Великий большевицький наступ на Східну Прусію від 15-31 жовтня позначився велетенськими боями артилерії і панцерної зброї. Безперервним барабанним вогнем і безліччю танків намагалися большевики прорвати нім.фронт між Гумбіненом і Гольдапом в напрямі на Кенігсберг, розтинаючи Східну Прусію на дві частини. Нім. оборонна лінія, зміцнена протитанковою смугою ген.Гудеріяна, та масове вжиття артилерії і "панцерфавстів" розбили всі большевицькі спроби прориву, знищили при цьому 1100 танків і розбили 35 наступаючих большевицьких дивізій. Нім. пляцдарм біля Лібави (в Курляндії) поважно загрожує большевицькому запіллю, зокрема тиловим шляхам в Литві, і припиняє у великій мірі наступ на Східну Прусію. Оточені на цьому терені 30 нім. дивізій розбили вже третій великий большевицький наступ.

Рівночасно з великим наступом на Прусію почався концентричний наступ з півночі, півдня і сходу на Мадярщину. В початкових боях зазнали большевики під Дебречином великих втрат: були розбиті головні сили 27-ої піхотної та 6-ої танкової армій. З огляду на велике дезертирство мадярських частин, нім. командування відсунуло свої оперативні сили поза р. Тису і оперло оборону на Дунаю і рівнинній Пушті на схід від Будапешта. На цій рівнині прийшло до великих танкових боїв, де

большевики за всяку ціну намагалися фронтальним наступом здобути Будапешт. Притягнені нім. резерви та свіжі танкові дивізії затримали цей наступ. Це заставило большевиків розпочати нові спроби прориву з півночі і півдня.

За винятком Мадярщини, на цілому фронті спокійно. Закордонні звідомлення з Берліна і Лондона вказують на гарячкові большевицькі приготування до нового зимового наступу.

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ. На цілому західному фонті генеральний наступ амер. і брит. армій на кордони Німеччини. Головним осередком боїв є р-н м. Аахена та р-н Меца. Біля Аахена 3 союзницькі армії при масовій підтримці летунства, танків і артилерії просунулись кільканадцять км на схід на відтинку Ешвайлер – Дюрен. Масові американські наступи натрапляють на запеклий нім. опір, так що на цьому терені доходить до нечуваних в історії боїв. З обох боків беруть участь тисячі танків, літаків і артилерії. В р-ні Гайленкірхена нім. танкові дивізії перейшли до протинаступу. До кульмінаційної точки боїв ще не дійшло. Нім. резерви на цьому відтинку начислюють до 10 танкових дивізій.

В Лотарінгії 3 амер. армії намагалися танковими клинами з півночі й півдня охопити Мец і замкнути на цьому відтинку нім. сили. Маневр цей не вдався, а нім. війська, залишивши в Меці військову залогу, відступають на схід на лінію р. Саари. В Ельзасі 1-ша французька армія, здобувши Бельфор і Мільгавзен, просувається вздовж Райну на північ. На думку англійських військових фахівців, до вирішальних боїв прийде на терені на захід від Райну. Сконцентровані там головні нім. сили боронитимуть за всяку ціну вугільний і промисловий [Р]урський басейн. Нім. знавці підкреслюють, що треба витримати цей переходовий час, в якому союзники мають ще перевагу в повітрі.

ПІВДЕННИЙ ФРОНТ. В порівнянні з бойовими діями на Сході і Заході південний фронт має другорядне значення. Союзники намагаються в'язати якнайбільше нім. дивізій, а німці не хочуть допустити союзників до багатої і промислово розвиненої північної Італії. Крім цього, німці хочуть дати військову і політичну підтримку Муссоліні. Бої, що проходять в р-ні Болонії і Равенни, з огляду на терен мають часто гірський характер.

ДАЛЕКОСХІДНИЙ ФРОНТ. В Південному Китаю головний удар японського наступу спрямований проти морських

портів і амер. летунських баз. Здобутий недавно порт Фу-Чав є одним з останніх портів, яким користувався Чан-Кай-Ші. Дві найбільші амер. летунські бази в Квай-Лін і Чію-Чав знаходяться в японських руках. Опираючись на Лію-Чав, провадить 300-тисячна японська армія подвійний наступ: на південний захід в напрямі на Тайпінт, щоб сполучитися з Індокитаєм, і на північний захід в напрямі на Квеянг, щоб проломити останні оборонні лінії чунцінського Китаю.

Для підтримання зв'язку з Чан-Кай-Ші брит. війська розпочали наступ на Бірму, щоб оволодіти мандаляйською дорогою вздовж р. Іраваді. Головні бої проходять в р-ні Бамо. Останні брит. звідомлення вказують, що японці готують великий наступ на Індію.

На Філіпінах головні бої проходять на острові Лейт, де 40-тисячна японська армія змагається з 7-ма амер. дивізіями.

ПОВІТРЯНА ВІЙНА. У зв'язку з великим наступом союзників посилилися і повітряні бомбардування Німеччини. Тисячі літаків бомбардують безперервно комунікаційні шляхи та заводи синтетичної бензини. До бойових дій ввели союзники низку нових літаків, як "Ланкастери", бомбовики, що везуть 6-тоннові бомби, "Тайфуни", бойові літаки до наземних фронтових атак, врешті легкі бомбовики "Москіто" і нові винищувальні літаки з ракетним мотором. Німці зброєю "фав-1" і "фав-2" бомбардують безперервно Лондон, Південну Англію та бельгійські міста (Антверпен, Брюссель). "Фав-2" – це гарматень-торпеда, 16 метрів завдовжки, містить 1000 кг вибухового матеріялу. В оборонних повітряних боях на західному фронті ввели німці новий тип винищувального літака з ракетним мотором.

ВІЙНА НА МОРЯХ. У зв'язку з амер. висадкою на острові Лейт прийшло до запеклих повітряно-морських боїв, в яких брала участь майже вся амер. і японська флоти. В найбільшій морсько-повітряній битві втратили американці 19 літаконосів, 2 лінкори, 18 крейсерів, 35 винищувачів і 1000 літаків. Пошкоджено біля 130 інших амер. воєнних кораблів. Японія втратила 230 воєнних кораблів, в тому числі велику кількість літаконосів і крейсерів.

З МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

ФРОНТ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ

Боротьба поневолених народів із московсько-большевицьким імеріялізмом зростає з кожним днем. У Фінляндії, на знак протесту проти розпуску фінського корпусу охорони, вбито високого большевицького урядовця, що викликало в цілому краю масові арешти і розстріли.

Політична еміграція Естонії, Литви і Латвії веде на терені Швеції широку політичну діяльність, видаючи низку часописів і інформацій протибольшевицького характеру.

Підпільні організації в Польщі виконали низку вбивств прихильників Москви, що викликало одвертий конфлікт між лондонським польським урядом і люблинським комітетом. Польська Армія Крайова старається не допустити до переведення земельної реформи, стріляючи тих, що стали на службу сов. владі.

В Румунії ростуть впливи національної організації Залізна Гвардія навіть між найвищими державними урядовцями. Новий комуністичний уряд розпочав чистки адміністративного апарату та масове арештування членів Залізної Гвардії. В місті Констанца дійшло до кривавих сутичок поміж румунськими і большевицькими військами.

В Югославії організація Четніків, якою керує ген. Михайлович , виконала замах на Тіта, поранивши його. На залізницях і комунікаційних шляхах зростають саботажі.

АНГЛО-БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВЗАЄМИНИ

Політичні розбіжності поважно загрожують існуванню і тривалості англо-большевицького союзу. Безнастанні політичні поїздки Черчіля, низка договорів , проклямацій і заяв вказують на політичне напруження, яке існує між союзниками. Головне питання, яке тривожить союзників, – це не виграш війни з Німеччиною, а питання згоди між союзниками по війні. В промовах Черчіля, Ідена, Сталіна підкреслюється необхідність згоди як передумови існування союзу, а разом з тим і миру в Європі. Формування блоку західно-европейських держав під керівництвом Англії викликує в Москві гостру

реакцію. Деякі британські часописи одверто стверджують, що блок Англії, Франції, Данії, Бельгії, Норвегії спрямований проти Сов. Союзу. На думку британських політичних чинників, поділ Европи на два блоки (англійський і большевицький) є найбільшою небезпекою для існування англо-большевицького союзу.

ПОЛІТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ БЛИЗЬКОГО СХОДУ

Вбивство британського резидента на Близькому Сході і протибольшевицька політика Ірану висунули питання Ливану на обрій міжнародних подій. Британський уряд оголосив низку репресій проти таємних жидівських організацій в Палестині, зокрема проти підпільної жидівської організації "Штерн", що має виразне комуністичне зафарблення.

АМЕРИКАНСЬКА ПОЛІТИКА

В сучасній імперіялістичній війні політика США цілковито змінилася. Відкидаючи традиційну політику невстрявання в европейські питання (ізоляціоністи), висунув президент Рузвельт новий політичний напрямок. Сучасна війна має створити з Америки імперію, в склад якої входили б: частини французьких колоній, поодинокі морські бази, відступлені Англією, Китай, морські володіння Японії, а під безпосереднім політичним наглядом мали б стояти Канада і Австралія.

Воєнна і торговельна флота США тепер уже більша від усіх флот світу, взятих разом. Це дає підстави Америці думати про панування над морями.

ПОЛІТИЧНА КРИЗА В КИТАЮ

Політичне та військове положення Чан-Кай-Ші стає з кожним днем важче. Американська допомога зменшилась з 400 тисяч тонн до 25 тисяч тонн воєнного матеріялу місячно. До того ж шеф штабу американських військ ген. Стілвел озброював цею зброєю китайських комуністів. На жадання Чан-Кай-Ші відкликано ген. Стілвела, а також американського посла в Китаю з їх становищ. Японські інформації подають, що в зв'язку з успіхами японського наступу в Китаю Чан-Кай-Ші переносить свою столицю з Чунцінгу дальше на північ.

МИ НЕ САМОТНІ В СВОЇЙ БОРОТЬБІ

На фронті боротьби поневолених народів з імперіялістами

Як подає німецьке радіо, внаслідок насильного викачування податків большевицькою владою, на Кавказі виникли заворушення, які набирають щораз грізнішого характеру.

Хорватське інформбюро повідомляє, що в західній Болгарії розгорілася протибольшевицька партизанська боротьба. Виконано ряд замахів і саботажів. Висаджено міст на Струмі і зруйновано залізниці.

В Сербії тривають протибольшевицькі дії сербських національних загонів Четнікі, якими командує ген. Михайлов[и]ч. За останніми радіоповідомленнями з Братіслави, Четнікі виконали в Білгороді замах на сталінського "маршала" Броша Тіто, якого ранено. На одній залізниці в районі Білгороду висадили вони в повітря два совєтські військові поїзди. Між жертвами є один визначний совєтський генерал. Протибольшевицькі настрої зростають уже і серед сербських партизанів, яких змобілізував Тіто.

В Істрії і Словенії з кожним днем зростає кількість протибольшевицьких партизанських груп.

Протибольшевицькі настрої в Румунії набирають збройного вияву. Румунські повстанчі загони діють в горах Фагаращ, Вулканських, в Семигороді, в околиці Серета – Чукулуй, в Тарашанах над Серетом, в Молдавії – в лісах Герлев, Герца, Нятра, Нямц та інших місцях. У пристані Ринь тривав кількагодинний бій між большевиками і населенням міста.

До наших читачів

Бажаючи удержувати якнайтісніший зв'язок з нашими читачами, запрошуємо усіх дд. бійців, командирів і політвиховників відділів УПА до співробітництва в нашому журналі. Просимо слати нам: 1) Короткі описи всіх боїв, в яких брав участь Ваш відділ, з точними і провіреними про них даними (дата, місцевість, кількість учасників, втрати з обох сторін і т.п.). 2) Докладніші описи замітніших боїв у викладі їх учасників. 3) Життєписи впавших друзів-героїв. 4) Фотографії з

повстанського життя. 5) Тексти знаних Вам повстанських і революційних пісень. 6) Повстанські жарти, дотепи й гумористичні оповідання. 7) Різні віршовані твори. 8) Статті на фахові військові теми з особливим уваженням умов партизанської війни. Все надіслане нам будемо використовувати в нашому журналі чи в інших виданнях. Невикористаний матеріял переховаємо для використання у майбутньому.

ПОВСТАНСЬКІ ШПИЛЬКИ

Чим ближче до Кремля, тим більша брехня

Передруковуємо надіслані нам цікаві большевицькі військові документи:

Донесення

1. До штабу 27 Внутр. Укр. Фронту

Частинами 725 полку внутр. військ нквд зайнято без бою, залишені атрядами бандеровського атамана Будяка, лісок біля с.Хвалькувате і насел. пункт Побрехеньки (250 хат). На місці бою ворог залишив багато (вистріляної) амуніції, понад 15 вбитих і багато більше як 2 ранених, яких у невідомій кількості забрав зі собою. Наші втрати – лише кількасот осіб. У внутрішніх боях з бандеровцями в Побрехеньках особливо відзначився гвардії ст. лейт. Насільніков, якого слід нагородити медаллю "За відвагу".

Містечко Брехунці, 21.IX.44 р.

Полковник військ нквд (–) *Лжецов*

Донесення

II. Верховному Командуванню внутр.Військ нквд

На середньому відтинку 27 Внутр.Укр. Фронту війська пол. Лжецова, після запеклого бою з переважаючими силами бандеровського атамана Будяка, зайняли великий ліс у р-ні Хвалькуватого і 15 нас. пунктів в р-ні Побрехеньки. Ворог відступив, залишаючи великі склади зброї й амуніції. Вбито коло 150, ранено біля 110 ворожих бійців. Наші втрати – всього кількадесят осіб. Полковника Лжецова подаю до нагороди медаллю "За хоробрість".

М. Великі Брехні, 22.IX.44 р.

Командуючий 27 Внутр. Укр. Фронтом
ген. *Вріпобольше*

III. Командуючому 27 Внутр. Укр. Фронтом ген. Вріпобольше

Наші внутрішні війська в героїчному наступі заволоділи сильно укріпленими позиціями великих відділів головного бандеровского атамана Будяка у величезних Хвалькуватівських лісах і зайняли 150 нас. пунктів з райцентром Побрехеньки. В тяжких боях втратив ворог понад 1500 вбитими і більше як 1100 раненими. Наказую: військам ген. Вріпобольше присвоїти назву Хвалькуватих і Побрехеньківських. Командуючому фронтом ген. Вріпобольше присвоїти звання Героя Брехвянського Союзу. На знак перемоги над внутрішнім ворогом наша батьківщина віддасть салют із 224 гармат по 224 українських селах. Слава нашим Хвалькуватим і Побрехеньківським військам!

Москва, Кремль, 23.IX.44 р.

Маршал Брехвянського Союзу *Й. Вралін*

З оригіналом згідно, повстанець – ройовий Будяк.

ВИВЧАЙМО МИСТЕЦТВО ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ

Бойовий правильник піхоти
III-VII, з друкарні Української Повстанчої Армії , 16, стор.49-112, Київ – Львів, 1944

Це вже друга книжечка під тим самим заголовком. Вона є продовженням першої і розглядає бойові дії рою. Рій – це первинний (найнижчий) підвідділ піхоти й інших допоміжних їй родів зброї. Першу половину книжечки займає розділ III. Стрілецький рій з такими підрозділами: 1) Загальне положення, 2) Стрілецький рій у наступальному бою, 3) Стрілецький рій в обороні, 4) Стрілецький рій на ро[з]відуванні, 5) Стрілецький рій у маршовому забезпеченні, 6) Стрілецький рій у бойовім забезпеченні в наступальному бою і 7) Стрілецький рій на чаті. Другу половину книжечки займають рої допоміжних піхоті родів зброї, а саме: IV. Рій автоматників V. Кулеметний рій VI. Рій протитанкових крісів і VII. Окрема гармата. Крім "Загального положення" на вступі кожного розділу, з'ясовано завдання згаданих роїв передовсім в наступальному бою та в обороні. В кінці книжечки поміщені два

Додатки: 4) Письмові документи (польова книжка) та 5) Сигнали й умовні знаки для зв'язку.

Зовнішнє оформлення й технічне виконання цієї книжечки таке ж чепурне, як і першої.

ЗМІСТ ЦЬОГО ЧИСЛА:

З друкарні
Української Повстанчої Армії

"Povstanets'" ("Insurgent"), no.1(2), January 1945

Nine articles, one tale, one poem and a page of humour are published in the second issue.

The first article of the issue is titled "Independent And United Nationality of Ukraine". The article is sighned by the initials M.K. The overview of the Ukrainian people's struggle for the united, independent State, from the creation of the Tsentral'na Rada in March 1917 to the annoncement of the Act of Reunification of UNR with ZUNR in January 22, 1919 is given in the article.

The second article is also sighned by M.K. It is titled "Ukrainian Phermopiles - Everlasting Glory of Kruty" and is dedicated to the 27 Anniversary of the feat of arms of young Ukrainians in the battle near Kruty.

The author of the third article (S.Vol.) - "For Honour And Life!" - appeals to the Ukrainians to the struggle against Hitler and Moscow Bolshevik invaders.

The issue is continued by the article written by a lieutenant "B-a" entitled "The Attack of Insurgent Detachment On the Enemy Object". The tactics of the insurgent detachment during the attack on the enemy's objects are explained in it.

Igor Butynjuk's poem - "Greet Me, Proud Forest" - is published under the rubric "From the Creative Activity of the Ukrainian Insurgents".

S.Marunych tells about the unforgettable friendship of two stril'tsi (Viter and Step) from one of the UPA-Pivnich detachment. His story is titled "The Unit of Fraternity".

The next material - "We're Defeating the Invaders (From the Operations of the UPA)" - gives information about the armed operations of the UPA detachments in July through September 1944. It is focused primarily on the battles against the Germans in Bystrytsja (Drogobych oblast) and in Jasinka Masjova (Turchany region); about 170 German soldiers were killed and 120 were wounded. Information about the insurgents' battles against the NKVD troops in Horodok, Schyre, Sokal', Berezhany, Rohatyn, Zolochiv and other regions is given.

The article entitled "Overview of Front Actions" contains analysis of the World War II front actions. The article is devided into six sections: "Eastern Front", "Western Front", "Southern Front", "Far Eastern Front", "Aerial War", "The War On the Seas".

The next article - "From International Political Developments" - is also devided into five sections. The first section gives information about the struggle against Bolsheviks and their supporters in Finland, Lithuania, Latvia, Estonia, Poland, Romania and the Yugoslavia. Titles of other sections are the following: "Anglo-Bolsheviks Relations", "Political Importance of the Far East", "Political Crisis in China".

The article entitled "On the Front of the Enslaved Peoples' Struggle Against Imperialists" is published under the rubric "We're Not Alone In Our Struggle". The article deals with anti- Bolshevik disturbances in the Caucasus, anti-Bolshevik guerrilla struggle in Bulgaria, anti-Bolshevik activities of the Serbian National detachments and the insurgent detachments in Slovenia and Romania.

Like in the first issue, the appeal "To Our Readers" is also published; the editorial staff asks the insurgents to send information on the armed operations, stril'tsi-heroes, and photos of the insurgent's day-to-day activities, texts of the revolutionary songs, insurgent's jokes etc.

Humour is published under the rubric "Insurgents' Jokes".

"Let's Learn the Combat Art" is the final material of the issue. It is an annotation of the second book (parts III and VII) of "Infantry Field Manual".

Слава Україні! Героям слава! *Воля народам! Воля людині!*

ПОВСТАНЕЦЬ

Рік II Лютий 1945 р. Ч.3

Видає Українська Повстанча Армія

НА ДОПОМОГУ РІДНИМ ЗЕМЛЯМ

(Заклик УГВР за кордоном)

Українська Головна Визвольна Рада, що створилася в Україні в середині 1944 року, зараз же видала свій перший УНІВЕРСАЛ, в якому, виявивши своє ідейно-національне й суспільно-політичне обличчя та перейнявши на себе керівництво всією визвольною боротьбою за створення Української Самостійної Соборної Держави, закликає Український Народ:

"СТАВАЙ ДО БОРОТЬБИ ЗА СВОЮ ВОЛЮ І ЗА СВОЮ ДЕРЖАВУ, ЄДНАЙСЬ У СВОЇЙ БОРОТЬБІ, КРІПИСЬ У СВОЇЙ ВІРІ".

І зараз же Українська Головна Визвольна Рада створила єдине українське політичне представництво за кордоном, щоб для цієї боротьби на рідних землях об'єднати всіх українців і на чужині та репрезентувати політичну волю всього українства перед зовнішнім світом.

А треба пам'ятати, що поза межами суцільно-етнографічної української території живе тепер яких п'ять мільйонів українців: з того біля півтора мільйона в заокеанських країнах Америки, а решта в Західній Европі, з того в самій тільки Німеччині понад три мільйони насильно вивезених на роботи та воєнно-полонених українців.

І ось, Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради, звернувшись Універсалом до всіх українців на цілому світі, у вересні 1944 р. видало ще окрему Відозву

"до всіх насильно вивезених з України земляків наших та тих, що були змушені покидати свої рідні землі".

Ствердивши, що німецько-гітлерівські та московсько-сталінські імперіялізми виснажились уже в цій війні та що проти них створився великий визвольно-революційний фронт поневолених народів, ця ВІДОЗВА відмічає, що

"На Сході перед у цій святій боротьбі веде український народ. Сотні тисяч його вірних синів і дочок – наших братів і сестер з фанатизмом і самопожертвою героїв одчайдушно борються проти імперіялістичних загарбників, зразково об'єднані в дисципліновану й ідейно-могутню Українську Повстанчу Армію (УПА). Вони борються під революційними прапорами за свою суверенну, справді вільну і ні від кого не залежну Українську Державу".

Сповістивши про створення Української Головної Визвольної Ради (УГВР), що керує всією революційно-визвольною боротьбою на Україні, Відозва далі каже:

"На цей шлях боротьби вступив увесь український народ. На всіх українських землях, від Кавказу до Карпат, від Прип'яті до Чорного моря, йде сьогодні завзята боротьба українського народу проти сталінсько-большевицьких загарбників, що знову поневолюють Україну. На сталінські намагання знищити нас як націю український народ відповів активною збройною боротьбою проти окупанта. В цій боротьбі осторонь не сміє стояти ніхто! Осторонь стояти не сміють також ті, яких насильно було вивезено з України, або ті, які були змушені покинути рідні землі. На українських землях борються наші брати і сестри. Тому також праця кожного українця, незалежно від того, де він зараз перебуває, мусить бути спрямована не на користь ворожим імперіялізмам, а на службу великій визвольній справі – на допомогу нашим рідним землям. Ми мусимо прийняти активну участь у визвольній боротьбі українського народу".

Закликаючи всіх українців у Німеччині – виступити одною лавою як незалежний політичний чинник, Відозва кінчається такими словами:

"У свідомості великих завдань, що стоять перед нами, в обличчі вже близьких вирішальних для нас подій, Українська Головна Визвольна Рада кличе Вас, Брати і Сестри, до посиленої праці над справою відбудови Української Держави. Вона

кличе Вас, які розкинені сьогодні по чужині, перш усього до єдности, до спільної боротьби рам'я-в-рам'я з нашими братами на рідних землях.

ХАЙ ВЕЛИКА ІДЕЯ НАШОГО ВИЗВОЛЕННЯ І КРИВАВА БОРОТЬБА НАШИХ БРАТІВ ЄДНАЄ НАС В ОДНОМУ ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ ВИЗВОЛЬНОМУ ФРОНТІ!

Хай присяга вояка Української Повстанчої Армії стане нашою присягою!

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА САМОСТІЙНА СОБОРНА ДЕРЖАВА!"

М.К.

БОЇ В ЛІСІ

Як показує історія партизанських дій, найкращі приятелі партизана – ніч і ліс. Вони хоронять його від переважаючих людських і матеріяльних сил ворога, вони дозволяють йому відірватися від того ворога, переманеврувати в інші, для партизана вигідні, місця, щоб звідтіля знову заскочити ворога й нанести йому втрат. Тому-то й ворог звертає велику увагу на ліс, всіма силами старається прочистити його від партизанських сил. Робить він це звичайно трьома способами: або маючи відомості від донощиків, робить наскок на повстанський табір у лісі; або проходить звичайно не дуже сильним відділом якусь частину лісу дорогами, просіками, прочісуючи найближчі гущавини; або більшими силами оточує цілий комплекс лісу чи то поважну його частину і провадить основну прочіску цілого оточеного комплексу. І саме цьому останньому способові прочистки лісу присвятимо увагу в цій статейці.

Як виявляє досвід, прочіску більших лісів роблять більшевики зввичайно так, що по одному боці залишають застави, які, вкопавшись з догідним полем обстрілу, ждуть на ті повстанські частини, що їх "наженуть" їм ті відділи, які саме провадять прочіску лісу. Отже, йдуть тут лови з "нагінкою". Прочісуючі частини, що просуваються по лісі розстрільними, мають завдання виполошити повстанців з лісу та примусити їх вийти на застави, які своїм кулеметним, гранатометним і артилерійським вогнем мають їх остаточно "викінчити". Тим-то "нагінка" йде з великим криком: "Давай вправо", "Рота влєво", "Бандєровєц, я тєбя віжу", густо постріблюючи по лісі, от так собі, навмання. Все це має саме "виполошити звірину". Очевидно, що малоздисципліновані, молоді й непривичні до боїв відділи дуже часто даються схвилюватися й ідуть саме туди, куди ворог хоче. Але досвідчений повстанець завжди пам'ятає, що його приятелі – ліс і ніч, що ***він ніколи не повинен дати себе вдень викинути з лісу,*** бо в чистому полі його напевно знищать. Для нього головним гаслом мусить бути: ***в лісі, хоч би зовсім оточеному, витримати до смерку, а тоді негайно продиратися з оточення.*** Цю головну засаду повинен знати кожний боєць та кожний командир частини зокрема.

Які ж практичні висновки для себе витягає командир? Чи має він зі своїм відділом боронитись у своєму лісовому таборі аж до вечора, чи, може, треба [й]ому боротися на краю лісу? Ніколи! Про табір може ворог мати відомості, туди може спрямувати всі свої вогневі засоби, тим-то оборона в таборі може дорого коштувати повстанц[ям]; край лісу легко обстрілювати артилерією і важкою зброєю піхоти обсервованим вогнем, тому й там важко було б невеликому відділові вдержатися. Повстанський командир пам'ятає, що його найгрізніша зброя – ***засідка, наскок і маневр.*** Тим-то ніколи не дозволити ворогові вести бій там, де він його хоче вести, зокрема там, де він міг би обстрілювати наш відділ обсервованим гранатометним чи артилерійським вогнем. Тому ніколи не треба готовитися до вирішального бою на самім краю лісу, на краю більших галявин і т. п. Там можна робити тільки дуже короткотривалі засідки, що мали б нанести ворогові втрати, здеморалізувати його та припізнити його просування у глибину лісу. Зате потрібно готовитися до бою у глибині лісу, до бою з ворожою піхотою на найближчу віддаль, коли вона зможе використати також тільки свою легку зброю, а не користуватиметься гранатометами, щоб не постріляти своїх власних бійців. Коротко кажучи, відділ робитиме в лісі засідки на ворога в теренах, для цього пригожих, і по короткому нагальному вогневому бою буде або прориватися через "нагінку", або далі маневрувати, щоб знову в іншому догідному місці вдарити по ворогові. Такі дії основно деморалізують ворога, заставляють його просуватися по лісі дуже обережно, дуже помалу і таким чином дають можливість повстанцям без більших утрат витримати до смерку.

Приймаючи до уваги всі ці тактичні заложення, командир відповідно вестиме свою частину так, щоб ворог ніколи не міг

йому накинути місця і способу бою, а щоб ініціятива бою була завжди в руках повстанського відділу. В першу чергу командир мусить бути основно зорієнтований у ситуації, мусить мати якнайбільш вичерпні відомості про ворога. Такі відомості він постійно діставатиме від своїх т. зв. "далеких забезпечень". Ці забезпечення мусять бути розміщені на краю лісу або біля головніших доріг, просік і т. п. у віддалі кількох кілометрів від місця таборування частини. Вони мусять ***постійно*** інформувати командира частини про силу й рухи ворога. Вони не ведуть бою з ворогом, а, в міру його просування вперед, відступають до своєї частини. На підставі тих розвідкових даних командир зорієнтовується: де є ворожі застави, а де "нагінка". Тоді скоро пересуває свій відділ у напрямі "нагінки", щоб зустрітися з нею якнайскоріше і мати таким чином ще досить часу і місця до маневрування цілий день. На пригожому рубежі (яр, гущавник з передпіллям, що дає поле обстрілу, і т. п.) готовить він цілим своїм відділом засідку на "нагінку", уставляючи його дуже скупчено (для можливости командувати), найкраще "на лінію". Право вогневого наказу застерігає виключно для себе. Тоді, припустивши "нагінку" на найближчу віддаль (50 м, деколи й менше), відкриває по ній короткий нагальний вогонь. Залежно від рішення командира: прориватися чи далі маневрувати – по короткому вогні йде або прорив, підготовлений ще закиданням ворога гранатами, з окликом "Слава", або відірвання від ворога назад на нові становища. В тому другому випадку треба мати вигідну дорогу до відступу (яр, долина) і маленьку частину (хоч і рій) залишити ще для прикриття відвороту.

При всіх тих діях не забувати про те, що відділ треба тримати дуже скупчено, а це з подвійною метою: по-перше, коли відділ не буде скупчений, то він легко розгубиться: по-друге, ворожій "нагінці" треба на відтинку бою протиставити більшу силу і щодо кількости бійців, і щодо сили зброї, а це можна досягнути тільки скупченням частини. Дуже допоміжні, майже конечні в таких акціях є теренові провідники, які орієнтуються в лісі і зможуть скоро та непомітно провести частину в бажане місце.

Під час прориву ворожого кільця сам ворог є в дуже незручному становищі, бо може використати тільки дуже невеличку кількість зброї (ту, що є на крилах прориваного відтинка), щоб не постріляти власних бійців. Після прориву командир збирає свій відділ, упорядковує його і, маневруючи, вдаряє на тил ворожої "нагінки", щоб її розпорошити і дати можливість ще іншим оточеним відділам лег[ш]е прорватися.

Діждавшись смерку, командир вибирає місце, кудою йому пробитися через вороже кільце, і, підійшовши якнайтихіше до ворога, коротким наскоком ломить його опір та виривається з кільця.

Є ще й інші прийоми боротьби в лісі, та ми подали поки що тільки цей один, використовуваний з великим успіхом одним із командирів УПА проти окупантів.

Чагар

З українських повстанських пісень

ВИХОДЬ, ВИХОДЬ, НАРОДЕ, З ТЮРМ

Виходь, виходь, народе, з тюрм,
[д]рижи, дрижи, проклятий кат,
Туди, де вже воля вітає,
[щ]е хвиля – і втопишся в крові!
Де носять в халявах свячені ножі,
[м]ов повінь, народна стихія гряде
Де полум'я помсти палає...
І ломить ворожі окови...

Ось пісня повстанців громами гуде...
Ось пісня повстанців громами гуде...
За Волю народу в бій святий зове!
За Волю народу в бій святий зове!

Ця пісня – не кволе ридання, –
Вже вийшли у бій твої вої...
Це зов, це є зов до повстання!
До зброї, народе, до зброї!

Виходь, виходь, народе, з тюрм,
Ось: Воля народам – людині!
Ще хвиля – і сонцем Вона золотим
Засяє і нам в Україні...

Ось пісня повстанців громами гуде...
За волю народу в бій святий зове!

Свою ми здобудем Державу –
На Славу вовіки, на Славу!

ПРО ВІЙСЬКОВУ ТАЄМНИЦЮ

"...суворо зберігатиму військову і державну таємницю..."

(із Присяги вояка УПА)

І. Що таке військова таємниця та чому її треба зберігати?

Ніколи для нас не страшний ворог, коли знаємо його людську силу, його озброєння, тактику, положення, внутрішні відносини в армії. Знаючи ті основні справи, ми можемо передбачати, який плян боротьби може мати противник, якими засобами буде її пров[а]дити, коли нас заатакує та якого може вжити протиманевру. Нам не важко в такому випадку прийняти успішні засоби оборони, перейти від оборони до наступу і геть – чисто знищити свого противника. Зовсім інакша справа тоді, коли ми про свого противника не знаємо нічого певного. В тому випадку можемо часто або переоцінювати, або недооцінювати ворожі сили, а це дошкульно може на нас помститися. Навіть мала група противника, якщо ми про неї нічого не знаємо, може спричинити паніку, наробити шкоди.

Кожна з воюючих сторін старається вдержати в якнайбільшій таємниці стан своїх людських сил, озброєння, моральну й бойову вартість бійців і командирів, тактику своєї боротьби, числа, назви і розположення частин та відділів, нові роди зброї, засоби зв'язку, організацію армії, організації тилу, діяльність розвідки, всякі пляни щодо ведення боротьби і т. п.

Кожний з противників натомість старається про ці саме справи дізнатися, про них розвідати. З тією метою розбудовується широкий і складний апарат військової розвідки, яка уважно збирає всі факти, слова чи навіть натяки і з них утворює собі загальний погляд на силу, бойову вартість ворога.

Зберігання всіх вищеназваних військових справ – це саме зберігання військової таємниці.

Командування кожної армії у вихованні своїх вояків кладе сильний натиск на зберігання військової таємниці. Кожний

вояк знає життя своєї армії, багато внутрішніх справ, озброєння. Неконспіративна поведінка вояка може дати ворогові цінний матеріял. В парі з великим натиском у вихованні вояка на зберігання військової таємниці військове законодавство за зраду військової таємниці передбачає найгостріші кари. Зберігати військову таємницю мусить також кожний громадянин. Усі мусять бути чуйні й обережні, бо на кожному кроці, на кожне необережно випущене слово чатують десятки ворожих шпигунів і розвідувачів, щоб донести його своїм зверхникам.

II. Як ворог старається здобувати протрібні йому відомості?

Кожен із противників розбудовує відповідно розвідковий апарат і вживає цілий ряд складних засобів. Найбільш поширений спосіб – це сітка шпигунів. Шпигун старається влізти або безпосередньо у ворожу армію, або принайменше дістатися в таке середовище, де міг би часто зустрічатися з вояками противника і непомітно в розмовах на військові теми здобувати потрібний матеріял. Ворожий розвідувач завжди чатує на бійців, старається зав'язати з ними розмову й тоді вже вміло повертає, куди йому треба. Дуже часто при такій розмові з'являється чарка горілки, яка необережному бійцеві розв'язує язика, і він, думаючи, що попав на щирого друга, розкриває по-п'яному перед ворогом усі справи, які треба зберігати.

Дуже часто в розвідковому ворожому апараті працюють дівчата. Вони, щоб добути від бійця таємницю, нічого для нього не жаліють. Закохуючись у таку дівчину, вояк і не зчується, як розкриє перед нею все, що знає, а вона, зібравши відовідні відомості, шукає такого другого бійця, щоб зібрати їх ще більше.

Не завжди, одначе, ворожі агенти стараються заходити в розмову з бійцями. Часто буває так, що вони заходять туди, де збирається багато бійців, і прислухуються уважно до розмов, що їх ведуть вони нераз дуже щиро й необережно. Такий спосіб дає часто також дуже добрі успіхи, якщо бійці, не дуже рахуючись з тим, що їх хтось може підслухати, розказують багато про свій побут, про своїх командирів, про свої завдання тощо.

Буває також так, що ворог знайде між бійцями легкодуха, який за гроші погодиться дати ворогові потрібні відомості. На це вже ворог вибирає особливі типи людей, які люблять гроші, золото, і ними послуговується. Це, звичайно, люди підлі, які

"тридцять срібняків" ставлять вище за свою честь і за добро свого народу.

Дуже поширеним способом дізнатися про положення ворога є т. зв. "здобування язика", тобто зловлення живцем бійця, який має дати потрібні інформації. Зловленому бійцеві ворог не щадить тоді ні обіцянок, ні погроз, ні мук, щоб лише дізнатися про потрібні йому справи. Фізичні муки переходять нераз людську уяву (напр., у большевиків). Треба дуже багато гарту тіла й духу, щоб видержати і не заломатися. Кожний боєць, попадаючи в руки ворога, повинен знати, що ворог все одно його не помилує, і краще вмерти від власної кулі, не зрадивши жодної таємниці, – героєм, як згинути з ворожої руки, виспівавши на тортурах все, що знає, – зрадником.

Буває теж, що ворог терором, шантажем змушує цивільних громадян, які мають зв'язки з військом, давати потрібні йому відомості. Буває, що й добровільні кандидати на таку роботу знайдуться. Боєць повинен завжди і про це пам'ятати та з ні з ким, навіть з найкращими цивільними громадянами, не говорити по військові справи

III. Як повинен зберігати військову таємницю боєць УПА?

Якщо таку велику вагу до зберігання військової таємниці прив'язується у всіх арміях державних народів, то як же ж незрівнянно більшу вагу мусимо прикладати до цієї справи ми, українські повстанці. Армії державних народів мають дуже широко і складно розбудовані свої власні і загальнодержавні апарати безпеки, складно розбудовані розвідкові апарати. В мирний час армія і громадянство одної держави від іншої щільно обмежені державними кордонами, а у війні – лінією фронту. Військо в мирний час живе в казармах і має дуже мало можливостей зустрічатися з населенням.

Зовсім інакше стоїть справа в нас. ***Українська Повстанча Армія діє в тилу ворога, має майже безперервний контакт з власним населенням і є підпільною, революційною армією.***

Партизанська повстанська боротьба на тилах ворога особливо складна не лише тим, що кожної хвилини можна несподівано зустрітися зі сильнішим ворогом, але й тим, що ми в кожному місці натрапляємо на вільно ро[з]будований шпигунський, сексотський апарат, якого завданням є саме доставляти ворогові відомості про нас. Ворог, що нас поневолив,

сильніший від нас своєю людською силою, своїм озброєнням, своєю технікою. Ми небезпечні йому в першу чергу своєю ідеєю, а потім підпільним характером нашої роботи. Сила УПА, головно, в несподіваному наскоку, засідці, в невідомій для ворога людській силі, озброєнні, у невідомому для ворога місці постою, у невідомому для нього пляні нашої дії, у невідомому йому нашому моральному станові. Чим менше буде ворог про нас знати, тим ми будемо для нього грізніші. Наша сила в нашому повному законспіруванні! (Це не значить, що конспірація має зводитися до того, щоб ворога не зачіпати і в такий спосіб не зраджувати нашого існування. Коли ми не діємо, значить, ми, як збройна сила, фактично не існуємо, отже, нічого ворогові нас боятися!).

Водночас майже щодня ми зустрічаємося з населенням. Проходимо селами, квартируємо у селян, зустрічаємося з дівчатами, дітьми, стариками, замовляємо їжу і т.п. При кожній нашій зустрічі з населенням вдень чи вночі десятки людських очей підглядають кожний наш крок, десятки вух ловлять кожне наше слово. Цю обставину старається, очевидно, якнайповніше використати ворог. Він не лише висилає своїх власних шпигунів у ліс, в села, але й з-поміж самого населення вибирає тисячі агентів-сексотів. Коли ж зважимо, що боремося з нквд, яке старається розбудувати свою агентурну систему, – стане ясно, як важливо є для нас зберігати військову таємницю. Добре зберігана військова таємниця, конспіративна поведінка відділу взагалі і кожного бійця зокрема – це наша грізна зброя, однаково небезпечна для ворога, як наші кріси й кулемети.

Про що повстанець не повинен ***ніколи ні з ким говорити?***

Повстанець ніколи ні з ким не повинен говорити про кількість людей у своєму відділі, стан озброєння (скільки і яких кулеметів, гранатометів, гармат, скільки амуніції до них), який табір має відділ і що возить зі собою, назву відділу, псевда командирів, друзів, звідкіля і куди йде відділ, про кількість вбитих і ранених у боях, про кількість тих, які відстали по дорозі, про внутрішні справи відділу, про загальні йому відомі пляни на майбутнє, про харчування, про своїх командирів, про настрої, про місце таборування, розположення застав, стійок, про зв'язкові хати, до яких заходить відділ, про села, в яких зупинявся, псевда теренових провідників і їх організаційні

пости. Одним словом, повстанець ніколи ні з ким не говорить про справи, які в який-небудь спосіб дозволили б ворогові виробити собі погляд про силу відділу, його пляни, тимчасове розташування, тил, зв'язок.

Боєць УПА мусить бути на кожному кроці чуйний і обережний, бо ворог є і діє в лісі і в селі, за кущем і під пільною межею, серед знайомих і добрих старих друзів, вдень і вночі, в погоду і сніговію. Кожен з нас мусить мати на тямці, що за нами постійно слідкують очі і вуха ворожих шпигунів-сексотів. Вони перебрані й закриті, часом дуже чемнмі й великі патріоти, часом, на перший погляд, уникають зустрічі з нами.

Заходячи в село, сам чи з друзями, боєць повинен остерігати себе і їх, щоб часом у розмові з населенням не проговоритися. Говорити можна про все; коли, одначе, заходить розмова на військові теми, то боєць повинен у тій же хвилині розмову перервати. Повстанець ніколи не може впиватися, бо п'яна людина не контролює своїх слів і по-п'яному все розкаже. Ніколи боєць не повинен говорити про військові справи з дівчиною, бо від дівчини й ворог може легко про них дізнатися. Коли б стрілець випадково попався в руки ворогові, йому не вільно на тортурах зрадити таємниці, бо зрада військової таємниці – це зрада сво[є]му народові.

Про ці основні речі повинен знати кожний боєць УПА. Кожен з нас мусить дбати про її силу та міць та кожним своїм вчинком причинятися до перемоги над ненависним ворогом. Нікому не вільно заплямувати почесного імення українського повстанця ні одним нечесним кроком, тим більше – зрадою воєнної таємниці.

Ми, – нащадки славних княжих воїнів, які вміли гідно боротися за свою Батьківщину, мовляв, "краще накласти головами, а не посоромити землі української", нащадки козаків запорожців, що конали на ворожих палях і сміялися ворогові у вічі, – йдемо сьогодні до боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу.

Задивлені в героїчні постаті своїх предків, хочемо стати гідними їх спадкоємцями, яких навіть найбільш жорстокі тортури ворога не змусять зрадити таємницю.

В.Л.

ПРОГОВОРИВСЯ

(Оповідання з повстанського життя)

Його знали всі у відділі. Невеликого росту, русявий, з синіми очима, Петрусь завжди жваво вертівся між стрільцями і з кожним зустрічним стрільцем встрявав у розмову. Любив говорити багато. А найбільш вже розказував про себе. Не було у відділі стрільця, що не знав би історії його дитинства, звідкіля він родом, як довго працює у підпіллі, відколи він в УПА, яких знає стрільців і командирів. Одним словом, не було в нього ні одної справи в житті, якою він не поділився б з іншими.

Часто командир відділу і політвиховник звертали Петрусеві увагу на його невідповідну поведінку. Він завжди признавав свою помилку та обіцював держати язик за зубами. Дуже скоро, одначе, він знову забував про свою обіцянку й далі тріпав язиком направо і наліво.

Найбільше любив Петрусь заходити на село полагоджувати службові справи. Тут щойно він мав він широке поле до попису. Оточений молоддю і старшими, розказував він і селянам про боротьбу й подвиги свого відділу та про власні вчинки на полі бою. В загальному це було б, може, й не зле, коли б Петрусь не перебирав мірки. Він, одначе, розговорившись, забував про все та направо й наліво сипав псевда командирів, стрільців, розповідав про стан відділу, місце його перебування й інші справи.

Нарешті, командир, бачачи його непоправність, заборонив йому ходити на село, а ті справи, які він полагоджував, доручив іншому бійцеві.

Та трапилось так, що Петрусь несподівано захворів. Появилася в нього гарячка, брак апетиту. Лікар, оглянувши його, ствердив грипу. Треба було відставити Петруся в село, щоб він добре вигрівся в теплій хаті та прийшов до здоров'я.

Запряг стрілець Гук коні, поклали обидва з санітаром Чмелем Петруся на підводу й відвезли до недалекого села. Тут віддали хворого на санітарний пункт, і дві гарні санітарки заопікувалися ним, як рідним братом.

Прийняв Петрусь кілька таблеток аспіріни, полежав, купаючись у поті, дві доби під двома перинами і на третій день устав з ліжка здоровий. Щиро дякував Петрусь санітаркам за дбайливу опіку під час хвороби та вірив у душі, що очі сані-

тарки Галі допомогли більше у його виздоровленні, ніж шість таблеток аспірини і дві перини. І чуючись вже здоровим, він не міг відмовити собі приємності відпровадити вечором санітарку Галю додому.

Дорогою Петрусь почував себе дуже щасливим й оповідав Галі багато справ, забуваючи про те, що український повстанець мусить бути стриманим і обережним на кожному кроці. Розговорившись, Петрусь і не помітив, що вслід за ними підкрався один із сільських сексотів – кривий Микита. Він був закоханий також у Галю і стеріг її на кожному кроці.

Ага, – муркнув під носом Микита, – ось куди стежка в горох! – і, кусаючи злісно губи, пішов, мов кіт, тихою ходою за ними.

А Петрусь, не прочуваючи нічого злого, спинився біля Галиних воріт і розказував їй далі про своє життя у відділі. Нарешті, прощаючись, Петрусь обіцяв Галі навідатися до неї при найближчій нагоді.

– Хто знає, де ти будеш і чи зможеш до мене прийти? – сказала сумно Галя. – Ваш відділ напевно десь далеко звідси, і тебе командир не пустить так далеко до села!

– Не журися! – відповів весело Петрусь. – Ми перебуваємо тут недалеко вашого села. Напевно знаєш у вашому лісі Маланчин яр. Там біля криниці квартирує ціла наша сотня.

– Справді? – зраділа Галя. – Так ти напевно скоро навідаєшся до мене!

– Напевно прийду! – підтвердив Петрусь і на прощання обняв Галю.

– То ще побачимо!- муркнув злісно донощик Микита, який підслухував увесь час.

– Тільки вважай, Петрусю, – остерігала його на прощання Галя, – щоб вас не застукали там червоні бандити.

– Ти вже тим не журися! – сказав самопевно Петрусь. – Хай лише спробують. У нас 150 хлопців, як соколів, 16 кулеметів і 2 гранатомети. Тріски лише в них посиплються...!

– Лише хвалися, хвальку, – промимрив під вусом Микита й пішов за Петрусем.

Підглянувши хату, куди пішов спати Петрусь, донощик Микита сів на коня й поїхав у район повідомити про все енкаведистів і дістати свій мізерний юдин гріш...

Ледве на світ почало благославлятися, а вже більше трьох сотень енкаведівських собак оточили з усіх боків повстанський

табір – і гранатометні й кулеметні постріли прорізали ранню тишу.

Відізвалися повстанські стійки і застави кулеметним вогнем, повибігали з землянок повстанці – і почався бій...

Становище повстанців було дуже важке. Відбиваючи наступ за наступом, повстанці мусіли прорвати вороже кільце. За наказом командира, зірвалися на пробій...

Удар був такий сильний, що червоні не витримали і, розбігаючись, пропустили повстанців, які, відстрілюючися, зникли в лісовій гущавині. Та не всім пощастило пробитися. Біля десятка друзів полягло на полі бою...

Задоволені большевики, не зважаючи на свої вдесятеро більші втрати, рушили в село, щоб там своїм диким звичаєм погуляти.

І тут прислужився донощик Микита. Енкаведисти зловили кількох молодих чоловіків, а між ними й Петруся.

Сумну думку думав Петрусь, сидячи в підвалі будинку нквд. Він ніяк не міг вияснити собі того, як це сталося, що він тут опинився. Адже ніхто з посторонніх людей не знав, де він ночував. А те, що його хтось всипав, було очевидне. Крім того, постріли в лісі і кількадесят убитих большевиків, що він їх бачив на возах, вказували на те, що його відділ звів бій у лісі. І це ще більше тривожило Петруся.

Його міркування перервав скрегіт ключа в замку і хрипкий голос енкаведиста, що кликав його на допит.

Реготом і лайкою привітали Петруся енкаведисти та зразу почали випитувати про його відділ. Петрусь увесь час не признавався. Та коли привели перед його очі донощика Микиту і той повторив йому слова, які він учора вечором говорив біля воріт Галі, – йому стало все ясним. Він зрозумів, що сам він став причиною всього нещастя.

І станули перед очима Петруся чорні тіні на згадку про розбитий відділ і смерть друзів. Пекучий біль та почуття вини й сорому кліщами стиснули його серце. Він не чув ні слів енкаведистів, ні тортур, якими вони хотіли примусити його до дальших зізнань.

Впертою мовчанкою постановив він тепер спокутувати свій важкий гріх. І мученицькою смертю згинув він у руках оскаженілих катів, не промовивши вже більше ні одного слова...

Берест

ПРОТИБОЛЬШЕВИЦЬКА БОРОТЬБА ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ

В усіх країнах, загарбаних московсько-большевицьким імперіялізмом, щораз більше зростає самостійницька визвольно-революційна боротьба поневолених народів.

Ця боротьба посилюється у Фінляндії, продовжується в Естонії, Литві і Латвії, розгоряється в Румунії, Болгарії, Греції і Сербії, починається в Мадярщині та масових розмірів уже набирає в Польщі, цілу територію якої забрали від німецьких большевицькі імперіялісти у зимовій своїй офензиві в другій половині січня ц.р. І тепер большевицькі імперіялісти разом зі своїм вислужницьким т.зв. "тимчасовим урядом" Польської Республіки постійно лають польський еміграційний уряд у Лондоні "зрадниками", польський самостійницький рух – "польсько-німецьким" націоналізмом, а Польську Армію Крайову – "бандитами". Московське радіо подає, що "бандити" з ПАК збройно виступають проти большевицької "влади" в Польщі.

Отак поширюється і міцніє великий протибольшевицький фронт поневолених народів. І світ уже визнає, що перед у цій святій боротьбі веде Україна.

Б'ЄМО ЗАГАРБНИКІВ УКРАЇНИ

(З дій Української Повстанчої Армії)

Осінню 1944 р. нквд в м. Кам'янське (Дніпропетровська область), над Дніпром, викликало собі на допомогу дві сотні большевиків проти місцевого відділу УПА, який роззброював голів колгоспів та інших урядовців і винищував енкаведистів. Дванадцятиденна облава большевиків не дала їм ніякого успіху. Большевики тільки наробили шкоди в довколишніх колгоспах та ще більше спопуляризували визвольну боротьбу УПА.

Осінню 1944 р. у с. Бандурово (Дніпропетровська область) зорганізований большевиками відділ "стрибків" піддався без бою кільком бійцям одного відділу УПА, що оперує в цьому терені. В багатьох місцевостях "стрибки" самі видавали українським повстанцям схованих енкаведистів.

Осінню 1944 р. в одному з рейдів по Острівському та Здолбунівському районах, на Волині, відділи УПА зробили 48 засідок і звели кілька відкритих боїв, у яких знищено біля 300 енкаведистів, здобуто 13 кулеметів, 23 автомати, 18 півавтоматів, 48 крісів, 14 тис. амуніції, відбито 148 насильно змобілізованих українців.На здобутих від большевиків автомашинах українські повстанці проїхали з піснями через 16 місцевостей, де провели значну масово-політичну роботу.

На початку вересня 1944 р. біля с. Колодіївки (Станиславівщина) зав'язався бій між одним рейдуючим відділом УПА і відділом енкаведистів. Зручним маневром наш командир Х. увів в оману большевицьких погромників, вони довгий час стріляли по своїх і втратили 50 вбитими.

4.IX.44 р. між сс. Грабівно і Підзвіринець Комарнянського р-ну відділ УПА ім. Перуна відбив від енкаведистів 7 арештованих українців зі с. Повергів. Із 57 конвоїрів знищено 45 енкаведистів і одного взято живцем.

8.IX.44 р. у великих боях відділів УПА з большевиками в Романівських лісах (Бібрецький р-н) впало біля 300 большевиків, між ними 12 червоних командирів. Смертю героїв загинули в цих боях п'ять українських повстанців – Сл. П. ДД. Катинський, Зимовий, Скрипак, Гонта і сотенний Орленко.

11.IX.44 р. сімнадцять українських повстанців зробили сміливий наскок на районну тюрму в м. Струсові (Теребовельщина). Всіх ув'язнених звільнено, а тюрму спалено. При тому вбито 6 енкаведистів, між ними начальника нквд і секретаря нкгб, здобуто 2 важкі кулемети і 6 автоматів.

13.IX.44 р. біля с. Воля Велика (Миколаївський р-н), над Дністром, одна сотня УПА звела бій з большевицьким відділом в силі куреня. Ворог утратив 38 убитими.

Вночі з 13. на 14.IX.44 р. в с. Березів Старий, біля шоси Коломия – Делятин, енкаведисти влаштували собі забаву. Під будинок, де вони забавлялися, підійшов відділ УПА під ком. С. На знак ракетою українські повстанці обскочили всі виходи. В наслідку короткого бою енкаведисти втратили 52 вбитими.

18.IX.44 р. в с. Гайдайка, Теребовельського р-ну, українські повстанці знищили 14 енкаведистів.

19.IX.44 р. біля гори Рябинець, у Коломийщині відділ УПА ім. І.Богуна під ком. Н. звів два успішні бої з прикордонними військами нквд. У наслідку цих боїв убито 14 енкаведистів і багато ранено.

20.IX.44 р. в с. Качанівка вбито секретаря підволочиського райпарткому Багренцова.

24.IX.44 р. сотня УПА під ком. С. зробила наскок на м. Солотвина (Надвірнянщина). Дві чоти повстанців вдерлися до міста, спалили будинки нкгб і нквд та випустили біля 80 в'язнів. Убито 17 і ранено 12 енкаведистів.

Упродовж місяця вересня 1944 р. самооборонні відділи Львівської области мали 17 збройних сутичок з большевиками. Відділи УПА на терені цієї области мали в цей час 7 більших боїв. У 13-и випадках відбито від большевиків сотні арештованих і насильно змобілізованих українців. Знищено кількадесят большевицьких шпіонів і донощиків.

6.X.44 р. відділи УПА під ком. О. і С. звели бій з енкаведистами в Космачі, б. Коломиї. Убито 17 сталінських бандитів.

9.X.44 р. в с. Березів Середній (Коломийщина) наша боївка звела бій з енкаведистами, при чому по ворожому боці впали 1 майор, 4 старшини і 17 рядовиків-енкаведистів.

На полонинах, б. села Грамітна (Коломийщина), довший час перебував вишкільний табір УПА. Зібравши про табір інформації, большевики заплянували на нього вдарити 10.X.44 р. о 6 год. ранку. В силі 3-ьох сотень вони почали з двох боків наступати, намагаючись перевести оточувальний маневр. Після цілоденного бою большевики відступили, втративши 49 убитими і багато раненими.

11.X.44 р. кілька сотень большевиків з важкими кулеметами й гранатометами заатакували один відділ УПА в лісах б. с. Яргорова (Коломийщина). Бій тривав 3 години. Відділ УПА розігнав дві сотні большевиків і визволив 15 арештованих українців. Большевики втратили 10 вбитими, між ними старшого лейтенанта нкгб.

11.X.44 р. два невеликі відділи УПА зробили наскок на большевицьких погромників, які верталися з облави в с. Мединя (Галицький р-н). В бою повстанці геть-чисто розгромили большевиків, які втратили понад 80 убитими та багато потопленими й раненими. Повстанці здобули 2 гармати, 1 гранатомет, 5 важких кулеметів, багато амуніції, 10 верхівців зі сідлами й багато іншого майна. В час бою "хоробрі" сталінські погромники панічно втікали, а заскочені з усіх боків повстанцями – плакали та просили помилування.

12.X.44 р. в с. Жукотині (Коломийщина) на відділ УПА ім. І.Богуна наскочив відділ енкаведистів Коршівського р-ну в кількості 29 осіб. Після короткої перестрілки повстанці пішли

в наступ. Убито 13 сталінських погромників і 6 взято живцем. Між убитими: начальник коршівського нквд, 1 старший лейтенант, 4 молодші лейтенанти, прокурор і секретар районного комсомолу.

22.X.44 р. на стаціонуючий в с. Ліщава Горішня (Бірчанського р-ну, Перемищина) відділ УПА повели наступ великі відділи нквд у кількості 1500 бандитів з трьома танками. Відділ УПА прийняв ворогів боєм, в якому згинуло біля 100 енкаведистів, багато ранено та знищено 2 танки.

22.X.44 р. повстанці відділу УПА ім. І.Богуна зробили засідку на шляху, що веде з Заболоточа до Косова (Коломийщина). Дорогою над'їхали 4 енкаведисти. Повстанці підпустили їх на близьку віддаль і коротким вогнем усіх знищили. Згодом над'їхало ще 2 підводи енкаведистів, і по них відкрито вогонь. У загальному наслідку вбито 14 енкаведистів, в тому числі 1 молодшого лейтенанта, начальника районного нквд, начальника "стрибків", прокурора і 2 сержантів.

28.X.44 р. два рої відділу УПА "Лісовики" зробили засідку на 17 енкаведистів, які, перевівши обшук у с. Слав'ятині, їхали в напрямі Шумлянської Діброви (Підгаєччина). В бою знищено 8 сталінських погромників і 3 взято живцем. Здобуто 1 важкий кулемет, 2 автомати і 7 крісів.

28.X. – 3.XI.44 р. у Чорному Лісі (Станиславівщина) большевики кинули проти відділів УПА в концентричному наступі з усіх боків 15 тисяч війська з гарматами й танками, між ними спецвідділи "ліквідаційний атряд" 418, нквд і нкгб усіх районів области. В перший день боїв, 31.X.44 р., курінь УПА "Скажені" розгромив на свому відтинку великі сили большевиків, які на нього наступали, та змусив їх до втечі. 1.XI.44 р. дуже завзяті рукопашні бої зводив курінь УПА під ком. Гамалії, пробиваючись з большевицького оточення. Курінь пробився, та смертю героя загинув його славний командир. У боях визначилися поодинокі рої, ведучи розвідування, улаштовуючи засідки, пробиваючись через густий ворожий перстень до своїх відділів. Взагалі ж ця велика акція сталінських окупантів на відділи УПА потерпіла повну невдачу. Їм не вдалося зліквідувати ні одного відділу УПА. В боях утратили большевицькі погромники понад 200 убитими, між ними одного майора, та дуже багато раненими. Геройською смертю у цих боях із усіх наших відділів разом загинуло 38 українських повстанців.

29.X.44 р. біля с. М. на Підкарпатті три сотні большевиків з гранатометами і двома гарматами впродовж десятьох годин шість разів наступали на табір УПА "Верховинці", втративши при тому біля 60 вбитими та багато раненими. З "Верховинців" три загинули геройською смертю.

31.X.44 р. повстанці відділу УПА "Бурлаки" біля Корчунку Дібринівського (Рогатинщина) знищили 4 большевицьких розвідувачів, між ними одного лейтенанта і двох сержантів.

1.XI.44 р. відділ УПА "Орли" біля с. Слав'ятина (Підгаєччина) знищив у бою понад 70 большевицьких погромиків.

4.XI.44 р. відділ УПА під ком. Б. у Тростянецькому лісі (Долинський р-н) розбив вузькоколійну залізничну машину та спалив усі мости цієї вузькоколійки.

9.XI.44 р. одна чота сотні УПА "Журавлі" зі засідки на шляху Новоселиця – Долина звільнила з рук енкаведистів 18 арештованих громадян з м. Вигоди, знищивши 5 енкаведистів, між ними старшого лейтенанта.

10.XI.44 р. біля с. Сливки (Калущина) українські повстанці знищили 26 сталінських наймитів, які їхали на села влаштовувати мітинги.

10-18.XI.44 р. невеличкий відділ "Трикутник смерти" під ком. О., з[а] участю політвиховника Г., зробив пропагандивний рейд з Галичини на Закарпаття. Пройшовши скельними схилами Говерлі, відділ 11.XI. опівдні переступив колишній мадярсько-польський кордон і 12.XI. (неділя), роззброївши місцеву міліцію в с. Луг, улаштував там біля церкви зібрання селян, на якому політвиховник з'ясував сьогоднішнє політичне становище українського народу, розкрив, як большевицькі загарбники поневолюють і грабують Україну, як вони винищують український народ, розповів про збройну боротьбу українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу. Селяни з захопленням прийняли вістку про створення Української Головної Визвольної Ради та з побожністю вислухали слова першого її Універсалу. Звідси подався відділ далі. Поминув село Богдань, де большевики влаштували засідку на нього, перехопив по дорозі одного большевицького розвідувача і 13.XI., прогнавши большевицьку міліцію у присілку Говерля, роздав між населення пропагандивні листівки, а вечором у с. Погорілець знищив 8 сталінських посіпак. 16.XI. дійшов відділ під с. Ясіня і 17.XI., звівши там двогодинний бій з большевицькою міліцією, розгорнув свою пропагандивну роботу. Але під вечір большевики вспіли зібрати більші сили. Відбившись від них, "Трикутник Смерти" подався у Чорногору, щоб із її верхів'я сповістити всі землі українські, що з ними в їх визвольній боротьбі єднається Карпатська Україна.

11.XI.44 р. у с. Княжолука (Болехівський р-н) українські бойовики відбили відділ енкаведистів, знищивши 18 сталінських погромиків.

11.XI.44 р. під час большевицької облави на болехівські ліси (Долинський р-н) одна чота сотні УПА під ком. Б. – між сс. Рахиною і Слободою Долинською – розбила три автомашини з большевиками. В той же час над'їхали ззаду три сотні большевиків і оточили нашу чоту. Чота кинулася на пробій через тісний ворожий перстень і пробилася, знищивши при тому біля 90 большевиків. У пробою геройською смертю загинули: чотовий Завірюха і шість українських повстанців.

11.XI.44 р. в с. Тростянець (Долинщина) большевики наскочили на дві сотні УПА під ком Р. і Я. Сотні розбили напасників, знищивши з них біля 60.

11.XI.44 р. у с. Ямниця (Станиславівський р-н) один рій з чоти під ком. Ч-оти знищив 2 енкаведистів, між ними одного лейтенанта нквд.

12.XI.44 р. три рої сотні УПА "Журавлі" наскочили на військовий магазин у с. Рипне (Долинщина) та забрали зброю, амуніцію і харчі.

14.XI.44 р. українські повстанці зірвали рейки залізничного шляху між сс. Креховичами і Надієвом (Долинщина), знищивши при тому охоронну стежу з 6 большевиків.

14.XI.44 р. сотня УПА "Журавлі", зміцнена двома чотами сотні УПА під ком. І. і двома чотами сотні УПА під ком. З., зробила наскок на м. Вигода (Долинщина). Знищено понад 20 енкаведистів, здобуто 2 радіовисильні апарати і багато амуніції.

14-20.XI.44 р. рейдуюча сотня УПА "Змії" звела бій з большевиками, що робили тоді облаву на Блюдницькі ліси (Галицький р-н). Наша сотня увела в оману большевиків, і вони самі себе вибили, залишаючи на полі біля 100 трупів.

16.XI.44 р. у с. Височанка (Галицький р-н) один рій з чоти під ком. Ч-ака в бою з 50 "істребітєлямі" знищив з них 18.

16-17. XI. 44 р. большевики робили облави на села і ліси Галицького р-ну. В с.Селищах вони наскочили на відділ УПА

під ком. П. Відділ звів бій, в якому впало понад 100 большевиків убити[м]и.

17.XI.44 р. ніччю невеличка група українських повстанців блискуче виконала наскок на м. Товмач (Станиславівщина). Дîставшись непомітно до міста, групка розділилася: одна частина під ком. О. зв'язала енкаведистів у їх будинку вогнем крісів, кулеметів і гарматки, а менша частина під ком. З. зліквідувала без пострілу тюремну сторожу, визволила біля 150 ув'язнених громадян, а тюрму підмінувала та висадила в повітря. Енкаведисти відборонювалися кулеметами і гранатами, намагаючись вирватися з будинку, але втратили кількох убитими. Вони ракетами алярмували допомогу для себе. За дві з половиною години наші сміливці покінчили свою роботу і, маючи між собою тільки одного легко раненого, відійшли непомітно. А над містом ще довго торохкотіли ворожі кулемети і темряву ночі прорізували червоні ракети.

18.XI.44 р. у с. Загвіздя (Станиславівщина) чота під ком. Ч-ака в нападі на "істребітєлєй", які їхали на облаву, знищила старшого сержанта і двох рядових енкаведистів.

19.XI.44 р. у с. Янівка (Рожнітівський р-н) чота під ком. З. знищила 4 енкаведистів, що робили обшук у цьому селі. Між убитими – секретар рожнітівського нкгб.

20.XI.44 р. у с. Ляхівці (Станіславщина) чота під ком. М. напала на большевицьку заставу в силі 12 "істребітєлєй" і всіх їх знищила.

20.XI.44 р. два рої сотні УПА під ком. Д. зробили засідку на 220 большевиків, які верталися з облави в с. Красна (Калущина). Наші рої знищили 13 і ранили 20 большевиків та під напором ворожої сили відступили без утрат.

20.XI.44 р. сотня УПА "Стріла" під ком. Х. під час рейду знищила між Перегінськом і Рожнітовом (Долинщина) автомашину і двох большевиків; 21.XI. увільнила з большевицьких рук 15 арештованих громадян; 23.XI. спалила 2 великі мости на р. Лімниця.

23.XI.44 р. одна чота відділу УПА "Бойки" біля с. Довге (Стрийщина) розбила великий відділ енкаведистів. Визволено 80 арештованих громадян, знищено 52 енкаведисти, здобуто багато зброї та іншого військового майна.

23.XI.44 р. сотня УПА під ком. О. біля с. Красна (Калущина) розбила большевицький опірний пункт і знищила в ньому 11 большевиків.

24.XI.44 р. сотня УПА ім. Гамалії під ком. П. напала на м. Лисець (Станиславівщина). У Старому Лисці розбито ворожу заставу, а ворога в місті обстріляно кулеметним і гранатометним вогнем. Коли прийшли ворожі танки, то наша сотня відступила без втрат.

24.XI.44 р. сотня УПА "Месники" наскочила на м. Богородчани (Станиславівщина). Акцію почато о 20-тій год. гранатометним вогнем. Розбито будинки нквд, нкгб і воєнкомату. Зайнято шевську артіль та забрано шкіру і 50 пар чобіт. У місті зчинилася велика паніка. Ворог у силі трьох сотень "істребітєлєй" боронився вогнем гранатометів і гармат. Бій тривав до 1-шої години попівночі. Большевики втратили понад 100 убитими. Під напором ворожих танків наша сотня без втрат відступила з міста.

24.XI.44 р. сотня УПА "Звірі" під ком. С. наскочила на м. Солотвину (Надвірнянщина). Дві чоти вдерлися до міста, спалили будинки нкгб і нквд та увільнили біля 80 в'язнів. Большевицької залоги в місті було біля 150 чоловік. У вогні згоріло 8 большевиків, 9 убито, 4 самі себе вбили, 12 ранено, а решта втекла з міста.

24.XI.44 р. в год. 22 на будинок нкгб у Станиславові напали два рої з чоти Ч-оти. Вони обстріляли стійкових кулеметами, а центр міста – гранатометом. У місті зчинилася паніка. Большевики, не зорієнтувавшись у ситуації, підтягнули на краї міста свої гармати та стрілялися між собою до 4 год. ранку. А наші сміливці відступили без втрат, залишаючи в місті кількадесят убитих окупантів.

Акції на мм. Лисець, Богородчани, Солотвина і Станиславів, проведені 24.XI.44 р., були тимчасовою відплатою за большевицьку облаву на Чорний Ліс 1.XI.44 р., у якій загинули Сл. П. ДД.: Павло, Володко, Скалюк і к-р Гамалія.

24.XI.44 р. у с. Завій (Калущина) дві чоти сотні УПА "Змії" зробити засідку на сотню сталінських "істребітєлєй" і перехресним вогнем вбили їх біля 50. Коли "істребітєлям" прийшла більша підмога, наші чоти відступили без втрат.

24.XI.44 р. відділ УПА "Полтавці" обстріляв з гранатомета будинки нквд і воєнкомату в районному осередку Стрілиська Нові (Дрогобицької області).

27.XI.44 р. сотня УПА ім. Б.Хмельницького і сотня УПА ім. С.Петлюри на шляху Ворохта – Жаб'є знищили 16 енка-

ведистів. Між убитими було 8 старшин, 6 підстаршин і 2 рядових. Зі старшин один майор – начальник командатури Жабйого, 1 капітан – секретар партійної організації 87 погранполку, 1 старший лейтенант і 5 лейтенантів – начальників застав. Здобуто 14 автоматів, 8 пістолів і 2 кріси.

27-29.ХІ.44 р. невеличкий відділ УПА "Сірі Вовки" влаштував пропагандивний рейд на Буковину. 28.ХІ. в с. Опут знищив 5 большевицьких розвідувачів. 29.ХІ. біля с. Топорівці флянковим вогнем розбив большевицьку погоню, вбивши між багатьома і командира цієї погоні – начальника черновецького нквд капітана Морозова. У десятку пройдених сіл роздано між українськ[им] населенн[ям] листівки УПА. Населення сердечно вітало українських повстанців Галичини.

28.ХІ.44 р. одна чота УПА під ком. Х., по короткій перестрілці, зайняла радгосп у с. Крехівці (Станиславівщина). Частину живого інвентаря чота роздала між місцеве населення. За чотою пішла большевицька погоня в силі одного куреня. У Креховецькій Буді наша чота привітала большевиків сильним вогнем. Большевики панічно втекли, залишаючи 7 убитих і 10 ранених своїх товаришів.

2.XII.44 р. сотня УПА "Змії" під ком. П. зробила засідки в с. Старий Лисець, біля районного осередку м. Лисець. Від 7 – 14 год. знищено 18 сталінських посіпак, між ними лейтенанта нкгб з відділу кадрів по Станиславівській області та обласного секретаря комсомолу. В год. 14.30 прибув зі Станиславова спецвідділ в силі 250 сталінських бандитів. Почався запеклий бій, і бандити були змушені втікати до міста, щоб упорядкуватися до нового наступу. При підтримці танків вони підступили під присілок Старого Лисця – Городище. Але знову мусіли втікати до міста. В цьому бою знищено понад 50 сталінських катів і стільки ж їх ранено. Між убитими були: 1 капітан, 4 лейтенанти і 9 членів вкп(б). Здобуто 5 пістолів, 8 автоматів і 22 кріси.

4.XII.44 р. сотня УПА "Орли" під ком. Ж. вдарила на районний осередок Тисьменниця (Станиславівщина). Знищено будинки нкгб, нквд і военкомату. Вбито біля 30 большевиків. Коли большевикам прийшли на допомогу танки, наша сотня без втрат відступила з міста.

5.XII.44 р. розвідка одного з відділів УПА зайшла до с. Ворона, біля м. Отинії, де зустрілася з большевицькою розвідкою. В бою знищено 5 енкаведистів-залізничників, між ними 1-го лейтенанта.

5.XII.44 р. большевики їхали на облаву до с. Торговиця (Станиславівщина). Самооборона заалярмувала село, й усе населення втекло до лісу під прикриттям вогню самооборони. Самооборона, відстрілюючись, теж відступила без втрат до лісу.

6.XII.44 р. в с. Виноград, біля м. Отинії, засідка сотні УПА "Змії" зловила 5 червоноармійців-українців (між ними одну жінку). Всіх полонених випущено на волю.

7.XII.44 р. чота Б-івської сотні УПА спалила у Снятинщині міст на р. Прут, обстріляла м. Снятин і знищила телефонну сполуку Залуче – Снятин.

10.XII.44 р. відділ УПА під ком. П. зробив засідку в с. Ворона (Товмаччина). Об 11-тій год. прийшов туди відділ большевиків арештувати селян. Одна наша чота вдарила по большевиках, 5 з них убила і 8 ранила та звільнила 5 арештованих громадян. Решта большевиків втекла зі села. Але о 18-тій год. знову прийшли до села большевики в більшій силі та ще й в допомогу собі підтягнули бронепотяг. Та наш відділ сильним вогнем знову вигнав ворога зі села. Наші не мали ніяких втрат, а большевики залишили 10 своїх убитих.

11.XII.44 р. одна чота сотні УПА "Сірі" між с. Виноград і районним осередком м. Отинією (Товмаччина) знищила 8 сталінських погромників і 10 ранила.

11.XII.44 р. одна чота сотні УПА "Месники" зі засідки біля с. Росільна (Станиславівщина) знищила 15 і поранила 17 енкаведистів.

11.XII.44 р. відділ УПА під ком. С. заатакував районний осередок Яремча (Коломийщина). У двогодинному бою вбито й ранено біля 100 большевиків та спалено 12 авт. З нашого боку – один ранений.

12.XII.44 р. дві чоти сотні УПА ім. І.Богуна під ком. Н. зі засідки на шляху Делятин – Дора (Коломийщина) знищили 4 автомашини й 1 тачанку та вбили 28 енкаведистів.

12.XII.44 р. третя чота сотні УПА ім. І.Богуна зі засідки на шляху Микуличин – Ямне знищила 4 автомашини і 3 підводи та вбила 36 енкаведистів.

12.XII.44 р. одна чота сотні УПА "Сурма" зі засідки в с. Дора (Коломийщина) знищила 4 автомашини погранвійськ нквд і вбила 30 енкаведистів.

У повищих трьох акціях 12.XII.44 р. здобуто два кулемети, 1 гранатомет і багато амуніції.

12.XII.44 р. спецвідділ у силі біля 1000 большевиків робив облави на сс. Виноград, Ворону й Велесницю (Отинійщина). Ворог розставив свої застави під лісом, де стояв курінь УПА "Скажені". Одна сотня УПА під ком. Ч. обминула большевицькі застави та підсунулася на шлях між сс. Виноград – Велесниця. Цим шляхом проходив саме большевицький курінь. Наша сотня вдарила вогнем по ньому. Тоді він стягнув собі на допомогу большевиків з облав. Але наша сотня таки перемагала ворогів. На допомогу їм надлетіли ще літаки бомбити й обстрілювати кулеметами нашу сотню. З нашого боку загинули в цьому бою смертю героїв два друзі: Сл. П. ройовий Непорадний і Сл. П. ст. стр. Гора. Ворог утратив понад 100 убитими.

12.XII.44 р. розвідка Карпатського куреня УПА розбила в с. Багнах (Коломийщина) заставу нквд. Між убитими – лейтенант-командир пішої розвідки 244-го особ. батальону по боротьбі з "бандитами".

12.XII.44 р. одну сотню УПА приязно гостила большевицька залога радгоспу в одному селі Дрогобицької області. Старшина цієї залоги виявив нашій сотні місцевих сексотів.

13.XII.44 р. сотенний Ч. з вісьмома своїми повстанцями увірвався до районного осередку м. Галич. Знищивши 10 енкаведистів, наші сміливці відступили без втрат.

14.XII.44 р. в с. Брустури (Коломийщина) дві чоти сотні УПА ім. Б.Хмельницького звели п'ятигодинний оборонно-наступальний бій зі сотнею енкаведистів. Ворог мусів відступити, втративши біля 30 вбитими й раненими.

16.XII.44 р. один з відділів УПА зі засідки на шляху Зелена – Пасічна (Надвірнянщина) знищив 22 енкаведистів, між ними одного капітана, та здобув різні матеріяли.

16.XII.44 р. сотня УПА ім. Гамалії під ком. П. наскочила між сс. Радевом і Волею (Миколаївщина) над Дністром на большевиків, які гналися за місцевим самооборонним кущем. Большевики втратили 18 вбитими і 15 раненими.

16.XII.44 р. гурток добровольців, відходячи до УПА, наскочив на большевиків, що після облави ночували в с. Ганківці (Коломийщина). В одній хаті добровільці спалили 17 большевиків і одного вбили, а другу хату, де спали большевики,

закидали гранатами. По дорозі вбили ще 16 "істребітелей", між ними прокурора і слідчого та начальника райфінвідділу.

17.XII.44 р. у присілку Білозорина с. Рафайлова (Надвірнянський р-н) енкаведисти на трьох підводах зустріли двох українських повстанців. Повстанці сипнули вогнем, убили начальника нкгб, поранили ще кількох рядових енкаведистів і віддалились.

17.XII.44 р. відділ УПА "Верховинці" зробив наскок на районний осередок Стрілиська Нові (Дрогобицька область). В акції, що тривала від 1-шої до 4 години вночі, брала участь одна сотня і курінний почот. Повстанці звільнили 40 в'язнів, знищили будинки нкгб, нквд, рпк і воєнкомату, вбили 35 большевиків, між ними капітана – начальника нкгб.

17.XII.44 р. під час наскоку "Верховинців" на Стрілиська Нові, відділ УПА "Полтавці" зробив засідку на шляху Бібрка – Стрілиська Нові і знищив 20 енкаведистів, між ними 4 старшин, які їхали з допомогою до Стрілиськ Нових.

18.XII.44 р. одна сотня УПА під ком. В. квартирувала в с. Молодятин (Коломийщина). На село наскочили большевики. В бою ворог утратив 5 убитими і 8 раненими.

19.XII.44 р. самооборонні кущі звели цілоденний бій з переважаючими большевицькими силами в околиці с. Поточиська (Коломийщина). У наслідку бою большевики втратили 10 убитими і багато раненими. Здобуто авто і 20 сотнарів заграбованого большевиками м'яса.

19.XII.44 р. у с. Чертіж (Журавенський р-н) большевики вивозили людей. Одна сотня УПА зробила наскок на село, відбила людей і пограбоване їх майно, знищила 14 сталінських людоловів, а решту змусила до панічної втечі.

20.XII.44 р. сотня УПА "Змії" під ком. П. вдарила на районний осередок Товмач, звільнила з тюрми 45 в'язнів, знищила тюрму й будинок міліції, у вуличних боях вбила біля 60 большевицьких посіпак, забрала зброю і вийшла з міста без ніяких власних втрат.

20.XII.44 р. сталінські людолови робили облаву на с. Малечів (Стрийщина). Одна сотня УПА наскочила на них і вбила 22 сталінських бандитів.

21.XII.44 р. одна сотня УПА вдарила на большевицький курінь, що робив облаву в с. Глибоке (Станиславівщина). "Істребітелі" втекли, залишаючи 12 убитих і кільканадцять ране-

них своїх людоловів. 25.XII. "Істрєбітєлі" поновили облаву на це село, але знову примушені були втікати.

22.XII.44 р. у с. Красноставцях (Коломийщина) большевики везли 7 забраних родин. Наші бойовики відбили їх, вбивши 5 сталінських людоловів.

23.XII.44 р. під час облави на с. Кривотули Старі (Товмаччина) завважили сталінські людолови, що кілька молодих чоловіків сховалося до одної криївки. Майже цілий день здобували людолови криївку, стріляли з кулеметів, кидали гранати, заливали водою, але не змогли примусити людей у криївці вийти наверх. Нарешті сталінські людолови, щоб видушити захованих димом, напхали в отвір криївки соломи й підпалили. Саме в той час наскочив на них самооборонний рій і 80 сталінських людоловів змусив до втечі. Розкопавши криївку, самооборонний рій врятував чотирьох живих ще хлопців.

28.XII.44 р. сотня УПА "Полтавці" під ком. сл. п. сотенного Максима звела великий бій з десятиразово більшими силами наступаючих большевиків біля с. Кореличі, Перемишлянського р-ну, Львівської области. В цьому бою впало 367 большевиків вбитими і понад 150 раненими. По боці повстанців загинуло геройською смертю 19 друзів, між ними сл. п. сотенний Максим.

31.XII.44 р. Гуцульський Курінь УПА в бою між Заболотовом і Снятином знищив біля 30 сталінських окупантів.

Слава борцям за волю України!
Смерть сталінським окупантам!

ВИВЧАЙМО МИСТЕЦТВО ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ

Бойовий правильник піхоти VIII-XII,
з друкарні Української Повстанчої Армії, 16,
стор.123-222, Київ – Львів, 1944

Це третя книжечка, яка є продовженням двох попередніх під цим самим заголовком. Розглядає вона бойові дії чоти. Першу половину книжечки займає розділ VIII. Стрілецька чота, що є першим (найнижчим) тактичним підвідділом піхоти. Тут з'ясовано найважливіші правила її дій у наступальному бою, в обороні, на розвідуванні, на бойовому й маршовому забезпеченні та на забезпеченні постою. Другу половину книжечки займають допоміжні чоти, а саме: IX. Чота автоматників, X. Кулеметна чота, XI. Чота 82-мм гранатометів і XII. Чота протитанкових крісів. Тут з'ясовано їх дії у наступальному бою та обороні. В кінці книжечки поміщений Додаток 6: Умовні знаки для означування на мапах, плянах, схемах і т.п., де охоплено понад 140 графічних знаків зі словними їх поясненнями. Це дуже цінний додаток.

Бойовий правильник піхоти XIII-XIV,
з друкарні Української Повстанчої Армії, 16,
стор.223-322, Київ – Львів, 1944

Це четверта книжечка, яка є закінченням першої частини Бойового правильника піхоти. Розглядає вона бойові дії сотні. Найпросторіший з усіх розділ XIII. Стрілецька сотня, де, крім основних бойових дій, як наступ, оборона, розвідування, забезпечення маршу й постою, з'ясовано ще й різні особливості, а саме: особливості наступу вночі, на оселю, в лісі, з переборюванням ріки, зимою і в горах; оборони маневрової, вночі, оселі, в лісі, ріки і зимою; розвідування зимою. Останній невеличкий розділ XIV. Кулеметна сотня з'ясовує правила її дій в наступальному й зустрічному боях і в обороні. Вона, як цілість, належить тактично до куреня, а стрілецькі сотні зміцнює своїми чотами. В кінці книжечки поміщені два дуже цінні Додатки, а саме: 7.Саперні роботи піхоти та переборювання загороджень – з табелем висліду праці при робленні типових споруд; 8. Визначення деяких військових назв – пояснення 60 назв, часто вживаних у бойових діях.

Усі згадані тут чотири книжечки (Боєць, Рій, Чота, Сотня), у гарному виданні, творять одну цілість, дуже своєчасну й важливу для бойового вишколу відділів УПА.

М.К.

Прочитай журнал
і дай другові свому прочитати!

Наші видання в 1944 році

В 1944 р. друком появилися на Україні такі видання УПА:

Присяга вояка Української Повстанчої Армії
Повстанець (журнал для бійців УПА), ч.1., 16 стор.

За що бореться Українська Повстанча Армія?
За что ведёт борьбу Украинская Повстанческая Армия?
Слово к бойцам и командирам Красной Армии, 55 стор.
Український Перець (сатиричний журнал), ч. 2., 10 стор.
Бойовий правильник піхоти, чотири книжечки:
Боєць, Рій, Чота, Сотня – разом 322 стор.

За підписом командування УПА-Схід і УПА-Захід та від імені Українських Повстанців друком появилися в 1944 р. такі листівки:

Трудовий народе СССР! – Що таке УССР? – Робітники України! – Робітники транспорту України! – Селяни України! – Красноармейцы! (російською мовою). – Молодь України! – Чи знаєш Ти? – Брати червоноармійці! (українською і російською мовами). – Червоноармійці і командири (українською і російською мовами). – За що борються Українські Повстанці? (ілюстрована листівка). – До всіх корнійчуків, гречух, тичин, бажанів, сексотів, донощиків, лакеїв та інших ще живих агентів сталінського кривавого імперіялізму. – Оповідання про те, як большевики революцію з'їли, як Сталін перевішав українських комуністів та про найвищих секретарів компартії на Україні. – Лист колгоспників України до ката народів Йоськи Сталіна. – Повстанське яблучко (коломийки).

ЗМІСТ ЦЬОГО ЧИСЛА:

З друкарні
Української Повстанчої Армії

"Povstanets'" ("An Insurgent"), no.3, February 1945

The issue is opened with the article "Help To the Native Lands (An Appeal of the UGVR abroad)", sighned by the initials - M.K. The article retells the contents of the UGVR appeal "to all of our compatriots who had been taken away from Ukraine by force and those who were enforced to leave their native lands" (September 1944).

Next article is titled "Battles In Forest". The author named Chagar gives an explanation of what kind of tactics should be used by the insurgents if the enemy surrounds the whole forest range and begins to search it with significant forces.

The song "Folks, Out of Prisons Let Us Go!" is published under the rubric "From the Ukrainian Insurgent Songs".

The article entitled "On the Military Secret" is devoted to the keeping of the military secret by the insurgents. The author of the article, V.L., outlines the subject which "the insurgent should keep in secret to anybody".

The story "He Spilled the Beans. (The Story From the Insurgent Day-To-Day Activities)" is also devoted to the theme of keeping the military secret. The author (Berest) shows to the readers the results of lossing the care.

The article "Anti-Bolsheviks Struggle of the Enslaved Peoples" gives information about the liberation movement of the peoples in Finland, Lithuania, Latvia, Estonia, Romania, Bulgaria, Serbia, Greek and Poland.

Information about the UPA current battle actions is given as usually under the rubric "We're Defeating the Invaders in Ukraine (From the Military Operations of the Ukrainian Insurgent Army)". Espessially, the battles of the UPA detachment against the NKVD troops in Kamjans'ke town and in Bandurovo village (Dnipropetrovs'k oblast) in the fall of 1944 are mentioned. Futhermore, the report of the battles in September through December 1944 is given there. During that time the UPA fought the battles in Ostrivne, Zdolbunov, Bibrets', Mykolajiv, Terebovl', Kolomyja, Nadvirna, Peremyshl', Dolyna, Pidhaj, Rohatyn, Kalush, Halych, Bolekhiv, Rozhnitiv regions; besides it, the UPA fought the battles in Chornyj Lis (Stanislav oblast), in the regional centre Strilys'ka Novi (Drohobych oblast), in Zhuraven and Tovmachi regions.

The next rubric - "Let's Learn the Combat Art" - draws readers' attention to the third and the fourth books (parts VIIIXII and XIII-XIV) of "Infantry Field Manual".

The final material of the issue - "Our Publications In 1944" - contains list of brochures and leaflets which were published by the UPA.

Слава Україні! Героям слава! *Воля народам! Воля людині!*

ПОВСТАНЕЦЬ

Рік II Березень 1945 р. Ч.4

Видає Українська Повстанча Армія

ЗАПОВІТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
(1845-1945)

Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отоді я
І лани і гори –
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... А до того –
Я не знаю Бога.

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

ПОВСТАНСЬКИЙ ДУХ УКРАЇНИ
(В Шевченкові роковини)

Провесняний березень – місяць народження і смерти Тараса Шевченка (9.III.1814 [р]. – 10.III.1861 [р].). Увесь український народ з побожністю клонить свою голову перед безсмертним духом свого неперевершеного Поета, незабутнього Вчителя, першого Повстанця, великого Самостійника, геніяльного Пророка. Кожна українська громада шанує пам'ять свого Велетня

так, як Його знає. А такої пошани до своїх великих людей не знає ні один інший народ в усьому світі. Бо Шевченко – сумління українського народу.

І саме це сумління народу шукає для себе полегшення у щорічних Шевченкових святах. Бо пошани до себе Шевченко не домагався від народу ніколи. Він навіть застерігався перед нею, мовляв: "Мені однаково, чи хто згадає, чи забуде..." І тільки раз, єдиний раз у своєму безсмертному "Заповіті" прохає Він: "Не забудьте пом'янути незлим тихим словом", але аж "в сім'ї великій, сім'ї вільній, новій..." А до того часу Шевченкові свята – наша власна духовна потреба. До часу, аж поки не створимо Українську Самостійну Соборну Державу.

А як це осягнути – Шевченко навчає нас своїм натхненим полум'яним словом, навчає і прикладом усього свого життя.

Прожив він усього 47 років, з того: 24 роки кріпаком, 10 років на засланні, 3 1/2 р. під доглядом поліції і тільки 9 років ніби вільною людиною. Хоч "за Україну Його замучили..." то в Ній Він не зневірився ніколи: "А все-таки Її люблю..." "То Україна, то моя кохана, рідна Україна..." "Я так Її, я так люблю мою Україну убогу, що прокляну святого Бога, за Неї душу погублю..." "Я всю мізерію оддав моїй українській небозі..." "Чим нещасніша, тим милiша для нас буває Вітчизна..." Любив Її тим дужче, чим більше Вона страждала у неволі і чим більше Він терпів за Неї. І такої любови вчив Він нас: "Свою Україну любіть, любіть Її!... Во врем'я люте..."

Оця велика любов Шевченка до України була животворним джерелом Його полум'яного натхнення в ті люті часи, коли на Україні казився московсько-царський імперіялізм, намагаючись до решти затерти сліди по давній волі українського народу. В ті люті часи Шевченко палом свого серця сполучив уже порвивані нитки нашої історичної традиції, золотими струнами поклав їх на свою чарівну кобзу та відразу заграв на ній з усієї душі: "Було колись: в Україні ревіли гармати; було колись: запорожці вміли панувати. Панували, добували і славу, і волю". А тепер по цьому як живі свідки "осталися могили по полю" ... Та ще залишалися "наша дума, наша пісня", вона "голосна та правдива, я к Господа слово"... вона тепер – "наша слава, слава України!"

Отакі думи-пісні виростив Шевченко на чужині й послав їх в Україну в "Кобзарі" 1840 р. І тут вони відразу найшли "щире

серце", Україна-Мати привітала їх "як свою дитину", вони славою вкрили нашого Поета.

Та не тільки славним Поетом судилося Йому бути. В цьому заважили й перерішили "Три літа": 1843 – 1844 – 1845. У тих роках Шевченко тричі побував в Україні. І це мало незвичайний вплив на всю Його дальшу творчість.

Страшне суспільне лихо побачив тоді Шевченко в Україні: "Чорніші чорної землі блукають люди, ... німі на панщину ідуть і діточок своїх ведуть..." "А голод стогне на селі. Ой, стогне він по всій Україні ... Тисячами гинуть голодніі люди. А скирти гниють..."

І страшну національну неволю побачив тоді Шевченко в Україні: "Кругом неправда і неволя, народ замучений мовчить..." "Над дітьми козацькими поганці панують..." "Кати знущаються над нами..."

І зрозумів тоді Шевченко, що причина усього нещастя України – московська ненаситність, московське загарбництво, московсько-царський імперіялізм. Тим-то Шевченко не міг простити великому гетьманові Богданові Хмельницькому за його Переяславську угоду з Московщиною 1654 р. Тим-то серце Його боліло за Полтавську трагедію славного гетьмана Івана Мазепи 1709 р. Тим-то проклинав Він "ката-людоїда" московського царя Петра І, того, "що розпинав нашу Україну". І проклинав усіх гадів-царів московських, що своїм режимом, за допомогою своїх посіпак і зайдів страшенно поневолювали й винищували Україну. Бо "москалики, що зазріли, то все очухрали" ... "Москалі і світ божий в пута закували"... Ось "що москалі в Україні з козаками діють!" І тоді серце Шевченка спалахнуло страшним гнівом проти того найлютішого ворога України.

Та найбільше боліло Шевченкове серце за своїх земляків, за те, що вони "на чужій роботі" "гнуться, як ті лози, куди вітер віє", заглушивши своє національне сумління, "помагають москалеві господарювати і з Матері полатану сорочку здіймати..." Замість рятувати Україну – "гірше ляха свої діти Її розпинають..."

І тоді Шевченко відізвався до всіх дітей України – не тільки до – "живих" своїх сучасників, але й до – "ненароджених", грядучих поколінь українських, отже, й до нашого покоління – цілою низкою поличних поем ("Розрита могила", – "Сон", – "Чигирин", – "Єретик", – "Кавказ", – "Посланіє", – "Холодний Яр", – "Великий льох", – "Суботів"), ставляючи на першому місці справу національного визволення України; закликаючи всіх українців до прозріння, поправи, повернення і єднання на вірну службу єдиній Україні, вказуючи єдиноправильний шлях революційної боротьби за українську, ні від кого не залежну, самостійну державу, бо тільки

В своїй хаті своя правда,
І сила, і воля!

Він учив і наказував, молив і благав: – "Розкуватись, одностайно, односердно стати за євангеліє правди".

Він опам'ятовував і нагадував, картав і загрожував закам'янілим душам: – "Схаменіться, недолюдки, діти юродиві!" ... – "Схаменіться, будьте люди, бо лихо вам буде!" ... Він у серцях розпалював вогонь своєї глибокої пророчої віри: – "Встане правда, встане воля!" ... – "Встане Україна!"

Шевченкова творчість у згаданому трилітті й особливо в 1845 р. – найкраща, найсильніша, найглибша і найвища. В ній виявив себе Шевченко Вчителем і Повстанцем, Самостійником і Пророком України. Національно-державницько-самостійницька та національно-революційно-повстанська ідеологія цієї творчости обумовила безсмертність Шевченка. І як завершення, як припечатання, як акорд цієї ідеології залишив Шевченко українській нації свій "Заповіт" (25.XII.1845 р.).

Та цією ідеологією переріс Шевченко своє покоління на цілу сотню років. І взагалі творчість Шевченка така актуальна в наші часи, як була вона сто років тому. Не змінився і найлютіший історичний ворог України, бо місце колишнього московсько-царського імперіялізму зайняв тепер московсько-большевицький імперіялізм – найжахливіша катівня усіх поневолених народів.

І тепер голод – "стогне по всій Україні", бо радгоспи й колгоспи стали найгіршою формою ожебрачення й закріпачення українського селянства. В чорних невільників повернено українське робітництво. А від пляново зорганізованого голоду в Україні 1933 р. загинули не тисячі, а мільйони українського населення.

І тепер в Україні – "нема сім'ї, немає хати, немає брата, ні сестри, щоб незаплакані ходили, не катувалися в тюрмі або в далекій стороні", на засланнях, у концтаборах, на досмертних

тяжких роботах, бо в большевицькій системі й – "світа як на те: одна Сибір неісходима"... Большевицький режим винищує українську національну культуру, насильно затирає сліди української державницько-самостійницької традиції, терором здавлює кожний прояв вільної думки, ненаситно грабує багатства української землі, масово винищує фізично український народ і пожаром руйнує Україну.

І тепер знов – "од молдаванина до фіна на всіх язиках все мовчить", а сини поневолених народів – "за ката свого" гинуть на далеких фронтах, бо Сталін – "хоче ввесь світ полонити"...

Московсько-большевицькі імперіялісти звеличують своїх попередників, московських царів, зокрема ж Петра І, ката України, та по-давньому проклинають нашого славного гетьмана Івана Мазепу. Вони в живі очі брешуть, що Україна – "добровільно" приєднувалася до Росії та що український народ живе тільки – "з ласки" російського народу. Вони викривлюють і самого Шевченка. Промовчуючи Його протимосковські твори, намагаються зробити з нього мало що не московського патріота. Отак новітні – "кати знущаються над нами"...

Та найгірше те, що й тепер знайшлися свої землячки-перевертні з рабською душею, оті – "дядьки отечества чужого" – "сміття з помела його величества" ката Сталіна – "чорнилом политі, московською блекотою заглушені" гречухи, бажани, корнійчуки, тичини, вишні, возняки й інші донощики, сексоти й мерзенні зрадники України, які "оглухли, не чують, кайданами міняються, правдою торгують", які помагають ворогові нищити Україну, які катові України виписують похвальні – "слова", які силкуються переконати український народ, що в сталінській неволі краще жити, ніж вільним життям у своїй власній незалежній державі, які лають визвольно-революційний рух і святу збройну боротьбу українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу.

Але ж усе те вже – "не скує душі живої" волелюбного українського народу. Вже його кращі сини й дочки створили збройні лави Української Повстанчої Армії – перші кадри Борців за Волю і Самостійну Державність України. Вже по всій Україні – "вогню іскра великого тліє... підпалу жде... часу дожидає"... Вже в Україні – "Сонце йде і за собою День веде" – великий, воскресний, історичний – День Всенародного Повстання, до якого вже сотий рік кличе Шевченко:

... Вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!

І соті роковини цього найбільшого Заповіту пошанує ввесь український народ збройним повстанням проти найлютішого ворога України. В цій святій боротьбі доведе нас Повстанський Дух Шевченка до остаточної Перемоги на вічну Славу Україні!

М.К.

З українських повстанських пісень

МАРШ "СІРОМАНЦІВ"

Із гір Карпат лунає пісня Волі,
Із гір Карпат несеться Волі зов...
[С]иньо-жовті лопотять прапори –
Там вже заграла українська кров.

Там борами мандрують – "Сіроманці",
На плечах кріс, граната в руках ...
Батьківщини це вірнії повстанці
Виконують Провідника наказ.

Бандера шлях до Волі нам покаже...
З Його наказу йдемо на пробій!
І розіб'єм-розгромим кодло враже,
Запалимо визвольний буревій...

Гей, рідний брате Заходу і Сходу,
До нас єднайсь в ударний моноліт!
Ми Україні виборем свободу,
Загарбницький повалимо ми світ!

Тобі на Славу, Україно-Мати,
Ми знищим ката, Волю принесем!
І загримлять повстанські скрізь гармати
На поздоров з Твоїм Воскресним Днем ...

ЗБУДИСЬ, МОГУТНЯ УКРАЇНО!

Збудись, могутня Україно!
Козацьке плем'я, встань на змаг!
Туди, де сонце, де вершини, –
До Волі й Слави йде Твій шлях.
Готуйся в бойовії лави,
Козацьке плем'я молоде!
До Перемоги і до Слави
Тебе Бандера поведе.
Повстане Київ заповітний,
Шапки козацькі зацвітуть,
Залопотить блакитно-жовтий,
В Софії дзвони загудуть.
Готуйся в бойовії лави,
Козацьке плем'я молоде!
До Перемоги і до Слави
Тебе Бандера поведе.
Нехай кривавляться прокляті,
Тіла їх прийме чернозем,
Бо нам на Сході володіти,
І володіти ми будем!
Готуйся в бойовії лави,
Козацьке плем'я молоде!
До Перемоги і до Слави
Тебе Бандера поведе.

ЦВІЛА, ЦВІЛА КАЛИНОНЬКА

Цвіла, цвіла калинонька
Та й в'янути стала...
– Ой, чого ж ти, дівчинонько,
Прясти перестала?

– Пішов, пішов мій миленький
В повстанські загони...
– Не журись, моє серденько,
Він край наш боронить.

– Хай не хилиться калина
Віттями додолу...
Повернеться незабаром
Твій милий додому.

– Хай не плаче стара мати
Дрібними сльозами...
Буде, буде перемога
Та й за повстанцями.

ПРО РЕЙДИ

Рейдом звичайно називають маневрування в запіллі ворога. Тому, що ціла діяльність УПА зводиться до дій у ворожому запіллі, виходило б, що кожний маневр УПА треба б назвати рейдом. Та знаменною прикметою для рейду є оперування у повному відірванні від власних баз, від власного вищого командування. Тим-то в наших повстанських умовинах рейдом будемо називати тільки маневрування в теренах, дотепер не опанованих нашим повстанським рухом, де немає для нас харчових і санітарних баз, де при перемаршах і квартируванні треба приймати окремі заходи обережности. Так, наприклад, перемарш по теренах Білорусії будемо називати рейдом, зате маневр по опанованих нами теренах Західно-Українських Земель не буде рейдом.

Які ж ***цілі*** переслідують рейди наших частин?

В першу чергу це будуть цілі ***політично-пропагандивні*** й щойно на другому місці стоятимуть ***бойові*** цілі, які є тільки доповненням до політичних завдань. Що воно так, а не інакше, виходить хоч би з того, що революція, яку приходиться здійснювати українському народові, є в першу чергу революцією політичною, сама ж УПА є силою не тільки мілітарною, а політично-мілітарною.

Які військові одиниці найкраще надаються до рейдів?

Це основно залежить від можливостей ***законспірування*** своїх рухів перед ворогом чи то від можливостей пробиватися крізь ворожі застави. При більшому насиченні терену ворожими військами треба радше мати на увазі зручне маневрування поміж тими військами, а ніж розраховувати на власну пробойову силу. Тим то вважаємо, що в наших умовинах найбільш придатна до рейдів частина – це чота. Кількістю своєї скорострільної зброї зможе вона, на випадок потреби, вибитися з ворожого оточення, а рівночасно легко їй законспірувати свій рух і місце постою.

Перед виходом у рейд чота мусить бути відповідно ***вивінувана й приготовлена.*** Одержавши від свого зверхника трасу й завдання рейду, чотовий мусить до цього підготовити відділ як з погляду політичного, так і військового.

Щодо політичної підготовки, [то] чотовий мусить подбати,

щоб при частині був ***пропагандист***, який зможе пров[а]дити всю намічену політичну роботу, – для нього відділ є тільки збройною охороною і допомогою. Може ним бути й самий чотовий, якщо він з погляду політичного задовільно вироблена людина. Та краще, щоб до цього була призначена окрема людина, бо чотовий увесь час мусить дбати про військові заходи охорони відділу, а евентуальна політична робота могла б його надмірно переобтяжувати зі шкодою для чисто військової справи частини. До політичної підготовки відділу належить забрання потрібної на призначені терени літератури та переведення короткого політичного інструктажу всієї частини перед вимаршем.

При військовій підготовці чотовий мусить пам'ятати, що до рейду можна брати зі собою тільки людей фізично здорових і загартованих, які зможуть кожного дня робити довші перемарші. Людей треба конче, відповідно до пори року, вивінувати, головно, взуттям і плащами, які служитимуть за прикриття під час сну. Очевидно, взуття можна б виміняти в тих бійців, які залишаються на місці, або заготовити бодай ходаки, личаки тощо. Під час приготування відділу до вимаршу чотовий мусить пам'ятати, що відділу не можна обвантажувати ніякими речами, які не є конче потрібні, бо тоді частина стає отяжілою і нерухливою. До таких найконечніших речей належати буде передусім запасна амуніція і санітарний матеріял. Кількість амуніції залежатиме від часу тривання рейду. Щоб не обтяжувати самого відділу більшою кількістю запасної амуніції, можна її дотранспортувати до терену рейдів і там позакопувати в кількох криївках, з яких потім поповнюватиметься недобір. Якщо йдеться про медичну допомогу, то ясно, що з рейдуючим відділом мусить піти хоч один добрий ***санітар***, який вмів би давати собі раду при різних пораненнях. Цей санітар бере для відділу необхідну кількість санматеріялу, яким зможе обслужити всіх поранених. Цей санматеріял можна так само переховувати на терені рейдів у криївках, щоб не обтяжувати ним відділу.

Зброя перед вимаршем мусить бути випробувана й евентуальні її недоліки повинні бути основно усунені.

Ніякий командир не пуститься в незнані терени без карти й компасу. Тому що карт не все можна дістати, чотовий може зладити сам собі карту бажаних теренів, відрисовуючи її від

оригінальної через прозорий папір або просто прикладаючи на вікні звичайний папір до карти і копіюючи її до світла. Очевидно, що таким способом не одержується карт зовсім докладних, але при добрій старанності можна дістати карти задовільно докладні для орієнтації в терені.

Щоб якнайменше обтяжувати бійців і тим самим зробити відділ дуже рухливим, добре є для деяких теренів (не болотистих, не дуже пересічених ярами і ріками, не гористих) зладити двоколку, на якій транспортується ввесь надмірний багаж, а також ранених.Замість двоколок можна вживати коней для в'ючення на них вантажів, але тоді коней треба більше, ніж до двоколок. У зимову пору справу транспорту вантажів розв'язують найкраще сани, тягнені кіньми, або й спеціяльно зладжені на широких полозах низькі саночки, які тягнуть самі бійці.

Окремо мусять підготовлятися рейди кінноти, що, побіч різних недогод, мають одну дуже важливу прикмету – рухливість. Кіннотній частині треба передусім основно переглянути коні та пошити (з мішків, напханих сіном) примітивні, але для наших умовин майже зовсім задовільні сідла.

Основним стилем кожного повстанського рейду є його ***конспіративність, рухливість і заскакування*** ворога акціями там, де він їх не сподівається.

Щоб рейд був якнайбільше ***конспіративний***, кожен боєць мусить дуже суворо зберігати військову таємницю, пам'ятаючи, що кожне зайве, неконспіративне слово може загубити цілий відділ, а з ним і його особисто. Ні одного слова про місця постою, напрям маршу, озброєння, чисельність відділу, не зраджувати псевд командирів, ні вищих зверхників. Для маскування може відділ з успіхом вживати ворожих військових одягів або виступати під видом дезертирів із червоної армії тощо. Зрозумілою річчю є, що просування частин може відбуватися тільки вночі, а вдень тільки в лісних околицях, де не можна сподіватися зустрічі ані з ворогом, ані з цивільним населенням. Щоб не здемаскувати відділу, місце постою треба вибирати таке, щоб його ніхто не помітив, отже – відокремлені хати, хутори, ліси, дебри й і.п. Коли треба заквартирувати в оселях, то першим обов'язком є не випустити нікого з хат, які займе відділ, аж до того часу, поки відділ і з тих хат не відійде. Ні в якому випадку не можна квартирувати в одній оселі довше, ніж одну добу.

Другою прикметою рейду мусить бути його ***рухливість***. Отже, ніколи не залишатися на місці, все бути в русі. Від кожного місця, де проведено якусь політичну акцію, негайно відбитися хоч би тільки 15 км. Тільки велика рухливість відділу і велика різноманітність у виборі траси мар[шу] та місць постоїв дає забезпеку перед розшифруванням і знищенням частини.

Щоб могти пророблювати намічену політичну роботу, чота мусить з'являтися там, де ворог того не сподівається, і в такий час, щоб ворог не міг перешкодити у виконанні акції. Отже – ***заскочення ворога***. Тут знову різноманітність грає вирішальну ролю. Не вільно робити акцій все по тому самому шляху, щоб ворог на основі траси не міг зорієнтуватися у виборі чергових місць акцій і не приготовив там засідок. Якщо йде про час акцій, то їх найкраще переводити в передвечірніх годинах, щоб зараз потім вибратися з оселі.

Так отже, на кожний рейд складаються такі три основні дії: ***марш, квартирування й акції***.

Марш відділу – це звичайний перемарш із забезпеченням, при чому найголовнішим є вибір самої траси маршу. Вона не сміє бути прямолінійна, бо таку ворог зараз розшифрує. Треба робити часті викрути вбоки, минати людські оселі, щоб не звернути на себе уваги, старатися вибрати трасу таку, щоб ворог ніяк її не сподівався. Тому що всі марші, це майже як правило, відбуваються нічною порою, нераз доведеться користуватися місцевими провідниками. Тоді їх не можна відпустити скоріше, як чергового дня вечором, коли вже намічається відхід із місця постою.

Само ***місце постою*** треба вибирати таке, щоб воно давало можливість доброго зорення і відвороту: біля лісів, ярів, ровів і т.п. Заквартируватися найрадше перед світанком, щоб за дня не було вже нічого помітно. Всі стійки мусять бути повнотою закриті перед можливим ворожим зоренням. Чота квартирує скупчено в одному або двох суміжних господарствах, в повному бойовому поготівлі. Щойно перед вечором можна злагіднити бойову готовість і дозволити на деякі полегші. Основний харч споживає відділ перед вимаршем, беручи зі собою ще й запас на дорогу, а прийшовши до нового місця постою, може користуватися тільки харчами, які будуть на місці. Ні в якому випадку не вільно над ранком роздобувати харчі в тій оселі, до

якої відділ приходить. При роздобуванні харчів пам'ятати про те, що відділ мусить старатися здобувати для себе прихильність населення, отже, треба змагати до справедливого розкладання тягару прохарчування на більшу кількість людей, евентуально на колгоспи й т.п. Всіх людей, які помітили місце постою відділу, треба негайно придержати і затримати аж до відходу відділу.

А політичні ***акції*** відділу – це мітинги, роздавання колгоспного добра, нищення засобів експлуатації народу й т.п. Всі ті акції пров[а]дити перед вечором, після чого відділ негайно відмаршовує.

Боїв старається відділ уникати й веде їх тільки виключно для власної оборони. Деколи робить засідку, коли може майже напевно вийти з неї переможно, не втрачаючи, а, навпаки, здобуваючи амуніцію.

Якщо відділ має довший час рейдувати в одному терені, то повинен приготовити собі на цьому терені суворо законспіровані, від населення незалежні криївки, які зможуть нераз у важких умовинах послужити за місце постою. Не вільно приготовляти криївок великих: одну для цілого відділу, а найвище одну на десять людей. У криївках приміщується також ранених разом із санітаром, який опікується раненими. Для них приготовляється задовільні харчові припаси, щоб ранених унезалежнити від населення.

Від рішучости, підприємчивости й помисловости командира, від витривалости й завзяття бійців залежатиме успіх чи провал рейду. Без сумніву, рейд – справа нелегка, є він мистецтвом у партизанському ділі. Тим-то командири та бійці, що провели успішні рейди, справедливо користаються вояцькою пошаною, вони здобувають для себе і своїх частин безсмертну вояцьку славу.

Чагар

ЯК БОРОТИСЯ З ТАНКАМИ

Сьогоднішні воєнні дії при масовому застосуванні технічної зброї: танків, літаків, артилерії, – вимагають від кожного бійця не лише вміння ***користуватися,*** але передовсім ***поборювати*** цю зброю. Оборона перед ворожими танками, літаками й артилерією – це дуже важливий вишкіл сучасного

вояка та передовсім тих вояків, які борються з ворогом, технічно краще озброєним.

Український повстанець, маючи до діла з ворогом, який розпоряджає досить високо розвиненою вогневою технікою, мусить добре опанувати способи оборони проти ворожої технічної зброї.

Для вмілого й доцільного поборювання танків треба основно пізнати всі прикмети й хиби даного виду зброї, а також засоби, які служать для її поборювання.

Танк – сьогодні найгрізніша зброя. З погляду на силу вогню, опанцерення і досить велику швидкість, зброя ця стає основною в усіх важливих діях, однаково грізною в наступі і в обороні. В порівнянні з іншими родами зброї танк – це досить новий винахід. Його вжито перших раз у боях у першій світовій війні, коли то в 1917 р. американські танки, кинені на західний фронт, дуже спричинилися до виграшу тодішньої війни. Спочатку танк мав слабе опанцерення, слабу силу вогню (всього один кулемет) та малу швидкість (до 10 кілометрів на годину). Та введення цього типу зброї було несподіванкою, тим то й протитанкова оборона була спочатку дуже невміла й незадовільна.

З розвитком техніки вдосконалювався тип танка, а разом із цим удосконалювалися способи й методи протитанкової оборони.

Сьогоднішні танки з кожного погляду перевищують оті первісні машини. Пересічна швидкість вагається від 35– 60 км/год., опанцерення від 6-12 см, а озброєння складається з одної 75-мм гармати й 2-3 кулеметів. Залога складається від 2-9 людей, залежно від величини танка.

В початках цієї війни величина танків вагалася від 15-25 тонн (тобто вага панцерної сталі танка мала 15-25 тонн). З бігом війни розбудовано танки до незвичайної величини, вона доходить до 80 тонн. Але в практиці ці танки показалися заважкі, замало поворотні, й через те їх скоро перестали вживати. Під цю пору пересічна величина танків вагається від 35-50 тонн ваги. Таку вагу мають майже всі найновіші типи танків.

З погляду на роди танків, розрізняємо типи: большевицькі, німецькі, англійські, американські.

Найбільш уживаним типом танка в ***большевицькій армії*** є "Т 34", який донедавна був одним із найгрізніших з-поміж усіх

інших типів танків. "Т 34" – це танк ваги 50 тонн. Панцер його на вежі завгрубшки 12 см, нижче 8 см, задня частина, де міститься мотор, має найслабший панцер. Озброєння: одна 75-мм гармата та один або два кулемети. Залога: 4-5 людей, один гармаш, два кулеметники й один або два водії. Швидкість: 30-60 км/год., залежно від поземелля. Пізнати його легко по надмірно великій гарматній вежі, що робить його досить незугарним і непропорційним. Крім "Т 34", большевицька армія послуговується ще танками: "КВ 1", "КВ 2", "КВ 3". Це танки ваги від 25-30 тонн зі слабшим опанцеренням та з досить великою швидкістю. Вживається їх, головно, для розвідувальних цілей. "Т 34" вживається для оборони й наступу.

З ***німецьких*** танків на перше місце висуваються типи: "Тигр" і "Пантера". "Тигр" побудований на основі досвіду війни на сході і схожий де в чому на большевицький "Т 34". Вага його 35-40 тонн. Озброєння: одна 80-мм гармата і два кулемети. Панцер на вежі 10 см, нижче 8 см. Швидкість від 40-70 км/год. Перевищує він большевицький "Т 34" швидкістю, поворотністю і зручністю в маневруванні. Характерною його ознакою є низька гарматна вежа, скісно стята напереді. "Пантера" – це тип вагою до 30 тонн, з одною 75-мм гарматою і з великоюю швидкістю – до 80 км/год. Вживається як розвідувальник і в наглих, скорих бойових діях.

З ***англійських*** танків найзамітніші: "Марк-1", "Марк-2" і танк типу "Черчілль". "Марк-1" і "Марк-2" – це танки ваги 40 тонн, з опанцереннм від 7-10 см, зі швидкістю до 70 км/год., з одною 75-мм гарматою. "Черчілль" має 50 тонн ваги й є найважчим англійським танком.

З ***американських*** танків найбільш уживаний тип – "Генерал Шерман", який має вагу до 50 тонн, панцер від 10-12 см, озброєння: одна гармата 80-мм і два кулемети, швидкість 75 км/год. Має опанцерені гусениці сталевою бляхою.

Всі ці типи танків мають дуже сильний сталевий панцер під сподом, якого навіть досить сильні міни не можуть пошкодити, правда, йому можна розірвати гусениці, що, зрештою, не перешкоджає йому далі вести бій і вогневий обстріл.

Крім своїх добрих прикмет, танк має досить багато хиб, які послаблюють його боєздатність і влекшують боротьбу з ним.

Перша, найголовніша, хиба – це мале поле зору. Щоб не послаблювати сили панцера, віконця, крізь які зорить танкова

залога, мусять бути дуже вузькі й малі. В танкові "Т 34" зірний отвір завдовжки 20 см, завширшки від 4-5 см. Така щілина дає мале поле зорення. В інших типах танків величина цієї щілини вагається між 15-30 см довжини і 5 см ширини. Таких щілин кожний танк звичайно має дві: одну передню й одну задню.

Мале поле зорення утворює довкола танка т. зв. мертві поля, тобто поля, куди не сягає зір гармаша чи кулеметника. Крім цього, таке мертве поле є вільне й безпечне від танкових стрілен, які в обсягу мертвих піль не падають. Причиною цього є та обставина, що ані дулові гармати, ані кулеметові не можна дати такого кута прицілу, щоб можна було обстрілювати поле в найближчій віддалі від танка. Як правило, довжина мертвого поля сягає від 20-30 м з переду і від 30-40 м з заду танка. Коли йдеться про боки танка, то, з уваги на брак зірних щілин у боках панцера, за винятком одної невеличкої круглої дірки, – вони є досить легкодоступні і найменше небезпечні, тому що зброя знаходиться на переді і на заді танка. Отже, в промірі від 30-40 м довкола танка протипанцерний стрілець є вільний від обстрілу з танкової зброї і на цих мертвих полях може приступити до знищення ворожого танка.

Друга хиба – це нерівність опанцерення, яке не в кожному місці є одинаково сильне і грубе. Найслабшим місцем танка є задня його частина, де приміщений мотор. Там звичайно панцер найтонший та має ще й отвори холодильниці, через які проходить повітря для прохолоджування мотору. Слабим місцем є теж спаяння, що сполучають гарматну вежу з рештою танка, та гусениця, яка звичайно не є опанцерена й тому в цілості виставлена на раження протипанцерною зброєю.

Третя хиба – досить мала поворотність танка та в залежності від поземелля рухливість, що в великій мірі улегшує його поборювання.

Способи, якими поборюємо танк, є досить різноманітні, почавши від найпростіших, а скінчивши на прецизних і далекобійних гарматах.

Засадничо для оборони перед танком служить протипанцерна гармата, калібер якої вагається від 3,5 см до 8 см, у залежності від товщини панцера. Очевидно, що під цю пору найкраще застосування має 8-см протипанцерна гармата, яка пробиває панцер завгрубшки 8-10 см. Менші калібри гармат вийшли з ужитку. На танк стріляється з віддалі від 40-1000 м панцерними стрільнами, які, в протилежність до розривних, мають силу не в *розриві*, а в *пробитті* панцерної бляхи танка.

Другий, може, найкращий засіб для знищення танка – це "панцерфавст" (протипанцерний кулак) та "офенрор" (протипанцерна труба). "Панцерфавст" – це труба 1 м завдовжки, у переді якої вгвинчений набій величини в людську голову. В самій трубі вміщений вибуховий матеріял, який, запалений, викидає набій на віддаль 15-30 м. Попавши в танк, цей набій моментально плавить сталь і, проплавивши дірку, вибухає всередині. Плавлення і вибух відбуваються упродовж кількох секунд. Температура, витворена плавленням сталі, запалює танк, тобто оливу, мастила й ропу, а вибух розриває сталеву бляху й остаточно нищить танк. "Панцерфавстом" можна стріляти лежачи і стоячи. Очевидно, зброя ця вимагає багато холодної крови і відваги; треба підпустити танк на віддаль до 30 м і тоді атакувати. "Офенрор" діє більш-менш подібно, як "панцерфавст", з тим, одначе, що більша сила вибухового матеріялу, згромаджена в трубі, викидає стрільно на віддаль 150 м.

Третій спосіб – це нищення танка за допомогою мін і розривних матеріялів. В залежності від величини танка приготовляється розривні заряди, вага яких виносить від 1 до 5 кг вибухового матеріялу. Як правило, ці заряди підкидається рукою під танк; використовується до атаки штучну мряку, щоб заховати себе перед ворожим зором. Крім цього, донедавна послуговувалися магнетними мінами, тобто вибуховими зарядами, яких стальні стінки були магнетами і чіплялися до стін танка. Проти цих мін покривано танки верствою цементу. Нарешті, один з найдавніших способів – це розрив танка за допомогою кількох ручних гранат, зв'язаних разом. Найкраще до цього надаються німецькі гранати з дерев'яною ручкою.

Четвертий спосіб – це спалювання танка за допомогою бензини. Це один із найкращих і найбільш уживаних способів. Пляшку з бензиною кидається на зад танка, і вона запалює мотор, спричиняє вибух ропи і пожар танка.

З інших рідин уживається спеціяльної рідини жовтого кольору, що, розлита по танкові, перетворюється в дуже їдкий дим, який через щілини й отвори холодильниці мотору дохо-

дить до середини так, що залога танка мусить вилізти зсередини, щоб не подушитися в танкові. Цього способу вживали німці з добрим успіхом.

Для знищення танкової гармати кидається на її дуло дві зв'язані дротом ручні гранати. Бували випадки, що кинений до дула гармати камінець спричинював його розрив.

Для успішного знищення танка треба звичайно допустити його на досить близьку віддаль і тоді його заатакувати. Атака відбувається в обсягу мертвих піль танка і на його найслабші місця. Щоб допустити танк на найближчу віддаль, треба відповідно до цього приготовитися, очевидно, в залежності від терену, на якому доведеться боротися. Звичайно, для охорони стрільця служать рови 180 см завглибшки і 60 см завширшки. У такому рові стрілець може добре заховатися, а танк, переїжджаючи через нього, не ушкодить бійця, який у відповідний момент висувається й атакує танк мінами, гранатами або бензиною.

Знаючи слабі місця й хиби танка, ворог додає для його охорони своїх стрільців, які, посуваючися за танком, просліджують терен. В такому випадку перш усього треба знищити цю охорон[у], а потім уже атакувати танк.

Протитанкова оборона вимагає відваги, холодної крови та помисловости. Танк з його гарматою, панцером, гуком моторів на недосвідчених робить погане враження, викликує страх і паніку. Але холодна кров, рішучість і відвага причинюються до перемоги людини і над цією велетенською машиною.

Пор. К-ра

ПОВСТАНСЬКЕ ПОЧУТТЯ ОБОВ'ЯЗКУ

Одна з найбільших і найкращих прикмет українського повстанця – це глибоке ***почуття обов'язку***. Це почуття тісно пов'язується з цілим повстанським життям. Воно відзивається і в таборі і в марші, в бою і на відпочинку, серед друзів і серед мирного населення, воно не залишає повстанця ніколи. Це велика внутрішня сила. Вона наказує як невидимий, але суворий командир. І цьому внутрішньому наказові повстанець завжди підпорядковується, завжди його слухає. Почуття обов'язку – ***сумління*** українського повстанця.

За голосом цього сумління вірні сини України взяли зброю в руки і стали з нею на захист священних прав свого народу на вільне, самостійне життя; стали на єдиноправильний шлях збройної боротьби проти всіх окупантів – за Українську Самостійну Соборну Державу.

Ступивши на цей шлях, український повстанець гідно і мужньо переносить усі труднощі повстанського життя, він нещадно громить окупантів, у полон ворогам живцем не здасться ніколи, але бореться жертовно, не жаліє ні своїх сил, ні крови, ні життя. Український повстанець цілком посвятив себе на службу єдиній Україні.

Життя і дії Української Повстанчої Армії дають на це безліч незрівнянних прикладів, як от:

Відділ УПА – "С", в час свого рейду, пройшов біля 500 км. Не зважаючи на цілонічний втомливий марш, ранком повстанці кидаються в бій і розбивають у Коршеві (Коломийщина) банду районного нквд. По бою зараз же повстанці роблять пропагандивний рейд у сусідні села, а опівдні знову приймають бій, в якому бравурною атакою розбивають другу енкаведівську банду.

Так можуть битися тільки вояки УПА, які не знають втоми, для яких обов'язок служити Україні – найвищий наказ!

Керований почуттям обов'язку супроти народу, бажанням відплатити ворогові за всі народні кривди, повстанець, грізний месник, з'являється там, де його сталінські кровопивці навіть не сподіваються, де вони найбезпечніше справляють свої п'яні, божевільні оргії. У завірюху, на гострому вітрі він пильно й терпеливо чатує на засідці, щоб несподіваним ударом знищити банди енкаведівських розбійників, щоб із їх пазурів відбити арештованих братів і сестер. Своїм ударом він часто випереджує заміри ворога.

Ватага сталінських кровопивців їде до с. Увисла (Копичинеччина) пограбувати українських селян. Але ще перед селом українські повстанці геть-чисто розбивають сталінських грабіжників, і вони панічно втікають, залишаючи на полі бою своїх убитих і ранених.

З хвилиною вступлення в УПА перед кожним повстанцем виростають нові обов'язки, що випливають із приналежности до нової спільноти. Перед ним у першу чергу стоїть тепер обов'язок високо держати прапор УПА, не заплямувати його,

не посоромити. Цей обов'язок повстанець виховує, дбаючи передусім про честь українського повстанця, про добре ім'я і славу свого відділу, здобуваючи для нього все нові успіхи й перемоги. Відділ для повстанця – це спільнота, супроти якої він на кожному кроці почувається зобов'язаним, для якої він готовий на все.

Застави відділу УПА – "С" пильно чатують на шляху Чернелиця – Коршів, Городелиця – Коршів. Опівдні з напряму Обертина їдуть автами сталінські автоматники на погром. Повстанська застава приймає бій. Ворог наступає переважаючими силами, але повстанці запекло бороняться і відбивають атаку за атакою, не відступають. Почуття обов'язку каже їм витримати, заки прийде допомога. Через дві години наспівають нові повстанські чоти і – з грімким окликом – "Слава" – проганяють сталінських посіпак.

Повстанці з застави своєю мужньою і видержливою обороною приносять свому відділові ще одну перемогу і славу.

В час великої облави на Чорний Ліс (Станиславівщина) завзяті бої зводять українські повстанці з окупантом. Повстанські кулемети косять сталінських бандитів лаву з лавою. Ворог раз-у-раз дістає все нові й нові підкріплення й атакує повстанців. Перед переважаючими ворожими силами наш відділ мусить відступати. Тоді командир Гамалія з невеликою групою повстанців стягає на себе весь ворожий натиск, щоб заслонити відворот інших. Стрільці зі своїм командиром борються з найбільшою напругою сил, міцно тримають свої становища і сіють смерть серед ворогів. Рідшають і ряди повстанців... Але почуття обов'язку супроти друзів каже їм рятувати наш відділ хоча б ціною власного життя. І вони мужньо, по-геройськи цей обов'язок виконують. Повстанські відділи пробиваються з ворожого оточення ціною геройської смерти командира Гамалії і двох десятків повстанців.

Сильне в кожного повстанця є почуття обов'язку супроти своїх бойових друзів. В житті, наскрізь виповненому труднощами, перепонами й постійними небезпеками, – це незвичайно вартісна й шляхетна прикмета. Повстанець не залишає друга в біді, не залишає на полі бою раненого, він завжди старається підібрати вбитих друзів, щоб їх гідно похоронити та не дозволити ворогові знущатися над тілами Героїв.

Шляхом зі с.Чертовець (Коломийщина) їде підвода з раненими повстанцями. Несподівано на неї наскакує зграя енкаведистів-розбійників. Стрілець Залізняк кидається на бандитів, вбиває двох, а решту стримує – і підвода з раненими спокійно від'їжджає. Сам Залізняк продовжує оборону. Важко ранений і оточений бандитами, він сам себе добиває...

Спитаєте, що наказувало стрільцеві Залізнякові саме так вчинити? Відповідь може бути лиш одна: ***повстанське почуття обов'язку*** боронити ранених друзів. Стрілець Залізняк врятував життя ранених, а сам загинув як герой, бо віддав своє життя – "за друзі своя".

Таке саме розуміння обов'язку проникає кожну, навіть найдрібнішу, дію повстанця. Він свідомий, що з малих дій складаються великі. Він бо знає, що часто дрібнички вирішують про успіх цілости справи.

На стійці повстанець пильно наслухує, точно зорить, бо знає, що в той час у його руки віддана доля його друзів. Ні сон, ні мороз, ні заметіль не всилі послабити його чуйности на стійці, бо все це може використати ворог.

В розвідці виконує повстанець свої завдання найгрунтовніше, бо він свідомий, що від того залежить успіх і перемога його відділу. На розвідці біля повстанця немає нікого, ніхто не стоїть над ним. Виконність контролює тут лише повстанське почуття обов'язку.

Таке саме почуття обов'язку супроводить повстанця, коли він у темну ніч підсувається під залізничну станцію, чи під ворожі казарми, щоб там розклеїти повстанські листівки, щоб розкинути революційну літературу. Воно діє і тоді, коли повстанець зустрічається з населенням, червоноармійцями, з чужинцями. Він завжди використовує таку зустріч для поширення наших революційних ідей.

Почуття обов'язку не допустить у повстанця до найменшого занедбання, до хоча б найдрібнішого недбальства. Повстанець постійно підносить свої військові знання, він невпинно дбає про піднесення своєї політичної освіти.

Зроджене з любови до України, скріплене ненавистю і погордою до її ворогів, повстанське почуття обов'язку росте та міцніє у твердій і жорстокій боротьбі з окупантами України. Воно є грунтом, на якому виростає безприкладний героїзм, джерело сили й непоборности УПА.

А.Ващук

НАЗАР

Сталося це у Львівщині в с. Взець
3.I.1945 р. біля 7-ої години ранку.

Ще не світало, як хтось сильно загрюкав у двері придорожної селянської хатини.

– Аткрой! – кричав хрипкий голос знадвору. – Хлопці! Большевики... – тремтячим шепотом будила господиня трьох українських повстанців, що ледве годинку тому вступили в хату, щоб до світанку хоч трішки відпочити.

Та вони вже не спали. Зірвались – і в кожного зброя вже напоготові. Навспиньки приходять до вікна, обережно відхиляють заслону та в місячному сяйві тільки й бачать: дві темні постаті перед дверима, а далі, під клунею, ще чотири з кулеметом, спрямованим на хату.

– Аткрой, аткрой, сукін син, аткрой... – верещить дико й нахабно термосять дверима.

– Друзі! – шепотом наказує Назар, роками старший між ними, загартований революціонер. – Мусимо пробитися! Борисе, бери крізь вікно тих чотирьох під клунею з – “дегтяра”, а я з – “фінки” візьму тих під дверима.

– Готовий! – шепче Борис. І Назар дає знак рукою.

Клацнув замок кулемета, але пострілу немає... Рвучко відтягає Борис замок удруге, та знову – тільки – “клац”... Пробує ще раз – даремно...

– Друзі! До мене! – шепче Назар і в цю ж хвилину плечима висаджує двері зі замка й завіса.

І на порозі стає кремезний мужчина в короткому кожушку, тримаючи обіруч – “фінку” перед собою. Повагом ступає на подвір’я, все його миттю просверлює зором, та – що це? Під клунею нема вже нікого, а ті два, що перед хвилиною так нахабно добувалися до хати, вже щезають у воротах.

“Он які відважні!”... – думає Назар і, тримаючи палець на спусковім язичку – “фінки”, йде просто на ворота. І тепер він щойно бачить, що біля воріт, ліворуч за тином, стоїть їх у гурті кільканадцять...

– Кто йдьот? – падає з гурту питання. Либонь ще не пізнали...

– Свой! – відповідає спокійно Назар.

– Какой свой? – не довіряють...

– Свой, сваі! – протягає Назар, а сам уже у воротах.

Два з гурту виступає до нього, а він повертається і просто до них – “свой!”...

“Чи він збожеволів?” – здригнулися обидва його друзі, що причаїлись у сутінку біля хати.

Ще чотири-три кроки ділить його від зграї бандитів, і раптом – трррр, трррр, трррр, трррр, трррр, – безупину строчить – “фінка” – на добридень...

Це наш Назар так світанок вітає... Це так з найлютішим ворогом України мовою українських повстанців він розмовляє...

З диким передсмертним ревом валиться ворожа зграя на столочену землю під тином.

– Вона нам уже не грізна!

А тоді: – За мною! – гукає до своїх друзів переможець Назар.

Борис і Микола та з ними чотири хатні жінки – вже у воротах, стрибком через дорогу та ярком – до лісу, до нашого лісу...

За ними ще клекітня ворожих кулеметів, за ними ще розриви ворожих стрілен, за ними ще дикий вереск – “уррра”, але все те їх уже не злякає.

І не жаліє українська жінка, що он горить ворогом запалена її хатина. Бажанням вільною на Рідній Землі жити зі своїми дітьми горить її душа...

І не вагається український повстанець вдаряти сам один у гущу ворогів.

І не один у нас такий Назар. Їх тисячі, тисячі в рядах УПА – найкращі сини України.

Б.Ф.

Б’ЄМО ЗАГАРБНИКІВ УКРАЇНИ
(З дій Української Повстанчої Армії)

22.IV. – 30.IV.1944 р. відділ УПА в силі пів сотні бійців під ком. Ч. зробив пропагандивний рейд по північній частині Правобережної України, Доходячи під Києв, до Дніпра й долішньої течії Прип’яті. За 70 днів пройшов відділ 900 км і відвідав 17 районів, а саме: в Житомирській області – Олевське, Емільчине, Білокоровичі, Бараші, Коростень, Чоповичі, Малин і Радомишль; у Київській області – Бородянка, Івань-

ків, Димер, Чорнобиль, Хабне і Новошепеличі; в Поліській області – Ельськ; і знову в Житомирській області – Овруч і Словечна. За ввесь час рейду відділ мав 11 збройних сутичок і 3 більші бої з ворогом, в яких знищено 28 енкаведистів та здобуто 1 кулемет, 10 автоматів, 8 пістолів, 28 крісів, багато амуніції тощо. Відділ був переслідуваний батальйоном нквд по охороні тилу фронту. Першу з ним зустріч мав відділ 2.V. на залізничному шляху Коростень – Житомир, де ворог поробив був засідки. Одну з цих засідок наш відділ повністю розгромив, не маючи при тому ніяких власних утрат. Від 5 до 25 травня намагався ворог виявити наш відділ за допомогою літака, й це йому вдалося лиш один раз. Для цієї мети ворог використовував і лісові вежі. Коли наш відділ перейшов у Київську область, на боротьбу з ним вийшов іще відділ енкаведистів з Києва та школа енкаведистів з Бородянки. 17.V. в с. Рихта, Димерського району, знищено в сутичці двох лейтенантів нквд і взято в полон молодшого лейтенанта, який останньо працював як – "опер-уполномочен" нквд при обл. управлінні нквд Київської области. Наш відділ, завдяки доброму розвідуванню та безперервному рухові, зручно минав ворога. Деякий час маневрував наш відділ вздовж Дніпра, прослідкуючи можливості переправи на Лівобережжя. 24.V. ворог знову виявив наш відділ у Чорнобильському районі та заатакував його біля с. Дев'ятки. Наш відділ розбив наступальну групу ворога, а довідавшись від полонених про другу ворожу групу, заскочив її своїм маневром, в наслідку якого знищив 17 енкаведистів, між ними 4 лейтенантів, начальника нквд і начальника міліції Іваньківського району. В цьому бою загинули смертю героїв шість наших повстанців. 6.VI. наш відділ щасливо вибився з ворожого оточення в Димерському районі. До кінця рейду наш відділ мав ще кілька сутичок із ворогом.

Скрізь, там де проходив наш відділ, населення не вдоволене з большевицької дійсности, зокрема вороже ставиться до колгоспів. У с.Терехах, Чорнобильського району, одна жінка вилами проколола енкаведиста за те, що він заганяв людей до колгоспу. Невдоволені навіть недавні червоні партизани. Було так, що один із них два тижні переховував у себе нашого повстанця. Були випадки, що чоловіки самі приставали до нашого відділу. Робітництво живо цікавиться нашою революційною літературою та часто співпрацює з нашими. А треба згадати, що нквд заздалегідь – "підготовляло" населення на Сході до появи там відділів УПА, поширюючи різні несамовиті брехні, щоб ними залякати людей. Але населення вже віч-на-віч переконалося, хто такі українські повстанці, і довідалося, чого вони хочуть, з ким і за що борються. Тим-то вже по першій зустрічі з населенням наш відділ тішився скрізь сердечною приязню і щирою допомогою, головно харчами й нічлігом. Зокрема, населення дуже вдоволене з того, що УПА бореться тільки зі зненавидженим сталінським режимом, з енкаведистами та їх вислужниками, а не бореться з насильно змобілізованими червоноармійцями, яких большевицький режим терором заставляє кривавитися і гинути за протинародні імперіялістичні цілі Сталіна – найбільшого ката всіх поневолених ним народів.

4.IX. – 7.XII. 1944 р. відділ УПА в силі півтори чоти під ком. В. зробив пропагандивний рейд по трьох областях Правобережної України. Вийшовши з куразьких лісів,на південь від автостради Рівне – Корець, відділ пройшов такі райони: у Кам'янець-Подільській області – Аннопіль, Берездів, Шепетівка й Полонне; в Житомирській області – Баранівка, Мархлевськ, Чуднів і Янушпіль; у Вінницькій області – Уланів, Хмельник і Літин; і знов в Кам'янець-Подільській області – Летичів, Межибож, Староконстянтинів, Гриців і Славута. За 94 дні відділ провідав 16 районів. У цьому рейді відділ звів два бої. Перший бій з 30 енкаведистами був у лісі коло с.Лісна (Уланівський район); знищено 1 енкаведиста й 1 взято в полон, якого після допитів пущено на волю; здобуто 1 автомат і 1 пістоль; власних втрат не було. Другий бій з 60 енкаведистами був у лісі коло с.Великі Маневичі (Грицівський район); знищено 4 енкаведистів, а 6 полонених після допитів випущено на волю; здобуто 1 кулемет, 1 автомат і 6 крісів; власних втрат не було. Двічі попався відділ на ворожі засідки., в яких один наш повстанець загинув смертю героя, а один був легко ранений. Відділ виконав велику розвідувальну й пропагандивну роботу. Населення, за винятком енкаведистів і совєтських активістів, не вдоволене зі сталінського режиму й очікує зміни. Появу українських повстанців вітало населення скрізь дуже сердечно.

3 – 8.XI. 1944 р. відділ УПА під ком. Б. зробив пропагандивний рейд по Кам'янець-Подільській області. Рейд був неза-

конспірований, відділ просувався днями на підводах і конях. Пропагандивну роботу живим і друкованим словом, а ще краще своєю появою і поведінкою провів відділ в 11 селах. Особливо вдала була ця робота в селах: Нігин (р-н Смотрич), де роздано селянам збіжжя з колгоспного магазину; Тинна (р-н Смотрич), де роздано пропагандивні листівки людям із довколишніх сіл, що саме верталися[1]

... де на мітингу, замість оклепаної доповіді про "жовтневу революцію", населення з великим зацікавленням і захопленням вислухало доповідь про українську визвольно-революційну боротьбу проти сталінської неволі. А разом із тим відділ виконав такі акції: 4.XI. у с. Нігин (Смотрицького району) знято телефонний обсерваційний пункт, розігнано большевицьку залогу та звільнено людей, призначених для вивозу на Донбас; 5.XI. у с.Тинна (Смотрицького району) забрано з поштового будинку телефонну централю і касу; 6.XI. у с. Куяви (Ярмолинецького району) знищено 3 енкаведистів і забрано телефонний апарат з будинку сільради; 7.XI. у с. Липівка (Сатанівського району) забрано телефонний апарат.

За час рейду відділ звів два бої з ворогом, а саме: 4.XI. яких два десятки енкаведистів і стрибків загородили нашому відділові шлях із Нігина (Смотрицький район) до Болинівки (Дунаївський район), але наше переднє забезпечення якстій прогнало ворога, й наш відділ без затримки і втрат подався на с.Зеленче (Дунаївський район).

7.XI. наш відділ квартирував на лісничівці в турчинецькому лісі (р-н Сатанів) яких 2 км від ворожої летунської бази. Опівдні, як відділ збирався вирушати, над лісничівкою появився ворожий розвідувальний літак. Коли наше переднє забезпечення діставалося вже до сатанівського лісу, а заднє забезпечення було ще в турчинецькому лісі, налетіли шість бойових літаків і сильно обстріляли наш відділ. Повстанці миттю розскочилися і вскочили до лісу. Тут із півночі від хуторів надійшла ворожа піхота. Наша застава, підпустивши ворога якнайближче до себе, сипнула по ньому кулеметним вогнем і змусила його до панічної втечі. Важче було задньому забезпеченню в турчинецькому лісі. Його обстрілювали вісім літаків і від летунської бази заатакували 120 большевиків. Наші дуже

[1] В цьому примірнику зіпсовані і не читаються два рядки.

завзято відбивалися й витримали ворожий наступ. У бою тільки наш підстаршина був легко ранений. Вечором наше заднє забезпечення щасливо добилося до свого відділу. Так славно закінчив наш відділ цей сміливий і дуже вдалий рейд.

Слава борцям за волю України!

Смерть сталінським окупантам!

УКРАЇНЦІ ЗА КОРДОНОМ

Українська еміграція в Европі, без різниці політичних поглядів, об'єднана духом геройської боротьби Української Повстанчої Армії.

В Канаді українська еміграція розгортає живу політичну роботу, звернену проти большевицького загарбання земель України. Ця постава канадійських українців спричинила появу двох большевицьких книжечок, у яких большевики лають українську заокеанську еміграцію. Недавно совєтське інформаційне бюро знову накинулося з гострою лайкою на канадійських українців за те, що вони, не зважаючи на большевицьке "визволення" всієї України, і далі вороже ставляться до большевизму та домагаються створення Української Самостійної Соборної Держави.

Українську політичну думку скрізь поза межами України гідно репрезентує Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради.

НА ВОЄННИХ ФРОНТАХ

СХІДНИЙ ФРОНТ. Велика большевицька офензива, що розпочалася 12 січня 1945 р., мала на меті прорвати і північний, і південний відтинок німецького фронту, який проходив здовж східних кордонів Східної Прусії, ріками Нарвою і Вислою, нарешті між ріками Дунайцем і Вислоком до підніжжя Західних Бескидів. Південний відтинок стояв уже у вогні бойових дій, де большевики, здобувши Будапешт, просувалися далі на захід, загрожуючи Відневі і Долішній Австрії. Великий січневий наступ проходив у трьох напрямах. На півночі большевицькі армії вдарили головним ударом на Східну Прусію в

напрямі на Кенігсберг і Тільзіт. Дещо на південь головний натиск спрямований був на ріку Нарву й на Варшаву, щоб цим способом ударити на Східну Прусію від півдня і заходу. Третій головний удар наступив біля Сандоміра над Вислою, де большевики мали сильний пляцдарм на західному березі ріки. Удар біля Сандоміра відкривав найкоротшу дорогу до німецького Шлезька, а з півночі обхоплював і оточував німецькі становища над горішньою Вислою і біля Кракова. Великі маси артилерії і танків по кількох днях завзятих боїв проломили в цих трьох місцях німецький фронт, дезорганізуючи зовсім німецьку оборону в Польщі і деморалізуючи німецького вояка, який здебільша відступав без бою на захід у корінну Німеччину. Вже 22 січня ц. р. майже вся територія Польщі, за винятком Познаня і Гравденца, була звільнена від німецьких військ. В цій фазі бойових дій позначився слабий опір німців, який зріс щойно в другому етапі большевицького наступу, коли розгорілися бої на території корінної Німеччини. Використовуючи початкове заломання німецького війська, большевики вже 5 лютого ц. р. оволоділи цілою Східною Прусією, за винятком портового міста Кенігсберга, якого залога в силі 10 дивізій завзято бороніться проти большевицьких наступів. Розвиваючи далі свої успіхи, большевики перетяли на півдні давній польсько-німецький коридор, і вже 3 березня ц. р. дві большевицькі армії, вдершися на німецьке Помор'я, двома клинами дійшли до берегів Балтійського моря, розбиваючи німецькі війська на три частини. За винятком кількох надморських опірних точок, де бороняться рештки розбитих німецьких поморських армій, ціле Помор'я є під володінням большевиків, які, розвиваючи свої успіхи, рушили в західному напрямі на Штеттін. Водночас з облогою Штеттіна большевицькі війська, що оперували над Одрою, спрямовували свій головний удар у напрямі на Франкфурт і Кістрін, тобто на позиції, що безпосередньо боронять дороги на Берлін. В наслідку завзятих боїв вдалося большевикам здобути м.Кістрін, ослаблюючи значно німецьку оборону того так важливого відтинка. Створивши над горішньою Одрою кілька мостових причілків, большевики здобули ряд шлезьких міст, як Глогав, Лігніц, Саган, Сорау, і дійшли до ріки Найсе з наміром вдарити у двох напрямах: на захід на Дрезден і на північ на Берлін. На цьому відтинку поміж містами Герліц і Лявбан про-

водять німецькі війська протинаступи, здержуючи большевицькі сили, що прямують в напрямі Дрезден – Берлін. На Горішньому Шлезьку, за винятком оточеного міста Бресляв, ціла територія є під володінням большевиків. Дещо на південь бойові дії проходять у районі Ратібора, що боронить доступ до чеського Шлезька. На Словаччині, в наслідок сильного большевицького напору, німці віддали Банську Бистрицю і пересунули свої позиції далі на північний захід. На Мадярщині німці проводять сильніші протинаступи в районі озера Балатон з наміром розбити большевицькі приготування до наступу в напрямі на Братиславу і Відень. Протинаступ, що почався 6 березня ц. р., триває далі, одначе, сила його постійно меншає. В загальному на цілому фронті позначився зріст німецького опору, одначе, треба числитися з обставиною, що це, може, й останнє зусилля Німеччини, яка не розпоряджає вже тепер ні відповідними людськими резервами, ні задовільним постачанням. Крім цього, з 240 німецьких дивізій, що боронили східний фронт, 30 оточені в Курляндії, 15 – в Югославії в районі Сараєво, 10 – в Кенігсбергу, а біля 35 німецьких і мадярських дивізій було розбито в боях за Мадярщину. Отже, більш ніж одна третина німецьких військ вилучена від безпосередньої оборони Німеччини, що в значній мірі послабило цілу оборону на сході. Коли до цього дочислити 400 тисяч полонених, захоплених большевиками в час зимової офензиви, то відношення сил представляється дуже некорисно для Німеччини.

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ. 14 грудня 1944 р. розпочали німецькі війська на західному фронті несподіваний великий наступ у напрямі на Бельгію і Люксембург. Цей наступ підпомагали досить великі повітряні сили. Несподіваністю удару німці добилися у початках ряду поважних тактичних успіхів, здобуваючи значні теренові осяги та вбиваючи глибокий клин у розчленування американських армій. По кількох тижнях, 21 січня ц. р., німецький наступ був не тільки здавлений, але під натиском союзницьких військ німецьке командування було змушене стягнути свої війська знову на лінію Зігфріда. В наслідку німці втратили 40 тисяч вбитими і 70 тисяч раненими, не осягнувши своєї мети, а саме: здобуття Лієжу і порту Антвертепена, що було б спричинило до оточення англо-американських військ у Голляндії і Бельгії. З хвилиною, коли

німецьке командування для рятування свого положення на сході було змушене перекинути значні сили на схід, союзники почали великий наступ на північному і середньому відтинках західного фронту. По завзятих боях німецька оборона не витримала натиску, а американські сили з кінцем лютого ц. р. вбилися поміж Глядбахом і Тревіром у Надренії широким клином у німецькі оборонні становища, доходячи в багатьох місцях до Райну. Водночас англійські війська натиснули з півночі з Голляндії і в районі Крефельда сполучилися з американцями. Використовуючи цей тактичний успіх, союзники перекинули поважні сили на східний берег Райну, де дев'ята американська армія створила сильний мостовий причілок у районі Раймагена. На цьому відтинку німецьке командування збирає більші сили, щоб знищити цей мостовий причілок. Велика битва, що її звели німці на захід від Райну, закінчилася для них повною невдачею. Внаслідок проломання лінії Зігфріда та розбиття німецьких армій на захід від Райну, стягнуло німецьке командування розбиті війська на східний берег ріки, поспішно приготовляючи оборону. Одначе, з уваги на поширення союзницького мостового причілка, ледве чи будуть мати німці змогу як слід приготовити власну оборону.

ПІВДЕННИЙ ФРОНТ. У порівнянні з бойовими діями на сході і заході воєнні дії в Італії набирають другорядного значення. Головні бої проходять у районі Болонії, Фаенци і Кітель Нуово. З уваги на терен, війна має характер суто гірський і сприяє радше обороні, як наступові. Метою союзників є зв'язати якнайбільше німецьких дивізій, а німцям знову залежить на тому, щоб не впустити союзників до багатої і промислової Північної Італії.

ДАЛЕКОСХІДНИЙ ФРОНТ. На Філіпінських островах японці потерпіли великі невдачі. Великий американський наступ на найбільший острів Люзон викинув і зіпхав японську залогу в гористу частину острова, де проходять кінцеві бої. Столиця Філіпін, Маніля, і морська затока з півостровом Кореджідор вже є в руках американських військ. З кінцем лютого ц. р. висадилися американські війська на острові Іводжіма, що віддалений 1000 км. від столиці Японії – Токіо. По трьох тижнях завзятих боїв американці здобули острів. В боях втратили японці 20 тисяч убитими, а американці 40 тисяч убитими. Крім цього, американські висадні війська провели висадку на

островах Рію-Кію, що сполучують Філіпіни з японським материком, а так само й на острові Палявач, що лежить між Філіпінами і голляндським островом Борнео. В ході успішних операцій американське командування перенесло свою головну квартиру з Гавайських островів з Перль Гарбура на острів Гуам, що лежить значно ближче театру воєнних дій. Водночас британські війська провели великий наступ у Бірмі, де здобули Ляшіо і Мандаляй та сполучилися з китайськими військами Чан-Кай-Ші. Оці бойові дії звільнили від японського володіння майже всю Бірму, а разом з нею і мандаляйську дорогу, якою проходить військове постачання для китайських військ. В самому Китаю японське командування задержало всі дальші бойові дії, приготовляючись до оборони перед можливістю американської висадки на терені Китаю. Французькі колоніяльні війська, що стаціонували в Індокитаю, зірвали з японцями договір і розпочали збройний спротив проти японських окупаційних військ. Бої в Індокитаю тривають.

ПОВІТРЯНА ВІЙНА. Повітряний наступ на Німеччину триває безперервно. Тисячі союзницьких літаків бомбардують фабрики синтетичної бензини, фабрики зброї та залізничні шляхи, дороги і гостинці, щоб у цей спосіб прорвати постачання для німецьких армій. У зв'язку з большевицьким наступом союзницьке літунство співдіє з наземними операціями большевицьких військ. З німецького боку зброєю "фав 1", "фав 2" обстрілюється Лондон, Антверпен. Для оборони перед оцими стрільнами винайшли англійці новий тип літака, що звуть його ловцем метеорів. Він має два турбіно-повітряні мотори і розвиває швидкість, більшу за швидкість "фав 1". Промовляючи в палаті громад, міністр літунства Англії Сінклер заявив, що німці знов поліпшили свої стрільна-бомби, які можуть бомбардувати вже і Північну Англію.

ВІЙНА НА МОРЯХ. Останньо діяльність німецьких підводних човнів прибрала на силі. До боротьби проти союзницького морського постачання кинули німці новий тип підводного човна, який може дуже довго перебувати під водою, а тим самим пропливати великі морські віддалі, будучи невидимим. Цю обставину підтвердив перший лорд британської адміралісії, який в палаті громад заявив, що небезпека підводних човнів зросла, головно, з морських баз у Норвегії.

ОГЛЯД ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Кримська конференція. В днях від 2 до 9 лютого 1945 р. відбулася в Ялті, на Криму, конференція між Черчіллем, Рузвельтом і Сталіном. Предметом нарад були питання військові й політичні. Щодо військових питань, то наслідок нарад приніс повну згоду союзників у справі розбиття й капітуляції Німеччини та післявоєнної її окупації. Натомість у справах політичних, зокрема в справі Польщі, не принесла конференція ніяких позитивних наслідків, і ні одне з політичних питань не знайшло своєї практичної розв'язки. Наслідок нарад виявив існуючі розбіжності між західними аліянтами і Москвою, зокрема в ділянці розв'язки европейських політичних питань. Питання Польщі вирішено частинно на папері, і то навіть не запитано про опінію польських урядів. Вирішено усталити східні кордони Польщі здовж лінії Керзона, а комісії трьох, тобто Молотову та амбасадорам Англії і Америки, доручено створити новий польський уряд на широких демократичних засадах. В склад уряду мають входити представники демократії краєвої і закордонної. В справі Югославії доручено Тітові й Шубашічові погодитися на основі опрацьованого союзниками пляну. Інші питання, зокрема балканські, збуто мовчанкою. Поскільки вірити закордонним журналістам, Сталін змагався за вирішення в його користь питання чорноморських проток, одначе Черчіль і Рузвельт цю справу усунули з нарад. З перебігу конференції сміло можна ствердити, що вона не вирішила ніякого питання та що єдність, яка поки що існує між союзниками, є штучна й подиктована тільки конечністю, щоб не дати Німеччині поводу для тріюмфу.

Відгуки кримської конференції. В днях від 28 лютого до 2 березня ц. р. відбулася в англійському парляменті триденна політична дебата над наслідками кримської конференції. Подавляюча більшість британських послів гостро виступила проти рішень на Криму. В британських політичних колах вважають питання Польщі за пробний камінь, який має виявити, чи Сталін справді має добру волю щодо міжнародної співпраці та чи справді опреться на демократичних принципах. Британські голоси заздалегідь висловлюють щодо того сумніви, а навіть міністр заксправ Англії Іден висказав сумніви, чи вдасться московській комісії скласти такий польський уряд, який могла б визнати Велика Британія.

В Америці виголосив Рузвельт промову, в якій заявив, що постанови кримської конференції відсунули від союзників мариво третьої світової війни і перекреслили всі пляни Гітлера на вбиття клина незгоди між союзників. Американська опінія так само критично ставиться до наслідків конференції, а великий пресовий концерн Херста ствєрджує, що наради в Ялті зовсім не забезпечують миру та не приносять ніякої розв'язки політичних питань.

В СССР преса помістила офіційні звідомлення про наслідки конференції. Коли йдеться про дискусію в англійському парляменті та про промови Ідена і Черчілля, то большевицька преса гостро їх сцензурувала, подаючи тільки деякі короткі вривки з промов. А голоси британських послів таки майже зовсім поминено мовчанкою.

Сан-Франциско. Дня 25 квітня ц. р. відбудеться в Сан-Франц[и]ско, США, світова конференція для встановлення нової світової організації безпеки й миру в світі. Конференцію скликають: Англія, Америка й СССР. На конференцію запросили 45 держав світу, які проголосили війну Німеччині. Участи не візьмуть не[й]тральні держави: Еспанія, Португалія, Швеція, Швайцарія й Аргентина. Цікаво, що ні одна з держав, які були на боці Німеччини, не дістали запрошення. Щодо Польщі, то справа її запрошення відкладена до часу встановлення нового польського уряду.

Західна Европа. Англія й Америка докладають великих зусиль, щоб піднести Францію з її занепаду. Зокрема багато уваги присвячено справі створення нової і великої французької армії, яка має відіграти в Европі важливу ролю. З уваги на те Америка дала Франції велику позику на розбудову армії і воєнної промисловости.

ФРОНТ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ

Як подає московська преса, у Фінляндії повстав "демократичний союз народу Фінляндії" під опікою Москви. Цей комуністичний союз мусів відбути свої перші установчі збори під голим небом, тому що національні елементи не віддали союзові ані залі, ані приміщення на друкарню.

У зв'язку з внутрішнім положенням у Фінляндії большевики зажадали уступлення маршала Маннергайма з посту го-

лови держави, а водночас почалися знов масові репресії проти фінських національних елементів.

В Латвії большевицький терор зростає, а населення, зокрема селянство, масово втікає в ліси, де творить партизанські загони для боротьби проти большевиків.

В Румунії, під натиском Москви, уступив уряд ген. Радеску, якому закидали, що підтримував фашистів, реакціонерів і залізногвардійців. Вважали його теж за спричинника масових убивств у зв'язку з демонстраціями комуністичних елементів у Букарешті. Радеску втік до британської амбасади, шукаючи захисту від помсти комуністів. Московська "Правда" домагається для Румунії гострої і твердої руки. З тією метою приїхав до Букарешту відомий прокурор СССР Вишинський, щоб у морі крови втопити ввесь край.

В ***Болгарії*** малі групи терористів виконують замахи на залізниці, мости й інші об'єкти. Московська преса вказує, що ті групи приходять із-за кордону, де проходять спеціяльний вишкіл.

Польща. Брак остаточної розв'язки польського питання у міжнародній площині викликує у польського громадянства велике роздвоєння і неспокій. Частина слабшого елементу пішла на виразну співпрацю з большевиками, але широкий загал, зокрема інтелігенція, ворожо ставиться до большевиків. Не зважаючи на офіційне розв'язання, діє далі Польська Армія Крайова, якої члени виконують замахи не тільки на поляків-вислужників, але й на большевиків. Большевицькі органи безпеки ведуть масову чистку польських національних елементів. Швайцарська преса подає, що в Польщі ведеться масовий вивіз на Сибір і до концентраційних таборів. За приклад існуючого терору може послужити факт, що большевики арештували у Варшаві дружину польського премієра в Лондоні Арцішевського. Ця обставина викликала за кордоном живий відгук і спричинила офіційну британську інтервенцію в Москві. На закордонному відтинку польська еміграція ворожо наставлена проти большевизму, зокрема польські війська, які відверто й ворожо п'ятнують большевизм і польський уряд у Люблині. Московська преса гостро п'ятнує діяльність польського уряду в Лондоні, який веде протибольшевицьку політику. Зокрема закидає урядові створення інституту для дослідів над СССР, який є в Лондоні осередком протибольшевицької пропаганди. Невдоволення большевиків тим більше, що фонди на цей інститут дає Англія, яка вже виплатила польському урядові 40 мільйонів фунтів стерлінгів, не рахуючи фондів на польські збройні сили.

Хай живе протибольшевицький фронт поневолених народів!

ЗМІСТ ЦЬОГО ЧИСЛА:

З друкарні
Української Повстанчої Армії

"Povstanets'" ("An Insurgent"), no.4, March 1945

The isue is dedicated to T.Shevchenko Anniversary.

It opens with publication of Taras Shevchenko's "Zapovit" ("The Testament"). One hundred years had occured since the day when this poem was written.

The article "The Insurgent Spirit of Ukraine (For Shevchenko Anniversary)" is sighned by the initials - M.K. The author gives analysis of the creative activities of genius poet and cites

many of his works in which T.Shevchenko appeals to the Ukrainian people to struggle for freedom.

The texts of the insurgent songs, such as "The March of the "Siromantsi", " Powerfull Ukraine, Let Us Wake Up!", "Red Viburnum had Bursted Into Bloom" are given in rubric "From Ukrainian Songs".

The author (Chagar) of the article "About a Raids" explains how the UPA detachments should prepare to raids in the enemy's rears. The next article - "How To Put the Tanks Out of Action" - is sighned "Por. K-ra". It contains a description of various sorts of the Bolsheviks, Britain and American tanks and a methods to put them out of action.

The article entitled "Insurgents' Sense of Duty", like two preceding, is devoted to discipline training. A.Vaschuk underlines an importance of training the sense of duty among the insurgents, and gives a concrete examples from the UPA battle actions.

The story "Nazar" is sighned by the initials - B.F.; the author describes the real events took place in January 3, 1945 in Vzets village (L'viv oblast). Three insurgents were surrounded by the NKVD men in one of the village houses. One of the insurgents, whose name was Nazar, showed an equanimity and cleverness; he had deceived the NKVD soldiers and forced through the enemies together with his friends.

The next material entitled "We're Defeating the Invaders in Ukraine (From the UPA Military Operations)" informs readers about UPA's military activities in 1944. The report of the raid of the UPA's detachment numbered fifty soldiers across the Nothern part of the Right Banks Ukraine (Zhytomyr and Kyjiv oblasts) is given. The detachment covered 900 km and visited seventeen region during seventy days.

One of the UPA detachment headed by V. and numbered one and half platoon managed to carry out a propagandistic raid across Zhytomyr, Vinnytsja and Kamjanets'-Podil's'kyj oblasts in September through December 1944. The detachment visited sixteen regions during the 94 days.

Information about raid of the UPA detachment led by B. across Kamjanets-Podil's'kyj oblast in November 3-8 is given.

The article "The Ukrainians Abroad" is devoted to the Bolsheviks criticism to the Ukrainians abroad who supported the national-liberation movement in Ukraine.

Review of fronts actions of the World War II is given under the rubric "On the Fronts". The publication consists of six sections: "Eastern Front", "Western Front", "Southern Front", "Far Eastern Front", "Aerial War" and "War on the Seas".

The article "Political Review" contains analysis of Jalta Conference (February 1945) and San Francisco Conference (April 1945).

The issue is ended with the article "The Front of Enslaved Peoples"; it tells about anti-Bolshevik disturbances in Finland, Lithuania, Romania, Bulgaria and Poland.

Слава Україні! Героям слава! *Воля народам! Воля людині!*

ПОВСТАНЕЦЬ

Рік II квітень - травень 1945 р. Ч.5–6

Видає Українська Повстанча Армія

БІЙЦІ І КОМАНДИРИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ

Гітлерівська Німеччина остаточно розгромлена і розбита.

Не боятися більше українському народові ні винищування у газових камерах, ні масових розстрілів цілих десятків сіл озвірілими гестапівцями. Не буде вже німець бити по лиці свободолюбного українського селянина, ні відбирати його землі, щоб повернути його в раба німецького пана. Не гнатиме тисяч і десятків тисяч робітників і селян у новітній ясир – в Німеччину. Не ждатиме український інтелігент на свою чергу, коли його фізично знищать, бо він міг би в прийдешньому бути постійною загрозою для окупанта. Західний варвар не буде вже панувати на українській землі.

Великий вклад у перемогу над Німеччиною внесли й Ви, Українські Повстанці. Ви не допускали, щоб німець свобідно господарив на українській землі і вповні її використовував для своїх загарбницьких цілей. Ви не дозволяли йому грабити українського села, не допускали до вивозу в Німеччину. Ваша караюча рука гідно відплачувала за розстріли і палення сіл... У боротьбі з Німеччиною наша Українська Повстанча Армія зорганізувалася і пройшла першу бойову школу.

Та з розвалом Німеччини вернувся і розгосподарився на України ще гірший окупант – Росія. Від віків поневолюючи Україну, вона не зрезигнує з неї ніколи, незалежно, чи в неї царський режим, чи "найдемократичніша в світі республіка". І саме оця "соціялістична республіка" вирішила остаточно

покласти край українським самостійницьким змаганням. Скувавши весь народ у нову соціяльну систему державного капіталізма, пануюча кліка створила жахливі економічні умовини, щоб перемінити свободолюбну людину у вічно голодну тварину, що ні про що інше не вміє думати, як про їжу. Ввівши культуру "по формі національну, а по змісту соціялістичну", соввлада руками українських заляканих рабів тичин, бажанів, вишень, возняків насильно прищіплює Україні російську культуру. Для більшого обдурення українських мас створює в Україні ще й комісаріяти оборони й закордонних справ, які не мають ніяких прав, хіба тільки вихвалювати Сталіна. Невиданий в історії людства терор, провокації мають остаточно перетопити в російськім горнилі український народ, що має назавжди забути, що він був самостійним, і погодитися бути вічним наймитом "старшого брата" – новітньої великої Росії. Для свободолюбних має ця "найдемократичніша республіка" сибірську тайгу, Соловецькі острови, масові розстріли, палення сіл, штучні голоди та інші "новітні" "виховні" засоби.

Та український народ і тепер не скапітулював перед наступаючим ворогом. В 1943 р. Вам, Українські Повстанці, передав він зброю в руки з наказом до останнього боронити ідею української самостійности. З неперевершеною стійкістю і героїзмом, з небаченою до цього часу вірою й запалом виконуєте Ви вже більше як два роки цей наказ нації. Ні голод,ні інші недостачі, ні терор відносно Ваших родин не захитали Вашого завзяття, Вашої віри в перемогу. Ще завзятіша, ще успішніша боротьба є Вашою відповіддю на всі підступні "звернення уряду УРСР". Ви добре пам'ятаєте, що так само старалася розкладати Росія воїнів Мазепи, так само "даровувала" провини українським повстанським загонам у 1920-23 рр. Всіх, що далися обманути, "нагороджено" каторжними роботами, чи розстрілами, як тільки вони перестали бути потрібними Росії. Коли Ви раз вступили на шлях боротьби зі сталінським режимом, то не на те, щоб перед ним капітулювати, бо з ворогом, що загрожує існуванню нації, треба боротися на життя, або смерть. Я впевнений, що зброї, яку одержали Ви з рук нації, не посоромите і прийдешнім поколінням передасте своє ім'я вкрите безсмертною славою.

Українські Повстанці! В світі ще не заіснував мир. Революційні рухи поневолених народів та протиріччя між західними державами і СССР зростають. Росте у всьому світі свідомість, що несе зі собою ідея "диктатури пролетаріяту", голошена з Кремля. В боротьбі проти нього Ви сьогодні не самі! Завзяті серби, хорвати ведуть бої проти московського ставленика Тіто, болгари також піднімаються проти кривавого терору, принесеного "союзним" СССР. Гори Семигорода залюднилися тими румунами, що не піддалися Росії. Навіть мала Словаччина веде партизанку проти наїзника. Польські патріоти саботажами і збройною боротьбою відповідають на намагання Сталіна їх поневолити. Ряди борців проти східного сатрапа ростуть. Це все створює сприятливі умовини для нашої дальшої боротьби і наближає момент розвалу СССР.

Дотримати зброю в руках до тієї хвилини і станути на чолі воюючих проти Сталіна мас – Ваше священне завдання. Вірю, що виконаєте його з честю і фанатизмом, як виконували всі дотеперішні завдання. Новими методами боротьби, пристосованої до нової обстановки, дайте відповідь ворогові на його наступ.

З незламною вірою вперед, до перемоги!
Хай живе Українська Самостійна Соборна Держава!
Вічна хвала тим, що полягли в боротьбі з наїзником!

СЛАВА УКРАЇНІ!

В травні 1945 р.

ТАРАС ЧУПРИНКА
Гол. Ком. УПА

Іван Франко

НАРОДЕ МІЙ

(1905 – 1945)

Народе мій, замучений, розбитий!
Невже тобі на таблицях залізних
Записано в сусідів бути гноєм,
Тяглом у поїздах їх бистроїзних?
Невже повік уділом буде твоїм
Укрита злість, облудлива покірність
Усякому, хто зрадою й розбоєм
Тебе скував і присяг на вірність?

Невже тобі лиш не судилось діло,
Щоб виявило твоїх сил безмірність?
Невже задармо стільки серць горіло
До тебе найсвятішою любов'ю,
Тобі офіруючи душу й тіло?
Задармо край твій ввесь политий кров'ю
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоров'ю?
О, ні! Не самі сльози і зітхання
Тобі судились! Вірю в силу духу
І в день воскресний твойого повстання.
...Прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш як хазяїн домовитий
По своїй хаті і по своїм полі.

ДВА ПРАПОРНІ ІМЕНА – ПЕТЛЮРА І КОНОВАЛЕЦЬ

Не задля традиційної згадки і не лише в ім'я пошанування пам'яті згадуємо сьогодні ці великі Постаті нашої історії. Живемо в час, коли кожен день приносить нам як дар безприкладні зразки геройства, посвяти і гідної постави народних мас у зударі з жорстоким окупантом. Історія нашого покоління пишеться на наших очах, пишеться золотом сонця і багром лицарської крови, пишеться день-у-день, і ми не мусимо сьогодні шукати зразків для себе в архівах минулих літ. Але ж Петлюра і Коновалець ще не відійшли від нас у храм нашої минулої історичної слави, Вони – наша сучасність, одна наша безперервна дійсність, Вони – ми самі.

Тим-то й сьогодні у кривавій боротьбі за збереження нації і за вільне її життя ми не сміємо забути Тих національних Велетнів, що своїми ідеями й чинами так дуже спричинилися до того, що ми сьогодні – МИ, а не нікчемні "раби, підніжки, грязь Маскви", чи закабалені яничари.

Ворог усіма засобами намагається заплямувати Їх ясні Імена, намагається наклепами й брехнею викривити Їх великі діла, намагається Їх, неживих уже тілом, ще раз і ще раз розстріляти, щоб більше не повстали... Ми розуміємо цю скаженну лють окупанта. Коли б не ми й сьогоднішні наші визвольно-революційні всенародні дії, – можливо большевицький наїзник і не чіплявся б Їх, що вже давно, вбиті його пострілами, відійшли від нас. Але ж озвірілий окупант бачить, що смерть Їх нове життя дала, що Їх ідеї не загинули на бруках вулиць Парижу й Роттердаму, а, зрошені Їх святою кров'ю, відродилися, живуть і розвиваються та ділами документують свою величність, праведність і справедливість.

І для нас Вони не вмерли. Ми знаємо, що без великого чину Головного Отамана Симона Петлюри в період попередніх Визвольних Змагань український народ був би важко продирався крізь темряву брехливих гасел і закаптурених теорій московсько-большевицького імперіялізму – загарбника, поневолювача й найлютішого ворога України. Петлюра відразу виразно відмежував від московського большевизму українську національну державницьку ідею та визначив між ними віддаль, що виявляється тільки в довжині цільного пострілу. Ця віддаль єдино правильна і спасена для української нації. А всі ті українці, що, будучи вірні справі свого народу, хотіли скоротити цю віддаль, що наближалися до ворога, щоб найти з ним якусь спільну мову, – раніше чи пізніше знаходили у ворога свою фізичну чи моральну смерть.

І ми знаємо, що якби не Полковник Євген Коновалець і Його ідея підпільно-революційної боротьби з окупантами, якби не ця величезних розмірів ідейно-політична й організаційна робота в рамках УВО й ОУН, що вогненним мечем прорізувала замрячену під'яремну дійсність у період між двома світовими війнами, – то нам сьогодні було б дуже важко розібратися у складних питаннях визвольної стратегії і тактики поневоленої української нації.

Так ото ми, сьогодні діюче революційно-визвольне покоління, йдемо в святий бій з московсько-большевицьким окупантом під величними прапорами Петлюри і Коновальця, йдемо з печаттю Їх владарського Духу. Хоч на нашому шляху величезні труднощі та болючі жертви, ми завжди тямимо, що боремося за ту велику Справу, за яку Вони віддали своє життя. Московський большевизм – той ворог, якому Вони, а за Ними і ми виповіли війну на життя або смерть, і цій війні не

буде кінця доти, доки безслідно не згине прокляття неволі, доки не переможе Правда на Українській Землі.

Ми повсякчасно свідомі тієї Правди, що доки ми в згоді з основними ідеями Петлюри й Коновальця, доти ми напевно не загубимо нашого національного компасу, що вірно й певно веде нас і скеровує до власних берегів і власних пристаней – до нашої найвищої Мети.

Петлюра і Коновалець – два минулі етапи визвольної боротьби, що з нашим етапом нерозривно пов'язані ідеєю і чином, жертвою і посвятою. Це два Вожді двох революцій, що в двох генераціях глибоко вирізьбили дві ідеї:

САМОСТІЙНІСТЬ І СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ

Петлюра і Коновалець – дві найболючіші втрати нашого сторіччя і дві незагоєні рани в серцях мільйонів. Коли народ тратить свого Вождя – це найбільша ціна, яку платить він на свому визвольному шляху. Нам імперіялістична Москва вбила впродовж одного періоду аж двох...

Та український народ не здався. Із крови впавших Вождів зродилися нові люди, нові керівники, нові борці, що йдуть нестримно по тому шляху, який для української нації визначили Вони – Петлюра і Коновалець.

Вони сьогодні – символ збройної підпільної боротьби українського народу з московсько-большевицьким наїзником.

Вони сьогодні – ідея Вільної Самостійної Соборної України.

Вони сьогодні – прапор святої боротьби українського народу за Українську Самостійну Соборну Державу.

В дев'ятнадцяту річницю славної смерти Головного Отамана Симона Петлюри (25.V.1926 р.) і в сьому річницю геройської смерти Полковника Євгена Коновальця (23.V.1938 р.) – розгарі визвольно-революційної і повстанської боротьби українського народу – ми, українські повстанці, тримаючи міцно зброю в руках, звітуємо перед безсмертними Духами Вождів наших:

Готові на найбільші жертви, незламні й завзяті, боремося з окупантом аж до остаточної над ним нашої Перемоги: за Волю і Щастя Народу – на Славу Україні!

МИ У ВІЧІ СМІЄМОСЯ СМЕРТІ

Ну, і що ж, що прийдеться умерти
У похідній шинелі в житах...
Ми у вічі сміємося смерті,
А вмирати прийдеться лиш раз.
Ну, і що ж, що хтось буде ридати,
На воротях даремно ждучи,
Будуть нам маршової співати
До атаки гранати, рвучись.
Наша сотня ударна, залізна,
Наша сотня в боях – богатир!
Нас Тризуба веде знам'я грізне
І завзятий наш друг командир.
За потоптану честь України,
За поганьблену землю святу
Ми ідем, щоб підняти з руїни
Українську Державу нову.

С. В.-В.

НЕ СТРАШНА НАМ В ЛЮТІМ БОЮ СМЕРТЬ

В Чорне море кров Дніпром пливе... (2)
(2) В бій кривавий з ворогами, в бій кривавий
там УПА іде...
Попереду командир веде... (2)
(2) Під ним коник, під ним коник, під ним коник
та й смутненько йде.
– Ой, коню мій, коню вороний, (2)
(2) Ой, чого ж ти, ой, чого ж ти, ой, чого ж ти
тай засмучений?
– Як же мені веселому буть, (2)
(2) Як шляхами, як ярами, як степами
вороги йдуть?..
– Не страшна нам в лютім бою смерть! (2)
(2) Бій приносить, бій приносить, бій приносить
Волю, Славу й Честь!

"НЕХАЙ ВІЧНА БУДЕ СЛАВА, ЩО ПРЕЗ ШАБЛІ МАЄМ ПРАВА..."

(І. Мазепа)

"Нація – це державний народ або народ, що бореться за свою державність", – так звикла ядерно окреслювати суть поняття нація наша ідеологія. Кожна інша людська спільнота, наділена певними означеними об'єктивними прикметами, не переростає поняття народу чи народности.

І в час довгої підпільної дійсности по програній в наших останніх Визвольних Змаганнях жили ми мітом прийдешнього збройного чину. Обеззброєні довгими роками неволі, ми вперше усвідомили собі, як дуже зв'язана наша доля із нашим військом і взагалі з озброєнням нашої суспільности. З тугою згадали ми часи збройної княжої слави, коли всі наші сусіди докладно знали, що треба здалеку держати свої руки від України. Із занепадом ідеї княжого війська, коли перевелися князі Святослави, а російські, польські та інші загарбники потрапили видерти з рук українця меч, щит і ратище, а вклали лиш плуг і батіг, тоді й не зчувся наш селянин, як побіч чепіг появилися в нього на руках кайдани, не зчувся наш лицар, коли вклав голову в ярмо. Це були часи Великої Руїни, що виповн[ю]ють період нашої історії від занепаду княжої держави до часів козаччини. Це підле животіння змінили щойно козаки, які перекували леміші знову на залізо зброї. Українська козацька держава, передвісник демократичних держав в Европі, із своєю виборною старшиною та великими суспільними та соціяльними вільностями, опиралась не на могучості пануючої династії князів, царів чи королів і не на чужинецькій допомозі, а на козацькій шаблі. Український селянин міг спокійно управляти ріллю; гетьмани Сагайдачний, Хмельницький, Мазепа могли будувати школи й церкви, бо польський бундючний шляхтич і царський задрипаний дворянин знали, що спокою нашого рільника, вченого й нашого домового вогнища береже крива, гостра, вірна козацька шабля. Вільне життя на дотепер не замешкалих Диких Полях, козацькі вільності, самостійність України у внутрішній і міжнародній політиці, по довгім безпросвітнім мариві польської панської неволі та всупереч російським імперіялістичним зазіханням, опиралися на силі козацької зброї. І тому орудувати зброєю на Україні в цих часах уміли мужчина, і жінка, і дитина-

підліток. Рільник брав зброю зі собою в поле; старшинські дочки розважалися, полюючи зі зброєю в руках, та в разі потреби вміли висадитися в повітря разом із твердинею (славна оборона Буші); козацький бурсак радо замінював граматику на мушкет. В цих героїчних часах на почесному місці у кожній вільній хаті висіли вислужена батьківська шабля і мушкет та чекали, коли долоні молодого нащадка роду стануть міцні й гідні, щоб перебрати батьківську славу та далі провадити батьківський визвольний труд.

І щойно російські царські імперіялісти зрозуміли, як дуже заважає їхній захланності українська зброя. Тому перше потягнення цариці Катерини, лютого ката українського народу, – це зруйнування Запорізької Січі, гнізда українських збройних сил, військової школи української молоді. Фізично зламавши головні сили українського збройного потенціялу винищуванням українського війська, знищивши майже весь актив наш вивозами, каторжними працями, арештами (схожість метод царської і большевицької Росії!), царські імперіялістичні злочинці постановили ще й ідейно зломити Україну, вирвати їй з рук зброю, скаструвати її духовно, зробити народом-рабом, не здібним до власної оборони. Звідси різні миролюбні ідеї: всілякі панславізми, соціялізми, пацифізми і т.п. утопії, що мали своєю метою одне: обеззброїти українську націю і, розброєну, безборонну, спокійно проковтнути.

Як історичний наслідок цього – фатальна постанова Центральної Ради на початку наших Визвольних Змагань, що українському народові, який розправляв якраз крила до самостійного життя, – військо непотрібне; озброєні солдати конаючої царської армії можуть вертатися додому. Як же інакше поставив цю справу молодий большевицький уряд, який ще вчора підбурював товпу лозунгом : "Війна війні!"

А все таки десь по стародавніх хуторах широкої України, серед давніх козацьких нащадків не заржавіла козацька шабля. Старий прадід передав її свойому правнукові.

Так зродилася збройна боротьба полк. Коновальця, Петлюри та славних перших протибольшевицьких партизанів на Україні, що довгі ще роки по заключенні світового миру не давали спокійно спати енкаведівським посіпакам.

Вислужену зброю українського партизана і січового стрільця оглядав його син і скоро додумався, що збройні виступи

УВО як найкращий лік електризують смертельно хвору на зневіру націю та бойовим кличем лунають за кордоном. Час цей – це час нашого духовного озброєння. Тоді остаточно кристалізуються ідеї, кладуться, прорубуються шляхи, формується ментальність нового українця. Ми вже знаємо, що найвищий наказ дня, що без його сповнення не можна ні спокійно орати ниву, ні сидіти на шкільній лавці, ні спокійно спати серед сім'ї, – це здобуття УССД, а шлях до неї – це збройне повстання. І родиться в обеззброєній українській нації туга, велика, загальна: "Зброї нам треба, зброї нам дайте!" Про зброю мріє палкий революціонер, що із старим "Мавзером" організовує протиокупантські боївки; про зброю мріє український зневажуваний мужчина й юнак; зброї хоче ціла українська суспільність, що прийшла в Зелені Свята поклонитися могилам своїх героїв та цей свій святий обов'язок мусить окупити нерівною боротьбою камінням із до зубів озброєною польською поліцією.

На 1939 р. довго ждав пригнічений український велетень. Ждав як на єдину можливість випрямитися на весь ріст та спробувати сили своїх м'язів у боротьбі за свою волю. Його міцні, спрагнені долоні гарячково довкруги шукали зброї. Де лиш находив її, заховував пильно, беріг, щоб ночами темними, під зеленими наметами лісів вкладати в свої незвичні долоні святе, спасенне, витужене залізо – символ волі. Незручні пальці починали розуміти мову прецизної машинки, незвичні вуха почали привикати до бойового гаму, незвичні очі почали твердо глядіти на кров чужу і власні рани.

Коли розвалилася довгорічна наша тюрма – Польща, до залишених магазинів, розбитих поїздів, таборів, покинених втікаючими військовими частинами, не протягала наша вбога суспільність рук за легкою для здобуття наживою, тільки пожадливо шукала зброї. Це ж бо український народ виходив із читальні і клубу у бойовий похід, це ж наша молодь із таємних ідеологічних гуртків переходила у військові формації!

"Німецька зброя – від німців!" – верещать большевики. Правда, ми діставали від німців кулі, але в голови наших найкращих друзів. Нині вже і большевицької зброї у нас досить; незабаром зможемо ми пишатися, що... большевики віддали нам її добровільно, але хто ж повірить у це!? Безперечно, вислужники нквд не зрозуміють цього ніколи, як і не розуміють, в ім'я чого ми резигнуємо із їхнього "щасливого" життя та йдемо в негостинні ліси на нерівну боротьбу. Ця наша "німецька" зброя – це зброя, видерта безпросвітніми ночами, на болотистих кругих стежках у необережних опричників, це зброя із насильно розбитих магазинів, це кривавий трофей наших молодих повстанців, це зброя, пильно визбирана руками наших жінок і дітей по всіх побойовищах нашої многострадальної батьківщини. Український народ дійсно доказав чуда, не знаного в історії: в часах найбільшого розвою бойової техніки самостійно зумів так озброїтися, щоб з успіхом протиставитися двом найбільшим мілітарним окупантам: гітлерівській Німеччині та сталінській Росії.

Вся наша нація нині віддає поклін зброї. В чому секрет цього культу, що так неждано спалахнув серед найширших кіл нашої суспільности? Ясно, що цей культ – це найбільш зрілий вияв остаточної підсвідомої постанови всієї нації, що досить нам жити життям підлого раба, що змушений безперервно, боязко оглядатися на дуло нагана гестапівця чи енкаведиста; це доказ, що українці вже гідні жити самостійно, бо волю купують ціною крови, силою української національної зброї. І хоча нашому поколінню судилося проживати в найгіршій тюрмі народів, яку знала історія, в СССР, наш народ не зломився. Уся наша суспільність порозумілася в одному: що можна буде жити тепер, у большевицькій дійсності, тільки зі зброєю в руках. Йдучи за інстинктом самозбереження, молоді і старі простягнули руки за зброєю, із амбіцією здобути її самому. І коли всім недокровним нашим землякам, що зразу пішли на співпрацю з большевиками або навіть зважилися жити тільки легально, нквд і партія не залишили жодної іншої волі, як тільки волю зраджувати власний нарід, – тоді ми, українська озброєна суспільність, в найбільш реакційнім, антидемократичнім, поліційнім режимі потрапили вже таки не короткий час заховати національну самостійність, фізично зберегти тисячі одиниць, які, не озброєні, згинули б вже були по тюрмах, під тортурами чи на засланні, а іншим замінили ганебну смерть за Сталіна на вічно зелений вінок славної смерти за власний народ. І хоч як це большевицьким опричникам неприємливо, хоч скільки вони проливають жовчі та точать оскаженілої слини, – все таки навіть на сторінках своєї преси мусять признати, що український народ живе таки самостійно,

згідно власних законів, що в їхній державі таки росте і розвивається УССД, хоч якби СССР із цієї вагітности був незадоволений. Тим більше, що небажаного плоду вбити ніяк не можна: він має сталеві зуби та озброєні руки, якими загрожує розсадити ввесь організм своєї самозванчої мачухи.

Найважливіші, отже, ці сталеві зуби, граната за поясом та "фінка" на плечах – символ та фактична основа нашої самостійности, нашої влади, нашої особистої гідности й волі.

Тому, український повстанче, пам'ятай:

1. Доки держить Твоя рука зброю, доти Ти вільна людина; володієш смертю для ворога і для себе.

2. Зброя Твоя зрошена кров'ю українського народу, що з нараженням власного життя здобув її для Тебе; він жде на Твою оборону.

3. На Твою зброю дивляться шклисті очі Твоїх друзів-героїв із високих шибениць та змиті в сльозах очі Твоїх рідних, що караються по тюрмах і засланнях, як на свого месника; отже, не марнуй її, ніколи не віддай її в руки ворога.

4. Зброя в полі – це Твій найкращий союзник, приятель і мила; бережи її та не жалій для неї уваги, щоб не зрадила Тебе й не завела в потребі.

5. Зброя Твоя зробила Тебе українським повстанцем; без зброї Ти кандидат на гарматне м'ясо, скатованого трупа, каторжника або проклятого зрадника.

6. Зброя – це символ Визвольних Змагань українського народу; передай її не сплямленою свойому спадкоємцеві, щоб умів він берегти святого діла – незалежности України!.

М. Дмитренко

ПРО ВІЙСЬКОВУ ДИСЦИПЛІНУ

"Буду чесним, дисциплінованим і революційно-пильним воїном."

(Із Присяги вояка УПА)

1. ЩО ТАКЕ ВІЙСЬКОВА ДИСЦИПЛІНА

Дисципліна – основа війська і передумова кожного його успіху. Коли б у війську не було безумовного підпорядкування одиниці, не можна було б ані втримати його, ані ним керувати.

Без суворого послуху не можна ані вишколити військового відділу, ані теж вести його в бою проти ворога. Оцей безумовний послух ми вкладаємо в одне загальне поняття – військова дисципліна.

Під поняттям ***військова дисципліна*** розуміємо: точне й сумлінне виконування наказів і доручень своїх зверхників та перестерігання приписів військових правильників.

У залежності від роду дій, розрізняємо: маршову, вогневу, бойову й т.п. дисципліни, які, насправді, належать до загальної військової дисципліни.

Маршова дисципліна охоплює всі ті правила, що торкаються маршу війська, як, наприклад, точно займати свої місця в ладі; маршувати в наказаному темпі, без дозволу не говорити, не співати, не курити, не виходити з колони тощо. Подібно й вогнева дисципліна перестерігає виконання правил ведення успішного вогню, а бойова – правила ведення бою в даних умовинах.

Залежно від того, з яких спонук випливає військова дисципліна та які її зовнішні вияви, розрізняємо: ***механічну*** (відрухову), ***свідому*** (внутрішню) і ***формальну*** (зовнішню) військову дисципліну. Всі ці три роди дисципліни у війську взаємно доповнюються, одначе, свідома дисципліна повинна бути тут основною.

Найчастіше стрічається у війську механічну дисципліну, яку відділ може засвоїти найлегше. Цю дисципліну осягається шляхом довших вправ, під час яких боєць виконує видані йому накази зовсім механічно, і це по якомусь часі входить в його "кість і кров".

Наслідки такої механічної дисципліни часто спостерігається у цивільних осіб, які недавно вибули з військових рядів і ще довший час поводяться так, як у війську. На такій саме механічній дисципліні здебільша основуються армії з багатонаціональним складом; яких вояки не є спаєні між собою якоюсь високою ідеєю. Треба дуже високоморальних і свідомих великої мети бійців , щоб можна було виховати їх у свідомій дисципліні і щоб вона вистачала їм переборювати труднощі й небезпеки під час війни.

В кожній армії військова дисципліна є, в першій мірі, механічна, а в меншій мірі – свідома. Свідома дисципліна військового відділу – це ідеал, до якого змагають усі військові ко-

мандири-виховники. Вона випливає з духовних спонук і основується на високому почутті вояцького обов'язку та на свідомості великої мети, за яку береться армія.

Механічна дисципліна, як вказує сама вже назва, має своє джерело в певних військових навиках, які військовий відділ засвоює собі шляхом довших вправ. Ця дисципліна впродовж якогось часу може змінитися на свідому дисципліну, яку, одначе, завжди таки повинна доповнювати механічна дисципліна. Тим-то, впроваджуючи у відділ свідому дисципліну, не треба геть зовсім нехтувати механічною дисципліною, бо й вона має у війську своє важливе значення.

Формальну дисципліну виплекується у військовому відділі, подібно, як і механічну, шляхом відповідних вправ. Вона конечна у війську для втримання ладу й порядку в середині відділу. Формальна дисципліна виявляється назовні в таких точно визначених військових формах, як постави, віддавання почестей, зголошування і т.п.

Механічна, свідома й формальна дисципліна мають у війську своє призначення і взаємно одна одну доповнюють. Але основою військової дисципліни повинна бути свідома дисципліна.

2. ЗНАЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ У ВІЙСЬКУ

Як сказано вище, основою війська є дисципліна. Зокрема, свідома дисципліна бійців підносить високо моральну вартість відділу й тим самим його боєздатність та робить цей відділ видержливим на найбільші труднощі й небезпеки. Відділ, який тільки зовнішньо зіграний, а не є здисциплінований, під натиском ворога може легко розсипатися. А в мирні часи тільки завдяки існуванню дисципліни у війську можна вести трудну вишкільну роботу.

Безумовне підпорядкування власної волі зверхникові може бути деколи трудним, головним чином, тоді, коли тому противляться власні бажання і погляди. Тільки сильне переконання, що висока дисципліна є необхідна у війську для виконання наложених на нього народом завдань, може створити сприятливі умови для вишкільної роботи. Кожна людина, яка вступає у військові ряди, має якісь навики з цивільного життя, які завжди спочатку дуже утруднюють ведення військового навчання у відділі. Щойно впровадження сильної дисципліни у відділі дає змогу командирові виконувати цим відділом навіть найтрудніші військові вправи.

Ще більше значення має військова дисципліна під час війни, коли вояки є виставлені на найбільші труднощі й постійні небезпеки. Навіть хороброму й сильноморальному відділові, коли в ньому немає дисципліни, свою волю накидає йому здисциплінований ворог. Висока дисципліна робить військовий відділ боєздатним, а це в бою є запорукою перемоги. Навіть великі воєнні виснаги й небезпеки, які загрожують здоров'ю і життю вояків, не є перешкодою до перемоги над ворогом для такого відділу, в якому існує висока дисципліна.

Тим-то кожний командир повинен дбати, щоб у його відділі, крім хоробрости, любови до рідного краю й інших моральних прикмет, передовсім була висока дисципліна. Зокрема дуже здисциплінованим мусить бути український повстанець, який бореться з ворогом у багато трудніших умовах, ніж вояк кожної іншої регулярної армії.

Дисципліна зобов'язує не тільки рядових бійців, але ще більше – командирів, які повинні бути зразком здисциплінованих вояків.

Завдяки суворій дисципліні озброєна маса творить зорганізоване військо, здатне під час миру до важкої вишкільної підготовки, а в час війни – до виконування важких бойових завдань. Тим то від усіх українських повстанських командирів і бійців вимагається високої і свідомої дисципліни.

3. ВИПЛЕКУВАННЯ І ВТРИМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виховувати здисциплінованого бійця – святий обов'язок командира і політвиховника відділу та всіх зверхників бійця. За втримання дисципліни у військовому відділі відповідає цілий командний склад відділу, а командир відділу – зокрема.

Тим то командир відділу повинен подбати про те, щоб кожний боєць (новобранець), що приходить до його відділу, пройшов основний вишкіл про військовий наказ і його виконання, про обов'язки бійця і взагалі про все, що творить основу військової дисципліни. Кожний боєць мусить знати, що від нього вимагається і що йому загрожує на випадок відмови виконати наказ або неперестерігання приписів військових правильників.

Дисципліна вимагає свідомого виконування усіх розпорядків і наказів. Виданий зверхником наказ мусить бути виконаний своєчасно, без відмови або яких-небудь зауваг. Підлеглий не сміє питатися про причину або мету наказу. Коли підлеглий наказу не розуміє, тоді у військовій формі прохає його вияснити. Треба вимагати від підлеглих охочого виконування наказів, хоч б мета наказу була їм незрозуміла, завдання – складне й важке, а виконання – зв'язане з небезпекою.

Дуже важливо, щоб командир від самого початку виховування заслужив собі в бійців свого відділу відповідне ***довір'я і пошану***. Необхідно, щоб підлеглий був переконаний, що його зверхник ніколи не видає непотрібного й недоцільного наказу або такого, який не є службово конечний.

Нарешті, підлеглий повинен мати довір'я до військового знання і здібностей командира, до його моральної вартости та переконання, що командир краще знає положення і зуміє вийти з кожної ситуації. Основана на взаємному довір'ю, дисципліна зробить відділ високо боєздатним.

При виховній роботі командира дуже велике значення має його особистий приклад, який для кожного бійця править за зразок. Бійці засвоюють собі, звичайно, всі прикмети своїх зверхників без розбору, чи ті прикмети добрі чи недобрі. Для того-то командир, вимагаючи дисципліни від бійців, і сам мусить відзначитися високою дисципліною супроти своїх зверхників і військовим тактом супроти своїх підлеглих. Відповідна поведінка командира, видавання наказів і провірка їх виконности, поуки[1] про військові приписи й т.п. дуже сприяють піднесенню дисципліни у відділі.

Дуже успішний засіб піднесення дисципліни у відділі, зокрема в новозорганізованому, – це впоряд (формальна муштра). Тим-то впоряд треба переводити у відділах досить часто та в кожних умовах.

Для втримання дисципліни у відділі командир розпоряджає різними засобами, а передусім: а) відповідною особистою поведінкою і добрим впливом; б) нагородами; в) карами. Останнього засобу втримання дисципліни командир повинен вживати тільки у випадках явного порушення дисципліни. В

[1] Так у тексті оригіналу.

основному треба підтримувати дисципліну у відділі більш виховними засобами, а менше – карами.

Командир сприяє втриманню дисципліни у відділі, коли він:

а) сам точно виконує накази й доручення своїх зверхників;

б) видає службово необхідні накази та провіряє їх виконання;

в) ніколи у прияві бійців не критикує своїх зверхників або безпосередніх зверхників бійців, ані теж не допускає такої критики у своїй приявності;

г) притягає до відповідальности підлеглих за кожне порушення військової дисципліни;

д) поводиться супроти своїх підлеглих справедливо і з військовим тактом, допускаючи їхні зажалення, внесені службовою дорогою, до відповідного зверхника;

е) кожний особливий вчинок підлеглого, який сприяє піднесенню дисципліни, старається нагородити згідно з відповідними військовими приписами.

Дуже сильно обнижує дисципліну відділу його довша бездіяльність або велика фізична перевтома, фамілійна поведінка командирів супроти бійців, потурання командирами самовільних учинків бійців, як зражуюча поведінка з населенням, реквізування різних речей і т.п.

З цього бачимо, що рівень дисципліни у відділі залежить передусім від самого командира відділу, який розумним керуванням відділу і виховною роботою у відділі може піднести дисципліну відділу до відповідної висоти.

Зразком дисципліни українського повстанця ми ставимо свідому дисципліну, основану на високому почутті національного й вояцького обов'язку. Така висока дисципліна УПА – дуже важлива запорука її незламности й перемоги.

М.Ч.

Б'ЄМО ЗАГАРБНИКІВ УКРАЇНИ

(З дій Української Повстанчої Армії)

2.І.45 р. в с. Остриня, Товмацького р-ну, Станиславівської области, українські повстанці знищили одну ворожу автомашину, вбили одного заслуженого большевика, поранили старшого лейтенанта військ нквд та схопили живцем одного "істребітеля".

5.I.45 р. в с. Рип'янка, Калуського р-ну, Станиславівської області, відділ УПА в бою з ротою погранвійськ нквд знищив б. 30 сталінських головорізів.

5.I.45 р. б. с. Старий Лисець (Станиславівщина) одна чота УПА під ком. М. звела перестрілку з большевиками, від якої ворог утратив одного убитого та більше десятка ранених.

7.I.45 р. в с. Загвіздь (Станиславівщина) чота УПА під ком. М. знищила 4 енкаведистів.

7.I.45 р. в с. Рибно, Стан[и]славівського р-ну, курінь УПА "С" звів бій з большевицьким відділом. Два дні пізніше большевики в силі двох батальйонів знову наскочили на с. Рибно. Відділ УПА оборонив село, знищив б. 80 сталінських напасників і спалив їм 2 грузовики.

13.I.45 р. в с. Чорний Потік (р-н Печеніжин, Станиславівська область) сотня УПА під ком. Д. звела бій з енкаведистами, які робили там облаву. В бою знищено б. 30 сталінських людоловів.

15.I.45 р. в с. Вікторів, Галицького р-ну, Станиславівської області, одна чота УПА під ком. М. зловила 6 підстаршин нквд.

16.I.45 р. в с. Лука Мала (Скалатщина, Тернопільська область) відділ сталінських погромників зробив наскок на хату, в якій квартирували два українські повстанці, родом із східних областей України. Між повстанцями й погромниками зав'язався бій, наслідком якого обидва повстанці, вбивши 12 і поранивши 16 погромників, загинули геройською смертю.

20.I.45 р. 250 большевиків з Болехова наскочили на сотню УПА під ком. Б., яка квартирувала між сс. Тисів і Церківна, Болехівського р-ну, Станиславівської області. Бій тривав цілий день. Большевики втратили понад 30 вбитими, а кілька попало живими в руки повстанців.

21.I.45 р. б. с. Спас (Рожнітівський р-н, Станиславівська область) сотня УПА під ком. З. розбила большевицький відділ. Ворог утратив 10 убитими, а 15 зловили повстанці.

21.I.45 п. в сс. Глубоке і Саджава (Богородчанський р-н, Станиславівська область) відділи УПА під ком. Р. і В. звели бій з 400 сталінськими бандитами, підтримуваними двома літаками. В Глубокім знищено 132, а в Саджаві 16 бандитів.

21.I.45 р. один відділ УПА наскочив на районний осередок Глубічок Великий (Тернопільська область). Знищено будинок воєнкомату, перервано телефонну сполуку Тернопіль – Львів і Тернопіль – Броди та знищено 8 енкаведистів.

22.I.45 р. 3 большевицькі роти напали на сс. Саджаву і Глибівку (Богородчанський р-н, Станиславівська область) та почали облаву. На них вдарили сотня УПА "М" під ком. Б. та сотня УПА під ком. Ч. Большевики почали сильно наступати. Їм на допомогу прибуло ще 2 роти. Для підкріплення повстанських сотень курінний Б. кинув у бій ще дві сотні під ком. О. і Ш. Почався запеклий бій. Большевики панічно тікали, залишаючи вбитих і ранених. Їм на допомогу надлетіло 6 літаків; вони обстрілювали й бомбардували наші відділи. Тоді большевики стягнули собі ще допомогу з Порогів, Солотвини та Надвірни в силі біля 600 штиків. В бою ворог утратив біля 150 вбитими та стільки ж раненими. Пошкоджено і ворожий літак. В цьому бою загинули смертю героїв 12 українських повстанців.

23.I.45 р. сотня УПА "З" під ком. В. звела бій здвома ротами большевиків б. с. Посіч, Лисецького р-ну, Станиславівської області, внаслідок якого впало 13 сталінських посіпак.

25.I.45 р. в с. Ілавче (Тернопільщина) 22 енкаведисти оточили хату, в якій квартирував рій повстанців. Відстрілюючись, повстанці без власних втрат знищили 6 енкаведистів і 4 поранили.

26.I.45 р. в с. Красна (р-н Ланчин, Станиславівська область) відділ УПА під ком. Х. знищив 3 енкаведистів.

29.I.45 р. повстанці відбили від енкаведистів 12 українських родин з с. Козівки (Теребовельщина, Тернопільська область).

30.I.45 р. в майданських лісах б. с. Майдан Горішній (р-н Ланчин, Станиславівська область) відділ УПА під ком. Х. звів бій, в якому ворог утратив б. 60 убитими.

31.I.45 р. до с. Ходачків Малий (Тернопільщина) приїхало 150 сталінських погромників. В селі прийшло до зудару із 14-ма нашими повстанцями, які в цьому селі квартирували. У наслідку бою впало 14 сталінських погромників убитими і 7 раненими.

3.II.45 р. в с. Космач, Яблонівського р-ну, Станиславівської области, відділи УПА провели ліквідаційну акцію на сталінських бандитів, які тут квартирували. Внаслідок кількагодинного бою ворог утратив 30 убитими.

3.II.45 р. б. сс. Прокурава та Шешори, Косівського р-ну, Стан[и]славівської области, сотні УПА зробили дві засідки. У наслідку недовгих боїв ворог утратив б. 140 убитими і багато раненими.

4.II.45 р. в с. Крехівці, б. Станиславова, одна чота відділу УПА "З" під ком. М. звела бій зі сталінськими бандитами, вбиваючи одного капітана і двох лейтенантів військ нквд.

6.II.45 р. відділ УПА під ком. О. вдарив з лісу на сталінських людоловів, які переводили облаву в с. Коньчаки, Галицького р-ну, Станіславівської области. Людолови відступили, залишаючи 12 своїх убитих.

7.II.45 р. в лісі між сс. Красна і Парищі (Станиславівщина) сталінські бандити намагалися оточити відділ УПА "І". Зав'язався бій, який тривав кілька годин. Ворог утратив б. 85 убитими.

7.II.45 р. до с. Перехресне (р-н Жаб'є, Станиславівська область) підійшла група сталінських окупантів з Буковини. Один відділ УПА зробив засідку, вбиваючи 9 напасників. Три дні пізніше б. 300 сталінських окупантів перейшли знову р. Білий Черемош та подалися на села Перехресне й Голови, шукаючи наших відділів. Під с. Голови відділ УПА зробив засідку та в двох потоках, якими проходили напасники, звів бій, внаслідок якого ворог утратив б. 90 убитими і 60 раненими.

8.II.45 р. повстанці одного відділу УПА зробили засідку на шляху Теребовля – Будзанів (Тернопільщина), з якої знищено 18 сталінських грабіжників.

10.II.45 р. в лісі б. с. Парищі (р-н Ланчин, Станиславівська область) сталінські зайди наткнулися на відділ УПА. Зав'язався бій, в якому впало б. 100 зайдів.

11.II.45 р. в с. Лоєва, Надвірнянського р-ну, Станиславівської области, повстанці одного відділу УПА знищили 3 енкаведистів.

12.II.45 р. на шляху Поморяни – Зборів (Тернопільщина) три повстанці зробили засідку і вбили 3 енкаведистів, а 3 зловили живими.

14.II.45 р. сотня УПА під ком. О. вдарила на сталінських людоловів, які переводили облаву в с. Братишів, Товмацького р-ну, Станиславівської области. В бою ворог утратив б. 60 убитими, між ними командира батальйону.

14.II.45 р. б. с. Антонівка, Товмацького р-ну, Станиславівської области, повстанці знищили з засідки 16 енкаведистів.

14.II.45 р. в с. Стінка, Золото-Потіцького р-ну, Тернопільської области, повстанці звели бій зі сталінськими посіпаками. В бою ворог утратив б. 90 убитими.

25.II.45 р. сотня УПА під ком. Ш. наскочила на сталінських людоловів, які робили облаву в с. Пшеничники, б. Тисьменниці (Станиславівська область). У наслідку бою вбито 5 людоловів.

27.II.45 р. одна чота УПА наскочила на сталінських людоловів, які робили облаву в с. Загвіздь, б. Станиславова; вбито одного лейтенанта і 2 старших лейтенантів нквд.

28.II.45 р. в с. Тязів, Войнилівського р-ну, Станиславівської области, коло залізничної станції одна чота УПА знищили 5 енкаведистів.

Слава борцям за волю України!
Смерть сталінським окупантам!

ОГЛЯД ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Мілітарний розгром і капітуляція Німеччини

Внаслідок свого протинаступу в лютому і березні 1945 р. аліянти в кількох місцях дійшли до Райну, сфорсували лінію Зігфріда та здобули на схід від Райну біля Ремаген мостовий причілок. Аліянти стояли тоді 500 км від передових большевицьких позицій у Німеччині.

В ніч з 23 на 24 березня ц. р. аліянтські експедиційні армії в Европі під загальним командуванням американського ген. Айзенгавера почали остаточну офензиву для розбиття Німеччини. На північ від Рурської области XXI аліянтська група армій (перша канадійська та друга британська армії) під командуванням англійського маршала Монтгомері здобула мостовий причілок на Райні біля Везеля і просунулася глибоко в терен Північної Німеччини в напрямі пристаней Емден, Бремен, Гамбург. Перша канадійська армія незабаром окрилила від заходу Голляндію, але її наступ спинився був через те, що німці затопили великі голляндські простори перед Амстердамом та Утрехтом.

На середньому відтинку західного фронту діяли американські армії під загальним командуванням ген. Брадлея. Ці армії з мостового причілка Ремаген глибоко просунулися швидким наступом у Середню Німеччину в напрямі Касселя, Ерфурта.

Дуже рухливо діяла третя американська армія Патона, яка глибоко заходила в німецькі позиції чи то в напрямі Відня, чи то в напрямі Ляйпцігу і Чехії, чи то в напрямі Лінцу

4 квітня ц. р. армії ген. Монтгомері і Брадлея злучилися в місті Ліппштадті і тим самим оточили Рурську область. 20 квітня аліянти розбили рештки оточених у гому "мішку" 21 дивізії і за ввесь час облоги взяли в полон 320 тисяч німців.

Німці втратили були на захід від Райну 30 дивізій. Для оборони на Райні вони поставили нових 30 дивізій та змінили командуючих (на місце Рунштедта прийшов Кессельрінг, а потім есесівець Вольф). Але це не помогло. Окремі німецькі групи почали тратити зв'язок між собою. Німецьке командування не знало свого справжнього положення. І так на східному березі Райну знову пропало 30 німецьких дивізій. Аліянти здобували німецькі міста одне за одним. Деякі міста (як Мангайм, Ваймар і ін.) завчасу скапітулювали, вивішуючи білі прапори. Танкові аліянтські колони проїжджали десятки кілометрів, не стрічаючи ніякого опору, "фольксштурм", а за ним частини "вермахту" десятками тисяч денно здавалися в полон.

Авіяція аліянтів щоденно бомбардувала шляхи сполуки та міста Німеччини. В деяких днях по кілька разів бомбардовано Берлін. Залізничні станції, залізничні і шосейні споруди, летовища, фабрики воєнного промислу тощо, особливо вздовж фронту, щоденно бомбардували великі кількості аліянтських літаків.

В початках квітня ц. р. до 5 аліянтських армій, що діяли за Райном, прилучилися ще 2: перша французька та сьома американська під загальним командуванням ген. Деверсена. Ці армії мали завдання зламати німецький опір на схід від горішнього Райну, в Баварії, де німці в добрих гірських позиціях завзято боронилися.

Найскоріше осягнули аліянти успіхи в центральній Німеччині, де вони скоро дісталися до середньої Ельби на свою демаркаційну лінію. Потім аліянти вели при дуже малих жертвах наступи чи окрилювальні маневри в напрямах німецького опору на півночі та півдні Німеччини.

Офензива, що її большевики почали були ще в січні ц. р., перенесла їхній одноцілий фронт на ріку Одер у Німеччині. Поза фронтом залишилося багато островів опору, як Курляндія, Бресляу, гирло Вісли, які скапітулювали тільки після проголошення капітуляції Німеччини.

Німці задумали створити з Чехії та Австрії "центральну европейську фортецю". Але їх пляни скоро розбили большевики своїми навальними наступами, захоплюючи гірські масиви тієї "фортеці". В наслідок боїв за Будапешт большевики оволоділи вигідним плящдармом на схід від Балатонського (Пляттенського) озера. В наслідок своєї офензиви большевики проломили німецькі позиції і 4 квітня ц. р. здобули Братиславу – столицю Словаччини, 13 квітня ц. р. здобули Відень – столицю Австрії, а 25 квітня ц. р. – чеське Брно.

16 квітня ц. р. большевики почали свою велику офензиву в напрямі Берліна на цілому відтинку фронту рік Одер і Лявзіцер Найссе. Хоч німці перекинули із західного фронту на східний більшу кількість своїх дивізій і хоч Гітлер сам перейняв командування обороною Берліна, Німеччина вже не вспіла врятувати себе перед большевиками.

25 квітня ц. р. війська першого "українського" фронту марш. Конєва злучилися в центрі Німеччини над рікою Ельбою у місті Торгау з американськими військами, перетинаючи тим чином цілу Німеччину на два відокремлені один від одного опірні простори.

Большевицькі війська Жукова і Конєва зробили в районі Берліна великі окрилювальні маневри, 25 квітня оточили Берлін і важкими боями здобули його, нарешті, 2 травня ц. р.

9 квітня ц. р. почали аліянтські війська під командуванням ген. Александера і Марк Клерка велику офензиву в Північній Італії. Особливо важкі бої йшли за здобуття підступів до Болонії та переправ через ріку По (Пад). В Північній Італії вибухло повстання, партизани зайняли низку великих міст і тим приспішили день капітуляції. 29 квітня група німецьких військ у Північній Італії та Західній Австрії підписала акт місцевої капітуляції. Аліянти взяли на тому відтинку мільйон німецьких полонених. Італійські партизани зловили у Комо Муссоліні і його співробітників під час їх втечі до Швайцарії і 29 квітня ц. р. розстріляли їх в Медіоляні. Головнокомандуючого італійськими пронімецькими військами марш. Граціяні партизани передали аліянтам.

1 травня ц. р. загадковою смертю помер Гітлер, а його міністр пропаганди Геббельс і заступник партії Борман покінчили самогубством. Канцлером Німеччини і головнокомандуючим німецькою армією став гросадмірал Деніц. Він про-

голосив безцільність боротьби проти англо-американців, але візвав боротися далі проти большевиків, щоб врятувати німецький народ перед большевизмом. Внаслідок того 4 травня ц. р. 2 мільйони німецьких військ у Північній Німеччині, Голляндії та Данії скапітулювали перед англійським маршалом Монтгомері. Зате на своїх східних позиціях німці ще деякий час боролися проти большевиків. Перед західними аліянтами скапітулювали рештки німецьких армій в районі Магдебурга та німецька група "Г" на південний схід від Мюнхена.

7 травня ц. р. Деніц погодився на безумовну капітуляцію Німеччини. Шеф німецького генерального штабу ген. Йодль підписав акт капітуляції в Раймсі у головній квартирі Айзенгавера. Воєнні дії наказано припинити дня 8 травня в год. 23.01 середньо-европейського часу. Ратифікаційний акт капітуляції підписано в Берліні 9 травня ц. р. в головній квартирі совєтського маршала Жукова. Від німців його підписали Кайтель, Фрідербург і Штумпф, а від "союзників" – Теддер і Жуков.

Німецькі війська в Чехії під командуванням фельдмаршала Шефнера не визнали акту капітуляції і продовжували свою боротьбу проти совєтських військ. В боях війська Конєва здобули Дрезден, а 9 травня рано увійшли до міста Праги, яке німці проголосили були відкритим містом. Щойно 15 травня большевики в Чехії, а 13 травня війська Тіта в Югославії розбили зовсім німців.

Перед західними аліянтами німці скапітулювали спокійно і майже без ніяких збройних сутичок. Німці зі зброєю виїжджали з Данії і Голляндії та щойно в Німеччині складали зброю. В Норвегії, на островах Додеканезу, Креті, Родосі, Мілосі капітуляція німців теж пройшла пляново. Західні аліянти використовували спочатку Деніца та генералів німецького головного командування, які перебували у Фленсбургу (на данському пограниччі) для керування роззброєнням і постачанням розбитої німецької армії.

Багато видатних німців перейшло в полон аліянтів, як от: маршал Герінг, шеф німецької розвідки Кальтенбруннер, генерал-губернатор Ганс Франк, міністр Сходу Альфред Розенберг, генерал Рунштедт, Кессельрінг, Фалькенгорн, фон Макензен, Дітріх фон Мільх і сотні ін.

ВІЙНА З ЯПОНІЄЮ

Після скінчення війни в Европі Великобританія і США приступили до остаточного розбиття Японії. Англо-американці проголосили, що вони за 9 місяців перекинуть з Европи на Далекий Схід 3 мільйона вояків. Перша американська армія вже є в дорозі на Далекий Схід. Великобританія і Франція теж посилають туди контингенти своїх військ.

Бої з Японією поки що проходять ще далеко від її материка. Американське летунство безнастанно бомбардує материк Південної Японії, особливо райони Токіо і Нагої та летовища, склади бензини і фабрики воєнної промисловости. А разом з тим аліянтська флота безнастанно мінує всі вихідні дороги з Південної Японії до японських фронтів на Філіппінах і в Голляндських Індіях.

Американські війська висадилися на острові Окінава, що належить до групи островів Рю-Кю, які лежать у віддалі 500 км від Японії по дорозі до острова Формоза. Бої на Окінаві дуже завзяті і вже майже кінчаються. Окінава має дуже важливе стратегічне значення, бо дозволяє створити сильну базу для наступу на Японію.

Австралійські війська висадилися на малім острові Таракан, який лежить близько острова Борнео, зайнятого японцями, і творить вигідну базу для атаки на Борнео.

Китайські війська, при активній допомозі англійського летунства, здобули в Китаю порт Фучау, напроти острова Формоза. Чотирнадцята англійська армія в Бірмі вже здобула її столицю, Рангун, і веде там бої з розбитими японськими відділами.

ДВА БЛОКИ У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ

Розбиття Німеччини витворило зовсім нову ситуацію в світі, а зокрема в Европі. Вже довго перед закінченням війни з Німеччиною багато говорилося про створення організації миру й безпеки, яка не допустить до вибуху нової війни. Багато галасу наробили кримські постанови, які ніби-то раз назавжди погодили суперечні інтереси Совєтського Союзу з інтересами Англії і Америки. А тим часом показалося, що Сталін хоче заволодіти цілим світом.

На кримській конференції постановили створити новий польський уряд, т. зв. Тимчасовий Уряд Національної Єдности,

який мав бути запрошений на конференцію в Сан-Франц[и]ско. Довго переговорювали в цій справі амбасадори Англії й Америки з Молотовом у Москві, багато статей на цю тему появилося у світовій пресі, багато разів порозумівалися між собою в цій справі міністри закордонних справ Совєтського Союзу, США і Великої Британії перед конференцією і на конференції в Сан-Франц[и]ско, але все це ні до чого не довело. Совєти під маскою запросин на переговори заарештували в Польщі 28 березня ц.р. 16 політичних діячів: віце-прем'єра на край Яна Янковського, трьох міністрів, представника Ради Національної Єдності, команданта б. ПАК ген. Окуліцького, провідників усіх опозиційних демократичних партій та перекладача. Довго домагалися Англія й Америка від Совєтського Союзу відповіді, що сталося з тими поляками. Щойно через місяць Молотов признався, що всі вони арештовані й обвинувачені в саботажі проти червоної армії... Через те Іден і Стеттініус зірвали переговори з Молотовом у справі Польщі на конференції в Сан-Франц[и]ско.

Конференція в Сан-Франц[и]ско, що почалася 25 квітня і закінчиться, правдоподібно, 2 червня ц. р., має опрацювати статут міжнародної організації миру й безпеки. Перебіг конференції не цікавий, бо це були тільки дискусії та праці над зміною статуту. Зате деякі побічні справи виявили вперту нахабність Молотова. Він виступав проти запросин на конференцію Аргентини, а голосували разом з ним представники насаджених Совєтами "урядів" Чехословаччини і Югославії та Греції. На конференцію запрошено представників сталінських "урядів" Української і Білоруської ССР, бо цього домігся Сталін на кримській конференції.

В Австрії створили Совєти тимчасовий уряд без порозуміння і повідомлення Англії й Америки. Тим-то Англія й Америка не визнали того уряду. А Совєти не хочуть впустити до Відня аліянтської комісії, яка вже місяць чекає не це в Італії.

В Криму постановили "союзники" (Англія, Америка і СССР) застосовувати одностайну окупаційну політику в Німеччині. А тим часом дійшло до того, що в Німеччині будуть повторювані провінціональні уряди і Берлін не буде центром спільного управління, а "союзники" нишком починають використовувати німців для своєї політики. Коментатор лондонського раді[о] сказав зовсім виразно, що "Росія потворила в краях, які є під її

впливом, поліційні тотальні уряди. Це грозить світовій безпеці, і таке становище може довести до створення двох блоків в Європі..."

Югославський маршал Тіто, за вказівками Сталіна, провокує новий конфлікт, бо хоче ще перед заключенням миру насильно прилучити до Югославії частину Італії та Австрії.

Большевики всіма силами стараються створити собі сильний блок держав на Сході Европи і на Балканах. Вони змушують през. Чехословаччини Бенеша допустити комуністів до уряду та згодитися до прилучення Карпатської України до Совєтського Союзу. З Тітом та Осубкою-Моравським Сталін підписує договори про дружбу, взаємодопомогу та післявоєнну співпрацю, щоб таким чином офіційно можна було керувати політикою Югославії та Польщі.

Крім того, большевики зірвали пакти неагресії з Японією і Туреччиною для політичних своїх спекуляцій та для залишення собі вільної руки у можливих дипломатичних чи воєнних діях.

Англія й Америка ясно бачать, до чого прямує Сталін. Президент США Трумен і англійськй прем'єр Черчіль щораз частіше підкреслюють англо-американську приязнь та агресивні наміри совєтів. У своїй промові 13 травня ц. р. Черчіль недвозначно підкреслив небезпеку з боку Совєтського Союзу та готовість Англії протиставитися тій небезпеці.

ФРОНТ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ

У ***Фінляндії*** національні кола пров[а]дять відкриту й підпільну боротьбу проти сталінських намагань збольшевизувати Фінляндію. В березні ц. р. фінляндські бойовики здемолювали редакцію журналу "Комуніст" у Гельсінках. Організації національної молоді замагазинували зброю. Не зважаючи на всі намагання большевиків, національні партії у Фінляндії у виборах до сойму здобули більшість місць.

В ***Румунії***, не зважаючи на всі намагання большевиків, терором, судовими процесами, підступами, зміною уряду тощо зламати національні ідеї румунів, національні кола гостро протиставляться окупантам. Залізна Гвардія і далі веде підпільну боротьбу та закладає по містах свою сильну організаційну сітку.

В ***Югославії*** підпільні організації сербських "четніків" Михайловіча та хорватських "усташів" ведуть боротьбу проти

пробольшевицької політики Тіта. Надаремно Тіто закликає їх залишити боротьбу.

У ***Польщі*** національні кола бойкотують сталінський уряд Осубки-Моравського та саботують нквд та нкгб. Польські Національні Сили Збройні ведуть підпільну і відкриту боротьбу проти нового окупанта.

А перед у визвольній боротьбі поневолених народів веде УКРАЇНА.

Хай живе і могутніє протибольшевицький фронт боротьби всіх країв і народів!

Прочитай журнал і дай другові своєму прочитати !

ЧИТАЧУ!

Пам'ятай, що в умовинах кривавої окупації сталінсько-большевицьких імперіялістів тільки українська підпільна газета несе Тобі слово правди.

Пам'ятай, що тільки вона віддзеркалює усю велич і героїзм національно-визвольної боротьби українського народу.

Пам'ятай, що вона вказує Тобі єдино вірний шлях до перемоги ідеї української державної самостійности й соборности.

Тому читай її уважно, не раз, а кілька разів, важливіші думки записуй, ділися ними з своїми друзями.

Не забувай, що підпільна газета коштує багато праці складачів, друкарів та наражує на багато небезпек розповсюдника.

Тому не нищ української підпільної газети, зберігай її перед окупантом, передавай З ХАТИ В ХАТУ, З РУК В РУКИ, дбай, щоб якнайбільше людей її читало.

Тим сприятимеш у нашій боротьбі!

ЗМІСТ ЦЬОГО ЧИСЛА:

З друкарні
Української Повстанчої Армії

"Povstanets'" ("An Insurgent"),
nos.5-6, April-May 1945

The issue is opened with the appeal of Taras Chuprynka, a chief-commander of the UPA, to the soldiers and officers of the UPA regarding the complete defeate of Hitler Germany.

The article entitled "Petlyura and Konovalets - Two Famous Names " is a publication in memory of two outstanding fighters for the independence of Ukraine.

Poetry in this issue is represented by the poem of Ivan Franko "My People" and by texts of two insurgent songs.

The article by M.Dmytrenko outlines the traditions of the Ukrainian armed struggle.

The article sighned by M.K. "On the Military Discipline" is devoted to various aspects of training the conscious discipline in troops.

Rubric "We're Defeating Invaders in Ukraine (From the Actions of the UPA)" contains information about the battles of insurgent detachments against NKVD troops in various regions of Stanislav, L'viv and Ternopil' oblasts from January to February 1945.

Rubric entitled "Political Review" consists of three sections: "Military Defeat and Capitulation of Germany", "The War Against Japan" and "Two Blocks In World Politics".

The issue is ended with rubric "The Front of Enslaved Peoples"; it tells about anti-Bolshevik disturbances in Finland, Romania, Yugoslavia and Poland.

Український перець

Сіють, зривають, мелють
та ворогів перчать
УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ

1943–1945

Гей, нумо ж будемо сміятись!
Хай плачуть наші вороги!

Український перець

Ч. І. Листопад 1943.

Сіють, зривають, мелють та ворогів перчать УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ

В СССР | В „Новій Європі“ | В Самостійній Україні

Ані хліба, ні свині,
Тільки Сталін на стіні.

Нема хліба, ні свині,
А є Гітлер на стіні.

Сало й хрін до нього є,
Є корова, хліб, земля!
І довкола все моє
Й на стіні в портреті — я!

Гей, нумо ж будемо сміятись!
Хай плачуть наші вороги!

Український перець

Ч. І. Листопад 1943	Сіють, зривають, мелють та ворогів перчать **УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ**

В СССР	В “Новій Європі”	В Самостійній Україні

Ані хліба, ні свині, Тільки Сталін на стіні.	Нема хліба, ні свині, А є Гітлер на стіні.	Сало й хрін до нього є, Є корова, хліб, земля! І довкола все моє, Й на стіні в портреті – я!

СЛОВО МАЄ УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕЦЬ

Довго я міркував, як врятувати нашу славну Вітчизну Україну від вовчої пащеки гітлерівських голопузих і ненажерливих волоцюг та сталінських задрипаних і боробуляхами брехні обвішаних скажених псюг. Думав я довго, але діяти буду швидко, бо дивитися на безпорадність наших Тюхтіїв мені врешті-решт стало бридко.

Тому перед всім світом своє і всього Коша Перчиного рішення чесно об'являю і свою декларацію, на три запорізькі артикули розділяю:

Артикул I

Та хай знають усі люди на землі, всі боги на небі, всі чорти в пеклі, усе живе й мертве, старе й мале, сильне і немічне, все те, що здихає, що на світі вічне, що Я, ПЕРЕЦЬ УКРАЇНСЬКИЙ, ВСІМ ПЕРЦЯМ ПЕРЕЦЬ І ЗАПОРІЗЬКОГО ПЕРЦЯ СИН, Мужицькою Українською Милостю з української землі зроджений, підперчування українського борщу призначений, великою силою і могутністю обдарований, ще в давнину чумаками як страшна биків-волів круторогих підганяюча сила вживаний, схожу від сьогодні між люди і, на сампперед, ГОРЕ ВЕЛИКЕ ВІД МЕНЕ ВСІМ ТЮХТІЯМ ГРЕЧКОСІЯМ БУДЕ.

Усяк, хто плаче, скиглить, просить, усяк, хто злодюгам хліб свій задарма виносить, усяк хто свою потилицю у злості великій чуха, хто брехунів і шарлатанів, розвісивши вуха, слуха, хто чекає при березі моря погоди, хто за овечою шкурою не бачить вовчої породи, хто, як заєць, на своїй землі животіє, хто, як пес лягавий, перед ворогом мліє, хто в рабство віддає своїх діточок рідних, хто ворогам продає братів своїх рідних, усяк, кому кат безборонно ліпить на лобі гулі, хто за працю тяжку покірно глитає дулі, усяк, хто на печі любить в час цей лежати, хто носа боїться висунути з хати, усяк, хто, як віл, як худоба, сам в ярмо свою шию саджає, хто у ворога милостині слізно благає, – від мене пощади нехай не чекає.

Таких людців нещадно довбнею лупитиму, на глум підійматиму, з печі лежнів зганятиму. Всю силу і їдкість перчину їм куди треба впихатиму, аби сучі діти хапали сокири, рогачі, вила й рублі, дишлі, люшні, ножі і дубові палиці що під руки попало, бо пора за дармоїдів взятися саме настала. Пожену всіх на бій за волю, землю, владу і славу, за ВЕЛИКУ УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ.

Артикул II

А ЩЕ Я, ПЕРЕЦЬ УКРАЇНСЬКИЙ,
ВСІМ ПЕРЦЯМ ПЕРЕЦЬ І ЗАПОРІЗЬКОГО
ПЕРЦЯ СИН, НА ВВЕСЬ СВІТ,
ЯК СПРАВЖНІЙ КОЗАК,
ЗАЯВЛЯЮ:

Ти, псявіро німецька, вошо арійська, гадюко новоєвропейська, ти нордійського балагану євнух червиний, Наполеон сопливий, скажена націонал-соціалістична сова, без двадцяти клепок осляча голова, божевільний дикун, бундючний гавкун, ти – кровожерний бандюга, нахабний злодюга, на весь світ смердючий тхір, зі всіх звірів звір, самого сатани блазень і брат, – одержиш од мене слонячу порцію перчину, щоб добіг без пересядки аж у пекло назад, сучий сину.

Ти, Адольф Гітлер, фюрер тупоголових германців, знаних з історії голодранців, найвибраніших скотів, біля бабської спідниці славних лицарів, немовлят хоробрих душителів, від сала, масла і яєць визволителю, знай:

Не бачити тобі України, як своїх власних дітей. Тікатимеш ти з нашої землі, аж фюреренчатиме. Тебе і твою жовтороту орду до ноги виб'ємо, по світу розвіємо, бо з діда прадіда вовків бити вміємо. Коштувала наша земля і не такого гною, як твої жирнотілі паскуди разом з тобою. Тож начувайся, катюго, і занай: на могилах ваших для себе зберемо багатий врожай.

Артикул III

І ЩЕ Я, ПЕРЕЦЬ УКРАЇНСЬКИЙ, ВСІМ ПЕРЦЯМ ПЕРЕЦЬ І ЗАПОРІЗЬКОГО ПЕРЦЯ СИН, НА ВВЕСЬ СВІТ, ЯК СПРАВЖНІЙ КОЗАК, ПО-ТРЕТЄ ЗАЯВЛЯЮ:

Слухай ти, кремлівських льохів безхвоста криса, кривонога очмана, нещасної матері рябий вилупок, покидьок з кавказьких гір, тифліський злодюго, бакинський бандюго, яничар грузинський, мучитель України, кат Білорусії, приший кобилі-хвіст в Росії, чума в Узбеччині, зараза в Казахстані, короста в Та[д]жикії, барбос в Арменії, потвора в Фінляндії, міжнародня брехлива шлюха, вусатий розпроклятий бог, кривавий деспот, тиран, справжнісінький шолудивий баран, недовчений семінарист і в пролетарському заду двохметровий глист. Ти, Сталін Йосип, тоді вернешся на Україну, коли у твоїх вуркаганських прихвостнів собачі хвости виростуть, а в тебе самого очі рогом з лоба полізуть. Тебе ми радо привітаємо і обох, разом з твоїм молочним братом Гітлером, на одній гіллячці за шию почіпляємо.

Ти думаєш, що ми забули про голод у 33-му році, про Біломор-канали, про Сахаліни і білих ведмедів, що там нас живцем їли, про колективи, індустріалізації, стахановщину і "соціалістичні норми", про тюрми, лагери, енкаведистські "заботи" і "заможне", "веселе" наше життя.

На суші, в повітрі, на воді і під водою будемо битися, лютий виродок, з тобою. Побачимо, який з тебе хоробрий лицар і чи зумієш ти голим задом українського їжака вбити.

Ні жалю, ні пощади не ждіть від мене і всього Коша Перчиного, імперіалістичні гади. Погроз ваших не боїмося, плюємо на них і сміємося. Ви поки що удвох бийтеся, а ми скоро до вас,

так як треба, візьмемося. А поки настане той веселий час, поцілуйте он куди нас!

За ухвалою одностайною всього Коша Перчиного Гнізда Осиного над цією деклярацією сам власноручно підписуюсь:

Безробіття в комінтерні

Дімітров: Товаришу Мануїльський, знайшли вже роботу?

Мануїльський: Та поки що живу з мопрівських внесків. А ви?

Дімітров: Я теж доїдаю міжнародний революційний фонд.

Мануїльський: А що потім буде?

Дімітров: Мозолистий пролетарський суд.

Частка правди

Перший пролетар: А таки правду писали, що при комунізмі ніхто нічого не робитиме.

Другий пролетар: А з чого це видно?

Перший пролетар: Та ось не встигли побудувати соціалізм в одній країні, а вже ввесь комінтерн лишився без роботи.

Слушний висновок

Райхскомісар України Кох: Дорогий Фюрер! Питають українці, чого це ти, Визволителю, все вивозиш, а українського перцю не хочеш?

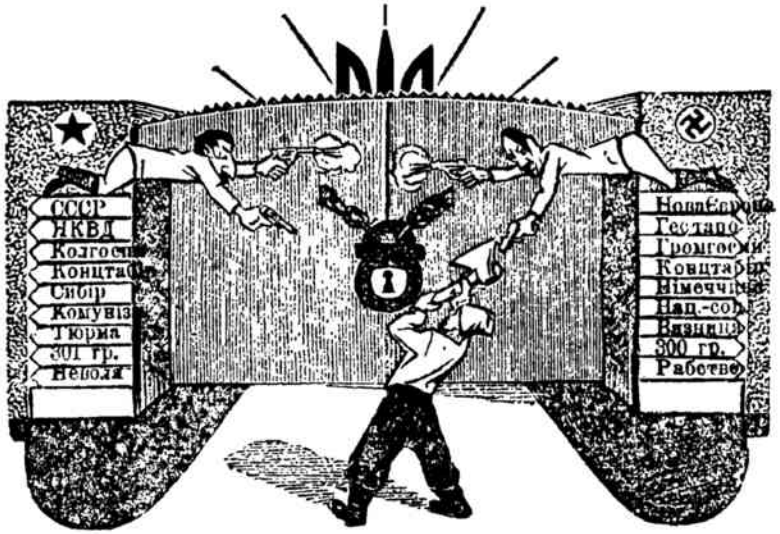

Дядько Іван прорубується до волі

Встає його райдужна Батьківщина

Г і т л е р : Ні! Ні! Спаси господи! Я перець їм залишаю!

К о х : Ну, тоді вони самі, на цей раз справді добровільно і з охотою, "дадуть" нам перцю.

Потішив

С т а л і н : Звідки на Україні взявся цей паскудний і пекучий "Український перець"? Адже ми "Перець" евакували?

К о р н і й ч у к : Та то, товаришу тату народів, і не перець був, бо коли ми ним десь вам терли, то воно було і не біль, а так – одна приємність.Той "перець" наші агрономи спеціяльно для вашого вжитку винайшли. А цей, звиняйте, справжній, український, того й пече, що аж з носа юшка тече.Терпіть.

Гієна скиглить

Давні "управителі" недавно написали своє 274 звернення до наших дядьків і тіток. Підписали його три голови: теж українець Гречуха, московський задоліз з Метілополя – Корнієць, а також приклала свою руку московська одутловата морда, соратник батюшки Сталіна в галузі української пшениці – товаріщ Хрущов. Звернення як звернення. З усіма більшовицькими оченашами, заупокойними та ураздравіями. Пізнати також немічне перо сизранського газетаря, який густо посіяв там московський мовний кукіль.

Московська тупорила морда маніжиться, ховає за спину ножа, шкірить гнилі, пенькуваті зуби і "баїть": "Дорогі брати і сестри!"

Дядьки наші з тітками оглядаються на всі боки, намагаючись збагнути, до кого це пнеться. Може це слово до тернопільських селян, яких ще не встигли червоні песиголовці вивезти до Казахстану? А може до донбасівських забійників з шахти "Марія"? Там не закінчили своєї роботи виїзні суди, а коногони не досиділи строку в ізоляторах. Сказати б, до львівських студентів говорять. Так студентів перестріляло НКВД ще 1941 року. На братській могилі у Львові (там лежить 640 мучеників) ще дощі не змили прокляття.Може до чернігівських колгоспників моргають? "Так їх нема дома. Одні від білих ведмедів не вернулись, другі з більшовицьких тюрем голосу не подають, а треті пішли до українських повстанців".

Але московська одутловата морда знай рече. Скиглить, виє гієна. Гукає, щоб виглядали її, хлібом – сіллю вийшли зустрічати.Одне слово: – "Помагайте! І хай живе наш батько, наш брат, наш сват, наше сонце, наш місяць, – товаріщ Сталін".

– Гов! – скаже тут подільський тракторист. А перечитайте ще раз. Може, вони щось нове обіцяють, може, шерсть за сильно злиняла?

Де там! Московська гієна волає, що Український народ, мовляв "пізнав справжне щастя, справжню свободу і національну незалежність у великому Союзі Радянських Соціалістичних Республік".

Як на долоні. Тож то є що згадувати. Виходить, що масова різанина наших людей – це рай. Що численні свіжі могили по Україні – це скарби більшовицького панування. Що 2000 розстріляних у Луцьку – це символічний подарунок незалежності від московських виродів. А 863 замордованих жертв в Умані – також виходить щастя? А може, треба вважати неповторною свободою масове вивезення українців у холодний Сибір? Може, московські душогуби думають, що організований ними мор в 32–33 році був для нас розкошуванням?

Може, для більшовицьких поножовщиків це щастя. Але ми, українські повстанці , кажемо:

" – Ми цього раю не хочемо. Ми будемо битись проти більшовицьких вішателів так само як і проти німецьких.

Хай не мріють червоні каїни що їх вивезе коростявий кошик агітації. Минули ті часи. Дуже багато український народ пролив крови, щоб його вдалося і на цей раз ошукати. Не буде він міняти німецьких тортур на московські. Не буде міняти німецьких вивозів на сибірську виселку. Грабує Україну Берлін – грабує й Москва. Одні хочуть нас германізувати, другі русифікувати. Коли б повішав з одного боку жердки Розенберга, Коха і Вехтера, а з другого Кагановича, Постишева з Хрущовим – то одні других не переважили б.

Московські сокирники мусять признатись, що уже близько двох років існують на Україні "озброєні націоналістичні формування". Про це сокирники довідались не з листівок. Наші повстанці знищили чимало московських банд, які не боролися з німцями, а грабували українські села, стріляли українську інтелігенцію, нацьковували німців на мирне населення та лигалися з ляцькими недобитками.

Московські горлохвати гавкають про єдиний фронт. Так слухайте всі, хто ще з-під нагана служить Кремлеві, хто ще гризе московські ратиці. Слухайте всі, у кого ще не вбили чуття до свого рідного народу.

Ми, українські повстанці, з усім своїм народом, з усіма закованими народами будемо битись проти московських окупантів. Ми підемо разом з білорусами – за Самостійну Білорусію. Ми підемо разом з народами Кавказу, де вже червоні зарізяки оголосили надзвичайний стан. Ми підемо разом з казахами, узбеками, туркменами, татарами.

Підемо з усім Далеким Сходом, з усіма тими народами, які 20 літ волочили московські кайдани. І це буде спільний, єдиний фронт. І цей фронт випустить тельбухи і випустить дух московській гієні.

Повстанець АНДРІЙ БУРЛАЙ

На медкомісії

Л і к а р : Здоров?

П а ц і є н т : Та я ж наче зі всіма здоровався?

Л і к а р : Дурень! Серце болить?

П а ц і є н т : Та зараз ні, а як згадаю, що завтра в Германію, – кров'ю захлинається, болить.

Л і к а р : Гм. На шлунок не хворієте?

П а ц і є н т : Та сьогодні ні, а от в Германії напевно хворітиму.

Л і к а р : Те-е-ек. На що жалієтесь?

П а ц і є н т : На "гер-манію".

Л і к а р : Пішов геть! Хворий! Запишіть – "ідіот".

Свині новоєвропейської раси

М і н я й л о : "Чи немає в вас, дядьку, сала?

Д я д ь к о : "Нова Європа" все забрала.

М і н я й л о : Та, може, в когось є ще свині?

Д я д ь к о : Та є – такі, що сало беруть з скрині.

М і н я й л о : Я щось не чув про цю нову породу. Як звуться і де ви їх набрали?

Д я д ь к о : Та звуться "німці", а брать ми їх ніде не брали, чорти самі сюди їх притаскали.

В Україну я ходив

(На мотив: "Раз вдовицю я любив")

В Україну я ходив,
Бутер, шпек і айєр їв.
Брав я жито і пшеницю,
Брав свиней, курей, телиці,
Брав я гречку, брав я мак,
Ось воно як!

Брав я цукор і махорку,
Попивав я самогонку,
Брав я молодь на роботу,
В геттах різав я жидоту.
Добре було жити так!
Ось воно як!

Але тії українці
Не схотіли терпіть німців,
Взяли бомби і нагани,
Пошилися в партизани,
Та й засіли у лісах.
Ось воно як!

Ой тепер я кричатиму
Та й на весь світ гукатиму:
"Не чіпайте України,
Бо хто прийде сюди – згине,
Бо повстанці б'ють що страх!"
Ось воно як!

Порода з нашого города

Староста-шкурник: Чи чули ви, пане секретарю, що якийсь новий "Перець" появився. Що воно за знак?

Секретар: Чув, пане старосто. І то, скажу вам, порода з нашого города, знає кому і де треба наперти. Так що ждіть, пане старосто, від того "Перцю" смерти, бо тому, хто вдачу має підлу і хижу, вогню від "Перцю" і всі собаки не залижуть.

Кажуть

А Гітлер спить, кажуть,
А Гітлер спить, кажуть,
Жита везуть, кажуть,
Йому дають, кажуть,
Житами, кажуть,
Годує, кажуть,
Німоту, кажуть,
Гидоту, кажуть.

А хлопці, кажуть,
Сміються, кажуть,
Із нього, кажуть,
З дурного, кажуть,
Хліб – свіжий, кажуть,
Їстимуть, кажуть,
Наші люди, кажуть,
А не приблуди, кажуть.

Наочний доказ

КОМАНДИР ДО СТРІЛЬЦЯ: Бережіть, друже, пильно цього здоровенного й гладкого ляндвірта. Ми це стерво законсервуємо і здамо в паноптикум на доказ, як німці "визволяли" Україну з хліба, сала, масла та яєць.

Пісня про Сталіна

(На мотив:
"Ой, ходила дівчина беріжком")

Ходить, ходить батько Сталін беріжком, беріжком,
Підганяє Україну батіжком.

Іди, іди Україно, в комуну, в комуну.
Віддам тебе москалеві рудому.

Буде тебе москаль рудий научать, научать,
Як в колгоспах на радвладу працювать.

Працюй, дурню, у колгоспі ночі й дні, ночі й дні,
А він тобі порахує трудодні.

Заграй собі з голоду на дуду, на дуду,
Забудь своє горенько та біду.

Чи ти голий, чи голодний, то співай, то співай,
Великого Сталіна звеличай.

Ой, терпіли та співали 20 літ, 20 літ,
Ой, уже ж вам рай совєцький усім збрид.

Ой, як стали комуністів проганять, проганять,
Та їх батька Сталіна проклинать.

А бодай ти Сталіне, не діждав, не діждав,
Щоб ти нашу Україну зграбував.

Ой, цеж тобі, Сталіне, не мине, не мине,
Наш повстанець тобі боки ще намне.

Буде тобі горе – лихо та печаль, та печаль,
В Україну вже не вернеться москаль!

Гітлерівське соло

Гей нумо, німці, до зброї,
Райх обороняти,
Бо й так попадати!
Ой, чи пан, чи пропав, –
Двічі не вмирати!
Гей, нумо до зброї!

Як програємо війну,
– "унзер гот" між нами:
Блиснемо пятами.
А тепер, що уздриш,
То тащи до Райху.
– Ми ж ще загорами.

Ворожіння по-українському

Почув Гітлер, що баба Палажка – на все село ворожка. Приходить:

Гітлер: – Поворожіть, бабо, тільки правду чисту скажіть. Чи побачу я ще раз всю Україну, Лондон, Кавказ, чи побачу?

Баба Палажка: – Побачиш, синочку, згорів би ти, побачиш: і всю Україну, і Лондон побачиш, і Кавказ побачиш, тільки Берліну більше не побачиш.

Осінній мотив 1943 року

Батько з сином запопадливо готуються до зустрічі московських "освободітєлєй".

Село Непоявляйся
Житомирської області.

Марш повстанців

(Жарт на мотив "Ну і що ж, як прийдеться умерти")

Ой, нелегка дорога до волі,
Гей, крізь бурю, грозу і туман
В бій веде нас, голодних і голих,
Завзятий наш друг – отаман.
(2 р.)

А штани в нього – латка на латці
І вдесятеро гірший піджак,
Гей, на те революція, братці,
Хоч і голий, так справжній козак.
(2 р.)

Ну, а хто там команди не слухав?
Хто на вошах зганяє всю лють?
Мусить бути усмішка по вуха,
Хай волами кишки там ревуть.
(2 р.)

У нас вдача весела, завзята,
І пекельних не страшно вогнів,
Бо нічого у бою втрачати,
Окрім латаних рваних штанів.
(2 р.)

То ж вперед, голе племя орлине,
За Вкраїну, обідраний край.
Ми живими не схилимо спини,
А помремо – так просто у рай.
(2 р.)

Ой, не легка дорога до волі:
Гей, крізь бурю, грозу і туман
В бій веде нас, голодних і голих,
Завзятий наш друг – отаман.
(2 р.)

Розкоштував

Німецкий задолиз: Тьху. Щось відпадає в мене охота німцям отам – о лизати: мало того, що покійничком звідти, тьху, тхне, так ще й язика пече там, ніби всі чорти в нього кігтями вчепилися. Тьху! Не інакше як панові комісарові вже хтось, тьху, під хвостом того... Тьху!... Поперчив.

Коломийки

Сидить Сталін в комиші,
Гітлер у болоті.
Що робили куркулям –
То роблять бідноті
Хор: Правильно, правильно,

Сталін грає на гармошку
Гітлер садить ріпака.
Дожилася Україна –
По сто грам на їдака.
Хор: Правильно...

Десь скуча Верховна Рада
За вкраїнськими маком,
За стахановським приміром
Тікай, Гітлер, раком!
Хор: Правильно...

Сидить Гітлер на горшку,
Сопе, бідний, дметься,
Україна вже в мішку,
Та мішок той рветься.
Хор: Правильно...

Б'ються німці й комуністи
За вкраїнське жито.
Тікав Сталін без штанів,
А Гітлер без литок.
Хор: Правильно...
Совершенно вєрно.

Мало німцям молока,
Захотіли меду;
Будеш битий, сучий Гітлер,
Ззаду і спереду.
Хор: Правильно...

До Німеччини вже нас
Годі, Гітлер, брати,
Буде тобі через рік
Нікуди тікати.
Хор: Правильно...

Українці – добрі люди,
Хочуть мир так скласти:
Собі взяти Україну,
Вождям – свині пасти.
Хор: Правильно...

Повстанці! Нащадки запорожців,
правнуків коліїв, сини кубанців!
"Український перець" чекає від вас
наперчених та гострих, як бритва, оповідань,
казок, жартів, коломийок, карикатур.
Жаліть сміхом німецьких
та московських живоглотів,
щоб вони скручувались як на вогні.

З друкарні
"Смерть імперіалістичним акулам"

"Ukrajins'kyj Perets'" ("Ukrainian Cayenne")
part 1, November 1943

"Ukrajins'kyj Perets'" is an illustrated humour magazine. Article one of the issue is titled "Clear the Floor for Ukrainian Chili". The main tasks of the magazine as it noted in the article are the following: to mock at anti-Ukrainian policy of German invaders and the Soviet power, and to rise the Ukrainian population up to struggle against them. The article is devided into three sections ("articul"). As for style, this appeal of editorial staff have certain things in common with well-known Letter From Cossacks To Turkish Sultan.

The next publication is a satirical article "Hyena Is Whining" written by Andrij Burlaj. In it way it is a respond to appeal of M.Khruschov, M.Hrechukha and L.Korniets, the USSR leaders' to Ukrainian people. The author gives the numerous examples of the horrible Bolshevik's terror in Ukraine under the Soviet regime; he urges the Ukrainian people on that they should not take on trust the Bolshevik propaganda.

Nine political anecdotes, six poems and several cartoons are also published in the issue.

Гей, нумо ж будемо сміятись!
Хай плачуть наші вороги!

Український перець

Ч. 2. Вересень 1944	**Сіють, зривають, мелють та ворогів перчать УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ**

Послав Сталін Хрущова запрягати Україну
в більшовицьке ярмо

Так зустрічають сталінського бандита
в українському селі

Український Перець
Ч 2
Вересень
1944

Сіють, зривають та ворогів перчать
УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ

Послав Сталін Хрущова запрягати Україну в більшовицьке ярмо

Так зустрічають сталінського бандита в українському селі

Лист колгоспників України до ката народів Йоськи Сталіна

Кровопивцю наш, душогубе окаянний, мучителю кремлівськиий, товаришу бандитський, брате німецький, юде скаріотський, сонце наше сибірське, батьку злодійський, йолопе всеросійський!

Тепер по газетах пишуть до тебе чолобитні зі всіх кінців Союзу сірих сталінських рабів (СССР). Ми добре знаємо, що трудящі не посилають тих рабських, до огиди паскудних послaній, а пишуть їх твої задолизи. Слухали ми тих брехонь, постановили власноручно написати тобі листа від справжніх колгоспників України славною мовою українською.

Ти, бандюго, видаєш себе за визволителя і спасителя України, кричиш, що дав нам, бідним, "щастя й волю". Скажи ж, кривавий собако, хто віддав Україну Гітлерові, хто допустив німця на нашу землю? Це ж ти помагав Гітлерові багатіти та озброюватись до зубів, ти годував його нашим хлібом і поміг йому завоювати народи Європи. Скажи, юдо, скільки ти тисяч марок взяв у Гітлера за більшовицько-німецький союз у 1939 році? Це ж ти тоді завіз німцям 3 міліарди пудів українського хліба, завіз їм 400 тисяч тон бориславської нафти, ти відправив їм 57 тисяч вагонів худоби. Відгодувавши черево, Гітлер рушив на нашу землю. Де ж тоді ділась твоя дурна сила? Ти втік, як різницький пес, аж за Волгу, вкравши все наше добро. Думаєш, що ми забули як твої осавули, тікаючи, торощили на цурки наші трактори, комбайни і молотарки? Ми не забули як ревла худоба, коли її гнали за Дніпро, а далі в Самарщину, щоб там мала на чім жирувати твоя більшовицька зараза.

Перед нами ще стоять свіжі братні могили і гори трупів українських робітників і селян, що їх замучили червоні звіріенкаведисти. Ми ще чуємо плач і бачимо сльози українських матерів, жінок і сестер, які провожали 15 тисяч домовин у Києві, 7 тисяч у Львові, 11 тисяч у Вінниці, 3 тисячі в Луцьку, 2 тисячі в Умані, в Білій Церкві і десятки тисяч по всіх інших містах, містечках і селах України. Це був твій "прощальний подарунок" українському народові в 1941 році.

Ми кривавим потом умивались на колгоспній панщині, ми як мухи гинули з голоду, з нас латану сорочку здирали більшовицькі окупанти і витрясали останню щербату копійку на "грабуй-позику". Все це добро йшло ніби на "абарону атечества". А замість оборони Україна побачила чорну сталінську зраду і запроданство. Ти, розбійнику, віддав нас у руки свого молочного брата Гітлера!

Чуєш, світовий бандите! Через тебе наші сини вмирали і вмирають по німецьких таборах! Відповідай, катюго, чому американські та англійські полоненні вояки щотижня одержують харчі зі своєї батьківщини? Адже вони також воюють з німцем, але не гинуть з голоду за дротами. А наша "найщасливіша країна в світі", наш закаляний "батько" на міг послати сухарів своїм полоненим воякам? Якого ж чорта варта така "батьківщина"? Який дурень вмиратиме за неї?

Ти, людожере, віддав наших синів у німецьку неволю, ти віддав у німецький ясир наших чорнобривих дочок. Жоден більшовик, жоден сталінський слуга не поїхав до Німеччини. Погнали туди лише українських колгоспників. Ти так постарався. Руками Гітлера ти масово винищував наш народ, почавши цю каїнову роботу голодом в 1932 році. Гітлер пройшовся вогнем і мечем по Україні, а ти пригирився домучувати нас? Обидва ви звірячої породи, обидва полощете ножі в українській крові. Вам потрібен лише наш хліб, вугіль і метал, а народ український ви однаково винищуєте. Грабував Україну німець – грабує і сталінець. Сидів на українській шиї гітлерівський кат-прусак Еріх Кох. Тепер сидить на нашій спині кремлівський посланець, катюга-москаль Нікітка Хрущов. Німець заставляв нас битись за "нову Європу", а ти гониш умирати за Сибір, за голодні трудодні, за тюрми, табори і національне поневолення.

Німець, відступаючи, взяв з нас останнє рам'я, а твої песиголовці живцем шкуру деруть. Лише за півтора місяця більшовицької окупації в Камянець-Подільській області Нікітка Хрущов пограбував 930тисяч центнерів хліба, 123 тисячі центнерів м'яса, 3 міліони літрів молока і заставив нас підписати прокляту "грабуй-позику" на 95 міліонів карбованців. Таке здирство і знущання відбувається по всіх областях України. За кров, за могили, за грабіж ти робиш на наших синів та дочок звірячі облави і заставляєш їх класти голови на передовій лінії фронту! Ти хочеш по наших трупах пройти на Балкани, щоб і там царем стати? Хочеш і туди занести робітничі злидні і колгоспну коросту? Не діждеш! Ми не будемо воювати за більшовицький соціал-імпереіялізм!

Ми, селяни України, правнуки славних запорожців, онуки звитяжних коліїв, сини кубанських козаків, на цілий світ заявляємо:

Україна не буде ходити в більшовицько-московському ярмі!

Україна разом з усіма поневоленими народами буде боротись проти гітлерівсько-сталінських окупантів!

Хай живе свята боротьба за Самостійну Україну!
Слава Українській повстанчій армії!
Смерть світовим катам – Гітлеру і Сталіну!

Лист власноручно підписали
2 міліони 998 тисяч 876 колгоспників України

Із-за гір та з-за високих
Кат прокажений летить,
Щоб в сльозах, у горі й крові
Всі народи утопить.

За ним банда його лине
З лютим жахом у очах.
Голод, злидні та руїна
Застеляють їхній шлях.

Зашуміли сині води,
Сколихнулася земля.
Визволяються народи
Від диявола з Кремля.

Шепче вітер у діброві –
“Вже розплати близько час.
Не буть Сталіну між нами,
Не буть кату поміж нас”.

Червоноармійські жарти

Питають червоноармійця на політгодині:
– Хто твій зовнішній ураг?
– Істинний зовнішній ураг після Гітлера буде англієць.
– А внутрішній?
– Внутрішний мій ураг – це майор Кречетов. Потому, як щоденно б'є і хахлом-предателем називає.

За Сталіна на Україні був чистий рай, тільки той рай був спереду. Наприклад: райпартком, райвиконком, райзаготзерно, райенкаведе. А за Гітлера також був рай на Україні, тільки рай ззаду, як от: швайнерай, молькерай, фляйшерай, поліцай зіхерай та інші “раї”.

Племінник Лазаря Кагановича – Абраша – пише листа до своєї жінки: “Дарагая Сара! Я нахожусь в передовой лінії, возлє Ташкєнта. А як потребує родіна і товаріщ Сталін, я поєду єщо дальше, в Чіту”.

Двоюрідний брат цього ж таки Кагановича – Мойше – пише: “Нашимі войськамі окуповані всє лучшіє города Дальнєго Востока, з боєм взят Хабаровск і Владівосток. В последнєє время наші войска продвігаются на Запад”.

Бувайте здорові

І знову в колгоспах вимотують жили,
Жеруть Україну хрущови червиві.
Паскудять, прокляті, Дніпровії води,
Пливуть у Расєю гусей хороводи.
І знову в колгоспах трудо-дисципліна,
Виблискують ребра, регочуть коліна.
Бо вівці і свині й рогату скотину
Вивозить комуна в далеку чужину.
Бодай би згоріла потвора зірката,
Яка була б рада вкраїнськая хата.
Ми зразу створили ударну бригаду,
Високу могилу насипали б гаду.
Ото б були люди веселі і раді,
Трималися б гордо, немов на параді.
Гуляли б достатки, всміхалася б чарка,
Мовляла б до гостей рум'яна Наталка:
Ну ж їжте, гуляйте, шановнії гості,
Не маю тепер я ні крапельки злості.
На полі-роздолі зеленії межі,
В дубовій коморі дві скрині одежі.
В загаті гуляє породиста льоха,
Пасе три корови небога Явдоха.
Цокочуть на пташні всілякії птиці,
Танцюйте ж, дівчата, і ви, молодиці.

Встає кум Микола Наталці в підмогу:
Скажу своє слово та й гайда в дорогу.
Бажаю всім щиро, щоб ви та й віднині
Родили щороку не менш по дитині.
Нехай виростають безстрашні герої,
Будують державу на згарищах Трої.
У рідній державі ми будем безпечні,
З сусідами будуть стосунки сердечні.
Коли ж хто захоче топтать наші трави,
На захист повстануть могутнії лави.
Старі й молодиці, і хлопці й дівчата –
Всі стануть відважно із крісом на чатах.
Та поки те прийде, тримайтесь завзято,
А я від'їжджаю в УПА воювати.
Червоного гада я битиму в спину,
Аж поки здобуду Соборну Вкраїну.

Повстанче яблучко

Ой, яблучко да –
Над руїною.
Гандлювали Гітлер, Сталін
Україною.

Гітлер тягне яйкі, брот –
Сталін дивиться.
А тепера на зворот...
Гітлер кривиться.

Ой яблучко – да
Із галузкою.
Ми помиримо обох
Та й мотузкою!

Джугашвілі сидить,
Зубом клацає.
Гітлер в гору глядить,
Штани мацає.

Не поїду на Сибір,
Я дівчина проста.
Нам і дома, аби хіть,
Всім роботи доста.

Проти серця тризуб,
За плечима "фінка".
Не поїду в Фатерлянд,
Бо я українка.

Ні совєцькая,
Не німецькая.
Українко моя
Молодецькая.

Гітлер брукву їсть
Із лушпиною.
Гірко сльози ллє
За Україною.

Ой не так він ллє
За Україною.
Сняться яйкі, сниться брот
З солониною.

Гітлер з Сталіном
Удвох кумалися.
І до смерти любитися
Присягалися.

Присягалися
І божилися.
В Україну закохались –
Посварилися.

Україно моя!
Серце скочило.
Обійняв би тебе, –
Руки скорчило.

Не за Сталіна,
Ні за Суворова,
Ні за Гітлера,
На разум хворого.

За Україну,
За безмежную.
Ні від Йоськи, ні від Фріца
Незалежную.

Гітлер каже: "о, майн гот!"
Сталін каже: "Боже!"
УПА каже: "один чорт –
Це вам не поможе".

Йоська Сталін – гей
Зі злости давиться.
Самостійна Україна
Не нравиться.

І Адольф кричить:
Да не нравиться.
Жере брукву замість яйкі,
Слізьми давиться.

Ой, яблучко – да
Із кровиною.
Гей котися скільки духу
Україною.

В Фатерлянді я була,
Бачила Європу.
Ще й до дому привезла
Вошей цілу копу.

І в Сибірі я була
По "раю" гуляла.
І тепер вже знаю на що
"Фінку" я доп'яла.

Сталін молиться – да
Сповідається.
Патріярхом зробитися
Собирається.

Не моліться душогуби,
Бог образиться.
Гітлер здохне в Фатерлянді
Сталін сказиться.

Сталін хрест нап'яв
Взяв кадильницю.
Ходи, ходи до УПА
По кропильницю.

Ой, кропильниця
Ой, ти ладная,
Кулеметная –
Самозарядная.

Ой, і де ж я не була,
Скільки того дива.
У Москві все шкереберть,
А в Берліні криво.

Комуністи були,
Ликом годували.
А фашисти прийшли
Й те пограбували.

Я в колгоспі була,
Воші годувала.
Визволителі прийшли –
Знов в колгосп попала.

Я в колгоспі була
Та й сказала годі!
Ще й із кріса розпишусь
При усім народі.

Протисталінський мітинг в українському селі

БІЛЬШОВИЦЬКА ПРАКТИКА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Подяка шахтарів

На шахтах під Макіївкою (Донбас) появився зі свитою представник райвідділу нквд, який намагався заарештувати старого шахтаря-десятника за те, що той не перевиконав нових шаленних планів видобутку вугілля.

Шахтарі радо привітали енкаведиста, обступили його і почали качати, а потім спільними силами піднесли його на височину телеграфного стовпа. А щоб він звідти не впав, то прив'язали його за шию мотузом.

Винахід сталінських людоловів

Винахідник петроградської фабрики колючого дроту видумав новий засіб для мобілізації на фронт трудящих СССР.

Перед мобілізацією кожний населений пункт обводиться потрійним колом з колючого дроту. Потім пускають до села танки без залог, з яких гукають патефони: "Всі на фронт! Ми занесемо колгоспне щастя до Іспанії та Дарданелів! Хто проти – куля в лоб!"

Перед виїздом на вогневу лінію кожний мобілізований одержує на шию таку заводну машинку, яка цілих 30 хвилин (навіть після того, як червоноармієць мертвий) кричить: "За Родіну! За Сталіна! За Кагановича! За колгоспи! За позику! Уррр-а-а-а-а!"

Кремль цей винахід охоче прийняв і застосував його в життя. Винахідника нагороджено медаллю "За відвагу".

Від київського облвідділу НКВД

Виконуючи волю Сталіна, на Україні приступлено до відбудови важливих установ, які були зруйновані війною. І так за короткий час роботи нквд в Київській області відбудовано і пущено в хід 20 великих тюрем та 48 перехідних тюрем, а також відремонтовано 25 "чорних воронів" з гратами. Всі тюрми забезпечені кліщами, залізними гаками, електртостільцями, нагаями, битим склом, голками та іншими приладдями, які потрібні для тортур, підвішування та колесування арештованих.

Доброякісні кайдани та механізовані шибениці

До Києва приїхали стахановці московського заводу по виготовленню ручни[х] кайданів та механізованих шибениць. Московські винахідники Сєров і Палачов хвалилися, що виробничий план виконано на 1000 проц. Особливо доброякісні кайдани т. шибениці вироблено і відвезено для трудящих України.

З друкарні
"Смерть гітлерівсько-сталінським катам"

"Ukrajins'kyj Perets'" ("Ukrainian Cayenne"), part 2, September 1944

"The Letter From the Collective Farmers of Ukraine To Jos'ka Stalin the Butcher of the Peoples" is the largest publication of the issue. The authors of the letter, on behalf of the Ukrainian peasantry, exposes the predatory policy of the Soviet regime towards the peasantry; there are only a few differences, notes the authors, between this policy and the German occupation order. The letter contains appeal to the Ukrainian peasants to struggle against Hitler-Stalin invaders.

The next publication entitled "The Bolshevik Actions on the Ukrainian Lands" consists of four sections: "The Gratitude From Miners", "An Invention of Stalin's Butchers", "From the NKVD-Department of Kyjiv oblast", "The High-Quality Chains and Mechanized Gallows" - the small stories which have certain things in common with political jokes.

Three political anecdotes are published in the rubric "Insurgent Jokes".

The poems "Song of Stalin", "Healthy-Wealthy", "The Apple From Insurgent" are also published in the issue.

Гей, нумо ж будемо сміятись!
Хай плачуть наші вороги!

Український перецъ

Ч. 3. Березень 1945	**Сіють, зривають, мелють та ворогів перчать УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНЦІ**

Ось яким "зверненням" відповідають українські повстанці на большевицьке звернення до населення Західної України

Ось яким „зверненням" відповідають українські повстанці на большевицьке звернення до населення Західної України.

Про те, як новий 1945 рік в облаві большевикам у руки попався та як його визволили українські повстанці

Десь небесними шляхами,
Потім горами й лісами
Рік Новий ішов до нас.
Як звичайно, йшов без зброї
І без "фінки", без набоїв,
Наче в мирний, добрий час.

Як дійшов уже в Карпати,
На хвилинку мусів стати
І поглянути кругом:
Чи то справді тут весело,
І заможно, і щасливо
Час минає всім бігом.

Аж тут раптом з-поза тину
Щось як диркне в цю хвилину,
Мов по плоті патиком...
І понісся рев по горах:
"Товариші, здєсь Бандьора!
Паскарєй сюда, шагом!"

Не встиг юний Сорокп'ятий
Одним словом обізватись,
Як упав уже на сніг...
Кругом нього рябі пики
Тут зчинили крик великий
І шукали, де хто міг.

"Бандєровца ми спаймалі!" –
Усі дико зверещали
І потягли у село.
"Прощай, світе, – Рік гадає:–
Тут виходу вже немає,
Життя моє геть пішло..."

Із такими-то думками
Молоденький між трісками
Кінця свого дожидав...
Втім з-за горба, з-за смереки,
Голос милий, недалекий
Твердий наказ комусь дав:

"Хлопці! Слава! Бий голоту,
Підлу сталінську сволоту,
Що мордує мирний люд!"
Затривожились бандити,
Вже їм довго тут не жити,
Скоро з ними буде суд.

Та й не довго було ждати,
Як за-за плота, коло хати,
Появився гурт людей.
Людолови враз пропали,
Ще й забули, що спіймали, –
І лишивсь наш Молодий.

Нараз двері відчинились,
Дужі хлопці, повні сили,
Молодого тут знайшли.
"Хто ти будеш, любий друже,
Чом трясешся ти так дуже?
Ми ж тобі життя спасли!"

"Я є Рік Новий! А ви хто?
Будьте ласка, скажіть скрито,
Щоб віддячитися вам."
"Українські ми повстанці,
Ми б'ємо усіх займанців,
Що не дають жити нам."

"То слухайте ж, любі друзі,
Вам усім я по заслузі
Заплачу у мій весь час.
В моїм часі буде зміна,
І повстане Україна,
А комуна щезне враз."

Сталін вирівнює...

Україна дістала повну рівність у союзі радянських республік.

Коли? Як?

От, бачиш, вже здавна, а тепер краще. Насамперед Сталін вирівнює кордони, щоб, бач, були гарно й рівно заокруглені; відтяв, отже, Крим, Кубань та інші "хвостики", тепер відтинає

Холмщину, Надсяння й Лемківщину. Вирівнює комори, бо боїться, щоб з пшениці не повстали в Україні гори: було б зле ходити... Усуває цілі гори заліза й вугілля. Прекрасно вирівнює густоту населення й щораз висиляє надвишку у Сибір. Вирівнює і голови, що зависоко підіймаються...

ПО КРИМСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

На власне бажання

Жидок Мануїльський, тепер комісар "закордонних справ" УССР, виголосив на з'їзді учителів промову, в котрій сказав, що Бандеру "арештували німці на його власне бажання", "за згодою з ним, щоб створити довкола нього ореол мученика..." В той самий тон гримить уся большевицька пропаганда.

Забувають тільки часом додати ще до того, що "на власне бажання" замордували німці двох братів Бандери, "на власне бажання" повісили, розстріляли, замордували, спалили тисячі українських самостійників, а тисячі сидять ще й тепер "на власне бажання" в німецьких концентраційних таборах.

От хитруни ті бандерівці! Але й німці, хоч, як звичайно, тупі й незручні, також взялися на хитрощі, бо й їх немало

пішло "на власне бажання" з рук "бандєровських" повстанців на гіммелльконанду.

Комедія та й тільки. До такої штуки досі ще, мабуть, ніхто інший не додумався. Тепер на кожній шибениці, мабуть, буде висіти напис: "Повішений на власне бажання", "Розстріляний на власне бажання", "Замордований на власне бажання"...

Українські повстанці напевно також не забудуть про цю науку й пошлють ще не одного сталінського людоїда "на власне бажання" до "земельної комісії", туди само, куди перед тим посилали "на власне бажання" гітлерівських людоїдів.

Райуповноважений по заготівлі конячих, свинячих, а також кролячих і всіх інших шкір упирався на всю потужність своїх курських ніг і рук, коли його посилали на село.

– Што ви, смейотесь? Ви пасилаєтє Єпіфана Васільєвіча Падонка в Камаровку і бєз ахрани? Я нє магу, наканец, ріскавать своєй шкурой. – Голова райпарткому, таранкувата і неоголена морда з жовтими собачими очима, заскреготав зубами.

– Товаріщ Падонок! Здєсь только єдініци мислят о Самостоятєльной Украінє. Астальниє – єто савєтскіє патріоти, прєдданиє районной власті і нашему атцу. Правда, в западних областях живут маладиє гражданє нашєво русскаво аб'єдіньоннаво гасударства. Ані єщо нє прашлі суровой, но прєкрасной савєтской школи. Но ми іх прайдьом. Да, ми іх пєрєвоспітаєм. Но ви, товаріщ Падонок, должни ударно стянуть с ніх кожу. Кстаті, Ви сєводня ідьотє в пєрєдавой савєтскій насєльонний пункт нашєво района. Вражескіх елємєнтов сравнитєльно мало. А даже наабарот. Єщо за Польші там імєлі мєсто разгавори о странє саціализма.

Натхнений словами районного руководітєля, вирушив Подонок у путь-дорогу. Щоб підкреслити сталінську рівність і демократію районної влади, він поклигав до Комарівки пішки.

Будучи з природи проникливим типом, уповноважений помітив своїми пильними свинячими очима комарівські поля. З придорожних клинів, напруживши широкі вуха, здивовано оглядали Подонка селянські корови.

"Харошая кожа на юхт. Плохо, што калхоза нєт. В єдінолічніков нє так лєгко загатавлять."

На оболоні кущами ромєневого цвіту біліли гуси. Старий гусак, уздрівши шкуродера, тривожно гегнув, всі гуси аж стрепенули крильми і вмить зняли справжню тривогу. З поблизьких хат повискакували тітки. "Развє ето савєтскій насєльонний пункт? Ето кулацкій птіцосавхоз. Нужно заказать гусей на абєд. І стаканчік нє мєшало би".

Малий гусопас з предовгою хворостиною підійшов ближче до дороги, щоб розглянути підозрілого подорожника.

Збиває собі головки з коров'яків і зрідка позирає з-під білявих брівок. Уповноважений збавив ходи, метнув із правої у ліву руку облуплений цератовий портфель, порівнявся з хлопчиком.

– Как тєбя звать, маладец, а?

– А чого вам треба? – нахабно спитав пастушок. Портфельник затнувся, уважно розглядаючи задиркувате хлоп'я.

– Суров ти очень. А цукєрков жєлаєшь? – Він добув із кишені жменю гарбузового лушпиння, попорпався в ньому і знайшов там два шматочки чорного цукру.

– Вазьмі.

Хлопчак зиркнув шулікою.

– Цукерки свої дідам роздайте! А я не дід, – та й повернувся до гусей. Уповноважений захолов з витягненою долонею, потім сам уважно оглянув свої ласощі, обдмухав їх з кишеневої потерухи і кинув у широкий, зубастий рот.

"Іш хахльонок. Глаза-то, как у валчонка. Ясно. Нє іначе, как развєдчік."

Наближається до першої хати. При воротах тітка коноплі тіпає, пес сидить на хвості, набирає люті. Шкуродер минає двір. Раптом ззаду підкрадається пес і з усією собачою ненавистю атакує чужака. Уповноважений з усієї сили відбивається потфелем, хвицає ногами, матюкається. Аж прибігає на допомогу тітка.

– Пішов геть, Сексоте! Чуєш! А то нездалий пес. Ви, товаришу, не бійтеся. Він вас не вкусить, отак тільки бреше. Бо то всякі люди проходять. До одного він гавкне, а іншого, як треба, то й покусає. Залежить від чоловіка.

– Зачєм ти дєржішь такую злюку?

– А то, прошу вас, при господарстві не можна без пса. Часом якийсь злодій чи грабіжник прийде, то пес завжди подасть знати.

– Што ти балтаєшь? Какіє грабітєлі? Гдє ані?

– Усюди вони є, прошу товариша. Як був фронт, то в мій двір повно німців набилося. Я всього й не поховала, бо думаю собі: чесні люди. Де там. Двоє поросят закололи, каяки вирізали, олій висмажили, ліци вкрали, тепер вже ніби змінилося на краще, але трапляються всякі люди. Он у нашої сусідки корови забрали, у мене дві спідниці реквізували і годинника срібного. Я вже кажу, чи то які вороги пролізли в красну армію, чи що. Приходять на село, стріляють на хлопів, палять хати, шукають, чи не закопано чого. Що ж це воно, прошу товариша, за порядок?

У Подонка почали витріщуватися очі.

– Ну, ти памалківай! Знать, заслужілі ви на такоє атнашеніє. Ти вот скажі, гдє ваш сєльсавєт?

– Не знаю. Я не грамотна, в сільраду не ходжу.

– А бандєровци в вас єсть?

– У нас нема. Чулам, що в інших сторонах є.

– В какіх сторонах?

– От у Росії ніби. Дуже вони не люблять окупантів.

– Много ти панімаєшь на аккупантах. Ну, іді к сваєй стукалкє.

Шкуродер поплівся попри тини до центру села. “Вот тєбє і пєрєдавой насєльонний пункт. А ета вєдьма абязатєльно бандєровскій агітатор. Ана нє грамотна, ана нічєво нє знаєт. І даже крєстом асєнітса. Знаєм ми вас. Всє ви прєдатєлі...”

Години півтори допитувався Подонок до голови сільради.

– Што ето такоє? – визвірився він на голову. – В домах людей нє встрєтішь. Каждий удіраєт куда-то. Дажє малиші прячутса. Нєт у вас палітваспітатєльной работи. Да, слушай, старік. Ти сєйчас сабєрі людєй. Пагаворім о кожє.

Що, може, до кооперативи шкіру привозять?

– Да нєт, нам нужно кожу загатявлять. Сабірай народ на сабраніє. – Голова почухав потилицю.

– Бачте, товаришу, то тепер не дасться зробити.

– Пачєму?

– Бо всі люди при роботі. Хлопи в лісі, а багато на форшпані.

– Тагда сабєрі баб.

– Баби коло конопель, коло шмаття товчуться.

– Ну, знаєшь, ето разгавори. Абайді всє хати і гані каждаво встрєчнаво.

– Та я можу обійти, але то шкода праці.

Шкуродер сидів у сільраді рівно чотири години. Уже почало збиратися на вечір, а на збори прийшло тільки дві найстаріших у селі баби і почали вголос проклинати світ за те, що їх в такий похилий вік мучать якимись зборами.

Врешті, навіть загартованому в боях Подонкові увірвався терпець. І він нагнав їх додому.

До сільради вже ближче підкрадалася ніч. Вона тривожила Подонка і примусила його висповідати голову сільради і відкласти збори на другий тиждень.

“Нєт, – міркував собі Подонок, вертаючись до району підводою. – Здєсь всє мазєпінци. От стараво до малаво. Всє врагі, самостойнікі. Вот етот тіп вєзьот тєбя. А кто паручітса, что он нє пєрєдаст тєбя в рукі...”

– Хто іде? – почулося з дороги, яка вела до сусіднього села Березного. Там чорніла якась підвода, але людей у темноті не було видно.

– Гані? – засичав Подонок до дядька, виймаючи тремтливими руками нагана. Дядько смикнув коні, але підручна норовиста кобила не дуже на те зважала.

– Хто йде, питаю?

– Гані, бандіт! – захарчав Подонок, стукнувши дядька по голові. Коні, нарешті, зірвалися.

– Стій! Стріляти буду! – справді посипалися постріли. Подонок і собі відстрілювався, катуючи коней.

У районі виявилося, що Подонок вів перестрілку з районною податковою комісією, яка того самого передвечір'я верталася з Березного. Подонкові прострілили вухо, а він продірявив живота уповноваженому по хлібоздачі.

"Звернення уряду УССР і ЦК КП(б)У до населення Західної України від 27 листопада 1944 р. дійшло до найдальших закутків українського села."

(З большевицьких газет)

Большевицьке звернення дійшло до н а й д а л ь ш и х закутків українського села і с п о в н я є я к с л і д своє завд[а]ння.

На пекельному суді

Сталін і Гітлер пішли по смерті прямо в пекло і стали перед лицем самого найстаршого люципера, який мав найти відповідне місце для нових гостей.

"Дам їх, – думав люципер, – у котел смоли до заклятих грішників-бандитів". Та, як тільки нові гості підійшли туди, вогонь нагло погас, смола в кітлах захолола, а кров по руках найгрізніших бандитів зблідла й вибіліла в тіні червоної кривавої луни, яка била від обох нових гостей.

– Е, – зрадів люципер, що має таких небувалих гостей, – вам не тут місце. Он там будете смажитися, де в смолі самі царі, королі й цісарі, бо ви, як бачу, з тих більших бандитів.

Але й там повторилося подібне. Термометр злочинців усіх тих тиранів почав нагло спадати. "От гості!" – потирав з радощів руки люципер.

– Ходімо ж, голубчики, ще далі. Он там, на самому кінці, у найбільшому котлі, смажу вже п'ять тисяч років єгипетських фараонів. Вони в мене почесні гості. Вони мільйонами невіль-

ників перекопували пустелі та гігантські піраміди на кістках невільників для себе будували.

Але, як підійшли до тих душогубів, термометр їх провин почав знову вагатися і спадати.

– Як світ світом, як довго існує на землі людський грішний рід, це в нас ще небувалий випадок! – скрикнув задоволений люципер, і гукнув, і засвистав на все пекло. Чорною хмарою злетілася вся чортівська громада й вирішила, що це, мабуть, будуть найбільше заслужені для пекельного царства гості, може, й з найвищої чортівської родини. – Давайте переслухаємо їх ще раз! На наш чортівський фамілійний суд!

– Що ви такого зробили, чим для нас так заслужилися ви обидва, Адольфе і Йоську? – став питати на суді люципер.

– Я, – почав Гітлер, – знищив у себе всяке вільне життя і закував у кайдани сотні мільйонів людей!

– Я перший зробив це у себе! – відповів на те Сталін.

– Я, – казав далі Гітлер, – запровадив диктатуру й концентраційні табори.

– Я перший, – загудів на те басом Сталін, – запровадив у себе тотальну диктатуру й концтабори.

– Я, – вихвалювався Гітлер, – завоював половину Европи, знищив вільні народи та скрізь позаводив пекельні порядки.

– А я, – не втерпів Сталін, – підкорив другу половину Европи та ще й половину Азії і скрізь зробив те саме, але ще краще від нього.

– Я, – гарячився Гітлер, – не жалував тобі, люципере, ніяких ані людських мук, ані крови. Ціле пекло можна буде в ній скупати. Я прикрасив загарбаний мною світ шибеницями, газовими й електричними коморами для душення людей. Я видушив мільйони невинних людей.

– А я, – ревнув вражений Сталін, – не мав ще давніше в себе газових й електричних масових душогубок, я їх щойно пізніше запровадив. Але ж я ні трохи не залишився позаду Адольфа. Я вистріляв ще більше мільйонів людей. Я встелив кістьми ввесь Сибір і північні снігові тундри аж по бігун. Я закатував сотні тисяч людей на канальних роботах. Я у своєму царстві два рази зробив масовий голод, який відразу знищив кільканадцять мільйонів людей. Я превищив усіх катів світу. Ніхто мені не може в цьому дорівнятися. І все те я робив так геніяльно, що й вам, мій любий шефе, ще далеко-далеко до того.

Захлистувалися обидва, очі їх набігли кров'ю, зубами страшно скреготали...

В пеклі зчинився великий крик і метушня. Вся чортівська пекельна громада дрижала зі страху. Нарешті, все менше чортовиння підібрало хвости під себе і, бліде з переляку, чкурнуло з пекла, аж довкруги зашуміло й земля застогнала. А старші чортяки сумно похилили голови, вони пізнали, що вже кінець їхнього царювання, бо до пекла прийшли два нові злющі темні духи, яким ніхто ніколи не міг дорівнятися, і їм вони мусять передати свою пекельну владу...

Чия буде Україна?

Йосько Сталін із Гітлером
Якось посварились:
"Моя, – каже, – Україна!"
"Ні, моя!" – Побились...

Довго бились, аж втомились,
Сіли почивати.
Хто їх добре розсудив би,
Почали шукати.

Врешті, кажуть: "Ходім, куме,
До УПА спитаєм,
Чия буде Україна, –
Там напевно знають."

Прийшли... – "Здравствуйтє!
Гайль Гітлер!"–
Чемно привітали.
"Чия буде Україна?" –
Разом запитали.

Вперед вийшов стрілець Тріска,
Гостей оглядає,
Підсміхається хитренько
Та й відповідає:

"***Наша*** буде Україна!
Клянусь головою!
Що ж ви з того матимете,
Покажу рукою.

Гляньте!" – каже стрілець Тріска
Та руку підносить
Й тиче *дулю* обом гостям
До самого носа.

Хрін

Новорічні побажання катові народів Йоськові Сталінові

З нагоди нового – 1945 – року Й. Сталін одержав дуже багато новорічних побажань і телеграм. Деякі з них друкуємо на цьому місці:

"Дорогий Йоську!

Ми, вбогі білоруські колгоспники, з нагоди нового – 1945 – року вирішили скласти тобі таке побажання: щоб у цьому році на нашій білоруській землі зародили такі гарні коноплі, як ніколи досі; щоб із тих конопель ми видобули 100 мільйонів пудів прядива; щоб із того прядива наші мотузяри сплели довжелезного і грубезного мотуза і щоб тебе на цьому мотузі в цьому ж таки році повісили на найвищій вежі Кремля".

"Любий, геніяльний, бистроумний!

Ми, робітники збройових заводів великого СССР, з гарячого серця бажаємо, щоб здійснилося в цьому році те, чого бажають тобі білоруські колгоспники. Та, крім того, ми ще бажаємо, щоб у той час, як ти повиснеш на мотузу, ми мали змогу випалити 224 залпи з тих усіх гармат, що ми їх вилили за весь час нашої праці.

Робітники збройових заводів СССР."

"Великий мучителю азійських народів!

Поневолені тобою і твоїми імперіялістичними пахолками народи Середньої Азії бажають тобі, щоб ти в цьому році завітав до нас, щоб ми тебе прив'язали до хвоста найбуйнішого азійського коня і щоб тебе той кінь волочив по наших безмежних степах день, ніч і ще один день.

Представники народів Середньої Азії."

"Найбільший товаришу робочого люду!

Донбаські шахтарі бажають тобі, щоб ти в цьому році відвідав донбаські шахти і щоб під час тих відвідин присипала тебе 250 м завтовшки верства землі.

Донбаські шахтарі."

"Йоську Сталіне, кривавий наш брате і свате!

Бажаємо тобі, паршивий пане товаришу, в цьому році 13 кольки під ліву лопатку, 7 болячок на твою чорну горлянку, а накінець, щоб тебе, сучого сина, ясний шляк трафий і нагла кров залляла.

Робітники і селяни Західної України."

З друкарні
"Смерть сталінсько-гітлерівським катам"

"Ukrajins'kyj Perets'" ("Ukrainian Cayenne"), part 3, March 1945

The issue is opened with the humour poem "How the Year of 1945 Was Captured By Bolsheviks And How It Was Then Liberated By Ukrainian Insurgents".

The article "Stalin Is Aligning the..." stresses on that Ukraine lose its ethnic territories under the Soviet regime: "he cuted... Crimea, Cuban...now is cuting Kholm region".

Satirical article "Of His Own Accord" deals with the speech of "Manujil's'kyj the Jew" at a teacher's congress. Manujil's'kyj said at the congress that S.Bendera supposedly was arrested by the Germans of his own accord for they intended to present him as a martyr. So, writes the author ironically, it would be possible to write about each of the insurgent who was killed that "he was tortured to death of his own accord".

Martyn Chubenko in his humour story "The Periphery" describes how the pesantry of Western Ukraine meet with the various Soviet authority functioners.

Five anti-Stalin jokes are published under the title "Seasons Greeting to Jos'ka Stalin the Butcher of the Peoples".

The poem "Who Will Hold Ukraine" and several cartoons are also published in the issue.

БОЙОВИЙ ПРАВИЛЬНИК ПІХОТИ

I-XIV

БОЙОВИЙ ПРАВИЛЬНИК ПІХОТИ

I. ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ
II. ПООДИНОКИЙ БОЄЦЬ

КИЇВ 1944 ЛЬВІВ

З російського видання "БОЕВОЙ УСТАВ ПЕХОТЫ"
Москва, 1943 р. – переклав Д.М.Б.

I. ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ

1. Основи бойових дій піхоти

1. ***Піхота – основний рід військ.***
Вона сильна своїм вогнем, сполученим із рухом уперед, що кінчається рукопашним ударом.

Піхота спроможна провадити бій у різних умовах терену, погоди, в кожній порі дня і року.

При своїм озброєнні піхота може самостійно вирішати багато бойових завдань і лише вона спроможна втримати захоплений терен.

2. ***Завдання піхоти:***

– в наступальному бою, вміло сполучуючи вогонь із рухом, зблизитися до ворога, атакувати його, знищити в рукопашному зударі або захопити в полон і закріпити за собою захоплений терен;

– в оборонному бою, сильним і влучним вогнем та рішучими протиатаками відперти атаки піхоти і танків ворога, заподіяти йому важкі втрати та втримати за собою боронений терен.

Вперта оборона – справа чести піхоти. Вона може відступати лише за наказом старшого зверхника.

3. ***Піхота рішає найважче завдання – провадить бій з безпосередньої віддалі,*** віч-на-віч із ворогом.

Рішуче посування піхоти в наступі і вперте протиставлення в обороні вирішує вислід бою.

Вогонь, маневр і рукопашний зудар – основні способи дій піхоти.

2. Основи успіху піхоти в бою

4. ***Основами успіху піхоти в бою є:***

– ясне розуміння всіма командирами і бійцями поставленого їм завдання;

– вміння в найкращий спосіб використовувати свою зброю для раження ворога;

– знання способів і прийомів боротьби противника;

– непохитне намагання зблизитися до ворога, щоб знищити його в рукопашному зударі;

– вміння в найкращий спосіб використати свої сили і засоби для досягнення перемоги.

Для успіху в бою піхота повинна:

– завжди бути готовою почати бій з ворогом і його знищити;

– постійно мати упевнене керування;

– ніколи не давати ворогові заскочити себе зненацька; мати незалежне запезпечення і безперервно зорити та розвідувати;

– постійно мати належну протитанкову і протиповітряну оборону та протихемічну охорону;

– в усіх випадках мати належне співдіяння внутрі підвідділу, з допоміжними засобами (кулемети, важкі гранатомети, протитанкова зброя, артилерія, танки, летунство) та з сусідніми підвідділами.

5. В сучасному бою успішний наступ і невідступна оборона з малими втратами можливі лише при вмілому використанні терену та привичці скоро вкопуватися в землю. Тому кожний боєць, рій, чота, сотня і курінь, не чекаючи наказу зверхника, повинні негайно і скоро окопуватися на кожній зупинці (крім зупинки для відпочинку), доповаджувати окопи до повного перекрою, копати щілини для охорони перед танками і летунством та укриття засобів тяги.

3. Вогонь і маневр підвідділів піхоти

6. ***Успіх у вогневому бою досягається несподіваним зосередженням усіх або більшої частини вогневих засобів підвідділу на поодинокі групи ворога, щоб знищити його частинами.***

7. Для досягнення успіху в огневому бою необхідне:

– співдіяння всіх вогневих засобів як самої піхоти, так і допоміжних засобів, а також правильна організація вогню, що запевнювала б під час наступу ступневе зростання вогню всіх видів зброї в міру посування піхоти вперед, а в обороні – ступневе посилювання вогню всіх родів зброї в міру зближування ворога до становищ піхоти, щоб не допустити його до переднього краю;

– постійне зорення за полем бою, вишукування нових цілей, оцінка їх значення та можливостей раження;

– тверде керування вогнем, що запевнювало б скоре його зосередження і раження найважливіших і найбільше загрозливих цілей;

– організація безперебійного постачання боєприпасами і всім необхідним, добра організація та справна праця тилу.

8. Ройові й чотові для правильного і твердого керування вогнем в бою зобов'язані:

– вибирати і вказувати всім добре видні орієнтаційні пункти – орієнтири; визначивши головний, понумерувати орієнтири справа доліва і поназивати їх;

– визначувати підвідділові і вогневим засобам (кулеметам, гранатометам, протитанковій зброї) смугу обстрілу, а для вогневого зв'язку – додаткові напрями перед фронтом сусідів;

– вміло вибирати вогневі рубежі і вогневі становища; не дозволяти на довготривалий вогонь з одного вогневого становища, своєчасно зміняти їх, усталюючи порядок їх переміщення;

– безперервно зорити за полем бою, вишукувати й оцінювати цілі, докладно визначувати віддалі до них, вибирати зброю, якою можна успішно ціль разити;

– підготовляти дані для ведення вогню (приціл або кут і точку прицілювання або наставлювання, вид вогню, кількість набоїв, гранат, стрілен) і виготовити стрілецький шкіц (дивись: додаток 2);

– вибирати найвигідніший момент для відкриття вогню, вказувати цілі, в потрібних випадках провадити пристрілку (встрілювання), поправляти і переносити вогонь з однієї цілі на іншу, зосереджувати вогонь на одній цілі і розділювати його на кілька цілей, переривати або припинювати вогонь.

9. Вогонь з ***крісів і протитанкової зброї ведеться поодинчний – рідкий і густий; з автоматів і кулеметів – поодинчий і серіями*** (короткими і довгими); ***з гранатометів – поодинчий, методичний і вправний.***

Вогонь провадиться за наказом ройового або чотового.

Щоб відкрити рідкий поодинчий вогонь з означеним числом набоїв, командир вказує ціль для обстрілу, мірник, точку націлювання і видає наказ: "Рідко справа (зліва або справа і зліва) по одному – ВОГОНЬ", наприклад:

"Прямо по кулеметі, шістсот, під ціль, рідко, справа по одному – ВОГОНЬ";

"По автоматниках під клунею, чотириста, під пояс, рідко, по п'ять набоїв – ВОГОНЬ".

При рідкому вогні, бійці, не поспішаючи, прицілюються і по черзі один по однім стріляють. Вогонь, визначений кількістю набоїв, ведеться без черги; вистрілявши визначену кількість набоїв, бійці самі переривають вогонь.

Для відкриття густого вогню подається наказ: "Густий – ВОГОНЬ", наприклад:

"По атакуючій розстрільній, двісті, густий – ВОГОНЬ".

Густий вогонь провадять бійці без черги до наказу або знаку перервати вогонь.

По скупчених бойових ладах і зосередженнях живої сили противника в усіх видах бою і маршу, для відбиття раптових атак кінноти і колон ворога, для боротьби з літаками ворога і бриючім леті (коли вони знижуються на прямий постріл), а деколи і як засіб дисципліни, що допомагає командирові в потрібний момент у бою скоро взяти свій підвідділ в руки, застосовується сальвовий вогонь роєм, чотою, а в деяких випадках і сотнею.

При стрілянні сальвами ройовий (чотовий, сотенний) подає команду: "По такій-то цілі, рій (чота, сотня), сальвою, мірник, прицілюватися туди-то, рій (чота, сотня) – ВОГОНЬ".

По команді "сальвою" – бійці беруть кріс на "готов" і заряджають, по команді "триста" – наставляють мірник, по команді "рій" (чота, сотня) – прицілюються до поданої цілі і по команді – "вогонь" стріляють, після чого негайно знову набивають кріси (приготовляються до нової сальви).

Ручний кулемет і автомат по команді "вогонь" пускають одну серію.

Для продовження стріляння сальвами, якщо ціль не змінилася, подається лише команду: "Рій (чота, сотня) – ВОГОНЬ".

Для перервання вогню – команда: "СТІЙ" або довгий свисток. При перебігах – команда: "Стій, ЗАБЕЗПЕЧИТИ".

10. ***Ройові і чотові*** керують вогнем, подаючи команди голосом, сигналами, умовними знаками і через зв'язкових.

Сотенні, куренні і командири полків керують вогнем, ставлячи командирами підвідділів вогневі завдання.

11. Про викриті цілі, що їх не можна знищити вогнем підвідділу, командир зголошує (доносить) старшому зверхникові і подає найближчому командирові – артилерії, кулеметів, гранатометів, командирові підвідділу протитанкової зброї, які цілі треба придушити або знищити.

12. Командир на полі бою повинен широко застосовувати маневр, тобто пересувати свій підвідділ або міняти його розміщення так, щоб для раження ворога зайняти вигідніше положення.

В залежності від обставин в бою треба скоро і вміло застосовувати найвідповідніший вид маневру: обхоплення, обхід, прорив фронту ворога і відступ.

При обхоплюванні крила ворога обхоплюючий підвідділ зберігає вогневий зв'язок з підвідділом, що діє з фронту.

При обході підвідділ, виходячи на крило або тил ворога, щоб його знищити, не має безпосереднього вогневого зв'язку з підвідділом, що діє з фронту.

При прориві фронту підвідділ вклинюється в оборону ворога на те, щоб услід за тим нанести удар по утвореному його крилі або на тил.

13. ***Відступ*** підвідділу ***переводиться лише за наказом старшого командира*** з ціллю:

– зайняти нове, вигідніше становище;

– відтягнути частину сил назад для задержання ворога з фронту, а основні сили в скіснім напрямі для чергового удару на крило і тил наступаючого ворога;

– заманити наступаючого ворога під криловий (скісний) вогонь і удар своїх частин;

– відбити наступ ворога з крила або тилу.

4. Бойовий лад

14. Піхота до бою стає в ***бойовий лад.*** Бойовий лад повинен відповідати задумові і планові наступного бою та запевнити:

– найширшу й одночасну участь у бою піхоти і її вогневих засобів від початку до кінця бою;

– найкраще використання допоміжних засобів піхоти для знищення ворога на вибраному напрямі;

– співдіяння внутрі підвідділу (частини), з сусідами, а також з допоміжними засобами;

– гнучкість, керування і маневрування підвідділів на полі бою;

– найкраще використання терену та догідність відбити наземний ворожий напад на крилах і стиках, особливо танки;

– протиповітряну оборону військ.

15. ***Бойоий лад стрілецького куреня*** складається з бойвих ладів стрілецьких сотень з їх допоміжними засобами, вогневої групи (гранатомети, кулемети, протитанкова зброя) і резерви.

Стрілецькі сотні в курені розгортаються і діють у залежності від обставин: на лінію (всі сотні на одній висоті) або трикутник вперед (одна сотня спереду, а дві сотні сходами за її крилами, лише не позаду головної), або трикутник назад (дві сотні поруч на лінії, а одна сотня ззаду за відступом поміж ними), або сходи вправо (дві сотні на лінії поруч себе, а одна у відступі і віддалі за правим крилом), або сходи вліво (дві сотні на лінії поруч себе, а одна у відступі і віддалі за лівим крилом).

Бойовий лад стрілецької сотні складається зі стрілецьких чот і вогневої групи (гранатомети, кулемети, протитанкова зброя, самостійні гармати).

Стрілецькі чоти в сотні в залежності від обставин можуть бути розгорнуті або на лінію (всі поруч на одній висоті), або трикутник вперед (одна чота спереду, а дві чоти сходами за її крилами, лише не

позаду головної), або трикутник назад (дві чоти на одній лінії поруч себе, а одна чота ззаду за відступом поміж ними).

Важкі кулемети і протитанкову зброю використати для провадження вогню з крил і в проміжки поміж чотами.

Рій і чота до бою розгортаються в розстрільну.

Відступи поміж бійцями при посуванні 6-8 кроків.

16. Для відбиття несподіваних ударів ворога, особливо на крилах і стиках, для підтримки підвідділів і частин, що провадять бій, а також для розгорнення і закріплення досягненого успіху командири полків і куренів повинні мати до свого розпорядження резерви (запаси).

Сила і склад резервів залежить від виконуваного завдання, плану наступного бою і терену, що його займає підвідділ або [ч]астина в бойовому ладі.

При наступі в нормальних умовах зі стягненими крилами і в позиційній обороні до резерви куреня можуть бути призначені стрілецька чота або чота автоматників, чота протитанкової зброї, декілька важких кулеметів і 45-мм гармата.

17. ***Командири в бою повинні знаходитися:***

– ройовий – безпосередньо в розстрільній свого рою;

– командир куреня, сотні і чоти – за бойвим ладом свого підвідділу, в місці, з якого можна слідкувати за перебігом бою свого підвідділу і на крилах сусідів, бачити повністю свій бойовий лад і стежити за ворогом.

Лише у виняткових [в]ипадках бойової обстанови дозволяється командирам висуватися перед бойові лади й особисто вести в бій свої підвідділи.

5. Обов'язки командира

18. Командир несе повну відповідальність за стан і бойову готовність свого підвідділу (частини), за організацію керування ним і за дії в бою.

19. ***Командир зобов'язаний:***

– запевнити високий морально-політичний стан, військову дисципліну, боєздатність і бойову готовність підпорядкованих;

– сміливо брати на себе відповідальність за бойові дії;

– бути для підпорядкованих постійним зразком активности, безумовної хоробрости аж до самопожертування, прикладом самоопанування, витривалости, зарадности, особливо в найважчих хвилинах бою, і тим спричинитися до виконання бойового завдання;

– вміло командувати своїм підвідділом (частиною) у бою;

– безупинно підвищувати свою військову політичну підготовку;

– знати військові правильники, інструкції і діловодства;

– відмінно знати свою зброю та технічне приладдя і вміло їх застосовувати;

– виучувати технічні засоби і прийоми боротьби ворога;

– постійно підвищувати підготову своїх підпорядкованих, вимагаючи, щоб вони досконало знали свою зброю, стали м[ит]цями свого діла і без помилок били ворога;

– знати стан свого підвідділу (частини), особливості командирів і бійців, їх настрої, рівень вишколу; наявність і стан матеріальної частини, боєприпасів, харчів, одягу, взуття і всього необхідного до бою і життя;

– дбати про відпочинки, умови перебування і потреби підпорядкованих, відмічувати їх подвиги, а карати за проступки, запевнювати бойову злютованість і збереження бойових традицій частини.

20. ***Докладне, своєчасне і беззастережне виконування наказу є основою*** бойової діяльности командира. При різких змінах обставин і неможливості вичікувати наказу, командир повинен діяти [з]і [с]воєї ініціятиви.

Відсутність наказу зверхника не може виправдовувати бездіяльности командира в бою.

Для успішного рішення кожного бойового завдання необхідна розумна ініціятива, воєнна хитрість, обман ворога і кмітливість.

21. ***Сучасні бойові дії*** прикметні масовою участю артилерії, гранатометів, танків, летунства і змоторизованої піхоти та відзначаються швидкістю свого розвитку і рішучим характером.

Це вимагає від командирів усіх щаблів і від військ високої підготовки, відмінного вміння використовувати свою бойову техніку, рухливости і великої напруги моральних і фізичних сил.

22. Командирові до бою зверхник подає загальне завдання.

Загальне завдання в наступі залежить від співвідношення сил, характеру терену і системи оборони ворога. З метою узгіднення бойових дій поділяється воно на найближче і наступне завдання, яке визначає черговість виконування загального завдання.

Найближче завдання обіймає захоплення або знищення об'єктів оборони ворога, щоб порушити її стійкість на вказаному напрямі (в поданій смузі), а в першу чергу – системи піхотного, гранатометного і протитанкового вогню ворога.

Найближче завдання виконується у початковому сформуванні бой[о]вого ладу.

Наступне завдання визначується необхідною ціллю дій і випливає з найближчого завдання частини (підвідділу). Воно охоплює повне подавлення і захоплення становищ ворога на вказаному напрямі (в поданій смузі) на визначену глибину.

Наступне завдання вимагає для його виконання ставлення додаткових або нових завдань частинам бойового ладу.

Як найближче, так і наступне завдання щодо глибини і часу можуть бути різні.

В обороні загальне завдання на найближче і наступне завдання не поділяється.

23. Діставши бойове завдання, командир повинен в терені:

– усвідомити одержане завдання і оцінити обстанову: ролю своєї частини (підвідділу); що роблять сусіди; скільки є часу на виконання завдання; де ворог, як розташований, скільки його, що він робить; склад своєї частини (підвідділу), наявність зброї, допоміжних засобів, який вибрати маневр у залежності від терену; як використати терен з метою кращого застосування зброї і маневру;

– прийняти рішення: визначити ціль дій (чого командир хоче домогтися у бою) і способи дій (як він буде добиватись здійснення цієї цілі);

– вказати в терені і часово завдання поодиноким виконавцям, розділивши головне завдання на ряд чергових, наприклад: підхід (марш зближення), зайняття рубежу атаки (вихідного становища до атаки), атака, напрям наступного удару і рубежі, що їх необхідно досягнути;

– організувати співдіяння в частині (підвідділі), зі сусідами, кулеметами, артилерією, гранатометами, протитанковою зброєю, танками і летунством;

– поробити протизаходи проти атаки танків і летунства.

24. ***Командири куреня, сотні, чоти видають накази лише усно.***

Командир полку видає наказ в терні усно, а якщо дозволяє час – письмово.

Зміст наказу:

1) дані (відомості) про ворога;

2) одержане завдання;

3) положення сусідів і їх завдання;

4) своє рішення;

5) завдання (найближче і наступне) підвідділам і допоміжним засобам (артилерія, кулемети, гранатомети, протитанкова зброя); час готовности;

6) заходи протиповітряної і протитанкової оборони та протихемічної охорони;

7) заходи для забезпечення крил і стиків;

8) сигнали й умовні знаки для зв'язку і керування; своє місце перебування (командний пункт); пункт постачання боєприпасами; пункт санітарного транспорту;

9) заступники (подається найменше двох).

Командир полку і командир куреня подають замість пункту санітарного транспорту положення лікарського пункту (першої допомоги), а командир куреня, крім цього, харчовий пункт.

Наказ подавати ясно, коротко, без мотивування, але так, щоб підпорядкований правильно зрозумів поставлене йому завдання.

Командир, видавши наказ, зобов'язаний вимагати від виконавця докладного повторення одержаного ним завдання.

Розпорядження для служб тилу полку видається окремим наказом.

Ройовий в терені, вказавши орієнтири, подає роєві завдання, вияснюючи:

1) де ворог і що він робить;

2) яке завдання одержав рій;

3) де сусіди і які їх завдання;

4) завдання кожного бійця;

5) сигнали і знаки для керування.

Давши роєві завдання, ройовий назначує заступників.

25. Своє рішення командир повинен ***сміло і без вагань уводити в життя,*** вимагаючи від підпорядкованих докладного виконання наказу, рішучости, пориву, стійкости і повної напруги сил.

26. Підчас бою командир зобов'язаний ***безперервно керувати*** своєю частиною (підвідділом):

– безперервно розвідувати за ворогом;

– постійно стежити за полем бою, повітрям, за своїми підпорядкованими, зверхником і сусідами та тримати з ними постійний зв'язок;

– ставити підвідділам додаткові завдання, зважаючи на обставини;

– належно прикривати крила і стики;

– провірювати виконання виданого наказу;

– приймати сигнали і знаки зверхника, сусідів і скоро переводити їх у життя;

– приймати сигнали танкової, повітряної і хемічної тривоги та без зволікання застосовувати заходи оборони й охорони;

– негайно використовувати наслідки вогню власної зброї, кулеметів, гранатометів, протитанкової зброї, артилерії, танків і летунства для скорого посування або [ви]рішального удару;

– керувати копанням окопів і щілин;

– вогнем забезпечувати можливість праці саперів і піхоти при поборюванні перешкод;

– коротко, правдиво (згідно з правдою), точно і своєчасно зголошувати зверхникові і повідомляти сусідів про те, що сталося на полі бою;

– піддержувати ініціятиву, підтримувати героїзм, самовідданість, воєнну хитрість і кмітливість своїх підпорядкованих;

– організувати допомогу раненим і хворим;

– забезпечувати бій (поповнення боєприпасів, води, мастил) і постачання харчів для підпорядкованих.

27. Командир повинен бути прикладом революційної пильности,

сторожкости в боротьбі зі шпіонаже[м], шкідництвом і диверсіями та вимагати цього від своїх підпорядкованих;

– суворо зберігати військову таємницю, твердо викорінювати різні шкідливі і неправдиві вістки.

II. ПООДИНОКИЙ БОЄЦЬ

1. Загальні обов'язки бійця

28. Бій – це найбільший іспит моральних і фізичних якостей та витривалости бійця. Часто треба вступати в бій по втомливім марші і провадити його безперервно декілька діб, вдень і вночі. Тому, щоб виконати своє завдання в бою, боєць повинен вміти зносити найрізнородніші труднощі і злигодні, залишаючись бадьорим, мужнім і рішучим, та неухильно прагнути до зустрічі з ворогом для захоплення його в полон або знищення.

29. Кожний боєць повинен:

– беззастережно, точно і скоро виконувати всі накази і розпорядження командирів;

– знати завдання: своє, рою і чоти;

– досконало знати свою зброю, вміти відмінно нею володіти і держати в постійній бойовій готовості;

– не покидати свого місця в бойовім ладі, посуватися за наказом і вказівками командира, тримати постійний зв'язок з командиром і сусідами;

– прагнути до взаємної виручки; завжди помагати товаришеві вогнем, багнетом, гранатою, лопатою і особистим співдіянням; охороняти й обороняти в бою командира;

– провадити вогонь спокійно і влучно; витративши половину набоїв, зголосити командирові; забирати набої і гранати від вбитих і ранених, підбирати набої і гранати на полі бою;

– вертаючись із тилу, брати зі собою боєприпаси;

– при затримках негайно самостійно окопуватися і маскуватися;

– при втраті ройового перебирати негайно команду над роєм і продовжувати бій;

– безперервно стежити за полем бою, за сусідом і повітрям; про все помічене зголошувати свому зверхникові;

– при відірванні від свого рою негайно долучитись до найближчого рою і продовжувати бій у його складі;

– при пораненні зробити собі перев'язку і продовжувати бій; з дозволу командира, відмаршировуючи на перев'язочний пункт, взяти зі собою особисту зброю та одну пачку набоїв (магазинок); при неможливости посуватися – відповзти зі зброєю в укриття і ждати санітарів.

Забороняється залишати поле бою для проведення ранених.

30. Кожен боєць повинен ненавидіти ворога, зберігати військову таємницю, бути сторожким, викривати шпигунів і диверсантів та бути безпощадним до всіх відступників і зрадників Батьківщини.

Ніщо – в тім і загроза смерти – НЕ МОЖЕ ПРИНЕВОЛИТИ БІЙЦЯ ЗДАТИСЯ У ПОЛОН АБО В ЯКИЙ-НЕБУДЬ СПОСІБ ВИДАТИ ВІЙСЬКОВУ ТАЄМНИЦЮ.

31. Боєць повинен пам'ятати, що для нього не страшні автоматники і вогнеметники ворога; вогнем кріса і кулемета боєць може їх знищити, поки вони підійдуть на віддаль влучного вогню своєї зброї.

32. Боєць повинен вміти разити танки.

Якщо танки наступають без піхоти, треба разити їх протитанковими гранатами, пляшками з горючою мішаниною, провадити вогонь по спостережних щілинах і підкидувати в'язки гранат та протитанкові міни під гусениці, вогнем унешкідлювати танкістів, що вийшли з пошкодженого танка. При підході танка на безпосередню віддаль критися в окопі або щілині.

Якщо танки наступають з піхотою, боротьбу з танками повинні провадити лише спеціяльно призначені бійці, а всі інші зобов'язані разити вогнем і гранатами піхоту, намагаючись відділити її від танків і знищити.

33. Боєць може бути призначеним старшим групи (старшим польової стійки, старшим наслуху і т.д.). Він відповідає за успіх дій групи й зобов'язаний зробити всі заходи, щоб виконати доручене завдання.

34. Надійною охороною перед отруйними речовинами є протигазова маска, накидка, особистий протихемічний пакет, яким боєць повинен вміло користуватися.

2. Спеціяльні обов'язки бійця (додатково до статтей 29-35)

Зорець (спостерігач)

35. Для безперервного стеження за полем бою визначується спеціяльних бійців-зорців (спостерігачів). Вони стежать за:

– ворогом (розположення і рух його підвідділів, вогневих засобів, зорців старшин, танків, гармат, літаків);

– пересуванням і діями своїх підвідділів, сусідів;

– своїм командиром або командним пунктом, приймаючи і передаючи сигнали летунської, танкової і хемічної тривоги, а також інші сигнали і знаки.

При пересуванні командира зорець повинен посуватися за ним, не перериваючи зорення (спостерігання).

36. Про все важливе, помічене у ворога, сусідів і в своїм підвідділі – зорець повинен негайно зголошувати командирові, не перери-

ваючи зорення (не повертаючи голови) і подаючи: орієнтир, віддаль від нього (направо, наліво, дальше, ближче), що помічено: при зближуванні літаків (не менше трьох), танків або кінноти ворога і при виявленні отруйних речовин відповідно подавати: "ЛІТАКИ", "ТАНКИ", "КІННОТА", "ГАЗ". Зорець повинен звертати увагу і зголошувати найближчому командирові про всі ознаки, що вказували б на приявність ворога.

37. Зорцеві визначується завдання, подається смугу зорення та орієнтири.

Для зорення під час бою зорець (спостерігач) повинен зайняти по можливості підвищене місце, що мало б широке поле зорення і уможливлювало б добре замаскуватися. Зорення він повинен доповнювати слухом, особливо вночі, і нюхом.

Для зорення вночі зорець повинен приміщуватися не на підвищених місцях, а внизу, щоб спостерігані предмети бачити на тлі неба.

Якщо наказано, зорець провадить щоденник зорця (дивись: додаток 3), записуючи в ньому все помічене.

Добірний стрілець (снайпер)

38. ***Снайпер – влучний стрілець*** – має за головне своє завдання винищувати снайперів, старшин, зорців, гарматні і кулеметні обслуги (особливо фланкуючі крилові і кинджальні кулемети), обслуги танків, що затрималися, низько летячі літаки ворога і взагалі всі важливі цілі, що появляються на короткий час і швидко зникають.

Для успішних дій в бою снайпер зобов'язаний:
– вміти упевнено разити ціль одним пострілом;
– постійно зберігати зброю і оптичний приціл у зразковому стані;
– по-мистецькі використовувати терен засоби маскування;
– довго і наполегливо зорити, викриваючи цілі по незначних і ознаках, і докладно окреслювати віддаль до них;
– обережно і непомітно для ворога підходити якомога ближче до вибраної цілі (в обороні – висуваючись вперед за передній край оборони), терпеливо вичікувати (деколи кілька годин) догідної хвилини і напевно разити ціль, після чого так само непомітно змінювати своє місце;
– діяти вночі, в погану погоду, на попересіченому терені, в районі перешкод і мін.

Снайпер повинен також вміти вказувати трасуючим набоєм та іншими способами піхоті, артилерії, гранатометам і протитанковій зброї важливі цілі, що їх не можна знищити кулею: танки, опірні пункти, гармати.

В потрібних випадках снайпер повинен доводити вогонь до найвищої напруги (відбиття атаки), а також вміло діяти в рукопашному бою гранатою, кинджалом, прикладом.

Автоматник

39. ***Автоматником може бути лише кращий, добірний боєць.***

Швидкість, сміливість, раптовість і самостійність в діях повинні завжди бути притаманні автоматникові.

Швидко і раптово напасти, заподіяти вогнем втрати, посіяти паніку і так само скоро й безслідно зникнути – звичайні прийоми автоматників.

40. ***Основні завдання автоматників:***
– дії на крила і тил ворога та зі засідок, щоб знищити його живу силу, штаби, зв'язок;
– дії у складі танкових висадок (десантів);
– просякання через бойові лади ворога;
– проведення наскоків;
– підсилення вогневою силою переднього краю оборони;
– нищення автоматників ворога, що прослизнулися у наш тил;
– здержання поширювання ворога при бою у глибині оборони;
– прикриття маневру.

Підносець

41. Підносець повинен своєчасно постачати свій підвідділ на вогневих становищах боєприпасами і всім необхідним до ведення вогню (мастилами, водою до важких кулеметів, запасними частинами).

Підносцем може бути визначений перший-ліпший боєць у рою. Тому кожний боєць повинен вміти швидко і вправно наповнювати набоями скрині, магазинки, стрічки і швидко та непомітно підносити їх до становища.

Підносець набоїв повинен завжди знати місце, де знаходиться сотенний пункт постачання боєприпасами.

Зв'язковий

42. Боєць, призначений до передачі усних або письмових наказів і зголошень та достереження за сигналами старшого командира, називається зв'язковим.

Зв'язковий повинен бути грамотним, второпним, фізично сильним, мати добрий зір, слух і пам'ять.

Зв'язковий повинен докладно знати місце перебування свого командира і непомітну дорогу посування до командира, до котрого його висилається.

Одержавши зголошення або наказ, зв'язковий зобов'язаний пояснити і повторити його зміст і докладно знати, кому і в якому терміні воно повинно бути доставлене; письмові документи заховати так, щоб не загубити їх і щоб швидко можна було їх видобути.

Зв'язковий зобов'язаний доставити зголошення скоро і непомітно, відшукати командира, до якого він посланий, і виконати доручення своєчасно.

43. Виконавши доручення, зв'язковий повинен нагайно вернутися до командира, що його вислав, зголосити, кому і коли передав зголошення (повідомлення) та про все помічене і про все, що трапилося під час дороги.

Якщо в час повиконування доручення зв'язковий захворіє або буде ранений, то він повинен передати дане йому доручення найближчому командирові безпосередньо або через бійців, щоб воно було своєчасно доставлене адресатові.

44. Доставлюваний документ в жодних обставинах не повинен попасти в руки ворога. Тому при загрозі зловлення ворогом зв'язковий зобов'язаний знищити документи, що їх він несе (з'їсти, порвати, закопати).

Конюх

(кулеметної підводи,
гранатометної і набійної двоколки)

45. Конюх поганяє кіньми і відповідає за стан і зберігання коней, упряжі, підводи і в'юків.

Головне завдання конюха – своєчасно доставити в цілості зброю, боєприпаси або військове майно до визначеного місця.

Конюх зобов'язаний:

– знати місця вогневих становищ кулеметів (гранатометів), пункту постачання боєприпасами, засоби тяги та непомітні дороги під'їзду до них;

– вміло маскувати підводи і коней перед повітряним і наземним ворогом, копати окіп для самооборони й укриття для коней;

– слідкувати за наказами і знаками командира та скоро і точно їх виконувати;

– в потрібних хвилинах посуватися з найбільшою скорістю, пильнуючи коней і матеріальної частини.

Кожен конюх повинен бути – залежно від його призначення – кулеметником, гранатометником або стрільцем.

Польова стійка

46. Польову стійку виставляє чата (польова варта) або підвідділ; вона складається зі старшого стійкового і стійкового та визначується для стеження за тереном у поданій смузі, для попередження чати (польової варти), підвідділу про появу ворога та для затримання поодиноких людей, що переходять через лінію забезпечень.

Польова стійка підпорядкована лише командантові чати (польової варти) і командантові застави, а виставлена від підвідділу – тому командирові, що її виставив (чотовому, сотенному).

Найголовніший обов'язок польової стійки – попередити свого командира про появу ворога.

47. Старший стійковий і стійковий зорять пільно. Вони зобов'язані приміститися так, щоб бути непомітними для ворога та мати можливість порозумiватися один з одним: вдень півголосом і знаками, а ніччю – шепотом. За виконання служби польовою стійкою відповідає старший стійковий. Стійковий, підпорядкований старшому стійковому, виконує його накази та помагає йому в зоренні.

Старший стійковий і стійковий завжди повинні мати зброю, набиту і заряджену повним числом набоїв, та не випускати її з рук; мати приготовлені до мету ручні та протитанкові гранати і пляшки з пальною мішаниною.

48. Місце для польової стійки вибирати таке, щоб стійкові були скриті перед зоренням ворога, а самі мали широке поле зорення. Один з них для кращого зорення може вилізти на будинок, дерево, а другий в цьому випадку залишається внизу. Не перериваючи зорення, старший стійковий і стійковий копають собі окопи, працюючи по черзі.

49. Старший стійковий і стійковий не мають права курити або чим-небудь виявляти себе та зобов'язані зберігати повну тишу.

Помітивши ворога, вогонь, куряву, почувши шум, стук, старший стійковий повинен наказати стійковому зголосити (донести) про це командантові чати (польової варти), чи командирові, що виставив стійку (умовним знаком або сигналом).

На випадок несподіваного нападу ворога стійка відкриває вогонь.

50. Польова стійка не має прав нікого перепускати ні з напряму ворога, ані в його бік. Усіх, що зближаються до польової стійки, затримує окликом "СТІЙ": вдень на 75 м, ніччю – як тільки запримітить. Затриманому стійковий наказує обернутися в напрямі до ворога, відкласти зброю та відійти від неї. Потім старший стійковий через стійкового прикликує команданта чати (командира, що виставив стійку) і до його приходу не дозволяє затриманому рушатися з місця, не вдається з ним в ніякі балачк[и] і ввесь час готовий вжити зброї.

Якщо по оклику "СТІЙ" той, що зближається до стійки, не затримується, то польова стійка повинна стріляти.

51. При зміні п[о]льової стійки – старшого стійкового зміняє стійковий, а стійкового – боєць із складу чати. Зміна польової стійки вдень відбувається у нерівних відступах часу (від 1 години до 3 годин), ніччю – що дві години, а зимою – в залежності від погоди.

52. ***При наступі ворога*** польова стійка, попередивши про це команданта чати (командира, що виставив стійку), діє за його наказом.

53. Для зорення за ворогом і для попередження своїх військ про його наступ, на деяких важливих напрямках – чата або підвідділ в обороні виставляє наслухи.

Наслухи повинні приміщуватися непомітно, в місцях, звідки догідно зорити, або на найбільше правдоподібних дорогах посування ворога. Наслух зобов'язаний завжди бути в повній бойовій готовості зорити, прислухуватися і слідкувати, чи немає запаху отруйних речовин.

На наслух визначується трьох бійців, один з них старшим. Наслухові забороняється курити, говорити і чим-небудь виявляти себе. Наслух нікого не затримує і не розпитує; поодиноких людей і невеличкі розвідчі групки ворога (2-3 людей) він пропускає. Про появу більших сил ворога або танків старший наслуху повинен негайно повідомити командира, що вислав нас[л]ух.

При несподіваному нападі ворога наслух відкриває вогонь і відступає, продовжуючи зорення за ворогом.

Наслух сходить зі своїх становищ самостійно по упливі часу, на який був висланий, або на умовлений сигнал.

ДОДАТКИ

1. Засоби боротьби піхоти

Кріс – основна зброя стрільця для раження ворога кулею, багнетом (штиком) і прикладом. Бойова скорострільність: кріса вз. 1891 і 30 рр. – до 10, а самозарядки вз. 1940 р. – до 20 прицілюваних стрілів на хвилину; з автоматичного кріса – до 20 прицілюваних поодинчих стрілів або 50 стрілів на хвилину короткими серіями. Зосереджений прицільний вогонь з кріса пристосовується для раження групових цілів ворога до 1000 м. Вогонь до літаків і спадунів (парашутистів) провадиться до 500 м, по зірних (спостережних) щілинах панцеровозів – до 200 м.

Крім звичайного набою, вживаються трасуючі, бронебійні і запальні набої.

Автомат – пістоль-кулемет – є грізною зброєю у бою зблизька. Зосереджений вогонь автоматів – сильний засіб боротьби з живою силою ворога (піхота, кіннота, висадки-десанти, засоби тяги). З автомата стріляють на віддаль до 500 м. Найкращі наслідки стріляння одержується при прицілюваному вогні до наземних і повітряних цілів до 300 м. Бойова скорострільність – до 100 стрілів на хвилину.

Ручна граната – зброя до раження ворога безпосередньо перед ударом на багнети (штики), при відбитті атаки, а також при боротьбі в окопах, сховищах, ровах зв'язку, оселях, лісах і горах. При наступальній гранаті розліт смертоносних скалок – у променях до 5 м (з оборонним панцером – до 25 м), а оборонної – до 100 м.

Для боротьби з танками застосовується в'язки ручних гранат, підкидуваних під гусениці танка.

Протитанкова граната – спеці[я]льна граната ура[ж]ної дії для боротьби з броневими (панцерними) цілями і для знищення міцних укрить. Далекість мету – до 20 м.

Пляшка з пальною мішаниною – простий і певний засіб боротьби проти танків, бронеавт, укріплених пунктів опору, авт, літаків на землі і живої сили ворога, розташованої в укриттях і оселях (населених пунктах). Мішанина пляшки сама загоряється на повітрі, як тільки пляшка розбивається. Є пляшки, що їх пальна мішанина запалюється спеціальною ампулкою. Далекість мету – до 30 м. Можна їх застосовувати як засіб загородження на важливих напрямах і для пожеж в оселях (населених пунктах) та в окремих забудуваннях.

Револьвер або пістоль – зброя командного складу і деякої частини бійців. Служить до нападу й оборони на близьку віддаль і в рукопашномуударі.

Ручний кулемет – основна зброя стрілецького рою для раження вогнем відкритих групових і важливих поодиноких живих цілів на віддаль до 800 м, літаків і спадунів (парашутистів) на віддаль до 500 м. Вогонь провадиться короткими серіями. Бойова скорострільність до 80 стрілів на хвилину.

Важкий кулемет – найсильніша зброя для раження відкритих і за невеличкими тереновими пагорбками групових живих цілів і вогневих засобів ворога на віддалях до 1000 м; найкращі наслідки дає несподіваний вогонь з віддалі до 600 м і ближче. Для боротьби з літаками і спадунами (парашутистами) на віддалях до 1000 м пристосовується важкі кулемети на спеціальних підставах зі спеціальним прицільним приладдям, а до 500 м без спеціального прицільного приладдя.

Важкі кулемети провадять вогонь у складі рою, чоти і сотні з відкритих, маскованих становищ. З важких кулеметів можна провадити вогонь проміжками поміж підвідділами. Вогонь провадиться серіями. Бойова скорострільність – 250-300 стрілів на хвилину.

Протитанковий самозарядний кріс вз. 1941 р. системи Симонова і протитанковий однозарядний кріс вз. 1941 р. системи Дегтярьова служать до боротьби зі середніми і легкими танками і бронеавтами на віддалях до 500 м. В поодиноких випадках протитанкові кріси можуть бути вжиті до стріляння по зірних отворах укріплених пунктів опору і вогневих точках, покритих бронею (панцером), на віддалях до 800 м, по літаках – до 500 м.

Стріляння з протитанкових крісів провадиться поодинчими стрілами бронебійно-запальними набоями. На віддалі до 400 м куля пробиває броню (панцер) середнього танка. При влученні кулі в мотор

(танка, бронеавта, літака, авта), бак і збірник (цистерну) з пальним, а також у боєприпаси – вона може запалити їх або спричинити вибух. Бойова скорострільність протитанкових крісів: самозарядного магазинком на 5 набоїв – до 15 стрілів на хвилину, однозарядного – до 10 стрілів на хвилину.

45-мм протитанкова гармата – основний засіб боротьби з бронеавтами і танками (середніми і важкими – лише при стрілянні спеціальними бронебійними стрільнами). Крім цього, гармату використовують до придушення і знищення живої сили і вогневих засобів ворога, для придушення і стримання усіх видів вогню з укріплених (залізобетонних) пунктів опору, стріляючи прямим прицілом на зірні (спостережні) щілини.

Дійсний вогонь при стрілянні до танків і бронеавт бронебійними стрільнами – до 600 м, при стрілянні скалково-фугасним (розприсковим) стрільном до вогневих засобів і живої сили ворога – до 2500 м.

Бойова скорострільність гармати – до 15 стрілів на хвилину.

76-мм полкова гармата – засіб безпосередньої підтримки і супроводження піхоти вогнем і перекочуванням на колесах.

Вона може провадити боротьбу: з живою силою і вогневими засобами ворога, розміщеними відкрито і в невеличких польових укриттях, в укріплених пунктах опору стріляння прямим прицілом по спостережних щілинах; з танками всіх видів (при стрілянні бронезапальними стрільнами) і бронеавтами.

Дійсний вогонь по танках і бронеавтах при стрілянні бронезапальними стрільнами – до 600 м, при стрілянні розривними стрільнами по вогневих засобах і живій силі ворога – до 4000 м. Найбільша досяжність стрілу – до 7000 м, а при підкопаному грунті під долішньою частиною гармати (при куті піднесення 40 градусів) – 8500 м. Скорострільність – до 10 стрілів на хвилину.

Калібри гранатометів	Пересічна далекобійність в м	Швидкострільність на хв.	Способи і засоби переношення	Кількість людей, що обслуговують важкий гранатомет при стрілянні
50-мм сотенний в. гранатомет	800	до 30	переносить один чоловік	3
82-мм курінний важкий гранатомет	3000	до 25 стрілів	переноситься трьома бійцями на в'юках кінних в'юках або двоколці	5
120-мм полковий важкий гранатомет	6000	до 12 стрілів	перевозиться на підводах	6

Такими мінометами озброєна російська армія.

Важкі гранатомети (міномети) – зброя для нищення вогневих засобів і живої сили ворога, розміщених головно на протилежних схилах, ярах і легких укриттях, а також спостережних пунктів ворога і для нищення легких польових споруд.

Ампуломет – упрощений гранатомет, що стріляє спеціальними скляними стрільнами – ампулами, наповненими самозапальною рідиною.

Ампуломет призначується до раження й осліплення танків, бронеавт, авт і до випалення ворога з окопів, укріплених пунктів опору, залізобетонних пунктів опору і забудувань. Далекобійність (віддаль стріляння) – 200 м, а з додатковим стрільмом – 400 м. Скорострільність: 6-8 стрілів на хвилину. Обслуговує його три бійці.

Вогнемет – зброя, при допомозі якої разимо ворога струмом горючої мішанини на віддалі до 30 м. Піхота озброєна наплечниковими вогнеметами.

Дійсний засіб до випалення ворога з танків, кулеметних гнізд, з укріплених і залізобетонних пунктів опору – через спостережні отвори, з окопів і ровів зв'язку та з мурованих забудувань. Вогнемет – добрий засіб до викликування пожежі в оселях, сухих лісах і т.п.

Фугас – спеціальне стрільно (ладунок) вибухового матеріялу, приміщене в терені. Вибух спричинюється проводом або натиском на запальник. Уміщується замасковано на важливіших напрямах, на крилах, на стиках і перед переднім краєм оборонних становищ.

Міни – засіб загородження. Протипіхотні міни вибухають, якщо на них наступить чоловік. Для вибуху протитанкової міни потрібний більший тягар (танк, бронеавто).

Міни розміщується на важливіших напрямах.

2. Стрілецький шкіц

Шкіц рисується в довільний поділці, з одної точки, прихованої перед зоренням ворога.

Вимірювання віддалі до орієнтирів і рубежів переводиться на око, а якщо є спромога, – кроками.

Орієнтири нумеруються справа доліва і поруч числа (нумеру) пишеться їх умовні назви; головний орієнтир обводиться колом.

Порядок (черга) праці при виготовлювання шкіца:

– зорієнтуватися в сторонах світу і нарисувати на бланкеті стрілку: північ-південь;

– визначити умовним знаком своє місце (місце, з якого робимо шкіц) і навести теренові ознаки для розпізнання того пункту (я[к]що можливо – подати поділку шкіца);

– рисунок розмістити так, щоб середина смуги або відбитка терену переходила серединою сторінки;

– ступнево нанести орієнтири, починаючи від головного, теренові предмети і віддалі до них;

– заповнити шкіц і поробити на полях пояснення того, чого не можна дати рисунком;

– підписати шкіц, поставити дату (день, місяць, рік), годину і хвилини.

На шкіц наноситься:

– напрям або місце розположення ворога;

– розміщення чоти (рою) з поданням проведених окопних робіт (головні, резервні й оманні окопи) і загороджень;

– розміщення своїх вогневих засобів, напрями або смуги їх вогню, розміщення інших вогневих засобів у даному районі; мертві (неохоплювані обстрілом) поля;

– вогневі засоби сусідів, що нам допомагають;

– місце перебування командира, зірного (спос[тере]жного) пункту, зорців, дороги пересування польових стійок;

– укриття, схоронища, шляхи в тил.

На стрілецький шкіц наноситься:

– розміщення підвідділів і командира;

– межу смуги обстрілу або напрями вогню;

– приціл, мірник (кут) і точка прицілювання для обстрілу орієнтирів або рубежів в умовах нормальної і обмеженої видимости;

– місце приміщення і напрям обстрілу (сектор обстрілу) протитанкової гармати, крісів і приділених вогневих засобів.

3. Щоденник зорця

Завдання зорця ....

Дата	Час зорення	Місце зорення	Що помічено	Де помічено

П р и м і т к а. Завдання зорця вписує особисто командир, що виставляє зорця.

ЗМІСТ

З друкарні
Української Повстанчої Армії

БОЙОВИЙ ПРАВИЛЬНИК ПІХОТИ

III. СТРІЛЕЦЬКИЙ РІЙ
IV. РІЙ АВТОМАТНИКІВ
V. КУЛЕМЕТНИЙ РІЙ
VI. РІЙ ПРОТИТАНКОВИХ КРІСІВ
VII. ОКРЕМА ГАРМАТА

КИЇВ 1944 ЛЬВІВ

З російського видання "БОЕВОЙ УСТАВ ПЕХОТЫ"
Москва, 1943 р. – переклав Д.М.Б.

III. СТРІЛЕЦЬКИЙ РІЙ

1. Загальне положення

54. ***Стрілецький рій – це первинний (найнижчий) підвідділ піхоти.*** Він вирішує свої завдання у бою вогнем, багнетом (штиком), гранатою, пляшкою з пальною мішаниною. Стрілецький рій діє у складі стрілецької чоти і самостійно.

55. Ройовий у бою повинен бачити всіх бійців свого рою і безпосередньо впливати на кожного з них.

56. Ройовий у всіх випадках переводить бойовий розподіл рою, визначуючи зорця за ворогом, зв'язкового і підносця.

57. Ройовий доповнює боєприпаси з сотенного пункту бойового постачання.

2. Стрілецький рій у наступальному бою

58. ***Стрілецький рій у наступальному бою повинен діяти сміливо й рішуче, придушуючи своїм вогнем вогонь ворога, скоро зблизитися до ворога, закидати його гранатами та в рукопашному зударі знищити або взяти його в полон.***

59. При розчленуванні чоти ройовий непомітно провадить свій рій у вказаному йому напрямі, стежачи за сигналами чотового.

Рій до зайняття першойо вогневого рубежу (перших вогневих становищ) скоро посувається від закриття до закриття, вміло використовуючи терен, наслідки вогню важких кулеметів, гранатометів, артилерії та застосовуючи найвигідніші лади: стрілецький ряд, розсипний ряд, розстрільну.

Відкриті теренові відтинки рій переходить стрілецьким рядом або розстрільною, великими перебігами, використовуючи перерви у вогні ворога.

60. Для розгорнення рою із стрілецького або розсипного ряду в розстрільну видається наказ: "Рій, напрям такий-то, предмет (вказати), напрямний стрілець (назвати), від середини (направо, наліво) – В РОЗСТРІЛЬНУ" (дивись: рис. 1-3).

По виданому наказі, напрямний боєць продовжує посування на поданий предмет, а всі інші бійці рою вибігають у лаву на його висоту.

Віддалі поміж поодинокими бійцями 6-8 кроків, або за вказівкою ройового.

За наказом: "Рій – СТІЙ", бійці падають, пристосовуються до терену і заряджають зброю.

61. Для поновлення руху рою командувати: "ЗАБЕЗПЕЧИТИ, напрям (подати предмет), напрямний (назвати бійця), рій – ВПЕРЕД (бігом вперед)" або "Перебіжки справа (зліва) по одному, (по два), нампямний (назвати бійця) на рубіж (вказати вогневі становища) – ВПЕРЕД".

Черговий боєць, зарядивши зброю, забезпечує, зривається і виконує перебіг.

62. Ручний кулемет зміняє становище за вказівками ройового: перший пересувається на нове становище під прикриттям вогню стрільців рою і сусідів або підтримує вогнем перебіги бійців з попереднього вогневого становища.

63. На вихідному становищі до наступу ройовий організує зорення, уточнює в терені напрям посування і рубіж, указаний чотовим, подає роєві завдання і наказує окопуватися (дивись: рис. 4).

64. З початку наступу ройовий, використовуючи непомітні підходи і закриття, повинен самостійно провадити свій рій на вогневий рубіж (на вогневі становища), указаний йому чотовим. У залежності від терену і вогню ворога рій посувається вперед прискореним кроком, перебігами, переповзуванням.

65. ***На відкритому терені*** та при сильному вогні ворога ройовий повинен застосовувати короткі перебіжки по одному, підтримуючи посування вогнем. Кожний боєць з приходом на вогневий рубіж (вогневі становища) негайно окопується, використовуючи доли, вирви й інші укриття, та провадить вогонь за вказівками ройового або самостійно. Напрямний боєць перебігає першим.

66. Ройовий слідкує, щоб бійці посувалися вперед, дотримуючись маскування, використовуючи теренові нерівності, колір грунту, рослинність, вирви, щоб рівнялись до передніх та докладно втримували поданий напрям.

67. ***Довжина і скорість перебігів*** залежать від терену і від вогню ворога. Чим більше відкритий терен і чим сильніший вогонь ворога, тим швидші і коротші повинні бути перебіги.

68. Перебіг треба виконувати несподівано, зриватися і перебігати прудко, використовуючи послаблення вогню ворога, а, скінчивши перебіг, падати каменем і непомітно відповзти вбік, після чого висунутися на вогневе становище.

69. Вийшовши на вогневий рубіж, указаний чотовим (дивись: рис. 5), ройовий підготовляє своїм вогнем посування, вибирає дорогу на наступний вогневий рубіж, додатково вказаний чотовим, подає наказ про вогневу підт[р]имку і швидко пересуває рій вперед.

70. Для придушення вогнем вогневих засобів ворога, що перешкоджують у наступі, ройовий з власної ініціятиви або за наказом чотового з віддалі 800 м впроваджує у бій ручний кулем[е]т, з віддалі 600 м відкривають вогонь добірні стрільці, а з віддалі 400 м – всі стрільці.

71. Попавши під арт[и]лерійський або гранатометний вогонь ворога, рій стрибком вперед виходить з-пі[д] обстрілу, не відхиляючися від поданого йому напряму.

72. Підчас наступу ройовий, слідкуючи за діями сусідніх роєв, використовує їх успіх і вогонь для перебігу вперед, а на випадок їх затримки помагає їм вогнем.

Кожне послабленя вогню ворога і зміцнення свого вогню треба вважати наказом до негайного просування рою вперед.

Зустрічні перешкоди поборювати, помагаючи один одному.

73. ***Рубіж атаки*** (вихідні становища до атаки) рій займає у залежності від обставин (терен, вогонь, перешкоди) як[о]мога ближче до ворога.

Вийшовши на рубіж атаки, вказаний чотовим, ройовий повинен вказати в т[е]рені всім бійцям ціль атаки, вогневі завдання перед атакою і в момент атаки, а також поповнити боєприпаси.

74. За наказом (сигналом) чотового, ройовий дає наказ: "ПІДГОТОВИТИСЯ ДО АТАКИ".

Як бійці дозарядять зброю і приготують ручні гранати, ройовий, за сигналом або наказом чотового, подає наказ: "До атаки – ВПЕРЕД".

Рій швидко і без затримки посувається вперед, ведучи вогонь у русі (ході), не скупчуючись, щоб не потерпіти втрат від несподіваного вогню з близьких віддалів.

75. Наступаючи під прикриттям артилерійського і гранатометного вогню, рій повинен посуватися як[о]мога ближче за розривами своїх стрілен.

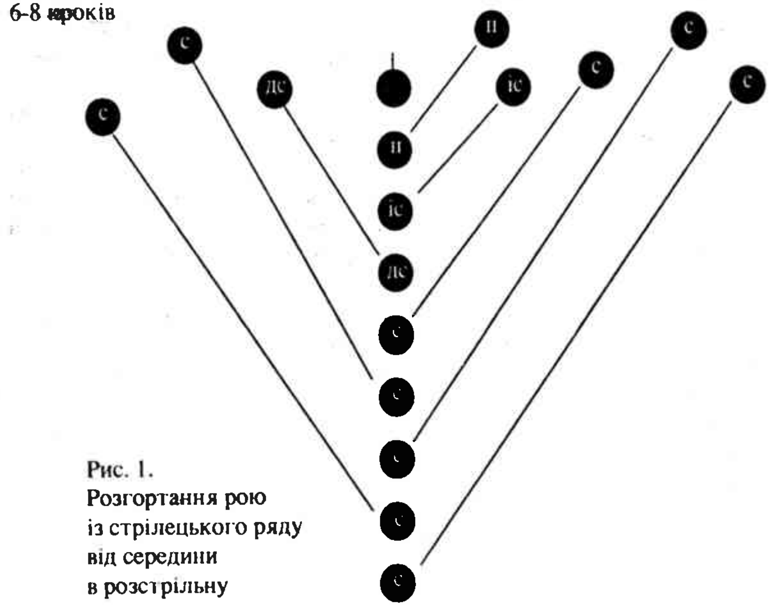

Рис. 1.
Розгортання рою
із стрілецького ряду
від середини
в розстрільну

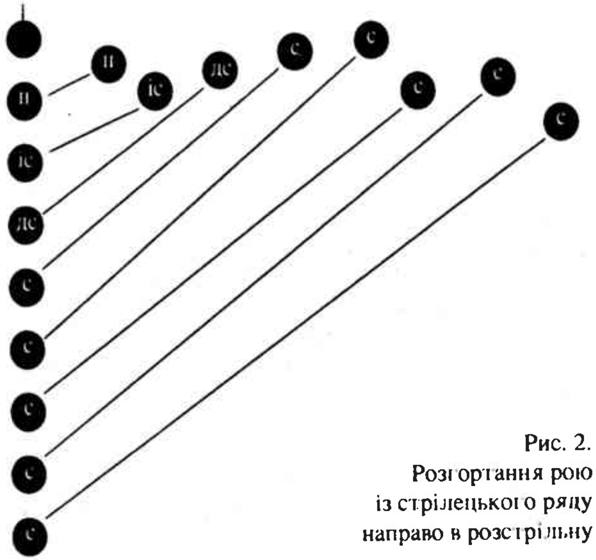

Рис. 2.
Розгортання рою
із стрілецького ряду
направо в розстрільну

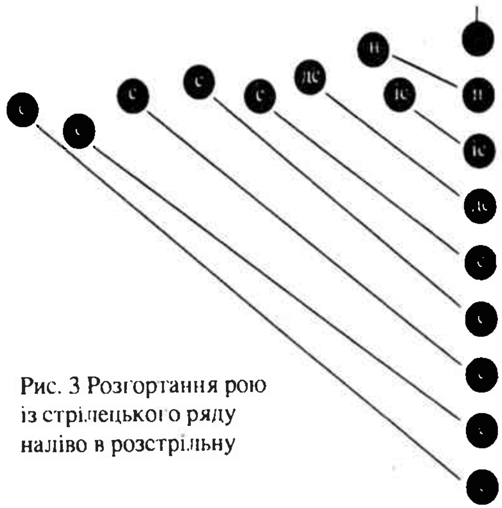

Рис. 3 Розгортання рою
із стрілецького ряду
наліво в розстрільну

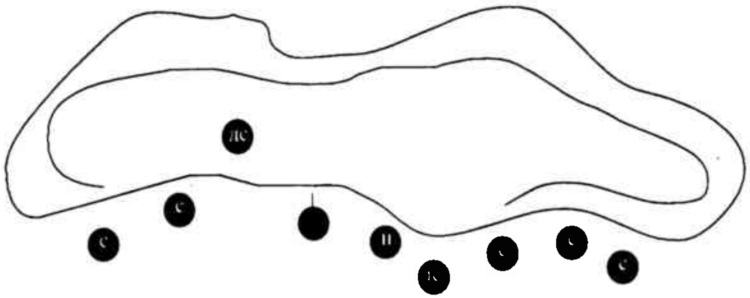

Рис. 5. Рій на вогневому рубежі в наступі

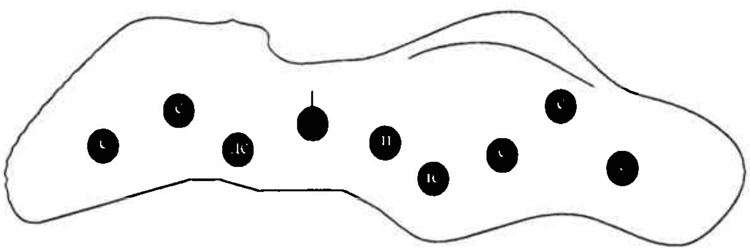

Рис. 4. Рій на вихідному становищі до наступу

Всякі зволікання і відставання від артилері[й]ського і гранатометного вогню лише помагає ворогові та збільшує наші втрати.

76. З віддалі 40-50 м. від ворога рій з окликом "СЛАВА" рішуче і прудко вривається до становищ ворога, нищучи його ручними гранатами, вогнем зблизька, багнетами (штиками) і прикладами.

Кулеметники ручних кулеметів разом з роєм провадять вогонь находу.

77. ***Виявивши слабе місце в розміщенні ворога*** (придушення вогневого осередку, необстрілюваний проміжок), рій повинен негайно увірватися туди, хоча б це часово відтягало його від указаного йому напряму, та атакувати ворога із крил або тилу.

78. Увірвавшися до становищ ворога, рій за вказівками чотового або з ініціятиви ройового, використовуючи непомітні підступи, рови зв'язку й окопи та сполучуючи вогонь з ударами з крил і тилу, посувається вп[е]ред у повній бойовій готовості відбити протиатаки ворога.

79. Для у[с]пішного бою в окопах і ровах зв'язку необхідно:

– діяти малими групками, застосовуючи гранату, багнет (штик), автомат;

– перед скоком в окіп (рів зв'язку) закидати його гранатами;

– землянки і сховища закидувати гранатами або пляшками з пальною мішаниною;

– на кожному заломі окопу затримуватися і унешкоджувати гранатами або вогнем наступне коліно окопу;

– перешкоди в окопах нищити гранатами, а рогачки викидувати;

– ст[а]ранно вишукувати міни і означувати їх;

– протиатаки відбивати, не виходячи з окопу;

– при неможливості посуватися окопом непомітно виповзти з нього, добратися до наступного коліна окопу, унешкідливити його гр[а]натами і вогнем та вперто продовжувати посування окопом вперед.

80. УСПІШНЕ ПОСУВАННЕ ВПЕРЕД, ХОЧА Б ЛИШЕ ОДНОГО БІЙЦЯ, МУСЯТЬ НЕГАЙНО ПІДТРИМАТИ ІНШІ БІЙЦІ І ЦІЛИЙ РІЙ.

В БОЮ РІВНЯТИСЯ ЛИШЕ ДО ПЕРЕДНЬОГО.

81. В тих випадках, як наступ пр[о]водиться з[а] участю танків, рій при підході танків до рубежу атаки (на вихідні становищ[а] до атаки) посувається безпосередньо за танками, не відриваючись від них, рішуче й одночасно з ними вдирається до становищ ворога і далі діє в тісному зв'язку з танками, нищучи вогнем і багнетом (штиком) піхоту й обслуги протитанкових засобів ворога.

Якщо танк відстає [а]бо відпав з бойового ладу, то рій повинен продовжувати виконання св[ог]о завдання.

82. ***Протиатаку ворога*** рій відбиває вогнем і рішучою, сміливою атакою у складі чоти. Якщо ворог протиатакує з танками, рій повинен

зустріти танки вогнем, гранатами і пляшками з пальною мішаниною, нищучи вогнем крісів і кулемета піхоту, що поступає за танками.

Протиатакованому сусідові ройовий зобов'язаний дати допомогу вогнем і рішучим посуванням вперед.

83. Якщо, не дивлячись на вперті і сміли дії, атаку ворог відіб'є, рій скоро укріплюється на досягненому рубіжі, використовуючи окопи і вирви від стрілен. Ройовий, упорядкувавши рій, повинен придушити ворога вогнем і при співдіянні з сусідніми вогневими засобами повторити атаку та виконати поставлене йому завдання.

84. ***Відступаючого ворога*** прудко переслідувати, стріляючи на ходу або з коротких зупинок, особливо, коли ворог скупчується. Ройовий, втримуючи зв'язок з чотовим, сміло посувається вперед, не звертаючи уваги на окремі вогневі точки, що продовжують опір; їх знищують підвідділи, що наступають ззаду.

85. ***При наступові вночі*** (під час мряки) необхідно цілковито використовувати заскочення для знищення ворога. Рій, зберігаючи повну тишу, скоро зближається до ворога, атакує його, не відкриваючи вогню і без оклику "СЛАВА", нищить багнетом (штиком) і гранатою. Ройовий повинен діяти лише сміливо і рішуче, зберігаючи вказаний напрям і зв'язок з чотовим.

При освітленні ворогом терену рій скоро падає і, як тільки наступить темнота, негайно продовжує посування.

86. Співдіяння в наступі основується на знанні завдань свого рою, сусідів і допоміжних засобів та осягається:

– у нутрі рою – взаємною вогневою підтримкою ручного кулемета і стрільців під час наступу й особливо підчас боротьби всередині оборонних становищ ворога;

– з важкими кулеметами, гранатометами, артилерією і летунством – негайним використовуванням їх вогню для рішучого посування вперед;

з танками:

– невідступним посуванням рою за танками, зробленими ними проходами;

– нищення вогнем рою обслуг протитанкових гармат, великокаліберних кулеметів та інших протитанкових з[а]собів;

– указуванням танкам устійненими сигналами протитанкових гармат, важливіших вогнищ опору ворога і протитанкових перешкод;

– несення танкам допомоги при переборюванні протитанкових перешкод (ровів, палів, мін);

– виручкою залоги пошкодженого танка;

з сусідами:

– раження[м] вогневих засобів і піхоти ворога, що перешкоджують у пересуванні сусіда;

– використовуванням вогню сусіда для негайного посування впер[е]д;

– спільною атакою ворога.

3. Стрілецький рій в обороні

87. Стрілецький рій в обороні займає становище в районі оборони чоти від 40 до 50 м ширини. Роєві подається орієнтири, смуг[и] зорення, обстрілу та додаткові напрями для вогневого зв'язку з сусідами.

Рій вперто втримує свої становища.

88. Ройовий, одержавши наказ чотового, визначує стереження за ворогом, зв'язок з чотовим і сусідами, вивчає терен у смузі обстрілу, ставить завдання кожному бійцеві, дає вказівки в справі прочищення поля зорення і обстрілу, подає черговість копання окопів (повного перекрою), щілин, ровів зв'язку й обладнання резервних становищ.

89. Смуга, призначена роєві до обстрілу, повинна бути під вогнем усіх його засобів. Становище рою повинно бути непомітне для наземного й повітряного зорення (спостерігання) ворога.

Ст[а]новище рою, що розміщений у глибині оборони, повинно мати добре поле обстрілу перед своїм фронтом, у проміжках поміж роями, що знаходяться спереду і на крилах, а резервне становище повинно мати і поле обстрілу до тилу.

В час копання окопів рій повинен бути в повній бойовій готовості, зброя знаходиться коло бійців, а за ворогом зориться.

90. Поки рій не провадить вогню, всі бійці, к[р]ім зорця, перебувають в укриттях.

На знак ройового всі бійці займають ст[а]новища одночасно або поступово, висуваючись ровом зв'язку або непомітним підходом.

91. За знаком чотового рій відбиває розвідку ворога вогнем ручного кулемета або добірних стрільців із резервних становищ.

92. Рій повинен разити наступаючого ворога вогнем ручного кулемета з віддалі 800 м, добірних стрільців – з 600 м і вогнем усіх стрільців з віддалі 400 м.

Рій не повинен допустити нагромадження ворога на рубежі атаки (на вихідних становищах до атаки), відбиваючи вогнем найменшу його спробу посунутися вперед.

93. Виявивши танки ворога, ройовий повинен негайно зголосити чотовому, дати сигнал командирові підвідділу протитанкової зброї або гармати і подати бійцям завдання щодо боротьби з танками.

94. По низьколетячих (бриючих) і атакуючих літаках рій, за наказом свого ройового, відкриває вогонь сальвами з віддалі 500 м і ближче.

95. ***З переходом піхоти ворога до атаки*** рій доводить вогонь до більшої напруги, нищучи ворога перед переднім краєм оборони.

Піхоту ворогам, що підійшла на 25-30 м, усі бійці рою повинні закидати гранатами і стріляти з безпосередньої віддалі. Поширення ворога по всіх ровах зв'язку треба затримати розкидуванням рогачок, їжаків та інших перешкод і рукопашним ударом.

96. ***При атаці ворога з танками*** визначені бійці ведуть вогонь по піхоті, що посувається за танками і на танках, а при підході танків до окопів критися у щілинах. По переході танків рій всіма засобами повинен нищити наступаючу за танками піхоту.

97. ***Якщо ворог атакує рій з крила,*** ройовий, продовжуючи вогонь у смузі обстрілу, повинен зосередити на атакуючого ворога вогонь більшої частини вогневих засобів.

Ворога, що вдерся у проміжки, рій повинен знищити вогнем, не перериваючи зорення за смугою обстрілу.

98. Якщо ворог атакує сусіда, рій зобов'язаний допомогти сусідові, нищучи атакуючого ворога вогнем.

99. ***Протиатаку з глибини оборонних становищ*** рій підтримує вогнем і, за наказом чотового, сполучується з підвідділом, що веде протиатаку, для спільного знищення ворога. Відступаючого ворога рій переслідує вогнем.

100. ***В передбачуванні задимлення, а також мряки і перед настанням темноти*** ройовий вказує бійцям рубежі або напрями обстрілу; рій приготовляється вести вогонь в умовах обмеженої видимости.

101. ***Рій відступає лише за наказом чотового***, непомітно від закриття до закриття. Відірватися від ворога треба несподівано у хвилині послаблення його вогню або використовуючи вогонь власної артилерії, гранатометів, важких кулеметів, летунства і дим.

Відступ починають стрільці під прикриттям вогню ручного кулемета, відступаючи в залежності від терену по одному або групками.

Ручний кулемет відступає останній під прикриттям вогню стрільців.

Одночасно рій відступає лише під прикриттям вогню з глибини оборонних становищ або диму, мряки і темноти.

Ройовий відступає останній, разом з ручним кулеметом.

4. Стрілецький рій на розвідуванні (розвідувальна стежа)

102. Рій розвідує ворога у визначеному напрямі або місці (де, коли, скільки, які підвідділи або частини ворога і що роблять) і терен (непомітні підходи, дороги, переправи, ліс).

Рій висилає чота (сотня), що веде розвідування, або безпосередньо підвідділ і частина піхоти. До рою може бути приділена протитанкова зброя або 50-мм гранатомет.

Рій веде розвідування спостеріганням і боєм на віддалі від лінії забезпечень власних військ: вдень – до 2 км, ніччю – до 1 км.

103. Ройовий, одержавши завдання і схемку терену, перед вимаршем на розвідування повинен: вивчити із схемки терен у поданому напрямі, дорогу посування і повороту; визначити вихідний пункт, кількість розшуків, шлях і спосіб посування, посередні рубежі спостерігання, теренові предмети, які треба прослідити; установити сигнали для зв'язку з розшуками і зве[р]хником; провірити готовість рою; відібрати від бійців рою всі документи, записки й листи та передати їх бунчужному сотні.

104. На вихідному пункті ройовий виставляє зорця, орієнтує бійців у терені і ставить їм завдання.

105. ***Розвідування ройовий провадить особисто.***

Для завезпечення себе і ядра та для перешукування теренових предметів ройовий висилає вперед, а якщо треба, і на боки пари розшуків на віддаль зорового і звукового зв'язку: вдень – до 300 м, вночі – до 100 м. Для спостерігання ззаду визначується з ядра одного бійця.

Розшукам ройовий подає: їх віддаль від ядра; напрям посування; що вони мають розвідувати і перешукати; сигнали і умовні знаки при зустрічі з танками, піхотою і кіннотою ворога та при виявленні заражених відтинків.

106. Старанно спостерігаючи і прослідкуючи терен, розшуки зобов'язані втримувати постійний зоровий зв'язок з командиром, що їх вислав.

Розшуки виконують своє завдання зоренням так, щоб самі все бачили, а були непомітні для ворога. Про помічене вони негайно повідомляють умовним знаком, а при несподіваному нападі ворога – стрілом.

107. Розшуки повинні сторожко, хвацько і скоро розвідати перше-ліпше закриття (забудування, групку дерев, кущі), звертаючи увагу на всі ознаки, з яких можна виявити ворога (сліди танків, кінноти), і про все помічене негайно зголошувати сво[є]му командирові.

108. Посування розшуків і ядра відбувається шляхом займання ряду спостержних пунктів. Від одного спостережного пункту до наступного – розшуки і ядро посуваються скоками по непомітних підходах.

109. Зайнявши сп[о]стережний пункт, розшуки зобов'язані в першу чергу переглянути, що діється за закриттям, щоб не попастися в засідку, а далі й увесь терен, що лежить спереду, найперше загально, а потім докладніше. Упевнившися, що ворога немає, розшуки дають знак: " Дорога вільна" і ждуть на ройового, продовжуючи зорити.

110. Вийшовши на спостережний пункт, ройовий особисто зорить, намічує наступний спостережний пункт, указує його розшукам і наказує продовжувати посування.

Ядро приміщується в закритті в районі спостережного пункту в погот[і]влі провадити вогонь.

111. При викритті перешкод ройовий повинен вияснити, чи їх боронить ворог, чи є переходи або обходи, й означити їх. Коли немає інших переходів (обходів) і якщо перешкод ворог не боронить, рій

переборює їх і посувається далі. По викритті перешкоди ройовий зголошує командирові, що вислав рій.

112. В необхідних випадках для перешукування теренових предметів ройовий повинен вислати додаткові розшуки. Розшуки повинні бути спеціяльно чуйні, щоб не пропустити роз[с]тавлених фугасів і різних пасток.

По закінченні перешукування додаткові розшуки долучаються до ядра.

113. ***Відокремлений будинок*** розшуки перешукують: ззовні – непомітним обходом, всередині – поступово всі приміщення, підвали і горища. Групу домів попереду оглядають здалека з вигідного пункту: устійнюють, чи крайні доми не зайняті ворогом. Спеціяльну увагу звертають на підвищення й інші вигідні місця, звідки ворог може спостерігати (дерева, дахи, вікна). Потім перешукують забудування. Ядро зорить і готове негайно помогти розшукам вогнем.

114. ***Розвідуваня оселі*** треба починати від перешукання відокремленого або крайнього дому, одержати від місцевого населення дані про наявність ворога в оселі і після цього приступити до перешукання інших домів, вишукуючи міни, пастки й означуючи їх. При виході з оселі рій повинен поступати так, щоб мешканці не знали правдивого напряму його маршу.

115. Невелич[к]ий ***ліс*** розшуки перешукують, переходячи його всередині й узліссям; більший, але рідкий – перешукується розстрільною розшуків. Густий ліс треба перешукувати по рівнобіжних дорогах і просіках; при перешукуванні обов'язково звертати увагу на стовбури і вершки дерев, трусок і кущі. Особливо докладно перешукувати просіки.

Ядро просувається вздовж дороги або в указаному напрямі, докладно пристосовуючись до терену, звичайно стрілецьким рядом, у зоровому зв'язку з розшуками.

Невеличкі гайки, кущі переходять лише розшуки, а ядро їх обходить.

116. ***Вузину*** перешукують розшуки, скоро переходячи її найближчими обхідними бічними дорогами. Ядро залишається при вході до вузини, доки розшуки її не перешукають, а коли вузина не зайнята, скоро її переходить.

При перешукуванні ***висоти*** розшуки не повинні висуватися на хребет; її перешукується зі схилів і обходом по боках.

Перешукуючи ***глибокий яр***, розшуки посуваються його дном і краями. Ядро посувається вздовж одного боку яру.

117. При зустрічі з поодинокими людьми ворога або з малими групками рій повинен раптово напасти на ворога і без стрілу захопити його в полон або знищити багнетом (штиком). Вогонь і гранату пристосувати в крайньому випадку.

При зустрічі з сильнішим ворогом ройовий повинен ухилитися від бою, негайно зголосити або дати сигнал командирові, що його вислав, та продовжувати стежити за виявленим ворогом.

Зударившись несподівано з сильнішим ворогом або попавши в оточення, рій повинен сміливо атакувати ворога і прорватися.

118. Зайнявши пункт, в якому перебував ворог, ройовий повинен докладно його перешукати, особливо місця розміщення штабів, вузлів зв'язку, забрати всі документи, мапи, листи, часописи, листівки, військові відзнаки, дистинкції і т. п. та доставити їх командирові, що вислав стежу.

119. ***Розвідування в горах*** провадить рій, займаючи головно найближчі вершки і докладно зорючи з них в напрямі посування і на боки.

Зайнявши вершок, ройовий зголошує про це командирові, що його вислав, і до його наказу рій втримує вершок.

Всі бічні дороги і стежки проглядають розшуки з вигідних спостережених пунктів можливо якнайдалі вглиб.

Підозрілі місця в напрямі посування перешукується спершу розшуками, висланими в обхід тих пунктів. А в цей же час ядро рою повинно бути напоготові негайно відкрити вогонь і підтримати розшуків.

120. ***Розвідування взимку*** при глибокому снігу провадиться головно на лижвах (в лісі на снігоступах). Усім бійцям видається маскувальний одяг. Матеріяльну частину перемальовується набіло й уставляється на лижвяних підставах або санках.

121. ***Розвідування боем*** веде рій, влаштовуючи засідки і наскоки, намагаючись у всіх випадках захопити полонених.

Засідки робить рій звичайно в покритому терені, що має підходи з боку ворога, але не має обстрілу.

Із засідки повинен рій діяти несподіваним вогневим нападом з близької віддалі, по якому наступає удар на багнети (штики).

Успіх засідки залежить від заповзятливости, ініціативи та рішучости ройового і бійців. Головне при засідці – скорість і несподіваність удару. Влаштовуючи засідку, ройовий повинен старанно пізнати терен, організувати непомітне спостерігання і приготовити дорогу відходу.

122. ***Наскоком*** називається розвідування, яке провадиться звичайно вночі або (при сприятливих умовах) вдень з метою здобути необхідні відомості і захопити полонених.

Стрілецький рій, призначений до наскоку, переводить його по старанній підготові.

Одержавши завдання і відтинок до наскоку, ройовий повинен організувати вдень спостерігання за тереном, штучними перешкодами, розміщенням вогневих засобів ворога, розташуванням його окопів, ровів зв'язку і за способом виконування служби.

Об'єкт наскоку вибирається в залежності від одержаного завдання і наслідків спостерігання. Ройовий намічує посування до об'єкту наскоку і поворотну дорогу та розробляє подрібний план дій.

До наскоку треба вибирати сміливих, хвацьких, сильних, надійних бійців, що вміють орієнтуватися і діяти в темноті.

Підготовку до наскоку треба переводити в таємниці, а наскок переводити несподівано, без вогневої підготовки й окликів "СЛАВА".

123. ***Для наскоку найбільше пригожа темна ніч.***
Тому, щоб не виявитись ворогові і не попастись у засідку, рій повинен посуватися без шуму, вважати, щоб не бряжчала зброя і виряд, не говорити і не курити. Орієнтуватися більше слухом, ніж зором, ступати сторожко й легко, тримати напрям по азимуті і намічених за дня орієнтирах, часто затримуватися і наслуховувати, атакувати сміливо й рішуче, без стрілу.

124. ***Ройовий повинен висилати командирові, що його вислав, зголошення:***

– про першу зустріч з ворогом, подаючи його сили, а зголошуючи про танки, подавати і їх тип (важкі, легкі);

– про зустріч зі своїми військами, але іншої частини, якщо це не було передбачене;

– про виконання дорученого завдання.

125. ***У зголошенні подається*** (дивись: додаток 4):

– місце висилки (за шкіцом);

– час висилки (година і хвилини);

– коли, де, які відомості і яким шляхом або від кого здобуті;

– що діє або задумує діяти той, що висилає зголошення.

Ройовий повинен пам'ятати, що найкраще зголошення тратить своє значення, коли його одержиться запізно.

5. Стрілецький рій у маршовому забезпеченні

126. У маршовому забезпеченні стрілецький рій призначується як головну (чолову), бічну або задню стежу зі завданням:

– забезпечити охоронюваний підвідділ від несподіваного нападу ворога і не допустити його розвідників до охоронюваних військ;

– своєчасно зголошувати командирові, що його вислав, про загрозливу небезпеку і про зустрічні перешкоди;

– при наступі ворога захопити на вигідному рубежі вогневі становища і запевнити охоронюваному підвідділові найкращі умови для розгорнення у бойовий лад.

127. Ройовий, одержавши наказ повинен: вияснити бійцям завдання рою; визначити розшуків для безпосереднього забезпечення, подати їм завдання та вказати напрям і порядок посування розшуків і ядра.

128. Стежа в залежності від теренових умов посувається перед охоронюваним підвідділом на віддалі: вдень – до 600 м, а вночі та в густому лісі – 100 м.

Для безпосереднього забезпечення ройовий висилає пари розшуків вперед по дорозі маршу і на боки (направо, наліво) на віддаль, що запевнювала б зоровий зв'язок: вдень – до 300 м, вночі та в густому лісі – до 100 м.

Ройовий, виславши розшуків, посуває рій за сигналом командира охоронюваного підвідділу.

129. Теренові предмети і закриття вздовж шляху маршу перешукується, а перешкоди поборюється або обходиться.

На перехрестя[х] доріг, при пошкоджених мостах, на відтинках із познаками замінування або зараження ройовий зобов'заний ставити остережні знаки.

130. ***Малі групки ворога*** рій повинен несподівано атакувати, намагаю[ч]ись захопити в полон, а при неможливості захоплення – знищити вогнем, гранатою чи багнетом (штиком).

Літаки ворога, що знижуються, рій разить сальвовим вогнем.

Про значніші сили ворога ройовий повинен негайно зголосити командирові, що вислав забезпечення, зайняти роєм становище по можливості за танконедоступними перешкодами і втримувати його до підходу охоронюваного підвідділу.

131. ***На короткі й довші відпочинки*** рій затримується за сигналом командира, що вислав рій, або завчасу осягнувши вказаний рубіж чи пункт.

Під час коротких відпочинків ройовий повинен виставити зорця, примістити рій за найближчим закриттям і бути в повнім бойовім поготівлі.

Підчас довшого відпочинку або довшої затримки рій діє, як чата, а розшуки – як польові стійки.

132. При переслідуванні ворога рій, що діє як чолова або бічна стежа (забезпечення), зобов'язаний, не втрачаючи стику зі стежами (забезпеченнями) ворога, нищити або захоплювати їх у полон, застосовуючи обхоплювання, виявляти засідки та попереджати про них командира переднього забезпечення.

133. ***Рій призначений на задне забезпечення (стежу) в наступальному марші***, посувається за охоронюваним підвідділом на віддалі зорового зв'язку, але не далі, як на 600 м.

Для безпосереднього (власного) забезпечення рій висилає задні розшуки вдень на віддаль до 300 м, та в густому лісі – до 100 м.

При відступальному марші задне забезпечення (стежа) зобов'язане:

– нищити або ловити поодиноких людей і малі групки ворога, що намагаються просякти до охоронюваного підвідділу;

– вогнем і нападами із засідок затримувати ворога з метою дати охоронюваному підвідділові можливість відірватися від ворога на необхідну віддаль.

6. Стрілецький рій у бойовім забезпеченні в наступальному бою

134. Рій на бойове забезпечення призначується від сотні зі завданнями:

– розвідати непомітні підступи для просування сотні під час маршу зближення;

– забезпечити сотню перед несподіваним нападом ворога;

– захопити і втримати на вигіднім рубежі вогневе становище для забезпечення розгортання сотні.

135. Захопивши на визначен[о]м[у] рубежі вигідне вогневе становище, ройовий зголошує про це сотенному, організує спостерігання і вогонь; рій окопується і вперто боронить становища до приходу сотні.

По розгорненні сотні рій долучається до своєї чоти.

7. Стрілецький рій на чаті

136. Чату виставляє застава вдень на віддалі до 600 м, вночі – до 200 м; самостійну (зміцнену) чату – безпосередньо від охоронюваного підвідділу (частини) на віддалі до 600 м вдень і вночі.

Чати змінюються щодоби.

137. ***Чата зобов'язана***:

– своєчасно виявити появу ворога і попередити про це заставу (охоронюваний підвідділ);

– затримати ворога боєм до часу переходу застави (охоронюваного підвідділу) в бойовий лад;

– не допустити до переходу через лінію забезпечень поодиноких розвідників, малих груп ворога і місцевих мешканців.

На чату визначується стрілецький рій у складі, що забезпечував би три зміни для польової стійки; на самостійну (скріплену) чату – до двох роїв.

На особливо важливих напрямах (скріплені) чати треба підтримувати окремими 45-мм гарматами, гранатометами, протитанковими крісами, кулеметами і скріплювати засобами для улаштування загород (малопомітні перешкоди – дротяні перешкоди, рогачки, міни, фугаси).

138. Чати розміщується при дорогах та інших підходах, де посування ворога найправдоподібніше.

Чата окопується, як в обороні.

139. Одержавши завдання від команданта застави (при самостійній чаті – від сотенного або курінного), командант чати непомітно веде свій рій на визначений пункт, де, виставивши зорця, дає бійцям завдання, а також указує:

– на що у призначеній смузі обстрілу і зорення звертати особливу увагу;

– місця розміщення сусідніх чат;

– на яких напрямках можуть появлятися свої розвідувальні стежі;

– сигнали, умовні знаки і кличка.

140. Командант чати зобов'язаний особисто, зі збереженням повної непомітности, виставити польову стійку в складі старшого стійкового і стійкового на віддалі від ядра чати: вдень – до 100 м, вночі і в умовах обмеженої видимости – до 50 м.

Зміну старшого стійкового і стійкового переводить особисто командант чати.

По скінченні праць над укріпленнями становищ – усіх бійців, без польової стійки, відпроваджується в укриття. Якщо немає укриття, то рій залишається на становищах.

141. ***Чата повинна перебувати в постійній бойовій готовності***:

– ядро визначує зорця за польовими стійками, заставою і для приймання від них сиг[н]алів;

– бійці залишаються у виряді, скидають лише наплечники; половина ядра відпочиває; з настанням темноти (підчас мряки, сніговії) цілий склад чати [з]находиться в окопах і сторожить.

Чата зберігає всі приписи маскування і тишу, вогнищ не розпалює.

Націлювача кулемета не призначується до служби і він постійно перебуває при кулеметі.

Зорець зміняється вліт[ку] що дві години, взим[ку], під час більших морозів, щогодини.

142. Команда чати зобов'язаний:

– втримувати на чаті постійну бойову готовість і належний порядок;

– зайнявши визначне становище, виготовити в двох примірниках шкіц розміщення та один з них переслати команда[н]тові застави (командирові підвідділу);

– на виклик польової стійки непомітно підійти зі зарядженою зброєю у супроводі бійця до польової стійки й устійнити причину виклику;

– почувши стріл польової стійки, дати наказ "ДО БОЮ", зайняти оборонне становище і діяти відповідно до обставин;

– про все помічене зголошувати кома[н]датові застави, а команда[н]т самостійної чати зголошує командирові, що його вислав.

143. До всіх людей, затриманих стійкою, команда[н]т чати підходить у супроводі бійця. Від поодиноких людей, що належать до складу своїх військ, командант тихо питає кличку; тих, що не знають клички, під конвоєм відсилає до команда[н]та застави.

Перебіжчиків відсилає до команда[н]та застави, викликавши від нього конвой.

144. ***Кличка і відклик*** служать для відрізнення своїх від ворога; їх подається усно, з терміном на одну добу. Кличка і відклик починаються з одної букви: кличка – предмет з військової обстанови, відклик – назва оселі чи ріки (кріс – Крилос, багнет – Бистриця).

Кличку подається цілому складові забезпечувальних і розвідувальних підвідділів, відклик – усім командирам забезпечувальних частин до команда[н]та чати включно і командирам розвідувальних підвідділів.

Клички жадається від осіб, що переходять лінію забезпечення сюди й туди.

Відклику жадається від осіб, що передають усний наказ зверхника; від командира розвідувального підвідділу, якщо він при зустрічі запитається: "кличка".

Кличку і відклик подається тихо.

145. Поодиноких бійців, старшин і малі групки ворога, що зближаються до лінії забезпечень, чата підпускає на близьку віддаль і намагається зловити їх або знищити.

146. Командант чати повинен зі сусідньою чатою співдіяти вогнем.

Про наступ значних сил ворога командант чати повинен негайно зголосити команда[н]тові застави (командирові, що його вислав) і – при співдіянні зі сусідніми чатами боронитися.

Чата відходить лише за наказом команданта застави (командира, що вислав чату).

Відступ сусіда не дає чаті права відступати.

Про появу танків ворога командант чати повинен зголосити команда[н]тові застави (командирові, що вислав чату) умовленим сигналом.

148. Перехід чати на нові нічні становища переводиться лише за наказом команданта застави (командира, що вислав чату) і непомітно. Останній переходить командант чати з польовою стійкою.

Вся зброя повинна бути завидна приготована до нічного стріляння по близьких важливих підходах.

Для розвідання і обладання нічного становища командант чати заздалегіть висилає св[ог]о заступника з одним-двома бійцями.

Вдосвіта чата непомітно займає попереднє становище.

IV. РІЙ АВТОМАТНИКІВ

1. Загальне положення

149. ***Основні завдання рою автоматників***:

– скорі, зухвалі й несподівані дії на крилах і тилу ворога, а також у проміжках його бойових ладів, щоб заподіяти йому втрати, викликати паніку, попсувати керування і зв'язок та перегородити шлях відступу;

– організація засідок, захоплювання і нищення ворога, що прослизнувся в наш тил;

– дії у складі танкової висадки.

Рій автоматників діє у складі чоти автоматників або самостійно; він може бути також приділений стрілецькому підвідділові.

150. Вміло використовуючи свою зброю, рій автоматників повинен сміло нападати навіть на значніші групи ворога і нищити або захоплювати їх.

Рій для нападу повинен непомітно підійти до нього якомога ближче та відкрити вогонь несподівано й одно[ч]асно всім[а] бійцями.

151. Вогонь автоматів вимагає більшого зужиття набоїв. Тому ройовий повинен старатися, щоб у рою завжди був достатній запас набоїв.

152. Рій автоматників діє в бою малими групками на широкому фронті. Одну з групок визначується напрямною. При ній перебуває ройовий.

2. Рій автоматників у наступальн[о]му бою

153. Рій автоматників наступає рідкою розстрільною або групками по два-три бійці в бойових ладах стрілецького підвідділу, з якими він діє. З виходом на рубіж атаки рій відкриває зосереджений вогонь по вогневих засобах ворога, розміщених на переднім краю.

154. ***Виявивши в обороні ворога слабо обсаджені або придавлені нашим вогнем відтинки або незайняті проміжки***, рій автоматників зухвало продістається через них і несподівано нападає збоку або ззаду на вогневі засоби ворога (кулемети, гранатомети, протитанкові гармати), що провадять вогонь по наступаючим стрілецьким підвідділам, на командні пункти і штаби.

155. При протиатаках ворога рій автоматників допомагає стрілецькому підвідділові своїм вогнем, намагаючись обхопити крила ворога і продістатися на його тил з метою заподіяти несподіваний удар.

156. Виявивши відступ ворога, рій швидко перехоплює основну дорогу його відступу, вогнем по кінній і механічній тязі не дає можливости ворогові вивезти з бою матеріяльну частину і нищить відступаючі групки ворога або їх захоплює.

157. ***При наступі в лісі*** (чагарнику) рій просікає ліс, намагаючись обхопити з крил ворога, що борониться.

158. ***Діючи як танкова висадка***, рій автоматників, продіставшися в оборону ворога, скоро розосереджується, нищить вогнем і гранатами піхоту, що ставить опір, і обслуги вогневих засобів ворога, очищає від нього окопи, рови зв'язку, доми й інші споруди, разить транспортні засоби і псує зв'язок.

3. Рій автоматників в обороні

159. Завдання рою автоматників в обороні:
– забезпечувати стики поміж стрілецькими підвідділами;
– нищити або захоплювати ворога, що вклинивсь у глибину оборони;
– допомагати у відбиванні атак ворога.

160. Коли артилерія ворога перенесе вогонь у глибину оборони, рій швидко й непомітно (ровом зв'язку або непомітним підходом) висувається з укриття на передній край, займає завчасу намічені окопи і зустрічає атакуючого ворога вогнем усіх автоматів.

161. ***Для забезпечення стику поміж стрілецькими підвідділами*** ройовий розміщує свій рій групками по два-три автоматники на віддалі 100-150 м одну від одної та організує поміж ними вогневий зв'язок. Підпустивши ворога на віддаль 200-100 м, рій автоматників відкриває по ньому нищівний вогонь з усіх автоматів.

Якщо ворог все ж таки продістається в забезпечуваний роєм стик, ройовий зобов'язаний негайно зголосити про це зверхникові, повідомити сусідів і, залишаючися до одержання наказу на місці, продовжувати бій з ворогом.

162. Рій автоматників, допомагаючи в протиатаці стрілецького підвідділу, н[а]магається зайняти становище на крилі ворога, що вклинився, і – спільно зі стрілецьким підвідділом – вогнем на крило і тил протиатакованого ворога знищити його або захопити.

163. Ройовий, одержавши завдання знищити ворога, що прорвався, швидко й непомітно виходить з автоматниками на вказаний йому пункт, непомітно зближається до ворога, несподівано нападає на його крила й тил та нищить вогнем автоматів або ручними гранатами.

164. Рій автоматників, прикриваючи відступ стрілецького підвідділу, несподівано разить переслідуючого ворога вогнем на крило із засідок або затримує його вогнем із вигідних рубежів.

V. КУЛЕМЕТНИЙ РІЙ

1. Загальне положення

165. ***Основні завдання кулеметного рою – допомагати своїм вогнем стрілецьким підвідділам посуватися вперед у наступі і боронити свої становища в обороні, підпомагати дії танків, нищачи обслуги протитанкових засобів ворога.***

Кулеметний рій провадить дійсний вогонь до 1000 м; але краще провадити несподіваний вогонь із віддалі 600 м і ближче.

Найуспішніший кулеметний вогонь – криловий і скісний.

Ройовий завжди повинен знати бойове завдання стрілецького підвідділу і мати з ним зв'язок.

166. Кулеметний рій провадить вогонь із замаскованих відкритих становищ.

Становища кулеметного рою не треба вибирати на яскраво освічених рівних місцях, на хребтах висот, поблизу добре помітних теренових предметів (доріг, самітніх дерев, стовбурів, кущів, будинків), на узліссі, на окраїнах чагарників і осель.

167. ***Довготриваюче ведення кулеметного вогню з одного становища недопустиме***, бо ворог викриє кулемет і знищить. Тому ройовий зобов'язаний вибирати, крім головного становища, не менше трьох резервних і своєчасно переводити на них рій. Головне і резервні становища повинні бути сполучені непомітними шляхами.

168. В наступальному бою на затримках обслуга кулемета окопується; на вихідному становищі до наступу копається окопи і щілини; в обороні уладжується кулеметні окопи або залізобетонні укріплені пункти.

169. Кулеметний рій, знявши кулемет із підводи (в'юка), посувається від одного закриття до наступного по одному (по два) або рядом, у залежності від терену і вогню ворога.

170. На становище кулеметний рій висувається в такому порядку: перший перебігає ройовий, за ройовим – націлювач і перший стрілець (його помічник) з кулеметом, а вслід за ними – підносці.

171. Ройовий кулеметного рою відкриває вогонь звичайно за наказом, а у випадках, що не терплять зволікання, – самостійно.

172. Кулеметний рій веде бій у тісній співдії зі стрілецькими підвідділами, танками і сусідніми вогневими засобами піхоти (кулеметами, гранатометами, протитанковими гарматами і крісами) та узгоджує своє пересування з пересуванням стрілецьких підвідділів, не залишаючи їх без вогневої підтримки.

173. ***Постачання кулеметного рою боєприпасами та всім необхідним*** для ведення вогню переводиться з сотенного амуніційного пункту. В обороні необхідно приготувати достатній запас усіх боєприпасів на вогневому становищі (в нішах або печерках).

2. Кулеметний рій у наступ[аль]но[му] бою

174. В наступальному бою кулеметний рій пересувається і займає основні становища в проміжках бойового ладу стрілецького підвідділу або на однім з його крил.

Завдання рою:
– прикривати своїм вогнем висування стрілецького підвідділу на рубіж атаки, придавлюючи вогневі точки ворога;
– разити обслуги протитанкових гармат, великокаліберних кулеметів, протитанкових крісів ворога, гранатометників і ворожих винищувачів танків;

– підтримувати вогнем атаку стрілецького підвідділу;
– забезпечувати вогнем посування стрілецького підвідділу в глибині оборони ворога;
– відбивати протиатаки ворога.

175. Одержавши завдання прикривати наступ, ройовий кулеметного рою уточнює місця поданих йому вогневих точок ворога, вибирає на вихідному положенні до наступу вогневі становища, розвідує дороги посування та чергових вогневих становищ.

176. Кулеметний рій зміняє становище непомітно, в найбільше пригожу хвилину, перебігами або переповзуванням.

Кулемет вигідно розставити і підготовити в укритті та непомітно висунути його на вогневе становище безпосередньо перед відкриттям вогню.

*177. **До початку атаки*** кулеметний рій повинен зайняти становище, з якого можна підготовити і підтримати атаку стрілецького підвідділу.

До цього часу рій повинен бути повністю забезпечений боєприпасами і всім необхідним для ведення вогню.

178. ***У момент атаки*** кулеметний рій придушує вогневі засоби ворога, що ведуть вогонь по атакуючім стрілецькім підвідділі, і нищити ворога, що переходить до протиатаки.

179. ***При вдачній атаці*** кулеметний рій швидко переходить у район, зайнятий стрілецьким підвідділом, своїм вогнем допомагає поширенню успіху і закріпленню захопленого рубежу.

Якщо атака стрілецьких підвідділ[і]в була відбита, кулеметний рій прикриває своїм вогнем їх відступ і підтримує поновлену атаку.

180. ***При боротьбі всередині оборонної смуги ворога*** кулеметний рій не повинен відставати від стрілецького підвідділу, своєчасно забезпечувати своїм вогнем його просування і відбиваючи протиатаки ворога.

181. Кулеметний рій повинен швидко і сміливо висуватися вперед для раження відступаючого ворога вогнем.

182. ***Вночі*** кулеметний рій наступає на одному з крил стрілецького підвідділу і відкриває вогонь лише за наказом командира стрілецького підвідділу.

183. ***При веденні бою всередині оселі населеного пункту*** кулеметний рій помагає стрілецьким відвідділам нищити ворога у вуличних боях. Тому кулеметний рій веде вогонь із забудувань, домів, зі становищ на перехрестях вулиць, з горищ, з-поза кам'яних загород, крізь вікна, двері і проломи в стінах.

184. ***Під час наступу в лісі*** кулеметний рій пересуває[т]ься у проміжки бойового ладу або на крило стрілецького підвідділу і провадить вогонь вздовж доріг, просік, по узліссі і галявинах, зайнятих ворогом.

3. Кулеметний рій в обороні

185. Завдання кулеметного рою в обороні – підтримувати своїм вогнем боротьбу стрілецьких підвідділів і нищити ворога, що атакує.

Обстріл підходів до переднього краю оборони і виходів із них кулеметний рій, за наказом командира, може вести з переднього краю і з глибини оборони, відкриваючи вогонь за сигналом чотового кулеметної чоти або командира стрілецького підвідділу.

186. ***При наступі ворога з танками кулеметний рій веде вогонь по танковій висадці і по наступаючій піхоті, намагаючись відділити її від танків.***

При зближенні танка до кулеметного становища рій ховає кулемети на дні окопу і разить танк протитанковими гранатами, в'язками ручних гранат або пляшками з пальною речовиною. Якщо танк ушкоджений або перейшов через окіп, рій поновляє вогонь по піхоті ворога.

187. З переходом піхоти ворога до атаки вогонь кулеметного рою доводиться до найвищої напруги.

Ворог, що увірвався на передній край, нищиться вогнем кулеметів, розташованих на передньому краю і в глибині.

Справно діючий кулемет – недоступний для піхоти ворога. Тому кулеметники ведуть боротьбу до останньої можливости в будь-яких умовах, навіть в оточенні, жертвуючи собою.

Якщо кулемет розбитий, кулеметники продовжують провадити бій, нищучи ворога вогнем крісів (пістолів) і ручними гранатами.

188. При боротьбі всередині оборонної смуги кулеметний рій нищить ворога, що вдерся, підступаючі його резерви і прикриває вогнем протиатаки своїх підвідділів.

189. Кулеметний рій відступає за наказом командира стрілецького підвідділу (кулеметної чоти), пересуваючись з одного рубежу на наступний, при співдіянні з ручними кулеметами і під прикриттям вогню артилерії.

*190. **Кулеметний рій можна призначувати вести кинджальний вогонь*** (стрімкої запори) перед переднім краєм оборони, на крилах або в глибині оборони. Кинджальний кулемет ніяких інших завдань не виконує. Вогонь відкриває самостійно.

*191. **На випадок задимлення або мряки і перед настанням смерку*** ройовий забов'язаний завчасу підготувати кулемети до стріляння в умовах зменшеної видимости, подавши рубіж або напрям для ведення вогню.

192. ***Черговий кулемет*** залишається на становищі.

У перервах бою при кулеметі постійно перебуває черговий кулеметник. Він зобов'язаний безперервно зорити в смузі (напрямі) обстрілу і по боках від неї, негайно подавати сигнал тривоги і викликувати ройового при появі ворога.

В час артилерійської підготови та налетів летунства ворога кулеметний рій, крім чергового кулеметника, повинен перебувати в укритті (щілини, сховища і т.п.), а кулемети заховані в ніші або окопі.

193. При обороні оселі (населеного пункту) кулеметний рій займає становище за плотом, огорожею, а також на перехрестях вулиць і на рогах майданів, приміщується в домах, будівлях, у залізобетонних точках опору або в підвалах (сутеринах) домів.

Деколи догідно займати становище на горищі, охороняючи кулемет і його обслугу мішками з піском.

194. ***При обороні в лісі*** кулеметний рій займає окіп або залізобетонний пункт опору для крилового обстрілу, загор[о]джень, галявин, просік, доріг і узлісся.

195. Щоб утруднити ворогові визначення кількости кулеметів, їх становищ, а також для ведення турботливого вогню, за наказом командира полку визначається ***кочові кулемети.***

Для кочового кулемета заздалегідь вибирається і обладнується три-п'ять вогневих становищ з непомітними шляхами зв'язку поміж ними. Становища вибираються на передньому краю оборони, а деколи в глибині, обов'язково у значній віддалі від основних становищ кулемета.

Вогневі завдання, лад і черговість переходу з одного становища на друге вказує чотовий кулеметної чоти.

Кулеметний рій перебуває на кожному становищі не більше 5-10 хвилин, після чого негайно зміняє становище.

На кожне становище заздалегідь приноситься потрібну кількість боєприпасів.

VI. РІЙ ПРОТИТАНКОВИХ КРІСІВ

1. Загальне положення

196. ***Завдання рою*** протитанкових крісів – зосередженим вогнем підбити, підпалити танки (бронеавта) ворога. Дійсний вогонь із протитанкового кріса – до 500 м.

Коли немає танків і бронеавт, рій протитанкових крісів, за наказом свойого командира, може вести вогонь по кулеметах, гарматах, спостережних отворах укріплених і залізобетонних опірних пунктів ворога – до 800 м, а по літаках – до 500 м.

197. Рій протитанкових крісів діє у складі чоти протитанкових крісів і самостійно.

Обслуги протитанкових крісів повинні визначатися витривалістю, стійкістю, сміливістю, винахідливостю, знати чутливі місця танка і бронеавта (мотор, баки з пальним, бічна і задня броня, вежа, спід).

198. В бою обслуга протитанкового кріса зобов'язана:

– безперервно зорити за полем бою;

– вибрати вогневе становище, обладнати і замаскувати його;

– визначити віддалі до теренових предметів, підготовити дані для стріляння;

– швидко приготовлятися до стріляння і влучно разити танки (бронеавта) ворога;

– швидко і непомітно зміняти вогневе становище в час бою.

Танк (бронеавто) ворога, що появився у смузі обстрілу, повинен бути поражений.

199. Вогневі становища (головне і резервне) вибирається за природніми або штучними перешкодами. Ці становища повинні запевнювати круговий обстріл на віддалі до 500 м і займати крилові положення в напрямі правдоподібного посування танків ворога. Вогневе становище складається з замаскованого окопу, щілини, ніші для боєприпасів і рову зв'язку.

200. Бойовий лад рою складається з крісів, розставлених у ширину і глибину, у віддалях і відступах 25-40 м, трикутником вперед або трикутником назад. Для ведення чолового обстрілу або обстрілу крил, рій може розміститися на лінії (дивись: рис. 6).

Ройовий протитанкових крісів у бойовому ладі рою перебуває з одною з обслуг, там, звідки йому вигідніше спостерігати і керувати роєм.

201. При появі танків ворога ройовий зосереджує вогонь протитанкових крісів спочатку на головному танкові, а знищивши його, переносить вогонь на наступний танк.

2. Рій протитанкових крісів у наступальному бою

202. ***Завдання рою в наступальному бою*** – пересуваючись у вказаному напрямі, зосередженим, перехресним і криловим вогнем відбити протиатаку танків і бронеавт.

Рій завжди діє спільно з наступальними стрілецькими підвідділами і протитанковими гарматами.

203. Одержавши бойове завдання від чотового протитанкових крісів або від командира стрілецького підвідділу (сотні, чоти), до якого рій протитанкових крісів приділений, ройовий повинен:

– організувати зорення за ворогом;

– непомітно розвідати вказані напрями, вогневі становища в районі вихідного положення, напрям посування рою, намітити наступні становища і непомітні підходи до них;

– подати роєві завдання;

– установити зоровий зв'язок зі сотенним стрілецької сотні (чоти), з якою він співдіє, з сусідніми роями протитанкових крісів і з гарматами

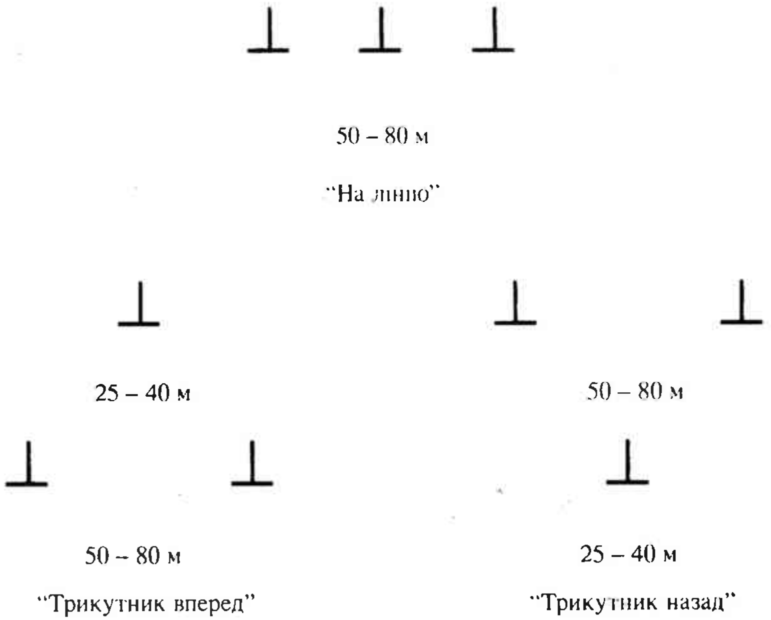

Рис. 6. Бойові лади рою протитанкових крісів

204. Рій наступає у відступах (інтервалах) або на крилах бойового ладу стрілецької сотні (чоти), переходячи з одного вогневого становища на наступне обслугами, чергою, непомітними підходами або під прикриттям вогню піхоти, артилерії, гранатометів, у поготівлі негайно разити протиатакуючі танки.

205. *В ході атаки* рій протитанкових крісів, зайнявши непомітно становища на рубежі атаки, визначує зорення за вогневими засобами ворога і готовий разити танки.

206. У тих випадках, коли наступ переводиться з[а] участю танків, рій нищить протитанкові засоби і літаки ворога. З появою танків і бронеавт ворога рій переносить вогонь на них.

Всередині оборони ворога або при його переслідуванні рій підтримує атаку танків, ведучи вогонь по протитанкових гарматах ворога, і з появою протиатакуючих танків негайно переносить на них зосереджений вогонь.

207. Відбивши танкову протиатаку, рій зміняє вогневе становище.

208. *При наступі в лісі* рій приділюється до стрілецької чоти і посувається вздовж узлісся, доріг, просік, стежок, галявин – зі завданням не допустити протиатакуючих танків ворога вклинитися в бойові лади стрілецьких підвідділів.

209. *Вогонь по танках і бронеавтах вночі* ведеться при ясній видності цілі (силюет, випускна труба).

210. *При бою всередині оселі* (населеного пункту) рій протитанкових крісів приділюється до стрілецької чоти з завданням нищити протиатакуючі або вкопані в землю танки, а коли їх немає, придушувати вогневі засоби в укріплених (залізобетонних) пунктах опору, домах, підвалах, льохах.

3. Рій протитанкових крісів, приділений до штурмової групи

211. Рій можна приділювати до штурмової групи зі завданням придушити укріплені (залізобетонні) пункти опору та боротися з протиатакуючими танками ворога. Рій одержує завдання від командира групи.

Ройовий зобов'язаний знати план дій штурмової групи і заздалегідь узгодити всі питання щодо співдіяння зі стрілецькими підвідділами, гарматами і групами підривників.

212. Рій займає вогневе становище на крилі штурмової групи якмога ближче до укріплених (залізобетоних) пунктів опору.

Вогонь по спостережних отворах укріплених пунктів опору ведеться цілим роєм і по можливості під прямим кутом.

За бльокуючим укріпленим (залізобетонним) пунктом опору – рій постійно зорить.

У передбаченні задимлення і на ніч кріси уставляється націлені на спостережні отвори укріплених пунктів опору.

4. Рій протитанкових крісів в обороні

213. *Завдання рою в обороні* – знищити танки ворога перед переднім краєм оборони, а на випадок їх прориву – і в глибині оборони.

214. *Одержавши* бойове завдання від чотового протитанкових крісів, ройовий зобов'язаний:

– визначити зорення (спостерігання) у поданій йому смузі;
– вибрати основне і резервні становища;
– визначити віддалі до орієнтирів і виготовити стрілецький шкіц;
– організувати копання і маскування окопів для стріляння, щілин для укриття обслуг і крісів, а також прочищення поля зорення і обстрілу;
– втримувати зв'язок зі сотенним (чотовим) стрілецької сотні (чоти), в опірному пункті якої діє рій, з командирами сусідніх протитанкових гармат і крісів та узгодити співдіяння з ними.

215. До початку наступу ворога рій перебуває в укритті, маючи на вогневому становищі зорця і чергового націлювача.

Вогневе становище займає рій за наказом ройового.

216. Рій разить атакуючі танки ворога ґустим зосередженим вогнем, в першу чергу – ті, що зближуються до рою, а потім ті, що йдуть на сусіда.

Вогонь по танках, що перейшли вогневі становища рою, провадиться лише тоді, коли нема танків, що наближаються.

217. Рій *зосереджує вогонь:*

– при зближенні танка – по його вежі;

– при поборюванні танком перешкоди (барієра, схил, насип, викоп – по його дні);

– при посуванні танка на сусіда – по бічній броні і моторовій частині;

– при віддалюванні танка – по задній частині.

218. *При обороні танконебезпечного напряму* рій повинен мати круговий обстріл зі своїх вогневих становищ, щоб маневрувати вогнем:

– в ширину (по фронті) – для зустрічі вогнем танків ворога, що покажуться в якому-небудь напрямі;

– на боки – для вогневої підтримки сусідніх протитанкових засобів;

– в тил – для нищення танків, що прорвалися у глибину оборони.

219. Рій протитанкових крісів під час бою разить танки ворога в усяких умовах. Тому він, користуючися резервними становищами, повинен зміняти їх при обстрілі артилерійським і гранатометним вогнем і по відбитті кожного ешельону танків ворога.

220. *В обороні оселі* вогневі становища вибирається і приготовляється з краю села, на перехрестях вулиць і майданах, в домах, будинках, підвалах із таким розчисленням, щоб рій міг провадити зосереджений перехресний вогонь по атакуючих танках.

221. *При обороні лісу* рій протитанкових крісів вибирає і обладнує вогневі становища у глибині лісу, на 50-100 м. за узліссям, беручи під вогонь дороги, стежки, просіки, галявини, молодняк.

5. Рій протитанкових крісів у марші і забезпеченні

222. *Основне завдання* рою протитанкових крісів у марші і забезпеченні – боротьба з танками і моторизованими частинами ворога.

Маршируючи у складі маршового забезпечення або колони головних сил, ройовий зобов'язаний:

– зорити за тереном і сигналами;

– по сигналі "ТАНКИ" швидко розгорнути рій у бойовий лад у напрямі танків і нищити їх зосередженим вогнем.

223. В забезпеченні постою рій протитанкових крісів діє, як в обороні.

VII. ОКРЕМА ГАРМАТА

(45-мм протитанкова гармата і 76-мм полкова гармата)

1. Загальне положення

224. *Основні завдання в бою 45-мм протитанкової гармати:* боротьба з бронеавтами і танками; придавлювання і нищення вогневих засобів піхоти (кулеметів, гармат, гранатометів) і живої сили ворога, розміщених відкрито; придушення і стримання вогню всіх родів з укріплених (залізобетонних) пунктів опору стрілянням по спостережних отворах прямим націлюванням; промощення для своїх танків проходів у викопах.

Бронебійне стрільно гармати пробиває броню (панцер) легких танків і бронеавт, а також і бортову броню середніх танків.

Спеціяльне бронебійне стрільно пробиває броню середніх і важких танків.

Дійсний вогонь до танків і бронеавт – до 600 м.

225. *Основні завдання в бою 76-мм полкової гармати:* безпосередня підтримка і супроводження піхоти вогнем і на колесах; боротьба з бронеавтами і танками; придушення і нищення вогневих засобів піхоти (кулеметів, гармат, гранатометів) і живої сили ворога, розміщенних відкрито і за невеличкими польовими закриттями; придушення і стримування вогню всіх родів з укріплених (залізобетонних) пунктів опору стрілянням прямим націлюванням по спостережних отворах; роблення переходів для своїх танків у протитанкових викопах.

Осколочно-фугасне (розприскове) стрільно гармати пробиває броню легких танків і бронеавт; бронепропалююче стрільно пробиває броню середніх і важких танків.

Дійсний вогонь до танків – до 600 м.

226. Окрему гармату завжди приділюється стрілецькому підвідділові. Командир гармати повинен знати завдання і план дій стрілецького підвідділу і мати з ним зв'язок. Вогнем гармати керує він голосом і сигналами.

Перед зайняттям вогневого становища командир гармати розвідує терен і намічує основне і три-чотири резервні вогневі становища.

Досвідчена, холоднокровна і віруюча в себе обслуга гармати може відбити атаку декількох танків і піхоти.

227. *Бойовий лад гармати* складається зі спостережного пункту командира гармати, вогневих становищ гармати і місця для передка.

Для гармати й обслуги копається окопи й укриття, які дбайливо маскується перед повітряним і наземним спостеріганням.

Гармата діє звичайно з відкритого становища (стріляння прямим націлюванням), але можна провадити вогонь і з закритого становища.

228. Командир гармати вибирає свій спостережний пункт поблизу вогневого становища, місце для передка – за найближчими закриттями; передок докладно маскується.

229. Основне і резервні вогневі становища гармати і сектори обстрілу повинні бути відомі піхотному командирові, в районі якого гармата розміщена.

Піхота своїм розміщенням не повинна закривати обстрілу і перешкоджувати гарматі провадити вогонь в указаних секторах. Поміж командиром гармати і командиром піхоти повинен бути постійний зв'язок – особистий або через зв'язкового.

Піхотний командир завжди повинен давати гарматі допомогу при пересуванні.

2. Гармата в наступальному бою

230. В наступальному бою гармата посувається за піхотою (танками), нищучи прямим націлюванням вогневі засоби ворога.

Гармата, не відстаючи від піхоти, повинна бути завжди готова відбити танки ворога.

231. Супроводячи піхоту й танки від рубежу до рубежу, гармата може займати вижидаюче положення за укриттям; командир гармати і націлювач перебувають на спостережному пункті. Гармата за сигналом командира швидко викочується на відкрите становище і негайно відкриває вогонь.

В час артилерійської підготовки 76-мм полкові гармати підтягає командир стрілецького полку для виконання спеціяльних вогневих завдань у смузі наступу полку.

232. ***Для кращого співдіяння з піхотою і танками*** при наступі командир гармати повинен визначити постійне зорення за сигналами командира підтримуваного підвідділу.

233. ***При атаці*** командир гармати повинен нищити вогневі засоби ворога на крилах піхоти, що атакує, і в глибині оборони.

В міру посування піхоти вглиб оборони гармата зміняє становища, переходячи вперед від одного укриття до наступного. Командир гармати повинен вичікувати вимог піхоти, а постійно слідкуючи за перебігом бою, з власної ініціятиви повинен нищити вогневі засоби ворога, що перешкоджають у посуванні піхоти, а при протиатаках – і його піхоту.

При невдачній атаці нашої піхоти гармата своїм вогнем прикриває її відступ і підготовляє поновну атаку.

При переслідуванні ворога гармата, пересуваючис[ь] швидко за передовими частинами піхоти, вогнем із прямого націлювання не дає можливости ворогові організувати опір.

234. ***Ніччю*** гармата посувається разом з бойовим ладом піхоти, займаючи по черзі вогневі становища, і відкриває вогонь лише за наказом командира піхоти.

Для успіху дій у нічнім бою командир гармати завидна, спільно з піхотним командиром, дбайливо пізнає терен у напрямі майбутнього наступу та устійнює:

– вихідне становище для наступу піхоти і гармати;
– напрям і лад посування піхотного підвідділу і гармати;
– завдання гармати в терені;
– теренові предмети, що можуть бути вночі орієнтирами;
– умовні сигнали.

Поки піхота кинеться в атаку, гармата займає вогневе становище на крилі або в проміжках бойового ладу піхоти.

Ніччю необхідно суворо зберігати маскування.

235. ***При наступі в лісі*** гармата повинна бути в постійній готовості відбити несподівані протиатаки ворога.

Завдання гармати – нищити вогневі точки ворога, особливо ті, що діють на крилах.

Гармату перекочувати разом з піхотою з одного рубежу на другий руками або кіньми, в залежності від обставин, роду грунту і лісу.

236. Основне завдання гармати при наступі в оселі – нищити броневта, танки, а також вогневі засоби ворога, що провадять вогонь із підвалів, вікон, горищ, з-поза барикад та інших споруд.

237. Завдання гармати в складі штурмової групи – придушувати вогонь гармат, протитанкових крісів і кулеметів ворога, що знаходяться у сильних спорудах і поза ними.

Вихідне становище гармати вибирається на 300-500 м від укріпленого (залізобетонного) пункту опору і займається перед початком атаки.

До початку атаки гармату приміщується в укритті.

238. До початку дій штурмової групи командир гармати (чоти) спільно з піхотним і танковим командирами зобов'язаний визначити:

– напрям спостережних отворів укріплених (залізобетонних) пунктів опору і секторів обстрілу;
– підходи до бльокуючого (загороджуючого) укріпленого (залізобетонного) пункту опору;
– наявність і рід протитанкових і протипіхотних перешкод на підступах до укріплених (залізобетонних) пунктів опору;
– місця основних і резервних вогневих становищ гармати в час посування танків і піхоти до бльокуючого укріпленого (залізобетонного) пункту опору;
– способи цілевказування;
– сигнали для відкриття і припинення вогню гармат

3. Гармата в обороні

239. ***Основне завдання гармати в обороні – боротьба з танками.*** Інші завдання може виконувати лише з резервних і з укритих становищ при постійній готовості відбити наступ танків.

Для боротьби з танками гармата займає становище на передньому краю або у глибині оборони на танконебезпечних напрямах, маючи вогневий зв'язок зі сусідньою гарматою.

Становища вибираються переважно за природними або штучними протитанковими перешкодами і дбайливо маскується перед наземним і повітряним зоренням.

До атаки танків гармата не повинна виявити свойого вогневого становища.

240. ***Командир гармати в обороні зобов'язаний:***

– докладно знати розміщення замінованих полів, сусідніх протитанкових крісів і піхоти, особливо в секторі вогню своєї гармати;

– заздалегідь прочистити поле зорення і обстрілу, зважаючи на кругову оборону;

– заздалегідь виміряти віддалі до вибраних рубежів і орієнтирів та поставити штучні орієнтири на бідному на теренові предмети відтинкові;

– обладнати місце для стріляння, укриття для гармати, сховище для людей і резервні становища;

– підготувати гармату до стріляння ніччю та в умовах зменшеної видимости (мряка, задимлення, дощ, заметіль);

– розвідати і приготувати шляхи переміщення гармати на резервні становища;

– виготовити шкіц протитанкового вогню;

– зробити запас боєприпасів.

241. ***В лісі*** на передньому краю оборони гармата займає становище для крилового обстрілу підступів до переднього краю.

У глибині оборонного району гармата займає становище в місцях, пригожих для обстрілу повздовжним вогнем узлісся, просік, доріг, галявин.

242. Командир гармати, приміщеної на передньому краю, відкриває вогонь з дозволу командира піхоти. Коли гарматі загрожує безпосередня небезпека або бракує зв'язку з піхотним командиром, вогонь відкривається за наказом командира гармати.

Командир гармати, приміщеної у глибині оборони, відкриває вогонь з власної ініціятиви.

243. ***При обороні всередині оселі*** (населеного пункту) гармата займає становище в домах, підвалах, шопах; в стіні вирізується отвори; стіни будівель зміцнюється мішками з піском (землею) та іншими способами.

[4]. Гармата під час маршу, забезпечення і на відпочинку

244. ***Основне завдання гармати під час маршу, забезпечення і відпочинку – боротьба з танками і моторизованими частинами ворога.***

245. Посуваючись у складі маршового забезпечення або колони головних сил, командир гармати зобов'язаний стежити за тереном і сигналами, щоб не застукали його зненацька.

По сигналі "ТАНКИ" він повинен негайно звернути гармату в напрямі очікуваної появи ворога і зустрінути його влучним вогнем.

246. ***В маршовому забезпеченні*** гармата посувається в ядрі забезпечення, а командир гармати – разом з командиром забезпечення.

З початком бою командир гармати, одержавши завдання або з власної ініціятиви, швидко вибирає відкрите вогневе становище і негайно відкриває вогонь.

247. ***На забезпеченні постою*** гармата діє, як в обороні.

248. Під час відпочинку гармата заздалегідь уставляється на замаскованому становищі в поготівлі негайно відкрити вогонь. Командир гармати підготовляє дані для стріляння в напрямі правдоподібної появи ворога й організує зорення (спостерігання).

Д О Д А Т К И

4. Письмові документи

Бланк польової книжки (лицевий бік)

Р О З П И С К А

Польову записку ч. *1.*

Час одержання *21.40* *1.XI.44.*

Де одержав *гора ЯВІРНИК*

Підпис *Іван ДУБОВИЙ*

Місце перерізу

Кому *І.ДУБОВОМУ*

Час висилки *20.40* *1.XI.44.*

Звідки *с.КАМ'ЯНКА* ч. *1.*

Мапа 100.000

1. Накази і зголошення пишеться на бланках польової книжки.

2. В рубриці "Кому" подається: прізвище адресата, без подання частини і підвідділу.

В рубриці "Час висилки" подається: годину, хвилини, день, місяць, рік. Наприклад: 20.40 1.XI.44. Цю рубрику заповнюється по підписі документу.

В рубриці "Звідки" подається: пункт висилки за мапою або тереновими предметами.

Число ставиться порядкове для кожної польової записки.

3. Документ пишеться і підписується виразно (щоб можна було прочитати при поганому світлі), подається коротко, ясно і разом із цим вичерпно. Всі малі дрібнички пропускається. Документ пишеться звичайним олівцем. При писанні через кальку натискати олівцем рівномірно.

4. При одержанні документу або при його прочитанні командир занотовує час отримання (прочитання) і ставить свій підпис.

5. Сигнали й умовні знаки для зв'язку

Ч.п.	Сигнал (умовний знак)	Опис способу передачі
1	**Увага**	Підняти руку вгору
2	**Бачу, чую** (відклик)	Піднести обидві руки вгору й опустити їх
3	**Повтори** (не зрозумів)	Підняти обидві руки вгору і розмахувати ними навхрест перед обличчям
4	**До мене** (збірка)	Підняти руку вгору, кружляти над головою і опустити її енергійно вниз
5	**Розгорнись** (розчленування, розгортання підвідділів)	Декілька разів піднести обидві руки разом вбік
6	**Стій** (додолу, перервати вогонь)	Підняти руку вгору і різко опустити, – повторяти до виконання наказу
7	**Продовжуй посування** (вперед, у новім напрямі)	Підняти одну руку вгору, другою зробити кілька енергійних рухів і затримати її в напрямі посування
8	**Відкрити вогонь**	Витягнути обидві руки вбік на висоту рамен і тримати їх так аж до виконання наказу
9	**Подати набої**	Підняти руку вгору і розмахувати нею набоки
10	**Направо, наліво, вперед, назад, у бажаному напрямі**	Піднести руку вгору і опустити її декілька разів до висоти рамен у бажаному напрямі
11	**Бачу ворога**	Витягнути руку поземно вбік і тримати її так до відзиву: бачу
12	**Дорога вільна**	Підняти руку вбік на висоті рамена і декілька разів опустити її вниз
13	**Газ** (зустрів загазований відтинок)	Підняти вгору накриття голови

1. Сигнали можна також подавати лопаткою та іншими невеликими предметами.

2. Командир перед початком дій повинен усталити сигнали для виклику підвідділів. Наприклад: лопата держаком вгору – виклик першого рою (чоти); лопата держаком вниз – другого рою; лопата поземно держаком вправо – третього рою; лопата поземно держаком вліво – четвертого рою.

3. Подавши сигнал, треба одержати відклик – умовний знак ч. 2.

ЗМІСТ

З друкарні
Української Повстанчої Армії

БОЙОВИЙ ПРАВИЛЬНИК ПІХОТИ

VIII. СТРІЛЕЦЬКА ЧОТА
IX. ЧОТА АВТОМАТНИКІВ
X. КУЛЕМЕТНА ЧОТА
XI. ЧОТА 82-мм ГРАНАТОМЕТІВ
XII. ЧОТА ПРОТИТАНКОВИХ КРІСІВ

КИЇВ 1944 ЛЬВІВ

З російського видання "БОЕВОЙ УСТАВ ПЕХОТЫ",
Москва, 1943 р. – переклав Д.М.Б.

VIII. СТРІЛЕЦЬКА ЧОТА

1. Загальне положення

249. ***Стрілецька чота – перший тактичний підвідділ піхоти.*** Вона вирішає свої бойові завдання вогнем, маневром і рукопашним ударом.

В бою чотовий повинен бачити всю свою чоту і мати зі сотенним зв'язок – зоровий і через зв'язкових.

Чотовий керує чотою голосом, сигналами, умовними знаками (свисток для припинення вогню, показники, прапорці, сигналізаційні таблиці, сигнальні свічки, трасувальні набої) і наказами через зв'язкових. Він зобов'язаний постійно стежити за ворогом особисто та за допомогою зорців (спостерігачів).

250. Для означення осягненого чотою положення чотовий по кличному сигналі літака, установленому на даний день, зобов'язаний викладати розпізнавальні полотна (запалювати вогнища, застосовувати кольорові дими).

На знак літака "Зрозу́мів", розпізнавальні полотна негайно стягається.

251. Для забезпечення бойової готовости й упевненого керування чотовий в усіх випадках повинен:

– вислати безпосереднє забезпечення;
– визначити рій для протиповітряної оборони;

– устійнити та втримувати зв'язок зі зверхником і сусідом (зорови[м] або зв'язковими).

252. Чотовий повинен слідкувати за зужиттям боєприпасів і своєчасно їх поповнювати. Засоблювання чоти боєприпасами переводиться зі сотенного пункту засоблення боєприпасами і з тією метою від роїв висилається підносців. Підносець, доставивши боєприпаси, залишається в рою.

В обороні робиться запаси боєприпасів в окопах і нішах.

2. Стрілецька чота в наступальному бою

253. ***Наступальний бій звичайно складається з маршу зближення, наступу, атаки і бою у глибині оборони.***

Чота наступає шириною (на фронті) до 100 м.

254. У марші зближення, при розчленуванні сотні, чотовий висилає зв'язкового до сотенного, визначує зорця (спостерігача) за його сигналами і непомітно провадить чоту в маршовій колоні.

Чота повинна докладно втримувати визначений сотенним напрям.

Якщо напереді немає своїх частин, чотовий зобов'язаний вислати вперед забезпечення.

255. Перед виходом на відкритий терен, звідки ворог може зорити (спостерігати) чоту і обстрілювати артилерійським або далеким вогнем кулеметів і гранатометів, чота розчленовується на рої і швидко посувається від одного укриття до наступного.

Чотовий зобов'язаний постійно розвідувати ворога і терен та слідкувати, щоб марш зближення не припізнювався.

Перед початком наступу чотовий повинен мати відомості про ворога і терен на основі св[ог]о власного розвідування (зорення) і від сотенного.

На вихіднім положенні до наступу чота непомітно займає вказаний їй рубіж і окопується. Чотовий виставляє зорця і організує вогонь для відбиття наземного ворога та атакуючих літаків.

256. Одержавши завдання до наступу, чотовий в терені видає підпорядкованим йому ройовим наказ, в якому при подаванні завдання вказує:

– рубіж атаки, непомітні підходи і спосіб посування до нього;

– вогневі рубежі на віддалі 150-250 м оди[н] від одного, а допоміжним засобам – вогневі становища, порядок ведення вогню і посування вперед;

– порядок відбиття протиатак піхоти і танків ворога та його літаків;

– напрям посування своїх танків і місця їх переходу через бойов[ий] лад піхоти;

– шляхи підносу боєприпасів і виносу ранених;

– своє місце і дорогу, якою він буде посуватися.

257. ***Якщо є непомітний підхід,*** чотовий провадить чоту у дворяді (в колоні по два), щоб можна ближче підійти до ворога, не відкриваючи вогню, і відразу впровадити до бою всі свої вогневі засоби на вогневому рубежі.

Якщо немає непомітного підходу, чота розгортається у стрілецьку розстрільну (дивись: рис. 7.) і пересувається до вогневого рубежу, з якого відкриває вогонь.

258. Для розгорнення чоти у розстрільну з колон[и] в напрямі її посування – чотовий дає наказ: "На такий-то предмет (подати, вказати), напрямний рій (подати число рою), чота – В РОЗСТРІЛЬНУ"

Рис. 7. Стрілецька чота у розстрільній

По наказі чотового напрямний рій на ходу, в міру звільнювання йому місця, на наказ ройового, розгортається від середини в розстрільну і продовжує посування у вказаному напрямі. Решта роїв вибігає на відповідальний відступ на лінію напрямного рою і також розгортається у розстрільну за наказом своїх ройових та продовжує посування, рівняючись до напрямного рою.На наказ "Чота – СТІЙ" розстрільна падає, а бійці пристосовуються до терену.

Розгортання у розстрільну з колони в бік крила пров[а]диться за тим же наказом, але з попереднім поворотом колони в бажаному напрямку (направо, наліво, на який небудь предмет).

Для розгорнення чоти у розстрільну на лінії або на якім-небудь рубежі подається наказ:

"На такий-то предмет (вказати), напрямний рій (назвати), чота направо (наліво), по лінії (вздовж рова, дороги) – В РОЗСТРІЛЬНУ"

По цьому наказі чота діє так, як при розгортанні у розстрільну в русі, з тією різницею, що напрямний рій, розгорнувшись у розстрільну на вказан[і]й йому лінії, пристосовується до терену; те саме робить і решта роїв, вибігши на висоту напрямного рою.

259. При пересуванні розстрільна повинна втримувати вказаний напрям; бійці повинні втримувати зв'язок один з одним і, не очікуючи вказівок, самі пристосуватися до терену.

Розстрільна посувається кроком, бігом або перебігами. Перебіги переводиться всією чотою, роями, групками або по одному. Можна

теж пристосувати переповзування для переборення відкритих і сильно обстрілюваних теренових відтинків.

Спосіб пересування подає чотовий.

Бійці переносять зброю як кому вигідніше; заряджену зброю забезпечується.

260. Для пересунення цілої розстрільної чоти – чотовий перериває вогонь, указує місце, куди треба пересунутися, і дає наказ: "Забезпечити, на такий-то предмет, на такий-то рубіж, напрямний такий-то рій, чота – ВПЕРЕД".

Для пересунення бігом додається слово "бігом".

Ройовий напрямного рою дає наказ: "На такий-то предмет, на такий-то рубіж, напрямний той-то (назвати бійця), рій – ВПЕРЕД".

Інші ройові повторюють наказ чотового.

За наказом ройового бійці підриваються та йдуть (біжать), кудою вказано.

261. Для перебігу роями чотовий вказує місце, кудою треба перебігати та чергу перебігу. Ройовий чергового рою перериває у свойому рою вогонь і дає наказ: "На такий-то предмет, на такий-то рубіж, напрямний той-то (назвати бійця), рій бігом – ВПЕРЕД".

Якщо потрібний пункт, указаний чотовим, не можна осягнути одним перебігом, то ройові можуть затримувати бійців для короткого віддиху в місцях, пригожих до цього, стільки разів, скільки це необхідно.

Рої, що залишаються на місці, підтримують перебіг вогнем, а якщо ті рої, що перебігли, затримаються на новому вогневому рубежі і відкриють вогонь або подадуть умовний знак (сигнал), наступні рої продовжують перебіг.

262. Посування розстрільної назад пров[а]диться тими самими способами, що і вперед, але лише кроком. При цьому замість наказу "вперед" подається наказ "назад". Перед пересуванням чотовий вказує рубіж, на який розстрільна повинна відступити. Після пересунення бійці падають лицем до ворога.

263. Зміна напряму посування розстрільної провадиться за наказом чотового: "Чота, на такий-то предмет, направо (наліво) – БІГОМ".

По першій частині наказу всі бійці розстрільної повертаються в поданому напрямі, по кінцевому слові наказу – швидко перебігають на нову лінію фронту, держачи рівняння в тому напрямі, в якому саме повернулися.

264. Засоби підтримки чоти (важкі кулемети, протитанкові кріси) наступають від одного вогневого рубежу до наступного, ведучи вогонь з крил чоти. Чотовий подає черговість їх переміщення та ставить завдання прикриття вогнем наступаючої чоти. Гранатомети розміщуються і ведуть вогонь з-поза стрілецької розстрільної чоти, 50-мм гранатомети не відстають від неї більше, ніж на 200 м.

265. У хвилині виходу на черговий вогневий рубіж двох-трьох роїв чотовий повинен особисто висунутися вперед і забезпечити вогнем швидке посування тих роїв, що ще залишилися, зосереджуючи вогонь більшої частини своїх вогневих засобів на тих вогневих засобах ворога, що найбільше перешкоджують у посуванні чоти, послідовно придушуючи їх.

Заступник чотового на черговий вогневий рубіж висувається з напрямним роєм.

266. ***Попавши під артилерійський або гранатометний вогонь*** ворога, чота повинна одним стрибком вперед вийти з-під обстрілу, не відхиляючися від указаного їй напряму

267. ***Чота повинна вперто посуватися вперед, сполучаючи рух з вогнем;*** на пригожому терені, при послабленні вогню ворога і скріпленні свого вогню, особливо артилерії і гранатометів, чотовий повинен без вагання посувати вперед відразу цілу чоту.

В ході наступу чотовий зобов'язаний використовувати вогонь сусідів для посування, а на випадок їх затримки допомагати їм вогнем.

268. Зорячи за ворогом, чотовий повинен: негайно зголосити сотенному про все помічене; вказати найближчому артилерійському зорцеві, гранатометникам, командирам гармат і протитанкових крісів усі цілі, що перешкоджують у посуванні і не можна їх знищити вогневими засобами чоти.

Для знищення малих, але важливих цілей чотовий ставить завдання снайперам (добірним стрільцям).

269. До зосередження роїв на рубежі атаки чотовий на останнім вогневім рубежі зобов'язаний дати роям завдання до атаки, вказати напрям посування і цілі після захоплення передніх вогневих точок ворога.

Для забезпечення атаки чотовий підтягає до рубежу атаки засоби посилення і доповнює боєприпаси.

270. При підтримці своїх, приділених і допоміжних вогневих засобів чота повинна, вперто посуваючись вперед, зайняти рубіж атаки як[о]мога ближче до ворога.

271. Як тільки артилерія перенесе вогонь у глибину, чота при вогневій підтримці засобів посилення, зокрема гранатометів, швидко і безстримно посувається вперед до атакованого об'єкту, ведучи вогонь з крісів, автоматів і ручних кулеметів находу. Підійшовши до об'єкту атаки на 40-50 м, чота з окликом "СЛАВА" рвучко кидається вперед, закидуючи ворога гранатами і нищачи стрілами зблизька, багнетом (штиком) і прикладом.

Як лише атакуюча чота увірветься в розміщення ворога, засоби посилення швидко підсуваються до неї.

272. Чота, захопивши передні вогневі точки ворога, швидко посувається вперед до атаки наступних вогневих точок; їх атака підго-

товляється вогнем і ведеться на крило. Чота не повинна губити даного їй напряму.

273. У тих випадках, коли наступ проводиться з[а] участю танків, чота при підході танків до рубежу атаки посувається безпосередньо за танками, не відриваючися від них, рішуче й одночасно з ними вривається до становищ ворога і далі діє у тісному зв'язку з танками, нищачи вогнем і багнетом (штиком) піхоту й обслуги протитанкових засобів ворога.

При відставанні танка або вибутті його з ладу чота продовжує своє завдання.

Чотовий зобов'язаний допомагати танкам вогнем усіх своїх вогневих засобів, нищачи протитанкові вогневі засоби й піхоту ворога, що веде боротьбу з танками.

274. ***Атака без танків*** може починатися за наказом сотенного або курінного одночасно цілою сотнею або куренем.

Якщо наступ і атаку чоти супроводить вогонь артилерії і гранатометів, то чотовий зобов'язаний не допускати до відставання чоти від вогневого супроводу, посуваючи чоту як[о]мога ближче за розривами своїх стрілен і гранат.

276. Чотовий зобов'язаний сміливо посуватися вперед навіть тоді, коли затримуються сусіди, атакуючи і нищачи поодинокі вогнища спротиву ворога.

Обхоплювання і удар з крила або тилу – основні способи дій чоти в час бою у глибині оборони ворога.

Рішуче посування вперед – найкраща допомога сусідам.

УСПІШНЕ ПОСУНЕННЯ РОЮ АБО ГРУПКИ БІЙЦІВ ЧОТОВИЙ ПОВИНЕН НЕГАЙНО ПІДТРИМАТИ ВОГНЕМ, ГРАНАТАМИ, А ДАЛІ Й УДАРОМ НА БАГНЕТИ (ШТИКИ) ЦІЛОЮ ЧОТОЮ.

277. ***Якщо чотовий викриє незайняті, необстрілювані проміжки*** або придавлені вогневі точки ворога, то він зобов'язаний з власної починовости негайно пересувати через них чоту вперед, хоча б це часово відхиляло його від указаного йому напряму, і намагатися вийти на крило і тил вогневим точкам ворога, що ще збереглися.

278. ***Ворога, що перейшов до протиатаки***, чота повинна поражати зосередженим вогнем, нанести йому втрати, зробити заколот, а потім сміливо атакувати, захопити в полон або знищити.

Протиатаку ворога з танками чота відбиває вогнем гармат, протитанкових крісів, а також протитанковими гарматами і пляшками з пальною мішаниною. Чота повинна вогнем відгородити піхоту ворога від танків і знищити її сміливою атакою.

При протиатаці більших сил ворога чота повинна зайняти вигідний рубіж, закріпитися на ньому й уперто його тримати.

279. ***При відступі ворога*** чота повинна рвучко його переслідувати, не даючи йому відірватися. Поодинокі вогневі точки, що

продовжують спротив, треба атакувати, зголошуючи про них сотенному.

Посуваючися вперед, чотовий повинен дбайливо вважати на крила й охороняти їх.

Якщо відступ ворога прийняв безладний характер, то чота повинна рішуче вклинитися в його бойові лади й ударами на крило і тил знищити або захопити ворога.

280. ***Якщо атака чоти відбита ворогом,*** треба закріпитися на захопленому рубежі, швидко приготуватися до нової атаки, підготувати її вогнем і повторити, вперто добиваючись успіху.

281. ***При наступі ніччю, смерком, в диму, в мряці*** або ***в заметіль*** чотовий одержує завдання опанувати відокремлену вогневу точку та закріпитися на ній.

Необхідне тут попереднє докладне розвідування і поставлення завдань ройовим завидна, а також збереження повної тишини в час посування.

282. Чотовий ставить завдання в терені завидна та вказує:

– напрям посування (звичайно прямолінійне посування по докладно помітному або позначеному напрямі);
– бойовий лад, рубіж атаки та об'єкт атаки (предмет атаки);
– сигнали для повідомлення про виконання завдання;
– черговість закріплення на захопленому рубежі;
– протизаходи для відбиття протиатак ворога.

283. ***Марш зближення і наступ вночі*** повинні проходити в повній тишині. Чота посувається колоною у дворяді або роями на лінії зі зменшеними відступами. Для підрівняння та зорієнтування робиться короткі затримки. В роях призначується кращих бійців на тих, що замикають рій.

Для безпосереднього забезпечення вперед висилається стежі розмішує, а для зв'язку з ними і сусідами установлюється умовні сигнали.

При освітленні ракетами або світлометами (прожекторами) чота залягає і, як лише наступить т[е]мнота, негайно продовжує наступ.

При артилерійськім, гранатометнім і кулеметнім обстрілі ворогом чота прискорює посування.

Забезпечення ворога треба захопити або знищити багнетом (штиком).

284. ***До атаки ніччю*** чота посувається розстрільною зі зменшеними відступами в повній тишині. Чотовий – безпосередньо за напрямним роєм.

Вогонь відкривати лише за наказом чотового або сотенного. Чота посувається до ворога як[о]мога ближче й атакує без оклику "СЛАВА", вирішуючи завдання багнетом (штиком) і гранатою.

В тих випадках, коли наступ проводиться з[а] участю танків, чота посувається безпосередньо за ними.

285. Опанувавши вказану вогневу точку, чота повинна закріпитися на захопленому рубежі: окопатися, розставити свої вогневі засоби посилення для відбиття протиатак. Чотовий установляє зв'язок в чоті, зі сотенним і сусідами; висилає забезпечення вперед і на боки, а на розвідування – пари розшуків; для освітлення терену висилає ракетників; в потрібних випадках виставляє наслух; очищує окопи і сховища від бійців і старшин ворога, що ще залишилися.

286. ***В лісі*** чота посувається "ромбом" (дивись: рис. 8.). Чотовий посувається в середині чоти.

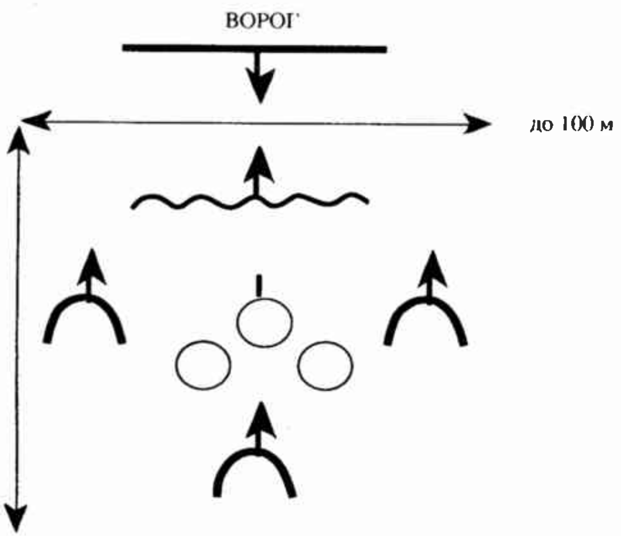

Рис. 8. Бойовий лад стрілецької чоти "ромбом"

Щоб обминути раження повздовжним вогнем ворога, – поперечні дороги, просіки і галявини треба заздалегідь перешукати, і чота на них не затримується. В тих випадках, коли наступ проводиться з[а] участю танків, чота посувається безпосередньо за ними.

Бій в лісі ведеться звичайно на зменшених відступах вогнем, гранатою і багнетом (штиком) маскуючись галузками, чота скоро й рішуче атакує ворога. Поодиноких бійців ворога, що засіли на деревах, нищать снайпери.

287. ***Бій в оселі*** (населенім пункті) вирізняється особливою впертістю та несподіванками. Чота може одержувати до атаки вулицю або один бік вулиці. До нутра оселі чота повинна посуватись непомітно садами, городами та проломами у стінах, вистерігаючись посування безпосередньо вулицями. Необхідно переглядати кожний дім.

Для знищення вогневих точок і танків ворога до чоти придіЛюються гармати, гранатомети, протитанкові кріси та використовується підривні і запалювальні засоби.

Ворога, що засів у домах, чота нищить, закидаючи ручними гранатами і розвалюючи доми вогнем гармат.

Ведучи бій в малій оселі, чота повинна вперто намагатися досягнути її протилежний бік.

288. При наступі ***в горах*** особливе значення мають обхоплювання і обходи.

Артилерія може підтримувати атакуючу піхоту, поки вона підійде до ворога на віддаль 100-150 м. Особливо важливо мати підтримку гранатометів.

Чота, атакуючи висоту, повинна обхоплювати її з крила. Непомітні підходи дають змогу зблизитися до атакованої вогневої точки на віддаль стрибка в атаку. При атаці необхідна безперервна вогнева підтримка. Гранатомети й кулемети посуваються разом з чотою.

Чота повинна вистерігатися посування не перевіреними перед тим хребтами, видолинками, дорогами і стежками.

В долинах чота діє, як у звичайних умовинах, але часто буде примушена переборювати глибокі рови, глиняні і кам'яні будинки і загороди.

Діючи по хребтах, чота веде бій за панівні височини. Вона повинна вміло використовувати мертві простори для обхоплювань і обходів.

При зайнятті височини чотовий уважає, щоб голови бійців і кулемети не вирізнялися на тлі неба.

Для опанування височин, вузин і ущелин чота, посуваючись непомітними підходами, застосовує обхоплювання й обходи. В бою чота широко застосовує гранатомети, а в атаці – ручні гранати.

289. Зимою в залежності від роду і глибини сніжного покриття стрілецька чота наступає на лижвах або без них; атакує без лижв.

Для успіху дій необхідні: непомітність, ненадійність і рішучість.

Атака починається зі зменшених віддалей.

При глибокім сніжнім покритті вогонь 50-мм гранатометів, кулеметів і протитанкових крісів можливий лише зі спеціяльно пристосованих підстав і саней.

При наступі треба вистерігатися довгих затримок. Основний маневр – обхоплення, обхід з крила і тилу на лижвах, використовування незайнятих проміжків і придушених районів у бойовому ладі ворога.

На випадок неуспіху чота, за наказом сотенного, відступає під прикриттям вогневих засобів на раніше підготований рубіж, де повинна бути можливість з[і]грітися людям (сховища, землянки, шалаші).

3. Стрілецька чота в обороні

290. ***Стрілецька чота займає для оборони район з опірним у ньому пунктом.*** Район оборони чоти творить частину району оборони сотні.

Опірний пункт чоти – це відтинок терену з району оборони чоти, втримання якого забезпечує міцність оборони району.

Опірний пункт чоти, що його займають стрілецькі рої та засоби посилення, повинен бути пристосований до кругової оборони, щоб тримати під вогнем усю смугу перед переднім краєм, внутрі району оборони і в тилу, а також зосереджувати вогонь усіх вогневих засобів на крилах і на найнебезпечніших напрямах.

Стрілецька чота зобов'язана вперто обороняти свій опірний пункт при співдії з приділеними і підтримуючими засобами, маючи за завдання не допустити танків ворога прорватися у глибину оборони, а ворожої піхоти не допустити до атаки, знищивши її перед переднім краєм. Невеличкі окремі групи ворога, що прорвалися, чота нищить вогнем і протиатаками.

Чота не має права відступати без наказу сотенного.

291. Стрілецька чота може обороняти район на передньому краю або в глибині сотенного оборонного району.

При співдіянні з засобами посилення і сусідами – стрілецька чота спроможна успішно обороняти район до 300 м завширшки і до 250 м завглибшки.

292. Вогонь чоти організується так, щоб у смузі 400 м перед переднім краєм не було непоражуваного простору і щоб ворог не міг спостерігати вогневих засобів у районі оборони чоти.

Чотовий зобов'язаний знати становища гармат, протитанкових крісів, напрям їх вогню, місця артилерійських зірних (спостережних) пунктів і гранатометів у районі своєї чоти і втримувати з ними постійний зв'язок.

293. Чотовий, одержавши наказ сотенного до оборони, повинен:

– визначити спостерігання за ворогом у дорученій йому смузі, в напрямі крил і тилу;

– розвідати, разом з ройовими й командирами приділених засобів, район оборони і терен напереді для організації вогню;

– вказати основні і резервні (запасні) становища кожному роєві і приділеним засобам, відтинки й напрями зосередженого вогню;

– подати завдання роям і спеціяльно визначеним засобам щодо боротьби з танками ворога;

– вказати: де, коли і які перевести оборонні роботи.

Прийнявши рішення, чотовий повинен видати наказ і познайомити ройових і командирів допоміжних засобів зі своїм пляном оборони.

З браку часу чотовий повинен дати завдання кожному роєві в час розвідування.

294. Чотовий у пляні вогню вказує напрями і рубежі зосередженого вогню чоти, сигнали визову і припинення вогню.

Він виготовляє стрілецький шкіц чоти, який поміщує на своєму спостережному пункті.

295. ***Кожному роєві чотовий зобов'язаний подати для обстрілу ясно бачену смугу і додаткові напрями, подавши їх по теренових предметах.***

Хребти височин, що на їх протилежних схилах розміщуються вогневі засоби і підходи до них, повинні бути обов'язково обстрілювані криловим вогнем інших вогневих засобів. Важкі кулемети кинджальної дії приміщуються звичайно за закриттями на переднім краю оборони.

Для швидкого виклику гранатометного вогню – підходи і правдоподібні місця скупчення ворога позначується порядковими числами.

296. ***Плян оборони*** чоти охоплює дії чоти в період бою передових частин, в період артилерійської підготовки, в період наступу й атаки ворога, при опануванні ворогом частини району оборони чоти і бій в оточенні.

297. ***Для забезпечення співдіяння в обороні*** чотовий повинен:

– знати завдання сусідів і допоміжних засобів (кулеметів, гранатометів, гармат, протитанкових крісів) і подати їм завдання чоти;

– використовувати вогонь важких кулеметів, гранатометів і протитанкових крісів для пораження цілей, недоступних для вогню стрілецьких роїв; прикривати відступ роїв з бою вогнем кулеметів, гранатометів і протитанкових крісів;

– визначувати спільні орієнтири для взаємного цілевказування;

– допомагати сусідові вогнем, коли він веде бій, та при протиатаках.

298. Видавши наказ, чотовий повинен: організувати зірний (спостережний) пункт; установити зв'язок зі сусідом зліва, з найближчим артилерійським зірним (спостережним) пунктом, кулеметним підвідділом, гранатометами і протитанковими крісами; перевірити зв'язок зі сотенним пунктом засоблення боєприпасами; передати сотенному шкіц чоти.

Зірний (спостережний) пункт чотового приміщується в опі[р]ному пункті чоти.

299. ***Окопні роботи*** в опірному пункті чоти повинні пров[а]дитися безперервно від хвилини зайняття чотою району оборони, непомітно перед наземним і повітряним зоренням (спостеріганням).

Маскування проводиться одночасно з копанням окопів.

300. ***До відкриття свого вогню***, а особливо з початком ворожого артилерійського обстрілу, чота повинна знаходитися в укриттях або схоронищах, на становищі кожного рою і на зірному (спостережному) пункті чотового залишаються зорці (спостерігачі).

Щоб передчасно не виявити організації свого вогню і зберегти чоту перед втратами, чотовий повинен послідовно і непомітно вису-

вати на становища вогневі засоби і бійців, як лише ворог зблизиться на віддаль, яка дозволяє вжити ті чи інші вогневі засоби.

301. З початком наступу ворога ручні кулемети, приділені важкі кулемети, гранатомети і гармати ведуть вогонь із резервних (запасних) становищ. До хвилини підходу ворога до переднього краю на віддаль 400 м ручні кулемети й інші вогневі засоби повинні зайняти основні вогневі становища.

Деколи вигідно, при умовинах непомітного розміщення чоти, допустити ворога на віддаль 300 м і ближче та ненадійно сипнути на нього нищівним вогнем усіх засобів.

302. Чота повинна разити піхоту ворога зосередженим вогнем, не дозволяючи їй посуватися вперед та окопуватися.

З початком атаки ворога (без танків) чота повинна напруженим вогнем нищити піхоту, що атакує перед переднім краєм, і групи ворога, що прориваються у глибину оборони.

303. ***При наступі й атаці ворога з танками*** основну боротьбу з ними ведуть протитанкові кріси і протитанкова артилерія.

Гранатомети, кулемети й автомати повинні нищити і відсікати від танків піхоту ворога.

304. Ворога, що вдерся в оборонний район чоти, чота сміло протиатакує при підтримці вогневих засобів.

Ворога, що прорвався в опірний пункт, треба за всяку-ціну стримати вогнем, прибити до землі, захопити або знищити.

Танки ворога, що продісталися до опірного пункту, треба знищити всіма протитанковими засобами і не допустити в глибину оборони.

305. ***Відбивши атаку***, чотовий зобов'язаний: провірити бойовий стан чоти; відбудувати знищені вогневі точки; якщо потрібно, змінити становища вогневих засобів; поробити заходи, щоб поправити або доповнити мінами проходи в перешкодах, що їх зробив ворог, і бути готовим відбити поновну атаку; доповнити боєприпаси; поробити заходи до виносу ранених і зголосити сотенному про вислід бою, про здобич і втрати.

306. При відступі чотовий повинен указати роям і допоміжним засобам напрям відступу, посередні рубежі, порядок відступу, спосіб забезпечення, сигнал початку відступу. Чота повинна відступати, поступнево займаючи пригожі для оборони вогневі рубежі до виходу на визначений рубіж або до включення чоти в колону сотні.

Коли частина роїв і вогневих допоміжних засобів зайняли посередній рубіж і відкрили вогонь, тоді відступає решта роїв і допоміжних засобів.

Відступ можна перевести цілою чотою рівночасно під прикриттям вогню важких кулеметів, артилерії або гранатометів, що діють із глибини.

Чотовий повинен завжди відступати з останнім роєм. Для зайняття першого посереднього рубежу чотовий висилає св[ог]о заступника.

При відступі треба винести всіх важко ранених.

307. ***Для знищення атакуючих літаків ворога*** чотовий визначує рій і вогневі допоміжні засоби, що не зайняті безпосередньо в боротьбі з наземним ворогом.

308. Успіх оборони чоти в умовинах обмеженої проглядности (ніч, мряка, дощ, дим) залежить від завчасу підготованого близького вогню кулеметів, крісів, гранатометів, а також від застосування гранат і рукопашного удару.

Одержавши завдання, чотовий зобов'язаний:

– завидна розвідати шляхи підходу на нічні становища;

– вказати становища і завдання кожному роєві, кулеметові, гранатометові і протитанковому крісові;

– установити і подати сигнали для відкриття і припинення вогню;

– вказати, куди вислали розшуків, наслухів, зорців (спостерігачів), визначити сигнали про появу більших сил ворога.

По зайнятті нічних становищ чотовий зобов'язаний особисто провірити розставку вогневих засобів і їх підготову вести вогонь; вказати ракетникам місця їх розміщення і провірити, чи знають вони свої завдання.

309. ***В обороні лісу*** чота займає становища перед узліссям або в глибині лісу.

Вогневі засоби розміщується з розчисленням прострілу узлісь, стежок, доріг, просік, галявин. Вирішальне значення має близький крісово-кулеметний і гранатометний вогонь у сполуці з природними і штучними перешкодами, вогонь снайперів з дерев, раження ручними гранатами і нищення протиатаками поодиноких груп ворога, що продісталися в ліс.

Під час погоди зробити протипожежні заходи.

310. Завдання чоти ***при обороні ріки***:

– не допустити ворога розвідувати ріку і її береги;

– перешкоджувати ворогові підходити до берега, підносити переправні матеріяли й засоби, споруджувати переправи;

– нищити ворога вогнем на переправі; малі групки ворога, що переправилися, захоплювати або нищити гранатами і багнетом (штиком), не даючи їм змоги закріпитися і спихаючи їх в ріку; пошкодити переправи і переправні засоби.

Одержавши завдання, чотовий стрілецької чоти повинен докладно пізнати характер берегів і ріки та розмістити вогневі засоби так, щоб провадити вогонь вздовж ріки і зосереджувати його в місцях, найбільше пригожих для переправи ворога. Глибина чотового опірного пункту зменшується.

Поодинокі групки ворога, що появляються на протилежному березі, нищиться вогнем з резервних (запасних) становищ.

Своєчасність протиатак має особливо важливе значення, тим-то

навіть рої повинні переходити до протиатаки на поодинокі групки ворога, що переправився.

311. ***При обороні оселі*** (населеного пункту) чоті доручується оборону відокремленого великого будинку або групи невеликих забудувань і проміжків поміж ними.

При обороні будівель використовується підвали, льохи, партерові приміщення й горища. Стіни і стелі скріплюється колодами (балками) з присипуванням землею, мішками з землею, цеглою. В дахах, стінах і фундаменті робиться стрільниці і зірні (спостережні) отвори, зміцнені мішками зі землею і цеглою, а над вогневими становищами робиться дашки і прислони.

У приміщеннях, що не мають підвалів, робиться бліндажі і сховища, викопані під доліквою в землі, з виходами, що провадять назовні будинку. В час морозів зайняті приміщення огрівати.

Кожна будівля являється опірним пунктом. Вона повинна бути пристосована до кругової оборони та зв'язана загальною системою вогню і ровами зв'язку з іншими пунктами.

Ворога, що скрився при стінах бороне[н]ого будинку, закидати гранатами і нищити вогнем.

Для охорони перед артилерійським вогнем і вогнем летунства використовувати підвальні приміщення та льохи інших кам'яних будинків.

Чота засоблюється більшою кількістю боєприпасів, особливо ручних гранат.

Для зв'язку, достави боєприпасів і виносу ранених використовуються тильні двері і вікна, запасні виходи, улаштовані під задніми стінами, і проломи в стінах.

При обороні дерев'яних будівель застосувати притилежні заходи.

Оборонювані будинки чота повинна вперто і довгий час втримувати та не залишати без наказу старшого в оселі командира.

312. ***При обороні зимою***, особливо в час сильних морозів, чота повинна стримати ворога вогнем і змусити його залягти на відкритому полі.

Особливе значення мають кругова оборона осель, забезпечення проміжків і стиків уночі та маскування опірного пункту.

Пересунення переводиться зі заходами маскування (маскувальні одяги або непомітно за сніжною стіною, валом).

Застосовується всі заходи для огрівання.

313. ***В горах*** чота може обороняти пооодинокі вершини. На топографічному хребті не розміщуватися.

При різній висоті становищ вогонь провадиться не лише через проміжки, але й почерез передні вогневі точки (кількома прошарками, поверхами).

Підступи до опірного пункту і виходи з них прострілюється перехресним вогнем, в мертві простори (поля) й укриття – вогнем гранатометів. Чотовий повинен визначити зорців за підходами на крилах і в тилу та організувати вогневий зв'язок зі сусідами.

4. Стрілецька чота на розвідуванні

314. ***Чота веде розвідування*** на віддалі від лінії забезпечень своїх військ: вдень – до 3 км, вночі – до 2 км.

Чота, вислана на розвідування, може бути скріплена важкими кулеметами, 50-мм гранатометами, протитанковими крісами, 45-мм гарматами, саперами і хеміками.

Чоті для зв'язку можна приділити кінних розвідувачів, наколесників (роверистів), мотоциклістів, радіостанцію.

315. ***Чотовий, одержавши завдання***, перед відходом на розвідування зобов'язаний: пізнати з мапи терен, шляхи посування і поворотну; намітити вихідний пункт чоти, порядок посування, сигнали для зв'язку зі стежами і розшуками; особисто провірити готовість чоти, впевнитися, чи відібрані документи, листи і записки від бійців і чи передані бунчужному сотні.

На вихідному пункті чотовий повинен вислати безпосереднє забезпечення, зорієнтувати ройових у терені і на мапі, видати наказ і подати кличку.

316. ***Розвідування чотовий повинен вести особисто.***

Для перешукання терену та св[ог]о забезпечення і забезпечення ядра чотовий зобов'язаний вислати вперед стежу на віддаль до 600 м (нічию до 100 м) і розшуків на одне або обидва крила і в тил.

Решта бійців, що не визначені на забезпечення, творять ядро чоти.

317. Допоміжні вогневі засоби посуваються звичайно в ядрі чоти.

Чотовий посувається на чолі ядра чоти, маючи при собі зорця (спостерігача) і зв'язкових.

Командири приділених підвідділів перебувають при командирі чоти.

318. Чота повинна не лише розвідувати, але й не дати ворогові можливости розвідувати наші війська. Тому чота захоплює в полон або нищить усіх зустрічних поодиноких людей і малі групки ворога.

319. Чота, коли необхідне для виконання завдання, повинна сміливо й несподівано нападати на ворога, навіть чисельнішого, діючи із засідок або наскоком. Виконавши завдання (захоплення полонених, знищення штабу, вузла зв'язку), чота швидко відходить, не встряваючи в затяжний бій.

При організуванні наскоків і засідок чотовий повинен прикривати свої крила і тил та забезпечувати можність швидкого відірвання від ворога.

З розвідування чота вертається завжди іншою дорогою.

В інших випадках чотовий поступає згідно з приписами розділу. "Стрілецький рій на розвідуванні" (Бойовий правильник піхоти, III-VII, стор. 65-73).

5. Стрілецька чота на бойовому забезпеченні

320. На бойове забезпечення від куреня в обороні визначується стрілецьку чоту, зміцнену важкими кулеметами, протитанковими крісами, 50-мм гранатометами, а деколи окремими 45-мм гарматами. Її завдання – попередити несподіваний напад наземного ворога на передній край оборонної смуги та захопити в полон або знищити несподівним вогнем малі групи ворога, що намагаються продістатися до переднього краю.

321. Чоті на бойовому забезпеченні в обороні призначується рубіж 1-2 км спереду переднього краю. Чотовий повинен організувати зорення (спостерігання) і вогонь на ширині до 2 км, перехоплюючи найважніші напрями. Чота займає опірний пункт, який є у взаємному вогневому зв'язку з опірними пунктами сусідніх чот і прикритий перешкодами. Чота повинна бути підтримана гранатометним і артилерійським вогнем з головної смуги оборони.

322. Чотовий, одержавши наказ і вказівки про шляхи посування і відступу та познайомившись за мапою з тереном, намічує непомітний шлях посування і становища для роїв. Виясннвши підпорядкованим командирам завдання, він непомітно виводить чоту на визначений рубіж, виставляє безпосереднє забезпечення, організує зорення (спостерігання) від чола і на крилах, вказує становища для роїв і приділених засобів посилення (по змозі за танконедоступними перешкодами), видає наказ і дає вказівки про переведення окопних робіт.

Разом з чотовим знаходяться артилерійські зорці. Провіривши готовість чоти на найважливішому напрямі, чотовий виготовляє шкіц у двох примірниках і один з них пересилає командирові куреня.

323. При наступі значних сил ворога чота зобов'язана вперто боротися, завдаючи ворогові втрати, та примушувати його розгортати значні сили і вогневі засоби.

Чота відступає лише за наказом.

6. Стрілецька чота на маршовому забезпеченні

324. Стрілецька чота може бути призначена на переднє (чолове, головне), бічне і заднє (тилове) маршове забезпечення. Звичайно скріплюється її важкими кулеметами, гранатометами, гарматами, протитанковими крісами, саперами і хеміками.

325. ***Завдання маршового забезпечення:***

– забезпечувати охоронювані війська від несподіваного нападу наземного ворога і захоплювати або нищити його розвідувачів;

– забезпечувати охоронюваним військам найдогідніші умовини для переходу в бойовий лад захоплення пригожих рубежів і розвідуванням непомітних підходів;

– своєчасно зголошувати командирові, що його вислав, про загрозливу небезпеку і зустрічні перешкоди;

– поправляти незначні пошкодження доріг і мостів.

326. Переднє і заднє маршове забезпецення висувається від охоронюваних військ удень на віддаль 1-2 км.

Бічне маршове забезпечення посувається нарівні головної охоронюваної колони у віддалі 1-2 км, посуваючись дорогами і навпростець.

Ніччю маршове забезпе[ч]ення висилається на віддаль 600 м від охоронюваної колони. Перед світанком приймається нормальні віддалі.

327. Переднє маршове забезпечення висилає звичайно чоло переднього маршового забезпечення і бічні розшуки; бічне маршове забезпечення висилає передні і задні розшуки та чоло бічного забезпечення назовні; заднє маршове забезпечення висилає бічні розшуки і чоло заднього забезпечення.

Чола повинні посуватися від (передн[ь]ого, бічного і заднього) відділу забезпечення і одне від одного у зоровій віддалі: вдень і на середньопересіченому терені до 600 м, на пересіченому й закритому тере-ні – до 390 м, вночі (під час мряки, куряви) і в густому лісі – до 100 м.

328. Одержавши наказ, чотовий призначеної на маршове забезпечення чоти, зобов'язаний:

– вивчити з мапи дорогу посування маршового забезпечення і колони головних сил; відмітити догідні для бою рубежі, що їх треба зайняти раніше від ворога; вишукати танконедоступні райони, п[р]иродні перешкоди і вузини, на яких ворог може затримати посування колони, місця, пригожі до нападу летунства ворога; намітити непомітні підходи і теренові предмети, для перешукування яких треба визначити додаткових розшуків;

– устійнити кількість, силу, склад і напрям посування безпосередніх забезпечень (чола, стеж і розшуків);

– запевнити якнайбільшу готовість маршового забезпечення відбивати вогнем напади летунства, танків і піхоти ворога; один із стрілецьких роїв призначується черговим (службовим) для стріляння по знижених літаках ворога;

– зорганізувати зв'язок внутрі забезпечення, зі сусідами і зверхником.

329. Чотовий, відповідно до кількости безпосередніх забезпечень, визначує зорців, що приймають від них сигнали і зорять на боки; справджує зв'язок, зголошує про готовість і у визначений час вирушає з чотою у визначеному напрямі. Чотовий посувається спереду переднього відділу маршового забезпечення.

330. Пошкоджені шляхові споруди і підозрілі щодо замінування відтинки дороги обслідують сапери. Заражені відтинки дороги прослідують хеміки.

Незначні пошкодження шляхових споруд поправляють сапери маршового забезпечення, а при значних пошкодженнях маршове забезпе[ч]ення зобов'язане винайти обходи і поставити живого маяка (бійця).

Живого маяка, що його поставила стежа, зміняє боєць з ядра. Змінений боєць долучується до ядра маршового забезпечення і під час відпочинку доганяє свій підвідділ.

331. Під час посування чотовий зобов'язаний суворо втримувати подану йому віддаль від головного відділу маршового забезпечення, по вимушени[х] затримках негайно вирівнювати цю віддаль, а на короткі відпочинки затримуватися в місцях, закритих перед повітряним зоренням і, по змозі, танконедоступних.

Поодиноких людей і малі групки ворога маршове забезпечення захоплює в полон або нищить.

Знижені (бриючі) літаки відбивається сальвовим вогнем чергового (службового) рою.

332. ***На довгий відпочинок*** маршове забезпечення затримується по досягненні визначеного пункту або на спеціяльне розпорядження командира колони, займаючи найближчий танконедоступний район, і діє як забезпечення постою (застава), будучи в повній бойовій готовості.

333. Чотовий, виявивши ворога в марші, зобов'язаний випередити його у відкритті вогню і заподіяти йому втрати, змусити розгорнутися і діяти у невигідних умовинах.

Ведучи бій з ворогом, чотовий повинен устійнити його силу і склад. При зустріч з ворогом негайно зголосити або подати сигнал зверхникові.

Маршове забезпечення розгортає звичайно всі стрілецькі рої зі самого початку бою, щоб одержати якнайбільшу вогневу силу.

334. Нанісши поразку зустрічній групі ворога або ствердивши її відступ, чота негайно продовжує посування. Чотовий зголошує про це командирові охоронюваної колони.

335. Чоту, вислану від колони головних сил на непорушне (стале), бічне забезпечення, скріплюється вогневими засобами; вона повинна зайняти вигідний для оборони пункт на поданому їй напрямі, організувати вогонь, зорення й окопатися.

На випадок наступу ворога чотовий повинен вдержувати свої становища так довго, поки охоронювана колона не пройде того напряму, що його прикриває чота.

Про наступ ворога чотовий негайно зголошує командирові, що його вислав.

336. Стрілецька чота, що творить заднє маршове забезпечення при відступальному марші, повинна боєм вперто стримувати ворога, що насідає, поки охоронювана колона не відірветься на необхідну віддаль. Чота повинна разити ворога вогнем з поступнево займаних догідних становищ, приневолюючи його розгорнутися.

337. Командир заднього маршового забезпечення, з наказу старшого командира, зобов'язаний переводити пошкодження або нищення мостів і доріг по дорозі відступу, щоб стримати ворога, який нас переслідує. При цьому він повинен давати допомогу приділеним йому саперам.

338. Заднє маршове забезпечення при розбудованій сітці доріг і наскрізь доступному терені висилає в напрямі ворога стежу і розшуків, перехоплюючи найближчі шляхи.

При наявності лише одної дороги і на важко доступному терені заднє маршове забезпечення прикривається чолом заднього забезпечення.

7. Стрілецька чота на забезпеченні постою

339. Стрілецьку чоту на забезпеченні постою призначується на заставу від забезпечуючого відділу (сотні) або на самостійну (скріплену) заставу, що її висилає полк (курінь).

Завдання застави:

– не допускати розвідувачів ворога до військ, що відпочивають;

– забезпечувати війська, що відпочивають, від несподіваного обстрілу вогнем кулеметів і гранатометів, перед нападом танків, броneавт і змоторизованої піхоти ворога;

– при наступі значних сил ворога затримати їх боєм на раніше підготовленому рубежі, поки розгорнуться власні охоронювані війська;

– попередити сигналом охоронювані війська про появу летунства ворога.

340. Застава одержує смугу охорони до півтора км завширшки на віддалі від відпочиваючих військ до 4 км.

Заставу звичайно зміцнюється важкими кулеметами, гранатометами, гарматами, протитанковими крісами, саперами, хеміками та повинна її підтримувати артилерія з району розміщення охоронюваних військ.

Застава висувається у район забезпечень – звичайно під прикриттям маршового забезпечення, що затрималося, або під прикриттям розвідування – і обладнує до оборони опірний пункт, прикриваючи його протитанковими мінами й іншими звичайними перешкодами.

Командант застави підпорядкований командирові, що вислав заставу.

341 ***Застава виставляє не більше, як дві чати.***

Якщо у проміжках поміж двома сусідніми чатами теренові предмети перешкоджують у зоренні й обстрілі, командант застави зобов'язаний виставити там наслух і пильнувати проміжку стежами.

342. Командант застави, одержавши наказ, під охороною розшуків (стеж) непомітно висуває заставу на визначений район. Залишивши заставу в укритті та виставивши зорців і безпосереднє забезпечення, командант застави виясніює чоті і приділеним підвідділам завдання застави. Після цього командант застави з ройовими і командирами приділених підвідділів переводить розпізнання району.

Намітивши місця розположення чат, наслухів, шляхи стеж і межі району оборони застави, командант застави ставить завдання, вказуючи:

– які частини знаходяться напереді та в якому напрямі очікується їх відходу;

– становища чат і застави, вогневі завдання і смуги зорення;

– непомітні підходи, де будуть виставлені насл[ухи];

– кличка і кому треба подавати – відклик;

– сигнали для зв'язку поміж чатами і заставою, для виклику команданта застави, конвою із застави, для відступу чат;

– заходи на ніч і на випадок, як ворог пускатиме дими;

– час готовости.

343. Видавши наказ, командант застави повинен виставити польову стійку для безпосереднього забезпечення застави і зорення за чатами та зробити бойовий поділ застави.

Чати і наслухи командант застави зобов'язаний виставити особисто.

Примістивши заставу в укритті, він дає вказівки щодо копання окопів, маскування і черговости відпочинку.

На заставі зброя залишається при бійцях, а наплечники скидається; половина бійців відпочиває, не скидаючи виряду.

Для перешуку терену і зв'язку зі сусідньою заставою (зліва) – командант застави визначує необхідну кількість парних розшуків (стеж) та подає їм дорогу посування.

Командант застави зобов'язаний втримувати на заставі постійну готовість до бою і мати ясно розпрацьований плян оборони.

344. При поспішнім організуванні забезпечення постою – командант застави ставить завдання і дає всі вказівки з пригожого для зорення пункту, а потім обходом провіряє розташування застави.

Якщо забезпечення постою виставляється ніччю, командант застави зобов'язаний вдосвіта обійти лінію забезпечень і зробити необхідні зміни.

345. ***Вночі, під час мряки, заметілі*** необхідно збільшувати сторожність, виставляти додаткові наслухи, частіше висилати стежі і завчасу приготовляти вогневі засоби для ведення вогню в умовинах обмеженої видности.

346. Польову стійку для безпосереднього забезпечення ядра застави необхідно виставляти на віддалі зв'язку голосом, замасковану в пункті, з якого видно чати. Склад стійки повинен запевнювати постійне зорення за кожною чатою.

Парні розшуки (стежі) для перешуку терену і зв'язку зі сусідніми заставами визначується із ядра застави.

На стежі не призначується націлювачів важких кулеметів, гармашів, обслуги гранатометів і протитанкових крісів.

Стежі повинні провірювати терен до півтора км перед чатами і діяти постійно: як перша зміна вертається, то друга виходить. Вони виконують службу, як розвідчі стежі.

Дійшовши до сусідньої застави, старший розшук зобов'язаний зголосити її командантові про все замічене під час дороги, одержати необхідні відомості, після чого вернутися до своєї застави, зголосити про здобуті й одержані відомості та про все помічене.

347. Затриманих поодиноких бійців своєї частини командант застави повинен особисто розпитати, дозволити їм посуватися далі або під конвоєм вислати їх до того командира, що вислав заставу.

Перебіжчиків, полонених і затриманих цивільних осіб відсилати під конвоєм до того командира, що вислав заставу.

348. ***При наступі значних сил ворога*** чати, за наказом команданта застави, відступають до опірного пункту застави. Застава вперто втримує свій опірний пункт. Вона може відступити лише за наказом того командира, що її вислав.

349. ***При заміні забезпечення постою маршовим забезпеченням*** усі підвідділи забезпечення залишаються на місцях до переходу маршового забезпечення через лінію чат, після того застава долучується до свого підвідділу на визначеному пункті.

Якщо в район застави висилається стійку протиповітряного зорення, то командант застави приміщує її при ядрі застави.

350. Командант застави несе повну відповідальність за збереження постійної сторожности і правильне виконання служби всіма підвідділами застави, за постійну бойову готовість, своєчасне попередження охоронюваних військ про появу наземного і повітряного ворога та за вперту оборону св[ог]о опірного пункту.

IX. ЧОТА АВТОМАТНИКІВ

1. Загальне положення

351. Чота автоматників веде боротьбу, діючи у складі сотні автоматників або самостійно, в тісному зв'язку зі стрілецькими підвідділами або окремо від них. В окремих випадках чоту автоматників можна приділювати стрілецьким підвідділам.

352. Чота автоматників, з правила, веде бій на широкому фронті, застосовуючи обхоплювання і обходи з крил і тилу ворога, проникаючи в його бойові лади. Чота діє звичайно роями і групками (по три-чотири автоматники).

353. Чотовий ставить завдання чоті, подає плян діяння і керує чотою за допомогою сигналів, знаків і зв'язкових.

354. Чотовий повинен постійно старатися про те, щоб у чоті був задовільний запас боєприпасів.

2. Чота автоматників у наступальному бою

355. ***Для розвідування переднього краю оборони ворога боєм*** чота автоматників наступає на широкому фронті при підтримці вогню артилерії і гранатометів.

Зустрівши вогневий опір ворога, чота автоматників вишукує слабо боронені відтинки і негайно просувається через них, атакує вогневі точки ворога з крил і тилу та виявляє систему його вогню.

Про висліди розслідування чотовий зголошує командирові, що його вислав.

356. У наступі чота автоматників посувається у передових розстрільних. Перед наступом з вихідного положення чота розсипається в рідку розстрільну або розчленовується на групки (по три-чотири автоматники), а потім наступає у бойовому ладі стрілецького підвідділу на крилах або в проміжках. Підійшовши до оборони ворога на 500 м, чота відкриває засереджений вогонь по його вогневих засобах, розташованих на передньому краю.

Викривши слабо боронені відтинки оборони, чотовий негайно висуває туди групки і рої, щоб, проникнувши в оборону, напасти з крила або тилу на вогневі засоби ворога, що перешкоджують в атаці стрілецьких підвідділів.

357. Коли стрілецькі підвідділи заволодіють переднім краєм оборони ворога, чота автоматників сміливо висувається вперед, допомагаючи їм заволодіти наступними вогневими точками.

Чота автоматників нищить підходячі резерви, командні і зірні пункти, вузли зв'язку, артилерійські і гранатометні обслуги та транспортні засоби ворога.

358. ***Наступаючи ніччю,*** чота автоматників, щоб забезпечити атаку стрілецьких підвідділів, непомітно проникає почерез передній край оборони ворога, несподівано захоплює частину його становищ і втримує їх до атаки стрілецьких підвідділів.

Перед наступом чотовий спільно з ройовими докладно розвідують передній край оборони ворога.

Наступаючи ніччю, чота посувається розстрільною зі скороченими відступами і віддалями.

Попереду і на крилах посуваються пари розшуків.

359. Діючи в складі танкової висадки, підвідділи чоти автоматників – до часу висадки в тилу ворога – охороняють танки перед ворожими винищувачами танків.

Висадившися в тилу ворога, чота разом з танками захоплює вогневі точки, відтинає ворогові дороги відступу, нападає на командні пункти, вогневі становища, артилерію і гранатомети, на кінну і механічну тягу, на вузли зв'язку і тили.

Завдання чоти автоматників у танковій висадці, плян дій і сигнали для зв'язку подає командир висадки.

360. Перед всіданням на танки чотовий зобов'язаний:

– познайомити ройових зі завданням чоти і пляном дій, поставити завдання роям;

– визначити сигнали для зв'язку внутрі чоти;

– визначити спільний збірний пункт у глибині оборони ворога.

361. Для дій на відкритому крилі ворога або на його стиках чотовий автоматників, одержавши бойове завдання, зобов'язаний розвідати терен і ворога на вказаному напрямі, вибрати шлях посування і – у хвилині атаки стрілецьких підвідділів або безпосередньо перед їх атакою – несподівано напасти вогнем на ворога і посуватися на його тил.

3. Чота автоматників в оборонному бою

362. ***Для зірвання і відбиття*** атаки ворога чота автоматників у хвилині, коли вогонь артилерії ворога перенесеться у глибину, швидко й непомітно висувається з укриття на передній край і займає раніше намічені становища.

При переході ворога до атаки чота зустрічає його нищівним вогнем.

363. ***Для знищення ворога, що продістався у глибину нашої оборони***, чота автоматників зі стрілецькими підвідділами несподівано протиатакує ворога вогнем з крила і тилу.

364. ***Для забезпечення стику*** поміж стрілецькими підвідділами – чота автоматників приміщується на стику розосереджено, роями і групками, на віддалях і відступах 100-150 м, організує перехресний вогонь і нищить ворога при його наступі.

Кожний рій або група автоматників одержує самостійне завдання.

Якщо ворогові вдасться продістатися на стик, чотовий негайно повідомляє про це командира куреня і сусідів. Чота вперто втримує свої становища, затримує ворога вогнем, не допускаючи проникання нових його груп.

365. ***При відступі стрілецьких підвідділів із бою*** чота автоматників може одержати завдання прикрити їх відступ. Чота діє, як у маневровій обороні, стримуючи ворога вогнем з поступнево займаних рубежів і застосовуючи несподівані напади зі засідок.

X. КУЛЕМЕТНА ЧОТА

1. Загальне положення

366. Чотовий кулеметної чоти зобов'язаний завжди знати завдання стрілецького підвідділу, до якого чота приділена або який вона підтримує, та мати постійний тісний зв'язок з його командиром (особисті зустрічі, через посланців і сигнали).

367. Одержавши завдання, чотовий кулеметної чоти пров[а]дить вогневе розвідування, вибирає місця для свого зірного пункту, вогневих становищ (основних і резервних) і підвод (тачанок), а також непомітні шляхи зв'язку поміж ними.

368. Для збереження співдіяння необхідні:

Внутрі кулеметної чоти:

– взаємна вогнева підтримка роїв;

– допомога один одному боєприпасами і всім необхідним.

Поміж кулеметною чотою і стрілецькими підвідділами:

– знання бойових завдань стрілецьких підвідділів;

–користування спільними орієнтирами і застосування тих самих способів вказування цілей;

– втримування постійного звязку зі стрілецькими підвідділами і постійне зорення за їх діями.

Поміж кулеметною чотою і артилерією:

– взаємне знання завдань;

– користування спільними орієнтирами і застосування тих самих способів вказування цілей;

– охорона артилерійських підвідділів у критичних хвилинах бою.

Поміж кулеметною чотою і танками:

– знання завдань і бойового напряму танків;

– постійне зорення за посуванням і діями танків, подавання їм вогневої підтримки раженням обслуг протитанкових засобів;

– користування спільними умовними знаками (сигналами) для взаємного вказування цілей.

Поміж кулеметною чотою і сусідніми вогневими засобами піхоти:

– взаємне знання завдань та подавання допомоги в критичні хвилини бою.

369. Кулеметна чота діє в бою з одного вогневого становища або розосередж[е]но – роями.

Чотовий кулеметної чоти керує чотою, наказами, сигналами, умовними знаками (свисток для припинення вогню, показники, прапорці, сигнальні таблиці, трасувальні набої) і через зв'язкових.

Для змін становищ видається наказ:

"Чота переходить туди-то, напрямний рій такий-то, такий-то рій (рої) – ВПЕРЕД".

370. Засоблення кулеметної чоти боєприпасами відбувається зі сотневого пункту бойового постачання.

2. Кулеметна чота в наступальному й зустрічному боях

371. ***В час маршу зближення*** кулеметна чота, докладно пристосовуючись до тер[е]ну, посувається з кулеметами на двоколках (підводах, в'юках) до тієї хвилини, поки дозволяє терен і вогонь ворога.

372. ***До початку наступу,*** одержавши бойове завдання, чотовий кулеметної чоти швидко переводить вогневе розвідування, ставить чоті завдання; рої непомітно займають вогневе стновище на вихідному положенні до наступу і негайно копають кулеметні окопи й щілини.

Кулеметна чота повинна бути готова відкрити вогонь перед початком наступу стрілецьких підвідділів.

Підготовивши дані для стріляння, чотовий зголошує командирові підвідділу, до якого чота приділена (або який чота підтримує), про готовність відкрити вогонь.

373. ***В час наступу,*** в міру посування стрілецьких підвідділів, кулеметна чота пересувається вперед разом з їх бойовими ладами і перед ними на раніше розвідані становища.

Основне завдання кулеметної чоти – упевнено підтримувати стрілецький підвідділ дійсним вогнем.

Зміну становищ переводиться у найдогіднішій хвилині перескоками (переїздами) по одному кулеметові або по два.

374. Вогневі ст[а]новища чотовий вибирає так, щоб мати спромогу вести вогонь спереду, у проміжки (відступи) або з-поза крил стрілецьких підвідділів.

Для стріляння з-поза крила кулемети можна висувати на відтинки сусідніх підвідділів.

Вогневих становищ не вибирати побіч добре помітних теренових предметів і на рубежах, що вирізняються.

На вогневому становищі кулемети розміщується у відступах 20-30 м.

375. При розосереджені чоти на рої чотовий перебуває при одному з кулеметних роїв або при командирові стрілецького підвідділу, до якого приділений, і дбає про безперебійне засоблювання кулеметів набоями. Чотовий повинен бути завжди готовий взяти командування чотою у свої руки.

376. Кулеметна чота, розміщена на одному вогневому становищі, веде вогонь під безпосереднім керуванням чотового.

Цілі вказує командир стрілец[ь]кого підвідділу або їх вибирає чотовий кулеметної чоти самостійно. В першу чергу разиться цілі, що перешкоджають у посуванні піхоти і танків.

По важливих цілях чотовий зосереджує вогонь цілої чоти.

377. Кулеметна чота прикриває скупчування стрілецьких підвідділів на рубежі атаки, разячи вогневі засоби ворога, що перешкоджають у посуванні, а до початку атаки займає становище, з якого можна успішно підтримувати вогнем атаку танків і стрілецьких підвідділів. До того часу чота повнотою засоблюється боєприпасами, мастилами, водою і всім необхідним.

378. При переході стрілецьких підвідділів до атаки – кулеметна чота всю силу свого вогню зосереджує на т[і] вогневі засоби ворога, що ведуть вогонь на крила, або на ті, що їх нововиявлено, а при атаці з танками – також і на протитанкові вогневі засоби.

Як тільки стрілецькі підвідділи і танки увірвуться до становищ ворога, кулеметна чота негайно висувається у захоплений район, нищить вогневі засоби ворога, що перешкоджають розвиткові атаки, та відбиває протиатаки.

379. Підчас бою внутрі оборонної смуги ворога – кулеметна чота повинна сміливо посуватися вперед, допомагаючи стрілецьким підвідділам і танкам перемагати оборону ворога.

380. Якщо наша атака відбита, кулеметна чота прикриває відступ стрілецьких підвідділів, підготовляє і забезпечує їх поновну атаку, не зважаючи на втрати.

381. Кулеметна чота, приділена до маршовог[о] забезпечення, зобов'язана випередити ворога при відкритті вогню і прикрити розгортання, наступ і атаку маршового забезпечення або тримати ним захоплений рубіж.

Для того кулеметна чота, за наказом коменданта маршового забезпечення або з власного почину, швидко висувається вперед і, зайнявши становище, відкриває вогонь. Вогонь ведеться, з правила, з відкритих замаскованих становищ.

При відступі ворога кулеметна чота, сміливо посуваючись з піхотою вперед, своїм вогнем не дає ворогові закріпитися.

382. ***Ніччю*** марш зближення і наступ проводиться під прикриттям безпосереднього забезпечення. Витримується належний зв'язок зі стрілецькими підвідділами і внутрі чоти.

По захопленні становищ ворога кулеметна чота негайно висувається до стрілецьких підвідділів і готується відбивати протиатаки ворога.

383. ***В лісі*** кулеметна чота діє розосереджено роями, посуваючись у бойових ладах стрілецьких підвідділів і ведучи вогонь з коротких віддалей вздовж просік, по узліссі, галявинах і дорогах.

384. ***В бою за оселю*** (населений пункт), по захопленні її краю, кулеметні рої придушують вогневі точки ворога, приміщені в домах, будівлях (вогнем по вікнах і стрільницях), в окопах; не допускають посуватися вулицями і майданами; відсікають своїм вогнем відтинки оборони ворога і видбивають протиатаки.

385. ***В горах*** і на горбкуватому терені при наступі широко застосовується стріляння понад голови власних військ.

3. Кулеметна чота в обороні

386. Свої завдання в обороні чота виконує з відкритих замаскованих становищ, вибраних у такій віддалі від окопів стрілецьких підвідділів, щоб вимикнути рівночасне раження артилерією і гранатометами ворога та щоб запевнити собі найбільш дійсний криловий і скісний вогонь.

Протитанкові та протипохідні перешкоди, що є перед фронтом чоти, треба обстрілювати криловим і скісним вогнем важких кулеметів.

387. Кулеметна чота підтримує бойові забезпечення, ведучи вогонь із резервного становища на передньому краю або перед ним, а по виконанні завд[а]ння переходить на о[сн]овне становище. У складі скріпленого бойового забезпечення кулеметна чота діє, як в обороні.

388. Чотовий кулеметної чоти, одержавши завдання оборони та організувавши зорення, переводить розвідування району стрілецького підвідділу і терену, що лежить спереду, вказує ройовим орієнтири, вогневі становища (основні і резервні), подає числа цілей і установлює зв'язок з командиром стрілецького підвідділу.

На вогневому становищі переводиться окопні роботи і завчасу робиться (у нішах) запас набоїв і всього необхідного для довготривалого бою.

389. ***Коли ворог атакує передній край***, кулеметна чота зосереджує вогонь на атакуючу піхоту ворога. Якщо потрібно, чотовий переміщує поодинокі кул[е]мети так, щоб ціла чота брала участь у відбиванні атаки.

Знищивши одну ціль, чотовий переносить вогонь усіх кулеметів на іншу, не даючи ворогові змоги піднятися до атаки.

390. При атаці ворога з танками кулеметна чота відсікає піхоту ворога від танків і нищить танкові висадки.

391. ***При вклиненні ворога*** в опірний пункт чота нищить його вогнем на крило і тил.

Кулеметна чота зобов'язана вперто триматися в оточенні до тієї пори, поки ворог не буде протиатакою відкинений назад.

Протиатаку стрілецьких підвідділів кулеметна чота зобов'язана негайно підтримати вогнем.

392. Для ведення кинджального загороджуючого вогню кул[е]метна чота розміщується роями на передньому краю і в глибині оборони, за протитанковими перешкодами. Рої діють самостійно. Чотовий ставить завдання кожному роєві, вказуючи в тер[е]ні вогневе становище, напрям стріляння, порядок відкриття вогню, і перевіряє готовність кулуметів.

393. ***Для ведення фронтального загороджуючого і зосередженого вогню*** по далеких підходах до переднього краю кулеметна чота може приміщуватися на одному вогневому становищі в глибині оборони. Для кращого маскування чота може зосередитися роями, але керування вогнем залишається в руках чотового.

394. ***При відступі*** стрілецьких підвідділів кулеметна чота, не зважаючи на втрати, зосереджує вогонь на ворогові, що атакує, і вперто тримається, якщо треба, жертвуючи собою.

395. ***В обороні ніччю*** кулеметна чота займає резервні нічні становища. Чотовий кулеметної чоти завидна вказує ройовим вогневі становища, дає вказівки щодо підготови кулеметів до стріляння в умовинах ночі, про час і порядок висунення на нічні становища, визначує напрям і рубежі обстрілу, підготовляє дані для стріляння.

396. ***Обороняючися в лісі***, кулеметна чота діє, з правила, покулеметно, обстрілюючи повздовжним вогнем загородження, просіки і дороги, а криловим вогнем узлісся і галявини перед переднім краєм і в глибині оборони.

397. ***При обороні оселі*** (населеного пункту) кулеметну чоту використовується для повздовжнього обстрілу підходів до опірного пункту, краю села, вулиць і майданів. Кулемети уставляється в домах, за огорожами, тинами, в підвалах, півпідвалах, на партері, на горищах, на дзвіницях.

Крила і тил кулеметної чоти належно прикривається вогнем сусідів і загородженнями.

398. ***При обороні в горах*** кулеметну чоту розміщується роями або на одному становищі і використовується для обстрілу долин і виходів з них перед переднім краєм, на крилах і в глибині оборони. Дуже часто організується вогонь в два-три поверхи (прошарки).

399. Чотовий кулеметної чоти, визначеної для протиповітряної оборони, повинен:

– вибрати становище для зенітного стріляння;

– намітити становища для стріляння по наземному ворогові (в обороні);

– організувати зорення за повітрям;

– дати вказівки про обладнання і маскування становищ;

– для вказування цілей понумерувати сектори зенітного стріляння або довкола становища визначити орієнтири;

– подати всім роям величини випереджень, відповідно до віддалі стріляння і типів літаків ворога;

– при стрілянні зі зенітними прицілами перевірити їх установку і влучність;

– провірити готовість кулеметів до зенітного стріляння.

При нападі літаків ворога чотовий повинен негайно відкрити по них вогонь, починаючи з віддалі 1000 м, поступово вказуючи цілі для раження.

XI. ЧОТА 82-мм ГРАНАТОМЕТІВ

1. Загальне положення

400. ***Гранатомети – сильний вогневий засіб піхоти.***

Основні завдання гранатометів:

– безперервна підтримка піхоти в наступі й обороні зосередженим вогнем;

– придушення і нищення живої сили і вогневих засобів ворога, особливо тих, що розташовані в укриттях (видолинки, яри, зворотні схили) і недоступні для плоского вогню;

– доповнення, а деколи заступлення вогню артилерії.

401. Гранатометна чота повинна завжди співдіяти з піхотою і її вогневими засобами, артилерією і танками.

Співдіяння в бою досягається:

– внутрі гранатометних підвідділів – знанням завдань і даванням допомоги один одному вогнем і матеріальними засобами;

– поміж гранатометами, кулеметами і стрілецькими підвідділами – установленням спільних орієнтирів, одним способом указування цілей, взаємним знанням завдань, пляну дій, взаємною вогневою підтримкою і постійним зв'язком;

– поміж гранатометами й артилерією – крім поданого вище, розподілом цілей;

– поміж гранатометами і танками – знанням завдань танків, їх бойового напряму, умовних знаків (сигналів), вказуванням цілей, зоренням за їх діями і швидкім нищенням протитанкових засобів ворога.

402. ***Вогневі завдання, що їх гранатомети виконують дійсним вогнем:***

Завдання	Гранатомети		
	50-мм	82-мм	120-мм
	віддаль стріляння в м		
Придушення (нищення) живої сили	до 500	до 2500	до 5000
Придушення вогневих засобів ворога	„ 500	„ 2000	„ 3000
Руйнування окопів з легким перекриттям	—	„ 1200	„ 3000
Руйнування дротяних загороджень	—	„ 1200	„ 2000

403. ***Бойовий лад*** гранатометних підвідділів складається зі зірних пунків, вогневих становищ і місць приміщення засобів тяги. Крім основного вогневого становища, треба вибрати не менше трьох резервних.

404. Гранатометна чота є неподільною бойовою одиницею.

Використовування поодиноких гранатометів допустиме лише для вирішення спеціальних завдань.

405. В бою чота зміняє вогневі становища в розчленованих ладах.

Чота гранатометів із маршового ладу в розчленований лад переформовується за наказом (сигналом) командира. Відступи поміж гранатометами 15-30 м.

З хвилиною розчленування чоти р[о]йові ведуть свої рої, зорячи за сигналами чотового.

406. Коли матеріальну частину переносять бійці, то чота може посуватися:

– рядом (в колоні по одному) – обслуги одна за одною;
– розчленованим ладом чоти;
– рої на лінії (відступи 15 -30 м);
– розсипною (змійкою).

2. Гранатометна чота в наступальному бою

407. ***Під час маршу зближення*** чота пересувається у розчленованих ладах, пристосовуючись до терену. Матеріальну частину перевозять на підводах або переносять бійці.

В час бою піхоти з бойовим забезпеченням

– гранатометна чота, приділена до стрілецького підвідділу, своїм вогнем підтримує наступ того підвідділу і, відтинаючи вогнем шляхи відступу бойовому забезпеченню ворога, допомагає його оточити, захопити або знищити.

Завдання одержує чота від командира стрілецького підвідділу.

408. ***Під час наступу й атаки*** переднього краю оборони ворога – чота діє у складі гранатометної сотні під керуванням сотенного.

409. ***При захоплюванні переднього краю*** гранатометна чота в залежності від перебігу бою може перепідпорядковуватися командирові стрілецького підвідділу (згідно з планом бою).

Основні завдання чоти в цей період:

– швидке посування за піхотою і раження цілей, що наново появляються;
– підготова атаки на нові об'єкти;
– відбиття протиатаки ворога.

Чотовий гранатометної чоти установлює зв'язок з командиром стрілецького підвідділу і виконує поставлені їм вогневі завдання.

410. Для успішного виконання завдань чотовий повинен: постійно розвідувати ворога, зорити в глибину його оборони і в напрямі своїх крил, визначити вогневі становища чоти, що повинні бути якнайближче до підвідділів стрілецької сотні, і швидко займати їх.

411. Якщо атаку стрілецького підвідділу ворог відбив, гранатометна чота повинна при співдіянні з іншими вогневими засобами підтримати відступ піхоти і підготовити їй вогнем поновну атаку.

412. Чотовий гранатометної чоти, одержавши завдання діяти з автоматниками у глибині оборони ворога, розподілює гранатомети групкам автоматників і ставить їм завдання самостійного діяння за розпрацьованим планом.

Гранатометники проникають у глибину оборони ворога або у хвилині загальної атаки стрілецьких підвідділів, або раніше, разом з автоматниками.

А далі, під прикриттям груп автоматників, гранатометники швидко займають намічені становища і несподівано засипають ворога зосередженим вогнем, нищачи його з крила або з тилу.

413. Гранатометна чота, призначена до танкової висадки, підпорядковується командирові висадки.

Чотовий, одержавши завдання, доповнює боєприпаси, на місці всідання розміщує чоту поодинокими гранатометами на танках. В час посування він зорить за тереном. У хвилині висадки десанту і при його дальших діях чота швидко займає вогневе становище і зосередженим вогнем придушує вогневі засоби ворога, що перешкоджають діям висадки.

414. Коли вогнем підготовляється атаку оселі (населеного пункту), гранатометна чота діє у складі гранатометної сотні, допомагаючи піхоті заволодіти краєм оселі, і прикриває вогнем крила.

В час боротьби внутрі оселі – гранатометна чота або залишається на вогневому становищі ззовні оселі, приготувавши вогонь по виходах з неї в тил, або поодинокі гранатомети приділюється стрілецьким сотням (чотам) для їх безпосередньої підтримки.

415. ***При наступі в лісі*** гранатометну чоту приділюється до стрілецького підвідділу.

Вона займає вогневі становища [н]а дорогах, галявинах, просіках, коло узлісь, в незначній віддалі від зірних (спостережних) пунктів. Зірні пункти висувається до передових підвідділів піхоти, вони втримують зв'язок з вогневими становищами за допомогою ланцюга зв'язкових.

При наступі внутрі лісу гранатомети посуваються в бойових ладах стрілецького підвідділу і придушують цілі, що перешкоджають у посуванні піхоти, а недоступні для вогню кулеметів і гармат.

Для підтримки наступу й атаки гранатометна чота висувається як[о]мога ближче до переднього краю оборони ворога і придушує вогнем цілі на відногах лісу.

416. Для підтримки вогнем нічної атаки гранатометна чота може наступати разом зі стрілецькою сотнею або залишатись на зайнятому вогневому становищі.

В першому випадку – чота посувається зі зменшеними відступами на крилі стрілецької сотні або у проміжку поміж стрілецькими чотами; в другому випадку – чота завидна займає вказані їй становища і відкриває вогонь за завчасу розпрацьованим пляном або за сигналами. Дані для стріляння, уставку гранатометів і боєприпаси треба провірити, щоб виключити можливість випадкового раження своїх військ.

417. При успіху нічної атаки гранатометна чота швидко висувається на захоплений у ворога район (пункт) і забезпечує вогнем його втримання. При неуспішній атаці чотовий підтримує вогнем відступ стрілецької сотні на вихідне положення.

3. Гранатометна чота в обороні

418. Чота в обороні виконує вогневі завдання звичайно у складі сотні гранатометів, а рідше діє самостійно, підтримуючи вогнем бій стрілецьких підвідділів за передній край і внутрі оборони.

Вона одержує один-два відтинки непорушного загороджувального вогню, кожний відтинок до 60 м завширшки.

419. Гранатометна чота повинна приготувати, крім основної, не менше трьох вогневих резервних становищ і зробити запас боєприпасів.

Під час артилерійського обстрілу і налету летунства ворога гранатометна чота, що не веде вогню, ховається у щілинах або під перекриттями.

Дула з двоногами гранатометів треба поховати в щілинах.

420. Гранатометна чота, визначена для підртимки бойового забезпечення, займає вогневі становища висунені наперед перед передній край оборони.

Чотовий, одержавши завдання і вказівки про дії бойового забезпечення, зобовязаний провести вогневе розвідування рубежів, що на них повинен він підтримати вогневе забезпечення.

421. Гранатометна чота підтримує бойове забезпечення відкриваючи вогонь на умовлений знак.

Пі[с]ля відступу бойового забезпечення гранатометна чота, за наказом командира куреня, переходить на основні становища у глибині оборони.

Гранатометна чота, призначена у склад бойового забезпечення, діє, як в обороні.

422. Чота, призначена для підтримки протиатаки, підпорядковується сотенному тієї сотні, що веде протиатаку.

Гранатометна чота готує протиатаку зосередженим вогнем, супроводить сотню, що веде протиатаку, і забезпечує успіх піхоти.

423. При відбитті танкової висадки ворога, що прорвався, гранатометна чота при співдії з важкими кулеметами разить висадку і її вогневі засоби під час посування та відсікає піхоту від танків по висадці, разячи її з крила, не даючи їй розгортатися і скупчуватися в укриттях.

424. В умовинах маневрової оборони чота діє у складі гранатометної сотні або приділюється її до стрілецького підвідділу. Вона стримує ворога зосередженим вогнем на основних напрямках, прикриваючи перехід піхоти на наступний проміжний (посередній) рубіж.

Зміна становищ повинна переводитися в залежності від обставин цілою чотою, при співдіянні з кулеметами й артилерією, або роями.

425. Гранатометна чота ніччю може вести:

– загороджувальний вогонь за раніше підготованими даними;

– вогонь по поодиноких орієнтирах і рубежах (підступах), на які встрілялося удень;

– вогонь по виявлених цілях і при штучнім освітленні.

Дані для нічного стріляння треба приготовити завидна.

426. При обороні оселі (населенного пункту) чота може бути приділена до стрілецької сотні (чоти) для раження ворога на підступах до краю села і під час атаки.

При прориві ворога до оселі гранатометна чота повинна сипнути на групу, що прорвалася, вогнем, прибити її до землі, допомагаючи своїй піхоті перейти до протиатаки. Підтримуючи вогнем протиатаку, чота повинна бути готовою вести вогонь по виходах з оселі та відтяти ворогові шляхи відвороту.

427. При обороні в лісі чоту приділюється до стрілецької сотні.

Вогневі становища вибирається на узліссях, галявинах, просіках.

Зірний (спостережений) пункт висувається на лінію передніх підвідділів.

428. Завдання гранатометів при обороні в лісі: поставити вогневі запори на правдоподібних шляхах наступу ворога у глибині лісу і на виходах з нього та підтримувати протиатаки.

429. ***Кочівний гранатомет*** повинен своїм вогнем вводити ворога в оману щодо місця розміщення і кількости гранатометів в обороні. Він діє переважно в час, коли ворог веде розвідування оборонної смуги, щоб викрити розташування вогневих засобів нашої оборони.

Для керування кочівними гранатометами визначується звичайно середній командний склад.

Вогонь кочівного гранатомета в'яжеться з вогнем кочівних гармат.

430. Вогневі становища кочівних гранатометів вибирається з таким розчисленнями, щоб запевнити швидку їх зміну. Кочівні гранатомети ведуть вогонь по цілях, указаним командиром стрілецького полку, до яких заздалегідь підготовляються дані для стріляння.

Командирові кочівного гранатомета вручається картку, на якій вказуються завдання гранатомета, вихідні дані для стріляння, вогневі становища, норми витрати боєпипасів на кожному вогневому становищі і дорогу пересуву з одного вогневого становища на друге.

Кочівний гранатомет забезпечується боєприпасами, які раніше доставляється на становища в кількості, що потрібна для виконання завдання з кожного вогневого становища.

XII. ЧОТА ПРОТИТАНКОВИХ КРІСІВ

1. Загальне положення

431. Чота протитанкових крісів своїм зосереженим вогнем спроможна відбити атаку бронеавт, середніх і легк[и]х танків на одному танконебезпечному напрямі на ширині (фронті) стрілецької сотні.

432 Чотовий формує бойовий лад чоти "на лінію", "трикутник (клин) вперед", "трикутник (клин) назад", а на відкритому крилі "сходами" в напрямі крила (дивись: рис. 9), в тісному співдіянні з іншими протитанковими засобами.

433. До бою чотовий установляє зв'язок і співдіяння своєї чоти зі сусідніми протитанковими засобами і стрілецькими підвідділами.

434. Чота поповнює боєприпаси з курінного пункту засоблювання боєприпасами.

В обороні на становищі кожного кріса готується запас боєприпасів у ніші окопу.

Рис. 9. Бойовий лад чоти протитанкових крісів

2. Чота протитанкових крісів у наступальному бою

435. ***Завдання чоти в наступі:***

– у співдії з іншими про[ти]танковими засобами прикрити стрілецькі підвідділи перед нападом танків ворога;

– підтримати атаку своїх танків;

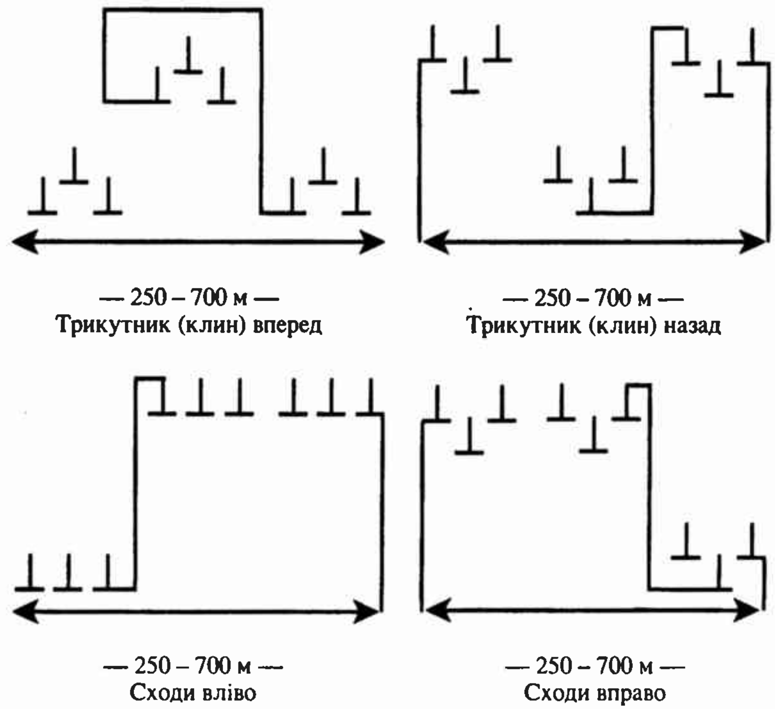

Рис. 9 [продовження]. Бойовий лад чоти протитанкових крісів

– співдіяти з вогневими засобами піхоти в придушуванні вогню кулеметів і гармат ворога;

– боротися з літаками ворога.

436. ***В час маршу зближення*** чота посувається у віддалях бойового ладу стрілецької сотні (куреня), застосовуючи приписи маскування.

Під вогнем артилеії і гранатометів ворога, а також на відкритому терені чота посувається розчленовано.

437. ***На вихідному положенні до наступу*** чотовий, одержавши завдання від командира куреня або сотні, до якої чота приділена, зобов'язаний:

– примістити чоту непомітно і визначити зорення за ворогом і за сигналами командира куреня, сотні;

– устійнити правдоподібні напр[я]ми протиатак танків ворога і намітити – на призначеному чоті напр[я]мі посування – вогневі становища та непомітні підходи до них;

– дати чоті вказівки щодо окопування;

– поставити чоті завдання;

– визначити зв'язок з командиром куреня (стрілецької сотні) і з командирами сусідніх протитанкових засобів.

438. ***З початком наступу*** чота посувається у бойовому ладі стрілецьких підвідділів.

Місце чотового – при напрямному рою або там, звідки йому найкраще зорити за ворогом, за полем бою, за крилами сусідів, керувати чотою і втримувати зв'язок з командиром куреня (стрілецької сотні).

На нові становища чота переходить роями або цілою чотою одночасно під прикриттям вогню піхоти й артилерії, зберігаючи готовість зустрінути вогнем – не менше, ніж двох роїв – танки ворога і не тратячи співдіяння з іншими протитанковими засобами.

При появі танків ворога чота, за наказом командира, відкриває по головних танках напружений зосереджений вогонь із віддалі до 500 м. Знищивши головні танки, переносить вогонь на інші танки.

Відбивши протиатаки танків, чота негайно змінює вогневі становища.

439. ***Перед атакою*** стрілецьких підвідділів чота зосереджується на рубежі атаки (на крилах або у проміжках своєї піхоти), займаючи непомітні становища.

В час атаки, як[щ]о немає танків ворога, чота підтримує атаку піхоти і танків, разячи вогневі засоби, довготривалі (деревно-земляні) вогневі точки та будучи в повній готовості зустрінути вогнем танки і бронеавта ворога. З появою танків і бронеавт чота переносить вогонь на них.

По удалій атаці піхоти чота негайно стрибком роями висувається вперед.

440. В час бою у глибині оборони ворога та при його переслідуванні велике значення має почин, винахідливість і сміливість ройових і обслуг.

Чота, не відстаючи, посувається зі стрілецьким підвідділом, підтримуючи вогнем його посування, і забезпечує перед несподіваними наскоками із засідок танків і бронеавт ворога.

441. Завдання чоти в наступі на оселю (населений пункт) та в атаці на неї:

– нищення танків, вкопаних у землю, й протиатакуючих танків ворога;

– нищення вогневих засобів у довго[тр]ивалих (деревно-земляних) вогневих точках, будинках, льохах і інших спорудах.

При бою внутрі оселі – рої, за розпорядженням чотового, перепідпорядковуються командирам стрілецьких сотень і чот.

442. ***При наступі в лісі*** чоту приділюється до стрілецької сотні, що наступає в напрямі доріг, просік, галявин і молодняку, де можуть діяти танки і бронеавта ворога.

Чотовий посувається при сотеннім стрілецької сотні.

Бойовий лад чоти, що наступає в лісі, повинен прикрити своїм вогнем піхоту перед несподіваними нападами танків з якого-небудь напряму і перед їх вкликанням у бойовий лад стрілецької сотні.

Керування чотою в лісі утруднене з уваги на обмежений виднокруг. Тим то ройові протитанкових крісів і обслуги повинні бути готові самостійно діяти в боротьбі з танками і бронеавтами ворога.

443. ***В наступі ніччю*** – чоту приділюється стрілецьк[і]й сотні, що наступає у танконебезпечному напрямі (вздовж дороги, яру, узлісся, по просіках, галявинах, вулиці, через чагарник і молодняк).

Чотовий посувається при сотеннім стрілецької сотні, маючи при собі один рій протитанкових крісів. Ніччю вогонь із протитанкових крісів ведеться здебільша при штучнім освітленні терену, для того чоті приділюється одного-двох бійців зі світляними ракетами.

В деяких випадках чота може завидна зайняти вогневі становища на рубежі атаки та підготувати вогонь в одному-двох напрямах правдоподібного посування танків ворога (вздовж дороги, просіки, видолинка, через переходи у штучних перешкодах).

3. Чота протитанкових крісів в обороні

444. ***Завдання чоти в обороні*** – при співдіянні з іншими противотанковими засобами оборони – не допустити танків ворога до переднього краю з якого-небудь напряму, а при прориві – знищити їх.

Чота входить у загальну систему протитанкової оборони і одержує від командира куреня завдання, смугу обстрілу і один-два додаткові напрями.

Зорення – кругове. Вогневі становища повинні запевнювати круговий обстріл.

445. Одержавши завдання, чотовий зобов'язаний:

– визначити зорення у поданій йому смузі обстрілу та визначити черговий (службовий) рій;

– уточнити співдіяння в чоті, установити зоровий зв'язок з іншими протитанковими засобами і командирами стрілецьких підвідділів, в районі яких приміщується чота;

– поставити чоті завдання;

– організувати копання, маскування і обладнання основних і резервних вогневих становищ і свого зірного (спостережного) пункту;

– виготовити шкіц чоти у двох примірниках і один з них подати командирові куреня (підвідділу, до якого чота приділена);

– провірити окопування роїв і їх готовість вести бій.

446. ***Для відбиття літаків*** ворога призначується рій, що займає вогневе становище у глибині оборони.

447. Зі закінченням робіт коло обладнання вогневих становищ, а також на час артилерійського обстрілу або нападу летунства – об-

слугу з крісами відводиться в укриття, щілини, шанці, перекриття; в кожному рою залишається черговий боєць-зорець.

448. ***З початком наступу ворога*** обслуги непомітно і швидко займають свої вогневі становища на крилах стрілецьких підвідділів.

При появі танків ворога чота зустрічає їх зосередженим вогнем із віддалі 500 м. Коли танки переборюють перешкоди, вогонь доводиться до найвищої напруги.

При прориві переднього краю оборони танками ворога – чота нищить їх зосередженим вогнем.

449. ***Чота при обороні оселі (населеного пункту) або лісу*** діє роями.

450. ***При обороні віччю*** рої треба підтягати ближче до переднього краю оборони.

Якщо не переведено підготови завидна, вогонь із протитанкових крісів вести лише при штучнім освітленні і відкривати його за наказом (сигналом) командира.

451. ***При обороні ріки*** всі рої чоти приміщувати ближче до берега, щоб не допустити виходу танків ворога на берег.

4. Чота протитанкових крісів у марші і зустрічному бою

452. Завдання чоти під час маршу – відбити напад танків і бронеавт ворога на колону стрілецької сотні (куреня).

Перед початком маршу чотовий одержує завдання, в якому, крім спільних для всіх командирів відомостей, подається:

– дані про танки і бронеавта ворога;
– напрям маршуту і місце чоти в колоні, танконебезпечні рубежі;
– завдання чоти по відбитті атаки танків і бронеавт ворога на колону при її переході через танконебезпечні рубежі;
– організація протитанкового зорення в колоні;
– сигнали протитанкової і протиповітряної оборони;
– напрям дій наших танків.

453. Одержавши завдання чотовий намічує плян дій чоти під час маршу, ставить чоті завдання і організує:

– зорення за тереном в указаних чоті напрямах;
– зорення за сигналами, що їх передають зверхники і стійки, які знаходяться у розвідувальних і забезпечувальних підвідділах;
– зв'язок і співдіяння внутрі чоти та з іншими противотанковими засобами в колоні.

454. Підчас маршу чоту можна приділити до маршового забезпечення або вона може посуватися в колоні головних сил, ведучи постійне кругове зорення за тереном і сигналами та будучи в постійній готовості зустрінути вогнем танки й бронеавта ворога.

Чотовий знаходиться при командирі стрілецького куреня, комендантові маршового забезпечення або при однім з роїв своєї чоти.

При появі танків ворога чота розгортається спереду своєї піхоти або безпосередньо з колони, в залежності від обставин.

455. ***З початком зустрічного бою*** – дії чоти ті самі, що й у наступі; особливо важливе забезпечення відкритих крил стрілецьких підвідділів перед танковими нападами ворога.

ДОДАТОК

6. Умовні знаки для означування на мапах, плянах, схемах і т. п.

Вантажний (амуніційний) в'юк

Протитанковий кріс

Важкий кулемет

Великокаліберний кулемет

Ручний кулемет

50-мм гранатомет

120-мм гранатомет

Малокаліберна протитанкова гармата

76-мм гармата полкової артилерії

76-мм гармата дивізійної артилерії

Група важких кулеметів

76-мм батарея на вогневому становищі (інших калібрів – з відповідним знаком)

Намічене або резервне вогневе становище 76-мм батареї

Стрілецький рій в обороні

Рій автоматчиків в обороні

Стрілецький рій у наступі розстрільною (рой автоматників з доданням – *а*)

Стрілецький рій у наступі (*а* – рій автоматників)

Стрілецька чота в наступі

Стрілецька чота в розстрільній

Чота автоматників у наступі

Кулеметна чота в наступі

Стрілецька сотня в наступі (сотня автоматників – *а*)

Чота протитанкових крісів

Сотня протитанкових крісів

Чота 50-мм гранатометів

Чота 82-мм гранатометів

Чота 120-мм гранатометів

Батарея (сотня) 120-мм гранатометів

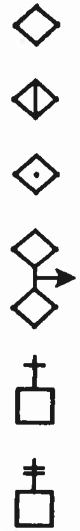

Танк легкий

Танк середній

Танк важкий

Танки в бойовому ладі

Розміщення чоти на місці

Розміщення сотні на місці

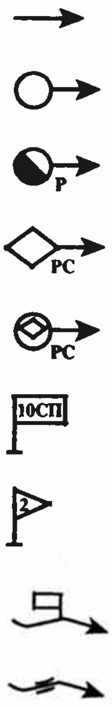

Стрілецький рій в марші

Розвідувальна піхотна стежка

Роз'їзд (розвідувальна кіннотна стежка)

Розвідувальна стежка бронетанкових військ

Розвідувальна група бронетанкових військ

Штаб полку

Штаб куреня (дивізіону)

Маршова колона піхоти зі штабом

Маршова колона піхоти з артилерією

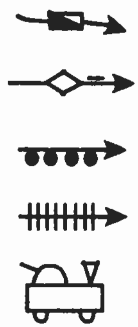

Маршова колона кінноти

Маршова колона піхоти з танками

Моторизована колона

Перевіз військ залізничним шляхом

Бронепоїзд

Парашутна висадка

Місце парашутної висадки

Зенітна гармата малого калібру

Зенітний кулемет

Комплектна зенітна кулеметна установка

Стійка повітряного зорення

Стійка повітряного зв'язку

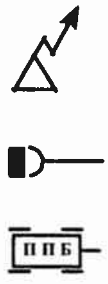

Радіостанція

Телефонна станція (індукторна)

Полковий пункт бойового засоблення (постачання)

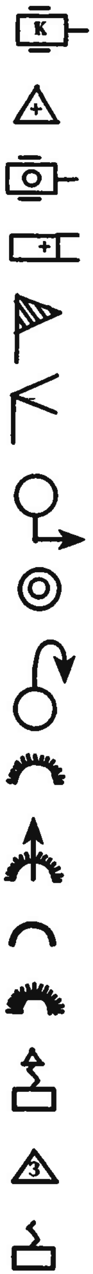

- Курінний пункт бойового засоблення
- Курінний лікарський пункт
- Сотенний пункт бойового засоблення
- Пункт санітарного транспорту
- Маяк
- Дороговказ
- Стежка
- Регуляційна стійка
- Ракетна стійка
- Окріп нормального перекрою
- Кулеметне гніздо
- Оманний (фальшивий) окіп
- Резервний (запасний) окіп
- Зірний (спостережний) пункт зі сховищем
- Резервний зірний пункт
- Сховище

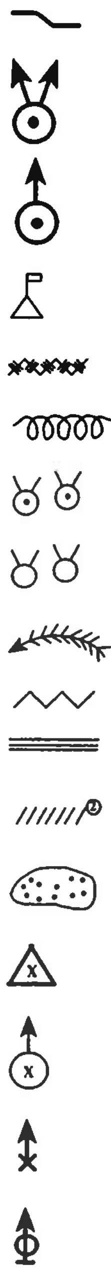

- Щілина
- Довготривала вогнева точка (ДВТ)
- Деревно-земляна вогнева точка (ДЗВТ)
- Командний пункт командира полку
- Потрійні дротяні загородження
- Малопомітні перешкоди
- Міни припізненої дії
- Фугаси
- Завали
- Скарпи
- Протитанковий рів
- Протитанкові палі (число в колі вказує кількість рядів)
- Мінове поле
- Стійка протихемічного зорення і розвідування
- Спеціяльна розвідувальна протихемічна стежа
- Ампуломет
- Вогнемт

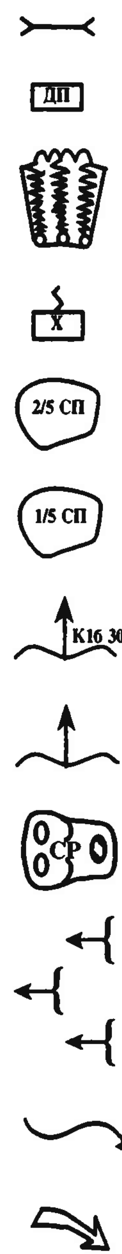

- Перехід через заражений відтинок
- Відгазний (дегаз.) пункт
- Димова заслона (НДЗ – нешкідлива, ЇДЗ – їдка, ГАЗ – атака хвилями), зроблена ворогом на означеному рубежі
- Протигазне схоронище
- Район, що його займають стрілецькі частини
- Район, намічений для зайняття або зайнятий тимчасово стрілецькими частинами
- Фронт (становища), зайнятий військами до означеного часу
- Фронт (становища), намічений для зайняття військами або зайнятий тимчасово
- Стрілецька сотня в обороні
- Стрілецька сотня в наступі (бойовий лад)
- Напрям наступу за наказом командира
- Напрям головного удару за наказом командира

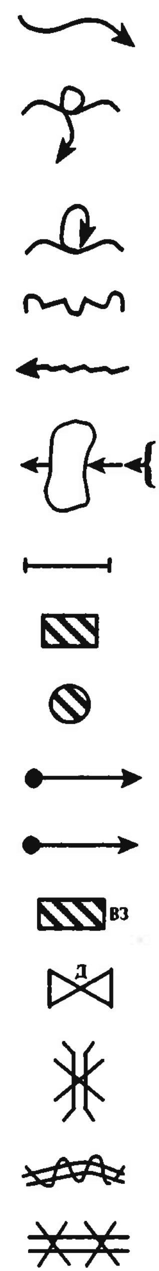

- Дійсний (фактичний) напрям наступу стрілецьких військ
- Відступ військ із зайнятого рубежу
- Відступ військ по невдачній атаці на вихідне положення
- Лінія розмежування (межа)
- Бойовий напрям танків
- Бойові завдання стрілецької сотні (чоти, рою)
- Напорушний загороджуючий вогонь (вогнева запора стала)
- Зосередження вогню
- Вогонь на знищення
- Відповідний напрям вогню (межі відповідної смуги)
- Додатковий напрям вогню (межі додаткового сектпра)
- Відтинок зараження
- Дегазаційні (відгазні) підводи
- Знищений міст
- Несправлений відтинок дороги
- Знищений відтинок дороги

ЗМІСТ

З друкарні
Української Повстанчої Армії

БОЙОВИЙ ПРАВИЛЬНИК ПІХОТИ

XIII. СТРІЛЕЦЬКА СОТНЯ
XIV. КУЛЕМЕТНА СОТНЯ

КИЇВ 1944 ЛЬВІВ

З російського видання "БОЕВОЙ УСТАВ ПЕХОТЫ", Москва, 1943 р., а "Кулеметна сотня" з видання проекту 1940 р. – переклав Д.М.Б.

XIII. СТРІЛЕЦЬКА СОТНЯ

1. Загальне положення

456. ***Стрілецька сотня – це тактичний підвідділ, спроможний самостійно вирішувати ряд бойових завдань піхоти.***

Сотню звичайно підтримується вогневими засобами, що є в розпорядженні командира куреня й полку. Їй можуть бути приділені важкі кулемети, гранатомети, протитанкові кріси, 45-мм і 76-мм гармати, а то й бат[а]р[е]я (сотня) дивізійної артилерії.

457. В усіх випадках бойових дій сотня повинна мати забезпечення та провадити розвідування ворога й терену.

458. Перед виконанням бойового завдання сотенний зобов'язаний зробити бойовий розподіл сотні, в якому в першу чергу виділити:

– сотенних зорців (за полем бою, за умовними знаками і сигналами курінного, за чотами, сусідами, за тилом і повітрям);

– підвідділи для протиповітряної оборони.

Крім цього, сотенний зобов'язаний переводити під кінець дня (або під час бою – [в] залежності від умовин) перевірку наявности:

– особового стану сотні;

– зброї і боєприпасів;

– індивідуальних санітарних і протихемічних засобів охорони та відгазування;

– непорушного харчового запасу (залізного харчового пайка);

– зуживального запасу харчів і води.

459. Сотенний зобов'язаний слідкувати за тим, щоб до служби призначувати суворо необхідну кількість людей і щоб особовий стан сотні завжди був бадьорий. Організація відпочинку – один з важливих обов'язків сотенного.

При великих втратах у роях і чотах сотенний, за дозволом курінного, повинен злити малочисельні рої або чоти; одначе, ніякі втрати не повинні заставити сотню припинити виконування бойового завдання навіть тоді, якщо в сотні залишилось лише декілька бійців.

460. Сотенний підтримує зв'язок і керує підвідділами, передаючи розпорядження через піших зв'язкових і сигналами (показники, ріжки, сигнальні ліхтарі, свічки, ракети, розпізнавальні полотна, кольорові дими, свисток для припинення вогню).

461. Для зв'язку з летунством і для своєчасного визначення досягненого положення сотенний подає чотовим кличний сигнал власних літаків на даний день і дає вказівки про спосіб визначування (розпізнавальні полотна, кольорові дими), згідно з розпорядженням курінного.

По кличному сигналі літака сотенний наказує розгорнути своє розпізнавальне полотно в місці, не помітнім для наземного зорення ворога, і допильнувати, щоб те саме виконали чоти. По кличному сигналі літака *"зрозумів"* – розпізнавальні полотна треба негайно стягнути.

462. ***Чоту сотенних (50-мм) гранатометів*** у більшості випадків, особливо під час наступу, використовується як неподільну вогневу одиницю.

Використовування гранатометів роями допускається в обороні і для вирішення спеціяльних завдань (кочовий гранатомет, методичний обстріл визначеного рубежу).

463. Чота сотенних гранатометів діє у бойовому ладі стрілецької сотні з маскованих або півзакритих становищ. Гранатомети розміщується на крилах або за розстрільними стрілецьких підвідділів (не ближче 30 м від них) і можуть провадити вогонь з-поза хребтів підвищень, забудувань, насипів, з дна вирв, глибоких ровів, ярів і т.п.

464. Сотенний організує пункт бойового постачання сотні, приміщуючи його в залежності від терену як[о]мога ближче до передніх чот (не далі, як 500 м). Крім цього, при обороні необхідно робити запас боєприпасів в окопах. Командантом пункту бойового постачання сотні є бунчужний сотні.

465. Першу допомогу важкораненим бійцям дають санітари і санітарний інструктор сотні, які відносять ранених в укриття. Дальшу евакуацію ранених і хворих перводять носильні ланки пунктів санітарного транспорту або курінного лікарського пункту здебільша вночі.

2. Стрілецька сотня в наступальному бою

466. Сотня може наступати шириною фронту до 350 м.

467. ***Під час маршу зближення*** основне завдання сотні – непомітно, без втрат, правильно втримуючи напрям, швидко вийти на вихідне положення до наступу, вказане курінним.

Розчленований лад сотні повинен забезпечувати найменші втрати, а при зударі з ворогом – дуже швидке вступлення у бій. При наявності непомітних підступів сотня без потреби не розгортається і, як лише можна, далі посувається в колоні.

468. ***На вихідному положенні до наступу*** сотня організовує вогонь, готується відбити танки й летунство та окопується; сотенний, одержавши завдання від курінного, пров[а]дить додаткове особисте розвідування спільно з чотовими й командирами допоміжних засобів, щоб до початку наступу мати відомості про ворога і терен, по якому сотня має наступати.

469. По закінченні розвідування сотенний видає наказ, указуючи в терені напрям посування для кожної чоти, найближчі та наступні завдання, вогневі рубежі, заходи щодо відбиття танків і летунства ворога, напрям свого посування.

470. Сотенний, організуючи співдіяння в терені, вказує:

– чотовим – завдання по рубежах і спосіб їх виконання; спосіб супроводження чот вогнем артилерії, гранатометів і важких кулеметів; організацію противоповітряної оборони; танконебезпечні напрями та засоби прикриття наступальних чот перед танковими протиатаками; спосіб переходу чот з одного рубежу на другий; завдання чот у протитанковій обороні;

– артилерії – цілі, що їх треба придушити та знищити; завдання при прикриванні сотні перед протиатаками ворога; сигнали відкриття, переносу та припинення вогню;

– важким кулеметам, гранатометам, протитанковим крісам і приділеним гарматам – їх місце в бойовому ладі, вогневі завдання в залежності від просування сотні, спосіб переходу на нові вогневі становища.

471. Важкі кулемети, гранатомети, гармати і протитанкові кріси розосереджуються вшир і вглиб та посуваються у бойовому ладі сотні від рубежу до рубежу; гармати і протитанкові кріси – на танконебезпе[ч]них напрямах, готові негайно підтримати вогнем просування сотні і відбити протиатаки ворога. Важкі кулемети, протитанкові кріси й гармати займають вогневі становища спереду, в проміжках поміж стрілецькими чотами і на крилах.

Зі сотнею посувається передній зорець артилерії, що підтримує сотню, він повинен мати постійний зв'язок зі сотенним.

472. ***Наступ*** починається на знак сотенного одночасним рішучим скоком сотні вперед.

В дальшому сотня повинна наступати від одного вогневого рубежу до другого, пересуваючися послідовно чотами.

Під час посування одної з чот чоти, що залишаються на місці, а також усі приділені та підтримувальні вогневі засоби повинні своїм вогнем співдіяти в успішному просуванні передньої чоти.

На кожному вогневому рубежі сотня окопується.

По важливих цілях, що перешкоджають у просуванні, сотенний зосереджує вогонь більшої частини своїх вогневих і допоміжних засобів.

473. У наступі сотенний невтомно зорить за ворогом і негайно зголошує курінному про всі зміни в розположенні ворога та про всі нові цілі, що перешкоджають у просуванні. Про останні сотенний повідомляє через переднього артилерійського зорця артилерію, що підтримує сотню.

474. Сотня повинна наступати з повною напругою своїх сил, вперто посуваючись вперед, наполегливо переборюючи всі зустрічні перешкоди, вогонь, протиатаки танків і піхоти ворога.

Якщо дозволяють обставини й особливо терен, сотенний намагається обхопити ворога з крила або тилу.

475. В час наступу сотенний постійно готується до атаки, ведучи докладне розвідування ворога, перешкод і крилових вогневих точок. Він викриває найслабіші місця в розташуванні ворога, щоб спрямувати туди головний удар.

476. Сотенний повинен вибрати рубіж атаки як[о]мога ближче до становищ ворога, щоб сотня могла одним скоком вдертися до них і щоб не зазнавала втрат від вогню своєї артилерії і гранатометів, що підготовляють атаку.

477. До виходу на рубіж атаки сотенний зобов'язаний:

– вказати чотовим рубіж атаки, цілі для атаки і напрям дальшого наступу всередині оборони ворога;

– вказати приділеним і підтримувальним засобам вогневі становища і спосіб підтримки сотні, коли вона займатиме рубіж атаки, під час атаки і бою всередині оборони ворога, а також для відбиття протиатак піхоти і танків;

– доповнити боєприпаси.

478. Сотня атакує одночасно в складі цілого куреня за наказом курінного або сотенного.

Якщо одна з чот при сприятливих обставинах успішно атакувала ворога самостійно, сотенний повинен вогнем усіх засобів і сміливою атакою решти чот негайно підтримати досягнений чотою успіх і зголосити про це курінному.

479. Сотня повинна сміливо й рішуче, використовуючи переходи в перешкодах, що їх зробили танки або артилерія, вдертися у розташування ворога, нищачи його вогнем зблизька, багнетом (штиком) і ручними гранатами.

Проходи в дротяних загородженнях переходять чоти роями під прикриттям вогневих засобів сотенного.

При наявності двох проходів на сотню – третю чоту й усі приділені до сотні вогневі засоби розподілює сотенний на ті два проходи, в залежності від завдання і обставин.

Якщо на кожну сотню зроблений лише один прохід, сотенний установляє черговість переборювання проходу чотами і приділеними сотні засобами та спосіб підтримки їх вогнем.

Перешкоди, не знищені артилерією і танками, чоти повинні переборювати самостійно, і для того сотенний заздалегідь засоблює їх у ножиці, сокири і мати (плетінки).

480. Сотенний зобов'язаний вслід за сотнею, що вдерлася в розташування ворога, підтягнути до неї важкі кулемети, приділені гармати, гранатомети і проти[т]анкові кріси, щоб забезпечити втримання захопленого становища при протиатаках танків і піхоти ворога.

481. Якщо одній з чот не вдалося опанувати вогневими точками у розташуванні ворога, сотенний ставить інш[им] чотам завдання вдарити на крило або тил вогневим точкам.

482. Сотня, вдершися до становищ ворога та організувавши вогонь і розвідування, зобов'язана безустанно і сміливо просуватися вперед, рішучо і з напругою всіх сил переборювати опір, очищуючи зайняті становища від залишків ворога.

483. Для успіху бою всередині оборонної смуги ворога сотенний повинен:

– зберігати безперервне керування сотнею, зорення за крилами сотні та бути готовим відбити протиатаки ворога;

– швидко підтягати вперед усі інші вогневі засоби, що є в його розпорядженні, приділені й підтримувані, і так їх розміщувати, щоб вогнем забезпечити дальше посування чот і відбити протиатаки піхоти і танків ворога;

– ставити додаткові або нові завдання чотам і допоміжним засобам сотні.

484. Для знищення вогневих точок ворога, біля яких чоти пройшли, але які продовжують опір, сотенний призначує стрілецькі рої.

Вогнища опору, що продовжують боротьбу, бльокувати частиною сил сотні і нищити спільними діями з резервами куреня і полку.

485. Атаці сусідніх сотень сотенний повинен допомагати вогнем; одначе, він повинен пам'ятати, що найкраща допомога сусідам – це його рішуче посування вперед.

486. У випадках, коли наступ переводиться з[а] участю танків, сотня посувається безпосередньо за танками, не відриваючися від них, рівночасно з ними вривається до становищ ворога і далі діє в тісному зв'язку з танками, нищачи піхоту й обслуги вогневих засобів ворога.

Танки, що діють разом з піхотою, мають за своє основне завдання нищити піхоту ворога і не повинні відриватися від своєї піхоти більше, ніж на 200-400 м.

Якщо піхота залягла і не посувається за танками, то командир танкової частини визначує частину танків для знищення вогневих точок, що перешкоджають у просуванні нашої піхоти вперед.

487. Для забезпечення дій танків стрілецька сотня повинна придушувати своїм вогнем і вогнем приділених гармат протитанкові засоби ворога, розвідувати й робити проходи в мінних полях, помагати танкам переборювати протитанкові перешкоди і забагнені відтинки терену, боротися з ворожими винищувачами танків, швидко закріплювати рубежі, захоплені танками, прикривати підвіз танкам боєприпасів і пального та допомагати при евакуації пошкоджених танків з поля бою.

488. Якщо ворог почав відступ, сотенний негайно переслідує його, не даючи йому змоги відірватися, захоплюючи або нищачи його поодинокі групки. Про відступ ворога і напрям його відступу сотенний негайно зголошує курінному і повідомляє сусідів.

Переслідування провадити з повною напругою сил до повного знищення ворога і припиняти лише за наказом зверхника.

489. Для прискорення переслідування – при сприятливих умовинах (наявність непомітних підходів) – сотенний частину підвідділів збирає в колони.

490. Для протидії можливим ударом з крила під час переслідування сотенний повинен зберігати в свойому розпорядженні частину вогневих і протитанкових засобів, вислати розвідування й організувати забезпечення своїх крил.

Важкі кулемети, гранатомети, протитанкові кріси й гармати висилається вперед з головними підвідділами зі завданням зробити вогневі запори на шляхах відступу ворога, заподіяти йому найбільші втрати і відбити протиатаки.

491. ***У випадку неуспіху*** атаки сотня закріплюється на досягненому рубежі.

Сотенний зобов'язаний упорядкувати сотню і, не чекаючи допомоги, власними засобами повторити атаку, вперто добиваючись знищення ворога і виконання свого завдання.

3. Особливості атаки укріпленого району та сильно укріпленого становища

492. До стрілецької сотні – при атаці укріпленого району і сильно укріпленого становища – приділюється гармати, важкі кулемети, гранатомети, протитанкові кріси і танки.

Сотенний перед наступом одержує схему оборони ворога, в якій повинні бути подані вогневі точки й інженерні загородження.

У завданні для сотні курінний вказує: де і скільки буде зроблено для сотні проходів у перешкодах і що вона повинна зробити своїми засобами.

Сотенний стрілецької сотні повинен докладно вивчати напрями зроблених проходів у перешкодах, вивчати становища ворога, місця довготривалих вогневих точок (дерев[н]о-земляних вогневих точок), окопів і систему вогню.

493. ***Бойовий лад сотні*** складається з груп розгороджень (для роблення проходів у перешкодах), штурмових груп, вогневої групи (гармати, гранатомети й важкі кулемети) і розстрільних стрілецьких чот.

Підготовку до атаки штурмових груп, групи розгородження, вогневої групи і чот переводить особисто сотенний за вказівками командира полку та під керуванням курінного.

494. ***Групу розгороджень*** організується зі саперів з ножицями для перетинання дроту, з міношукачами, в протиелектричних одягах і з підривним матеріялом. В допомогу саперам приділюється бійців.

495. Призна[ч]ення ***штурмової групи*** – атака завчасу розвіданих довготривалих вогневих точок (дерев[н]о-земляних вогневих точок).

Силу і склад штурмових груп установляє командир полку.

Звичайний склад штурмової групи: два стрілецьк[і] рої, один-два важкі кулемети, рій протитанкових крісів, чота 50-мм гранатометів, одна-дві гармати, рій саперів з підривними матеріялами, балцанками з бензиною та зі засобами для перетинання дроту, два-три наплечникові вогнемети, один-два важкі танки. Командиром штурмової групи призначується чотового стрілецької чоти.

496. Для атаки переднього краю сотенний, організовуючи співдіяння, вказує в терені:

– завдання груп розгороджень і прикривання їх вогнем;
– завдання штурмових груп і підтримка їх вогнем;
– завдання стрілецьких чот;
– завдання гармат, гранатометів, кулеметів та інших вогневих засобів – до початку атаки, під час переборювання сотнею перешкод перед переднім краєм, в час атаки переднього краю та в час бою у глибині;
– сигнал для зв'язку і керування.

497. Давши наказ, сотенний провірює готовість сотні до атаки.

498. Командир штурмової групи одержує від сотенного завдання і вказівки:

– про вихідне становище штурмової групи і час його зайняття;
– про спроби і час атаки довготривалих (дерев[н]о-земляних) вогневих точок; котрі з тих точок і котрі шанці будуть придушені, знищені й осліплені та в який час;
– про силу й засоби, приділені штурмовій групі для атаки і підриву довготривалих (дерев[н]о-земляних) вогневих точок;

– хто, як і коли буде прикривати штурмову групу перед протиатаками.

499. Командир штурмової групи установляє прості сигнали для зв'язку всередині групи та з допоміжними засобами.

500. Командир штурмової групи видає наказ у терені та вказує:

– яка гармата або протитанковий кріс по якому зірному (спостережному) отворі довготривалої (дерев[н]о-земляної) вогневої точки буде провадити вогонь;

– в якому порядку буде переводитися атака та зривання довготривалої (дерев[н]о-земляної) вогневої точки;

– завдання гармат, гранатометів, протитанкових крісів, танків, саперів і вогнеметників;

– сигнал для керування ;

– спосіб засоблювання боєприпасами та спосіб виносу ранених.

501. Группа розгороджень ніччю, під прикриттям розвідування або забезпечення, робить проходи і прочищує проходи, що їх зробила артилерія. Роблення проходів відбувається в час артилерійської підготови.

502. В час артилерійської підготови – сотенний:

– слідкує за вислідами вогню артилерії і гранатометів на напрямі майбутнього наступу сотні та на крилах;

– перевіряє бойовим розвідуванням знищення вогневих точок ворога та зроблення проходів у перешкодах;

– зголошує курінному про готовість до штурму.

503. Прийнявши сигнал "Атака", сотенний дає свій сигнал до штурму переднього краю.

Штурмові групи – переповзуванням і перебігами або на санях і броневих припічках за танками – посуваються вперед і – з переносом артилерійського вогню у глибину оборони – штурмують довготривалі (дерев[н]о-земляні) вогневі точки та нищать у них ворога. Водночас сотня атакує вогневі засоби та нищить ворога в окопах і ровах зв'язку поміж довготривалими (дерев[н]о-земляними) вогневими точками. Супровідні гармати, протитанкові кріси і важкі кулемети посуваються у проміжках і на крилах піхоти, що атакує, а гранатомети – за стрілецькими розстрільними. Інші вогневі засоби придушують цілі, з яких перенесла вогонь артилерія, в першу чергу – кулемети, що б'ють на крила.

504. Атаку довготривалої (дерев[н]о-земляної) вогневої точки переводиться по артилерійській підготові і при обрамованні вогнем артилерії та довготривалої (дерев[н]о-земляної) вогневої точки, що її береться приступом (штурмом).

505. Під прикриттям вогню група розгороджень робить проходи в перешкодах; стрілецькі рої з гранатометами й важкими кулеметами обходять довготривалу (дерев[н]о-земляну) вогневу точку, слідкують за виходами з неї, очищують рови зв'язку від ворога і прикривають саперів перед можливими протиатаками ворога.

Сапери, використовуючі мертві поля, пробиваються до зірних отворів, затикають їх і висаджують довготривалу (дерев[н]о-земляну) вогневу точку.

Стрільці вриваються у знищену довготривалу (дерев[н]о-земляну) вогневу точку і захоплюють в полон або нищать вояків ворога, що збереглися.

Командир штурмової групи зголошує сигналом сотенному про захоплення довготривалої (дерев[н]о-зе[м]ляної) вогневої точки.

506. Сотенний, захопивши вогневі точки, довготривалі (дерев[н]о-земляні) вогневі точки, дає сигнал командирам допоміжних засобів: швидко висунутися вперед на нові становища.

При боротьбі в глибині оборони – сотенний зосереджує вогонь гармат, кулеметів, гранатометів, вогнеметних засобів і протитанкових крісів на зірні отвори і перископи непошкоджених довготривалих (дерев[н]о-земляних) вогневих точок, що своїм вогнем перешкоджують у просуванні піхоти, а також на новоявлені вогневі засоби і викликує для тієї мети вогонь підтримувальної артилерії. для знищення довготривалих (дерев[н]о-земляних) вогневих точок, що віджили й вціліли, висувається штурмову групу, яка атакує довготривалі (дерев[н]о-земляні) вогневі точки. Як тільки довготривала (дерев[н]о-земляна) вогнева точка припинить вогонь, стрілецька сотня негайно продовжує атаку, підготовляючи її і супроводячи вогнем.

507. Якщо атака сотнею довготривалих і вогневих точок, розміщених у глибині оборони, захиталася, то висувається поодинокі гармати, протитанкові кріси й вогнеметні засоби для стріляння по різних отворах і заслонах довготривалих (дерев[н]о-земляних) вогневих точок, а штурмові групи поновляють атаку при підтримці танків.

508. Якщо довготривалу (дерев[н]о-земляну) вогневу точку можна обійти, сотенний для її блокування і знищення з тилу і крил залишає штурмову групу і частину вогневих засобів, а сотню сміливо просуває вперед. Про висліди розвідування і прийняте рішення сотенний негайно зголошує курінному.

509. Для допомоги танкам, затриманим на перешкодах, сотенний, не перериваючи атаки, висилає групу розгородження, підтримуючи її вогнем.

4. Особливості наступу вночі

510. Наступ вночі повинен бути завжди дбайливо підготований. Організуючи нічний наступ, сотенний робить заходи для забезпечення керування сотнею, втримання зв'язку, забезпечення беззвучного посування та докладного і швидкого підходу до визначеного рубежу

Підготовку нічного наступу до його початку треба зберігати в таємниці.

511. Для нічного наступу сотений зобов'язаний: завидна уточнити шлях наступу; вибрати напрям і ціль для атаки; визначити замітні в темноті орієнтири, встановити, коли треба, штучні орієнтири, визначити азимут і підготовити провідників; організувати взаємодіяння з приділеними і підтримувальними вогневими засобами.

512. Ніччю сотня наступає в лінії стрілецьких чот зі зменшенними відступами і віддалями. Керування проводиться за допомогою сигналів; подавання команд треба уникати.

Сотенний посувається за напрямною чотою.

Для забезпечення спереду і на крилах на віддалі до 100 м, у залежності від темноти, висилається стежі.

При зближенні до ворога необхідно затриматися, провірити правильність напряму посування, встановити зв'язок та підтягнути відсталих.

Основне значення мають: маршова дисципліна, тишина й докладне втримування правильного напряму.

Необхідно користуватися компасом і уважно слідкувати за установленими орієнтирами.

513. На віддалі 300-400 м від становищ ворога, в залежності від терену, сотенний розгортає цілу сотню в бойовий лад зі зменшенними відступами.

Важкі кулемети, гранатомети, окремі гармати і протитанкові кріси посуваються на крилах або в проміжках поміж підвідділами.

514. Забезпечення і розвідування ворога треба захоплювати в полон або знищувати рукопашним ударом, не відкриваючи вогню.

Коли ворог освітлює терен, треба швидко залягти і, як тільки настане темнота, негайно продовжувати наступ.

515. Якщо треба нищити перешкоди, то їх треба завидна розвідати; для їх знищення призначується спеціяльні підвідділи.

Перешкоди нищиться перед самою атакою. Якщо ворог не виявив наступу, то перешкоди нищиться беззвучно; якщо ж ворог провадить вогонь, то перешкоди треба знищити швидко, а вслід за тим негайно атакувати.

516. Для атаки сотенний зобов'язаний підвести сотню як[о]мога ближче до ворога. Сотня, використовуючи проходи в перешкодах, сміливо й рішуче вривається до становищ ворога – без оклику "СЛАВА" і не відкриваючи вогню.

Перешкоди, не знищені артилерією і танками, повинні переборювати чоти самостійно, роями, використовуючи ножиці, сокири й мати.

Опанувавши становище ворога, сотенний негайно висилає забезпечення вперед і на крила, порядкує сотню, організовує вогонь і закріплюється. Про зайняття становищ ворога він негайно зголошує курінному й установляє з ним зв'язок.

517. При неуспіху атаки – допоміжна артилерія, гранатомети і важкі кулемети, за сигналом сотенного, згідно з наміченим пляном, ставлять вогневі запори, а сотня укріплюється і лише за наказом курінного відступає під прикриттям вогню і темноти.

5. Особливості наступу на оселю

518. Сотенний, одержавши завдання опанувати невеличку оселю або групу будівель, пов'язану в опірний пункт, докладно вивчає приділену йому до атаки ціль, намічує плян атаки, з'ясовує його чотовим, командирам приділених і підтримувальних підвідділів та видає наказ у терені, вказуючи:

– вихідне положення до наступу, найближче і наступне завдання сотні;

– завдання чотам, приділеним і допоміжним засобам та спосіб співдії поміж ними.

Стрілецьким чотам, з правила, приділюється саперів, окремі гармати, гранатомети, важкі кулемети, протитанкові кріси; бійців достатньо засоблюється протитанковими і ручними гранатами.

Для бою в середині оселі і для опанування створеного в ній опірного пункту сотенний використовує штурмові групи.

519. По придушенні ворога, що борониться, всіма вогневими засобами, що їх має, сотня повинна вдертися на край оселі й опанувати його, пристосовуючи обхоплювання з крил і удар з тилу по вогнищах, що чинять опір.

Сотенний повинен мати на увазі, що ворог може замінувати поодинокі будинки і проміжки поміж ними, закласти фугаси на вулицях, залишити міни й інші несподіванки в будинках, тим-то посування вперед треба попереджати докладним розвідуванням, а в тім також і інженерним.

520. Бій всередині оселі сотня веде, ізолюючи поодинокі вогнища опору ворога, атакуючи їх штурмовими групами й уперто намагаючись вийти на протилежний край оселі.

Посування простими вулицями треба уникати, а використовувати пролом в стінах будинків, подвір'я, сади, городи.

При відбиванні протиатак необхідно використовувати окремі будинки як опірні пункти.

Кам'яні будівлі, в яких залишались вогнища опору ворога, руйнується вогнем гранатометів і гармат, а їх залогу нищиться ручними гранатами.

Для очищення оселі від решток ворога призначується стрілецькі рої. Треба з особливою докладністю перешукувати льохи, горища і кам'яні будинки.

521. В міру опанування малої оселі або частини великої оселі сотня негайно закріплює зайняту оселю (дільницю) для впертої оборони. Кам'яні або міцні дерев'яні будинки зміцнюється і пристосовується до оборони; з них твориться опірні пункти, особливо на краях оселі. На перехрестях вулиць робиться мінові загородження, будується барикади, вогневі точки. Зайняту оселю або частину більшої оселі стрілецька сотня вперто боронить, не залишаючи її без наказу зверхника.

6. Особливості наступу в лісі

522. Марш зближення і наступ в лісі веде сотня в бойовому ладі "трикутник вперед" зі зменшеними відступами і віддалями, під прикриттям бойового забезпечення.

Організується кругове забезпечення, і воно посувається у віддалі зорового зв'язку, але не ближче, ніж на 100 м від сотні. На забезпеченні лежить обов'язок також боротьби з автоматниками і стрільцями ворога, що розмістились на деревах.

Для прочищення лісу й окремих дерев використовується автомати, ручні й важкі кулемети.

При сотеннім повинен бути артилерійський зорець, що безпосередньо корегує вогонь артилерії.

523. Для провірки правильности посування, для зв'язку на фронті і з сусідами треба затримуватися перед поперечними лісовими дорогами, просіками й галявинами. Якщо густота лісу дозволяє, то марш зближення переводиться поза дорогами і просіками; їх використовується лише як орієнтири.

Для швидкого переборення перешкод сотенний визначує групи розгороджень.

524. Приділені важкі кулемети, гранатомети і гармати наступають у бойовому ладі сотні в постійній готовості відкрити вогонь. Сотенний посувається з напрямною чотою.

525. Сотенний зобов'язаний самостійно підготовити атаку вогневих засобів, особливо гранатометів, окремих гармат полкової і дивізійної артилерії та протитанкових крісів.

В першу чергу атакується висунені вперед вогневі точки ворога.

Вогневі точки, що б'ють на крило та перешкоджають в атаці, придушується вогнем гранатометів і кулеметів.

Кулеметні гнізда і бльокгавзи нищиться вогнем окремих гармат прямим націлюванням. Піхота повинна атакувати ворога у крило й тил.

Протиатаки ворога сотня відбиває вогнем з близьких віддалей, ручними гранатами й ударом на багнети (штики).

7. Особливості наступу з переборюванням ріки

526. Сотенний, одержавши завдання до наступу, вказівки про місце, час переправи та кількість призначених для переправи засобів, по особистому розвідуванні зобов'язаний:

– дати в терені завдання чотам, приділеним і допоміжним засобам та докладно вказати, які пункти опанувати на протилежному березі;

– розділити підвідділи відповідно до засобів переправи;

– вказати підвідділам вихідний район, шляхи підходу, чергу й час виходу до місця переправи;

– зорганізувати співдіяння на час переправи і для бою на протилежному березі та подати сигнали;

– організувати зв'язок і керування.

527. Сотня, переправившись, рішуче атакує ворога на березі, опановує його вогневі точки і наступає при підтримці вогневих засобів до наміченого рубежу. При протиатаках ворога сотня вперто втримує захоплений рубіж.

8. Особливості наступу зимою

528. На наступ в умовинах зими сильно впли[ва]ють: глибина сніжного покриття, мороз і довжина ночі.

529. При підготові наступу зимою сотенний звертає особливу увагу на дбайливе приготування зброї до діяння, особливо автоматів, ручних і важких кулеметів. Супровідні гармати, гранатомети й важкі кулемети, уставлені на лижвах (санях), супроводять піхоту при кожному сніжному покритті. Частину бійців призначується до помочі при пересуванні супровідних гармат за наступальною сотнею.

530. Виславши додаткове розвідування і зорення, сотенний – разом з чотовими й командирами допоміжних засобів – зобов'язаний:

– докладно вивчити (в терені) ситстему вогню і оборонних споруд ворога в напрямі наступу сотні, його опірних пунктів і проміжків поміж ними;

– устійнити рубіж і характер зимових протипіхотних і протитанкових (якщо сотня наступає разом з танками) загороджень;

– вибрати і дати вказівки щодо обладнання рубежу на вихідному положенні до наступу (сніжні окопи та шалаші для огрівання особового складу);

– намітити об'єкти для атаки чот і вказати підходи до тих об'єктів (при значній глибині снігу копається треншеї – рови для захисту від пострілів до переднього краю оборони ворога).

531. Вихідне положення до наступу або рубіж атаки треба займати вночі, вдосвіта, не допускаючи довго перебувати на тих рубежах, щоб уникнути відморожень.

532. Наступ сотні з району безпосередньої зустрічі з ворогом, з правила, ведеться без лижв, зробленими в снігу траншеями, в обхід опірних пунктів ворога, при рівночасному в'язанні його частиною сил з чола. Сотенні гранатомети й засоби підсилення приділюється звичайно стрілецьким чотам. Особливу увагу звертається на забезпечення крил і стиків, особливо перед нападом лижвярів.

533. При бою у глибині оборони ворога [ви]рішального значення набирає обхоплення крил опірних пунктів ворога. Окремі підвідділи ставиться на лижви. Сміливі дії навіть дрібних підвідділів на лижвах на крила й тил ворога можуть запевнити поважний успіх.

534. Найвигідніша атака вночі, в час заметілі і снігопаду, які сотенний використовує для швидкого зближення до ворога і ненадійного скоку в атаку. В цьому випадку особливого значення набирає правильне втримування напр[я]му та тісний зв'язок з артилерією і гранатометами.

9. Особливості наступу в горах

535. В гористих умовинах ширина наступу сотні залежить від характеру оборони ворога та від опуклости терену. В долинах і на високорівнях ширина фронту буде нормальна, а в різко пересіченім гористім терені ширина фронту може сягти до 1 км і більше.

Сотенний, одержавши завдання, разом з чотовими й командирами приділених і допоміжних підвідділів повинен особисто перевести розвідування та устійнити об'єкт атаки, напрями і рубежі до наступу й атаки.

536. При наступі сотні в горах звичайно одна чота атакує спереду, а дві чоти наносять удар обходом (обхопленням) з крила, при чому одну з них добре мати "сходом" на тому крилі, що заходить.

Приділені до сотні важкі кулемети, гранатомети й гармати не повинні відставати від піхоти та підготовити її атаку з близьких віддалей, щоб по опануванні хребта можна було швидко висунутися на нього й відбити протиатаку ворога.

537. Висоту з поверховим розміщенням вогневих точок атакується у такому порядку:

– водночас або поступово придушується вогневу систему на всіх поверхах;

– з переходом сотні до атаки на долішні вогневі точки – вогонь зосереджується на вогневих точках горішніх поверхів;

– одночасно з придушенням вогневих засобів ворога на всіх поверхах – обхідна або обхопна група атакує вогневі точки горішнього поверху; далі нищиться вогнем, ручними гранатами і багнетом вогневі точки долішнього поверху.

538. По захопленні об'єкту атаки сотня, переслідуючи ворога вогнем, закріплюється на зайнятому рубежі: організовує зорення,

висилає розвідування, підготовляє вогневі засоби й далі продовжує наступ.

539. Обтяження бійців сотні, призначеної для глибокого обходу ворога, зменшується до найнижчих меж. Засоби посилення (кулемети, гранатомети й окремі гармати) приділюється у суворо потрібній кількості (лише на в'юках.)

Обов'язково приділюється саперів, хеміків і засоби зв'язку (радіо, світлосигнальне приладдя, кінні посланці, голуби).

Одержавши завдання обходу (обхоплення), сотенний повинен докладно з мапи вивчити терен у напрямі посування, взяти на увагу підвищення і спади, відкриті й закриті місця та обрахувати час, потрібний на їх перехід. Треба використовувати випробуваних провідників.

В час посування мати переднє і заднє забезпечення та розшуки на крилах (по хребті). В гористо-лісистому терені забезпечення висувається на віддаль зорового зв'язку.

Велике значення має маскування перед повітряним і наземним зоренням ворога.

540. При підході до об'єкту атаки сотенний повинен непомітно розвідати оборону ворога. Сотня атакує несподіваним ударом на крило і тил, відтинаючи ворогові шляхи відступу.

541. Діючи в передньому маршовому забезпеченні, сотня повинна забезпечувати посування охоронюваної колони, захоплюючи одну за одною височини на напрямі маршу.

Перешкоди обходиться; якщо немає обходів – переборюється.

Сотенний повинен організувати розвідування, захопити або знищити бойове забезпечення ворога, діючи обходом з рівночасним наступом спереду.

10. Стрілецька сотня в обороні

542. Стрілецька сотня боронить район до 700 м завширшки та завглибшки.

Сотенний район оборони складається з оборонних районів чот з їх опірними пунктами.

Райони оборони чот повинні сполучуватися.

Важливіший з опірних пунктів чот є головним пунктом опору сотні. Його укріплюється найсильніше та підсилюється вогневими, а також і протитанковими засобами та вперто втримується.

У співдії з приділеними й допоміжними засобами сотня повинна вперто втримувати свій район, відбивати всі атаки танків і піхоти ворога та завдавати йому як[о]мога найбільші втрати.

Свої завдання сотня виконує вогнем і протиатаками.

Сотня повинна вперто оборонятися навіть тоді, коли ворог опанував становища її сусідів; сотня має право відступити лише на наказ курінного.

543. Сотенний, одержавши завдання до оборони, зобов'язаний: зорганізувати зорення і забезпечення, перевести розвідування свого ройону оборони і передпілля для розміщення вогневих точок і приділених засобів в опірних пунктах, устійнити танконебезпечні напрями й організувати тил сотні.

544. Вогневі засоби в обороні розсереджуються в ширину і в глибину з тим, щоб передній край опірного пункту на віддалі 300-400 м був прикритий сильною вогневою запорою фронтального, крилового, скісного та кинджального вогню.

545. Розположення опірних пунктів чот повинно забезпечувати:

– кругову оборону сотні;

– раження ворога вогнем, починаю[ч]и з найдальших віддалей;

– зосередження вогню більшої частини вогневих засобів сотні на спеціяльно важливих напрямах і рубежах;

– загороджувальний вогонь кулеметів і гранатометів;

– прикриття вогнем крил і стиків, а також вогневий зв'язок зі сусідами.

Для виклику загороджувального вогню сотенний установлює прості й легкі для передачі і зорення сигнали.

Підходи, що їх не можна прострілювати зброєю з плоским вогнем, треба взяти під обстріл зосередженим вогнем гранатометів.

Вогневі становища засобам посилення вказується у догідних місцях опірних пунктів.

Вогневих становищ не вибирати біля теренових предметів, добре помітних з напряму ворога.

546. Якщо сотня [з]находиться на відкритому крилі куреня, то криловий опірний пункт сотенний зобов'язаний розмістити "сходом", щоб забезпечити сотню перед безпосереднім обхопленням і обходом ворога.

547. Прийняв[ш]и рішення на оборону, сотенний розпрацьовує плян оборони, ознайомлює з нимм чотових і видає наказ, у якому вказує:

Кожній чоті:

– район оборони чоти й опірний пункт у ньому;

– смугу обстрілу й додаткові напрями для обстрілу мертвих полів і підходів у близькій смузі перед фронтом сусідніх опірних пунктів криловим і скісним вогнем.

Протитанковим гарматам і крісам:

– танконебезпечні напрями;

– передній край оборони, розміщення чот і вогневих засобів;

– сектор обстрілу;

– вогневі становища;

– підходи й рубежі, що їх треба обстрілювати, в першу чергу при появі танків.

Підвідділам важких кулеметів і гранатометів:

– район для вибору основних і резервних вогневих становищ;

– смугу обстрілу спереду сотенного району оборони, перед фронтом сусідніх районів і в проміжках поміж чотами;

– напрями на крила, всередині та в тилу ройону сотні для обстрілу на випадок, якщо ворог увірветься у район оборони сотні;

– рубежі, на яких приготувати зосереджений і загороджувальний вогонь.

Артилерії, що підтримує сотню:

– передній край району оборони сотні;

– опірні пункти чот і правдоподібні напрями протиатак;

– підходи й тереневі предмети, сприятливі для згромаджування ворога;

– танконебезпечні напрями.

548. Протиповітряна оборона та протихемічна о[б]орона організуються згідно з пляном курінного. Треба зберігати сувору повітряну й хемічну дисципліну.

Боротьбу з літаками ворога, що знижуються, передає сотенний підвідділам, що приміщені в глибині.

549. Сотенний зобов'язаний мати два командні пункти: основний – у головному опірному пункті сотні і резервний – зі зорцями на кожному. З командного пункту сотенний повинен мати можливість зорити за ворогом, за перебігом бою своєї сотні, на крилах сусідів і повністю бачити свій бойовий лад. Командні пункти треба вибирати в місцях, що мають непомітні підходи і є недоступні для танків. Телефонні лінії треба докладно маскувати.

550. До укріплювання опірних пунктів сотня приступає негайно по одержанні завдання.

Саперні роботи ведеться суворо в поданій сотенним черговості.

Кожній чоті подається, які роботи й коли вона повинна виконувати.

Кожний рій повинен мати окіп повного перекрою, резервні становища та рови зв'язку.

Перешкоди повинні забезпечувати кругову оборону сотні взагалі та кожної чоти зокрема, а укріплення – кругову оборону опірних пунктів.

551. Всі природні й штучні перешкоди, що знаходяться перед переднім краєм, є під обстрілом крилового вогню. Розміщення штучних перешкод повинно бути таке, щоб ворог не міг по них визначити місць розположення флянкуючих вогневих засобів.

552. Віддалі до теренових предметів вимірюється. Всі орієнтири рисується на шкіці. Якщо немає природних орієнтирів, сотенний зобов'язаний встановити штучні, непомітні для ворога. Теренових предметів, що їх можна знищити вогнем артилерії, не призначується

на орієнтири. Теренові предмети в районі оборони сотні, що можуть служити за орієнтири для ворога (окремі дерева, вежі, будівлі), нищиться.

553. Відбиття ворожого розвідування і підтримку бойового забезпечення переводять спеціяльно призначені вогневі засоби з резервних становищ.

Наступ невеличких сил ворога і його розвідування, з правила, відбувається ненадійним вогнем із найближчих віддалей. Більші сили ворога, що перейшли до наступу, важкі кулемети і гранатомети починають разити далеким вогнем із резервних становищ, що можуть бути розміщені перед переднім краєм.

554. В час артилерійської підготови ворога особовий склад сотні перебуває в укритті; на становищах залишаються лише зорці й чергові кулемети.

555. Вогонь до ворога не повинен бути рівномірний. Сотенний зобов'язаний у сприятливих хвилинах зосередженим вогнем усіх засобів ненадійно вдаряти на окремі частини бойового ладу ворога, що наступають у найбільше зосереджених ладах.

Заподіявши важкі втрати одній частині бойового ладу ворога, сотенний так само несподівано повинен вдаряти на іншу.

556. При підході ворога на віддаль атаки, сотня повинна довести свій вогонь до повної напруги, щоб придушити ворога до землі й не дати йому спромоги піднятися до атаки.

Як лише артилерія ворога почне переносити вогонь у глибину, сотня швидко займає свої місця і зустрічає атакуючого ворога вогнем. Хвилину виходу цілої сотні для видбиття атакуючого ворога визначує сотенний. Необхідно мати на увазі можливість оманного переносу вогню.

З початком атаки кинджальні кулемети, гармати, протитанкові кріси, а також гранатомети повинні ненадійним нищівним вогнем заподіяти ворогові важкі втрати й відбити атаку.

557. ***Атаку ворога треба відбити навіть найбільшою ціною.***

Як ворог увірветься до становищ сотні, всі вогневі засоби зобов'язані вести по ворогові вогонь, наносячи йому важкі втрати, й уперто втримувати свої становища. Сотня сміливою протиатакою на крило повинна негайно знищити або захопити в полон ворога що вдерся.

558. Сотенний зобов'язаний безперервно керувати боєм, підтримуючи всіма засобами чоти, що найшлися у найбільш небезпечному положенні. В рішальну хвилину бою сотенний повинен знаходитися на вирішальному місці.

559. ***Якщо ворог атакує з танками,*** то їх треба разити вогнем протитанкових засобів. Інші вогневі засоби і бійці своїм вогнем повинні нищити піхоту, що наступає за танками.

560. Відбивши атаку ворога, сотня переслідує його вогнем. Сотенний зобов'язаний наново розставити вогневі точки, змінюючи, якщо потрібно, становища вогневих засобів, провірити бойовий стан сотні, доповнити боєприпаси, евакуювати ранених і зголосити курінному про вислід бою, втрати і здобич.

561. В терені, важкодоступнім або доступнім лише в деяких місцях, райони оборони сотень не будуть сполучатися, поміж ними можуть бути проміжки до 1500 м, прострілювані перехр[е]сним вогнем. В цьому випадку район сотні повинен перехоплювати правдоподібні напрями посування ворога.

Проміжки поміж опірними пунктами не повинні покриватися з вигідними для ворога непомітними підходами.

562. Сотенний відповідає за проміжку з сусідом зліва, робить у ній засідки, виставляє наслухи і використовує автоматників для забезпечення проміжок. Бойове забезпечення сотенний організовує самостійно.

563. Проміжки й підходи до крил сотні необхідно зміцнювати: на узліссях гайків і лісів, на лісових дорогах робити завали, закладати фугаси, міни, перекопувати дороги. Всі перешкоди необхідно тримати під вогнем кулеметів, гранатометів і артилерії.

Треба широко застосовувати оманні шанці й оманні зірні пункти.

564. Кожне намагання ворога продістатися у проміжки треба відбити перехресним вогнем артилерії, гранатометів і кулеметів із сусідніх опірних пунктів.

11. Зміна стрілецької сотні

565. Зміну сотні переводиться здебільша вночі.

Для ознайомлення з розположенням тієї сотні, що її зміняють, і пляном її оборони сотенний тієї сотні, що приходить на зміну, йде з чотовим і кількома зв'язковими в район оборони. Він зобов'язаний:

– докладно вияснити все, що відомо про ворога, та пізнати його розташування;

– пізнати спосіб забезпечення і його склад, оборонні споруди, загородження і переходи в них, розміщення вогневих засобів, дороги, зв'язок, забезпечення та прикриття крил і стиків;

– намітити порядок зміни.

566. Зміну сотні переводиться послідовно чотами. До кінця зміни сотенний тієї сотні, що її зміняють, залишається далі командиром району оборони.

Сотня, що йде на зміну, підсувається як[о]мога ближче до становищ тієї сотні, що її зміняє. В умовнім пункті її зустрічають чотові і провадять непомітними підходами на їх опірні пункти.

Сотенний, що його сотню зміняють, передає сотенному тієї сотні, що зміняє, схему району оборони, всі оборонні споруди, постійні засоби зв'язку та ті боєприпаси, що їх залишає.

Чоти сотні, що її змінюють, передавши свої опірні пункти, непомітно збираються у вказаних їм місцях, на яких перебувають у повній бойовій готовності.

Змінена сотня відходить аж після того, як нова сотня займає свій район оборони, як буде перевірена праця зв'язку, зв'язок з артилерією і виставлені забезпечення.

Сотенний, зайнявши становища, зголошує курінному про довершену зміну.

567. Якщо в час зміни ворог перейде до наступу, то зміну негайно переривається, а сотня, що прибула, переходить у підпорядкованість сотенного змінюваної сотні і допомагає їй відбивати атаку ворога.

По відбитті ворога зміна сотні продовжується.

12. Особливості маневрової оборони

568. Район і рубежі для оборони сотні вказує курінний. Сотенний при розвідуванні переднього краю району оборони сотні, терену перед фронтом, на крилах і в тилу зобов'язаний устійнити непомітні шляхи переходу з одного рубежу на інший. Віддаль поміж ними не повинна перевищати віддалі дійсного вогню важких кулеметів.

На вибраних рубежах завчасу намічується становища для вогневих засобів і вимірюється віддалі до теренових предметів.

569. На кожному рубежі по його розвіданні сотенний зобов'язаний залишити бійця або молодшого підстаршину для зорення і вказування місць надходячим підвідділам, для повідомлення про рухи і дії сусідніх підвідділів, про засоби підсилення і місця командних пунктів.

570. Основою маневрової оборони сотні є вогонь і короткі, ненадійні, рішучі протиатаки.

Вогонь треба відкривати вже з найдальших віддалей.

571. Бою не треба доводити до атаки: розформувавши ворога вогнем, підвідділи сотні під прикриттям вогню важких кулеметів, гранатометів і артилерії, за наказом сотенного, відступають для оборони на наступний рубіж. Сотенний помагає евакуювати пошкоджені танки зі свого району сотні.

Відступ треба переводити непомітно, перескоками, Найвідповідніше відступати під прикриттям вогневих засобів і засідок, завчасу розміщених у глибині.

Сотенний зобов'язаний запевнити безперервне зорення й охорону крил.

Сам сотенний повинен відступати з останньою чотою.

13. Особливості оборони вночі

572. Для оборони вночі сотенний повинен завидна приготовити всі вогневі засоби, подати рубежі й напрями для ведення вогню, устійнити сигнали для його відкривання і припинювання, а також сигнали для повідомлень.

Зорення і розвідування скріплюється. Крім цього виставляється наслухи при протипіхотних і протитанкових перешкодах.

Удосвіта сторожкість сотні повинна бути особливо висока.

573. Сотенний повинен так використовувати засоби освітлювання, щоб, не виявляючи становищ сотні, запевнити собі можливість завчасу викрити наступ ворога.

574. Вночі необхідно штучно пристосовувати різні перешкоди, особливо переносні й такі, що при дотикові до них роблять гамір, і вести за ними зорення. Якщо сотенний викриє, що ворог наблизився до становищ сотні й окопується або нищить перешкоди, він наказує вдарити на ворога вогнем усіх засобів і закидати його ручними гранатами.

575. Вночі успіх бою вирішується не кількістю бійців, а їх рішучістю, сміливістю і бадьорістю. Тим-то, якщо ворог увірветься до становищ сотні, треба його знищити рішучою атакою на багнети (штики) і ручними гранатами або захопити в полон.

14. Особливості оборони оселі

576. Стрілецька сотня може обороняти невелику оселю або групу забудувань у місті.

577. Для оборони сотенний визначує докладно обмежену кількість підвідділів, залишаючи решту у своїй резерві.

578. Для оборони пристосовується міцні будівлі, кам'яні огорожі, будується опірні пункти, що мають поміж собою вогневий зв'язок.

Краї осель і вулиці береться під повздовжний обстріл, творяться непомітні шляхи зв'язку через проломи у стінах і огорожах.

579. Для сховищ і укриття перед артилерійським і гранатометним вогнем використовується підвали і льохи. Робиться заходи для гашення пожеж. Всі будівлі укріплюється і зміцнюється дротяними загородженнями, а вулиці барикадується.

580. Міць оборони сотнею оселі основується на бойових якостях бійців і командного складу та на доброму керуванні.

Сотня, що боронить оселю, повинна вперто втримувати її у своїх руках.

581. Успіхові оборони оселі у великій мірі допомагає активність оборони.

Залозі з упертим втримуванням опірних пунктів потрібні часті вилази і наскоки на розміщення ворога, щоб розірвати кільце блокади, заподіяти втрати і змучити ворога.

15. Особливості оборони в лісі

582. Одержавши завдання на оборону лісу, сотенний пізнає характер лісу: наявність корчів і хащів; дороги, просіки, галявини, ріки, потоки і яри; танкодоступність, поле зорення і обстрілу спереду і всередині лісу. У залежності від того він вибирає місця на опірні пункти і будує плян оборони.

583. Малі гайки і переліски займають окремі вогневі точки; їх використовується як маски й перешкоди, обмотується дротом, заміновується та загорожується завалами й засіками.

В більшому ліс сотенний організує оборону, маючи на увазі необхідність боротьби:

– за узлісся;
– всередині лісу;
– за виходи з лісу.

584. Організуючи вогонь, сотенний повинен передбачити простріл узлісся, доріг, просік, галявин і виходів з лісу та вказати місця розчистки поля обстрілу. Дротяні загородження й інші перешкоди розміщувати з таким розчисленням, щоб для їх знищення ворог був змушений спочатку пройти під вогнем дорогу, просіку чи галявину. Опірні пункти чот розміщувати на перехрестях і стиках доріг і просік; для вогневих засобів творити становища (блокгавзи), довкруги на них робити загородження. Протитанкові засоби розміщувати на танкодоступних напрямах.

Особливе значення має безперервний зв'язок поміж опірними пунктами і сотенним.

Шляхи зв'язку поміж опірними пунктами відзначується надтісуванням стовбурів дерев, надломуванням галузок та іншими способами.

585. Ворога, що наступає на ліс, треба нищити перед узліссям вогнем флянкуючих і кинджальних кулеметів та гранатометним вогнем.

586. Якщо ворог увірветься до лісу, бій звичайно поділяється на ряд окремих зударів, успіх яких залежить від докладного виконування пляну бою, від своєчасних протиатак і самопочину чотових.

587. При обороні всередині лісу треба сильно обороняти крила і стики та завдавати удари окремим групам ворога на крило і тил. Для знищення ворога застосовувати засідки й пожежі, де на це дозволяє обстанова.

16. Особливості оборони ріки

588. Сотенний стрілецької сотні зобов'язаний організувати оборону на основі докладного пізнання характеру берегів і тісного співдіяння сотні зі засобами посилення і сусідами.

Передній край району оборони сотенному вказує курінний. Протилежний берег у пунктах, найбільше правдоподібних для переправи, повинен знаходитися під зосередженим вогнем.

Вся долина ріки повинна бути прикрита флянкуючим вогнем важких кулеметів і гранатометів

Намагання ворога вести розвідування підносити або спускати на воду матеріяли й засоби переправи, підготовляти переправу й переправлятися – треба негайно просікати вогнем.

589. Бойове забезпечення і зорення на ніч висувати до самої води і, якщо є, на острови, щоб своєчасно виявити переправу ворога та відкрити загороджуючий вогонь.

Ворог, що переправився, повинен бути захоплений або знищений вогнем і рішучими сміливими протиатаками.

17. Особливості оборони зимою

590. Зимою круті береги рік, яри, узлісся гайків і гущавників, занесені снігом, творять поважні перешкоди для танків і піхоти. Особливого значення набирає оборона осель.

При будові окопів і укрить треба передбачити збереження матеріяльної частини, що дозволяло б на негайне її використання. Окопи будується до повного перекрою.

591. Сотенний зобов'язаний дати докладні вказівки про будову огрівних укрить (землянок), про черговість огрівання людей і про кількість змін, устійнити сигнали для збірки і вжити інші заходи, що забезпечували б збереження сил і боєздатности складу сотні та постійну готовість підвідділів відбивати несподіваний напад ворога.

592. Зорці й підвідділи, призначені на бойове забезпечення, зміняються що 2-4 години, в залежності від погоди.

593. Проміжки поміж опірними пунктами і сусідами перевірюють розшуки на лижвах.

594. У заметіль, снігопад і вночі сотенний скріплює зореня, висилаючи додаткових розшуків (стежі), та виставляє наслухів.

595. Особливу увагу повинен сотенний присвячувати маскуванню, добиваючись, щоб:

– оборонні споруди не виділялися на тлі терену;
– стежки до командних і зірних пунктів не закінчувались коло них, а проходили в кущі й інші маскувальні місця;
– дротяні засоби зв'язку прикривались снігом;
– з[бр]оя у бойовому положенні не виділялась на тлі оточення.

З уваги на легкість робити окопи зі снігу – треба вводити ворога в оману, роблячи штучні окопи і сховища.

596. Ворога, що наступає, сотня разить вогнем з найдальших віддалей, щоб заставити його якомога довше перебувати перед становищем сотні на морозі й тим самим послабити його боєздатність.

18. Стрілецька сотня на розвідуванні (розвідувальний відділ)

597. Стрілецька сотня, творячи розвідувальний відділ, одержує бойове завдання і смугу розвідування завширшки не більше, як 3 км.

Доріг не треба визначувати межами смуги розвідування. Важливіша дорога повинна проходити посередині смуги розвідування.

У залежності від завдання сотню зміцнюється важкими кулеметами, окремими гарматами, танками, гранатометами, протитанковими крісами; їй приділюється саперів і інших спеціялістів та обов'язково рухомі засоби зв'язку.

598. Стрілецька сотня веде розвідування зоренням і боєм на віддалі від своїх забезпечуваних частин: вдень до 3 – 5 км, вночі – до 3 км.

599. Сотня веде розвідування до виконання поставленого їй завдання або до одержання нового завдання.

600. Бойовий лад сотні на розвідуванні звичайно складається з ядра і розвідувальних стеж. На важливішому напрямі розвідувальна стежа може бути силою до чоти. Решта підвідділів і засоби посилення творять ядро сотні.

Віддаль стеж від ядра сотні залежить від терену; на відкритому терені ця віддаль може сягати до 1000 м. Одначе сотенний повинен змагати до того, щоб мати зі стежами зоровий зв'язок.

601. Сотенний, одержавши завдання на розвідування, зобов'язаний: пізнати з мапи терен, шляхи посування і повороту; намітити для сотні вихідний пункт, не виходячи за лінію своїх забезпечень; зробити бойовий облік сотні; устійний порядок посування і сигнали для зв'язку з розвідувальними стежами; особисто перевірити готовість сотні виконувати завдання; видати наказ.

У наказі сотенний:

– подає завдання сотні і стеж;

– вказує по теренових предметах і на окремій схемі напрям посування стеж, їх віддаль від ядра сотні, на що вони мають звертати особливу увагу, що мають розвідати;

– повідомляє про приділені засоби посилення та про розвідувальні підвідділи, що діють спереду і на крилах;

– подає, які сигнали й умовні знаки подавати при виявленні танків, піхоти і кінноти ворога;

– подає кличку та кому подано відклик.

602. Сотенний посувається з ядром сотні. Він може доручити провадити ядро свому заступникові, а сам з кількома зорцями і зв'язковими посуватися за стежею, що знаходиться попереду у бажаному напрямі, переходячи з одного зірного пункту на інший. Із займаного зірного пункту він намічує наступний зірний пункт.

603. Ядро – це резерва сотенного, воно призначене для висилки додаткових розшуків і підтримки розвідувальних стеж на випадок зудару з ворогом.

Ядро сотні повинно переслідуватися непомітно від одного укритого пункту до наступного та з таким розрахунком, щоб під час пересування не переривати зорення. Пересування повинно бу[т]и швидке. Відкриті простори ядро сотні переходить розчленовано.

Ядро сотні входить до осель і інших закритих місць (ліс, кущі) після того, як їх перед ним перешукують стежі повнотою або частинами.

В час перебування сотні в оселі нікого з населення не треба випускати з неї, а тих, що прибувають до оселі, затримувати. Всі важливі зголошення сотенний повинен перевіряти особисто.

604. При розвідуванні осель треба перешукати краї осель і вулиці всередині осель. Перешукування переводять розвідувальні стежі, що їх визначує сотенний у доповненння раніше висланим, з таким розрахунком, щоб на кож[н]ий напрям (вулицю, околицю) припадала хоч одна стежа. Ядро сотні розміщується назовні оселі в готовності підтримати розвідувальні стежі та закріпити за собою частину оселі, не зайняту ворогом.

605. Нав'язавши стик з ворогом, сотенний зобов'язаний розвідати глибину його бойових ладів під час посування (розташування) та крила.

Головні об'єкти розвідування: кількісний стан, техніка (танки, артилерія, гранатомети), напрям посування, місце розташування ворога і характер бойового забезпечення. Сотня повинна намагатися обов'язково захопити полонених. До завдання сотні належить також перешкоджати успішній праці ворожого розвідування. Всіх зустрічних окремих розвідувачів і малі групи ворога сотня повинна захопити в полон або нищити.

606. Якщо чота або рій не в силі виконати поставленого їм завдання, сотенний повинен, не вагаючись, провадити в бій цілу сотню та рішучими, несподіваними діями виконати завдання.

Дії сотні повинні бути не помітні, настирливі й активні, а напади на ворога – нагальні, рішучі й несподівані.

607. Ведучи розвідування ворога ***на марші***, сотенний повинен зорити за всіма дорогами й підходами від сторони ворога в напрямі свого посування.

При зустрічі зі забезпеченнями ворога сотенний намагається обійти підвідділи маршового забезпечення ворога або продістатися поміж них та вийти на колону його головних сил.

Якщо це не вдасться без бою, сотенний вибирає найслабше місце в маршовому забезпеченні ворога, несподіваним ударом сотні прориває його та виходить до головних сил ворога хоча б окремими стежами, пізнає силу, склад і напрям посування колони та зголошує про це командирові, що його вислав.

608. Розвідуючи ***ворога, що обороняється***, сотенний повинен ус-

тійнити його крила, незайняті проміжки, стики, непомітні підходи, що ведуть у його розміщення, догідні пункти зорення за ним і розміщення його во[г]невих засобів.

Сотня повинна проникати цілим складом або окремими стежами в незайняті проміжки, стики, на крила, захоплюючи полонених і здобуваючи необхідні відомості про ворога.

Сотня, пробравшись на тил ворога, організує засідки, переводить наскоки на його штаби (командні пункти), вузли зв'язку – з метою: як[о]мога повніше устійнити сили, склад, характер оборони ворога та перешкоди.

609. При підготові ***до вимаршу на розвідування вночі сотенний*** зобов'язаний:

– завидна вивчити терен, намітити орієнтири, що їх добре відрізняти вночі;

– вивчати з мапи напрям маршу, намітити зірні пункти, поміряти віддалі до намічених орієнтирів, розгалужень доріг, окремих будинків та визначити азимути;

– розпрацювати плян дій;

– перевірити підготову виряду;

– устійнити розпізнавальні знаки для своїх командирів і бійців та розпізнавальний сигнал;

– намітити склад стеж з бійців, що визначаються найкращим слухом і зором;

– намітити шлях і порядок повороту по закінченні розвідування;

– узгодити годинники, перевірити наявність і справність компасів (бусоль), кишенькових ліхтарів і всього необхідного.

610. При діях уночі розвідувальні стежі висилається менші, ніж удень, віддаль їх від ядра також зменшується і залежить від ступеня видимости (місяць, захмарення, туман).

Зв'язок втримується умовними звуковими або світляними сигналами, зв'язковими та ланцюгом парних стійок.

611. При зударі з ворогом уночі сотня повинна діяти несподівано і рвучко, застосовуючи багнет (штик) і гранату, пам'ятаючи, що вночі кількісна перевага не має значення.

612. ***В горах*** розвідування ворога необхідно сполучувати з розвідуванням терену (гірські хребти, просмики, шпилі, відноги, вузини, гірські ріки).

Сотенний свої зірні пункти вибирає на вершках.

Зайнявши панівну висоту, сотня закріплюється на ній. Сотенний, не перериваючи розвідування, організовує вогонь і зголошує про зайняття висоти командирові, що його вислав.

Зголошення не висилати поодинокими зв'язковими.

В дальшому – сотенний, пересуваючи сотню перескоками, розвідує, займаючи послідовно панівні висоти одна за одною.

Ядро сотні повинно мати сильний склад. Для переборення важкодоступних гір сотню засобляється гірським вирядом (взуття, підкуте залізними зубами, линви, льодоруби).

В горах вигідно застосовувати засідки, несподівані напади, намагаючись продістатися на тил ворога.

Засідки в тилу ворога вигідно влаштовувати у вузинах, на дорогах, на осях зв'язку і шляхах підвозу.

В горах для зв'язку поміж розвідувальними підвідділами і ядром, а також з командиром, що вислав розвідування, застосувать оптичні засоби зв'язку та радіо.

613. Сотенний посилає командирові, що його вислав, зголошення:

– про першу зустріч з ворогом, його склад (танки, артилерія, піхота) та що він робить;

– про час переходу визначених рубежів або пунктів;

– про виявлені перешкоди;

– про зустріч зі своїми військами, але іншої частини, якщо це не було передбачене;

– про виявлення відкритого крила ворога;

– про досягнення кінцевого рубежу розвідування.

614. У зголошенні подається:

– місце висилки (докладно за мапою);

– час висилки (година, хвилини);

– коли, де і які здобуто відомості;

– яким шляхом або від кого вони здобуті;

– що робить або задумує робити сотенний.

615. ***Наскок вдень*** переводиться з метою: захопити контрольних полонених, а також несподівано захопити догідний рубіж.

Наскок переводиться звичайно там, де наше розміщення найбільше зближується до оборони ворога.

Для наскоку сотню скріплюється кулеметами, гранатометами, протитанковими гарматами і крісами, підвідділом саперів і хеміків.

Для забезпечення крил сотні призначується окремі підвідділи від сусідів.

Наскок попереджує короткий, але сильний вогневий напад артилерії і гранатометів на атакований відтинок і крилові становища.

В дальшому артилерія і гранатомети своїм вогнем підтримують і прикривають сотню.

616. Сотенний, ***одержавши завдання наскоку вдень***, переводить особисто розвідування об'єкту атаки і підходів до нього, намічує плян атаки, організує співдіяння всередині сотні, з приділеними засобами і підвідділами, що забезпечують його крила, узгоджує свої дії з артилерією, що його підтримує, і видає наказ.

Вночі перед наскоком, за наказом командира полку, повинні бути пророблені на відтинку наскоку переходи в перешкодах.

Рубіж атаки сотня займає звичайно вночі, а наскок переводить на світанку або в інший час, що запевняє заскочення.

617. ***Порядок – переведення наскоку вдень:***

– вогневий напад на становища ворога;швидке зближення сотні до становищ ворога;

– перенос вогню для відгородження атакованого відтинка з тилу і крил та атака сотнею ст[а]новищ ворога;

– бій сотні на становищах ворога та їх опанування під прикриттям вогню артилерії і гранатометів;

– закріплення захопленого становища;

– відбиття протиатак, достава полонених і евакуація ранених.

618. ***Нічний наскок*** переводиться з метою: захопити полонених, а також знищити окремі укріплення, знайти стики, вияснити характер укріплень.

Сотні призначеній до наскоку, приділюється саперів і хеміків.

Для забезпечення відступу розвідувачів підготовляється загороджувальний вогонь важких кулеметів, гранатометів і артилерії.

619. ***Одержавши завдання на нічний наскок***, сотенний зобов'язаний:

– особисто пізнати відтинок, у районі якого він повинен перевести наскок, визначити докладне зорення за розміщенням ворога, особливо на вказаному або вибраному ним відтинку, щоб докладно устійнити місця вогневих засобів, окопів, ровів зв'язку, порядок виконування служби вдень і вночі та місця розміщення зорців і забезпечення ворога;

– розпрацювати плян наскоку (вихідне положення, шляхи посування, переборювання загороджень, заходи забезпечення, забезпечення крил, порядок повороту);

– дати в терені завдання чотовим, командирам приділених і підтримувальних засобів;

– установити сигнали керування, час початку і кінця наскоку.

Підготова наскоку повинна проходити в таємниці, а його виконання повинно бути несподіване, сміливе та рішуче.

620. Для ні[ч]ного наскоку сотенний організує групи: розгородження, атакувальну – для захоплення полонених і дві, що забезпечують наскок.

До групи розгородження приділюється саперів. Її завдання – пророблювати проходи у дротяних загородженнях, мінних полях та їх означувати.

Склад групи розгородження – від одного до двох роїв, атакувальної групи – до половини складу сотні. Решта сотні – забезпечувальні групи.

621. Переведення нічного наскоку:

– зробивши проходи, група розгородження дає сигнал про готовість і залишається при переходах до кінця наскоку, розширюючи їх; відступає ця група за сигналом сотенного;

– атакувальна група підходить до об'єкту й атакує його з крил за сигналом командира групи;

– забезпечувальні групи висуваються водночас з атакувальною групою на її крила, прикриваю[ч]и її перед атакою ворога з крил.

Виконавши завдання, атакувальна група відступає, за нею відступає група розгородження, а під кінець забезпечувальні групи.

Вогонь допоміжних засобів відкривається лише за сигналом сотенного.

Підчас наскоку сотенний посувається за атакувальною групою, вдержуючи зв'язок з групами, що забезпечують крила.

19. Особливості розвідування зимою

622. Зимою сотня на розвідування повинна використовувати незайняті проміжки в розміщенні ворога, щоб продістатися на його тил, застосувати обходи, засідки і наскоки. Наскоки зимою набирають особливого значення.

623. Ведучи розвідування в лісі, сотенний повинен бути особливо сторожким, скріплювати зорення і забезпечення. Докладно розвідується видолинки, яри, великі кущі, гущаки, в яких можуть критися розвідувачі і лижвярські відділи ворога.

624. Віддаль сотні на лижвах від своїх забезпечувальних частин – до 15 км. В час снігопаду й заметілі віддалі скорочується.

Час перебування сотні зимою на розвідуванні залежить від стану погоди, температури, опуклости терену та сніжного покрову. в несприятливих умовинах час перебування на розвідуванні треба скорочувати й не перевищувати 24 годин.

625. Розвідуючи зимою, сотенний повинен мати на увазі, що ворог буде застосовувати різного роду пастки, уставляти замасковані снігом міни і перешкоди. Сотня повинна вміти їх вишукувати і нищити.

Сотня повинна уникати використовування одного і того самого лижвярського сліду.

20. Стрілецька сотня на маршовому забезпеченні

626. Стрілецька сотня, визначена на маршове забезпечення, може творити:

– переднє (бічне, заднє) забезпечення і діяти згідно з вказівками розділу "Стрілецький курінь у маршовому забезпеченні";

– відділ забезпечення (маршову заставу) і в цьому випадку діяти на основі вказівок для стрілецької чоти у маршовому забезпеченні.

21. Стрілецька сотня на забезпеченні постою

627. Стрілецька сотня може виконувати службу зміцненої (самостійної) застави, сторожового відділу або сторожової сотні у складі куреня, призначеного на сторожевий відділ.

Стрілецька сотня на скріплений заставі та в сторожевому відділі одержує смугу забезпечення до 3 км завширшки та один – півтора км завглибшки.

В усіх випадках сотню зміцнюється важкими кулеметами, протитанковими гарматами і крісами, гранатометами, артилерією.

628. Вивчивши свій район, сотенний – у залежності від завдання і терену – виставляє застави, в силі зміцненої стрілецької чоти, подаючи їм числа застав, смуги забезпечування, оборонний рубіж, опірні пункти і лінію, до якої вони повинні вести розвідування.

Одна зі застав повинна знаходитися у глибині; вона називається головною і не має числа. Сотенний перебуває при головній заставі.

Лінія застав є переднім краєм оборони забезпечень.

Розміщуючи застави, сотенний повинен забезпечити поміж ними і з сусідами вогневий зв'язок.

Сотня на самостійній заставі виконує службу забезпечення, подібно до застави.

629. При наступі ворога сотня веде бій за правилами, що їх указано для оборони.

Сотня може відступити зі займаного району лише за наказом курінного.

XIV. КУЛЕМЕТНА СОТНЯ

1. Загальне положення

630. Вогонь кулеметної сотні у сполуці з вогнем артилерії – це основна система вогню куреня.

Кулеметна сотня повинна завжди діяти в тісному зв'язку з іншими сотнями куреня та бути готовою відбити атаки ворожого летунства.

Кулеметна сотня в бою часто діятиме розосереджено чотами поміж стрілецькими сотнями. Тим-то – для забезпечення повного співдіяння вогнем і рухом кожна кулеметна чота завжди повинна знати бойові завдання інших чот і підтримуваного стрілецького підвідділу.

631. Від своєчасного засоблювання кулеметів ам[у]ніцією і водою може зале[ж]ати вислід бою. Тому сотенний кулеметної сотні зобов'язаний про це дбати в усіх випадках бойових дій.

2. Кулеметна сотня в наступальному бою

632. Сотенний кулеметної сотні, одержавши завдання, раніше, ніж видасть наказ, повинен пере[в]ести швидке, але докладне розвідування ворога й терену. В залежності від обставин він переводить його сам або спільно з чотовими.

Основне завдання розвідування – устійнити наявність ворога і цілей для обстрілу, вибирати вогневі становища, зірні пункти і шляхи до них, а також визначити ведення вогню понад голови й у проміжках бойового ладу піхоти, що наступає.

633. Вогневі становища повинні відповідати таким вимогам: запевнювати несподіваний обстріл ворога, давати змогу вести вогонь без частої зміни вогневих становищ та запевнювати скісний і криловий обстріл ворога. Тим вимогам у найбільші мірі відповідають пункти на панівних височинах, приховані перед зоренням і вогнем ворога.

Сотенний повинен вибирати вогневі становища в пунктах, малопомітних для зорення ворога. А втім він повинен вистерігатися вибирати становища поблизу добре помітних теренових предметів або рубежів.

634. Свої зірні пункти сотенний повинен вибирати окремо від зірних пунктів курінного, гранатометів і артилерії, а також на підвищеннях, що не виділяються, щоб оминути раження ворожим артилерійським вогнем.

635. Сотенний кулеметної сотні зобов'язаний доповнювати свої зорення відомостями: від стрілецьких сотень, що перебувають спереду, від курінного, гранатометних підвідділів, артилерії і сусідів та обмінюватися з ними вислідами зорення.

636. Видаю[ч]и наказ, сотенний кулеметної сотні повинен обов'язково вказати чотовим: райони їх вогневих становищ, які стрілецькі підвідділи вони повинні підтримувати, смуги обстрілу, вогневі завдання, орієнтири, термін готовности відкрити вогонь і порядок перепідпорядкованости.

637. Керування вогнем кулеметної сотні в початковому періоді наступального бою повинно зосереджуватися в руках сотенного;

вогонь відкривається лише за його наказом.

Сотенний кулеметної сотні зобов'язаний несподівано зосереджувати вогонь сотні на тактично важливих рубежах, вибираючи цілі з таким розрахунком, щоб їх можна було разити одну за одною в першу чергу найнебезпечніші для піхоти, що наступає.

638. При розподілі чот до стрілецьких підвідділів або у випадку, якщо при посуванні вперед централізоване керування буде неможливе, сотенний зобов'язаний вказувати чотовим, як найповніше використати силу кулеметного вогню.

639. Сотенний кулеметної сотні в залежності від обставин повинен висловлювати курінному свій погляд щодо звороту поодиноких кулеметників або цілих чот в його підпорядкування, щоб їх використати в інших напрямах, де це більш необхідне, або щодо передачі стрілецьким підвідділам тих чот і кулеметів, якими він уже не спроможний керувати.

Разом з тим сотенний кулеметної сотні зобов'язаний дбати, щоб перед атакою стрілецьким сотням першого мету обов'язково були приділені важкі кулемети.

640. В час атаки кулеметна сотня переносить вогонь на крила атакуючих підвідділів, забезпечуючи їх перед криловим вогнем ворога та перед його протиатаками.

641. По захопленні переднього краю оборони ворога кулеметна сотня негайно метами просувається вперед до атакуючих стрілецьких підвідділів.

В цьому періоді основну частину кулеметної сотні приділюється до стрілецьких підвідділів.

Сотенний вогнем кулеметів, що залишилися в його розпорядженні, допомагає разити ворога на тих напрямах, де він ставить найзапекліший опір.

Кулеметні чоти, призначені для протиповітряної оборони, в цьому періоді повинні бути також підтягнені вперед. Одначе, сотенний зобов'язаний не допускати скупчення великої кількости кулеметів в одному місці.

642. При відступі ворога сотенний кулеметної сотні повинен допомагати своїм вогнем до повного його розгрому, не дозволяючи йому вийти з-під обстрілу. Для того окремі кулемети й чоти повинні сміливо висуватися вперед.

643. При наступі з танками кулеметна сотня підтримує їх атаку, разячи вогневі обслуги протитанкових засобів ворога.

644. ***При наступі вночі*** сотенний кулеметної сотні зобов'язаний вжити заходів, щоб забезпечити збереження зв'язку з чотами і зі зверхником, а також мати власне безпосереднє забезпечення.

Як лише стрілецькі підвідділи увірвуться в розташування ворога, кулеметна сотня цілістю або чотами, в залежності від одержаного завдання, негайно висувається на вказані пункти, займає вогневі становища та перебуває в повній бойовій готовності відбити протиатаку ворога.

645. Якщо за рішенням курінного кулеметна сотня повинна підтримувати вогнем наступ стрілецьких підвідділів, сотенний всю підготову повинен перевести завидна. При цьому він повинен докладно узгоджувати з наступаючими сотнями цілі (відтинки, рубежі) обстрілу, місця вогневих становищ, час відкривання і припинювання вогню та способи означування своїх військ.

646. При веденні вогню вночі сотенний повинен звертати особливу увагу на забезпечення належного зв'язку з наступаючими стрілецькими підвідділами та на вжиття заходів обережности проти раження вогнем своїх військ.

3. Кулеметна сотня в зустрічному бою

647. В зустрічному бою кулеметна сотня зобов'язана випередити ворога у відкритті вогню та забезпечити розгортання наступу й атаки куреня.

648. В марші сотенний кулеметної сотні звичайно посувається зі своєю сотнею Під час перебігу бою він повинен перебувати при курінному, маючи зі собою зв'язкових. Для розвідування сотенний призначує підстаршину з групою бійців.

Розвідування кулеметної сотні повинно посуватися при передньому маршовому забезпеченні.

649. До хвилини одержання завдання сотенний зобов'язаний мати відомості про ворога і терен (вогневі становища, непомітні підходи до них, зірні пункти).

Одержавши завдання, сотенний кулеметної сотні повинен швидко подати завдання чотовим, вказати їм райони вогневих становищ і орієнтири.

Сотенний кулеметної сотні зобов'язаний вжити всіх заходів, щоб окремі чоти могли відкривати вогонь не пізніше трьох хвилин від хвилини одержання завдання.

650. Вогневі становища й зірні пункти кулеметної сотні повинні бути замасковані перед наземним і повітряним зоренням. Одначе, якщо є добра нагода заподіяти ворогові важкі втрати, сотенний кулеметної сотні повинен сміливо висунути кулемети на відкрите становище та несподівано напасти на нього всією силою свого вогню.

В такому випадку перебування на відкритому становищі повинно бути коротке. Заподіявши ворогові втрати та придушивши його до землі, кулеметна сотня повинна швидко забратися зі становищ і прудко вийти з району, щоб оминути раження артилерійським ворожим вогнем. Вслід за тим кулеметна сотня займає нові вогневі становища.

651. В час зустрічного бою командний пункт сотенного кулеметної сотні повинен бути поблизу командного пункту курінного. Сотенний кулеметної сотні не обов'язково повинен бути на своєму командному пункті, він зобов'язаний знаходитися там, де вимагають обставини і звідки краще керувати сотнею.

Залишаючи свій командний пункт, сотенний кулеметної сотні зобов'язаний подбати, щоб його місце перебування було відоме та щоб усі розпорядження і зголошення швидко до нього доходили.

652. При підпорядкуванні кулеметних чот сотенним стрілецьких сотень сотенний кулеметної сотні повинен засоблювати чоти боєприпасами та докладно знати їх місце перебування, щоб запевнити собі централізоване керування, як тільки до того буде відповідна хвилина.

4. Кулеметна сотня в обороні

653. Кулеметна сотня в обороні, застосовуючи головно скісний і криловий вогонь, повинна створити сильну вогневу запору перед оборонним районом куреня і на його крилах. Разом з тим повинен бути передбачений вогонь у глибині розташування куреня для відбиття ворога, що прорвався.

В залежності від обставин кулеметну сотю в обороні використовується цілістю або чотами.

654. Одержавши завдання, сотенний спільно з чотовими переводить розвідування оборонного району і передпілля для вибору вогневих становищ, зірних пунктів і розміщення тилу сотні.

655. Прийнявши рішення, сотенний видає короткий, простий наказ, обов'язково подаючи в ньому: порядок ведення вогню (крилового, загороджуючого), розподіл чот у ширину й у глибину, смуги обстрілу, визначення кинджальних кулеметів, заходи протиповітряної оборони, організацію зорення і зв'язку, інженерні роботи, а також завдання артилерії і гранатометів.

656. Вогневі становища сотні повинні бути докладно замасковані та повинні забезпечувати ведення вогню на всій поданій смузі і понад голови своїх військ. Для досягнення найкращого обстрілу та з метою маскування необхідно будувати резервні й оманні вогневі становища та непомітні рови зв'язку для пересування кулеметів зі становища на становище.

Сотенний повинен передбачити, щоб становища кулеметних чот були розміщені від становищ стрілецьких підвідділів у віддалі, що забезпечувала б їх від раження артилерійським вогнем ворога по становищах піхоти.

Сотенний повинен, крім цього, вжити заходів, щоб вогонь кулеметів не припинявся навіть у час димової і хемічної атаки ворога.

657. Для підтримки бойового забезпечення кулеметна сотня повинна вести вогонь окремими чотами з резервних становищ, висунених поза передній край оборони.

658. Далекий кулеметний вогонь ведеться кулеметами, розміщеними у глибині оборони з резервних півзакритих або закритих становищах. Керування вогнем у цей період бою повинно бути зосереджено в руках сотенного.

659. Основний спосіб ведення вогню кулеметної сотні – несподіваний напад зосередженим вогнем, як тільки трапиться пригожа до цього хвилина, з наступним перенесенням його на іншу ціль, щоб вимучити ворога несподіваними нападами та заподіяти йому важкі втрати.

660. При переході ворога в атаку кулеметна сотня допроваджує свій вогонь до найвищої напруги, придушуючи ворога до землі, не даючи йому змоги піднятися до атаки.

З цією метою окремі кулемети повинні висуватися навіть на відкриті становища й негайно скриватися, як тільки атака буде відбита.

661. Якщо ворог увірветься до розташування куреня, кулеметна сотня повинна, не вагаючись, залишатися на своїх становищах, нищачи ворога перехресним вогнем, і впертою обороною допомагати протиатаці куреня.

662. При відступі сотенний повинен перебувати там, де знаходиться більша частина його кулеметів, щоб цупко тримати сотню у своїх руках і, не зважаючи на втрати, всебічно допомагати пляновому відступові куреня.

Нові вогневі становища сотенний повинен заздалегідь розвідати.

Кулеметна сотня переводить відступ перескоками, чотами і роями, займаючи панівні висоти і продовжуючи провадити безперервний вогонь та наносити важкі втрати ворогові, що переслідує.

В цей період бою атаки ворожого летунства можуть бути особливо небезпечні, тим-то сотенний кулеметної сотні повинен бути в повній готовності відбити їх.

663. ***В обороні вночі*** сотенний кулеметної сотні повинен вибирати становища на передньому краю, уникаючи роздрібнення сотні на частини менші, ніж чоти.

Вогневі становища вибирається заздалегідь за дня з таким розрахунком, щоб був запевнений сильний скісний і криловий вогонь по раніше пристріляних рубежах.

664. Щоб оминути небезпеку раження свого розвідування і забезпечення, сотенний зобов'язаний докладно устійнити шляхи їх відступу і намітити рубежі, по яких кулеметна сотня вестиме вогонь, обов'язково узгоджуючи свій плян ведення вогню зі стрілецькими сотнями першого мету та втримуючи тісний зв'язок з курінним.

655. Якщо передбачено ведення вогню при штучному освітленні, сотенний зобов'язаний прослідити за тим, щоб при освітленні терену перед вогневими становищами і на їх крилах кулемети залишалися поза полем зорення з боку ворога.

666. Ведення вогню вночі сотенний повинен зосереджувати у своїх руках.

ДОДАТКИ

7. Саперні роботи піхоти та переборювання загороджень

1. ***Курінний*** – при розвідуванні оборонного р[а]йону – в терені вказує сотенному:

– розміщення протитанкових перешкод та вогневих засобів (протитанкові гармати і кріси, важкі кулемети), призначених для обстрілу цих перешкод повздовжним (криловим) вогнем;

– роди перешкод, їх міць (кількість рядів колів, рогачок, спіралей і т. п.) і місця переходів крізь них;

– напрями протиатак і праці для їх підготови (переходи в перешкодах, переходи ярами, потоками, болотами і т. п.), резервні (запасні) становища вогневих засобів, призначених для підготування і забезпечення протиатак;

– місця розташування і порядок обладнання своїх – основного й резервного – командних пунктів і пункту бойового засоблювання;

– місця розміщення оманних районів і характер їх обладнання;

– якого перекрою копати шанці (окопи) й рови зв'язку та як їх обладнувати;

– черговість і термін, в якому треба виконати оборонні роботи;

– розподіл поміж чоти знаряддя і матеріялів;

– завдання саперів, приділених до куреня.

2. Саперні роботи у своєму районі оборони ***сотенний стрілецької сотні*** в терені вказує чотовим:

– місце, напрям і кути заломів протипіхотних перешкод та становище вогневих засобів для обстрілу цих перешкод повздовжним (криловим) вогнем;

– додаткові заходи для оборони й охорони протитанкових і протипіхотних перешкод (фронтальний і скісний вогонь із стрілецьких окопів, наслухи та підвідділи, висунені безпосередньо до перешкод);

– непомітні шляхи посування в районі оборони сотні;

– початок, кінець і черговість робіт;

– хто, коли та які штучні перешкоди буде робити в районах оборони чот;

– завдання чот щодо оборони й охорони перешкод;

– район оманних споруд і обов'язки чот щодо підтримки, розвитку й ознак, які справляли б враження, що цей район зайнятий (показ робіт і руху, вогонь);

– місце заготівлі матеріялів;

– знаряддя, що його приділюється чотам; роботи саперів у районі оборони чот і чого чотові можуть домагатися від них.

3. ***Чотовий*** з ройовими обходить район оборони чоти і ставить роям завдання. На випадок потреби він виходить на ті пункти, звідки

його район оборони може зорити ворог, щоб правильно вибрати місця для вогневих засобів, непомітні шляхи посування й оцінити підходи з боку ворога.

4. Чотовий повинен вказати ройовим:

– становища роїв і приділених засобів посилення;

– місця оманних споруд;

– місця роїв зв'язку вздовж фронту і в глибину оборони;

– місця резервних вогневих становищ у ровах зв'язку і напрям для посування по верху з врахуванням непомітности посування та можливого протоптування стежок;

– довжину і перекрій шанців (окопів), ровів зв'язку, щілин та інших споруд;

– черговість робіт і терміни їх готовости;

– місце достачання сотнею знаряддя, його розподіл і порядок користування ним;

– черговість робіт і прийоми маскування.

5. Роботи починається носним знаряддям, а по підвезенні возимого знаряддя продовжується їх.

Чотовий слідкує за правильністю виконування робіт і негайно виправляє всі зауважені хиби. По закінченні робіт чотовий переглядає всі уладження і перевірює ступінь їх готовности.

Маскування необхідно перевіряти, виходячи в напрямі ворога.

6. ***Ройовий***, одержавши наказ чотового, провадить рій в район свого становища й уточнює місце шанців. Поле зорення і обстрілу перевіряється лежачи, установляється необхідну висоту передгруддя і намічується роботи для прочищування поля обстрілу.

7. Устійнивши місце шанців, переводиться розкоп і трасування (визначування) заломів і меж викопів і насипів (передгруддя). На початку роботи назверхній шар ґрунту (дернина, оранка) на місці викопів і насипів здіймається і відкладається набік, а по закінченні робіт використовується для маскування.

Незначна прочистка поля зорення і обстрілу переводиться рівночасно з копанням шанців (окопів). При більших розмірах робіт біля прочистки поля обстрілу – починати з них, а по їх закінченні починати копання шанців.

8. Ройовий перевірює дотримання правильних розмірів і форм шанців та наглядає за їх маскуванням. По закінченні робіт він докладно перевіряє догідність ведення вогню і метання ручних гранат із шанців (окопів). Ройовий вказує місця додаткових окопів для обстрілу тих напрямів, що їх не можна разити з шанців. Додаткові окопи можуть бути зроблені і в самому шанці, і в прилеглих до нього ровах зв'язку. Маскування шанців ройовий провірює з боку ворога.

9. Черговість робіт:

– перша черга – прочистка поля зорення обстрілу, копання око-

пів, зірного (командного) пункту чотового (сотенного, курінного), пункту бойового постачання, лікарського пункту й оманних шанців, маскування стежок для підходу до резервних шанців;

– друга черга – копання резервних шанців (окопів), сполучних ровів поміж окопами основних шанців і вздовж фронту та пристосування їх до оборони;

– третя черга – копання ровів зв'язку з тилом, сполучних ровів зв'язку в резервних шанцях, резер[в]ного уладження зірного пункту чотового (сотенного, курінного), щілин, передгрудних ніш, бойове й господарське обладнання шанців і ровів зв'язку.

10. Для ручних і важких кулеметів, протитанкових крісів, автоматників, снайперів, зорців і бійців, призначених для нищення танків, можна копати парні окопи (на двох) й окремі виступні окопи. Такі окопи висувати не менше, ніж на два метри, щоб земляна стіна, що виділює їх від шанців, не обсунулась при переїзді танків.

11. Якщо чотам першої лінії (мету) дається колючий дріт для роблення перешкод (спотикачів, сильців) на безпосередніх підходах до вогневих становищ, то роблення перешкод відбувається в міру достави матеріялів.

Зимою, при сильних морозах, поруч будови шанців робиться отеплювальні землянки або щілини.

В усіх випадках – роботи вважається за закінчені тільки тоді, коли вони зовсім замасковані.

12. Піхота самостійно, своїми силами і засобами, робить переходи у дротяних перешкодах: за допомогою ножиць для перетинки дроту; розтягування перешкод руками або прикривання їх підручними матеріялами (плетінки, мати, містки, шинелі, жердки, двері).

Для стрілецької чоти робиться один-два переходи по 8-10 м.

Для зроблення переходу чотовий призначує 4-6 бійців, забезпечених ножицями для перетинки дроту.

13. Працю бійців, що роблять переходи, забезпечується всіма вогневими засобами, що ними розпоряджає сотенний (чотовий). Сотенні (чотові) зобов'язані перед початком наступу постаратися про забезпечення своїх підвідділів ножицями для перетинки дроту не менше, ніж 4-5 ножиць на кожний стрілецький рій.

14. Перед наступом усі бійці повинні пропробити вправу в робленні переходів у перешкодах (перетинка дроту ножицями, розтягування рогачок і засік, перекривання перешкод матами, дошками, плетінками й іншими матеріялами).

Для заправи бійців, у тилу частини повинні бути влаштовані навчальні городці з перешкодами, зробленими на зразок тих, що їх розвідування виявило в оборонній смузі ворога (на зразок системи ворожих перешкод).

15. Командири підвідділів, виявивши, що наші танки не можуть

перебороти перешкод, зобов'язані негайно співдіяти з танками, роблячи для них переходи в перешкодах.

Переходи через рови і скарпи робити, скопуючи земляні стінки або закидуючи їх підручними матеріялами.

Завали, барієри і барикади розкидується і розноситься. Дерев'яні палі підрубується або закидається підручними матеріялами.

Перешкоди, зміцнені підривними засобами, усувають сапери.

16. ***Сильні перешкоди***, обстрілювані сильним вогнем, можна переборювати за допомогою тунелів-траншей, які роблять бійці перед собою, стоячи на дні шанців або траншей. Тунелі дають можливість переходити попід перешкодами, не виходячи на поверхню землі, і захищають бійців у час праці перед кулями і відламками.

Тунелями можна деколи підходити до сильних довготривалих точок і дерен[н]о-земляних вогневих точок ворога з метою їх бльокувати і знищити. Зимою копаються тунелі в снігу.

17. Для піхоти переходи в перешкодах можуть також робити:
– танки;
– сапери висаджуванням зосередженими й окремими зарядами;
– артилерійський і гранатометний вогонь;
– пропалювання (завалів, засік, рогачок).

Табель висліду праці при робленні типових споруд

Ч п	Назва праць	Одиниця виміру	Кількість робіт і матеріялів	Вислід роботи в робочих годинах	
				лопатою саперкою	лопаткою малою
1	**Стрілецький окіп (для стріляння стоячки)** Копання окопу й маскування: земляні роботи	м³	0,6	—	1,0
2	**Стрілецький окіп на двох** Копання подвійного стрілецького окопу й маскування: земляні роботи	м³	1,0	—	2,0
3	**Ніша** приготування в окопі ніші для бійця з перекриттям з дерева: земляні роботи матеріял: дерево проміру 6 – 10 см	м³ м.б.	0,4 10,0	1,5 —	— —
4	**Рів зв'язку (для посування в повний ріст)** Виконання 1 б. м. рову:				

Ч. п.	Назва праць	Одиниця виміру	Кількість робіт і матеріялів	Вислід роботи в робочих годинах	
				лопатою саперкою	лопаткою малою
	земляні роботи	$м^3$	1,0	1,0	
	маскувальні роботи	м.б.	1,0	1,3	—
5	**Пристосування вирви для оборони**				
	пристосування вирви як стрілецького окопу для стріляння стоячки і маскування	місць	1	—	1,0
	Приготування в окопі ніші для стрільця: земляні роботи матеріял: дерево	$м^3$	0,4	1,5	—
	проміром 6 – 10 см	м.б.	10,0	—	—
6	**Передгрудний дашок**				
	Роблення передгрудного дашка з кругляків 15-17 см і маскування: копання, обладнання і маскування матеріял:	$м^3$	3,0	12,0	—
	кругляки 15-17 см	м.б.	50,0	—	—
7	**Кулеметний окіп з укриттям для обслуги**				
	Копання і маскування: земляні роботи	$м^3$	1,7	—	2,0
	Роблення укриття: копання, обладнання, маскування	$м^3$	0,2	6,0	
	матеріял: дошки 3-5 см	м.б.	20,0	—	—
8	**Окіп на один протитанковий кріс**				
	Копання і маскування	$м^3$	4,5	6,0	—
9	**Окіп для стріляння з важкого кулемета до повітряних цілей**				
	Копання окопу: земляні роботи з уставкою і укріпленням стояка	$м^3$	2,6	7,0	—
	матеріял: жердки 10 см	м.б.	28,0	—	—
	колоди 25 см	м.б.	2,0	—	—
	колесо від воза	шт.	1	—	—
	маскування окопу	—	—	2,5	—
10	**Окіп для укриття коней**				
	Земляні роботи	$м^3$	8,5	8,5	—
	маскування	—	—	5,0	—
11	**Окіп для 50-мм гранатомета**				
	земляні роботи	$м^3$	4,6	4,6	—
	маскування	—	—	5,0	—
	роблення трьох ніш для боєприпасів: робоча сила	—	—	4,5	—

Ч. п.	Назва праць	Одиниця виміру	Кількість робіт і матеріялів	Вислід роботи в робочих годинах	
				лопатою саперкою	лопаткою малою
	Матеріял: жердки 6-10 см	м.б.	50,0	—	—
	Роблення укриття для обслуги: робоча сила	—	—	12,0	—
	Матеріял: колоди 15-17 см	м.б.	50,0	—	—
12	**Окіп для 82-мм гранатомета з круговим обстрілом**				
	Копання майданчика, ніш для боєприпасів і рівців для обслуги: земляні роботи	$м^3$	32,0	32,0	42,8
	Роблення накриття для рівців і ніш	—	—	57,0	—
	матеріял: колоди 17-20 см	м.б.	20,0	—	—
	жердки 6-10 см	м.б.	270,0	—	—
13	**Окіп для 120-мм гранатомета з круговим обстрілом**				
	Копання майданчика, ніш для боєприпасів і рівців для обслуги: земляні роботи	$м^3$	45,0	45,0	60,0
	Роблення накриття для рівців і ніш матеріяли:	—	—	59,5	—
	колоди 17-20 см	м.б.	20,0	—	—
	жердки 6-10 см	м.б.	280,0	—	—
14	**Окіп для 45-мм гармати з круговим обстрілом (з укриттям для гармати)**				
	Копання майданцика, ніш для боєприпасів і рівців для обслуги: земляні роботи	$м^3$	56,0	56,0	74,7
	Роблення нак...риття для ніш і рівців	—	—	75,6	—
	матеріяли: колоди 17-20 см	м.б.	24,0	—	—
	жердки 6-10 см	м.б.	360,0	—	—
	дошки 2-4 см	м.б.	12,0	—	—
15	**Окіп для 76-мм гармати зі сектором обстрілу до 100^0**				
	Копання майданчика, ніш для боєприпасів і рівців для обслуг земляні роботи	$м^3$	45,0	45,0	60,0
	Роблення перекрить матеріяли:				
	колоди 17-20 см	м.б.	22,0	—	—
	жердки 6-10 см	м.б.	320,0	—	—

Приклад,
як користуватися табелем

1) Рій у складі 6 бійців одержав завдання зробити передгрудний дашок (бліндаж); треба обчислити, за який час буде робота закінчена.

Кількість годин праці, подану в точці 6 табеля, ділимо на кількість робітників і у висліді одержуємо число годин, потрібних на працю.

12 : 6 =2

Робота буде закінчена впродовж двох годин.

2) Хочемо знати, скільки треба робітників, щоб передгрудний дашок (бліндаж) зробити за 3 години.

12 : 3=4

Треба визначити 4 бійців.

8. Визначення деяких військових назв

Атака – безупинний рух вперед безпосередньо перед ударом на багнети (штики) та сильний удар на багнети по ворогові, щоб знищити його в рукопашному бою.

Бойова готовість (поготівля) – постійна готовість підвідділу негайно вступити в бій; зброя готова, щоб з неї можна було негайно відкрити вогонь.

Віддаль пострілу – віддаль у метрах від зброї до цілі, що її обстрілюється.

Віддаль поміж бійцями – віддаль у метрах чи кроках поміж переднім бійцем і його заплечником (тим бійцем, що стоїть або маршує за переднім бійцем).

Відступ поміж бійцями – відступ у метрах чи кроках поміж бійцями, що стоять або маршують один побіч одного (поміж бійцем і його побічником).

Вогнева точка – ручний та важкий кулемет (група кулеметів), гармата, гранатомет і т. п., розміщені на вогневому становищі.

Вогневе становище – місце на якому уставляється зброю для ведення вогню.

Вогневий рубіж – рубіж, пригожий для ведення вогню.

Головний загін – у марші зближення – зміцнений курінь, що посувається перед сторожовим полком дивізії.

Далекобійність – найбільша віддаль, на якій куля, граната, стрільно здібні діяти у властивий їм спосіб.

Дегазація – усунення або унешкодження отруйних речовин, що знаходяться в терені, на зброї, виряді.

Дійсний вогонь – вогонь, здатний заподіяти ворогові в найкоротший час найбільші втрати.

Допоміжні засоби (засоби посилення) – артилерія, танки, важкі кулемети і т. п., призначені для підтримки стрілецького підвідділу на час виконування ним бойового завдання, але без підпорядкованости командирові стрілецького підвідділу.

Завали – перешкоди на шляхах ворога, зроблені зі зрубаного дерева, зверненого вершками в напрямі ворога.

Загородження – перешкоди на [ш]ляху посування ворога, зроблені за допомогою інженерних і технічних засобів та обстрілювані поздовжним вогнем кулеметів.

Загороджуючий вогонь (вогнева запора) – вогонь найбільшої напруги по завчасу наміченому рубежі або напрямі, щоб не допустити там рухів ворога.

Засідка – непомітне розміщення підвідділу для раптового нападу на ворога, що посувається, щоб його захопити в полон або знищити.

Зосереджений вогонь – обстріл одної цілі (району) одночасно різними вогневими засобами (артилерія, гранатомети, кулемети і т. п.) або одним родом зброї з різних становищ.

Ініціятива (самопочин) у бою – швидкі, рішучі, сміливі та раптові дії бійців (командирів, застосовані самостійно, які відповідають витвореним обставинам і загальному задумові зверхника та спрямовані для нанесення поразки ворогові в бою. Самопочин необхідний особливо у випадках різкої зміни обставин, коли наказу нема або коли наказ уже не відповідає обставинам, а нема часу, щоб одержати від зверхника нові вказівки. Командир і боєць, проявляючи самопочин, не повинні лякатися відповідальности. Зверхник повинен заохочувати та розвивати розумний самопочин поміж підпорядкованими.

Кинджальний вогонь (стрімка вогнева запора) – раптовий вогонь (здебільша криловий або скісний), який відкриває кулемет з непомітного вогневого становища, щоб відбити атаки ворога в суворо обмеженому напрямі.

Командний пункт – підготовлене становище, з якого командир стежить за полем бою і керує своїми підвідділами.

Криловий (флянковий) вогонь – спрямований збоку на крило цілі.

Кулеметне гніздо – кулемет, звичайно важкий, приміщений в окопі (шанці), що має охоронне перекриття перед артилерійським вогнем.

Маневр вогнем – зосередження вогню, його поділ або перенесення з однієї цілі на іншу, щоб досягти вогневу переваги над ворогом.

Марш – огранізоване пересування військ зі заходами забезпечення.

Марш зближення – організоване й забезпечене посування військ до хвилини нав'язання з ворогом вогневого стику.

Маскування – штучне використовування штучних і природних предметів для закриття своїх дій, розміщення, щоб ворога обманути. Маскування застосовують війська в усіх випадках.

Муніційний пункт – місце, де знаходяться боєприпаси та звідки підчас бою постачається ними підвідділи.

Наскок – пляновий раптовий напад з обмеженою метою (захоплення полонених, знищення якогось об'єкту і т. п.) з наступним швидким відступом.

Наступ – посування військ після нав'язання вогневого стику з ворогом, на віддаль дійсного крісового вогню у розчленованих або розгорнених ладах.

Обмивно-відказний пункт – місце, устатковане необхідними урядженнями для омивання людей (тварин), пошкоджених стійними отруйними речовинами, та для відгазування особистої зброї.

Оманне становище – становище, з вигляду та початку робіт подібне до справжнього, одначе недорозвинене до кінця. Служить для змилення ворожого розвідування.

Орієнтація в терені – визначення свого місця, свого становища у відношенні до сторін світу й теренових предметів.

Орієнтири – виразно виданий, окремий тереновий предмет або навмисне поставлений предмет для означування напрямів вогню і віддалей. На орієнтири вибирається малопомітні з боку ворога предмети й такі, що їх важко знищити вогнем артилерії, гранатометів.

Осліплення – хвилеве позбавлення ворога можливости зорення. Для осліплювання застосовується димові заслони й артилерійський вогонь.

Передній край – лінія передових вогневих точок в основній оборонній лінії.

Перехресний вогонь – обстрілювання цілі з не менше, ніж двох вогневих точок.

Підвідділ – рій, чота, сотня, курінь, батерія, дивізіон.

Приділені засоби посилення – засоби посилення, передані під безпосередні накази командира стрілецького підвідділу на час бою або на окреслений його період.

Придушування вогнем – хвилеве позбавлення ворога вогнем можливости застосувати свою зброю і техніку.

Проміжки – розриви (інтервали) поміж підвідділами в бойовому ладі; завжди повинні перебувати під обстрілом організованого вогню.

Просування перебігами – просування підвідділів в час наступу (бою) під сильним ворожим вогнем (звичайно по одному).

Просування перескоками – просування підвідділів у той спосіб, що один з них виконує перескок на нові становища, а другий підвідділ, залишаючись на місці, забезпечує той перескок вогнем – і так на переміну.

Просування стрибком – раптове й одночасне просування цілого підвідділу в бою при сприятливих умовинах (перед рукопашним ударом).

Просякання (продіставання) – поступове проникнення в розположення ворога поодиноких бійців, груп чи підвідділів – з використанням необстрілюваних проміжків, непомітних підходів, нерівностей терену і т. п.

Протиатака – зустрічний рух підвідділів протиатакуючого ворога з метою знищити його в рукопашно[му] бою.

Пункт зорення – місце, з якого зориться за полем бою: у дрібних підвідділах він покривається з командним пунктом.

Пункт санітарної допомоги – пункт, устаткований для несення першої допомоги раненим і загазованим.

Розгортання – перехід у бойовий лад для виконання бойового завдання.

Розчленування – розподіл на менші підвідділи перед розгортанням, щоб краще маскуватися і зменшити втрати від вогню ворога.

Самоокопування – будова бійцями найпростіших укрить від вогню ворога (копання окопів, поліпшування вирв стрілен, ровів, теренових нерівностей).

Система вогню – організоване застосування вогневих засобів із врахуванням бойового завдання, терену, обставин, інженерних перешкод та хемічних загород.

Скісний вогонь – спрямований під кутом до фронту цілі.

Скорострільність (бойова) – найбільша кількість націлюваних стрілів, що її можна досягнути з якогось роду зброї без псуття матеріяльної частини – з врахуванням часу, потрібного для перезаряджения, націлювання тощо.

Скупчення – поступове згромадження в ході бою всього підвідділу на визначеному йому рубежі (пункті).

Смуга обстрілу – вирізок терену, на який готується організований вогонь підвідділу. За ведення вогню у даній смузі відповідає командир підвідділу.

Співпраця – узгоджені між собою дії бійців або підвідділів з метою якнайкраще використати вогневі й техні[ч]ні засоби для вирішення бойового завдання.

Сховище – підземна споруда, що хоронить живу силу перед вогнем легкої артилерії та перед газами.

Танконедоступний район – такий, що його танки не можуть побороти (багна, яри з крутими берегами, грубий високорубаний ліс і т. д.).

Щілина – вузький рів, у який ховаються бійці, коли танки підійдуть на безпосередню віддаль.

ЗМІСТ

Стр.	Рядок зверху	Рядок знизу	Надруковано:	**Має бути:**
230	–	11	атакувала	заатакувала
230	–	5	переходи	проходи
239	–	13	та	тієї
240	5	–	різних	зірних
241	–	5	посування	просування
259	16	–	відбувається	відбивається
282	–	9	переходить	підходить

З друкарні
Української Повстанчої Армії

"Bojovyj Pravyl'nyk Pikhoty"
("Infantry Field Manual"), Kyjiv-L'viv, 1944

"Bojovyj Pravyl'nyk Pikhoty" was published in four separate pocket-size books. This publication is a translation from Russian "Bojevoj Ustav Pekhoty" (Moscow, 1943).

The first book consists of two parts: I.Common Regulations; II.Single Soldier. The main tasks of infantry, as well as subunits battle action organization, and the tasks of infantry subunits commanders are formulated in part one of the book. Part two outlines common and special duties of a soldier (submachine gunner, sniper, liaison, observant and other) in accordance with his functions. The first book contains three appendices.

The second book consists of five parts: III. Rifle squade; IV.Submacine gunner squade; V.Machine gunner squade; VI.Antitank gunnner squade; VII.Separate gun. It deals with rifle squade tactic in offensive, in defense, on reconnaissance, in march securing, in combat securing, on outposts. This common regulations are added with specifical tasks of rifle squade,
submacine gunner squade etc. The book also contains three appendices.

The third book is also devided into five parts: VIII.Rifle platoon; IX.Submachine gunner platoon; X.Machine gunner platoon; XI.82-mm grenade launcher platoon; XII.Antitank gunner platoon. The most space is given over the rifle platoon. It deals with rifle platoon actions in offensive, in defense, on reconnaissance, in combat security, in march security and in protection when at rest. Other parts outlines specifical tasks of submachine gunner platoon, machine gunner platoon, 82-mm grenade launcher platoon and antitank gunner platoon. The book also contains an appendix.

The fourth book includes two final parts: XIII. Rifle company; XIV.Machine gunner company. It contains a common regulations of the rifle company. It also outlines the rifle company tactic in offensive, a peculiarities of the attack on fortified position, a peculiarities of the night offensive and the offensive in forest, a peculiarities of crossing a river, a peculiarities of the offensive in winter and the offensive in the mountains. Moreover, it contains rifle company tactics in defense including peculiarities of the company defense in the cases mentioned above. The final part outlines the tactics of the machine gunner company in offensive, in defense and in counter-battle. This part also contains an appendices.

An appendices of the "Bojovyj Pravyl'nyk Pikhoty" have a separate numeration.

Список скорочень

авт. – автор
АК – Армія Крайова
амер. – американський
анг. – англійський
б. – біля
бух. – бухта
вд. – відділ
вид. – видання
ВО – Воєнна Округа
воєв. – воєвода
ВР – Вибухові Речовини
г. – гора
газ. – газета
ГВШ – Головний Військовий Штаб УПА
ген. – генерал
Гестапо – (Geheime Staatspolizej) секретна поліція Третього Рейху
г-и – гори
гол. – головний
д. – друг
друк. – друкарня
єп. – єпископ
жур. – журнал
заг. – заголовок
зв'яз. – зб'язкова
ЗП УГВР – Закордонне Представництво Української Головної Визвольної Ради
ЗУЗ – Західні українські землі
ім. – імператор
кап. – капітан
кн. – князь
коз. – козак
кол. – колонія
конц. – концерн
кор. – король
КП – Крайовий Провід ОУН
КП(б)У – комуністична партія (більшовіків) України
кул. – кулеметник
кур. – курінний
л. – ліс
м. – місто
мар. – маршал
мін. – міністр
нім. – німецький
НКВД – Народний Комісаріат Внутрєнніх Дел
НКВС – Народний Комісаріат Внутрішніх Справ
о. – отець
обл. – область
о-ви – острови
ок. – окупаційний
окол. – околиця
остр. – острів
ОУН – Організація Українських Націоналістів
ПАК – Польська Армія Крайова
парт. – партизанський
пвх. – політичний виховник
пер. – перешийок
ПЗУЗ – Північно-західні українські землі
п-ів – півострів
підп. – підпільний
пол. – політичний
полк. – полковник
полон. – полонина
пор. – поручник
прис. – присілок
прист. – пристань
прем. – прем'єр
пров. – провідник
р. – ріка; річка
рад. – радянський
рай. – районний
рег. – регент
реф. – референт
рів. – рівнина
р-н – район
рой. – ройовий
рос. – російський
с. – село
СБ – Служба Безпеки
секр. – секретар
сот. – сотник
сотен. – сотенний
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СССР – Союз Советских Социалистических Республік
ст. – станція
стр. – стрілець
ст. стр. – старший стрілець
УВО – Українська Військова Організація
УГВР – Українська Головна Визвольна Рада
УНР – Українська Народна Республіка
УНС – Українська Народна Самооборона
УПА – Українська Повстанська Армія
ур. – уряд
УССД – Українська Самостійна Соборна Держава
УЦР – Українська Центральна Рада
фільв. – фільварок
форт. – фортеця
хор. – хорунжий
цен. – центр
ЦК КП(б)У – Центральний комітет комуністичної партії (більшовиків) України
ч. – число
час. – часопис
чл. – член
чот. – чотовий
швед. – шведський
шос. – шосе

Список оголошених видань Української Повстанської Армії

Пресові видання

Повстанець (журнал для бійців УПА)

Український Перець (сатиричний журнал)

Брошури

Бойовий Правильник Піхоти, І, II, III, IV частини

Присяга вояка Української Повстанчої Армії

Слово к бойцам и командирам Красной Армии

Листівки

Брати червоноармійці! (українською і російською мовами)

До всіх корнійчуків, гречух, тичин, бажанів, сексотів, донощиків, лакеїв, та інших ще живих агентів сталінського кривавого імперіалізму.

За что ведет борьбу Украинская Повстанческая Армия?

За що бореться Українська Повстанча Армія?

За що борються Українські Повстанці? (ілюстрована листівка)

Красноармейцы! (російською мовою)

Лист колгоспників України до ката народів Йоськи Сталіна.

Молодь України!

Оповідання про те, як большевики революцію з'їли, як Сталін перевішав українських комуністів та про найвищих секретарів компартії на Україні.

Повстанське яблучко (коломийка)

Робітники транспорту України!

Робітники України!

Селяни України!

Трудовий народе СССР!

Червоноармійці і командири! (українською і російською мовами)

Чи знаєш ти?

Що таке УССР?

Покажчик

Комплексний Індекс охоплює основні реалії предметно-тематичного покажчика, а також особові та географічні назви, що трапляються в текстах. Покажчик побудовано за єдиним принципом – за абеткою, наскрізно.

Укладачі керувалися такими загальними засадами:

1) повністю збережено правопис оригіналу;

2) різні варіанти написання власних назв подано за перехресним принципом: напр., "Петро", див. Данилюк Гриць тощо;

3) різночитання конкретної власної назви згадані в круглих дужках при основній позиції (в межах однієї літери): напр., *Австрія* (Австро-Угорщина, Австро-угорська монархія).

Географічні назви мають у Покажчику лише географічні терміни (с. – село, м. – місто, р. – річка тощо).

Територіально-регіональні ознаки не зазначено через обмеженість інформації. Вони подаються згідно з оригіналом лише для полегшення ідентифікації схожих назв. Напр.: *Глибоке*, с., Богородчанський р-н і *Глибоке*, с., Станиславівщина тощо.

Посади, чини та ін. при особових іменах через непослідовність вживання в текстах не згадуються. Вони залишені лише для ідентифікації однакових призвищ, імен, псевдонімів: напр.:

"Буревій А. – Буревій", сотен.

"З"., к-р –

"З", к-р сотні –

"З", к-р чоти –

До предметно-тематичних реалій віднесено:

– найменування сотень, відділів, куренів УПА;

– союзницькі війська (американські війська, англійські війська);

– союзницькі конференції та угоди (Моск. конф.);

– різні політичні угруповання (бандерівці);

– новоутворені уряди на звільнених землях (напр., у Польщі);

– назви політичних документів;

– нації (американці, башкіри, татари та ін.);

– храми та цвинтарі, релігійні свята (Софіївський Собор, Аскольдовий цвинтар, Зелені свята, тощо);

– інформаційні агентства, часописи, газети.

Видання Головного Командування УПА

Літопис УПА

Нова серія, том 1

Упорядники:

Ю. Черченко, В. Кук, В. Галаса, О. Вовк

Дефекти тексту та ілюстрацій зумовлені станом оригіналу

Підп. до друку 31.08.95. Формат 84x108/32. Папір офс.
Гарн. Софія. Офс. друк. Ум. друк. арк. 26,88.
Ум. фарбо-відб. 26,88. Обл.-вид. арк. 32,7.
Зам. № 5-223.

Інститут української археографії та джерелознавства
ім. М. С. Грушевського НАН України.
254050, Київ-50, Пугачова, 12/2

АТ "Київська книжкова фабрика"
252054, Київ-54, Воровського, 24.